

RS6
7c
8-9

inai B'reth

III, 1-7 + Photos

not 37/5

e

CATALOGUE
OF THE
HEBREW AND SAMARITAN
MANUSCRIPTS
IN THE
BRITISH MUSEUM

BY

G. MARGOLIOUTH, M.A.

ASSISTANT IN THE DEPARTMENT OF ORIENTAL PRINTED BOOKS AND MSS.
FORMERLY TYRWHITT HEBREW SCHOLAR.

PART III., SECTIONS VIII., IX.
MISCELLANEOUS MSS.; CHARTERS.

PRINTED BY ORDER OF THE TRUSTEES

London :

SOLD AT THE BRITISH MUSEUM

AND BY

LONGMANS & CO., 39, PATERNOSTER ROW; BERNARD QUARITCH, 11, GRAFTON STREET, NEW BOND STREET;
ASHER & CO., 14, BEDFORD STREET, COVENT GARDEN; AND HUMPHREY MILFORD,
OXFORD UNIVERSITY PRESS, AMEN CORNER.

1915

[All rights reserved]

CATALOGUE
OF THE
HEBREW AND SAMARITAN
MANUSCRIPTS
IN THE
BRITISH MUSEUM

BY

G. MARGOLIOUTH, M.A.

ASSISTANT IN THE DEPARTMENT OF ORIENTAL PRINTED BOOKS AND MSS.
FORMERLY TYRWHITT HEBREW SCHOLAR.

PART III., SECTIONS VIII., IX.
MISCELLANEOUS MSS.; CHARTERS.

PRINTED BY ORDER OF THE TRUSTEES

London :

SOLD AT THE BRITISH MUSEUM

AND BY

LONGMANS & CO., 39, PATERNOSTER ROW; BERNARD QUARITCH, 11, GRAFTON STREET, NEW BOND STREET;
ASHER & CO., 14, BEDFORD STREET, COVENT GARDEN; AND HUMPHREY MILFORD,
OXFORD UNIVERSITY PRESS, AMEN CORNER.

1915

[All rights reserved]

THE
LONDON
PRINTING
CO.

LONDON:
PRINTED BY WILLIAM CLOWES AND SONS, LIMITED,
DUKE STREET, STAMFORD STREET, S.E., AND GREAT WINDMILL STREET, W.

CATALOGUE
OF THE
HEBREW AND SAMARITAN
MANUSCRIPTS
IN THE
BRITISH MUSEUM

BY

G. MARGOLIOUTH, M.A.

ASSISTANT IN THE DEPARTMENT OF ORIENTAL PRINTED BOOKS AND MSS.
FORMERLY TYRWHITT HEBREW SCHOLAR.

PART III.

SECTION I., KABBĀLAH; SECTION II., ETHICS; SECTION III., PHILOSOPHY; SECTION IV.,
POETRY; SECTION V., PHILOLOGY; SECTION VI., MATHEMATICS AND ASTRONOMY;
SECTION VII., MEDICINE; SECTION VIII., MISCELLANEOUS; SECTION IX., CHARTERS.

PRINTED BY ORDER OF THE TRUSTEES

London :

SOLD AT THE BRITISH MUSEUM

AND BY

LONGMANS & CO., 39, PATERNOSTER ROW; BERNARD QUARITCH, 11, GRAFTON STREET, NEW BOND STREET;
ASHER & CO., 14, BEDFORD STREET, COVENT GARDEN; AND HUMPHREY MILFORD,
OXFORD UNIVERSITY PRESS, AMEN CORNER.

1915

[All rights reserved]

LONDON:
PRINTED BY WILLIAM CLOWES AND SONS, LIMITED,
DUKE STREET, STAMFORD STREET, S.E., AND GREAT WINDMILL STREET, W.

9.016.R26
B77c
V.3⁸⁻²

Shelve
with
R26

P R E F A C E .

It was originally designed that this Catalogue should include within the compass of three volumes the descriptions of all the Hebrew and Samaritan MSS. in the British Museum. Circumstances, however, have prevented the fulfilment of this purpose. It was found impossible to embrace in the present volume all the MSS. that had been originally assigned to it, and hence a considerable number have been reserved for a future volume.

These are of three classes: (1) miscellaneous MSS., such as would have been included in the "Miscellaneous" section of the present volume if circumstances had permitted; (2) fragments, documents, and letters from the Genizah of Cairo; (3) Samaritan MSS. For the convenience of students I append a rough list of the MSS. of the first two classes. They are as follows:—

Or. 832.—A MS. containing (1) Othoth hash-Shamayim, the Meteorologica of Aristotle, translated by Samuel ibn Tibbon; (2) Hegyon han-Nephesh, or "the Meditation of the soul," a moral treatise, by Abraham ben Hiyya; (3) Sepher hab-Bahir, ascribed to Rabbi Nehunyah ben hak-Kanah, &c. A.M. 5144 = A.D. 1384. 8°.

Or. 3661.—(1) A commentary on Esther; (2) a commentary on Proverbs by R. Menaḥem Meiri, imperfect at the beginning and the end. Fifteenth century. Paper. Small 4°.

Or. 4682.—Sepher 'Eṣ Hayyim of Isaac Loria. Seventeenth to eighteenth century. Small fol.

Or. 4685.—Shenoth 'Olam, containing comparative tables of the Jewish and Christian eras for A.M. 5343-6000 = A.D. 1583-2240, with various explanations and supplementary tables on the new moon, &c., by Meir ben Moses, chorister at Great Glogau: composed A.M. 5574 = A.D. 1814. The MS. contains also the first part of a more extensive book on the Jewish Calendar, entitled Meir 'Ene 'Ibhrim. Paper. Nineteenth century.

Or. 4686.—Parts II. and III. of the same work. Nineteenth century.

Or. 4695.—Fragments of a Hebrew Prayer-book. Seventeenth century. Folio.

Or. 4841.—A Yemenite Prayer-book, followed by formulae of marriage-contracts, divorce, &c., in Hebrew and Arabic. Probably seventeenth century.

Or. 4855.—A large collection of liturgical poems. Eighteenth century. 4°.

Or. 4860.—Pene Dammesek, a commentary on the Psalms by Moses ben Abraham Carillo. Written at Smyrna A.M. 5485 = A.D. 1725; autograph. 4°.

Or. 4861.—Annotations on the Hilkhoth Sheḥitah of the Shulḥan 'Arukh, followed by short summaries of the same rules and by formulae relating to business contracts. Dated A.M. 5582 = A.D. 1822. 4°.

Or. 4862.—Extensive rabbinical notes on verses in the Psalms beginning with the letters Gimel,

Resh, and Yod; apparently a portion of a larger work. Oriental hand: eighteenth century. Folio.

Or. 4863.—Extensive rabbinical notes on verses in the Psalms beginning with the letter Vav: imperfect at the beginning. Oriental hand: eighteenth century. Folio.

Or. 5066.—Simon Duran's Zohar ha-Raḳia'. Fifteenth to sixteenth century. 8°.

Or. 5398.—Fragments of ethical and other writings. Sixteenth century. Small 8° and 16°.

Or. 5399.—A collection of rabbinical stories and exegetical explanations of biblical passages, &c. Seventeenth century. Small 8°.

Or. 5400.—A collection of liturgical poems used in the East. Sixteenth to seventeenth century. 8°.

Or. 6425.—Services for the New Year and Day of Atonement; rite of Corfu. Seventeenth century. 8°.

Or. 6426.—Services for the New Year and Day of Atonement; rite of Algiers. Sixteenth to seventeenth century. 8°.

Or. 6570.—The Prophets and Hagiographa; with the Massorah Magna and Parva. Written in a Spanish hand, on vellum, about the fourteenth century. 4°.

Or. 6579.—Services for the New Year and Day of Atonement; rite of Tlemsan. Seventeenth to eighteenth century. 8°.

Or. 6580.—Festival Services; rite of Algiers. Seventeenth to eighteenth century. 4°.

Or. 6712.—A commentary by Isaac b. Melchizedek on the Seder Zera'im of the Mishnah. Vellum: A.M. 5047 = A.D. 1287. 12°.

Or. 6713.—Prayer-book; German rite. Vellum: thirteenth to fourteenth century. 12°.

Or. 6723.—Services for the New Year and Day of Atonement, apparently representing a ritual used by Franco-German congregations in Italy. Eighteenth to nineteenth century. 8°.

Or. 6770.—A vellum roll containing the Haph-taroth for the services of Sabbaths and Festivals. Written c. seventeenth century.

Or. 7779.—A vellum sheet containing part of the Hebrew translation by Judah Ḥarizi of the preface of Maimonides' commentary on the Mishnah. North African hand of about the fifteenth century.

Or. 7936.—The Liturgy for the New Year, according to the ancient (Spanish) rite of Avignon and other towns of the Comtat. Fourteenth century. Folio.

Or. 4856, 5517–5561, 7943.—Fragments, from the Genizah in Cairo, of biblical, theological, legal, liturgical, and secular writings, documents, and letters; chiefly in Hebrew.

Or. 5562–5566.—Fragments of miscellaneous MSS. from the same source; chiefly in Arabic, but also having in many cases some Hebrew contents.

Or. 6197.—10 liturgical and poetical fragments, in Hebrew and Arabic.

Or. 6198.—An amulet on a strip of vellum.

The remaining parts of this Catalogue will be published as soon as circumstances permit.

L. D. BARNETT,

*Keeper of the Department of Oriental
Printed Books and MSS.*

BRITISH MUSEUM,
May, 1915.

MISCELLANEOUS.

1042.

Reg. 16. A. III.—Vellum, foll. 2—9, measuring about $4\frac{3}{4}$ in. by $3\frac{7}{8}$, and the greater portion $5\frac{1}{8}$ in. by 4. There are 64 leaves, with mostly 17 or 18 lines to a page. Different Hispano-oriental hands of the fifteenth century.

I. **ספר מלחמות יי'**, a poem on the contest between Bible and Talmud, by Joseph b. Yehūdah.† Fol. 2b.

Heading:—

זה ספר מלחמות יי' את והב בסופה • ויהי פרו
למאכל ועלהו לתרופה • חברו הנחמד בכל מדה
המודה • המשורר הגדול ר' יוסף בר' יהודה

Beginning:—

יודעי דת ודין ונתיב חכמה • מוציאי לאור כל
תעלומה ... שמעו ריב אך לא ריב משטמה

End (fol. 5a):—

אל[‡] †
נשאל לשאלתי על • הוא השר בישראל • הוא יבין
צפונינו • ויכח בין שנינו •

The poem is followed by a number of epigrams and הירות, the first epigram beginning: **טרם ידעתך חשבתיך**, and the first **כהסירך שמונה מחמשה**—חידה.

On fol. 8a are two short sets of verses, the first beginning: **מכל אויביו מסביב • הצל עם**, קודש, and the second: **מתי תשמע קול התור**, יושבת בשביה וכו'.

† Apparently identical with the grammarian Joseph b. Yehūdah b. Isaac Zark (see nos. 974—7 in this Catalogue). No. 367 of the Montefiore Library (Cat. Hirschfeld) contains a work entitled **ס' ניב שפתים** (letters and poems) by the same author, edited by his son שאלתיאל.

‡ אל over על is a later correction. The original על looks like a separate word in the MS., but the name שאלתיאל is no doubt meant. See the preceding note.

II. הלכות שחיטה, accompanied by a Commentary. Fol. 10b.

Beginning of text:—

תלמיד חכם צריך שילמוד כתב שחיטה ומילה וכו'

Beginning of Commentary:—

פי' צריך שילמוד כתב שידוע להתום שמו בדין או
בעדות

III. הלכות בדיקה. Fol. 51a.

Beginning:—

המנהג הפשוט בכל ישראל ואין חולק בזה דכל
דנפקא סירכא מריאה ומסתרנא לקנה הלב וכו'

In an entry on fol. 2a nos. II. and III. are assigned to ר' יוסף רופא.

No. III. is followed (foll. 56b, 57a) by verses embodying the rules of בדיקה and שחיטה, and some חידות have been set down after the latter.

IV. Short disquisitions on the liturgical pieces סדר קדשה, ברכת מגן, and ויהי נועם. Fol. 58b.

The respective openings of the three short pieces are as follows:—

ברכת מגן ... מפני מה לא התחילו תחלתה בפרוש
מעין חתימה
סדר קדשה • מפני מה נהגו לומר סדר קדשה
במוצאי שבת אחר תפלת ערבית
ויהי נועם משה אמרו בשעה שנגמרה מלכת[†]
המשכן

V. The beginning (fol. 60b) of ספר מליצות (published under the title: **ספר מוסרי הפילוסופים**), translated into Hebrew by Yehūdah al-Harizi from the Arabic of Hōnain ibn Ishāk. See no. 867, VIII., in this Catalogue.

† So the MS. for מלאכת.

Foll. 60*b*, 61*a* are occupied by Harīzī's Introduction, and foll. 61*b*-62*b* contain the beginning of the work itself, under the title:

אמר המתרגם הנניח בן יצחק הנוצרי†

Last extant words: ותלמידיו עומדים לפניו.

The leaves at the end have been left blank, with the exception of part of fol. 63*a*, which contains the opening sentences of Maimonides' *שלשה עשר עקרים*

1043.

Harley 277.—Paper, about 8 $\frac{5}{8}$ in. by 5 $\frac{5}{8}$, consisting of 175 leaves, with 30 to 40 lines to a full page. Leaves are missing after fol. 68 (the earlier foliation passing on from 68 to 74), 71, 81, 153 (four complete quires, יג-י, 168, and at the end. The earlier foliation in ordinary figures was made when the MS. was already defective and (at the end) badly arranged. A number of leaves at the beginning of the MS. are much stained, and some few are slightly damaged in different parts of the volume. Italian Rabbinic writing of apparently the fifteenth century.

I. *שערי צדק* (also entitled *תשובה*), by Jonah b. Abraham of Gerona. Fol. 1*a*.

Compare the printed editions.

Heading:—

ספר אשר חיבר גיביר (sic) יונה הרב בעזרו יהיה אל צדק אהב צדקות באמת על כן פתח לשבים שערי צדק

At the end:—

נשלם שערי צדק י תהלה לאל כחזיק כל בדק י ועד הנה עזרנו השם יתעלה וכו'

II. Some prayers and poetical pieces (fragmentary). Fol. 69*a*.

First piece:—

רבון העולמים מלך מלכי המלכים אנא תמחול ... והצילני מעברות ... ונקום נקמת עמך ישראל ... וחדש עלינו שנה טובה וכו'

† In the printed editions, erroneously *היוצרי*.

Then (on same page), apparently incomplete at the end:—

יהי רצון ... באתי להתחנן לפניך ... שתעשה למען רחמך הרבים ולמען ... הצדיקים ... הנקברים בכאן

Fol. 69*b* has been left blank, and fol. 70*a* begins:—

רבון כל העולמים גלוי וידוע לפניך שאני חפץ לעשות רצונך אלא יצר הרע ושעבוד מלכיות מעכבים אותי ... חונני וחמול על דלותי ... אתה חסיד י אתה נקי י וכו'

Then (on same page), under the heading: *ברכות מרב יהודה הלוי*†

תתברך אלהי האלהים וכו'

A little below the middle of fol. 70*b* begins a string of Biblical verses opening and ending with the letter נ (*ננע צרעת כי תהיה וכו'*), followed by verses with various openings.

About the middle of fol. 71*a* begins a liturgical direction opening:—

ואחכ יאמ' מזמור הבו ליה בני אלים י סימנו כט ... פרשת המן וכו'

Then follows the alphabetical *לאל תהילה* (defective at the end).

The last-named piece, together with the verses beginning and ending with נ, and the direction concerning *פרשת המן*, show that what we have before us is a portion of the *סדר המערכה* of Eliah (see Zunz, *Ritus*, p. 60; *Literaturgeschichte*, p. 127).

III. A fragmentary copy of Jacob b. Asher's *דעה*. Fol. 72*a*.

First extant words (in paragraph *מו*, answering to *מא* in the printed editions, which compare):—

שהוא חיה עד שנפרך כצפורן טריפה דכנטול דמי

† See also Reg. 16. A. I. (Cat. no. 678; vol. ii., p. 322, col. 2). The piece is in some MSS. ascribed to Sa'adyah Gaon; see Dukes, *נחל קדומים*, p. 26.

The long lacuna after fol. 153 extends from part of רמז to part of שנו (printed editions : שלא-רכה). Those after foll. 81 and 168 are of but slight extent. The last extant number is here תכה (printed editions : שצה), the last words being : ואחרתו הבתולה. (Catchword : ואשתו)

Fol. 2* (later fly-leaf) contains a not very well informed description of the MS. in Latin.

1044.

Harley 3418.—Paper, measuring about 13 in. by $8\frac{3}{4}$, and consisting of 425 leaves. The number of lines to a page varies in different parts. Different hands of the seventeenth century.

“Praedicator Salutis,” *i.e.* a Latin translation of Don Isaac Abrabanel’s משמיע ישועה, made from the Amsterdam edition of 1644, the title-page of which is also given in translation. The Latin rendering published by Jo. Henr. Majus in 1711 appears to be independent of this translation.

The translation itself ends on fol. 407*a*, the remaining leaves being occupied with notes headed “Notae in Masmia Jeshua,” and containing critical remarks in refutation of the argument of the text. This part is also in Latin, with the exception of fol. 425, which is in French.

1045.

Harley 3427-8.—Two volumes; paper, measuring about $12\frac{1}{2}$ in. by $7\frac{1}{2}$, and consisting respectively of 269 and 230 leaves. Some blank leaves intervene between parts. There are from 36 to 40 lines to a page. Writing on one side of the paper only; dated A.M. 5394 (A.D. 1634).

“Porta Veritatis,” a controversial work in Latin directed against the tenets of the Christian religion, and laying special stress on the merits of Judaism. The author was probably Manasseh b. Israel.

On the title-page of vol. i. (fol. 1) is the following (besides some scriptural verses) :—

“Porta Veritatis sive Compendiaria via ad Beatitudinem. Authore Jacob Aben Amram Judaeo (forte Manasseh ben Israelis). Anno ab orbe condito 5394.”

The wide learning (including references to both ecclesiastical and classical authors) shown in the treatise, as also the manner of addressing highly-placed persons (see below), would seem to favour the idea that this is an early work of Manasseh b. Israel (1604—57), probably copied immediately after composition. The pseudonym Jacob Aben Amram would have been chosen from prudential motives, and the conjectural form in which the author’s real name appears might not have been considered sufficient to neutralise the pseudonymous character of the work. Manasseh b. Israel was always careful to avoid attacks on Christianity in works published under his name.

Beginning of the Introduction (fol. 2) :—

“Candido, pio et
Sapienti lectori.

Vir quidam Illustris, natione Flandricus, origine et habitu Christianus, professione Religionis mihi dubius, breviter mecum, ac transcursum allocutus discessit aliquanta amicitia ex conversatione contracta. Absens scripsit, quaerens ut nonnullis argumentis, quae a Christianis contra Judaeos adducebat, responderem,” &c.

On fol. 6 (sect. 10) :—

“Idque liberius agunt contra insigne illud opus Talmud Babilonicum, quia plerumque abstrusos sensus habet, et verborum

ænigmatibus involutos, quos quamvis optimè sciant, possunt tamen invertere fallaciter," &c.

On fol. 8 (sect. 17):—

"Quapropter, vos caesares, Reges, Duces, principes, magnates, ac illustres viri, quibus subditorum cura incumbit (ad vos namque praesertim dirigitur praefatio ista) rogatos velim, ut sicut sub vestra pia umbra protegitis Judaeos (nonnulli vestrum veluti mitissimi parentes, potius quam domini) ita ut Judaeorum causam, ac legem liberè disquiri, ac palam permittatis," &c.

The general address to the reader continues to the end of sect. 38. Then, special address to his correspondent:—

"In nomine Domini Dei Israel (sect. 39): Accepi literas tuas eques illustris, ac perdocte . . . in quibus totus es in perquirenda expositione aliquorum sacrorum textuum, qui aut Christianos juvare videntur . . . aut Judaeos offendere in Dei lege constantes," &c.

Near the end of the Introduction (fol. 21) the author explains that he considered it best to divide his treatise into three principal parts (articulos principales):—

"Primus Art. de simplicissima, et omnino immultiplicabili unitate Dei, rejecta scilicet distinctione personarum.

"Secundus, de perpetua duratione legis Moysaicae: et aeterna electione populi Israel, nempe Judaeorum.

"Tertius, de unico, eoque futuro adventu Messiae, puri-hominis de virile semine David."

"Articulus primus," opening: "Andi Israel Dominus noster Dominus unus," begins on fol. 22 of vol. i., its "secunda pars" commencing on fol. 77*a*.

Articulus secundus: primi pars, fol. 95; secunda pars, fol. 152.

Articulus tertius (first part), fol. 194; secunda pars, vol. ii., † fol. 70; tertia pars (De laboribus Evangeliorum, &c.), fol. 156.

The last paragraph of the work (no. 1100) begins on fol. 194 of vol. ii., and fol. 195 contains Scriptural verses within rectangular figures.

Appended (foll. 196—219) is a correspondence (perhaps only of a supposed kind) between the author and a person bearing the pseudonym Obadiau a Guer (= עובדיהו הגר).

The first letter (in answer to a question as to the advisability of publishing the treatise) is headed: "DD Jacobo Aben Amram suus Obadiau a Guer SPD"; the second (fol. 197) is similarly headed; the third (fol. 198): "DD Obadiau aguer suus Aben Amram SPD"; the fourth (fol. 200), like the first two; the fifth (fol. 201), containing 67 paragraphs of further exposition in controversy: "DD Renato agher suus Jacob Aben Amram SPD."

There follows (foll. 220—230) an alphabetical index to the work ("Index Notabilium").

Fol. 230*b* contains a quotation from the prophet Micah written within a square.

1046.

Harley 3429.—Paper, about 12½ in. by 7⅝, consisting of 173 leaves, and containing the following portions:—

I. Foll. 1—114, with 38 to 46 lines to a page. Seventeenth century.

Four leaves and over are missing at the beginning (fol. 1*a* bearing the number 9 of the original pagination, and there probably were some leaves with a separate pagination at

† The two volumes overlap to the extent of about two pages.

the opening of the MS., as in Harley 3418), and a large number of leaves are wanting at the end.

A considerable part of "Praedicator Salutis" (Don Isaac Abrabanel's *משמיע ישועה*): the same Latin translation as that contained in Harley 3418.

First extant words: "Tentoria tua, o Jacob (Num. 24, 5)" (=Harley 3418, fol. 12a).

Last extant words (in the part dealing with Hosea): "Et arcum et bellum et gladium conteram de terra" (=Harley 3418, fol. 196a).

II. Foll. 115—140, in two columns, the number of lines varying. Seventeenth century.

Extracts (written on one side of the paper only) from the works of Philo Judaeus, with a French translation in parallel columns, the Greek text being taken from the edition of 1613, printed at Coloniae Allobrogum.

The books from which extracts were made include *De Somniis*, *De Vita Mosis*, *De Profugis*, *De Abrahamo*, &c.

III. Foll. 141—159, in two columns, the number of lines varying. Seventeenth century.

Extracts (written on one side of the paper only) from Menahem Reḡanātī's *פירוש על התורה*, with a Latin translation in parallel columns (the Hebrew text being taken from the edition of 1523, printed at Venice): followed by some extracts from the *זהר* and the *ס' יצירה*, also accompanied by a Latin translation.

IV. Foll. 160—172 (or, counting from right to left, the order followed in the present description: 1—13).

Foll. 1—3 are in square writing of apparently the eighteenth century, and contain 37 lines to a page; foll. 4—23 are in German cursive writing, and probably belong to the seventeenth century.

Fragments of Isaac b. Joseph Israëli's *יסוד עולם*, *מאמר ד'* and *מאמר ה'*. Foll. 1—3 contain a large part of *פרק י"ח* of *מאמר ד'* (beginning: *אזכיר בו סדר ימות עולם וכו'*; last extant words: *ומהם היתה ספינה אחת שהיו בה*). The extant complete chapters in foll. 4—23 are 11—13 of *מאמר ד'*, followed by a large part of ch. xiv., and among the remaining portions is a part (from the beginning) of *פרק ד'* in *מאמר ה'*. The printed editions should be compared with the fragments.

On fol. 173b the name Ephraim ben Asher (apparently former owner) is written.

1047.

Harley 5528.—Paper, about 8 in. by 6½, consisting of 154 leaves, with 28 to 37 lines to a full page. A large German cursive hand; dated Worms, A.M. 5285 (A.D. 1525).

ס' הנצחון, a controversial treatise against Christianity, by Rabbi Lipmann of Mühlhausen (to be distinguished from *e.g.* the *נצחון* Vetus: see Wagenseil, *Tela ignea Sat.*, latter part of vol. i.).

Foll. 1—3 (fly-leaves) contain some short descriptions (partly incorrect) of the work contained in the MS.

Fol. 4a opens: *לכו בנים וכו'* (yielding the acrostic *ליפמן*), these verses being found in the printed editions immediately before the text itself.

Then: *השם מה רבו וכו'*, followed by the table of contents, the text commencing on fol. 11a.

The additions containing תשובות רדק, which are found at the end of the printed editions, are not given in the MS.

On the last page is the following scribe's colophon:—

הזק ונתחזק הסופר ולא יחזק לעולם יחתום אדם שמו על סיפרו שלא יבא אחד מן השוק ויאמר שלי הוא אני הסופר נפתלי בר יצחק הלוי שליט כתבתי זה הספר לאא' ער' (2) החר יצחק יצו ותשלם המלאכה ביום ג' בארבע עשר לחדש אדר הראשון בשנת חמשת אלפים ומאתים ושמונים וחמש לבריאות עולם כאן בקק' ווארימש ברוך שפטרני

1048.

Harley 5686.—[WORKS WRITTEN IN THE MARGIN.] †

I. ספר התדיר, an extensive anonymous ‡ compilation on ritual and other topics. Another copy of the work is noted in De Rossi, MSS. Codices Hebraici, no. 147, I., and some extracts (*vide infra*) are found in a Bodleian MS. (Neub., 912^s). For a brief account of the work as contained in the present MS. see Dukes in "Literaturblatt des Orients," vol. x., 489, 518—21. §

The table of contents given on fol. 7 (heading: סדר הסימנין מהתדיר) numbers 93 sections, the last being on סדר תרומות ומעשרות, but the text as given in the MS. contains only 92 sections, the 93rd being omitted.

The work is headed (fol. 8a) by three verses from Ps. cxix. beginning: מוקנים אתבונן וכי

† For the contents of the body of the MS. see no. 629 in section "Liturgy."

‡ In the Index of Neub. Bodl. Cat. the compiler's name is given as Yekuthiel b. Moses. So far as the evidence of the present MS. goes, one can only say that no. 83 is by Moses b. Yekuthiel, and no. 76 by Solomon b. Moses b. Yekuthiel.

§ Dukes did not, however, realise the extent of the ס' התדיר

The preface begins as follows:—

יתפאר שם מלך רם ונשא י אליו נפשי אשא י הודו שמים כסה י אור פניו עלינו נסה

Near the end of the same page:—

וקראום שם הספר הזה ספר התדיר על היותו מיוסד על מצות תדירות וגם שיעמוד תדיר בבית הכנסת נמצא לכל מבקשיו וכו'

It will be best to give a list of the 92 sections contained in the present MS., together with such descriptive notes as may be needed:—

1. סדר קימה ביראת שוכן רוכה (fol. 8b).

Beginning:—

ראוי לירא השם להיות זריו בעבודתו ולהודו לקום על מטתו כעלות עמוד השחר לקיים מצות קש ותפלה בעונתו כדכתיב יראוך עם שמש וגומ'

2. סדר הזמירות וברכות של קש (fol. 9a).

Beginning:—

כשנכנסין לבית הכנסת בכוונה ובכריעה אומ' מה טובו אוהליך יעקב וגומ'

3. סדר קרית [שמע] וזמניה בימים ובלילות † (fol. 9b).

Beginning:—

טעם לרבי יהודה החסיד על אל מלך נאמן שאומ' עם קרית שמע שהשמע יש בו רמ' תיבות ואילו הן ג' הרי הם רמ' וכו'

4. סדר התפלות וזמניהם (fol. 10b).

Beginning:—

אמ' ר' יוסי בר' כון התוכף גאולה לתפלה אין השטן מקטרג עליו באותו היום באגדה ר' אליעזר הוה אויל באורחא פגע ביה אליהו ‡ זל ועמו ארבעת אלפין גמליו טעונין אמ' לו מה אלו טעונין אמ' לו אף וחימה וכו'

5. סדר קריאת המפה (fol. 12a).

† The last two words are in Italian cursive of apparently the same date as the preceding square characters.

^a Or כהן צדק=כין?

‡ So the MS.

Beginning:—

יש נוחגין לקרות קש וכל הסדר בטרם שיפשוט
את בגדיו וכו' (fol. 12b).
6. סדר הלכות שבת.

Beginning:—

בערב שבת בשחר' נהגו שלא ליפול על פניהם
וכו' (fol. 13a).
7. סדר הטמנה.

Beginning of this very short section:—

צריך לבשל ולהפמין ולאופות כה שהוא צריך
לשבת מבעוד יום (fol. 13a).
8. עניין עירובי חצרות.

Beginning:—

בעל הבית שעומר עם בניו ועם בני ביתו וסמוכין
על שלהנו אעפ' שהן חלוקין בדירתן . . . מטלטלין
מבית לבית ביניהם וכו' (fol. 14a).
9. ערבי שבתות.

Beginning of this very short section:—

בערבי שבתות וימים טובי' צריך לו לאדם להקל
בסעודת שחרית כדי שיכנס בסעודת שבת ויט'
בתאוה (fol. 14a).
10. עניין הדלקת הנר של שבת.

Beginning:—

צריך לו לאדם להדליק את הנירות מבעוד יום
וכו' (fol. 14b).
11. סדר תפלת המ' לערבי שבתות, followed
by סדר ההבדלה (fol. 14b).

Beginning:—

בערב שבת במנח' מתפללין כשאר ימי החול ואין
נופלין על פניהם כל עקר אפי' בתענית צבור
(fol. 16b).
12. סדר קריאת ראש חדש.

Beginning:—

מוציאין סת וקורי' בו ד' בני אדם
(fol. 17a).
13. סדר חנכה.

Beginning:—

בעשרים וחמשה בכסלו חנכה
This section includes אנטיכס in
Aramaic (foll. 18a-19b).

14. סדר ארבעה פרשיות (fol. 19b).

Beginning:—

ראש [חדש] אדר הסמוך לניסן שבא בערב שבת
מקדימין וקורי' פרשת שקלין בשבת של לפניו וכו'
הלכות קריאת מגלה ויום פורים וכלו כסדר 15.
(fol. 20b).

Beginning:—

קריאת מגלה תקנת נביאים
(fol. 21a).
16. עניין פסח וסדר הימים ומשפטים.

Beginning:—

שבת שלפני פסח נקרא שבת הגדול של פסח.
כתב רש' לפי שניסן שבו יצאו ישראל ממצרים היה
הפסח בחמשי בשבת דהכי אמ' בסדר עולם וכו'
The section includes, among other topics,
סדר חובת ד' כוסות וקריאת, הלכות מצה ולישתה
פ' עלינו לשבח and, ההגדה בליל' הפסח.

Last paragraph:—

שאלו לפני רבי' האיי זל' על הפטר' היתה עלי
שאומ' בשבת חלו של מעד של פסח . מה עניין למתים
שהחיה יחזקאל בפסח ולעניין גוג ומגוג בחג . והשיב
מסורת בידינו מאבותינו כי תחיית המתים תהיה
בפסח ומלחמת גוג ומגוג תהיה בחג
(fol. 26b).
17. סדר ברכת העמר.

Beginning:—

מליל שני של פסח מברכין על העמר עד ליל
חמשה בסיון וכו' (fol. 27b).
18. סדר ערובי תבשילין.

Beginning:—

יום טוב שחל להיות ערב שבת צריך לאדם
להניח ערובי תבשילין
(fol. 28a).
19. הלכות מועד.

Beginning:—

אין נושאים נשים במועד
20. A section on יום טוב, the opening por-
tions being taken from the הפרדס of Rashi.
Beginning (see fol. 10a, edit. Const., 1802;
sect. 147 in פרדס הגדול ס', Warsaw, 1870):—
שני יט' שלגליות † אחד מחובר שנתלש ביט' ראשון

† So one word in the MS. Similarly often in the MS. in various instances, though only occasionally so reproduced in the description.

At the head of this part the compiler wrote:—

ראיתי להעתיק אחר סדר הפסח והלכות מועד גם הלכות י"ט מפני שפסח הוא י"ט הקודם לרגלים והועתקו מן הפרדס

He, however, introduces references to the works of Maimonides, with remarks based on them, so that the words *הועתקו מן הפרדס* are only of partial application.

21. סדר חג שבועות (fol. 29a).

Beginning:—

בששה בסיון שבועות דכתי' וספרתם לכם וכו'

22. עניין שבועה עשר בתמוז (fol. 30a).

Beginning:—

חמשה דברים אירעו את אבותינו ב"ו בתמוז

23. סדר תשעה באב (fol. 30a).

Beginning:—

משנכנס אב מומעטין בשמחה ובכשר ובמתן וכו'

24. מעשה עשרה הרוגי מלוכה (fol. 31a).

Compare with other forms of the text (אלה אלוה, edited Jellinek, 1853, &c.); see also Neub. Bodl. Cat. 912⁸.

Beginning:—

פעם אחד היה רפינים קיסר יושב וקורא בתורה וכו'

End:—

ועליהם הכתו' אומ' יקר בעיני י"י המותה לחסידיו

At the end is given a list of the ten martyrs (beginning with *ר' ישמעאל בן אלישע*, and ending with *ר' יהודה בן בבא*), followed by the lines:—

אלה עשרת הזקנים * מוכים ומעונים * ביראת שוכן מעונים

25. עשרה גליות בני ציון היקרים (fol. 32a). Compare other forms of the text (*e.g.* as given near the end of *הקבלה להראב"ד*, ed. Const., 1513); see also Bodl. Cat. 912⁸.

Beginning:—

גלות ראשונה עלה סנחריב מלך אשור

The last paragraph begins:—

גלות עשירית עלה טיטוס הרשע

End:—

וימחר הבטחתו וינאל אום סגולתו

26. A piece (beg. fol. 33a) headed: הנה אכתוב הימים שאירעו בהם צרות לישראל וקבעום ניסן * and beginning: באחד בניסן מתו שני בני אהרן נדב ואביהוא ועשו כל ישראל תענית וכו'

A paragraph is assigned to each of the twelve months of the year, the last (on אדר) ending:—

בעשרים וארבעה בו שמו אנשי אליכסנדרא את השם הגדול באבן יקרה וציירו עליה ע"ז וצמו בו

There follows an additional piece beginning:—

ובשנת חמשת אלפים וד' שנים לבריאת עולם ביום ו' פרשת זאת חקת התורה גרמו עונותינו ונשרפו כ"ד קרונות מלאים ספרי תלמוד והלכות ואגדות בצרפת והרבנים משם עשו שאלת הלום אם גזירה היא מאת השם * והשיבו לה דא' גזירת אורייתא ומאותו היום קבעו לתענית באותה הפרשה * תהא אפרה עלינו לכפרה * ועל כל אלו הימים הוסיפו רבותי הקדושים ז"ל שיריאי שמים יהיו מתענין בכל שני וחמשי כפני שלשה דברי * על חרבן הבית ועל שריפת התורה ועל הלול השם וכו'

The remainder of the section treats of the four fast-days that are (apart, of course, from the Day of Atonement) incumbent on all, and of ritual matters connected with the observance of fasts.

At the end:—

נשלם סדר תעניות כלם וסדר ארבעה צומות * יהפכם לששון ולשמחה וכו'

27. עניין אבילות והלכותיו (fol. 34a).

Beginning:—

שני חכמים עקביא בן מהללאל אומ' הסתכל בשלשה רברים וכו'

28. A section beginning (fol. 36b):—

יש מקומות שנוהגין * לעשות שתוקעין ברה"ל תשרת פעם אחת לפי שבר"ה אלול עלה משה רבינו ע"ה בהר סיני לקבל לחות אחרות וכו'

† MS. not clear.

On fol. 37a:—

כתוב ב'תע' בספר יואל וי' נתן קולו לפני חילו . . .
זה קול תקיעת שופר ברה

At the end of the same page:—

כתבתי † זה הספר הנותן בקצרה אמרי שפר .
העיר ה' את לבבי להתבונן במה שכתו . . . אם שמוע
תשמע לקול ה' אלהיך . . . כי לפי דעתי רמז במלת
קול על התשובה וכו'

End:—

משל למדינה שחטאה למלך הטיל עליה מס וכו'
כאשר כתבנו לעיל

29. סדר המעמדות (fol. 37b).

Beginning:—

באחד בתשרי הוא יום ר"ה כל באי עולם נידוני' וכו'

Fol. 38a begins:—

והא לך סדר הימים של לפני ר"ה מדי שנה בשנה:
חל להיות ר"ה בשני בשבת מקדימי' להשכים במעמדות
מיום שני של לפניו וכו'

30. סדר ראש השנה (fol. 38a).

Beginning:—

גרסינו בפרק י"ט שחל להיות בערב שבת תאני
תחליף אבוב דרבנאי חזאה ‡ . . . כל מזונותין של אדם
קצובין לו מר"ה ועד ר"ה חוץ מהוצאת שבתות וי"ט
והוצאת בנו לתלמוד תורה

On fol. 39b:—

נשלם סדר ר"ה תהלה לעזרה הישנה

There follows, however, a paragraph beginning:—

כבר כתבנו בסדר הצומות כי יום שלשה בתשרי
הוא צום גדליה וכו'

31. עניין תשובה (fol. 40a).

After the title the scribe wrote:—

מצאתי זאת הדרשה לחכם על טוב יזכר שמו
והעתקתיה הנה שתהיינה התשובות שתיהן ליחיד
ולצבור מציות מסודרות לשמו יתעלא (sic) דרשו יי'
בהמצאו וכו'

Beginning:—

אלו עשרת ימי תשובה שבין ר"ה ליום הכפורים .
ואומ' בעת רצון עניתך . . . ואמ' רז"ל אימתי הוא

עת רצון בצבור בכל שעה שאין הקב"ה מואס
בתפלתן של רבים . . . וביחיד בעשרת ימי תשובה
וכו'

On fol. 42a:—

וכך אומ' על הרמז ב'מזל' שהיה מוסיף בכל יום
הכפורים מזה אחת להתנהג בה שלא נהג מקודם
לכן כגון שלא לשתות יין וכו'

Lower down on the same margin:—

שני השם הוא שמחליפין שמו ואיפשר כי בזה
תתבטל הגזירה אבל שיחליף אדם שמו בכל יום
הכפורי אי אפשר מפני תיקון העולם וכו'

End:—

וגם רוב האלמנות ומהם עשירות ונכבדות ויש
להם בנים זכרים גדולים וקטנים ואינן עושות סוכה .
והאלמנה חייבת לעשותה לבנים הקט' ובלבד שלא
יהא צריך לאמו או שתאכילנה בסכת שכינה כש'
כשבניה (בשכניה MS.) גדולים שיש לה לעשות סכה
בשבילם . והמזהירים יזהירו וכו'

The scribe then wrote, with reference to
the contents of no. 32:—

ראיתי לכתוב אצל עניין ר"ה וצום כפור הלכות
תשובה . בהיות הימים ההם ימי בקשת סליחה ומחילה
לנורא עלילה . וכדי שתהיינה התשובות אצל דורשיהם
ליחיד ולצבור תמיד מצויות ומסודרות . יתעלא (sic)
שמו היודע נגלות ונסתרות .

32. הלכות תשובה לכל עבירה (fol. 43a).

With the text contained in this section
compare the editions of El'azar of Worms'
compare the editions of El'azar of Worms' (also called ספר הכפרות), as well
as ספר תשובה near the beginning of ספר תשובה
For the bibliography on the subject
see Steinschn., Bodl. Cat., col. 918; H. J.
Michael, אור החיים, p. 232; Benjacob, אוצ'
'הספר, pp. 141, 220, 226.

The heading in the MS. is:—

הא לך הלכות תשובה לכל עבירה . והם יסוד
הר' אלעזר בר' יהודה מוורמזא אשר קבל מרבינו
יהודה החסיד וכו'

Beginning:—

והיה האיש אשר תקפו יצרו לעבור מצות בוראו . . .
וכתב הגאון ז"ל יש לך אדם שתקפו יצרו וחטא
ליוצרו ובוש לבוא לפני חכמים להורות מה יעשה

† The word is, however, badly miswritten in the MS.

‡ Usually written חזאה.

על עבירה שבידו . . . על כן . . . יעיין ביסוד זה
וימצא תשובה וכפרה ולא יצטרך לבייש את עצמו
וכו'

The last paragraph (headed : תפלת השב) begins :—

רבון כל העולמים אתה הוא בעל הרחמים וכו'

End :—

יהיו לרצון אמרי פי וכו'

Then :—

תם סדר הלכות תשובה וכו'

There follows a מרע, headed :
כתב הרמ' במזל שקבל מחסידים ואנשי מעשה שסידר
מורה : and beginning : וודוי שכיב מירע כך הוא
אני לפניך . . . שרפואתי בידך וכו'

33. סדר יום הכפורים (fol. 48a).

Beginning :—

בעשר' בתשרי הוא יום הכפורים והוא נקרא צום
העשור וכו'

34. ענין סכה (fol. 50a).

Beginning :—

תנו רבנן העושה סוכה מברך שהחיינו ' וכן אם
עשאה לו ולצבורו וכו'

35. הלכות לולב (fol. 51a).

Beginning :—

היבין כל ישראל לימול לולב ביט הראשון של
סכות וכו'

36. סדר התפלות והקריאות שלימי חג הסכות (fol. 52a).

Beginning :—

יום טוב ראשון של חג הסכות הוא בטו בתשרי וכו'

37. הלכות ציצית ועטיפתו (fol. 53b).

Beginning :—

כתוב בתורה דבר אל בני ישראל . . . ועשו להם
ציצית . . . עוד מצאתי להכמ' דורשי המצות . . . רמז'
בג' דברי עקרי'

38. סדר הנחת תפלין וברכתן (fol. 54b).

Beginning :—

כתוב בתורה וקשרתם . . . אלו תפלין של יד וכו'

39. קביעות מזוזה והיובה (fol. 55b).

Beginning :—

תנו רבנן וכתבתם על מזוזות . . . בספר אהבה
לרבי' במזל' חייב אדם להזהר במזוזה מפני שהיא
חובת הכל תמיד

40. הלכות נדה וספירת שבעה נקיים (end of fol. 56a).

Beginning :—

אשה בין גדולה בין קטנה וכו'

[41. הלכות טבילה (fol. 57a)].

Beginning :—

אחרי ספירת האשה שבעה נקיים

42. דין שיעור המקוה והכשירו (fol. 57b).

Beginning :—

אמ' חכמ' שיעור של נקוה אמה על אמה וכו'

43. מצות המילה ' לעם סגולה (fol. 58b).

Beginning :—

חייב' כל ישראל למול בניו וילידי ביתו ' ומצות
המילה ביום ולא בלילה וכו'

44. סדר פדיון הבן (fol. 59b).

Beginning :—

ישראל שנולד לו בן זכר והוא בכור לאמו אעפ'
שאינו בכור לאביו חייב לפדותו וכו'

45. סדר הברכות (fol. 60a).

Beginning :—

אסור לו לאדם ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה
וכו'

Sub-sections are סדר ברכת ; סדר המוציא ; דין כוס של ברכת ; דין מים אחרוני' ; דין והמים
סדר הזמון ; המזון ומשפמיו

46. Various special ברכות, derived (mainly)
(fol. 63b). מוסכת ברכות בפרק הרואה

Beginning :—

הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל וכו'

The last entry is : והכנס להקזת דם וכו' is included.
(יהי רצון וכו') תפלת הדרך

† The title and number have here been cut away in the binding, or, perhaps, omitted by the scribe.

47. דיני השחיטה והלכותיה בקצרה. (fol. 64a).

Beginning:—

השוטט צריך שיהיה גדול בן י"ג שנה ויום אחד
חריו וחכם ופיקח וכו'

48. הלכות טריפה. (fol. 65b).

Beginning:—

ניקב הוושט במושו וכן תרבוץ הוושט שניקב במושו
טריפה

הלכות begin on fol. 67b; טריפה בעוף
low down on the same page; שליל וכן פקועה
הלכות גיד, fol. 68a; הלכות אותו ואת בנו וכו'
הנשה, same page.

49. נקור בשר לדעת רבי שלמה זצ"ל. (fol. 68b).

This section comprises (a) ניקור הבשר (for this part see also no. 569 in vol. ii. of this Catalogue), (b) הלכות כהל, and (c) מליחת בשר, as printed (near the end) in e.g. the Italian Festival Service Book published at Soncino and Casal Maggiore in 1485-6.

Beginning:—

כיצד מנקרין את הבשר
End:— כדי שיהא ראוי לקדירה

50. דין דם שלבצים. (fol. 69b).

Beginning:—

מיצאתי בספ' ר' ברוך פסק על דם הביצים וזה
לשונו ג' דינין יש בדם הביצים אם נמצא הדם חוץ
לקשר וכו'

51. פסקי אסור והתר, שער דורא, (by Isaac of Düren fol. 70b).

The printed text, from which that of the present MS. differs considerably, should be carefully compared.

At the beginning are given:—

הסימנין מאסור והתר שהבר ה' יצחק מדורא זללה'

The number of סימנין is 34, the first being: דין המסס, and the last: דין מליחות והדהות וכו'
ובית הכוסות שניקבו זה לזה וכו'

The work itself is headed (fol. 71a):—

אמר הרב הנזכר הנה הפצירוני חברי וכו'

In פרק גיד, דין כהל are comprised הנשה, &c.

End of the treatise:—

ואם הוא מן הזפק כשירה

Then:—

נשלמו פסקי איסור והתר וכו'

52. סדר חתנים. (fol. 83b).

Beginning:—

המקדש אשה צריך לקדשה בפני שנים או שלשה
עדים הראוין לכך שלא יהיו קרובים לחתן וכלה
ולא קרובים זה לזה לא הן ולא נשותיהן שהבעל
כאשתו

Lower down on the same page:—

ומנהג קהלינו מרומא לברך ברכת אירוסין וברכת
חתני יהוד בשעת כניסתה להופה וכו'

The poetical pieces included in the office are: אשא תפלה בעד חתן וכלה (alphabetical) and את חתן ליום חתונה (see Zunz, Literaturgesch., p. 547).

End:—

ובאין שם פנים חדשות תוך שבעה מברכין שבע
ברכות שאין בית חתונה גורם שבע ברכין אלא
החתן והכלה

53. נוסח הכתוב כפי מנהג קהלי^a הקדוש^a מרומא (fol. 84b), followed by directions regarding the necessary alterations in כתובת אלמנה, and נוסח לכתובת אבודה^b מבתולה כתובה אבודה^b מאלמנה

54. A section on הליצה (fol. 85b), the heading being:—

וזהו סדר הליצה ליקצתיו מספר עמודי גולה ומספר
התרומה

Beginning:—

היבמה הזקוקה ליבם ואינו רוצה לקחתה צריכה
לחליצה

^a So apparently, though there is a stroke, which might be meant as a sign of abbreviation after קהלי. One should, however, expect קהלי הקורש.

^b Commonly known as כתובה דמירכסא or כתובה דאירכסא

Among the paragraphs on the תקופות, with which the greater part of the section is occupied, is the following:—

אם חלה תקופת תמוז בשעה ומחצ' ביום מלך
יפסיד מלכותו והדרכים מתקלקלים . . . ושם המלאך
שלה צפתיאל

At the end of fol. 94a (under the heading :
(עניין אחר):—

אם חלה תקופת תמוז ביום א' תהיה השנה מוקדמת
לגשמים ויהיו מלחמות ומות בארץ וכו'

End of the section:—

ואם חלה ביום ו' יקדימו הגשמים . . . וימנע הזרע . . .
וילקח השמש בטבת ותרעש הארץ באחרית' והפירות
יצליחו

60. A section headed: לדעת מה טבעו (fol. 94b).

Fuller is the entry in the index on fol. 7 of the MS.:—

לדע מהחדש מה טבעו וסדר מהלך השמש ומהלך
הלבנה וכח היב מזלות

Beginning:—

אם יהיה המולד במזל חמה החדש יהיה חם
שמנהיגו אריה שהוא חם

Near the end of fol. 94b begins the part
headed: סדר מהלך השמש וז' ככבי לכת ביב. Among the paragraphs are included
one beginning: גלגל המזלות נחלק לשש מעלות, and another: ארבעה רוחות מנשבות בכל יום וכו'.

The part treating of מזלות כח היב begins on fol. 96b.

At the end (fol. 99a):—

הנה כתבתי טבע השנים עשר מזלות וכחם .
בזמן שישראל עושי' רצונו של מקום . ואמ' חכמי'
אין מזל לישראל כי השגחת השם יתע' בברירות
לבם וכו'

This is followed by another note begin-
ning:—

מצאתי לחכמי טבע עם תכונה כי גוף האדם נחלק
ליב מזלות . הראש לטלה . הצואר לשור וכו'

61. סימני רפפות (fol. 99a).

Compare the recension printed at the end of the פתרון חלומות attributed to Hai Gaon (Venice, 1622, &c.).

There is here an introductory paragraph beginning:—

ומה הן רפפות . בזמן שמודעזע אחד מאבריו
של אדם או מדלג יסתכל המבין בספר הזה וכו'

Beginning of text:—

מי שראשו מדלג יריב עם אחר

End:—

ה' ישמחנו בשמחת בית השלמים מקדש בנוי כמו
רמים

Then:—

נשלם סדר רפפות . תלל

62.† Several tracts on the interpretation of dreams (fol. 100a).

The tracts are headed by: ברוב חלומות והבלים ודברים הרבה את האלהים ירא ואת מצותיו שמור (a combination of Eccles. v. 6 and xii. 13).

a. The first tract, headed: פתרון חלומות, begins:—

אלו ימי החדש לפתרון חלומות . יום א' כל מה
שתראה לשמחה יהפך . יום ב' ויום ג' אין בהם אמת

End:—

והחלום אין לספרו . שכך אמרו חכמי' חלמא דלא
מתפשר כאגרתא דלא מקרייה . . . אך יקדים בתשובה
בתפלה ובצדקה כמו שכתוב לעילה ברוב חלומות וכו'

With this part compare the last portion of פתרון חלומות attributed to Hai Gaon.

b. A part (beginning on the same page) headed:—

מעתיק אעתיק פתרון חלומות . כמו שכתוב במסכת
ברכות על הרוב

Beginning:—

הרואה בחלום שהוא רוכב על השור ונפל ממנו
מהרה ימות

† This section is erroneously numbered ס"ג in the MS.

End:—

מי שהוא שותה בחלום מים המין מוב לו • ואם
מים קרים • • ירבה לו

The part of מס' ברכות referred to begins
on fol. 55a and ends on fol. 57b († פרק הרואה).

c. פתרון חלומות של יוסף הצדיק (fol. 101b).

Beginning:—

הרוכב על שור בחלום יעלה לגדולה

End:—

הרואה בחלום אדם שמשחית שעריו ואין בראשו
שיער • • • מוב הוא לו

יוסף is one of the authorities referred
to in פתרון חלומות ascribed to Hai Gaon.

d. A part headed: ‡ מפרק הרואה: (fol. 102a).

Beginning:—

הרואה באר בחלום יראה שלום וחיים

End:—

הרואה מגילת אסתר נס נעשה לו

Parts c and d seem, however, to belong
together, for the subscription of d is:—

נשלם פתרון חלומות ליוסף הצדיק ז"ל

e. A tract on the interpretation of dreams
ascribed to Daniel, who is also quoted in the
פתרון חלומות attributed to Hai Gaon, which
should be compared with this tract (fol.
103a).

The heading is:—

זה ספר דניאל איש חמדות אשר עשה בימי
נבוכדנצר מלך בבל כי כל השרים שהיו לפני המלך
בקשו וחננו לו לעשות ולכתוב כאשר היה על לבבו •
והוא יושב וכותב הכל כאשר הראה לו הקב"ה יתעלה •
לא הוסיף ולא גרע

The text begins: בשובת או באחד בשבת חלום בשבת או באחד בשבת מהרה יתקיים וכו' but at the end of the first paragraph is the following additional

entry relating to the fabled authorship of the
tract: כי זה דניאל איש חמדות עשה ספרו אחר
ספר יוסף בן יעקב אביו והוסיף עליו

Then:—

(comp. part c). הרואה רוכב על שור יעלה לגדולה

On fol. 104b (after ואם ברקים ריוח פתאום) begins a series of short paragraphs in
the following order: שער הגבר והתרנגולת; שער
התבשילין; שער הדבש; שער הגבינה;
שער הצאן והעז; שער הבקר והמריא; חמה ולבנה;
שער השועל; שער המות; שער אריה והלביאה;
שער הקורא והיונה; שער הצבי והאיל; והחולדה;
שער המלך; שער האילנות; שער הארצות והגבולין;
שער הפירות; והשרים.

End:—

ואם ממתקים לחים עושר גדול יעשה • ברוך אומר
ועושה • אמן

Then:—

תמו פתרון חלומות • שלדניאל איש חמדות

מעשה תורה שנאמר על ידי רבינו הקדוש 63.
(fol. 106a).

This recension of the anonymous collection
of numerical sayings from Talmud and
Midrash, which is ascribed to Rabbi Yehūdāh
han-Nāsī, should be compared with the printed
text. The MS., which is clearly defective,
commences with the number 6, and then
proceeds to 5 and 4.

Beginning:—

ששה דברים צוה רבי הקדוש את בנו בשעת שהיה
נפטר לבית עולמו

The last complete entry relating to 4
begins: ארבעה דברים מבטלי את הגזירה; and
the text breaks off with: ארבעה דברים עלו
במחשבה

After a blank (fol. 109a):—

מצאנו עשרה מילי דחסידותא דהוה נהיג בהון
רב וכו'

On fol. 109b:—

במשנת סנהדרין פר' כהן גדול מפורש שהמלכות
בשלשים מעלות ואלו הן • א' לא דן וכו'

† See also part d.

‡ See also part b.

Last entry (same page), apparently suggested by the preceding passage:—

בגמרא דפר' אחרון דכתובות מלך במשפט יעמיד
ארץ' אם דומה הדין למלך שאינו צריך כלום וכו'

פירוש המשקלות בכל דבר והמידות בלח וביבש. 64.
(fol. 109b).

Beginning:—

מניין שהמנה הוא מאה שנ' במלכים שלשת מנים
זהב יעלו על המנן' ובדברי הימים אומ' שלש מאות
זהב וכו'

End:—

הקונטרס ב' פרוטות' נמצאו ח' פרוטות באיסר

Among the coins mentioned are שקל הישר Rashi and
שקל הישר של רומא and של קולוניא Rambam are referred to as authorities.

65. A section of miscellaneous contents
(fol. 110a) headed:—

עתה אכתוב לקוטים דברים קצרים' אמרים בדעת
נלקטים

Beginning:—

אמרו חכמי' גדול העונה אמן יותר מן המברך'
והטעם כי המברך אומ' ה' פעם אחת בברכה'
והעונה הוא אומ' שני פעמי' השם' כי אמן עולה
בגמ' השם בא' דלת ושם ביו' הא'

The following special heading to a part of
the contents is found on fol. 112b: שמות מחברי'
המשנה וספרא וספרי ובריייתות ותלמוד ירושלמי
המשנה, the text of this part beginning:
ר' יהודה בנו של רבן שמעון בן גמליאל ... הבר
המשנה

The last part of the section (fol. 114b) is
headed: ואלו הן הלואין^a שהן במלקות, the first
being: לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה,
and the last: לא תבערו אש.

66. A section (fol. 114b) headed: אלו הם
השמות שאינו נמחקין, but including other matter
in its latter part.

Beginning:—

אל אלהים אלהי אלהיך אלהיכם

The concluding part begins:—

עשרים וארבעה דברים מעכבין את התשובה ...
רכילות' לשון הרע וכו'

67. סדר עולם (fol. 115b).

The first part of this epitome of the סדר
עולם is the same (though with more or less
variation, see particularly the portion re-
lating to the date of Jesus quoted below) as
that printed in Neubauer's "Mediaeval Jewish
Chronicles" (Anecdota Oxoniensia, Semitic
Series, vol. i., Part iv.), i., p. 195 (from the
Bodleian MS. no. 2072).

Beginning:—

אדם קל' שת קה' אנוש ז'

The portion relating to the date of Jesus
(in the upper part of fol. 116a) includes the
following passage:—

ושנת נא' למלכות החשמונים נולד' שהיה שנת
וארבע לאלכסנדר' † ובשנת רפ"ט לבניין הבית נתפס'
והוא בן לו' שנה' ומוזכרי אומות העולם מסיימין
דבריהם במה סיימין ואומ' שבשנת ‡ ש"ב נולד ולאחר
ל"ג נתלה' ושהיה מולדו בשנת ל"ח למלכות אגושטוס
מלך רומי בימי הידורוס (sic) ... ומחלוקת גדולה היא
שיש הפרש ביניהם יותר מקל' שנה

Then begins a fresh (explanatory) part
ending with the date of Isaac, and begin-
ning:—

כתבנו למעלה אתרנו למבולא ... כיצד שם שנתים
אחר המבול וכו'

At the bottom of the same page (fol. 116a)
begins another part, headed as follows:—

עתה נכתוב שאר הסימנים ... לאורייתא או לירידה'
ר"ל לירידת שכינה על הר סיני היינו מתן תורה

Beginning:—

כצד (כיצד) נב' שנה משנת הפלגה עד שנולד
יצחק

The closing portion is as follows:—
כיצד פרטין' מלכות יוון מלכו מלכות שלימה קעד'
שנה' מלכו' חשמוני' קג' שנים מלכות בית הידורוס

^a So written in the MS.

† I.e. Alexander Jannaeus. ‡ The MS. repeats שנת.

קָנָה שְׁנֵים וְגִתְמָחַ הָרִי ג' אֲלָפִים וּשְׁמוֹנֶה מֵאוֹת וְכָח
לְהָרִים הַבֵּית עַד שִׁטּוֹס הָרָשָׁע . . . סָךְ הַכֹּל ד'
אֲלָפִים פָּחוֹת עֶקֶב שְׁנֵה זֶה סִימָּה לְכוֹלֵם אֶתְרָנוּ
לְמִבּוֹלָא . אֶתְתְּקִצּוּ לְפָלְגָא . בְּתִמָּח לְאוֹרִיתָא . בְּתִקֵּב
לְשִׁמִּיטָה . בְּתִמָּח לְבִנְיִינָה . נִשְׁלָח לְחָרִיבָא . נִתָּח
לְאַרְמוֹנָא . גִּתְמָח לְמִנְיָנָה . גִּתְתָּח לְהָרִיסָה . וְעִקֵּב
הָרִי ד' אֲלָפִים

Appended to this section is a statement regarding the numerical values of **כסוף**; but in the table of contents this is taken to belong to the next number (*q.v.*).

68. A section headed (fol. 116*b*): **בבא קמא**; but more fully described in the table of contents at the beginning of the MS. :—

לְדַעַת סְכּוּם הָאוֹתִיּוֹת פְּשׁוּטוֹת וּכְפּוּלוֹת וְנִגְבִּים
וּשְׁבַע מִצּוֹת שֶׁנִּצְטָווּ בְּנֵי נָח וְכִמָּה אֲזַהְרוֹת

Beginning :—

בֶּן בֶּן בֶּן אֹמֵר אֵל תְּכַנֵּס לְחָצֵר חֶבְרָךְ לִיטוֹל אֶת
שֶׁלְךָ שְׁלֹא בְרִשׁוֹת . . . פִּי אֵל תְּכַנֵּס . . . בְּסֹתֵר

See Babli, *Baba Kamma*, fol. 27*b*.

The next entry begins :—

שֶׁבַע גִּבְבִּים הֵם הָרָאשִׁין שֶׁבְּכֹלֵם הַגּוֹנֵב דַּעַת
הַבְּרִיּוֹת

The last entry is :—

בְּשֵׁלֶשׁ דְּבָרִים הָאֵדָם נִכְר' בְּכוֹסוֹ בְּכַעֲסוֹ וּבְכַסּוֹ
; see Babli, *Erubin*, fol. 65*b*.

69. סֵדֶר כִּדּוּ מִתְנֻת מִן הַכֹּהֲנִים בְּמִקְדָּשׁ וּבִירוּשָׁלַם (fol. 117*a*); see Babli, *Baba Kamma*, fol. 110*b*.

Beginning :—

כִּדּוּ מִתְנֻת נִיתְּנוּ לְכֹהֲנִים עֶשֶׂר בְּמִקְדָּשׁ וְכו'

At the end :—

כֹּל כֹּהֵן שֶׁאֵין בָּקִי בָהֶן אֵין נֹתֵנִן לוֹ מִתְנָה

70. הַקְּלָפִים הָרָאוּיִן לְכָתוּב בָּהֶם סֵפֶר תּוֹרָה וְתַפְלִין (fol. 117*b*).

Beginning † :—

שֵׁלֶשׁ עוֹרוֹת הֵן גּוֹיִל קֶלֶף דּוּכְסוּסְטוֹס גּוֹיִל הוּא
מְעוֹבֵד כַּעֲזָן עוֹר וְכוּתְבִין עָלָיו לְצַד שַׁחֲוֹר סֵת הָלֵל
קֶלֶף וְדּוּכְסוּסְטוֹס הוּא שַׁחֲוֹלְקִין לְעוֹר לְשָׁנִים וְכו'

End :—

וְאִם גִּרְדוּם לְצַד שַׁחֲוֹר דִּינוּ כְּדּוּכְסוּסְטוֹ וְכוּתְבִין בּו
לְכַתְחִילָה מִזּוּזָה וְסֵת לְצַד הַגִּרְדָּה אֲבָל לֹא תַפְלִין

71. A section (fol. 117*b*) headed : **במסכת** but fully described in the table of contents as : **רמזים מתלמוד ורמח אברים שבאדם וגמטריאות**

Beginning :—

עַל שֵׁלֶשׁ עֲבִירוֹת הַנָּשִׁים מִתּוֹת בְּשַׁעַת לְדַתָּן עַל
שְׁאִינָן זִהוּרֹת בְּנִדָּה וּבַחֲלָה וּבַהֲדַלְקַת הָנֶר בְּנִדָּה
מֵאִי טַעַם הִיא קֶלְקֵלָה בְּחֹדְרֵי בִטְנָה וְכו'

There are farther on a number of short paragraphs on the evil consequences brought on by various sins.

On fol. 119*a* :—

בְּפֶרֶק אֵלּוֹ עוֹבְרִין בְּפֶסַח כֹּל מִיָּדִי דְּמַעֲלִי לְהָאִי
קֶשָׁה לְהָאִי וְכו'

On fol. 120*a* opens a part headed : **רמזים** על כתובי התורה, and beginning :—

וְתוֹצֵא ג' . וְתוֹצֵא הָאָרֶץ . וְתוֹצֵא וְתִתֵּן לָהּ . וְתוֹצֵא
אֶת עַמָּה . לְרִמּוֹז כִּי תוֹצֵא הָאָרֶץ מֵה שֶׁשֶּׁם הַשֵּׁם
וְכו'

On fol. 120*b* opens a part ‡ beginning :—

יֵשׁ זְיוּגִין שֶׁלֹּא יִצְלִיחוּ שְׁנֵיהֶם אוֹ אֶחָד מֵהֶן וְאֵלּוֹ
הֵן : לְשָׁנֵי אַחִים שְׁתֵּי אַחִיוֹת . וְבֶן אֲבִי וְבֶן שְׁתֵּי אַחִיוֹת

The continuation of this part is, however, of a miscellaneous character.

On fol. 122*b* :—

מִצּוֹת עֲשֵׂה וּמִצּוֹת לֹא תַעֲשֶׂה הֵם תְּרִיג וְכו'

On fol. 123*a* :—

בְּסֵפֶר הָאֲמוּנוֹת מִשְׁמַע דְּהָא דְּכַתִּי בְּלַע הַמּוֹת
לְנִצָּחַ וְכו'

† Compare Maimonides, 'הלכ' תַּפְלִין וְכו',

‡ See סֵפֶר חֲסִידִים, section 477.

Lower down on the same page:—

שלש מדות טובות ברא הקבה בעולמו ע"י שלשה
צדיקים ואלו הם זקנה וחולי קודם המיתה ורפואה
אחר החולי וכו'

End of the section (last line of the same
page):—

ואומ' הנני יוסיף על ימך חמש עשרה שנה

72.† A piece (fol. 123b) described in the
table of contents as § שלמאי' ר'.

Beginning:—

דרש ר' שמלאי למה וולד דומה במעי אמו מקופל
ומונה כפנקס

End:—

והריון הנקבה יורה על קרירות טבע ועל ירבו
המותרות

73. A piece (fol. 124b) described in the
table of contents as לדת על מה חרב הבית
בראשון ובשני

Beginning §:—

אמר רבה בר חנה אמ' ר' יוחנן מאי דכתי' יראת
י"י תוסיף ימים ושנות רשעים תקצורנה יראת י"י
תוסיף ימים זה בית ראשון שעמד ת"י שנה וכו'

End:—

וביומ' דכיפורי לית לה רשותא לאשטוני

74. A piece (125a) described in the table
of contents as דין ארבע מיתות בית דין ודרש
ויהי ביום כלות משה ודרשות ממסכת שבת

Beginning:—

שנינו בסנהדרין ארבע מיתות לבית דין וכו'

The דרש on משה ויהי ביום כלות משה begins on
fol. 125b.

On fol. 126a:—

במסכת שבת בפרק כל כתבי הקדש אמ' ר' יוחנן
פעם אחת נתאחרתי אצל בעל הבית אחת בלודקיא
וכו'

† Sections 72—75 are not supplied with headings.

‡ So in the table of contents; the correct form
שלמאי is used in the text (see Babli, *Niddah*, fol. 30b).

§ See *Yōmā*, fol. 9a.

75. A piece (fol. 126b) described in the
table of contents as dealing with the question
איך היו מאה ועשרים זקנים שתקנו התפלות לישראל

Beginning:—

תנו רבנן מאה ועשרים זקנים ומהם כמה נביאים
תקנו להם תפלות לישראל על הסדר . . . מצאתי
אגדה מאי על הסדר זה סדר עולם שכך מצינו ב"ה
ברכות שלתפלה מעולם היו מתוקנות זו אחר זו

End:—

הרי שיש טעם נכון לכל ברכה וברכה משמנה
עשרה וברכות יעשה מורה

76. A controversial section directed against
the tenets of the Christian religion, by
Solomon b. Moses b. Yekuthiel (fol. 127a).

See also Codex de Rossi 402¹⁰ (of which a
fuller account is given in De Rossi's "Biblio-
theca Judaica Antichristiana," p. 100);
Neubauer's Bodl. Cat., 2408². The order of
contents in the present MS. corresponds (in
a general way, at any rate) with the Cod. de
Rossi; but the Bodl. MS. begins with the
portion treating on the Divine Unity.

Heading:—

הווכח שסידר החבר כמ' שלמה כמ' משה
בכמ' יקותיאל זל לתשובת טענת הנוצרים אלינו

The prefatory portion, giving some wise
advice as to the caution and care with which
such controversies should be conducted,
begins:—

אני עם לבבי לבנות בית מנוחה לארון ברית י"י
ולספרי תורת אלהינו המתנוללים ומתנועעים תנועה
לא הוגנת בסבת הטועים הטוענים ומתווכחים על
האמונה ויגיעים למצא נבואות המבקשים ולא יוכלו
למצא מהם

The author's advice is to abstain, whenever
possible, from religious controversy with
Christians; but in the event of such con-
troversy being forced upon him, he advises
not to dispute (a) עם עניי הדעת (b) עם אויבו
(c) עם נמהרים בעלי מרה שחורה (d) עם
מבקש רעתו. Nor should one dispute שם
בשווקים וברחובות שיתקבצו שם הדיוטות וכו'

About the middle of fol. 127b:—

וראוי לכל עברי להזהר אזהרה גמורה כמה יתווכח
ובמה ישא ויתן שלא יתווכח כלל מן השלוש ולא מן
האנושית ולא מלחם אלהיהם ולא משום דבר שיהיה
כיעור ולזות לאלהם ולאמונתם • ולא מנימוסי הגלחות
... וזה מן הראוי לטייל ולהתווכח מביאת המשיח
מכופתי זמנו וכו'

The heading of the first controversial
chapter (fol. 128a) is:—

להוכיח הוכחת אמתית על יהוד השם יתעלה † ויתברך

Beginning of this chapter:—

משה רבי' ע"ה כתב שמע ישראל ... וידעת היום
... כי יי' הוא האלהים ... אין עוד ... הנה יחס
הדור ההוא יחס אין כמיהו רק בשמיעת קול נברא

The other headings of the tract are: בשורת

בביאת המשיח תהיה; משיח בן דוד ר' בן אדם
אמנה אחת בעולם היא (הוא MS.) אמונת האל
בשורת מלכות; ותרבה הדיעה ויהיה יי' אחד ושמו אחד
הנה הוכחת אמתית; משיח בן דוד • מי ישפיל ומי ירים
בביאת המשיח; שמשיח ימלוך לעולם על כל העולם
; יהיה שלום כללי ושלום נצחי ואפי' החיות לא יזיקו
; בביאת המשיח תהיה ישועת ישראל כללית ונצחית
בביאת המשיח יתפא; בבית המשיח תשב ירושלם
ישועת; האוויר ויתחזק הטבע ויחיו בני אדם הרבה
בביאת המשיח יהיו כל ישראל; המשיח ותהיית הכתים
אחר ביאת המשיח תהיה; יחד שלא היו מימי רחבעם
הנה הוכחה על מלחמת; בסמוך מלחמת גוג ומגוג
גוג ומגוג ועל נצחון של ישראל הנפרע לישראל מכל
קיום תורת משה רבי' ובשורת ידיעתנו; צריהם
מצות ברית מילה אשר נתן; אותה ואמתות מצותיה
להודיע כי לא המירנו השם ולא; לנו לדורות עולם
הנה הבטחות ברורות; ימירנו באומה אחרת עדי עד
; להוכיח על מה אנו בגלות; אין להקשות עליהם
להוכיח כי ירושלם ובית המקדש; חומר מצות שבת
להוכיח כי במקום שאומ'; נקר' הדום רגלי השם
להוכיח כי הרבית; עברי סתם על ישראל נאמר
בשורת; בשורת שמה לימות המשיח; מותר מן הגוי
על ארץ הגלות; ישועה נצחי ותכלית טוב לישראל
הבטחות נבואות כי הרחמן; כמה תשובות יש לדבר
תשובה לנוצרים על אומרם; יצילנו מדינה שלגהנם
כי מיתת או' האי' היתה לכפרת עון אדם הראשון

† So the MS.

There follows a short final portion, headed:

תשובה ששלח האפיפיור למלך צרפת שיסמור
היהודים שאין להם חט (sic) על הריגת אות' האי'

Beginning of this part:—

מישל למלך שמסר הפרדס שלו לשמירת אוהבו וזה
לו שכל מי שיכנס לפרדס שיהרג • לימים רצה המלך
לנסות אוהבו וליכנס הוא בעצמו לפרדס • ויתחפש
וילבש בגדים אחרים וכו'

End:—

כשבא ישו לעולם בא בדמיון אדם ועשה עצמו
אלוה והרגוהו • אם היו יודעין שהוא אלוה לא היו
פושטין בו יד • וגם לעתיד יושיעון (?) כדן

Then:—

מושיענו יושיענו וישלח לנו משיח צדקינו במהרה
בימינו וכו'

77. מסכת תמורה, ascribed to Rabbi Yish-
mā'el and Rabbi 'Aḳība (fol. 134b).

Comp. מדרש תמורה, printed in Rashi's
בית המדרש and Jellinek's מדרש ס' הפרדס
106—114 (literature on the subject, *ibid.*
p. 20).

Heading in the MS.:—

וזאת התורה של מסכת תמורה של שני גאונים ר'
ישמעאל ור' עקיבא לא יערכנה זהב ותמורתה כלי פז

Beginning:—

ר' ישמעאל אומ' מי יתן לי שומע לי אלא מה
אעשה הן תוי שדי יענני

End:—

כך העולם מודיע על הקב"ה שהוא בראו

Then:—

אשרי האיש אשר לבו מלאו להתבונן במעשיו
ולהכיר את בוראו כי מוצאו מצא חיים וכו'

The text is here divided into five
(instead of three).

78. שיערי המוסר אל השלם השר איש רומי (fol.
137b).

Beginning:—

אברך את יי' אשר יעצני • ובדרך אמת הניחני •
חסדיו אוכיר כעל כל אשר גמלני

The following few excerpts may serve to
illustrate the style and tendency of the
tract:—

On fol. 138a:—

דעו כי הכל יביא במשפט ועל גלוי ועל נעלם . . .
המטיב פעלו ימיבו לו בעולם הזה רואיו יאשרוהו .
ובהמלא מספר ימיו בהפרדו מן בני אדם ישמח על
כשרון פעלו וכו'.

Lower down on the same page:—

דעו כי שלימות הגוף קודם לשלימות הנפש הוא
כמפתח הפותח למרקלין וכו'.

On fol. 138b:—

דעו כי האמת והצדק הם תכשיטי הנפש ונותנים
גבורה ובטח ונצח לגוף . ולא מצאתי רפואה לרכות
הלבב בהרכבת (P) האמת ומנן הצדק . והיה ביום
הנחילי אתכם את אשר חנני הבור' ית' אנחילכם
הנאמנות אשר בה הקנני הבורא את החיל הזה כי
במקלי עברתי להרויח לחם התמיד ונסכו והנה ברכני
עד כה . והנאמנות תכניסני במקום שלא הכניסוני
קרובי וכו'.

On fol. 139a:—

דעו כי ההוצאה מתחלקת לארבעה חלקים: ריוח
הפסד מאוס כבוד . ריוח הוא גמילות חסדים וכו'.

End:—

רק השמרו לכם פן תאבדון בנפשיכם כי הוא חלק
אלוהי: ה' נסי עוזי ומעוזי ומנוסי מנת חלקי וכוסי:

Then:—

תמו שערי המוסר . תהלה לנותן לחם לכל בשר

שערי עץ החיים למֹהָר בנימן מן הענוים זלֹהָה. 79.
(fol. 139b).

The printed edition (Prague, 1598, under the name of Benjamin מפנטי; not in the British Museum) being very rare (see Steinsch., Bodl. Cat., col. 789), it will be useful to give some special indications of the contents in this place.

The text of the MS. consists of sixty-two stanzas (comp. Benj., 'אוצ' הספר, p. 603, where it is said to consist of בתים מ' (מערך מ' בתים), each ending with חיים (or ההיים, &c.). The arrangement of the stanzas follows the alphabetical order (ו, ז, and ט being, however, omitted), with the addition of six stanzas at the beginning and five at the end respectively yielding the acrostics בנימן and בנימין.

The first stanza is:—

בראשית דבר אשא לאל חיי תפלה . האל המרוכס
על כל ברכה ותהלה . ראשון בלי ראשית ואחרון
בלי תכלה . יי' אלהים אמת הוא אלהים חיים:

Among the religious and ethical counsels given are:—
אל תונו איש; אכסניא היי אל יריאיו; בית משתה; בל תשחת דבר אשר בו ברכה; את אחיו יצר הלב תלחם בו; היין מהרגיל ומאכל משמנים תלמוד תורה והגיגנה יומם ולילה; ומלתה ערלתו &c., &c.

The last stanza is:—

נאמנים התחזקו בתורה וביראת אל נורא ואיום .
יום יום יעמוס לנו ישועה ופדיום . עליכם ועלינו ינן
בשלומו להחיותינו כהיום . אנחנו אלה פה היום כולנו
חיים

Then:—

נשלמו שערי צדק עץ החיים . תהלה ותפארת
לאלהים חיים

כללים בקיצור אשר ראוי לאדם שישים אל 80.
(fol. 141a). לבו בכל עת כל ימיו

Beginning:—

אין ריוח כעשיית המצות . אין זכות כמזכה את
הרבים . אין עבדה כיראת שמים

End:—

חסיד אחד צוה לבנו בפטירתו כשם שכבדתי
בחיי כך תכבדני לאחר מותי וקיים מצותי . תלן על
כעסך לילה אחד . ועצור ברוחך שלא תדבר . כל
שכן שלא תעשה פעולה על צד הכעס . זכור כה
שכתוב הסר כעס מלבך וגומ'

81. (fol. 141b). Compare the printed edition (מקצי נרדמים of קבץ על יד, 1895) and no. 867, II., of the present Catalogue.

The order and form of the headings, following the prefatory portion are here as follows:—
שער, שער העבדה והתפלה, שער היראה, שער ההכרה, שער התורה והחכמה, הגיאות והענוה, שער, שער הצניעות, שער הסבל, שער הבושת והעזות, שער, שער ההסתפקות, שער התאוה, יצר העררה, שער מעלת השתיקה, החריצות ואולת התפארות בעושר, שער המהירות, שער העצה והסוד, והדיבור הצודק, שער הכבוד והשררה, שער הביקור והכבידות, והמתן.

The last-named section includes the contents of שער האהבה והחברה, so that the seventeen sections here enumerated answer to the eighteen of the printed text.

מחברת הטנא שחבר החכם ר' אחימב הרופא 82.
(fol. 148a) זל ממדינת פלדס (?).

The object of the tract, which is erroneously stated in Benjacob, 'אוצ' הספר' (p. 313), to be contained in מורה נבוכים ס' לונדון בגליון ס' כ"י, is to illustrate the thirteen fundamental principles of the Jewish religion.

It is written in the form of a Maḳāmah, and begins with a conversation between the author and his friends, which presently passes over into one between the author and his soul.

Beginning:—

אמר המחבר ' הנה משרים אדבר ' ונכוחות אהבר ' הייתי בימי נעורי ' בקרב מיודעי וחברי '.

The first speech assigned to the נפש begins:—

ותען הנפש ותאמר ' הנה לאחר שתלמוד התורה ' ותבין החכמות הנזכרים בעזרת משפיל וכרים ' אורד החכמות הנשארים

ואוכל ככל ומלאתי כלי ואשים On fol. 149a: בטנא (the simile of the occurring several times besides).

Among the verses of the Maḳāmah is *e.g.* on fol. 149a:—

ברכי יחידתי אדון כל מר
הצור אשר המתיק לעמו מר
נשתחווה יחד לפניו על
הטוב אשר יעד וגם גמר

The statement on the thirteen fundamental principles begins on fol. 149b (היסוד הראשון) מציאות הצור מעון וכו'.

At the end the scribe† wrote:—

נשלכו יסודי התורה לדעת זה המחבר ' תהלה לאל נורא יתע' שמו '.

He, however, adds:—

ואני המעתיק בחושבי יום או יומים ' כי זה המחבר גם כי אור חכמתו כזהרים . . . גילה עצמם טפח וכיסה טפחים ' חסתי על יגיע כפים . . . וחברתי עליהם שיר והרחבתי בו מעט וכו'.

His own lines on the thirteen principles are headed:—

זהו השיר מרכבת המשנה

ליסודי הדת הרמוזים במחברת הטנא

They begin:—

משוך נא אל חסדך תנה לי מהודך
וגל עיני עבדך בביאור עקרים

On the side of the verses:—

אלו הם יג עקרים: נמצא אחד וכו'.

83. תשובה על שאלות תחיית המתים &c., by Moses b. Yekūthiēl מן האדומים (fol. 150b).

Beginning:—

אמרו חכמים זל מצוה גוררת מצוה ' ולכן התאוותי תאוה להודיע נאמנה כי יש לתורה גואל וזאת לפני בישראל ' שאל השואל קלג לפרט (A.D. 1373-4) סימן הבט משמים וראה ופקוד גפן זאת שלש שאלות על עקר תחיית המתים ' הראשונה אם יש בתורת משה רבינו עה פסוק שיורה עליו כמו שיורו כתובי יחוקאל וכיוצא בו ' על כי הרם במוזל הביא על שאר העיקרים ראה כן התורה ובתחיית המתים לא הביא ראה ' השנית אחרי שר+ שההסכמה שתחיית המתים תהיה לצדיקים והצדיקים הם בתענוג נצחי בגן עדן למה יוציאם מן התענוג ההוא המופלג לחזור בעולם הגופות המטונפות ' השלישית מה זה שכתב הרם במוזל כי מי שלא יאמין בתחיית המתים הוא כופר ומין ' אם יאמין באחרים למה יהיה נטרד

In answer to the first question Moses b. Yekūthiēl says that in the Pentateuch an explicit statement regarding the resurrection was purposely withheld from the common people להיות דבר התחייה בלתי טבעי יהיה בעיני ההמון דבר נמנעי ' והעבירות תהייה קלות בעיניהם (אחר שהעונש עליהם אחר זמן ארוך); but he at the same time refers to two passages in the

† Or, perhaps, rather the compiler.

† Read שראינו.

Pentateuch (Deut. xxxii. 39, xxx. 20), which may fairly be taken to point to the doctrine of the resurrection.

With regard to the attitude of Maimonides, he says:—

והר"ם במזל לא הביא ראיה שום אחד מן הפסוקים להיות מנהגו להרב הניסים הכת' בתורה אל הטבע כאשר יכול וכו'

The gist of the reply to the second question is contained in the following sentence:—

הנה התבאר כי האבות ומשה רבי' ודוד ושלמה צריכי' לתחיית המתים בארץ ישראל ולהשלים נפשותן ולהוסיף שכרם ולהגדיל תענוגי נצחי על שלימותם י כל שכן כמה אלפים ורבבות נפשות קדושות עצמות יבשות וכו'

In the course of the answer to the third question, the author enforces the general orthodox view regarding the position of those who do not accept the belief in the resurrection.

The author's signature (*copied*, of course, in the present MS.) is:—

המשרת משה בכר יקותיאל מן האדומים

The following is then added (fol. 152a):—

ועוד שאל השואל שאלה כוללת שלשה עניינים בשלשה פנים י האחד מפני מה אם בית דין הרגו על פי עדי שקר ובאו עדים והוכיחו על עדות שקרן מפני מה אין נהרגין הווכמין אחר שהרגו י השני מפני מה העוברים צריכי' התראה ואין די העדות י השלישי על מספר המצות שנחלקו בהם הר"ם במזל והר"ם בן זל†

From the reply to the first question it will be sufficient to quote the following:—

כי אחר שנהרג מה שנעשה עשוי מי שצוה על המשפט צוה לשמוע בקול בית דין . . . עשה מקיימין גזרת מלך שצוה ועשיתם לו כאשר זמם ולא כאשר עשה

In answer to the second question the author refers to the Biblical text, which does not say: על פי שנים, but על ראיות שנים עדים:

† MS. והר"ם בן מזל.

עדים, whence the conclusion is drawn that the two witnesses must have warned the offender prior to committing the offence.

In the reply to the third question, after explaining how some minor differences in the numbering of the commandments have crept in between the different authorities, the author lays stress on the six chief matters (called by him metaphorically שש ערי מקלט), namely, להאמין בשם אמנה נכונה &c. The signature follows, after which are lines embodying the six important articles, beginning:—

היה מאמין באל עליון אמונה נכונה אל אלהותו לבדו

84 (fol. 153b). תקנת גאוני צרפת י העתקתיה מס' הישר (i.e. the הישר of Jacob Tam, which was published at Vienna in 1811; see fol. 64a of the edition). Comp. also Add. 11,639, nos. xxiv. and xxv., and see Hirschfeld, Catalogue of the Montefiore Library, 128.

The present text, with which compare the printed edition, begins:—

רבותי יושבי דרבונא אשר שמענו ונדעם ומוקיניהם נתבונן ונאמר תהי נא אלה בינותינו יושבי צרפת ואישוב ונרמיני'אה כאש' גזרו גודרי גדר גדולי גרבונא

At the end some other matter is added containing reference to the פסקי דינים of (dealing with the same topic as the preceding תקנה), and רב פלטיי (היכא דארגילו קטטה בני הבית והכלה וכו') גאון והמכה את אשתו חייב בנזיקה) אור זרוע (וכו')

85. A piece headed (fol. 154a): אלו הני כללי: מצות התורה בקיצור חבור הר' יונה זללה (i.e. Jonah b. Abraham Gerondi). This section may be described as a combination of that author's אגרת התשובה with parts of his פרשת הנשים (see היראה מס' ed. Const., 1565).

Beginning:—

כה תאמר לבית יעקב ותגד לבני ישראל בשעת† שניתנה תורה לישראל נצטוה משה רבי' עה' לומר

† Read בשעה.

תחלה לבית יעקב והם הנשים שיאמ' להן ראשי פרקים
ודברים קצרים שהם † משיגות להבין • ולמה נצטוו
לדבר עם הנשי' תחלה • מפני שהן שולחות בניהם
(בניהן for) לבית הספר . . . ומרחמות עליהם בבואם
מבית הספר וכו'

The כללים then continue with the duties in
which women are specially concerned, these
being followed by such topics as the rules con-
cerning shaving of the beard, food
cooked by a Gentile dependant, מליחת בשר,
&c., the last few
remarks being concerned with כבוד אב ואם
(הרוצה לכבד את יי' יכבד אביו ואמו וכו')

On fol. 155b (still on the subject of
women's duties) the author refers to his
אגרת התשובה in the following manner:—

גם יזכירום (i.e. the women should remind)
להביט באגרת התשובה ויודיעו
להם ולבניהם דברי האגרת ההיא כי בה יזכו להי
העולם הבא

כש' שמואל: (fol. 155b) ‡ beginning
then concludes the
portion dealing with the duties incumbent on
women.

86. A section (fol. 161b) described in the
index as: דין מלמדי תינוקות ושער התוכיה, the
first of which, headed ירושלמי דנדרים, is based
on a passage in the Yerushalmi tractate
Nēdārīm, p. 11b (ed. Zitomir, 1867), and
begins:—

אלה המצות וגומ' מה אני בחנם אף אתם בהנם . . .
חקים ומשפטים בחנם • אבל לא שכר מלמדים וסופרים •
מכן אמ' כי מותר ליקח שכר מלמוד • כל שכן מניעים
קטנים וכו'

The second part (fol. 162a), headed שער
התוכיה, is based on a passage
in the Babylonian tractate Tāmīd, fol. 28a,
and begins:—

ר' אומ' אי זו היא דרך ישרה שיבור לו האדם •
יאהב את התוכחת . . . ולהל' אברהם ב' דוד מצאתי

הרואה דבר מגונה בחבירו חייב להוכיחו עד שיביא
עצמו לידי הכאה וקללה וכו'

At the bottom of the same page:—

ונצאתי בתשוב' רבי' חננאל ז"ל † ושאלתם אם
הנוכחים אינן שומעי' שמא טוב לעשות הנה להם
לישראל שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין וכו'

On fol. 162b:—

ולגאון אחד מצאתי אדם שנאחו בגניבה . . .
ובאתה הגניבה לידי בעליו • וכיהנו ‡ בינו לבין עצמו
מושם הוכח תוכיח שלא ישנה באוולתו

End:—

ולמוכיחים ינעם ועליהם תבא ברכת טוב

87. ספר היי עולם וספר היראה of Jonah
Gerondi (fol. 162b).

Compare e.g. the ס' היראה as printed at
Constantinople in 1565. For the title היי
ס' היראה for a "recensio brevior" of the
see Steinschn., Bodl. Cat., col. 1426. The
double title in the MS. may possibly indicate
that two originally separate, though closely
related, tracts of Jonah Gerondi were finally
welded into one work.

The text begins: טוב לגבר וכו', the part
opening אלה הדברים וכו' following shortly
after, as in the Constantinople edition re-
ferred to.

On the entire subject see (besides Stein-
schn., Bodl. Cat., under Jonah Gerondi)
Benjacob, 'אוצ' הספ', p. 186 (היי עולם), and
p. 230 (ס' היראה).

88. סוד התשובה (beginning with Ezekiel
xviii. 30-31) of Jonah Gerondi (fol. 168b).

See the printed text in the Const. edition
of 1565, where it follows the ס' היראה.

89. A section (fol. 170a) headed: זה השער
חבר החכם ר' שלמה אחרי שחבר ספר תקון מדות
הנפש, but at the most the earlier part of the

† Read שהן.

‡ By the compiler of the התדיר?

† Comp. Berliner's מגדל חננאל (Leipzig, 1876), p. xix.

‡ So apparently the MS.

introductory portion can be assigned to Solomon ibn Gabirol, the bulk of the section (if not all of it) being of later authorship, and in all probability to be assigned to the compiler of the ס' התדיר, the method of beginning a section with a sentence or sentences from the earlier literature, and following it up with fresh additions, being often resorted to in the compilation.

Beginning of introductory part:—

דע ישכילך ויצליחך האלהים במעלות הרמות
וינחילך שני העולמות כי עד עתה העירותיך בצדק
כתיקון המדות כי היא מצוה אחת ממהותיך הברק
ועתה באתי להשכילך בינה ותשתדל . . . לעשות כל
המצוות מן הראשונה ועד האחרונה וכו'

A little lower down:—

מי ימלל גבורותיו ישמיע קול תהלותיו אין חקר
לתבונתו ונפלאותיו וכו'

At the end of the introductory part:—

לכן כתבתי הנה מן מצוות עשה אותם שהם יותר
תמידיות על האדם וכו'

There follows an enumeration of 49 commandments regarded as being of constant application, the first being: לידע שיש שם מצוי; למול את הבן וכו'; ראשון וכו'.

After a further considerable amount of general religious and ethical matter there follows a similar enumeration of certain מצוות, the first being: שלא יעשה; במחשבה שיש אלוה זולתי השם וכו'; עריות, &c.

At the end:—

ועוד אוהירך ואזכירך שנית שלא תסב לבך אחורנית
שתקרא בספרים שבהם כל המצוות וכו'

90. The well-known מוסר הרמב"ן (fol. 172b); compare the printed editions.

The heading is here:—

מוסר היראה הישרה ללכת בדרך ישרה ששלח
רבי' משה בן נחמן ז"ל לר' נחמני בנו ע"ה

Beginning:—

שמוע בני וקח אמרי ויוסיפו לך שנות היים

End:—

למען ייטב לך כל הימים ותירש שני העולמים • אמן

91. שערי המוסר לרבי' האיי גאון ז"לה (fol. 173a).

Compare the printed editions (מוסר השכל), and see also nos. 925, II., and 929, v. (in section "Poetry").

Beginning:—

בני עורה והקיצה ורוצה

End:—

עשה זאת בני אז תצלה • ויהי שדי בסערך עורה
בצרות

Then:—

נשלמו המוסרים • דברי משרים • שבח לעושה שני
אורים • ישתבח שמו אמן •

92. The closing הלכות (fol. 174b) taken from the decisions of Isaiah of Trani, the younger (see Or. 5024 [Cat. no. 523], fol. 146).

Heading:—

בסוף מסכת גטין בהלכה האחרונה מפסק רבי'
ישעיה ז"לה

Beginning:—

המגרש את אשתו בלי שום טענה הרי זו כגורשת

End:—

תזכי לשני בנים כמוני כמו שמבואר [בנדרים] בסוף
פרק ר' אליעזר

Then:—

אשרי המקיים מה שכתו' לא טוב היות האדם לבדו
אעשה לו עזר • ואם יזכה לבעלת חן תהיה נפשו לנור

The table of contents at the beginning of the MS. has an additional number (93) entitled סדר תרומות ומעשרות.

The scribe's colophon (fol. 175b) to the Séfer hat-Tādīr is as follows:—

אני ליאון בר' יהושע ישר' מציסנה כתבתי זה
הספר הנקרא ספר התדיר עם המחזור שלם מכל
השנה ומנוקד כולו לכמ' יואב עמנואל ישר' מאריו
וסיימתיו פה באריו היום יום ב' בשבט שנת חמשת
אלפים ורכ' לבריאת עולם ה' יזכהו להגות בו הוא
זרעו זרע זרעו עד סוף כל הדורות וחלקי המחוקק
יהיה ספון עם מצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד אמן
ואמן כ"ר

Compare the colophon on fol. 377*b* given on p. 234 in vol. ii. of this Catalogue.

Appended is a דין beginning:—

קוברי' ב מתים יחד ששונאים זה את זה אין
'קוברים יחד וכו' (text corrupt).

Lower down:—

צוה הר' אלעזר בר' ר'ב' שיבדקו שלא יקפון המת
ידו לאחר המיתה וכו'

II. The Book of Psalms. Fol. 176*b* (foll. 175*b* and 176*a* being blank in the margin).

III. A poetical piece (fol. 200*b*) beginning ברוך אלהי עליון, and showing the acrostic (see Zunz, *Literaturgesch.*, p. 354).

IV. *Chet Klipot* of Solomon ibn Gabirol. Fol. 201*a*.

V. An abridgment of the *Chobot haLevivot* of Baḥya b. Joseph, in the Hebrew translation of Yehūdah ibn Tibbon. Fol. 204*b*.

The abridgment was made by a grandson of Meshullam b. Jacob, on whose behalf Yehūdah ibn Tibbon's translation of the first *Sefer* was originally made; see Steinschn., *Bodl. Cat.*, col. 782. Another copy of this abridgment is contained in Add. 26,899, II. (described in this section); compare also the printed editions and Neub., *Bodl. Cat.*, 1176², 1617⁵, 1658⁸.

The dedication (beginning *החבר הערב וכו'*), which stands at the beginning of this section of the MS., really belongs to Solom. ibn Gabirol's *Sefer Tikkun Midot haNefesh* (see *e.g.* גורן *ס'* גורן, Lyck, 1859, under the heading: *אגרת ר' אבן תבון אל הראש מלוניל*).

In the preface belonging to the abridgment (beg. *ברוך השם אשר בחר בנו לאהבתו*) the words referring to Yehūdah ibn Tibbon's patron are:—

על ידי אדנינו זקינו הרב החסיד החכם ר' משולם
בר' יעקב זצ"ל

The first part is here called *הבית הראשון*, for the next four parts the term *שער* is used, for parts 6—10 the term *בית* is again used.

VI. The well-known *תוכחה לרבינו בחי*, beginning (fol. 224*a*) *ברכי נפשי*, followed by a *שפתי* of the same author beginning *בקשה תפתה ולשוני תצהצה*.

As a heading to the second piece is the following:—

כתב המחבר כי עד כאן יאמר אדם בישיבה
ובכפיפת קומה מיכאן ואילך יאמר זאת התחינה
האחרת בעמידה ובכוונת הלב עד מאד וכן ראוי
לעשות לכל המתנדב לאמרם ולהתחנן בהם כי מה
מאד נעמו אמריהן ותוכן דבריהם ואשרי הכשיל
בהם

The *בקשה* ends with a number of Scripture passages, closing with:—

רחום וחנון השאנו לפני' רחם עלינו

Then:—

נשלמה תפלה [של] רבינו בחי החסיד הקדוש
הדיין ספרדי זצוקל

VII. *Mosheli haMishim* תלמידים, *i.e.* the aphorisms of the fifty disciples, taken from the forty-fourth chapter of the *Tikkunei Yehūdah* of Yehūdah Harizi. Fol. 227*b*.

The sayings (under *אמר הכ"ט*) end here:—

ובעת רצון אלף שונאים לא יזיקוך

Compare no. 904, XIV.

1049.

Harley 7013.—Foll. 91—104 (in a volume of miscellaneous contents, the Arabic portion of which has been described in the Arabic Catalogue, no. MCLXIII.) contain ten letters (partly in Hebrew, partly in Yiddish, and partly in a mixture of both), followed by a document in Spanish (but written in the Hebrew character).

The first five and the seventh and eighth letters are addressed to a certain Aaron Moses, described as סופר. The first three of these (dated A.M., תע"ג, *i.e.* 1713 A.D.) were sent to London (in the first it is stated that he "livth in shoemakeroo near al gat"). The fourth letter (dated London, A.M. תפ"ג?) was sent to Dublin. The fifth, seventh, and eighth (the first two, without date; the third, תע"ה A.M.=1715 A.D.) were sent from Amsterdam to London.

The sixth letter (fol. 97) is addressed from Amsterdam to one קאר † אברהם at the Hague, and the ninth (foll. 100-101; dated תע"ד, *i.e.* 1714) was sent to כמר הייס from Amsterdam to London.

The Hebrew letter following (no date ‡) was addressed to ר' שמעון אוקליצו (*i.e.* Simon Ockley) of Cambridge (קעמריטש) by one אפרים בן אשר. The writer mentions that he had received a letter from the friend he was addressing by the hand of one יוסף וואס.

The Spanish document at the end of the series (dated A.M. עת"ה, *i.e.* 1715 A.D., and signed עטיאה at גיבלער, Gibraltar) is described on the side as "A testimonial of a Jewish priest in favour of another."

1050.

Ar. Or. 50.—A miscellaneous volume of oriental fragments, of which the following must be given a place in the present Catalogue:—

I. Foll. 1a—6b; vellum, measuring about $9\frac{3}{4}$ in. by $6\frac{7}{8}$, with 22 lines to a page. German square writing of the fifteenth century.

A fragment of כליחות. First extant words: לילה אתה הכינות מאור ושמש. End: אחר: יי

† So apparently the MS. (or קמר for נמר?).

‡ Simon Ockley was the Adams Professor of Arabic at Cambridge from 1711 to 1720.

(in שומר ישראל). It includes the usual pieces ביהי ומסי, מי שענה, אשכנו, &c.

II. Foll. 17b—28a (but to be taken from left to right); paper, about $8\frac{3}{4}$ in. by $6\frac{1}{4}$ and over, with (for the most part) 18 or 19 lines to a page. Square and Rabbinic writing of probably the eighteenth century (written in Italy [?] by a Christian hand).

Beginning of a Hebrew Grammar in Latin, but written in Hebrew characters, with a very faulty translation of the Lord's Prayer and the Christian confession of faith on foll. 26a-25a.

At the beginning is the alphabet. The last paragraph (fol. 17b) opens:—

ליטטערע אין מעדיץ דיכציאָנום נאָן פונכטואַטע
נאָן לעגונטור וכו'

III. Foll. 39b—45b (but to be taken from left to right); paper, about 8 in. by 6. Number of lines varying. Hebrew and Latin writing of the eighteenth century.

A short treatise on the pronunciation of Hebrew, with specimens (including a rendering of the Lord's Prayer), accompanied by interlinear Latin transcriptions and translations.

IV. Foll. 46a—49b; paper, about $8\frac{1}{2}$ in. by $5\frac{5}{8}$, foll. 46-47 having 24 lines to a page, and foll. 48-49 (in a somewhat larger hand) 23 or 22 lines. Italian Rabbinic writing of apparently the sixteenth century.

Two fragments of a medical treatise.

First extant words:—

במים רוסטי ויבשם בשמש ועשה אפר

First beginning of paragraph:—

קורא • אחרת לאודם שבעין • התוך הגידן
שבפונטנילא במידת קפישטרו עד האזנים וכו'

The second fragment (fol. 48a) begins:—

צילידניאה • מיץ אצימוסא יושם על העין • דבר
אחר • יאכל עלי רוטא בסכום (?) וכן אם יושם בין
ומבושל ושתוי יחזיר האורה מאד

Last extant paragraph:—

אחר לחולי העיין קח עשב הנקרא לומינילא . . .
ושים מכינו תוך העיין

V. Foll. 75a—84a, about $6\frac{1}{2}$ in. by $4\frac{1}{2}$, with 10 lines and over to a page. Bad German square writing of the seventeenth century.

Fragment containing ברכת המזון, with Ps. xxiii. preceding it and הנסים על following.

Then (fol. 83a sqq.):—

ברוך יי' יום יום יעמס לנו ישע וכו'†

Last extant words:—

וצפיר העזים . . . וגם הזוה

Scribe's entry (fol. 82b):—

. . . הסופר לא יזקק . . . עד שיעלה חמור בסולם . . .
אני יוסף בר גרשון . . .

Some rudely-drawn figures of animals (apparently intended to illustrate עד שיעלה חמור בסולם) follow.

For the remaining fragments contained in the volume see the B.M. Arabic Catalogue (1852), p. 474.

1051.

Sloane 3582.—Vellum, about $9\frac{1}{2}$ in. by $7\frac{7}{8}$. Fifteenth or sixteenth century (in a miscellaneous volume [fol. 100], the Arabic portions of which are described in the Arabic Catalogue, no. MCLXII.).

A קמיע beginning:—

בשם יהוה אלהי צבאות יושב הכרובים אני כותב
קמיע זה לעזר ולכונן לכל הנשוא קמיע זה עליו להצילו
ולהושיעו ברכ"ח אבריו ושס"ה גידיו מכל מיני קדחת
ומכל גזרות רעות ומכל מיני חלי ומרוח רעה ושדן
ולילין . . . בשם סנוי סנסנוי סכנגלף

On the lower half, in the middle, 'סנוי וכו', followed by transpositions of לא תחיה, &c. On the left, with a design in the shape

† See Zunz, Literaturgeschichte, p. 114.

of a hand, 'בן פרת יוסף וכו'. On the right, diagrams of the כנון דוד, inscribed שדי, &c.

On the four margins, the text והסיר יהוה, מכנך כל חלי וכו', &c.

1052.

Sloane 5242.—Paper, $17\frac{3}{8}$ in. by about $11\frac{1}{4}$, consisting of 20 leaves variously arranged.

The title-page (fol. 1a) consists of an elaborate ornamental design, with the following title in the centre:—

(sic) זנא וצמאן זנאן זנאן זנאן זנאן

J. E.

Janua Angusta Ducens Ad Terram
Promissam

Sive

Elementa Religionis Polyglotta.

On the upper part of the title-page the date of writing and the name of the first owner, who was probably also the writer of the MS., are worked into the design, as follows:—

בשנת אדונינו א"ס"ה

[i.e. in the year of our Lord, 1665].

ספר הנריכוס אלריכוס מאנגליא^a

It contains the following Biblical and Liturgical pieces, respectively written in all or several of the following languages: Latin, Greek, Hebrew, Syriac, Jewish Aramaic, Ethiopic, Arabic, Persian, Coptic, Spanish, Italian, French, German.

1. Formula Orandi, i.e. the Lord's Prayer.
2. Fidei Confessio, i.e. the Apostles' Creed.
3. The Ten Commandments.

^a Evidently the same as Henry Aldrich, who was born at Westminster in 1647, and died as Dean of Christ Church, Oxford, in 1710. See "Dictionary of National Biography," vol. i.

4. Canticum B. Virginis Θεοτοκου
(St. Luke i. 46—55.)

5. Canticum Zachariae.

6. Canticum Simeonis.

7. Institutio Baptismatis.

8. Institutio Eucharistiae.

The Latin, Greek, Syriac, Arabic (the 2nd of the two versions in the case of the Lord's Prayer), Ethiopic, and Persian of the Biblical passages are taken from Walton's SS. Biblia Polyglotta (London, 1657). Under the Coptic version of the Lord's Prayer the following is written: "Ex Celeberrimi Viri Athanasii Kircheri Prodomo Copto."

Illustrations, generally on the verso, and mostly coloured, accompany the different parts of the text. The pictures of Biblical characters, &c., though of varied merit, may prove of some interest to students of the art of the period.

1053.

Add. 4710-4711.—Paper, about $12\frac{3}{4}$ in. by 8, consisting of two parts of 17 and 12 leaves respectively. Dated London, A.M. 5519 (A.D. 1759).

The Catalogue of the Hebrew MSS. (Add. 4707—9) and printed books which were presented by Solomon da Costa to the British Museum in the year 1759.

A. (Add. 4710).—Foll. 1a and 2a contain a dedicatory epistle, signed הצעיר שבצעירים לודוֹז היום יום חמישי שלמה ד' קושטה ה' לחדש סיון שנת התק"ט ליצירה

The printed books he describes in this epistle as מאה ושמונים ספרים ישנים שנתקבצו ונכרכו למלך קארולו השני מלך ברטאניה הגדולה בכרכים חשובים נרשמים במבעתו כולם בלשון הקודש וקניתי אותם בימי חרפי וכו'

† So the MS., but in Add. 4711, fol. 2a: לונדון.

The list of works in Hebrew, Latin and English is given on foll. 2b—17b.

B. (Add. 4711).—A partial duplicate of Add. 4710, containing the dedicatory epistle and the list of works in Hebrew only.

1054.

Add. 6946.—Paper, about $8\frac{7}{8}$ in. by 7, consisting of 118 leaves. Eighteenth century.

A volume of notes on early Biblical genealogy and its connection with the nations and races of the inhabited world.

The notes on foll. 1—89 are based on Arab authorities, and only foll. 90—118 deal with Hebrew writings.

This latter part of the MS. begins with a Latin rendering (for the most part accompanied by the Chaldee text in parentheses) of 1 Chr. i., taken "ex paraphrasi Chaldaica in Lib. 1 Chronicorum. Wilkens [for Wilkins] Amst. 1715, 4°."

There follow (fol. 98a sqq.) extracts from Abraham Zakuth's ס' ירוסין, יסיפון (beginning fol. 110a), &c.

The concluding notes are on אנטיכיא, ירושלם, סקוטניאה, and אלאן.

1055.

Add. 7701.—Paper, about $8\frac{1}{4}$ in. by $5\frac{3}{4}$, consisting of 134 leaves, with 20 to 25 lines to a page. Leaves are missing at the beginning and after foll. 13, 37, 81, 126. Persian Rabbinic writing, dated A.M. 5426 = A.H. 1076 (A.D. 1666).

It contains the following works:—

I. A fragment of the "Niṣāb al-Sibyān," an Arabic-Persian versified Vocabulary by Abū Naṣr Farāḥi (see the lithographed edition, Calcutta, 1819), with a Commentary.

The beginning of the preface (not the same as that of the printed text) is missing, the first extant words being:—

אנר מִתְעַדִּי בְּפִי בִּאשֶׁר מִתַּל רִנְבָּהּ פִּי אֶל צוֹרֵת
אֶל הַסֵּנָה

The text begins in the fourth line of fol. 2a:—

אֵלֶּלָה אֵסֵת וְאֵלֶּלָה וְרַחֲמָאן כְּדָאִי: וְכוּ

The second קטעה begins on fol. 4b; third, fol. 7b; fourth, fol. 11a; sixth, fol. 18a; seventh (but heading crossed through), fol. 19b; eighth, fol. 21b; ninth, fol. 23a; tenth, fol. 25b; eleventh, fol. 29a; twelfth, fol. 33a.

Last extant words:—

קֶלֶס בִּפְתַּח אֶל קֶאֶף וּסְכּוֹן אֶל לֹאם וּבֶאֱל סִין עֲנֵד
אֶלְכָּלִּיל

(Catchword: כֵּא)

It will be seen, therefore, that of the forty-two chapters of the work only nine complete and three fragmentary ones have been preserved in the MS.

II. 'Ali Kushi's (or Kushji's) treatise on astronomy (see Add. 23,440, II.: Persian Catal., ii., 458), accompanied by a Commentary. Fol. 38a.

The actual beginning is apparently missing, the first extant sentence opening:—

מֵעֵלֹם שׁוֹר כֵּה מוֹצֵעַ אֵין עֵלֶם אֲנִרָאם מְדֻכּוֹרָה
אֵסֵת אֵז חִיִּית מְדֻכּוֹרָה וְכוּ

In the third line commences the קסם אול (of the מְדֻכּוֹרָה), beginning:—

דֵּר אֲנִיָּה תֵעֶלֶק בִּהֲנִדְסִיאת † יַע' בִּמְסָאִיל הִנְדִּכָה
וְכוּ

The first מְקַאֲלָה begins on fol. 41b; the second (though not thus headed) on fol. 64a.

Last extant words (fol. 81b):—

וּבְעֵד מִחֲדָב פֶּלֶךְ זַחַל כֵּה (מִקְעֵר: Catchword)

† The part of text commented on is overlined in the MS.

III. *مختصر در معرفة تقویم*, a compendious manual on the computation of the almanack (commonly known as *سی فصل*, i.e. thirty chapters), by Naṣīr al-Dīn Ṭūsī, with a Commentary, the author of which is not named. Fol. 82a.

Compare Add. 7700 (Persian Cat., p. 452).

First extant words (in the preface):—

וּאֶפְצֵל אֶל מִתְאֲכָרִין נָצִיר אֶל מִלַּת וְאֶל דִּין מִהֲמֵד
בֶּן מִהֲמֵד אֶל טוֹסִי וְכוּ

In the sixth line of the same page:—

אֵין מִכְתָּצִירִסֵּת דֵּר מְעֵרֶפֶת תְּקוּיִם • בְּדֹאנֶךְ תְּקוּיִם
וְכוּ

Parts of the nineteenth and twentieth chapters are missing.

At the end is the following scribe's colophon:—

קֵד תֵּם עֵלֶא יֵד יִהוּדָא בֶּן כְּמֵהֲרֵר אֵלְעוֹר בִּתְאֲרִיךְ
הִפְתֵּם מֵאָה שְׁבַת שְׁנָה' הִתְכּוּ מוֹאֶפֶק 1071 אֵז הִגֵּרֵת
אֲמִיד כֵּה מִבְּאֲרֶךְ בֶּאֱד בֵּר כֹּאֲתֵב וּבִרְקֶאֱרִי • אִיִּיר

At the bottom of the last page:—

הַצֵּעִיר אֲבֵרָהֶם שְׁלֹמֶה יִצְחָק מ' •
כּוֹדֵאֲדָד כֹּאֲשֶׁאֲנִי הִלּוּי יֵצֹר
ابراهيم سليمان . . .

1056.

Add. 11,639.—Vellum, about $6\frac{3}{8}$ in. by $4\frac{3}{4}$, consisting of 746 leaves. The extant catchwords (e.g. foll. 18b, 48b, 138b) show that the foldings consist generally of 10 leaves each. The Hebrew foliation, beginning on fol. 6, which may perhaps be almost contemporary with the MS. itself, is occasionally incorrect, the principal irregularity being the omission of the numbers שֶׁכֶּט—שֶׁכֶּ (between foll. 324-5, where שֶׁל follows שֶׁיֵּט, without any break in the text). French square and Rabbinic writing (partly in black, and partly in yellow and red ink; occasionally also in gold) of the latter part of the thirteenth century, the

calendar tables, which begin on fol. 543a (see no. XLV. of the description), opening with the year (50)38 (A.D. 1278). Some of the leaves are slightly mended.

It will be best to divide the description (apart from indexes, record of sale, &c., which will be found at the end) into three parts:—*A.* The texts written in the body of the MS. *B.* The texts written in the margin. *C.* The miniatures, illuminations, &c.

A. Texts in the body of the MS.:—

I. The Pentateuch, without points or accents. Fol. 5b.

Exodus begins fol. 28b; Levit., fol. 51b; Numbers, fol. 68b; Deuter., fol. 92a.

The text has been rather carelessly written out, a number of marginal additions having thus become necessary.

At the end (fol. 113b):—

חוק ונתחזק הסופר לא יזק: לא היום ולא לעולם
עד שיעלה חמור בסולם: לא היום ולא ימים עד שיעלה
חמור בשמים: אמן: ברוך הנותן ליער כח ולאין
אונים עצמה ירבה: אמן:

II. The Haftārōth for the four special Sabbaths and the festivals. Fol. 123b.

A comparison with indications of Haftārōth found in the Maḥzor Vitry and other French sources might be useful.

III. The Targum of the Haftārōth for the Passover and the Feast of Weeks. Fol. 138a.

There precedes (in gold letters) a רשות beginning: יציב אבעה קדם קודשא דבריד הוא, and ending: בכל עלמין (comp. מחזור ויטרי, ed. Hurwitz, p. 335).

At the end (fol. 142b, in gold):—

בנימן סופר קורא וקרא† חוק ואמץ אל תערץ ואל
תירא אמן סלה

† קרא apparently denotes one who instructs others in the correct manner of a קורא.

IV. תקון סופרים, occupying margin of foll. 123b—142b; body of page, foll. 143a—144b; margin, foll. 145b—158a; body of page, foll. 158b—160a; margin, foll. 161b—167a; body of page, foll. 167b—168b.

The contents of this part are substantially identical with Maḥzor Vitry, pp. 658—673 (where the heading is: כן נהגו לדקדק בגוילים (לכתוב), dealing mainly with וסתומות ופתוחות, but also embodying peculiar forms of letters, &c.

Beginning:—

בראשית 'ב' דבראשי' גדולה

End:—

לעיני כל ישראל באמצע שיטה ובסוף הדף

At the end: חוק.

V. The Song of Songs, Ruth, and Ecclesiastes, provided (in different ink) with vowel-points and accents. Fol. 145b.

Ruth begins on fol. 149a, Ecclesiastes, fol. 152a.

VI. מערכה 'ס' (title, top of fol. 161a; also known as סדר ר' אליהו of Elijah b. Menaḥem haz-Zākēn. Fol. 161b.

Compare Reg. 16. A. I. (no. i.), and for further references see Zunz, Gottesd. Vort., 2nd edition, p. 403, note f. The סדר מעמדות may also be usefully compared.

A few special indications must suffice.

After the first verse are given eleven Scriptural verses beginning with נ (not all identical with those in e.g. Baer's סדר עבודת ישראל, p. 506).

Then comes the arrangement for the first day (beg. with Gen. i. 1—5, and ending with אביי מסדר סדר (פרשת הכן), which includes מערכה וכו' (the only Talmudical passage in the order), a prayer beginning רבון כל העולמים (פניד שרצונינו לעשות רצונך אבל גלוי וידוע שרצונינו לעשות רצונך אבל אתן תהלה ופיוט שבעים מעכב במה יוכה נער וכו' (of Elijah the prophet), &c. בכל יום is marked :

The special pieces for the remaining six days begin on fol. 165*a*.

At the end (fol. 167*a*):—

נשלם סדר רבינו אליהו וטוב לאומרו

VII. The Order of Daily Prayers. Fol. 169*b*.

Compare the indications of the French ritual as given in Zunz, *Ritus*, p. 59 *sqq.* (not all the criteria being in agreement with the present MS.); also see the order in מחזור ויטרי

The Morning Service begins with אשר יצר, followed by אלהי נשמה, and ends (fol. 187*b*) with פטום הקטרת preceded by עלינו לשבח.

The שמנה עשרה in ברכת המינים is in an early form (למשומרי אל תהי תקוה וכו').

Following the Morning Service (under the direction והוא רחום וכו' (לעת ערב יאמר זה, the special pieces for מעריב of שבת being added in the order.

מנהג) begins on fol. 189*b*; אתה אחר (שבת of צדקתך, fol. 193*b*, where also the order וצדקתך, וצדקתך is found.

On the same page begins אתה חננתנו (ערבית for מוצאי שבת).

VIII. Special portions for פורים, ראש חודש, and תענית. Fol. 194*b*.

IX. פרקי אבות, with Commentary, occupying the body of the page and margin of foll. 196*a*—203*b*, and the body of the page (Commentary only) of foll. 642*a*—647*b*.

At the end of the fifth פרק (concluding בן הא הא או' לפום צערא אנרא, followed by a כליק פרקא וחסלת מסכתא : (יהי רצון הוא היה או' בן חמש : There follows immediately after : שנים למקרא וכו' (fol. 202*a*). Then (the sixth פרק) ר' מאיר או' וכו' (פרק) at the end of which the saying of בן בג בג, in a briefer form than that given near the end of the fifth פרק, is repeated.

For some further details concerning the text see C. Taylor, *Sayings of the Jewish Fathers*, Appendix, p. 4; and compare the form given in the מחזור ויטרי, p. 461 *sqq.*

The Commentary, which exhibits some affinity with that of מחזור ויטרי, begins:—

מישה קיבל תורה מסי' שנ' ויתנם יי' אלי' ונסרה ליהושוע' לימדה + שנ' ונתת מהודך עליי

For want of space the scribe broke the thread of the Commentary at the end of foll. 196*b*, 197*b*, 201*b*, 203*b*; but he supplied the missing portions on foll. 642*a*—647*b*, with indications of the פרקים to which the comments belong.

End of the Commentary:—

והמחכם' כשם שהיה ר' שמעון' מחכים את ר' יוחנן כי משתכח ביה גמיר שמעתא מקשי ליה עשרים וארבע קושייתא ומפר' ליה עשרים וארבע פירוקי' תשיחך תדבר בשבילך

Then:—

חסלת מסכת אבות' שבה לדר ערבות

To the Commentary on פרקי אבות may conveniently be added the portion headed : והו' סדר של חכמים שהיו בתחיל' הסידור given on foll. 640*a*—642*a* (immediately preceding the portions of Commentary above referred to).

Beginning:—

שמעון הצדיק היה תחילת החכמים

End:—

וכל היבא דאיכא ואנן אשינוייא ניקו ונסכוך

Compare מחזור ויטרי (on אבות), pp. 484 *sqq.*

Then (after סליק וכו' : (הזק ונתחזק וכו' : (בשמים, as on fol. 113*b*; see no. I.).

X. Special portions of the תפלה for festivals, foll. 203*b*—205*a*, 221*a*—225*b*.

XI. הגדה של פסח. Fol. 205*a*.

At the beginning : קדש ורהץ וכו' : with brief explanations. Then עניא וכו'.

† Apparently for ללמודה.

At the end (after בתושבחות מהולל) is the direction:—

הלל המצרי ונשמת

XII. The Targumic paraphrase of the Pentateuch lection for the seventh day of פסח (ויחי בשלח). Fol. 209b.

Compare מחזור ויטרי p. 305 sqq.

The following are here the beginnings of sections, distinguished by illuminated designs: איזל משה וקם על ימא; והוה כד שלח פרעה; ואיזל משה וקם על ימא; ואימור לימא זע מן קדם א' מתיב משה ואכר לימא אנא; ואמר לימא למעבד; ופרק ושזיב יי' ביומא ההו'; שלוחיה דיוצר בראש; ימא וארעא הוו מדיינין כחדא; ארבע כתין; ליליא; ליליא תליתאה; ליליא תניינא; ארבע לילון רביעאה

XIII. The Targumic paraphrase of בחדש השלישי (Exodus xix.), followed by a series of Targumic pieces on the Ten Commandments (for שבועות). Fol. 212b.

Compare מחזור ויטרי p. 335 sqq., also Cat. no. 663, II.

The special pieces on the Commandments are: חנניה מישאל; ארעא רקדא; אפילו כל נימי; אמר משה נביא כד סליקת; אריא וגנבי; מישך שדרך; אמר יצחק לאברהם אבוהי; ארקא ורקיעא; למרומיא; יוסף תקיף; ארישא דמגלתין†; איתגבר בחיליה; אוי מאן דאיתתא; יצריה

Added are (foll. 220b, 221a) the pieces: אציתו למימרי הדברין and יציב פתגם לאת ודגם

XIV. הושענות. Fol. 226b.

1. אל נערץ בסוד קדושים רבה • ברך עם מיוחדת. 2. [למען] אל נערץ בסוד. 3. כהושעתה אלים. 4. כהושעתה אב המון. 5. קדושים רבה • ברוך ומבורך למען אומץ בן שלש. 6. למען אב בן שלש שנים. 7. אנוקים ודורים. 8. אמוני חונגי תקופות. 9. שנים אום נצורה. 10. אום אני חומה. 11. במכאובות אנא יחיד. 12. כהושעתה טמון גומא. 13. כבבת

אערוד שועי. 14. אדון המושיע. 15. נצור כבבת†. 16. אדם ובהמה. 17. אדמה מארר. 18. אל למושעות. 19. אנא און תאיבי ישעך. 20. אבן שתיה. 21. אז כעיני. 22. למען תמים בדורותיו. 23. נא תעינו. 24. אום בך שעונה. 25. אנא אל נא רפא. 26. אצולים מגיא כסלוחים. 27. אום ברה כחמה. 28. אצולים מגיא כסלוחים. 29. אומץ. 30. תענה אמונים. 31. אדון צור ישעי. 32. ישעך בא

At the end:—

הושיעה את עמך יי' הוא האלהים ז' פעמים

XV. Pieces for שמחת תורה. Fol. 232a.

1. לשמחת תורה (direction: אתה הראית לדעת). 2. ירידי אל עדת. (לאחר גמר קדיש קודם שיוציא התורה). (ויוציא התורה ויפתח בשיר זה direction: לאוכי). 3. (לקראת חתן תורה direction: מושך חסד ליודעיו). 4. (לחתן בראשית direction: מקדים וראש לקוראים). 5. (מרים יכנסו התורה direction: אשר בגלל אבות). 6. אשריך. 7. אשריכם ישראל‡. 8. מי עלה למרום. 9. הר העברים

XVI. מעריבים for various occasions. Fol. 234a.

a. ליל שמורים אותו אל. 1. מעריבים של פסח. 2. (following stanzas: חצה בחצות לילה בתוך מצר' כיצא; מדבר נוח; זבח המיוחד; ועתרו א' באומר; (רעים ומנוויו [למחרתן] ליל שמורים • אור עלמו. 3. (following stanzas: אור יום; נגלה • בצאתו לשבור טובה; זוחו להקדים שלוחים; דרישת לדרוש; הנף יראה כיפת; קרב העומר; תוכן בלתת וצבור; כפולה (יתירה חיבתך ירושלם; לביתך נאווה קדש; המוקד

For the last days of the festival: 3. ויושע. 4. ויושע אדון איומה. [שיני] יי' אום למושעות (ends here: ויושיבנו בבנין ספיר ויהלם).

b. אנכי אחת דבר בקדשו. 1. מעריבים משבועות. 2. וירד אביר יעקב נורא עלילה. [שיני] 3. [apparently marked: בשבועות]. 4. [part of no. 3?]. בהקריבכם § הבכורים זמן הקרב

† Aer. ? in first stanza: יוסף.

‡ The scribe here wrote first by mistake: (?) אשריך. הר העברים

§ See Zunz, Literaturgesch., p. 173.

† By Yomṭob b. Isaac of Joigny; see Zunz, Literaturgesch., p. 286.

מלך. [שיני] 2. אמוני נבונים†. 1. ראש השנה c. אמוין כח

d. אוהוי בידם ארבעה מינים. 1. מעריבים מסוכות. ופרוס עלינו (ends here: סוררת. [שיני] 2. את יום השמיני בטוב. [לליל שמיני] 3. (כוכת שלונך. יזמיני. [לליל אחרון] 4. אעניד לך תפארה והלל. [חליל] 5 ‡.

XVII. סדר פרשיות, containing the indications of Pentateuch lections for פסח, שבועות, חג הסוכות, יום הכפורים, ראש השנה, ט' באב, various cases of ראש חדש falling on a שבת, the הפסקות, and פורים. Fol. 241a.

In connection with the lections for שמיחת תורה the scribe wrote the following note (fol. 242a):—

ואני הסופר שמעתי כפי הח' ר' חזקיה מיטרוישי מפני מה מתחילין מיד בספ' בראשית תכף לסיו' ספר הדברים מפני תרעומתו של שטן הנקטרג ואו' ראה כמה בניך שמחי' שסיימו את התו' דעתם לפרוק עול תורה מעליהם ושלא ללמוד עוד תורתך והק' משי' ראה כי יתחילו מיד את התורה ולכך נהגו העולם לשמוח בהתחלת התורה מיד כמו שמשמחין בסיום אֲתִּיתָ הַתּוֹרָה

XVIII. Pieces connected with marriage and birth. Fol. 243a.

מלא כל. 2. אייחד שם שוכן תרשישים. [לחתן] 1. (end: אל אמונה; a modified form of Zunz, *Literaturgesch.*, p. 263, no. 6?). ומרשות. 4. מרשות שוכן עד וקדוש. [לחתן] 3. יה בשר. 5. (like no. 3, by Simeon b. Isaac b. Abun, as the acrostic shows). (אלהים יחנינו ויברכינו: שר צבאך ends here: not the same as Zunz, *op. cit.*, p. 367, no. 4); third verse begins: אשה גדולה שאלה לר' יוסף וכו' (end: וירים קרנם למעלה). 7. ברכות. including that of גרים.

XIX. Part of a section containing rules for סדר של פסח. Fol. 246a.

First extant words †: הגפן ואשר בחר בנו
End (fol. 248a):—

ולא שום מאכל להפיג טעמו של פסח כפיו

XX. ברכות לולב, followed by the ברכות for the marriage service and [הטבת הלום]. Fol. 248a.

The direction in the marriage service: apparently ומברך שבע ברכות שכתבתי לעיל וכו' shows that the lacuna noted in no. XIX. contained these שבע ברכות.

The [הטבת הלום] consists of טבא followed by (ג' הפוכות) הפכת מספדי וכו' חזאי וכו'.

XXI. הילכות השחיטה, followed by הילכות טרפות. Fol. 249a.

Beginning:—

אמ' רב יהודה אמ' שמואל כל מ'בח וכו'

The part on טריפות (fol. 250a) begins:—

אמ' רבא חמש אונין יש להו לריאה וכו'

XXII. צדוק הדין. Fol. 250a.

Beginning: הצור תמים פעלו וכו'. It includes the יתגדל . . . דהוא עתיד (burial) after the קדיש and the ברכת אבלים (להתהדחא וכו').

XXIII. A series of formulae for legal documents (גט, &c.). Fol. 251a.

1. אמ' אביי, fol. 251a; beginning: תיקון גט. אמ' אביי, תופס הגט, האי דכתיב גיטא לא ליכתוב וכו' itself beginning lower down in the same column.

2. כתובה דמירכסא, fol. 251b; at the end:— וחותמין שלשה ואין צריך לחתום הבעל ואין כותבין החתן

Then:—

ואני הכותב שמעתי כפי הרב רבינו יחיאל מפריש שצריך להוסיף מעט דבר על תוספת כתובה הראשונה וטעמו של דבר ‡ לא שמעתי מפיו

† One leaf at least appears, therefore, to be wanting here, though there is no break in the old Hebrew foliation (which thus does not seem to be quite contemporary with the volume itself).

‡ The scribe added here by mistake: לא דבר.

† As printed in *e.g.* ביהוור ויטרי, p. 576.

‡ See Zunz, *op. cit.*, p. 159.

3. שטר הרשאה, fol. 252a.
 4. שטר הרשאה לכי ששולח גט לאשתו, fol. 252b.
 5. כתובה לאשה שהאיש רוצה ליבמה, fol. 252b.
 6. שטר אפוטרופא שמגרשת אשה על בעלה או, fol. 253a.
 7. שטר הרשאה למי שרוצה לשגר איש לקדש לו, fol. 253a.
 8 (fol. 253b). נערה שמקדשין אותה (גט מיאון) אחיה או אמה וכשמגיע לבגרות וכו'.
 At the end : שנים בו שנים.
 9. שטר חוב, fol. 253b; 10. שטר מסרה, fol. 254a; 11. שותפות, fol. 254b; 12. כתנה לכל דבר, fol. 255a; 13. הנפק (witnessing of signatures), fol. 255b; 14. שטר חקוק, fol. 255b; 15. צוואה, fol. 256a; 16. כתנה (for שכיב מרע), fol. 256a.

XXIV. * צין הכמה, containing the תקנות against informers, &c., which are summarised in no. ק"ז of the כל בו under the heading יעקב זצ"ל. Fol. 256b.

Beginning:—

צין הכמה פרח והיה לתנן ונהפך לנחש נשך בלי לחש את איש כזבובי מות

The signatories and place-names (fol. 257b, col. 1) to the original תקנה are:—

יעקב בהחר' מאיר (i.e. Jacob Tam) * שמואל בהחר' מאיר * שמואל בר' יעקב * יצחק בר' שלמה * טרויש * אלצורא * שנץ * פרץ * בן מנחם * דרום * יצחק בר' נחמיה

Then:—

זאת האגרת מלשון ר'תם הועתק מאגרת שהיתה חתומה מכל גאוני עולם וכו'

The signatories to the endorsements of the original תקנה and to the additions are:—

יצחק בר' אברהם תנב' * דוד בר' יוסף * — יוסף בן הר' משה — יצחק בן רבינו דוד * — יעקב בה' מאיר נע' * יצחק בר' ברוך * מנחם בר' פרץ †

* See *Revue des Études Juives*, vol. xvii., p. 66 sqq., where also the earlier literature on the subject will be found.

† Comp. Gross, *Gallia Judaica*, p. 237.

There is besides the name 'רבינו יהודה בר' יצחק, from whose handwriting the סדר תכשיטין and נדוניא relating to the התוספות of a woman who died childless within a twelve-month of her marriage is taken.

The last entry is as follows:—

ועוד גורנו על הר' קרשביא רבי' לשלם הנדוניא לר' יצחק אביה כאשר יסדרו הר' משה משלמור והר' ר' אברהם מבורגין' ושלשת הרבנים הכתובים במכתב הראשון אשר שלחתי ועל פיהם יהיה או לכל או למחצה או לשליש או לרביע ואל יעמד הר' ר' קרשביא תנאו כנגד גדולי הארץ

Then:—

נשלם צין הכמה

The person who writes here in the first person (שלחתי) is apparently R. Jacob Tam b. Meir.

An abstract of צין הכמה is found in Add. 27,129, foll. 126b-127a.

XXV. תקנות רבינו גרשם. Fol. 258a.

Compare e.g. כל בו, no. 116.

End of the present recension:—

עוד אומרים כי יש חרם שלא לבטל תפילה בשבת ויום טוב * אם לא ביטל ג' תפילות ואם בישביל (sic) תקנת הקהל יכול לבטל

XXVI. סדר חליצה. Fol. 259a.

Beginning:—

ברישא צריכין למקבע בתרין דוכתא ביכמא ועבדין מנעל תפור ברצועה

End:—

והמנעל יהיה מעור עזים עור תחש ויהיה תפור ברצועות מאותו עור ופיו יהיה כביסין שלנו

XXVII. יצרות for special Sabbaths. Fol. 261b.

Compare no. 659 in vol. ii. of this Catalogue, &c.

There are no headings to the different parts of the section, but the beginnings are distinguished by the gilt letters of the first word or words as well as by more elaborate

illuminations than are usually employed in the MS. at the openings of the different pieces.

1. אודך כי אנפת בי ותשוב [לשבת והנוכה]. with (זולת) אין צור חלף; שני זתים; מלוא כל הארץ.

2. אל כתנשא [fol. 264a.], לפרשת שקלים; (זולת) אסירים כיצאו; לבעל התפארת followed by (קדושתא) או מאו זכות, containing the parts given in no. 659, 2, but ending with ידך תחיש (acr. ניאת).

3. זכור את אשר עשה [fol. 266b.], לפרשת זכור; אדון הסוד בל יחדל: (אופן) אערך לך ואצפה with (of Yehudah hal-Levi); אחר כל אלה הדברים אל נא; אציל מריעי; תמימים בעודם; אזכיר סלה יריאיו; זכור איש; אין קוצץ; בלשון אשר הזכירך בתום מנחה

4 (fol. 271b). [Answering to פורים של פורים, no. 659, 4.] with: אזרח בט; ויאהב אונן; אנל ורבך; אספרה אל חק; אותו מבהלת; כרשו כתר מלוכה

5. with: אום אשר בד [fol. 274b.], פרשת פרה; אצולת; (לילותי וימי); אמרות עת נכבשה; אמרה סנונה, אצורה ומפורשה, אמרתי אחכמה (אונן יכוד טעם)

6. אות זה החדש [fol. 276b.], לפרשת החדש; (מושל בניאות הים); אריות הדיו פזורה with (comp. Zunz, Literaturg., p. 44); יצהק ג[א]ת (acr. [ת]א); ימי חדות מעוזכם; comp. Zunz, op. cit., pp. 129, 196).

7. with: ארנו חסדך [fol. 279a.], לשבת הגדול; (אופן) או כארסתה; ימין ישע; יין כי יתאדם; comp. Zunz, op. cit., pp. 129-30).

XXVIII. סכות, שבועות, פסח, and following שבת. Fol. 285b.

1. [comp. no. 659, 8-12]:—

a. with: אור ישע [For the first day.]; וראינה כשכיל ברח דודי

פל As in no. 659, 8, but no [למוסף]. תן לרצות

b. [For the second day, fol. 291a.]: אפיק רנו; (א'פן) גו נעיל איוה; צאינה וראינה מלך; with: אסירים אשר בכושר; (זולת) אודך כי עניתני מועד יצאת לישע עמך; אז כל חייתו; ערב נאז אשר עלה (of Isaac b. Samuel); אויבים כהוכו.

c. [For שבת חול המועד, fol. 294b.]: אדהבך (אופן) דודי שליט; צאינה וראינה שור; with: מישרים אימת; אתה הארת; (זולת) אלה וכאלה; (קלירי) איום ונורא; (מגן) תחבולות עש; (קדושתא) נוראותיד; (פזמון) חכם לבב; אדני חלד עד לא; (מחייה) מי תשרק אב and five (six times) אצולים מפרך סוינים in the intervals.

d. [Apparently for the seventh day, fol. 301a.]: מר' יוסף מר' אנעים לומר; בעדוני יוצרי; with: את השם הנכבד; (זולת) או בהיות כלה; (עלם) (תפרח ותגל); עזר; קדושתא; והנורא; ידדים כיצאו בכושרות; אל נא בלשון אשר הללך; (פזמון) אדיר בעברו על אדמת סוינים; (פזמון) וישע איום; (אחר מר' יוסף מר' עלם) ימין יי' רוממה אום אני חומה

e. [Alternative series for the seventh day? fol. 306b.]: אזכיר; with: אומרה לאלי בהגיני; חמסו פסרותים; (קרובה) אבא בגבורות; (זולת) בתחן; (מגן) in reality a continuation of the preceding, as the אב shows; (מחייה) סתר סלה; also continuation of above); בכמצרים נלחם; איום ונורא שדי; בקול תודה וזמרה; אום בחרת; וישע אל אלהים יי' יהודה ואפרים. See Zunz, op. cit., p. 145.

At the head of this series, in gold letters with illuminations: בנימן הסופר (perhaps prompted by the fact of a namesake (Benjamin b. 'Azriel) being the author of the Piyyutim included in this part.

f. [Apparently for the last day, fol. 312a.]: אותותיד או; (זולת) אי פתרום; וישע שושני שבטי; (מגן) תרגלת עמוסים; (עזר; קדושתא) ראינו אילי הצדק ידועים; אדני חלד; (מחייה) יה הוצאת (וישע)

† In no. 659, 9: רב.

‡ In Zunz, Literaturg., p. 131: אזכור.

§ Comp. Zunz, op. cit., p. 131.

2. [לשבעות.]

a. [For the first day, fol. 317a; comp. no. 659, 13.] ואהיה שכונה : אדון אמנני ; אורח ; (זולת) אנכי שמעתי ; (אופן) ועתה בנים שירו ; (כגון) תכנו כבוד נוחלי ; (עוזר קדו) חיים מוסר שבוי ; אם לא אמר ; (מחיה) שלימים בחנותם ; אזהרת ראשית ; אלוף מסובל ; שעשוע יום ; מרום או שש מאות

b. [For the second day, fol. 325b; comp. Zunz, *op. cit.*, pp. 134—6.] אות ומופת קדשת : אמרות יי' אמרות ; (זולת) אור ישראל וקדושו ; (כגון) תורה תמימה משיבת נפש ; (קדושתא) מהורות ארוממך נצח בעוז ; (מחיה) אמיצי שהק ופליאי תבל אזמראשית ; איומה השוקה ; יה ברדתו כגבוהים ; ורגנים אמת — וירד אביר לבאר קשות ורכות ; כל מפעל יונה הכי (see Zunz, *op. cit.*, p. 127; the piece is divided up into תשרק, אב, &c.).

3. [לסכות; compare *e.g.* no. 667, 4.]

a. [For the first day, fol. 339a.] אכתיר זיר : עוזר י' ארחץ בנקיון ; (זולת) אדון הושיעה נא ; אילים ; אנא בל תהי ; (מחיה) איזוי סוכת ; (קדושתא) אמן מצות ; כהשעין

b. [For the second day, fol. 341a.] אאמיץ : (המאיר קדושת) אוימתי בחיל : לנורא ; אקחה פרי עץ, עד לא, קושט, מאלמי מגדים ; אז היתה חניית

c. [For the second day, fol. 342b:] אום כאישון : לשמיני עצרת ; (כגון) מותמם בטבע שמנה ; אחות אשר לך כספת קהל איתנים ; (אב of preceding) ; אל נא הטיבה ; (אב still continuing the מחיה) ; יטריח) אף ברי ; אדורי משבעים ; יי' לטובה תכנס ; אקשטה כסל ; אפיק מען ; (כגון) יפתח ארץ ; לארץ

d. [For the second day, fol. 347a:] אשמעה ברכה : יוצר לשמי תורה ; (זולת) אז בקשוב עניו : לאום המבורכה

4. [For the second day, fol. 348a:] a. ישבחונך ; אור נכון ; c. (אחד) אמנם מפי מונה ; b. בכל מפלל אשית שלוחתו בקטב תולה ; d. (אחר) מוצאו אל אדון על כל המעשים ; e. (לא אל אדון יאמר זה) אמר ויהי (לא אל אדון זה)

† The same as אנא הושיעה נא : ends here : — תקרעם כקריעת ים סוף ותשמע שוועתינו ונקרא ותענה

XXIX. A series of Piyyūṭim headed אופנים, but including pieces bearing other designations. Fol. 351b.

1. לבי ובשרי ירגנו . . . אל אחד בראני (imperfect acr.: apparently עורה בן עורה). 2. שאי (אברהם בן עורה). 3. אשא ראשי אברך קדושי (acr. שלמה; see Zunz, *Literaturg.*, p. 188). 4. (לברכו) יחדיו לב + נשלם שם אלהי עולם ברכו. 5. מהנות עליונים כלם כאחד קדושה עונים. 6. יאתה. 7. יקר אדון הנפלאות (acr. יהודה). 8. (מאורה) ירך אל שנה לעם כך מבכים. 9. (אהבה) לחוצה באורך גלות. 10. (יהודה). 11. (הבוחר) יודעי יגוני יספו. 12. (acr. יהוד, the last verse beg. שבחוהו). 13. יה אנה אמצאך. 14. שלשו קדוש (refrain) . . . יענה את מהלל יוצרו. 15. (לאילו) ימין אל הנאדרת. 16. וחיות בוארות. 17. (לקדיש) שבעה שהקים. 18. יעירוני. 19. ידעתך. 20. אשא דיעי אל אל רועי. 21. (נשמת) מרומם ולא (אב part of) אופני הוד ושרפי להב. 22. בארח רבעי. 23. ידודן ידודן כל חיילי קרטון. 24. לרעי אחבר קוראים קוראים. 25. האל העירה. 26. בלבב שלם אל בדת אל בדת האמרתנו. 27. (נאולה) אמרות האל. 28. יום הודו וכבודו. 29. יצלצלו חובבים כל שמחה וגילים. 30. (אהבה) end: אום פנה פניני ממועוני. 31. (end: עונים ביום עבות). 32. (צופה כל רזה וקרא זה אל זה וכו' במשא בני משא : end: אהבה) מסילותי

XXX. ראש השנה for יוצרות. Fol. 359b.

a. [For the first day.] For שחרית : 1. מלך. 2. ארעד. 3. (אופן) כבודו איהל. 4. אזור גבורה. 5. תאלת עם^b זו. 6. את חיל יום פקודה. 7. ואפחד. 8. אל נא יאתה הוא אלהינו. 9. אבן חוג. 10. כחפץ

† בלב : In Zunz, *Literaturg.*, p. 469.

‡ only once in Zunz, *Literaturg.*, pp. 205, 675.

§ In Zunz, *op. cit.*, p. 211: בדתך.

|| Nos. 30—32 are in different ink, and apparently also in a different hand.

* Or אן?

^b עם is added in the margin.

אדון שעה. 10. תעיר ותריע. 9. אם אשר בצדק. 8. מלך מלש. 11. תחן עתירתי . . . אחנן לשוכן שחקים מלך עליו . . . אדיר. 12. מרעה . . . אאפיד נזר איום לאל. 14. אדירי איוכה. 13. במרום . אומץ ידו תרום אז. 16. מלך במשפט יעמיד ארץ. 15. עורר דין אז מאז מופעל בכל. 17. מאז כל כפעל סקרת . באחת ויאתיו. 19. האוהו ביד מדת משפט. 18. סקרת הבנת כל לעבדך

תפו. 2. אפד מאז. 1. [For מוסף : fol. 365a.] אף ארה משפטך . . . תאות לב. 3. (ישועה) במכון. 4. אומץ אדירי כל הפץ. 5. אל נא אתה הוא אלהינו. 6. אמין בכח . אל נאדר בכח. 7. (בנימן בר' שמואל (fourfold אגה, &c.). 8. אדיר במרום יי'. 9. אתה בקרבינו מלך. 10. אבירי ארץ יאמירו בערץ preceding האוהו ביד) ונתנה תוקף. 11. (אב) היום הרת and אנסיכה מלכי; ובכן תן פחדך at the end of the Service), אשא דעי בצדק עולם.

b. [For the second day : שחרית fol. 373b.] אתיתי לחננד. 3. כבודו איהל. 2. מלך אמן. 1. שלחתי. 6. תמים פעלך. 5. אמרתך צרופה. 4. שמו. 8. אל נא . אתה הוא אלהינו. 7. במלאכות אתן. 10. אדר והוד אתן בצביון. 9. מפארים שבתי. 12. יראים מבקשי פניך. 11. לפועלי צדק מלך עליון . אמין המנושא. 13. וראה תחת השמש; (אב) לאל סודר דין. 15. אוירי ערץ עד לא נאהלו. 14. אשר (לאל עורר דין quite different from much shorter than in, e.g., ed. M. Sachs, 1855). 17. אחד קדוש. 18. כי האוהו ביד מדת משפט. 19. מקדישך כערכך. 20. ויאתיו כל לעובדך.

[For מוסף, fol. 380b.] 1. איככה אוכל פנים. 2. אגן הסהר. 3. תחבשת. 4. אל נא . אתה הוא. 5. ברוח נשברה. 6. אילפת אסלד. 7. (אב) משפט אות ברית בתרים. 8. אלהינו ארתכי. 9. אז אמרתי הנה באתי. 10. לקורא הדורות לאל סודר דין. 11. כל שנאני שחק. 12. (שחרית same as no. 15 in) אכן אתה אל. 12. מסתתר

At the end of this piece is the direction :— ויהזור למוסף יום ראשון ויאמר אופן ויהזור לתפלתו וכו'

Then (fol. 386b). 13. האוהו ביד. 14. ויאתיו. 17. אפחד במעשי. 16. אהללה אלהי. 15. כל. (אב double) אנוסה לעזרה . אמצא נגדי. At the end of the Service : היום תאמצינו : &c.

XXXI. Services for כפור יום.

a. [For מעריב, fol. 390b.] only being given (subsequently crossed through). Direction at the end : וישנה ומשלש ושהיינו וברכו :

b. [For שחרית, fol. 390b.] 1. אז ביום כפור. 2. אמצת עשור. 4. אימך נשאתי. 3. אדיר בעלייתו. אל נא . 7. איחדת יום זה בשנה. 6. תאות נפש. 5. אדר יקר. 9. מורה הטאים. 8. אתה הוא אלהינו. אך אתים בהין. 11. אנא אלהים היים. 10. אלי (מעשה) אין מי בשחק. 13. אמרו לאלהים . ארך. 12. מי כמך אדיר. 15. אפסי ארץ. 14. (אלהינו). 18. האדרת והאמונה. 17. אין כמך באדירי. 16. אילי שחק. 20. הנקדש באלפי. 19. נאמירך באימה אחד. 23. מי יתנה תוקף. 22. אין מספר לגדודי. 21. קדשוד בנפש תאוה. 24. (אב) קדוש אש אכלה אש התיכן. 27. האוהו ביד. 26. כי מקדישך כערכך. 25. לא. 29. מי אדיר אפסך. 28. כיתהת זרועות עולם הגנים אפס ותהו. 31. יראך אדון. 30. אומר אמרת ויאתיו כל לעובדך. 33. כי תודה לך יתנו שבים. 32. ומאהבתך יי'. 35. אתה מבין תעלומות לב. 34. אלהינו

c. For מוסף, fol. 402b. 1. ארעד ואפחד. 2. צפה בבת. 4. יום מימים הודם. 3. שושן עמק. אשא דיצי. 6. אל נא . אתה הוא אלהינו. 5. תמותה אדיר. 9. אנא און שועת. 8. אין עורר אליך. 7. אך. 11. אשר אימתך . באראלי אומץ. 10. בליעודו אמיצי שהקים. 12. (אב) אתוים עדיך ביהוף פעמותם. 14. (אב) אור נונה עטיית מעילו. 13. ממעל תמיד. 16. אל ברוב עצות. 15. ימלל גבורות הייליך. אליך ועדיך יבא כל בשר. 17. (ת'רצ, &c.). תתלונן האחד. 20. האוהו ביד. 19. כי מקדישך כערכך. 18. (כ-א) לך אדר נאה בכל פה. 21. בעולכו כי אדוקי אש. 23. (תשרק) יאתה תהילה ועז. 22. חכמי תום. 25. (אב) בכל און אוסף. 24. (אב) (אב) הגנים איכים זמוזמים. 26. (תשרק) דרך

תאפדם אפודת עולם. 28. (תשרק) תתנם לחרפה. 27. אֹא היה עם. 30. ויאתו כל לעבדך. 29. (אב). אתן תהילה לאל. 32. אוחילה לאל. 31. פיפיות. 33. אתה כוננת עולם ברוב חסד. 33. המהולל (the old French כבוד; end : פגע).

d. מנחה, fol. 417a. 1. איתן הכיר. 2. כואהב. 3. ויחיר. 4. אראלים בשם. 5. אל נא אתה הוא. 6. (אב) אפאר למלכי בקדש. 7. (אב) רחום וחנן; סלוק) מי יערוך אליך מענה. 8. (אב) האוחז ביד, כי מקדישך כערכך, אחד קדוש with ויאתו כל, מלכותם באובדך, ובכל תוקף יאמן לעובדך.

e. For נעילה, † fol. 420b. 1. אתה הוא בשמים. 2. האוחז ביד. 3. כי מקדישך כערכך. 4. ויאתו כל. 5. (אב) מאין כמוך באמצע שמים. 6. לעבדך. 7. אוחילה לאל.

There follows (fol. 422a, col. 2) the direction:—

אל ארך יופתח בסליחות וכל הסדר כמו שכתוב בתפילת יוצר ובמקום וכותבי יאמר וחותמינו ובמקום אתה יודע רזי עולם יאמר אתה נותן יד לפושעים ואחר ברכת כהנים יאמר כאמור כי בי ירבו ימך . . . ואחר זה אומר יי' הוא האלהים ז' ואחר כל זה יאמר והוא רחום ויתקע קודם כמו שא' רב (?) ביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם

Then:—

נשלמו תפילות יום הכפורים: שבח לאל יוצר הרים: ונתחיל מחזור של סליחות: שבח לאל אלהי הרורות: אשר יפקדנו היום לרורות: וינהלנו על מי מנוחות: ויפיל אויבינו בשוחות: וברוב יגון ואנחות: ואלינו יהיו פקחות: עינינו להגדיל לנו שמחות: וכל תפילת צום כפור ימצא כתוב למעלה בתפילה בימים טובים:

XXXII. For ‡ ליל יום כפור. Fol. 423b.

is followed (after the direction כל נדרי by a series of Biblical verses (ושונה ומשלש וכו')

† In the MS., here, by a slip: מנחה.

‡ See no. xxxi. a., where כל נדרי had been written down. It is probable that the scribe's original intention was to place this Service first (i.e. in its proper place), and that some chance led him to abandon the natural arrangement, and to write it out here separately.

opening with בית יעקב לכו וכו' and ending לך דומיה תהילה וכו'

The portions following include:—

1. יי' אלהי הצבאות נורא בעליונים יאמר. 2. (אב) יי' הקשיבה . . . אשר יתודה. 3. (comp. Zunz, Literaturg., p. 221). 4. משהתחיים להודת קדש. 5. נרעד ביום דין. 6. ישן אל. 7. עבד לילו. 8. בליל כיפור ועשור. 9. אמנם. 10. (תשרק) תמת ישרים וחסדם. 11. אשמתינו כי רבה. 12. אתה מבין תעלומות. 13. אותך אדרוש ואליך אתודע. At the end is: רהכנא ענינא וכו'. Then: בנימן חזק ואמץ אמן: סליק

XXXIII. The Book of Lamentations, provided with vowel-points and accents. Fol. 433b.

XXXIV. The Book of Esther, provided with vowel-points and accents. Fol. 437b.

XXXV. A table headed מולדות, giving the moment for the appearance of the new moon of נ' לפרט—מ' לפרט in the years תשי"ז and תשי"ח (i.e. A.M. 5040—5056 = 1280—1296); occupying fol. 444a.

XXXVI. The series of penitentiary prayers beginning with שומע [תפלה] (intended chiefly for יום כפור). Fol. 445b.

Included are (fol. 450b sqq.; after pieces of a more general character):—

1. אברנו מארץ טובה. 2. אשמתינו כי רבה. 3. ועשה (אב) אודה עלי פשעי לצור מעווי. 4. יושב בגובהי. 5. אז קשתי והרבי. 6. אבותי. 7. ארעד בזכרי בת תמותה. 8. מרומים. 9. יושב בגובהי מרומים. 10. (same as no. 5). 11. אלה אזכרה ונפשי עלי אשפכה. 12. אלהים ממכון שבתך. 13. (יושב אל כסא רחמים).

At the end of כעב פשעינו (fol. 457a) is the direction: אבל אם תענית יום ב' ויום ה' אכל און (i.e. the piece following: ירענו ועמל קצרנו)

At the conclusion of the series are the general pieces: משיח, תנות צרות, לעינינו עשקו

תפילה תקח &c., ending with תקה, עבדך, צדקך, מכניסי רחמים, שומר ישר, &c.

XXXVII. A series of seventy pieces, numbered with Hebrew letters, and headed: פתירות. פתירות. Fol. 461a.

1. (followed by יי' אלהי הצבאות יושב הכרובים and כי על רחמיו הרבים וכו'). 2. אני ברוב. 3. (א"ב) איך אפתח לפניך דר מתוחים. 4. חסדך. 5. (צום: marg.) אין מי יקרא בצדק. 6. לרחם ורב סלוח. 7. תעלת צרי. 8. (double א"ב and acr. שלמה at end). 9. תוהלת ישראל. 10. אמרנו נגזרנו. 11. תבוא לפניך שועת. 12. אדברה. 13. (על שאירתם: end; א"ב) וירוח לי כי רוחי הציקתני. 14. און תחן. 15. אם עונינו רבו. 16. איה (acr. שלמה at the end; א"ב) אליך אקרא. 17. (double תשרק) תומת ישרים וחסד. 18. אפסו אישים. 19. אמונים בני מאמינים. 20. את יי' בהמצאו. 21. אנשי אמנה אבדו באים. 22. אל באפך פן תמעט. 23. אך בדל מעוז*. 24. (א"ב, but no refrain) אדון הסליחות והרחמים. 25. אך. 26. איתך קייתך. 27. אפס הוד כבוד. 28. (א"ב, with additional lines at the end) אלהים אין בלתיך לודר ודור כמשלתך. 29. אועק. 30. (א"ב, with additional lines at the end) אלהים קראתי יי'. 31. אתה חלקי וצור. 32. לבבי (א"ב, with additional lines beg. תערג). 33. אומר לאל סלעי. 34. אליך כאל על אפיקים. 35. אכנס אלהי. 36. אלכה ואשובה אל אישי הראשון. 37. עולם בגוד בגדנו (of Isaac b. Meir; see Zunz, Literaturg., p. 303). 38. אתנפלה ואשתחוה † בהינן. 39. תחרות רוגו. 40. ארכן וקצרן. 41. דין אם ידוקדק. 42. (Zunz, op. cit.,

p. 263). 43. אשפוך שיחי לפני צורי (Zunz, op. cit., p. 239). 44. אמנם אנחנו חטאנו (ibidem). 45. אל דביר. 46. (margin: כפור) איך אשא ראש. 47. את הברית ואת החסד. 48. (margin: נעילה) אתה הוא מקדם אלהינו. 49. (גרשם בר יהודה and א"ב) אין לבנון די בער. 50. איככה אפצה פה. 51. אל אלהי האלהים אדני. 52. (margin: כפור) אפס מויה. 53. אוילי המתעה. 54. (margin: כפור) אשתחוה אל היכל קדשך. 55. שבטי. 56. תשוב תרחמינו. 57. אומץ יוסף. 58. שעשוע בכל מאויים. 59. (גרשם בר יהודה and א"ב double) אל. 60. תעזבנו יי' ואל דמי לך. 61. אם עונינו ענו בנו אתאנו לך. 62. תפילה לקדמך. 63. (of Solomon b. Yehūdah hab-Babli) אנא. 64. אורי וישעי. 65. אפך השב. 66. אך לאלהים נפשי דמי. 67. אין אוכר. 68. אחריש. 69. (same as no. 60) אבואה ואשתחוה. 70. אודה יי' בכל לבי.

At the end: חזק.

XXXVIII. A series of sixty-six numbered poetical pieces headed: פזמונים כנים ונאמנים. Fol. 486a.

1. להודות. 2. במוצאי יום מנוחה קדמנוך תחילה. 3. אביר. 4. יה למתי צפנת. 5. (א-ו; the refrain, which begins with בקול, gives the acr. בנימן). 6. בתודה. 7. יה איום זכור היום. 8. עליתי לבית התפלה. 9. אומר אלהים וא[ה]מיה. 10. שופט כל הארץ. 11. שחר קמתי להודות. 12. (אמתי. acr.) יצו האל. 13. כמפעלי צור גואלי. 14. חירות. 15. שני היי. 16. יערב מעוט דמי. 17. לדל שואל. 18. יחידתי. 19. באשכרת הבקר קראתיך. 20. ומאויי. 21. שמך נורא ביום נורא. 22. (margin: כפור) בצרתי. 23. (5 strophes; end: ללכדני כרות שוחות; refrain: ליי' אלהינו הרחמים הסליחות). 24. אדוני האדונים. 25. הוריתה דרך. 26. יום יום ידרשון לך. 27. השקיפה. 28. אם עונינו ענו בנו. 29. חרדתי ופחדתי מתגרת. 30. יומם עונינו. 31. (שלמה and א"ב) אתאנו. 32. (same as no. 1) במוצאי יום מנוחה קדמנוך תחילה.

† The sub-heading פתירות apparently only applies to the first two numbers, the second being marked פתירה אחר.

* MS. ומעוז.

† In Zunz, op. cit., p. 223: ואשתחוה.

† The number 70 is here expressed by ס'.

ממיצר צעקתי כהמת. 26. אנקת מסלדיך תעל. 25.
 חוקר. 28. יה רום ותחת קנה. 27. מציק כופשי
 (כפור : margin) אשר לוי'ם וחרבה. 29. הכל וסוקר
 יצרי. 32. אבי אביון יהי הגיון. 31. גרוני נהר. 30.
 יה רועי וקוני. 34. עבד לילו. 33. ראשית צרי
 יערב. 37. נורא מכל. 36. יהיד רם ומתנשא. 35.
 היום יכתב בספר. 38. (margin : כפור ; see Zunz,
Literaturg., p. 232). 39. ירצה צום. 40. (margin :
 (כפור : margin) העתר משמי קדש אל נערץ
 יום. 42. (מוסף : margin) יוספים שנית לעמוד. 41.
 איז לנו פה להשיב. 44. יום ערום. 43. כפורים זה
 אדון דין אם. 46. בעשור להדש יום כפור. 45.
 לך יי' הצדקה. 48. קראתי מצרה. 47. ידוקדק
 היום יפנה. 49. (שלמה and תשרק double) תלבשת
 עלי עשור בעשור. 51. בנשף קדמתי. 50. השמש
 יום. 54. שרי קדש היום. 53. מצעק מעלות. 52.
 אנשי אמנה. 55. (Isaac Ghayat) שבת וכפור
 (margin : חסדך אל כל תמש. 56. אבדו באים
 אלהי קדם כעונה. 57. (עמד לו השמש : end ; כפור
 לא בקשתי אבטח אל. 59. בזכרי על משכבי. 58.
 אנקת. 61. מרעיד פני צורו. 60. (Isaac Ghayat)
 באשמרת הלילה קדמונך אל עליון. 62. אסיר שמעה
 (same as Zunz, *op. cit.*, p. 399, no. 8).
 (נעילה : margin) יושב משמים מפשעיהו. 63.
 מחשבות מלכותך. end) יום לריב תעמד. 64.
 (מלכותך מלכות כל עולמים : refrain ; ערומים
 יהיו נא אמרי. 66. שחר קמתי וגם נכלמתי. 65.
 פי לפניך

XXXIX. A series of nine numbered pieces,
 headed : תוכחות. Fol. 506a.

1. יחידה עקיבך כרוך. 2. איך ימצא כופר. 1.
 (בנימן בן חבר רבי עזריאל (acr. בחמת רוח נכאה. 3.
 שכני בתי חומר. 5. אל היכל צבא רומה. 4.
 מפחד. 8. יום להטיב תקרא. 7. יעזב רשע נתיבו. 6.
 אשר נפה שהקים. 9. מפני עונות

XL. A series of eleven numbered pieces,
 under the heading : עקידות. Fol. 510a.

1. אהבת עזי ותוקף חיבה. 2. דם נזרק יום. 1.
 (Benjamin b. Zerah). 3. אם אפס רובע הקן. 4. אז
 אל הר [ה]מור. 6. אמונת אומן עצות. 5. בהר מור
 שיערי. 9. שלומי עליון. 8. אלהים אל דמי לדמי. 7.

כנויה וגמורה. 10. (נעילה : margin) שמים פתח
 הנשמה לך והגוף פעלך. 11. אנוש איך יתכפר

Then (fol. 514a) the colophon :—

חזק ונתחזק הסופר לא יזק : לא היום ולא לעולם
 עד שיעלה חמור בסולם : לא היום ולא יומים עד
 שיעלה חמור בשמים : אמן אמן חזק : וחזק : בנימן
 הסופר אמן אמן :

XLI. An index of the pieces contained
 under the last four headings, each separately.
 Fol. 514b.

Of no. xxxvii. only sixty-nine pieces are
 enumerated, the number seventy having been
 obtained by duplicating a piece (nos. 60 and
 69). Under the heading פזמונים the num-
 ber כ"א is omitted (without, however, leaving
 out a piece in the enumeration), so that the
 entire number appears erroneously as sixty-
 seven (instead of sixty-six). The תוכחות are
 ten in the index, the first of the עקידות of
 the text having been annexed to that series ;
 and the number of the עקידות themselves con-
 sequently appears as ten (instead of eleven).

XLII. A form of מזוזה. Fol. 515b.

It is written out in twenty-two lines, each
 line opening in agreement with the rule given
 in Maimonides' תורה כישנה כוון ; but כוון בכוכסו כוון
 (יהוה אלהינו יהוה : א"ת ב"ש i.e. by an addition
 which Maimonides would have condemned,
 follows within an oval line.

There follows under the heading : תפילין
 הלכות של ראש, a free quotation from 'פרק ב' של ראש
 (משנה תורה) (in Maimonides' תפילין וכו'
 וכתב רבי משה שצריך לזהר בתגין של :
 זה משפט היוד 'ס כפוף : אותיות. At the end

XLIII. The שבעים ושנים פסוקים (here, how-
 ever, numbering 75), followed by תפלת הדרך,
 and a number of ברכות, &c., concluding with
 ברכת המזון. Fol. 528b.

The פסוקים open with 'מגן בערי וכו' and
 conclude with 'עד מתי והנהם על עבדיך

The תפלת הדרך consist only of the one prayer beginning יהי רצון and ending ברוך אתה, its form differing a good deal from that given in *e.g.* Baer's סדר עבודת ישראל, fol. 580.

The series of short ברכות which follow (to be compared with other series) open with הרואה את חבירו אחד לל' יום יברך שהיינו, and end with הלה על ההלה. Then follow the rules concerning ברכת הלבנה, הלכות ציצית, דוכן, and some miscellaneous benedictions, including קדוש at festivals.

The old French form of ברכת המזון here given should be compared with the usual one.

On fol. 532b the scribe wrote the form of ברכת כהנים, which he had forgotten to write down in connection with the rules concerning דוכן (שכתתי לכתוב פסוקי דרהמי שיענו הקהל אחר הכהנים).

XLIV. A small collection of metrical pieces (fol. 533a) in the following order:—

1. † ברוך יי' יום יום † (comp. Zunz, Lit., p. 114; the piece ends here: ומשם יקח).
2. † דרור יקרא † (Zunz, *op. cit.*, p. 484).
3. † כי אשמרה שבת . . . אסור כצוא חפץ † (acr. (אברהם).
4. † אשר במשרים את שיר יי' † (Zunz, *op. cit.*, p. 541; ends here: כי רם יי').
5. † ברוך † (Zunz, *op. cit.*, p. 306).
6. † אתמול עשיר † (for details see Zunz, *op. cit.*, p. 176).
7. † שות השערה שיתן † (composed by Benjamin has-Sofer, the scribe of the present MS., on the martyrdom of R. Shimshon at Metz in 1276; Zunz, *op. cit.*, p. 487).
8. † מעריב לליל של פורים † ליל שכורים הוא זה הלילה; see Zunz, *op. cit.*, p. 485).
9. † נסי על משכבי † (מעריב לשבת הגדול; Zunz, *op. cit.*, p. 74).

† Nos. 1—6 are Sabbath hymns. Nos. 2 and 4 are also found in Maḥzor Vitry, thus establishing another link between the present MS. and that Maḥzor.

‡ The superscription is: על קדוש שהיה במאן שנת: אני בנימן הסופר כותב: and at the end: מחזור זה עשיתי זאת השירה על אותו שמשון הקדוש.

XLV. Calendar Tables. Fol. 536b.

Fol. 536b contains a table giving the mnemonic letters belonging to the various years of מחזור ר"ט to מחזור ע"ר, the פרט of A.M. being given underneath the mnemonic letters in each case (thus in מחזור ר"ט:
 בה הכ וכו'
 לו' לו' וכו')

Foll. 537a—541b contain tables of fasts and festivals in connection with the system of Pentateuch lections for divers kinds of years, beginning with ב'ה פשוטה and ending with ז'ה מעוברת.

At the end:—

אילו שנים עשר מחזורים
 אשר לעולם חלילה חזורים
 עד עמוד כהן לתומים ואורים

Then:—

שנת תל"ב נצלב†: שנת תתכ"ח שירי נשכה

There follows on the same page (fol. 541b) a brief explanatory paragraph headed:—

סימני תקופות החזרות חלילה: אוג' ואטר

Fol. 542a contains a diagram of circles within a square, with the names of the signs of the zodiac, the months, and the seven planets, together with some explanatory matter.

On fol. 542b is a similar diagram, in reality a faint impress from the recto, containing information on the reckoning of the sixty days preceding a תקופה, the months and festivals of the Gentiles, &c.

Foll. 543a—545b give tables on the תקופות, &c., of the years עא—לה (A.D. 1278—1311).

Heading on fol. 543a: תקופות האילו למחזור: מחזור ר"ט; heading on fol. 544b: מחזור ר"ט.

XLVI. The ספר מצות קטן of Isaac of Corbeil. Foll. 546b—640a.

† is crossed through. The date is curious.

As this work is generally believed to have been composed in 1277, or even a little later (compare Steinsch., Bodl. Cat., col. 1103, with H. J. Michael, *אור החיים*, p. 503), the present copy must have been one of the very first made, particularly if the MS. was written as early as 1278 (the year suggested by the calendar described in the preceding number). The form of the text here given should therefore be carefully compared with both other MSS.† and printed edition.

The numbering of paragraphs is only carried down to ג (fol. 553b). No נוסח גט is given in the section relating to the subject (fol. 582a sqq.), so that no date can be gathered from it.

The text of the MS. ends:—

היא פשמה ידה בעון לפי ונקח האיש מעון

The title written at the head of the work is, however, not סמך, but ספר התרומה; and as it appears unlikely that a well-informed scribe like Benjamin has-Sōfēr, who is also known as the author of an elegy on a contemporary Jewish martyr (see no. XLIV., 7), should have confused the newly-composed סמך with the ס' of Baruch b. Isaac of Worms, who flourished about eighty years previously, it is permissible to suggest that one of the titles originally given to his work by Isaac of Corbeil was actually ספר התרומה (the other two being: (or קצר קטן—*to indicate its character as a compendium of Moses of Coucy's סמך*, and עמודי הגולה—*on account of its division into seven עמודים*, to correspond to the seven days of the week).

XLVII.‡ A commentary on the אזהרות of Elijah Zākēn, beginning חכי יהנה חכי. Foll. 647b—656a.

† For other B.M. MSS. see vol. ii. of the present Catalogue, no. 511 sqq.

‡ For the contents of foll. 640a—647b see the latter part of no. VIII.

Beginning of comments:—

קרא הוא אמ' יהנה חכי ותועבת שפתי רשע
כל פיקודי כל' בסיס טבע אדני' כל המה הפקודים
והמצות בסיס וטבע אדני הארץ

End:—

וותיקי פועלי עצלים לליבון שינים לתורה שנקר'
ולבן שינים מחלב וגו' משך כפנינים התורה שנה'
יקרה היא כפנינים . . . חדש ושבת פניך שואלים'
והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו' חזק

On fol. 649a a reference to אחא has been noticed, and Talmudic tractates (סנהדרין, &c.) are often quoted.

XLVIII. A commentary (foll. 656a—683b) on a number of poetical pieces in the following order:—

1. טל (Kalir's prayer for אביעה).

Beginning:—

פסוק הוא שרמזו הפייט ראשי חרוזות השבע ברכות'
בדעתו תחומות נבקעו וכו'

End:—

טל שבו תהא משריש פירות ישר' שנקראת אני
ישינה ולבי ער להפריח כטל ישראל שנק' שושנת
(שושנה MS.) העמקים

References noticed are to the סדר עולם (fol. 658b) and the מכילתא (fol. 660a).

2. וזהו (under the heading: אף ברי אותה, fol. 662b).

Beginning:—

אף ברי אותה' אף ברי שתי תיבות הן' שמו
של שר הכיטר

End:—

וביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו

On fol. 664a is a quotation from the פריקים
דברי אליעזר

3. אששת שלוחתו (fol. 670b).

Beginning:—

אששת שלוחתו' חזק ארצו כ' ואושיא יחיטו

End:—

תורה לצלצל להקב' שבו שבת וינפש

4. ארנן חסדך לבקר (fol. 672b, of Joseph Tob-'Elem), followed by אריות הדיחו and אלהי הרוחות לכל בשר

Beginning:—

ארנן . . . אמיץ הקב"ה : סוקר מביט

End:—

ועל בן אימצת לך

וזהו הסדר : (fol. 673b) is headed : אלהי הרוחות

5. (fol. 674b) לבעל התפארת.

Beginning:—

לבעל . . . מתקן השמים שהיו במרום בורתו

End:—

תפילתינו יהיה מקום תשלום הקרבנות

6. ארעא רקדא and following pieces dealing with the Ten Commandments (foll. 675a—683b).

Beginning:—

ארעא רקדא . ההרים רקדו כאלים . שמיא זמרו .
ישמחו השמים וכו'

End (on אריא וגנבי) :—

השמר שתהא רצונך לחיי העולם הבא

Special quotations noticed: on fol. 676b, from ר' מאיר שלח ציבור ז'לה; on fol. 678b, from the ספר העתים; and on fol. 681a, from the שוחר טוב.

XLIX. The addition to מגלת תענית beginning: אילו ימים שמתענין בהם מן התורה. Foll. 683b-684a. See Dr. Neubauer's edition of the מגלת תענית (Anecdota Oxoniensia, 1895), pp. 23—5.

L. Some short lists, under the heading. סדרים אחרים, relating to Biblical lections (with mnemonic signs), ברכות, and גימטריות. Foll. 684a-685b.

Beginning:—

בשבת קרו ז' שהרית וג' במנוחה

On fol. 684b (in a section beginning: כל ימות השנה עד י"ז בתמוז מפטירין לפי ענין וכן העתקתי מכתב: the scribe wrote (פרשיותיו) יר הרב ר' יוסף הגדול וכן עיקר וכך סידרן בפסיקתא

† But on fol. 677b (between ועוריה מישאל וקיעא) the scribe wrote: אריא וגנבי . אבל לא כמצאתיה

On fol. 685a is a section beginning:—

סדר ברכות על חמשת מיני דגן שמינו חכמים
חטים ושעורים וכו'

The last section (same page) begins:—

הי לך גימטריות אחרים . כל מצות יהוה גימ' תרי"ג

End:—

דילג פ'עם וזאת רגעה גימ' פ'קד

LI. תגנית, of ספר תרשיש, here headed: Moses b. Ezra. Foll. 686b—707b.

The text should be carefully compared with the printed edition (ed. David Günzburg, in the series מיקצי נרדמים, Berlin, 1886). On the title of the work and the literature on it see Steinschneider, Bodl. Cat., cols. 1807—11; on its relation to the Oxford Glossary contained in the Bodl. MS. 1466, see D. S. Blondheim, in the Revue des Études Juives, 1909, pp. 1—18 (where also some further literature on the whole subject is referred to).

The present text opens with the following lines:—

שירים לבב נמהר יבוננו	גם עילגי שפה יבוננו:
בם יעמו צחות מתי מבטא	גם אורגי השיר ירננו:
נרחיב עלי ערב דבר פינו	גם נאריך נגדם לשונינו:
כהם דברים נמצאו רובם	מאז בכתבי דת אדונינו:
גם שודדו בהם מתי שכל	היו בישראל לפנינו:
נודה מתי נוער אבל מלב	גבר וצור ידע צפונינו:
אל הזכות ידן אלוה כל	כי אל זכות בהם ידינו:

Then:—

תנו ציץ לשירות וכו'

The concluding lines are here:

ממחצב שכל גזור אודם שיר'
נעים ודר אומר משוך מתרשיש:
ושקוד עלי דלתי מבוני בין
כי עלו חרוזיהם למספר תרשיש:
ספר אשר בא משדה צופים
נקרא שמו תיינית בפי חוזים:
תעו אשר קראו שמו תיינית
כי תגנית שיר בלשון לודים:

The author's name is not given.

LII. A Commentary on the Piyyūṭim for ראש השנה. Foll. 708a—717b.

Beginning:—

מלך אזור גבורה • והוא לשו' המקרא מכין הרים
בכחו נאזר בגבורה • בגדי נקם • על העתיד הוא אומ'
וילבש בגדי נקם תלבושת

אופר מאז • פי' מיום שנכנס אדם) begins (מוסף
on fol. 710a. (הראשון בדין ויצא ברחמים

אנן הסתר זה בית המקדש : (beginning : ליום שני
begins on fol. 710b. (וכו'

End:—

תרעם לבווי לרומי כאשר עשית לבני יון כן
תעשה להם בעת הגאולה • אמן

On fol. 712b (in זכרונות) is the following
passage:—

זכר קריאת ספר • ספר אדם הראשו' • אשר גולמי
שיפר • הצדיקים הבאים מגולמו של אדם הראשון •

LIII. A Commentary on Piyyūṭim for יום כפור. Foll. 717b—733a.

Beginning (headed : זה יום הכפורים או' זה) :
תפילה תקח וכו' תרום מזבח פי' הרמת מלא
קומצו וכו'

At the end of this piece † (fol. 721a):—

פירוש זה מרבי יעקב

There follows:—

כל נדרי • פי' הרוצה שלא יתקיימו נדריו של כל
השנה יעמד בראש השנה ויאמר כל נדר שאני עתיד
לידור כל השנה ייבטל וכו'

At the bottom of the same page:—

אז ביום כפור וגו' בסוכת מראית פי' בית המקדש
וכו'

The Commentary on אתה כוננת (beginning :
(תפס הפייט ב' בקראות כוננת מישרים
fol. 722b.

On fol. 732a:—

סליק אתה כוננת • • • וזה סדר עבודתו

The Dīnīm thus introduced begin:—

עבודת כהן גדול ביום הכפורים אינן כשרות אלא בו

At the end of the Dīnīm (fol. 733a): סליק
הסדר של בניין הבית, and there follow a few
other sentences, beginning:—

מה שנהגו העם להתוודות ערב יום צום

On fol. 733a is also the following passage:—
הביאו לו את התמיד • • • והרבה יש בהם בספר
עזרא וגמר בהם אחר השחיטה וכו'

LIV. גימטריאות אחרים. Foll. 733b—734a.

Beginning:—

וכל קרבן מנחתך במלח תמלח • המילה היא
כקרבן וכו'

On fol. 734a: לנישואין, the series begin-
ning:—

ויאמר יי' לא טוב היות האדם • סופי תיבות אב'ת'ס
וכו'

On the same page, under the heading:
לסיום מסכתא:—

זאת הנזכרת המזבח • עשה חנוך ושמחה בימי
המלוואים

End:—

א'ת'ר'ו'ג בגימ' תר'י • ולולב והדס וערבה הרי תר'י'ג
והוא שישדר הפייט בא' נא של סוכות כי כל מצות
דת בחוקותיה שקולה: אשה גימ' דבש:

LV. חולו של ימים טובים for דינים. in general,
חנוכה, סוכה, יום הכיפורים, עומר, פסח, מועד
ראש השנה, and תשעה באב, פורים. Foll. 734b—
739b.

Beginning:—

אילו אסורין ומותרין בכל ימי' טובי' • אין נושאים
נשים במועד וכו'

End:—

ותקיעת שופר עשה ואין עשה דוחה לא תעשה
ועשה:

B. Texts written in the margin.

I. הלל, i.e. Pss.† cxiii.—cxviii., written in
the lower margin of foll. 5b—13b.

† But perhaps belonging to the next piece.

† The Biblical texts written in the margin are all
provided with vowel-points, but not with accents.

II. The Book of Psalms, written in the lower margin of foll. 14*b*—113*b*, the lower and outer margin of foll. 124*a*—158*b*, the lower margin of fol. 159*a*, the lower and outer margin of foll. 161*b*—168*b*, the lower margin of foll. 169*b*—195*b*, 203*b*—261*a*, 264*b*—272*a*, 276*a*, 278*b*—285*a*, 291*a*—292*b*, 294*a*—343*a*.

III. On the inner margin of fol. 113*b* is written, in a later hand, part of Baruch b. Samuel's Sabbath hymn beginning ברוך אל (beginning: אנת). Last written word (in the third verse): שכינה

IV. On fol. 122*b* (not on the margin here, but as an after-thought on the verso of an illuminated leaf, in square French writing of probably the fourteenth century) is the Sabbath hymn beginning: יצא דבר המלכה (acr. [יִסְכָּר]; see Zunz, *Literaturgeschichte*, p. 573, no. 107).

V. † The Book of Proverbs, written on the outer margin of foll. 170*a*—184*a*, 186*a*—195*b*, 204*a* (both sides), 206*a*—219*a*, 220*a*—222*a*.

VI. A piece, occupying the outer and lower margins of foll. 184*b*—185*b*, with the heading: תחינה

Beginning:—

אשירה ואומר' ליהוה בעודי' האלהים הרעה אותי מעודי: עד היום הזה החזקת בידי' חיים וחסד עשית עמדי: אילו חרים למערכה' וכל עצי לבנון בכל ערוכה וכו'

End:—

כי פי יגיד תהילתיך' כל היום תפארתך' ואשיחה את נפלאותיך' ואמרה עיון נוראותיך: ברוך אתה וברוך שם כבודיך:

VII. ‡ The Book of Daniel, occupying the outer margin of foll. 222*b*—257*a*.

† For the contents of fol. 123*b* *sqq.* (תקון סופרים), margin and body of page) see *A.* iv.

‡ The contents of the margin of foll. 196*a*—203*b* are included in no. ix. of *A.*

VIII. Ezra-Nehemiah, occupying the outer margin of foll. 257*b*—261*a*, 278*b*—285*a*, 291*a*—292*b*, 294*a*—338*b*.

IX. A Commentary on a number of pieces contained in *A.* xxvii. (יוצרות for special Sabbaths), written on the outer and lower margin of foll. 261*b*—278*a*.

The first piece commented on is אודך כי (beginning: אודך כי אנת בי ותשוב לכך) אנת התחיל הפייט בלשון הודאה לפי שביצור מספר בהכל (beginning: אדון כקדם), and the last is אדון כקדם (beginning: אדון כקדם) ימי בראשית תיכון הק' ניסן ראש לחדשים

On fol. 273*b* is the following passage:—

חלום יהודי מרדכי מפורש בספר יוסיפון ונפרע לאומות

At the end of fol. 262*a* (close of אודך כי) are the words אני חיים, which might be an entry by the copyist of this and other parts.

X. A Commentary (occupying the outer and lower margin of foll. 285*b*—290*b*, and both sides of fol. 293) on אור ישע, צאינה וראינה, אור ישע, אסירים אשר בכוש, אהבון, ראשו כתם, belonging to the Services for פסח, as given under *a* and *b* in *A.* xxviii.

Beginning:—

אור ישע יי אורי וישעי' מאוש' אשריך ישר'

On fol. 288*a* is a reference to משיח בן דוד and משיח בן יוסף.

End:—

זכות שלשת האבות' אברהם יצחק ויעקב

The scribe then wrote:—

ולא מצאתי פירוש היוצר של יום שיני

XI. The הפטרות for the cycle of the Pentateuch, with the addition of the הפטרה at the end, occupying the outer margin of foll. 340*a*—439*b*, and the outer and lower margin of foll. 440*a*—451*b*. The הפטרות following the reading of the הפטרות are given on fol. 452.

XII. The Book of Job, occupying the lower margin of foll. 343b—439b.

XIII. The piece beginning על נודה לאל על, by Harizi (see Zunz, Literaturg., p. 476), occupying the lower and outer margin of fol. 453a, and ending on the outer margin of the following page.

The piece ends here: כוס ישע שתינו, and it is followed by the direction:—

שיר זה נאה ונחמד לאומרו קודם ברכת המזון

XIV. A Commentary (occupying the outer and lower margin of foll. 462a—492b) on pieces belonging to A. xxxvii. and the following and preceding numbers.

The pieces commented on are: אין מי יקרא (imperfect); אב גולים (beginning: אב לרחם); תוחלת ישראל; תעלת צרי; (שנ' עמו אנכי בצרה); אבי אם; תבא לפניך; אין מדתך; אמרנו נגורנו; אך בד; את יי' בהמצאו; איה כל נפלאותיך; אירא תערוג; אך בד מקוה; אפס הוד; אל באפך; לדל; אוילי המתעה; תחרות רוגו; ארכו וקצרן; אליך אומרה; אם עונינו†; שבטי שעשועי; תשוב תרחמינו; לך יי' הצדקה; אורח צדקה; אם עונינו†; לאל סלעי אודה עלי; אז קשתי; אשמתינו כי רבה; תלבושת יושב בגובהי; אותך אדרוש‡; אבותי כרבת; פשעי (קיים נא אמרים של ישעיהו כרהרים (¶) end).

A passage beginning 'ור' יוסף אומ' has been noticed on fol. 487a, and another beginning 'יצחק' אמ' ר' יצחק on fol. 487b.

XV. On the outer and lower margin of fol. 543b is written a piece beginning: שלפו צרים. שלמה חזק, showing the acr. חזק.

The refrain begins: מחמאות חלקו פיהם.

† The first אם עונינו is the same as no. 62 in A. xxxvii. and no. 22 in A. xxxviii. The second is a different piece (the commentary beginning: אם עונינו בננו ענו). לענות בנו ולהתחזק כעבות וחלוצה בחוט המשולש. חזן שירי וכו'.

‡ Beginning:— אותך אדרוש וכו'. גדול ביהודה וכו' פה בתילים

At the end is the following note:—

זאת בנגון וואדורא וואדורא וואדורא ווא · בול
יבוש אין פייצא בושטראמורא מאפולרא שיל נאמיט
דונירא

XVI.^a An anonymous treatise on the vocalization of the sacred text, occupying the outer and lower margin of foll. 546b—593b.

Beginning:—

שער ב'וכל משה · בוכל לא מפיק אלף · אותיות
של בוכל אשר תבואו לפני שם הקרוי באלף דלת
אינה יוצאה קריאת אלף לקרותה בחטף והרי היא
כמו שאינה כגון באדני כאדני לאדני

On fol. 547a:—

משה מפיק אלף · אותיות משה הבאות בתחילת
תיבה בלשון אלהות ואדנות מוציאות אלף לקרותה
בחטף כגון מיי' שיי' היי' וכו'

The following additional information may usefully be given:—

שער יהוא · ד' אותיות הללו הבאות בסוף מילה
מרפות אותיות ב'גד כ'פת הבאות אחריהם בראש
מילה לעולם חוץ מעשרה שערים היוצאים מכלל זה ·
הראשון כל זעיר הסמוך לו דגש בר מן ד' או או
אי' או וכו'

Fol. 552a:—

שער חטף קמץ · יש לו שבעה מבטלים המהפכים
אותו לפתח גדול כזה · בלא שורה תחתיו · ואילו הם
המבטלים · הראשון הוא סוף פעולה כמו אמר שמר וכו'

Fol. 557b:—

שער על הקמץ הגדול ועל הפתח הגדול באיזה
מקומות אשר יתכנו שניהם להנקד כל אחד ואחד
במקומו · ואילו הן אותם דברים המבטלים את הקמץ
הדגש והחטף והמקף לתיבה וכו'

Fol. 569b (the entire section, in this case):

שער קמץ גדול · כל תיבה שהנגינה בתוכה ושכונה
בה ואחר מקום הנגינה תהא הברת אי' אותה הברת
אי' תנקד בפתח · נשלם ·

Fol. 578b:—

לעולם לא יבא חטף פתח רק תחת אותיות של
אח'הע והנקדו ינקד החטף תחלה לימין וכו'

^a Nos. xvi. and xvii. present some similarities to the Dikḥon of Moses Nakdan.

Fol. 580a:—

שער חטף פתח קטן • לעולם לא יבא חטף פתח
קטן כי אם באח"ה ואותו חטף הראוי לבא באותיות
אח"ה אחר הברת יי נהפך לבדו בחטף פתח קטן
כגון והעלה יאשם וכו'

Fol. 589b:—

שם דבר בן שלש אותיות שאות שבאחריתו מאותיות
בגד כפ"ת כשהוא בא בלשון יחיד ואות אחת של
פעולה נוספת בה אות אחרונה שהיא כבגד כפ"ת
נדגשת כמו מלך מלפז עבד עבדו וכו'

End of the treatise:—

הסבל • הרבה וכל דוגמתם שאות ה' בתחילתם
אינו שם דבר כי אם לשון הווה בלעז אנטיינט
אקריינט •

XVII. An anonymous treatise on the accents, occupying foll. 594a—599b.

Beginning:—

זהו משפט הנגינות בזה אחר זה • דין זקף קטן •
הזקף קטן אם יש לו משרת אחר והתיבה אשר בה
המשרת נגינתה בראשה או יהיה כיכרבל כגון רגע
אדבר וכו'

The last accent dealt with is סוף פסוק (לא
ישרתו כי אם מירכא וכו')

Then follow two brief paragraphs on טעמי
אמת, beginning:—

שער על שלשת הספרים תילים ומשלי ואיוב • • •
אילו ג' ספרים ישרתום ה' טעמים והם פור וזקא וכו'

The second paragraph begins:—

טעמי אילו ג' ספרים יש בהם שרודפים זה אחר זה

XVIII. A piece headed: אלה סדר הקריאה, occupying the outer
and lower margins of foll. 600a—609a, and
the outer margin of fol. 609b.

Beginning:—

זה הכלל • כל קמץ הבא לפני שבא יש בו מתג
כגון אֶמְרוּ שְׁמִירוֹ יִדְדֵי שְׁדָד ודומי' צירי ושבא במתג
כגון יִרְדּוּ וכו'

On fol. 603a: סליק סדר מתגים; fol. 603b:
וזהו הק יהוא ומשפטיו דפסיק ודחיק ודאטי מרחיק

On fol. 606b begins: דין שתי אותיות רצופות,
and in the lower margin of fol. 607a:—

אר' אברהם אבן עזרא לא תתעב אינו קשיא אחרי
שאין כי אם בית אותיות של הויא אחת הכל כתיבה
אחת

The נגינות are enumerated on foll. 607b-
608b.

On fol. 609a:—

זהו שכחתי לכתוב למעלה • עילוי לא ישרת כי אם
לאזן וזה משפט האתנהתא לעולם לא תהיינה שני
אתנהתות בפסוק אחד וכו'

End of this passage:—

לפיכך נקראים כלכים חוץ כן השבא •

Then חוץ אמן, followed by a brief entry
beginning:—

זהו הכלל • כל דגש מבטל יוד לפניה

XIX. The poem on the accents beginning:
אלהים לי למנן, and exhibiting after the א"ב the
acrostic: יעקב בן מאיר חזק ואמץ לעד. It occu-
pies the lower margin of fol. 609b, the outer
and lower margin of foll. 610a—612a, and
the outer margin of fol. 612b.

The poem has been variously attributed to
Jacob b. Meir Tam and Jacob b. Meir of
Nordhausen; see Steinschn., Bodl. Cat., col.
1257. It has been edited by Halberstam in
Kobak's ישרון, v.

XX. אותיות גדולות שבתורה, followed by
(i.e. special form of nun in
certain passages), occupying the lower margin
of fol. 612b, the outer and lower margin of
foll. 613a-614a, and the outer margin of
fol. 614b.

XXI. A section headed גימטריאות, followed by
occupying the outer and lower margin of foll.
615a—633b, and ending on the lower margin
of fol. 634a.

Beginning:—

ויוסף ה' במצרים • ה' [עשרים] שנים משפרש
מאחיו עד שבאו אצלו שהרי בן י' היה משנכר ול'
בעמדו לפני פרעה ו' שני רעב

On fol. 628*b* is a part beginning:—

בראשית אות שית' השיתין נבראו מימות בריאת העולם: בראשית' אות בית ראש בית המקדש נברא תחיל': בראשית' אות בראש ת' שנה בית ראשון עמד ת' שנים וכו'

Compare the elaborate treatment of the word בראשית in the הזהר.

End:—

נתן לי אלהים בזה כמו כן יב שבטים זה אלי בנימ' הוא: דילג פעם וזאת רגעה בנימ' פקוד וזה דילג מד' מאות

Attached to this section (outer margin of fol. 634*a*) is an entry beginning:—

תוספתא' תיבה שהיתה בה טמא ומסמר שהיה טמא מת . . . מה שנהגו ליקח משכון כחתנים אם לא יעשה להם סעודה אין בו משום גול

Some further גימטריאות are given on the outer and lower margin of fol. 635*a*. See also *A. LIV*.

XXII. An arithmetical riddle, occupying the outer and lower margin of fol. 634*b*, and beginning:—

רביעית הנמצא' השלח החוצה' ומן הנותרים' יקח אחד מעשרים'

XXIII. A short entry occupying the outer and lower margin of fol. 635*b*, and beginning:

ביחזקאל' גבי צור נכתבו כל אבני האפוד חוץ מג' לשם שבו ואחלכיה' מדרש עתיד הק' לעשות חופה לצדיקים . . . ויבא גם עשו . . . והק' אומ' לצדיקים לשם שבו ואחלכיה וכו'

XXIV. Another short entry occupying the outer and inner margin of fol. 636 *recto* and *verso*, and beginning:—

בפרק קמא דבכורות' כל שתשמישו ועבורו שזה יולדין ומגדלין זה את זה וכו'

XXV. A short piece of the nature of סדר הדורות, occupying the outer and lower margin of fol. 637*a*–638*b*.

Beginning:—

משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהו' לעתניאל

End:—

ורב אשי קבל מרב כהנא שקבל מרבא כי יום שמת רבא נולד רב אשי: מעתניאל עד עלי שפטים מעלי עד עזרא דהוא מלאכי נביאים משמעון הצדיק ועד ר' תנאים מרבי ועד רב אשי אמוראים' סליק'

XXVI. An alphabetical list of Rabbis named in the Talmud, occupying the outer and lower margin of foll. 639*a*–663*a*, and the outer margin of fol. 663*b*.

The entries are very brief. Beginning: תרדיון בפר' קמ' דבבא: end: אבא במילי דאבות בתרא

XXVII. A recension of the סדר תנאים, occupying the outer and lower margins of foll. 664*a*–681*a*.

Compare the printed editions (כרם חמד, vol. iv., pp. 184–200, &c.). The text of the present MS. has been published by A. Marx in Israel Lewy's Festschrift, pp. 161–9; see also German part, p. 392 *sqq.*, where further literature will be found.

Beginning:—

משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים ונביאים מסרוה לאנשי כנסת הגדולה' אנטיגנוס איש סוכו וכו'

On foll. 667–8:—

רב אשי ורבינא סוף התלמוד כלומר סוף הוראה' וסימניך עד אבא אל מקדשי אל אבינה לאחריתם

Then:—

נכתוב סדר קיבוע הלכות של חכמים: כל מקום שחלוקים בית שמאי ובית הלל הלכה כבית הלל וכו'

On fol. 675*a* begins a section which opens:—

רבותינו שבבבל רב ושמואל' רבותינו שבארץ ישראל ר' אבא דינאי' עלהי קרנא' דינאי ארץ ישראל ר' אמי ור' אסי וכו'

On fol. 677*a*:—

סדר חכמים' מקצת מן החכמים הללו מהן ראו אילו את אילו ומהן היו אילו אחרי אילו' בתחלה היה דור שמעון הצדיק וכו'

At the end of fol. 678b:—

הרי כאן ארבעה דורות של סוף חכמי המשנה
ואחריהן דורות חכמי התלמוד, then continuing
on fol. 679a:—

רב ושמואל ור' יוחנן ור' שמעון בן לקיש וכו'

On fol. 680a:—

ואילו הן היו תלמידי הילל רבן גמליאל נשיא ישר'
ר' עקיבא וכו'

On fol. 680b:—

ואילו הן תלמידי שמאי ר' אבא בר כהנא ר' יוכי
בר חנינא וכו'

End:—

ר' חלפתא ואנטיגנוס איש סוכו

XXVIII. A piece on persons that are disqualified from acting as witnesses in law cases, occupying the outer margin of fol. 681a, the outer and lower margin of foll. 681b—684b, and the lower margin of fol. 685a.

Beginning:—

הקרובין הפסולין להעיד פשטינן מיהא מתניתין
שהקרובין הפסולין חמה שמנים והם ארבע מעלות
שלש מעלות מן התורה ואחד מדרבנן מעלה ראשון
בראשון זהו יצחק לישמעאל וכו'

On fol. 683a:—

ואילו ששים ושלשה פסולים מחמת מעשיהם א'
כופר בעיקר וכו'

End:—

כל אילו פסולין מחמת מעשיהם ומחמת כלאכתן
ומחמת קריבות נשים אבי חתן ואבי כלה מעידין
זה על זה לעולם

XXIX. The Book of Tobit in Hebrew, occupying the outer and lower margin of foll. 708a—725a.

Compare the printed text, and see particularly Dr. Neubauer's "The Book of Tobit, &c." (Oxford, 1878). Investigation is still required as to the exact relation of the Hebrew form, as given in the present MS., to other recensions of the Book.

Beginning (in the third person, as in Dr. Neubauer's Chaldee text, and not in the first,

as in the Hebrew form published in his edition):—

טוביה דברי טובי בן טוביאל בן חננאל בן עשאל
בן גבתיאל כמשפח' נפתלי בגליל על פישן אחרי דרך
כבוא השמש אשר בשמאל והעיר שפת שמה: וטובי
הגלה ונשבה בימי שלמנאסר מלך אשור ועודו בשבי
ודרך אמת לא פרץ וכל אשר יקנה יתן חלק בחלק
לאחיו השבויים

End:—

ויענו כל העם ברוך הוא אלהינו שאכלנו משלו
ובטובו חיינו: ויקומו ויברכו את טובי ואת אשתו
וטוביה† בנו וכלתו ויאמרו לטוביה יהי ביתך כבית
פרץ ויענו אמן וילכו איש לאוהליו שמהם וטובי לב:
ויחי טובי אחרי האירו עיניו תשע וארבעים שנה ויהיו
ימי חייו מאה ושבעים שנה: וימת ויאסף אל עמיו
בשיבה טובה בעיר ננוה: ויתר מעשיו באהבת יהוה
בשמחת לבב וברוב כל וליראה את יהוה ולדבקה בו:
ויהי לפני מותו ויאמר אל בנו לאמר גשה אלי
בני אל תעמד כי איעצך לפני אלהים לפני

The scribe has, for some reason or other, not finished the last section; compare the end of the Chaldee text, and the still longer concluding chapter of the Itala (see Neubauer's edition already referred to).

C. The Miniatures and other Illuminations.

The works contained in the MS. are adorned by very numerous initials in gold, which are generally surrounded by designs and frequently accompanied by border illuminations. All the ornamentations are coloured, and grotesque figures of various kinds are often one of their characteristic features.

Besides these the MS. contains thirty-nine coloured miniature pictures arranged in four series. With the exception of the three miniatures belonging to the second series, all are full-page. A Hebrew inscription

† טוביה is repeated in the MS.

giving the subject represented accompanies each picture.†

A. FIRST SERIES, foll. 114a—122a.

a. Fol. 114a. Seven-branched candlestick painted in gold on a ground of green, blue, and red. The high-priest on the left pouring in oil.

Below :—

זה הכנורה ואהרן הנותן שמן בנירות

b. Fol. 115a. The opened hand, with notes relating to palmistry prognostics, the outlines of the hand being drawn in gold mixed with black.

On the left side : זהו הפרחה.

c. Fol. 116a. King Solomon intent on a scroll of the Law in his hand. The figure is seated on a chair, with his feet resting on a footstool. A red cap on the head. The whole is enclosed by a vaulted archway. Gold and various colours.

Over the head : שלמה המלך, and on the scroll : תורת משה.

d. Fol. 117b. King David playing on the harp. The figure is seated on a gilded throne, with a crown on the head. The whole is enclosed by a canopied archway. Gold and various colours.

Below :—

זה דוד המנגן בנבל

e. Fol. 118a. (1) Upper part of page, Abraham going to welcome the three angels ; (2) lower half, the three angels sitting at meat, with Abraham in attendance upon them.

Below :—

אברהם היושב בפתחו וראה שלשה מלאכים
ומלמטה כאשר ישבו לאכול על השלחן

† A list of the thirty-nine miniatures was printed in "The Jewish Quarterly Review" for Jan. 1905, but without the Hebrew inscriptions. The descriptions of the pictures have also been revised and occasionally amplified.

f. Fol. 118b. (1) Sarah in the tent, with Abraham pointing towards the same by way of informing the angel. On the side :—

זה שרה שהיה (sic) באהל והמלאך שואל לאברהם
איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל

(2) On the right of lower half, the angel announcing that Sarah would bear a son ; (3) on the left of lower half, two of the angels on the way to Sodom for the purpose of destroying it. Below, on the right : זה אברהם ; below, on the left : וזה שהלכו להפוך סדום.

g. Fol. 119a. The two angels throwing down fire and brimstone upon Sodom. The page is divided into two equal parts (each representing a part of Sodom with an angel over it), divided by two perpendicular parallel lines of gold reaching from the upper to the lower border.

Below :—

זה סדום כאשר הפכו אותה המלאכים

h. Fol. 119b. (1) On the upper half, the two angels leading Lot and his daughters away from Sodom, Lot's wife being left behind as a pillar of salt. On the side :—

זה אשת לוט שהיה (sic) נציב מלח : ואחר ב'
המלאכים אשר לקחו לוט ושתי בנותיו מן העיר

(2) On the lower half, Lot and his daughters in the cave. On the side :—

וזה לוט ושתי בנותיו נחבאים במערה

i. Fol. 120a. (1) On the upper part of the page, a picture described on the side by the words : זה היו שני המלאכים שהיו בין מצרים ובין : מחנה ישראל, a winged angel in a flame of fire being placed in each corner.

(2) In the lower part, the passage of the children of Israel through the Red Sea. The figure of Moses is drawn with his staff in his right hand and (by an anachronism) the tables of the Law in his left. On the side :—

ובישה אשר הכה את הים ואחר עלו ישר' מן הים

k. Fol. 120b. (1) On the upper part, Moses striking the rock, with another figure (that of Aaron or Joshua?) near him. On the side:—

זה כאשר הכה הצור להוציא מים לישראל

(2) On the lower part, the brazen serpent on the top of a pole, with three persons on each side looking up to it. Inscriptions on the side: זה נחש נחשת אשר עשה משה, and: וזה הביטו אל נחש הנחשת וחיו

l. Fol. 121a. (1) On the upper part, Holofernes in a sitting posture, with Judith standing opposite to him. On the side:—

זה יהודית המדברת להנמון

(2) On the lower part, Judith beheading Holofernes. On the side:—

וזה יהודית כאשר קצצה גולגולת קיסר

m. Fol. 121b. (1) On the upper part, Aaron burning incense on the altar of gold. On the side:—

אהרן המקטיר הקטורת

(2) On the lower part, the sea of Solomon's Temple. On the side:—

זה הים שעשה שלמה

n. Fol. 122a. The tree of life, with four angels guarding it, each having a kind of long shining spear in his hand. On the side:—

זה עץ החיים ואת להט ההרב המתהפכת הסובב אותו

B. SECOND SERIES, foll. 259b—260b.

a. Fol. 259b. A picture in four compartments. In the upper two, Nebuchadnezzar speaking to Hanania, Mishael, and Azarias. On the side:—

זה נבוכדנאצר המדבר אל הנניה מישאל ועזריה

In the two lower compartments, the three children and the Archangel Gabriel over a flame of fire, with Nebuchadnezzar and the nobles opposite. On the side:—

זה התנור והנניה מישאל ועזריה וגבריאל שבא להציל אותם ומצדו נבוכדנאצר וג' מן השרים שבאו

ואמר להם הני שלשה נורקו תוך התנור והם ארבעה

b. Fol. 260a. (1) On the upper part (without an inscription), apparently Daniel before King Darius (Dan. vi.), with another figure behind them.

(2) On the lower part, Daniel in the lions' den. On the side:—

זה דניאל שהיה בגוב האריות וב' אריות אצלו

c. Fol. 260b. Ahasverus holding out the golden sceptre to Esther. On the side:—

זה אחשוורוש אשר הושיט השרביט הזהב לאסתר המלכה

Note. The blank left for a picture on fol. 261a has not been filled in.

C. THIRD SERIES, foll. 516b—527b.

a. Fol. 516b. A figure in circles illustrating the signs of the zodiac, &c.

Below:—

זה גלגל שיש בו מזלות כתובים ומפורשים

The Hebrew names of the signs of the zodiac, &c., are in letters of gold.

b. Fol. 517a. A circular figure with sun, moon, and stars within it.

Below:—

זה שמש וירח וכוכבים בתוך הגלגל הזה

c. Fol. 517b. The fabulous bird known as בר יבני, with an egg underneath it.

Below: זה עוף שקורין אותו בר יבני

d. Fol. 518a. King Solomon judging between the two women concerning the ownership of the child.

Below:—

זה שלמה המלך העושה משפט משתי נשים

e. Fol. 518b. The leviathan.

Below: זה לויתן

f. Fol. 519a. The shōr hab-bar.

Below: זה שור הבר

g. Fol. 519*b*. Aaron's rod that budded, with five non-budding rods on one side and six on the other.

Below :—

זה שנים עשר כטות ומטה אהרן בתוך כטותם

h. Fol. 520*a*. Samson killing the lion.

Below : זה שמשון הרוכב על הארי וקורע פיהו :

i. Fol. 520*b*. Adam on the right, Eve on the left, and the tree of knowledge in the middle with the human-headed serpent twining round it. The fruit is round and of a red colour.

Below :—

זה אדם וחוה ערומים ועץ הדעת והנהש

k. Fol. 521*a*. The ark in which Noah and his family were saved from the flood. Noah is seen looking out of the window of the ark, stretching out his hand to receive the dove with the olive leaf in its mouth. A raven rests on the roof of the ark.

Inscription (incorrect) below :—

זה נח בתוך התיבה והיונה עליו נחה

l. Fol. 521*b*. The intended offering of Isaac. The angel on the right taking hold of the raised knife with his right hand, and pointing with the left to the ram which is seen entangled in a tree by the side of Abraham.

Below :—

זה עקידת יצחק על המזבח והאיל נאחו בקרניו

m. Fol. 522*a*. The Cherubim over the mercy seat. Underneath is the gold table, and on the side a golden censer.

Below :—

זה הכרובים פורשים כנפים מעל הכפורת ושולחן הזהב

n. Fol. 522*b*. Aaron, with a red cap on his head, pouring oil into the lamps of the golden candlestick.

Below :—

זה אהרן הנותן שכן זית בנירות

o. Fol. 523*a*. Aaron wearing the mitre inscribed with the words קדש ליהוה, and having the השן הכשפט on his breast. There are also the bells at the bottom of his mantle. On each side is a figure with bent knees. The one on the left is seen in an attitude of adoration, and the one on the right is reverently holding up a golden vessel (perhaps connected with the use of the אורים ותמים) to the central figure, which exhibits a face reminding one strongly of some of the representations of the Christ.^a

There is no inscription underneath this figure. It appears to have been omitted intentionally.

p. Fol. 523*b*. David and Goliath. Some rams by the figure of David, whose dog is shown barking at Goliath.

Below the figure of Goliath : זה גלית הפלשתי, and below that of David : יודד הזורק לו וכלבו והאילים סביבו

q. Fol. 524*a*. Esther interceding on behalf of her people before Abasverus.

Below :—

זהו אסתר המחלה לאחשורוש בעד עמו (עמה)

Note. Foll. 524*b* and 525*a* are blank.

r. Fol. 525*b*. Moses supported by Aaron and Hur. Yellow caps on the heads of all the three.

Below :—

זה משה ואהרן וחר אשר תמכו ידיו

s. Fol. 526*a*. Samuel beheading Agag.

Below :—

זה [שמואל] שהתך לאגג הראש

Note. Foll. 526*b* and 527*a* are blank.

t. Fol. 527*b*. Mordecai on horseback, with Haman holding the bridle.

Below : זה מרדכי והמן :

^a This miniature certainly suggests the idea that the illuminations were executed by a Christian artist.

D. FOURTH SERIES, foll. 740b—743a.

a. Fol. 740b. Picture of a burning city within a gilded circle; a reptile at the bottom with its mouth widely open.

Below †:—

שנ' ויצאו וראו בפני האנשים ‡

b. Fol. 741a. Within a gilded circle: Lot and his two daughters, and Lot's wife in the act of being turned into a pillar of salt.§

Below: זה לוט ושתי בנותיו ואשתו.

c. Fol. 741b. Within a gilded circle: Moses holding the tables of the Law, six princes of Israel being seen behind him. Of the faint cursive inscription below the following words are just legible: הם . . . ויראו ויקחו: (Num. xvii. 24). The illustration therefore refers to the incident of the budding of Aaron's rod, and the unchanged condition of the other rods. It is, however, difficult to see why only six princes should be present. See the next number.

d. Fol. 742a. Within a gilded circle: Aaron's rod that budded, and the other rods, five on one side and six on the other.|| The inscription is now hardly legible.

e. Fol. 742b. A picture in two divisions. In the upper smaller division, a fanciful picture of the brazen serpent, provided with wings and claws, and having a gilded horn on the head; in the lower division, five men looking up to the figure just described. The margins have been too closely cut, and there is no trace left of an inscription.

f. Fol. 743a. Within a gilded circle: Moses about to strike the rocks, with two

other figures standing behind him.† There is no inscription.

On fol. 745a is the following deed of sale in German Rabbinic writing, showing that the MS. was sold on Wednesday, the 25th day of Tēbēth, in the year (5)191 A.M. (A.D. 1431), by Samuel b. Ḥayyim to Abraham b. Moses of Coburg:—

בפנינו עדים חתומי מטה בא ר' שמואל בר' חיים
נע' ואמר לנו הו' עלי עדים וקנו ממני בקניין גמור
וכתבו בכל לשון של זכות וחתמו ותנו ליד ה' אברהם
בר' משה מקובורק איך מרצון נפשי שלא באונס כלל
אלא ‡ מלב שלם ומנפש חפצה ודעת שלימה וכיושב
מכרתי לו זה החומש מכירה גמורה שרירא וקיימ'
דלא למיהדר בה ודלא להשנאה מינה לעלם וקבלתי
כל דמי המכירה מידו ולא נשאר לי עוד עליו. שום
דין ודברים ולא שום ערעור בעולם מחמת מכירת
החומש הזה ולא משום ערעור אחר ואם יבא שום
אדם קרוב או רחוק יורש או נוחל יהודי או ארמאי
ויערער עליו על מכירת החומש הזה יהיו דבריו בטלן
ומבוטלן וחשובין כחרס הנשבר וכך אמר ר' שמואל
הנ' בפנינו שטר מכירה זה כתבוהו בשוקא וחתמוהו
בברא כי דיהי (?) דלא ליהוי כמילת' טמירת' אלא
גלוי וכפורסם לכל שמדעתי ורצוני מכרתי לו החומש
הזה לחלוטין מכירה גמורה שרירא וקיימ' דלא למיהדר
בה לעלם ועלי לסלקו ולפצותו מכל מערער ופוען
ולהיות כל זה ביד ה' אברהם הנ' לעדות ולראיה
כתבנו וחתמנו את אשר שמענו ונעשה בפנינו ברביעי
בשבת בחמשה ועשרים יום לירח טבת שנת קצ"א לפק'
והכל שריר וקים

Then the signatures of the witnesses:—

יצחק בן הרב ר' אברהם מקינון זלה"ה §
יחיאל בר' אליעזר זל"

On the top of the same page is an entry in Italian writing relating to the loan of this and

† The inscriptions of this series are in a very faint cursive.

‡ Is. lxvi. 23.

§ This picture is quite different from that described under A. k., and is in all probability by a different hand.

|| Compare the picture described under C. g.

† Compare the picture described under A. k.

‡ אלא is repeated in the MS.

§ The scholar Isaac b. Abraham de Chinon, who lived about the middle of the fourteenth century (see Gross, Gallia Judaica, p. 586), can, of course, not be identical with the witness whose signature is attached to a sale which took place in 1431.

another MS. in the year (5)183 A.M. (A.D. 1423):—

הנה הלוחי' מב זהו (פ) א ניסן יו (פ) קפ"ג וספר מצות
קמן † שייד עם זה

On fol. 744b are the following entries recording the death of two brothers and a nephew of a former owner (in the latter part of the fifteenth century), in Italian cursive writing:—

עיני עיני ירדו מים על פטירת החסיד אחי הר'
משה ז"ל הל"ך] לעולימו † בעיר מישטרי (פ) יום ב' כו'
אלול ר"ט לפ"ק ונקבר בוניזיא הנצב"ה עם שאר
צדיקים בגן עדן אמן

צרות על צרותי נהפך לאבל כינרי בפטירת איש
תמים אחי אלעזר ז"ל שהלך לעולימו † בעיר פדואה ה'
אב ר"מ לפ"ק הנצב"ה עם שאר צדיקים בגן עדן אמן
בכ"י . . ואקונן קינה נהי' על פטירת פאר הבחורי'
צדיק בדורו היה בן אחי הר' זלמן ז"ל הלך לעולימו †
יום ו' לכ"ב שעות ומחצה ג' ימים בחדש אדר רמ"א
לפ"ק בעיר איזי ושם נקבר הנצב"ה עם שאר צדיקים
בגן עדן אמן

The Museum entries on fol. 746b are as follows:—

"Purchased of MM. Payne & Foss
13th July, 1839."

"It came from the collection of M. Reina
of Milan, sold at Paris in 1839."

Signature: F. M. (i.e. F. Madden).

1057.

Add. 16,390.—Paper, consisting of 59 leaves with Hebrew writing, and 129 leaves with Italian writing. The dimensions are about $8\frac{1}{4}$ in. by $5\frac{5}{8}$. Foll. 3—52 are in a large German cursive hand, with 20 lines to a full page, for the most part. Foll. 53—59 (with a lacuna after fol. 55) is a fragment written, apparently in Italy, in Rabbinic character (with 31 lines to a page). The number of lines in the Italian portion is 20 or 21.

† Apparently the סמק of Isaac of Corbeil.

‡ So the MS.

There is a collection of blank leaves between the two Hebrew sections, and two leaves have been left blank after fol. 45 of the Italian section. All the three sections appear to belong to the sixteenth century, but the paper of the Italian portion is different from that used for the Hebrew parts.

A. The Hebrew part:—

I. ספר שבע שמות, a systematic enumeration of the occurrences of Divine names in the Hebrew Canon, accompanied by Masoretic remarks, and followed by a section on the Targumic equivalents of the sacred names. Fol. 2a.

The text has been edited, apparently from the present MS., in Dr. Ginsburg's "Massorah," vol. iii., pp. קצ"א—ר"ו.

The title is followed, as also in the printed edition, by the following lines:—

סֵפֶר בְּמֵאדָּ גְדוֹל יִתְרוֹ שֶׁבַע שְׁמוֹת נִקְרְאוּ לוֹ
אֵל שְׁדֵי יְהוָה צוּר וְאֱלֹהִים וְאֲדָנֵי עַם יְיָ אֱצִלוֹ

II. A fragment of Maimonides' Commentary on פרקי אבות, containing only the הקדמה of the translator, Samuel ibn Tibbon, and portions of the שמנה פרקים. Fol. 53a.

Heading:—

פירוש משנת מוכנת אבות להרב הגדול המובהק
רבינו משה בן מימון הספרדי זצוקל'

אמר שמואל בן תבון אתחיל להעתיק דברי הרב
הגדול מרנא ורבנא משה ז"ל מלשון הגר לעברי

Samuel ibn Tibbon's preface as here given differs considerably from the usual text. It ends:—

וכל אלו השלשה חשבוה קצת כתות הקודמים
תכלית הצלחת האדם כמו שיובן מספר המדות להכם
ארסמוטולו

The remainder of this part of the MS. should also be compared with the printed texts.

† For ית.

Preserved is only about half of Maimonides' own short preface, and portions of the seventh (fol. 56*a* and greater part of fol. 56*b*) and the eighth פרק (small part of fol. 56*b* and foll. 57—59).

Last extant words:—

כאשר עשה לירבעם בן נבט או יסמא עיניו כן
הראות כאשר עשה לאנשי סדום הנאספים על פתח
לוט . . . ואין אנו (חייבים לדעת)
(Catchwords: חייבים לדעת)

B. The Italian part, containing translations of portions of text (often abridged) embodied in the B.M. MS. Add. 27,199, written out by Elias Levita in 1515 (see section "Kabbalah," pp. 4—10).

I. Translations of extracts (defective at the beginning) taken from no. I. (סודי רוזיא; here headed "Ex Razielle") of Add. 27,199. Foll. 1*a*—29*b*.

First extant words: Dereto so criator tutti la criacione.

Against the fifth line of fol. 1*a* is placed the figure 648, *i.e.* fol. 341*b* in the Museum foliation of the Hebrew MS.

The last page, from which an extract was taken for translation, is 722, *i.e.* fol. 378*b*.

At the end of this part (fol. 29*b*):—

סליק זה הספר

II. Translations, also defective at the beginning, of extracts taken from no. II. of the Hebrew MS. named (ספר יצירה, with the Commentary of Ela'zar of Worms). Foll. 30*a*—81*a*.

First extant words: et cusi tutilli libri dello criator.

The first page of the Hebrew MS. marked (on fol. 31*b*) is 731, *i.e.* fol. 383*a*.

Four pages have been left blank after fol. 45*b*.

III. Translations of extracts taken from no. IV. of the Hebrew MS. named (ספר חכמת הנפש of Ela'zar of Worms). Foll. 81*a*—129*b*.

Beginning:—

ברכי נפשי וכו'. la anima obligato a laudare et benedicere a dio Creator' (Hebrew, fol. 486*a*).

The last page of Hebrew marked (on fol. 129*b*) is M173, *i.e.* fol. 599*a*.

At the end: finis Razielis (showing that the translator loosely called the entire collection of Kabbalistic texts contained in Add. 27,199 by the name Razieli).

1058.

Add. 19,668.—Vellum, about 3 $\frac{3}{4}$ in. by 2 $\frac{1}{2}$, consisting of 211 leaves, with 13 lines to a page. The quires, which from fol. 3 to the end number 21 (foll. 1-2 forming a gathering by themselves), are marked by catchwords, with signatures in Hebrew letters super-added. The writing, which depends from the ruled line, is in a good Italian Rabbinic hand, dated Friday, the 12th of Iyyār, A.M. 5210 (A.D. 1450).

It contains a collection of works by different authors in the following order:—

I. בקשת הממין of Yed'ayah b. Abraham Bedarshi, followed by his father's (Abraham Bedarshi's) short laudatory lines and Yed'ayah's poem showing the acrostic of his own name. Fol. 3*a*.

See nos. 871, III., 929, II.

II. בקשת הלמדן or ביתאל, by Abraham Bedarshi. Fol. 17*a*.

The section agrees with nos. 871, IV., 929, III.

III. אלה אלפין of Joseph b. Shesheth ibn Laṭimi. Fol. 21*a*.

Identical with nos. 871, V., 929, VI.

IV. אגרת אל תהי כאבותיך, a satirical epistle addressed by Profiat Duran (also known as

אפר or אפדי = דורן = אני פ' דורן, but his original Jewish name was Isaac b. Moses Levi) to David En-Bonet ben Goron. Fol. 31b.

See the printed editions (*e.g.* in *ויכוחים*, קבץ, Breslau, 1844); also Add. 27,116 (in this section).

V. ערוגת החכמה ופרדס המזמנה of Abraham ibn Ezra. Fol. 48a.

See *כרם חמד*, iv. 1 *sqq.*

At the end the scribe wrote:—

תמה ערוגת הבושם † חברה ה' אברהם אבן עזרא
שבה לשם אשר ממנו יאמן לי עזרה

VI. אגרת המוסר, attributed to Aristotle, and translated from the Arabic of 'Ali ibn Rodwan by Yehūdah Harizi. Fol. 57a.

Compare the printed editions (Riva di Trento, 1599; in *דברים עתיקים*, Leipzig, 1844).

The scribe's colophon is as follows:—

נשלמה אגרת המוסר • תהלה לאל הקדמון אשר לא
סר • ולא יסור כהיות יתברך שמו לנצח נצחים אמן
חברה הפילוסוף היוני שחיק טמיו אריסטו

VII. אגרת ארסטו אל המלך אלכסנדר. Fol. 66a.

It treats mainly of wise and good government, and is quite different from the Letter (כתב) to Alexander referred to in Steinschn., *Hebräische Uebers.*, p. 271.

Beginning:—

באשר אין המוסר להסתפק מן ההמון וכו'

On the same page:—

וכתב אליו ארסטו כשכבש ארצות רבות משול
על העם בהטיבך אליהם ותכבוש אהבתם וכו'

End:—

וכתב לתלמידו ספר ואמר בסופו שלום עליך לא
שלום מנהג אלא שלום רצון

† The title *ערוגת הבושם* is erroneous. For works bearing that title (including one by Moses ibn Ezra) see Benj., *אוצ' הספ'*, p. 449.

VIII. חרוזים על שחוק שקאקי לה' אברהם אבן עזרא. Fol. 70b.

Identical with no. 871, vii.

IX. Another rhymed piece on the game of chess, by Bensenior ibn Yahya. Fol. 73b.

The same as no. 871, viii.

X. כתב ההתנצלות, addressed by Yed'ayah Bedarshi to Solomon ibn Gabirol. Fol. 78b.

See no. 871, ix.

In the scribe's colophon (fol. 210a) is the following:—

והיתה השלמתו היום יום ו' יב באייר שנת חמשת
אלפים ור' לבריאת עולם וכתבתיו לבקשת החכם
המפואר ה' אברהם כהן י"ץ • • • בכ"ר יוסף כהן ישר
ופרעני משכירותי משלם • • • ותהלה לאל אשר לו
(לא) יאות התהלה לא כהתה עיני וסודי
חתימתי כי הוא הון את הכל מרדכי י"י בכמ"ה
עובדי' תנצבה'

On fol. 210b there is (written in a later Oriental hand) a mystic remedy (סגולה) against a storm on the sea; and fol. 211 contains a similar mystic formula against robbers, &c.

On fol. 1b the following note is found:—

Friderici Mieg
jam v. [*i.e.* vero] Samuelis Andreae 1664
Emi a R. Jacobo Abendana
pret. 6

On fol. 2, recto and verso (begin with the verso), an index of contents is written down in Latin.

1059.

Add. 19,971.—Paper, about 7½ in. by 5½, consisting of 427 leaves, with 27 lines to a page. Imperfect at the beginning and the end, and leaves are also missing after foll.

† The MS. has here כב (apparently by a scribal error).

47, 74, 191, 424.† Fol. 94 is only partially preserved, and a few leaves are slightly damaged. Oriental Rabbinic writing; apparently fifteenth to sixteenth century.

I. Elijah b. Elkanah Kapsali's History of the Ottoman Empire, the detailed account beginning with Muḥammed II. and continuing to A.D. 1523. Fol. 2a.

The work, consisting of four books in 166 chapters, is known as *דברי אליהו*, *סדר אליהו*, or *דברי הימים*. See *לקוטים שונים מס' דבי אליהו* (taken from a MS. among the *ספרי ת"ת של ק"ק ויניציאה*) edited by Moses Lattes (1869); a short extract was communicated by Luzzatto in Wiener's German translation of Joseph b. Joshua Kohen's *עמק הבכא*. See, besides, Steinschn., *Die Geschichtsliteratur der Juden*, pp. 93-4.

First extant words (in ch. xxv.) ‡:—

יהיו כנער אויבי אדוני המלך • וירגו המלך ויעל על
עלית השערה (?) ויבך וכה אמר בלכתו בני מי יתן
מותי אני תחתיד וכו'

Book ii. begins on fol. 19a; iii., fol. 101a; iv., fol. 197a.

Foll. 62b-63b (in ch. lxviii.) contain the edict of Ferdinand and Isabella for the expulsion of the Jews from Spain in 1492.

Ch. lxxv. (fol. 73b) is headed:—

ואלה מסעי בני ישראל קהלות ספרד אשר פנו
למלכות פורטוגאל הכנאל דרך יבשה • ונחתה קשתם
קשת נחושה •

On fol. 107a (in ch. xevi.):—

ועתה נספר סיפור א' קצר ריש מילין אומר שיעשה
המלך שוקטאן שלים ליהודי א' מן אנשי הבליעל
שחשב להמיר והשיב לו גמולו בראשו ותגדל צחנתו
ותעל באשו •

† An early disarrangement of leaves after fol. 125 (indicated there by notes) is now rectified. The note at the bottom of fol. 191b, relating to a similar displacement, is not now applicable either.

‡ See the beginning of the chapter in *לקוטים שונים* *לקוטים שונים* already mentioned. *וכו'*, p. 45.

On fol. 122a (in ch. civ.):—

אמר המחבר אחרי אשר ספרנו א' לא' למצוא
חשבון קורות שופי' ומלחמותיו אמרתי להבר הלצה
קטנה על מהומותיו וצרותיו • וקורותיו ועוז נוראותיו

This piece (beginning: *כיה רבו מעשיך יי'*) is one of the many instances of rhetorical rhymed prose with which the historical writings of the author are interspersed.

On fol. 223b (beginning of ch. clxii.):—

אמר המחבר אחרי אשר כבר ספרנו סיפורי רודוס
כפי מה שקרו א' לא' למצוא חשבון • • עשיתי לי
שדה ושדות כמעשי רודוס ולהיות כי נמסרה בשלום
ביר אויביה המשלתי כאשה שונתה תחת בעלה
וכו'

The piece of rhymed prose that follows is accordingly headed: *חתן וכלה*. The form is partly dramatic. A similar piece on *יב' א"י* follows (ch. clxiii.).

On fol. 253b (heading ch. clxiv.):—

אמר המחבר כאשר ראיתי את גראן מאישטור
פרא פיליפו דויליר אלוש אדם עולה ובוכה וראש לו
חפוי ואדם למלך עוד ברודוס כבראשונה כי גרשו
מלך תוגרמה מהסתפח עוד בנחלתו • • נשאתי עליו
המשל הזה ואומר כי זה בא • • וקראתי שמו בישר'
מי ומי ההולכי' וכו'

At the end (fol. 270a):—

ובכאן נשלם מה שראינו לספר כמלכות תוגרמה
הרמה והעצומה ויתר הספורים הנמשכים אליה להועיל
לקוראים בו כי יתענגו מעט בספורי אלה • • התחלתי
הספר הלז ביד' לסיון הרפג והשלמתיו היום כה' לאלול
הרפג וכו'

Lower down on the page two couplets, beginning:—

אשבח ארוכם ואברך

For further details of the work see *לקוטים שונים* already mentioned.

II. *כה יי'* by the same author, treating in grandiloquent language on the problem of Divine love and justice (*כפני כה יש צדיק ורע*) in connection with the plague which raged in Crete in 1523. Fol. 270b.

In the preamble, beginning **אמר המחבר**, the author explains that this tract, together with that described in the next number, were by him appended to his History of the Ottoman Empire, **כרי שלא יאברו**. The designation **ספר החמישי**, apparently meant to comprise these two tracts in the History, was therefore an afterthought.

The part opens (fol. 271a) with a poem beginning **תמל שלשם בנשף בערבים**. The scribe then wrote:—

**אמר הרב המובהק . . . אליהו קפשלי . . בן החכם
אלקנה נע**

The work begins:—

**שמעתי דבת רבים כגור מסביב האומרים עוב יי
את הארץ**

End (fol. 290b):—

ויעתר יי לארץ ותעצר המגפה מעל ישראל

Two couplets and a piece beginning **ובכאן** in the author's usual style follow. Appended (foll. 291a-292a) is a **בקשה** beginning:—

יציר נבוה בלי עון ואשמה

III. **חסרי יי**, giving an account of the rebellion of Aḥmad Shaiṭān against Sultan Soloman in 1524, and the deliverance of the Cairene Jews from the destruction which had threatened them in consequence of this rebellion. Fol. 292b.

Compare **מצרים**, J. Q. R., viii., p. 274 *sqq.*, and p. 541, where the literature on the subject is also given.

The author's preamble is given on fol. 292b, the work itself (fol. 293a) beginning: **ויהי בימי שולטן שוליימאן**

End (fol. 321a):—

ואוהביו כצאת השמש בגבורתו

Appended are two sections, in rhymed prose, in which all the paragraphs begin **ויהי חסרי יי** and **טוב** respectively.

The first of these pieces begins:—

**וידבר אליהו בן אלקנה בן דוד ליי את דברי
השירה הזאת**

IV. An elegy, in rhymed prose, on Saul b. Moses Kohen and other notable men, who died in the plague treated under no. II., followed by a thanksgiving for the author's deliverance from it, and an account of the origin of his literary labours. Fol. 337a.

Introductory paragraph:—

**קינה בקנה קוננה אשר פצו שפתי . . . על מות
מר תם וישר וירא אלהים מוהרר שאול הכהן . . .
כי מנעורי גדלני כאב . . . וכללתי בו גכ את מהרר
יוסף אלגאזי הספרדי ואת מורי דודי הכמהר יודא
דלמדינו ואת החר אליה הכהן שמתו במגפה וכו'**

The elegy itself begins: **אעשה מספר כתנים**, and the author gives in it a poetic account of the circumstances connected with the calamity which he laments.

The part on Joseph Alghazi is found on fol. 341a: **ויוסף הוא השליט מחסידי ספרד וכו'**; and that on Judah del Medigo on fol. 341b: **יהודה אתה יודוך אחיך וכו'**; but no section on Elijah Kohen has been noticed.†

The author's thanksgiving, which begins on fol. 342a, passes over into references to his literary labours. The following quotations from it may be found interesting:—

After having referred to some Biblical examples of persons recording their thanksgiving in writing, he proceeds to speak of those who in his own day make it their sole aim to write verse or **דברים נפלאים מועילים** for the purpose of showing off their talents, and says (fol. 343a):—

**אולם אנכי הקרני אלהים כושתי אלה הסבות כי
לא ידעתי דבר דבר הלצה וכו'**

But farther on:—

**אך אחרי שובי נחמתי כי אמרתי אחבירה אחבר
. . . גם אני במרוצת מחברת הספור הלז וכו'**

On fol. 343b:—

**ויהי היום כה לאלול שנת עזרה (A.D. 1522)
בצרות נמצא מאד נעזרתי בעזרת העוזר ואשנס מתני**

† In Steinschneider, Bodl. Cat., col. 2507, Joseph Alghazi's name is omitted.

... אנכי הצעיר ... אליהו קפשאל ... בן לאא ...
 החכם אלקנה יצ' לכתוב את אגרת הדברים האלה
 על כיתונתם כאשר הם בשום שכל מזולת הסרון
 והוספה מכל הנודע אלינו ... אכנס הוספתי עליהם
 לספר קצת מספורי מלכות וניז'אה ורוזניה וקצת
 מהסבות אשר על ידם באו היהודים באיטאליאה
 ויצאו מאשכנז ... ואחר זה סדרתי וספרתי הסדר
 הנפלא והעצום אשר היה בין היהודים בארצות ההמה
 בלמוד התורה ואחריהם כתבתי סבת הערת הגוים
 על וניז'אה למלחמה וכו'

At the end:—

ואחבר לי את אגרת הדברים הללו ואקראה אותם
 דברי הימים להודיעני ולהזכירני את כל התלאה אשר
 מצאוני ואשלחה בכל שדה נהלתי נחלת אבות ואציגה
 למולי כי מנחת זכרון היא לי למען דעת צדקות ...

Then follows a paragraph about his work
 on the history of Venice, which properly
 belongs to the next number.

V. A History of the Republic of Venice
 by the same author, with an account of his
 travels in Northern Italy, the fortunes of the
 Jews coming, of course, often to the fore.
 Fol. 344a.

ועתה נהל לספר ראשית התחלת בניין וניז'אה
 והרוזנים שכלכו בה ואת כל הקורות אותם כפי מה
 שנתאמתו אלינו מספרי הגוים ודברי הימים שלהם
 אחת לאחת למצוא חשבון

Beginning (fol. 344b):—

בשנת שלש מאות ותשעים וארבע שנה למנין
 הלועזים נתעוררו מלחמות עצומות בכל הגוים ובפרט
 בארץ איטאליא ויפלו חללים רבים ונהרסו ממלכות
 עצומות ולא יסף עוד שנים להזכר ובפרט עי' אקילא
 פלג'נטו מכוחו אשכנו אשר לא היה ערוך אליו
 בגבורת ועורמת המלחמות ... ויראו רבים מיושבי
 איטאליאה ורומאניאה ולונבארדיאה את הארץ והנה
 נשחתה ויראו לשבת עוד בארצם לגויהם ויצאו מארצם
 למצוא מנוח לכף רגליהם ולגור באשר יגורו ... ויהי
 בנוסעם וימצאו בקעה כמין שקו'י'א בתוך הים אלא
 שהמים לא היו עמוקים מאד והוא המקום הנקרא
 אַרקיליאָנא ר"ל צֶבֶטָא נובא אוויר צֶיטָא נובא ויאמרו
 איש אל רעהו הבה נבנה לנו עיר ועמוד ברזל וחומת
 נחושת פן נספה בתוקף המלחמות העצומות האלה

אשר הקרה אלהים לפנינו ויעשו כן וישבו בה ...
 ויפרו וירבו במאד מאד כי רחוקים המה מהמלחמות
 ושלוש יש להם עם כל אדם ויהי בשבתם על סיר
 הבשר וישמן הגוי ויגדל ויאמרו כי מלך ימלך עלינו
 ושפטנו ככל הגוים אשר סביבותינו ונלחם את
 מלחמותינו והניף הכֶּהן אותנו תנופה לפני יי' ...
 ובשנת תש"ו נתעצו יחדו הכללות והאספסוף אשר
 בקרב המקום הנ"ל ויבחרו להם לראש וקצין את
 מישר פֶּבְלוֹצִיו אֶנְשֶׁשְׁטו ויקימוהו עליהם לשר ושופט ...
 הוא היה הדוני אוֹכִיר הפרינציפו אוֹכִיר הדוקוס
 הראשון שהקימו הויניציאני עליהם וכו'

Down to the year 1413 (fol. 350a)
 the notices are very brief, giving only some
 few details about the accessions of new Doges.
 After that the entries are as a rule much
 fuller, and the historical records of Venice
 proper are interspersed with other matters
 more or less connected with the main theme.

On fol. 350a is an account of a persecution
 of Jews of Candia who were in 1452 im-
 prisoned in Venice, but were delivered by the
 friendly officers of the then reigning Doge,
 מישר פרנשיסקו פושקרי. Kapsali's account of
 the occurrence is followed by another record
 of the same event, taken from a ספר ישן,
 added by the scribe (המעתיק).

Then follows an account of some further
 difficulties, connected with the preceding
 event, which were, however, also successfully
 overcome.

Brief notices come next, continuing the
 record down to A.D. 1523, when מישר אנדריאה
 became Doge.

On fol. 353b:—

אחר הדברים האלה ויהי בהשמע נימוסי ומשפטי
 השרים הללו עד לכרחיק וכי דתיהם שונות לטובה
 מכל העמים ולא יכירו פנים במשפט כקטן כגדול
 אליו ישמעון ... לא ישאו פנים ולא יקדו שחד ...
 ויתוועדו יחדו אנשים חכמים וידועים לשבטיהם וקרא
 זה אל זה ואמר הלא שמענו אם לא ראינו כי שרי
 ויניציאה אנשי חסד חמה ועתה לכו ונעלה ונשבה
 בקרבם אולי נמצא מנוח לכף רגלינו ויהיונו ולא נמית

ושוב לנו לעבוד אותם מעבוד את מלכי אשכנז כי לא יכלו עוד שאת העלילות והמהומות העצומות אשר היו מעלילים אותם וכו'

Shortly after:—

ועתה נספר מן העלילות והנבלות שנעשו לעם יהודה בארץ אשכנז כפי מה שנתאמתו אצלנו מפי מגידי אמת שהגידו אלי בהיותי בפדווא

Three characteristic stories of persecution in Germany follow, the third (fol. 362*b*) being described as belonging to ימים קדמונים.

These narratives end on fol. 366*a*. Shortly after is given a statement concerning the establishment of ישיבות in Italy. Special reference is then made to the work of משה, father of the author of the אנדר, and to Moses b. Elijah Kapsali. אשכנז, the founder of the ישיבה in Padua, is subsequently mentioned, this leading up to his famous successor Juda Minz.

Towards the end of fol. 368*a* and the beginning of fol. 368*b* is the following:—

אלה המצות והמשפטים אשר צוה יי' לעשות אותם עשו בני ישראל היושבים בארץ איטליה ועוד נוסף עליהם דברים טובים כהנה וכהנה נעשו בפדווא וביתר איטליה בימי הרבנים המופלגים אשר מונו וישיבות רבות קבעו להם יושבי ארץ איטליה סביב סביב כל הארץ ועליהם רבנים ולומדים מפורסמים אבל כל ימי מהרר יודא מינץ רבות ישיבות עשו חיל ושל פדווא עלה על כלם כי מלבד הרב המובהק הזה נאספו בפדווא רבנים נבונים ולומדים המלמדים חק ומשפט בישראל ואלה שרי הנצבים העושים במלאכת בזהב ובכסף ואלה שמות האנשים:

The list that follows contains (with characterisations) the following names: מהרר † פפמן; מ' ; מ' יוחנן; מ' זענל; מ' יעקב חסיד; מ' ישעיה; מ' דוד הלוי; מ' יצחק אינגליהם סגל; מ' קרמי; מ' יהודה; מ' שמעון הנק' שקענקא; מ' בכמהרר אלעזר; מ' זכאי; מ' באר; מ' מענדלן; מ' חייא; מ' הנק' לאף; מ' שמואל מישטר; מ' חירצי.

† In the following instances, this formula is here shortened into מ'.

Kapsali then describes how he himself conceived a great desire to go to Padua in order to study under Judah Minz; how his father readily agreed to the proposal (some verses on this matter being included in the narrative); how he reached Venice, where he met Joseph Yerushalmi, with whom he, after a short stay in Venice, continued his journey to Padua; how Joseph Yerushalmi wished him to go with him to Brescia (בברישא), כי שם ישיבתו הרמתה, and how his relations at Padua persuaded him to remain in that city.

Eight days after Kapsali's arrival in Padua (fol. 372*b*) Judah Minz was attacked by the illness of which he died. The election of Abraham Minz, son of the deceased chief, to succeed as head of the ישיבה, is related on fol. 374*a*.

On fol. 375*a*:—

ועתה נספר קצת משבחי אנשי הקהלות המעולות אשר ראיתי בארץ איטליה

Among the persons mentioned in this section is יוסף קשטיל פראנקו (a relative of the Joseph Yerushalmi mentioned above), who was appointed chief of the ישיבה in Brescia.

On fol. 377*a* begins a series of narratives mainly concerning the general history of Venice in its relation to the surrounding states.

The heading on that page, prefixed to an account of events which took place in 1504, is as follows:—

עתה נספר קצת מתוקף מלחמות איטליה והסיבות אשר על ידם קשרו כל מלכי אדום בשררת ונויאה ואין עוזר להם מכל המלכים

On fol. 378*a*:—

עתה נספר הסבה אשר לסבתו בא מלך פרנצא בבינויאה ואיך נמלט ונמלך

On fol. 380*a*:—

עתה נספר קצת מהמלחמות העצומות אשר התגרו הגינוביו עם הויניציאני ואיך שנאו מעולם זה את זה

וימלטו הויניציאני מידיהם בחכמתם ובתבונתם
הרמתה •

On fol. 383b:—

עתה נספר סבת הערת מלחמות איטאליה
ואודותיהם • וסבת הערת כל המלכים האלה

On fol. 413a:—

ועתה נספר קצת כתוארי ויניציאה הכהוללה
אשר ראיתי בהיותי שם והיו לי למופת

This section begins:—

בזמן חוגותיהם הנקרא גראלי היה הדוני מי'
לונדרו לורדאן תוך התפלה הגדולה • • הנקרא שאן
מרקו ובחברתו היו כל שרי ונויאה וכו'

On fol. 415a:—

ועתה נספר פעל מה קרה בארץ ונויאה בימים
קדמונים אשר על ידי הפעולה ההיא חקקו הצירים
הנל בפרקולטיאה • ולמען יראו כבוד יי' הרואים כי
לא יחפוץ בעושי עולה וכו'

On fol. 424b:—

עתה ישר בעיני להעלות על הספר בדיו מעשה א'
שקרה בויניציאה אשר עי' נתגלגל[ו] ונודעו סודות
כמוסות וחתומות של מלך צרפת באוני מישר
אנדריאה גריטי ועי' ניצל וכו'

The section thus introduced opens with
the date 1507, which is the last extant date
in this copy of the History.

Near the end of the last page begins a
paragraph commencing:—

ויער עליו כחו ולבבו מלך אשכנז בחיל עצום ורכב
ופרשים • ומלך ספרד גב' יתגרה עליו

Last extant words: • • ושניהם המלכים לב • •
(catchword: (למרעי (?)

Marginal notes on the text are found here
and there. In some instances sentences of
an extraneous character have been written
down in the margin; thus fol. 60b:—

לא כל בני עדינה למנערת
לא כל בני שיבה לתפארת

כמה נערים נשכרו מרע
כמה זקנים הם במחתרת

1060.

Add. 22,095.—Paper, about $5\frac{4}{5}$ in. by 4,
consisting of 31 leaves, with 26 to 28 lines
to a page. Oriental Rabbinic writing of the
seventeenth to eighteenth century.

Two satirical tracts on the history of the
pseudo-Messiah Shabbēthai Šēbhī, composed
by two friends who had personal knowledge
of him.

I. ספר מריבת קדש. Fol. 1a.

Beginning:—

הלוך הלכו העצים למשוה עליהם מלך

At the end are some lines beginning:
הוי איש כזבים

II. מי מריבת קדש. Fol. 6b.

In the short preamble the author of the
tract is referred to as follows:—

והוא גם כן זה ימים ידע את אותו האיש ואת
שיחו

Beginning of tract: המרים המאדרים.

At the end are two double lines beginning:
יקום אלדים בחרות חרונו

1061.

Add. 22,096.—Paper, about $4\frac{7}{8}$ in. by $3\frac{5}{8}$,
consisting of 44 leaves, with 19 or 20 lines
to a page. Italian cursive writing of the
seventeenth to eighteenth century.

† זכרון לבני ישראל, a tract on the history of
Shabbēthai Šēbhī, written in opposition to
the זכרון לבני ישראל printed at Venice in 1668
(see also Tobia Kohen's מועשה טוביה, end of
(מאמר ששי), by a partisan named Bārūkh b.
Gershon of Arezzo.

† Edited by A. Freimann in עניני שבתי צבי (Mekize
Nirdamim, Berlin, 1912).

II. Foll. 373*a*—380*b*, measuring about 8 $\frac{1}{4}$ in. by 5 $\frac{3}{4}$; number of lines varying. Seventeenth century.

“Some account of the Jews, Karaims and Rabanaim.”

Beginning: Karai never touch the dead, hire the Rab. to bury, &c.

Fol. 380 aims at giving some information on the Samaritans.

III. Foll. 470a—473a; various sizes. A list of twenty-seven Karaite works, in three copies, two being in Rabbinic writing of apparently the seventeenth century, and the third in a large square hand of a not much later date.

The list opens with ג' ספרים לרב אהרן בר עץ החיים, namely כתב תורה, אלאו אדרת of Elijah Bashiatzi; ספר לבנו(?) נקרא רבינו; ספר הדינים בקיצור; לוי הלוי† ביאור על המצות; ספר לרבינו כלב נקרא עשרה מאמרות; לרבינו בנימין of R. Joseph ha-Rō'ēh; a work on the Ten Commandments by Nissim b. Noah; ספר בעל העשר‡ לרבינו יעקב בן ראובן§; ספר יסוד נקרא, a Commentary on the Pentateuch by Abraham Tishbi; ספר תהלות ה' לרבינו; ספר משיבת נפש לרבינו ישועא; בשייצי^a; ספר מעולם^b שמואל על המצות; מצות|| לקדמוניו; ספר לרבינו מוביא המעתיק על המצות

1063.

Add. 26,899.—Vellum, about 11 in. by 7 $\frac{1}{8}$, consisting of 97 leaves (including the paper fly-leaf at the beginning), with 29 lines to a page. The quires, which are marked by

† *I.e.* רבינו יפת.

‡ The entry in the square copy, and also in one of the two Rabbinic ones, is ספר בעל הכוסר, but the first copy, which served as the original list, has העשר clearly enough.

§ Is sufficiently clear on the first copy. The other two copies leave a blank.

^a In the second and third copies: באציאני.

|| In the square copy: מאות.

^b In the square copy: משלום, read מעלם (Mu'allim).

catchwords, contain 10 leaves each, with the exception of the last which only has 8 leaves. Rabbinic writing; dated Osimo, in Italy, Marheshwān, A.M. 5077 = A.d.T. 1249 (A.D. 1316). [ALM. COLL., 8.]

I. חשבון העבור of Abraham bar Ḥiyya. Fol. 2b.

Compare the printed text (London, 1851).

On fol. 29b (in השער הששי בהשבון המולדות, immediately before בבדיקת המולד) is a piece headed חידוש מספר אחר, and beginning:—

הרמב"ן ז"ל אמר כי מה שאנו קורין תשרי חדש שביעי זה לפי שניסן הוא ראש לחדשים לגאולתנו

End of the passage (fol. 30a):—

וכן חכמים דורשים אותם בירה שנולדו בו איתני עולם וזויתני עולם ולא היו נקראים בפי העם אלא ראשון ושיני וכול'

II. An abridgment of ספר חובות הלבבות of Baḥya b. Joseph, in the Hebrew translation of Yehūdah ibn Tibbon, including the אגרת ר' אבן תבון אל הראש מלוניל at the beginning. Fol. 66b.

See Harley 5686, v., marginal texts (Cat. no. 1048).

The poem beginning בני יחד יחידתך לצורך is here duly given at the end.

III. Salomon ibn Gabirol's ס' תקן מדות of Baḥya b. Joseph, in the Hebrew translation of Yehūdah ibn Tibbon. Fol. 85b.

Compare Or. 2396, i. (no. 876, section "Ethics"), where some further references will be found.

The lines beginning עזוב חידות† ישנות וחדשות are here given at the head of the work.

In the title the date of composition is clearly given as תתה (A.D. 1045); compare Steinschn., Bodl. Cat., col. 2326.

† Usually מרות.

The lines beginning **אש ומים איך דבקי** (edit. Riva di Trento, fol. 6a), which are absent in Or. 2396, I., are not found in the present MS. either.

At the end is the following colophon:—
נשלם הספר הזה על ידי משה בכמר יהודה ז"לה
בר' בנימן לע"ץ בליל ה' בד' ימים לחדש מרחשון
שנת ה' אלפים ועז' ליצירה היא שנת אלף ומאתים
ומט' לחרבן הבית הקדוש שיבנה במהרה בימינו בעיר
אוזמו' השם (?) יזכני ללמוד וללמד וכו'

The scribe's name (משה) has been marked off on fol. 16b.

Censors' entries (fol. 97b):—

1. Fr. Hipp^s Ferr^{is} vidit 1601.
2. gio. dom^o vistorini 1610.

1064.

Add. 26,926.—Paper, about 11½ in. by 8½, consisting of 26 leaves, with 30 lines to a page. Italian cursive writing, not copied before the end of 1588 (*vide infra*), and probably early in the seventeenth century. The date on the cover is A.M. 5374 (A.D. 1614). [ALM. COLL., 34.]

The rules of a Society called **חברת** (or **חבורת**), founded at Mantua towards the end of 1578, augmented by the addition of resolutions subsequently passed by the Society.

At the opening is a set of verses beginning: שמע, שובב למוסר אל **שמואל מארלי** (for the entire poem, of which these lines are the beginning, see **אילת השחר** [edition of 1612, fol. 154; of 1724, fol. 79]).

Beginning of prefatory part:—
ברוך ה' אשר לא השבית לנו גואל קרוב אהינו
עצמנו ובשרנו הוא בכל ביתנו נאמן הוא הילד מסכן

וחכם מילדי העברים זה הנותן לשכוי בינה להבחין
בין יום ובין לילה . . . וכי יחטא איש מאה ואלף בבא
אליו מלך בשר ודם זקן וכסיל ובנה עליו מצודים
גדולים וכו'

Farther on in the preface (fol. 1b):—
על כן נכמרו רחמינו ורחמינו על נפשותינו כלנו
באנודה אחת **חבורת רחמים** רחמים בני רחמים
ונמרנו להחליץ חושים ולערוך מלחמה נגד הצר
הצורר אותנו במלחמה פנימית וכו'

The text of the rules (foll. 2a—13b) consists of six **לאוין**, ten **עשין**, and twenty-four **הסכמות**, all being set out fully with the moral and religious motives underlying each.

Beginning of the **לאוין**:—
ראש דברינו ותכלית מאויינו ליראה את ה' הנכבד
והנורא . . . ולא נשא את שמו על כל שפתנו זולתי
בהתחננו אליו בדרך תפלה ובקשה וכו'

The first of the **עשין** relates to attendance at synagogue worship **וכו' בבוקר השכם וכו'**.

The first **הסכמה** fixes the amount of contributions to be made by members.

The date of the establishment of the Society is given in a paragraph following the **הסכמות**, which begins:—

ליהודים תושבי מנטובה יצ' היתה אורה ושמחה
וששון ויקר כי בשמחה ובטוב לבב נועדנו בברית
הזאת . . . באחד בשבת יא' לירח חשון הוא יב' אוט'
השלט' וכו'

At the end of the same page (fol. 14a):—
וכל מזה שהסכמנו עלינו עד היום ואשר נסכים נכ'
עלינו להבא יובן וישמע שלא יהיה נגד שום שר
ושופט ובפרט נגד רוממות אדוננו הדוכוס ירה ולא
נגד מעלת השומע כי רצוננו לעשות רצונם וכו'
הפצנו:

Foll. 14b—22b are occupied with a series of thirty later resolutions (**הסכמות**) of the Society, followed by an additional memorandum relating to a meeting held on **יום שק** (A.D. 1588). **פרשת בראשית השמט**

Foll. 23a—26a contain a table of the contents of the different parts of the MS., the last of the תקנות (= later הסכמות) being here numbered twenty-three (but not tallying with no. 23 in the text).

A fuller study of the MS. might prove interesting in connection with the communal history of the City of Mantua, &c.

On each side of the now somewhat dilapidated cover, in gold letters:—

חברת רחמים יצו
השער

1065.

Add. 26,945.—Paper, about $11\frac{3}{8}$ in. by $7\frac{3}{8}$, consisting of 11 leaves, the number of lines to a page varying in consequence of large and small character (*vide infra*) being alternately used in accordance with the exigencies of the text. Copied by Joseph Almanzi from Add. 27,113 (Cat. no. 926), which in his collection bore the number 220, in the year 5578 A.M. (1818). [ALM. COLL., 54.]

מנחת יהודה, ספר מנחת יהודה, better known as ספר מנחת יהודה, and the same as the מקאמה אל זואג described under number 926, II., in section "Poetry," the author being Yehūdah b. Isaac ibn Shabbēthai hal-Levi. The metrical portions of the Maḳāmah are written in much larger square character than the rest.

In his colophon (fol. 11a) Almanzi wrote:—
עד כאן העתיק מספר כ" בשנת ה' אלפים ומ"א וכו'

The work is preceded by an epithalamium (in ten stanzas of six lines each) with ש as the first letter of each word (beginning: (שוא שקדו שטפי שאון שמים), composed on the occasion of the marriage of Saul b. Simeon לוסיטרו with Sinḥah d. of Samuel Bārūkh.

† Add. 27,113 has, however, כ"ב in the colophon; see p. 239, note ‡, in this volume.

The author's name is given as יהכם, which, according to Steinschneider (המוכיר, iv. 101), is meant for Cantarini.

1066.

Add. 26,948.—Vellum, about $11\frac{1}{2}$ in. by $8\frac{3}{4}$, consisting of 26 leaves, with 36 lines to a page. Italian cursive hand of the eighteenth century. [ALM. COLL., 57.]

I. ס' כלמת הגוים * of Profiat Duran. Fol. 1a.

With the following description should be compared Steinschneider, in מפתח האוצר attached to אוצרות חיים, p. 364; Goldenthal, Vienna Cat., xvi., 95; Steinschneider, Berlin Cat., no. 188, where also a list of the other extant MSS. of this work is given. See also Add. 26,961 (no. 1068).

A summary of the work is given in J. B. De Rossi, Bibl. Jud. Antichristiana, pp. 90-91.

On fol. 1a (paper fly-leaf) Almanzi wrote:—
ספר כלימת הגוים חיברו מאיסטרו פריפוט
מפרפניאנו והקריב אותו לגאון הדור ו' הסדאי
בשירה הזאת:

כלימת כסילים וחרפת ערלים ולישראלים צבי
ועטרה לתורה במרמה יסודה מהומה וכו'†

Last line but one: להסדאי גדול עם וכו'.

The original MS. itself begins, like the Berlin MS. no. 188, with the long superscription beginning:—

זה הקונטרס יסד חכם גדול ומופלג שנאנס תחת
ממשלת ההשמדות וכו'

The date is here indicated in the following way: הגדול) כ"ה חרי האף ‡ הגדול הזה: (not being

* I am (under date of Dec. 9, 1913) informed that Dr. Adolf Poznański is about to publish this work in Blau's הגרפיה, vol. iii.

† Compare these lines in Add. 26,961, and see Goldenthal, *loc. cit.*

‡ MS. apparently לאף.

The disputation then turned on the question whether belief in the narratives of the Gospels can be shown to be a logical necessity or not, this question being naturally bound up with the inquiry whether belief in the Old Testament demands belief in the New as a corollary to it or not.

The final paragraph of the argument (fol. 25b) begins:—

הכלל העולה מכל אלה הדברים שכל בעל דעת
מהוייב הוא להאמין בדתו שהיא אלקית מצד הקבלה
שלו[†] ולא מטעם אחר וכו'

The author adds the following concluding paragraph:—

אחר כל הדברים האלה חליתי את פני השרים
והעמים שימחלו לי אם אמרתי שום דבר שיוכל להזיק
את אזני השומעים . . . כי לא כיוונתי בזה הו' להבזות
שום דבר המתייחס לאמונתם ודתם או לשום א'
מהם ומחכמיהם כי כלם אנעדם (אענדם) עטרה
לראש . רק כוונתי היה להתנצלות שלי . . . ואם
באולי אמרתי דברים שלא היו ראויים לאומרים מעתה
ומעכשיו אני מבטל אותם . . . והיו כלא היו . . . כי
אין רצוני ודעתי לומר או לכתוב שום דבר שיוכל הו'
להיות נגד רצון ורשות מעלת אדונינו הפיפור ירה
או שום אחד מדייניו ושופטיו .

Then, by way of expressing his sense of the danger which he had thus safely escaped, he wrote:—

אודך אל כי דליתני כפי אריה הושיעני
ועד הלום הביאני ולרויה הוצאתני

1067.

Add. 26,959.—Paper, about $5\frac{1}{4}$ in. by $3\frac{1}{4}$, consisting of 52 leaves. Different hands of apparently the seventeenth century, and the number of lines to a page varying.

[ALM. COLL., 70.]

† An interesting comparison of this position might be made with that put forward in Lessing's "Nathan der Weise" (Act iii., Scene 7). The Hebrew disputant, in fact, displays some of the wisdom and wariness of Nathan's mode of arguing.

† I. A large portion of זכרון בני ישראל described under Add. 22,096 (in this section). Fol. 1a.

Last extant words : יחיאל אלגוארים .

† II. ס' שרשים על מלות הקבלה, containing explanations and notes on various Kabbalistic terms alphabetically arranged. Fol. 21a.

Beginning:—

אלהיך 'יש אומרים שהוא כולל כלם וכו'

End : תפלה סתם מלכות .

III. קיצור ספר צדיק תמים, i.e. an abridgment of ס' צדיק תמים of Yehūdah Loeb b. Isaac. Fol. 35a. Compare the printed edition of the unabridged work (Fürth, 1698).

The title, &c., are written within an arched ornamental design, with זה השער לי' inscribed in the upper part.

Foll. 51b, 52a contain אנה בכה וכו' and some ברכות, with directions.

The name of Moise Loria, a former owner, is found on fol. 51b.

1068.

Add. 26,961.—Paper, about $6\frac{5}{8}$ in. by $4\frac{3}{4}$, consisting of 39 leaves. Foll. 2a—26a (with 24 or 25 lines to a full page) are in an Italian cursive of the eighteenth century. Foll. 26b—39a (with 24 to 28 lines to a full page) are in Italian cursive of the nineteenth century (not apparently Joseph Almanzi's); the writing on foll. 1b, 2b, 39b, is by Joseph Almanzi. [ALM. COLL., 72.]

ס' כלמת הגוים of Profiat Duran.

For literature, &c., see Add. 26,948, i. (in this section), with which the present MS. should be compared.

† Nos. i. and ii. were originally part of Almanzi 204, which now only contains Add. 27,098 (no. 857, section "Kabbalah").

On fol. 2a (after the title : ספר כלימת הגוים) are the lines beginning :—

כלימה לגוים † וחרפת ערלים

On fol. 2b (in Almanzi's hand) :—

כתב אל הגאון ׳ן חסדאי ז״ל
חברו מאסטרו פריפוט מפרפנייאנו אשר עליו עבר
חרב ההמרה אך באונס כמבואר מידי ‡ בס׳ פי׳
האגרת ההיא
תפארת הרבנים ונזר המאמינים שאלתני רוכמותך
להעמידך על מה שנתברר לי מכוונת המשיח המדומה
ותלמידיו וכו׳

Fol. 3 contains the enumeration of the twelve chapters, the text of the first פרק (headed : הקדמה והצעה) beginning on fol. 4a.

Near the end of the twelfth chapter (where Add. 26,948 merely has : וכמו שכתבתי וכו׳) the present MS. reads : וכמו שכתב זה לראיה : והו׳ מה שראיתי תפארת : ר׳ יהודה הלוי ז״ל הדור וכו׳

On fol. 39b Joseph Almanzi set down the lines אני חיל וחומה וכו׳, with some variant readings.

On fol. 1b Almanzi wrote :—
ס׳ הזה מלא על כל גדותיו טעיות ושבושים מחמת
המעתיק וכו׳

In another note on the same page Almanzi noted that the author refers to his אגרת אל וכמו שביארתי : (fol. 26b : תהי כאבותך ס׳ התבונה נגד אמונת אחת), and to a ראיתי לחכם ר׳ לוי : (fol. 38a : הנוצרים בר חי״א שכתב בתבונה שלו כי ישו קדם להרבן קנ׳ שנה)

† Joseph Almanzi wrote here over the line : [נא] כסילים

‡ See Steinschneider, Bodl. Cat., col. 2116, where it is suggested either that the reading should be מידו, or that the words are taken from Joseph b. Shemṭob, who was the Commentator of Profiat Duran's אגרת אל תהי כאבותך

1069.

Add. 26,962.—Paper, about 6 $\frac{3}{4}$ in. by 4 $\frac{3}{4}$, consisting of 9 leaves, with 20 lines to a full page in the principal portion. Italian cursive hand, written by Joseph Almanzi, A.M. 5573 (A.D. 1813).† [ALM. COLL., 73.]

מסכת פורים, being the well-known humorous composition in imitation of the method followed in Talmudical tractates; copied from the printed text.

On fol. 1a, Almanzi gave the title, &c., as follows :—

מסכת פורים : נעתק מהצער יוסף אלמנצי
בחדש אדר לשנת על כן קראו לימים האלה פורים
על שם הפור לפנ׳

On fol. 1a is a poem beginning : יום זה יזכור, yielding the acrostic אלמנצי (יצו אמן סלה) מפאדובה, the heading being :—

שיר אשר שר יוסף אלמנצי מפאדובה בשנת התקע״ג
לפנ׳ על זולל וסובא ביום הפורים

Foll. 2 and 3 contain another poem (apparently also by Almanzi), beginning : כ״ה גדולה יש לאורים היום, and yielding the acrostic הליגמ (i.e. מגילה in each first half-line, and מגילה in reversed order of the letters) in the second.

מסכת פורים itself begins on fol. 4a.

1070.

Add. 26,964.—Paper, about 8 $\frac{1}{2}$ in. by 6, consisting of 206 leaves, with 29 to 32 lines to a full page. Left incomplete by the scribe. Italian cursive writing; dated A.M. (5)456 (A.D. 1696). [ALM. COLL., 75.]

אבן בהן, an anti-Christian polemical treatise by Shemṭob b. Isaac Shafrut, based on

† Almanzi was at that time only twelve years of age.

‡ See De Rossi, Bibl. Jud. Antichristiana, no. 146.

the 'ס' מלחמות ה' (also called מכחד ומיחד) of Jacob b. Reuben.

As there are different recensions of the work, it will be best to give a full description of that contained in the present MS. Special notice should be taken of the fact that "porta xii., de articulis fidei christianae," which is contained in the Leyden Cod., Warner 28, and which Steinschneider (Leyden Cat., p. 117) rightly describes as "omnino non pertinens ad librum nostrum" (its prototype being כלמת הגוים of Profiat Duran, composed A.D. 1397,^a i.e. twelve years after the (אבן בחו), is absent from the present MS.

Fol. 1a contains, within an ornamental title-page design, the following entry by the scribe:—

אבן בחו מכחדר שם טוב נר"ו נגד הנוצרים והעתיקתי כדי לידע מה שתשיב לאפיקורוס ותהי השלמת הספר הזה בחמשה באדר שנת תנ"ו לפ"ק

In the base of the design is written: זה שמי לעולם

The preface (fol. 2a) begins as follows:—

אמר המחבר שם טוב בר' יצחק נר"ו מעיר תטילה' בראותי אני הצעיר בחכמה ובשנים זרות הזמן ומקריי ושבעונותינו רבו בינינו מאנשי בריתנו אשר יצאו מכללינו רודפים אחרינו להתחנן בעיני הנוצרים להתווכח עמנו ושואלים לנו מתוך פשטי הכתובים וההגדות מהם לקיום דתם ואמונתם ומדים דברי כבושים להאשימנו בעיני הנוצרים אדוננו ודם לנו לפח ולמוקש גם יש עמנו רבים מההכמים הנוצרים רוצים להתווכח עמנו . . . לכן שמתי פני כהלמיש . . . לחבר ספר . . . בשאלות הנשאלות מאת הנוצרים לנו ותשובותינו (ותשכחינו MS.) אליהם . גם ראיתי להעתיק ולכתוב הנה ספרי האוונג'יליון שלהם להשיב מתוכם אליהם . והנה ראיתי ספר נכבד נקרא ספר

מלחמות ה' ואומרים שההכס ר' יוסף קמחי חברו אף אמנה הרחיב לשונו בלי הוק במליצותיו להרף לאשר לא יתכן לנו וכו'

The author proceeds to remark that the author of 'ס' מלחמות ה' had omitted to refer to many Biblical and Agadic passages which have a close bearing on the subject, and that his main object had been to criticise (להשיג) the opinions of the opponents. But he (Shemṭob) thinks שעיקר הוא לפרש הכתובים על דרך הפשט כפי אמונתנו הנכונה בעניין שלא יוכלו עלינו להשיג' ובוזה די לנו עם אדוננו ושררנו' וכל זה בלשון רכה כעבד אל אדוניו

He further states that he had explained many Biblical and Agadic passages in a strange manner (בפרישה זרה), and often differing from all the Commentators. But he excuses this by the controversial object he had in view.

He gave to his work the title יעו : אבן בחו ויתברר בו האמת מהשקר והצדק מהבטל, and he then proceeds:—

וקראתי שמי המקצר במקומות אשר דבר בעל הספר מלחמות ה' להיותי (?) ספרי זה עליו (?) ודברים הנאמרים סתם במקומות הנבואות הם המה ושם היהודי קראתי מיהד ושם הנוצרי משלש' על פי אמונתם

Lower down:—

והלקי זה הספר הם שנים עיוני ומעשי' . והעיוני הוא ביאר (ביאור read) קצת עיקרי התורה והמעשי הוא תשובת הנוצרים' ויהלקו גם הם כל אחד לשני הלקים . אם העיוני יהלק להלק מופתי ומקובל . המופתי הוא בדברים שבא מופת על קיומם במציאות ויהודי' . והמקובל הוא בדברים שלא בא עליהם המופת רק הקבלה האמיתית באמונה ובמופתים ובמעמד הר סיני . והמעשי יתחלק ג' לשני הלקים והם שאלות ותשובות וכו'

† See the next number.

^a Compare A. Poznański, Schiloh, p. 224, and see p. 439, note † to col. 1.

‡ The scribe wrote down here a euphemism for the living instead of for the dead, apparently taken carelessly from the beginning of the author's preface given below.

† In the more severely conceived 'ס' מלחמות ה' (מכחד ומיחד; see the next number) of Jacob b. Reuben, the Christian representative is styled מכחד.

‡ The actual division of the work is—as is shown farther on—into פרקים and שיערים by contents, each containing elements of עיוני ומעשי, as the subject offers.

Near the end of the preface :—

וידעתי שרבים מבני עמינו . . . ימאסו וילעיגו
מספרי מהם למיעוט ערכו ומהם לסבת הקנאה . ואני
כבר ביארתי כוונתי שהיא להועיל לעצמי ולאשר
בנילי חסרים בידעה מתהילי בלימוד . וראיתי להקדים
שער מועיל מאד בעקרי התורה ויסודותיה עד הקיצור
והביאיר קראתיו שער לה' . . . וחלקתי ספר זה
לארבעה עשר שערים כמניין דוד רמז כי תקותינו הוא
לביאת משיחנו וכו'

The preface is followed by a list of the
שערים as follows :—

- I. † השער הראשון בעיקרי האמונה ופרקיו † הם י"ז (‡)
- II. השער השני מבאר בתורת משה ופרקיו הם
שבע עשרה
- III. השער השלישי בתהלות דוד פרקיו הם ח'
- IV. השער הרביעי במשלי פרקיו הם שנים
- V. שער חמישי בדניאל פרקיו הם שלשה
- VI. שער ששי באיוב ופרקיו הם שנים
- VII. שער שביעי בירמיה ופרקיו הם ששה
- VIII. שער שמיני ישעיה פרקיו הם עשרים וששה
- IX. שער תשיעי ביחזקאל ופרקיו הם שלשה
- X. שער עשירי בתרי עשר פרקיו הם י"ב
- XI. שער י"א בהגדות התלמוד ופרקיו כ"ג
- XII. שער י"ב באוונג'יליון ופרקיו הם ק"ו
- XIII. שער י"ג בתהיית המתים פרקיו הם . .
חמשה
- XIV. שער י"ד בג'יניי המשיה ופרקיו הם ו'

Then (fol. 10a), after a summary of שערים
and פרקים with סימנים in the Massoretic style
employed at the end of Biblical Books :—

השער הט"ו הוספתי אחרי השלימי ספרי זה בסתירת
דעות מאיס"טו אלפ"נסו המומר ופרקיו הם ח'

After the enumeration of the eight פרקים :—
תמו מפתחות הספר תל"ח

Then :—

ההגדות אשר הביא למאי"סטרו אלפ"נסו המומר
בשער הט"ו

After a list of these הגדות :—

תמו כל מפתחות של ספר זה

The scribe has, however, only written out
the text down to the latter part of ch. xii.
(*vide infra*), and he has also left blank foll.
69b (partly), 70a, 73a.

שער I. begins on fol. 11a; II., fol. 78a;
III., fol. 102a; IV., fol. 109a; V., fol. 111a;
VI., fol. 113a; VII., fol. 115a; VIII., fol. 120a;
IX., fol. 139a; X., fol. 149a; XI., fol. 159a;
XII., fol. 176b.

The following particulars may now be
added regarding the text itself :—

The first שער begins :—

אמר שם טוב בר יצחק נר"ו בן שפרוט . . . אמר
המיוחד אני מאמין ומודה באל אחד שאין לו שני אבל
נתאחד ביחוד גמור שאין כמוהו . לא באחד הסוג
לפי שהוא נחלק לכללים רבים וכו'

On fol. 74a :—

אמר שם טוב המקצר ראיתי להתיר הנה שתי
ספיקות גדולות אשר הניחם מורה צדק חלק ב' פרק
כ"ו ופרק ל' מפני שהוא דבר מועיל בזה השער מאד

The first of these two short passages (fol.
74b) begins :—

הא' מאמר ר' אליעזר בפרק י"א שמים מהיכן נבראו
משלג שתחת כסא הכבוד . . . והוקשה לרב שיקשה
לר' אליעזר היות דבר מלא דבר ולכן בקש להויות
השמים כקים וכו'

At the end of the first שער (fol. 77b) :—

אמר מנחם בן שפרוט^b מכאן ואילך דברי ספר
הוויכות אשר היבר בעל ספר מלחמות ה' וקצרים
וסדרם עם טוב המחבר הנזכר וביאר בהם קצת
סברותיו †

On fol. 90a :—

אמר שם טוב המקצר להויות אמונת הנוצרים
תלוי בביאת משיחם לכפר עון אדם הראשון ראיתי

^a Compare the printed פרקי דרבי אליעזר, where, in
משלג שתחת כסא הכבוד, the earth is said to have been created
in the earth.

^b Apparently a member of the author's family, who
prepared a recension of Shemṭob's work.

† This entry is also found in Neub., Bodl. Cat., no.
2150.

† The פרקים are in each case enumerated in detail.

‡ Actually ט"ו.

להביא הנה הויכוח אשר היה לי עם הארון הנשיא
דון פייטרו. דלונא נאֶרְדִּינָאל מֶאֶרְגֹן בִּפְאֶנְפָּאֶלֹנְה
בפני הגמונים וחכמים רבים בביתו. שאל הנל
הגארדינאל: איך תוכלו להכחיש . . . שלא נתכפר
עון אדם עד בא משיחנו וכו'

On fol. 96a:—

אמר המקצר: ראיתי להביא הנה ג' שאלות בעיקרי
האמונה אשר לא הביאם בעל הספר ואמרתי להשיב
עליהם †

On fol. 169a:—

ובזה נשלמו שאלות מענייני האמונה: אמר המיהד
ראה המשלש שאין לו תשובה על השאלות והתשובות
מענייני האמונה עלה עשן באפו ורצה ליגרה ריב
ולדבר שנאות להבאישני בעיני המון הנוצרים ואני
השבתי לו בלשון רכה מאד ועם כל זה לא מנע עצמו
מלשאול וגם אני לא מנעתי וענית לי עד כאן

Chapter xi. then continues to fol. 175a.

At the beginning of שער XII.:—

אמר המחבר שם טוב בר יצחק בן שפרוט: ראיתי
להשלים חבורי זה אשר הקדמתי אבן בוחן להעתיק
ספרי האוונגיליון עם היותם שהספרים היות אסורים
לנו לקרוא בהם פן יבואו התלמידים שלא שמשו כל
צרכם וישתו מהמים ההם: עם כל זה ראיתי להעתיקם
לשתי סיבות

The two reasons then assigned for furnish-
ing a translation of the Gospels are (1) in
order to show the weakness of the Christian
position out of the Gospels themselves, and
(2) in order to show up the defects of the
Gospels and the mistakes found in them.

The translation breaks off with Matt.
xxiii. 22, and a brief remark (ink partly faded)
headed אמר המעתיק then follows.

The rendering as given in the MS. should
be compared with that edited by Adolf Herbst
(Leipzig, 1879) and the Paris edition of 1555
(edit. Jean du Tillet).

It does not appear that this translation
of the Gospels proceeded much beyond St.

† Similar entries introducing additions are found
elsewhere in the work.

Matthew. The Leyden Cod., Warner 28, has
also the beginning of St. Mark (see Steinsch.,
Leyden Cat., p. 116).

1071.

Add. 26,966.—Paper, about $8\frac{5}{8}$ in. by $7\frac{5}{8}$,
consisting of 132 leaves, with 17 lines to a
full page in foll. 3—99, and 22 in foll. 100—
132. Italian cursive writing of the eighteenth
century. [ALM. COLL., 77.]

I. † ספר מכחד ומייהד, generally known as ספר
מלחמות, by Jacob b. Reuben (the treatise on
which Shemṭob Shafrut's בוחן אבן has been
based; see the preceding number). Fol. 2a.

The work is noted in De Rossi, Bibl. Jud.
Antichr., p. 36; see also A. Poznański,
Schiloh, p. 141 sqq.

The title as given above is written on fol. 2a.

The preface consists here only of the last
section of that printed by Steinschneider in
אוצרות חיים, p. 370 sqq., with some few
modifications:—

אמר המחבר: בהיותי גולה ומתגורר עם הנכרים
שם בארץ מגורי אהבני נכרי א' כיגדולי העיר ומחכמי
העיר והוא כומר בקי בחכמת המאמר ומחוכם בכל
החכמות הפנימיות לבד כי בוראנו ית' שמו טה
מראות עינינו מהשכיל לבו ותדבק נפשו בפסלו וחשקו
ורעיוניו לעבוד את עציו ואת אבניו ובהיותי רגיל
אצלו ללמוד כמנו חכמה ודעת וישאליני ויאמר אלי
עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים ולא תשימו
לב להבין ועינים לראות ואזנים לשמוע אתה וכל
אהיך הנקראים בשם יעקב אשר הולכים ודלים שפלים
ונחשלים לפני השמש ומתמעטים בכל יום מחר כאמש
ואנו הולכים ונגדלים עד כי רמה קרננו ושונאינו
מודרך לכף רגלינו ואוהבינו כצאת השמש בגבורתו
ואתה אם און בידך הרחיקהו ואם אמת בשפתך
אשיבה דבר כרצונך ואל תיראני אשאלך והודיעני.
ויקה ספר אחד בידו מחכמי תורתם הראשונים אשר

† I am informed that the text has been printed (though
not yet published: Dec. 11, 1913) by Dr. A. Poznański
in Bd. i. of "Hebr. Polem. Literatur" (Warschau, 1912).

העמידו טעותם על תקפו והם ג' מחברים א' יירונימוס
ב' אגוסטינוס ג' פאולוס . אלה שלשתם תקנו להם
יסוד הטעות כלו והעמידוהו על הזקתו . אף גריגוריו
תקן להם כלי שיר ואנכי הטתי אזני אל כל שאלותיו
והבנתי באמרותיו ונתתי לבי לשמוע ולהבין לחפש
ולתור תשובות למשובותיו כפי שכלי וכפי אשר יורוני
גדולים ממני לימים ועתיקים מחכמה ומדעת ונשענתי
באלקי ישעי ובטחתי בו אל אבושה .

והספר הזה נחלק ל"ב שערים ואבאר אותם איש
איש על מקומו

The enumeration of chapters (fol. 3b) is as follows:—

השער הא' בראיות שהביא מן השכל
הב' ראיות שהביא מתורת משה
הג' ראיות שהביא מתהלות דוד ע"ה
הד' ראיות שהביא מדברי ירמיהו
הה' ראיות שהביא מישעיהו
הו' ראיות שהביא מיהזקאל
הז' ראיות שהביא מתרי עשר
הח' ראיות שהביא מדניאל
הט' ראיות שהביא מאיוב שמשם חברו
הכמיהם ספר הנק' דויניטאדי^א
הי' ראיות שהביא מקהלת משלי ושאר דברי
שלמה ע"ה
היא' שאלותיו ואשאל אותו מן האוינינלייוס
היב' ראיות שהביא ממשיח בן דוד שעדין
לא בא

Then:—

וקראתיו ספר מיוחד ומיוחד למען יזכר שם הספר

Beginning of the first שער:—

אמר המכחד . תחלת כל דבר אתחיל לדבר ולבאר
בתחלת כל תחלות וראשון בלי ראשית וכו'

The first answer (fol. 4b) begins:—

השיב המיחד ההכם יענה דעת רוח וימלא קדים
בטנו ואיד לא השמעת לאזנך את אשר יזמו רעיוניך
ודבריד סותרים את זה לזה וכו'

End of the work:—

אין רשות לנמצא לצאת חוץ מגדרו וגבולו לפי
שכל הנבראים נגבלים ונגדרים וכן חכמתם ובינתם
נגדרת וכל היוצא לדבר חוץ מגבולו יוצא מגבול

^a Does this refer to "Moralia in Jobum" of Pope Gregory the Great?

הדעת והחכמה ואין דבריו נשמעים לכן אין אנו
רשאים לתור על הבית^א שבו וזכרו לנצח כ"א על
ישועתו (ישותו MS.) וגבורתו ונפלאותיו . ברוך הוא
ומבורך אבין

A comparison of the present form of text with other extant MSS. (see *e.g.* Neubauer, Bodl. Cat., no. 2146, &c.) might be interesting.

II. ליקוטי שושנים, mainly copied from the notes of Elijah Levi† on the שלחן ערוך as entered by him on the margins of the editio princeps of the same. Fol. 100a.

The first heading is:—

ליקוטי שושנים אשר לקטתי מגלינות שפ"ר הש"ע
עם באר היטב חדש א"ח ד"א שנת התקכ"ז של אדמו
הרב המופלא כמוהרר אלון הגדול והמה בכתובים
מכתיבת יד הקדש שלו וזה החלי בע"ה

On fol. 114a:—

שפ"ר זכרונות ותוספי הראש ה"ה הרב המופלא
כמוהרר אלון הגדול הנ"ל אשר הוסיף מדיליה סביב
הש"ע יד עם באר היטב חדש ד"א שנת תקו"ז

On fol. 118b:—

העתקות שלקטתי מס' פירות גינוסר מ"ש בצדו של
דברי הרב פ"ח מ"י מו" האלוף כמוהרר אלון שנתנו
לי בתורת הלואה וברשות והרמנא לעשות ההעתקה
הנ"ל

On fol. 128b begins: בקצרה . סדר הניקור

On fol. 129b:—

הן אלה קצות דברי היראה בענין מרפות שמצאתי
כתוב מהרב כמוהררי בריאל § זלה"ה רמ" . דקקי §
מנשובה יע"א

On fol. 132a is given in diagram, with accompanying description: צורת רגל הבהמה .

^a *I.e.* יתברך [הוא] הקדוש ברוך, the word שבו following in full.

† See המזכיר, iv. 122. Was it the same Elijah Levi whose notes to Joseph Gikatilia's אורה are printed in the edition of that work which appeared in 1715?

‡ The dates A.M. 5502 and 5506 (A.D. 1742 and 1746) belong, of course, to the time when the copies from Elia Levi's marginal notes were made.

§ So the MS.

1072.

Add. 27,017.—Paper, about $7\frac{1}{4}$ in. by $6\frac{3}{4}$, consisting of 18 leaves. The number of lines to a page varies. German cursive writing of the sixteenth century.

[Part of ALM. COLL., 125.]†

A *ספר גורלות*, based on the supposed correspondence between the twelve signs of the Zodiac and sixty Old Testament prophets and other worthies beginning with Adam and ending with Ezra.

For references to similar Hebrew “books of lots” and their affinity to the Muhammedan “*Ḳur‘at al-Anbiyā*,” see J. Friedländer, J. Q. R., xix., p. 84 *sqq.* (Hebrew references, p. 87). With the present text compare particularly *סדר גורלות* (Venice, 1657) ascribed to Abraham ibn Ezra.

The beginning appears to be wanting, the MS. opening:—

ואילו הן הימים . . להפיל בהן הגורלות יום א' †
בחדש ויום ה' בחוש ויום י' בחדש ויום טו' וכו'

The manner of consulting the lots is a little further explained in the following manner:—

וכן יעשה הרוצה להפיל בהן הגורלות יחפש בלוח השאלות עד שימצא השאלה אשר הוא חפץ . . . וכשימצא השאלה ינקוד ג' שורות נקודות . . . ואחכך יספר . . . ביב יב עד שיש בידו . . . או יב אורן הנקודות יניח וישער מספרם ויבא על השאלה אשר הוא שואל ודורש אותה ויספר מן השאלה ולכמה כל כך שאלות עד שיכלה המנין אשר בידו ואכך תראה על אותה שאלה שיכלה בו מנינו איזו פרצוף כתוב נגד השאלה שכלה בו מניניך ואם שלימו הכתובים בלוח ולא יכלה מניניך תחזור לספר בראש הלוח . . . ואכך יחפש באותו פרצוף . . . ועל אותה שורה שיכל בו מניניך יגיד לך . . . מה שאתה צריך מיטב ועד רע וכו'

† Add. 27,015 and Add. 27,016, which were originally also parts of Alm. Coll., 125, are respectively described under no. 811 (section “*Ḳabbalah*”) and no. 555 (“*Talmud and Halakhah*”).

‡ So apparently.

Lower down on the same page is a short prayer beginning:—

אל אלהי אלהים ואדוני האדונים

This is followed by a paragraph commencing:—

אמר המהבר שלא יהא אדם שואל בגורלות האלו
כי אם בכוונת לבו

A long prayer beginning like the short one already mentioned is given on fol. 1b.

On fol. 2a (headed: *ספר הגורלות אשר היבר* (הרב הנל) begins a table of the signs of the Zodiac (accompanied by pictorial representations), with questions and references to *לוח הפרצופים* in parallel columns (a *לוח הפרצופים* begins on fol. 3a).

The *לוח התשובות* begins on fol. 4a.

At the end:—

סילקתי זה ספר גורלות יום ג' מתכוו . . . †

At the bottom of fol. 1b is the following owner's entry: . . . פייאדל בת מהורר נחום (?) . . .

1073.

Add. 27,038.—Paper, about $8\frac{3}{4}$ in. by $6\frac{1}{8}$, consisting of 142 leaves, with 26 to 30 lines to a page. Italian cursive writing of apparently the sixteenth century.

[ALM. COLL., 144.]

A series of works by Abraham ibn Ezra (whose authorship is, however, in some cases disputed).

I. *ספר יסוד יסוד וסוד תורה*. Fol. 3a.

See the printed editions.

II. *אגרת השבת אל החכם ראב"ע זצ"ל*. Fol. 20a.

See the printed text in *כרם חמר*, vol. iv., pp. 159—173; “*Transactions of the Jewish*

† Partly cut away, as is often the case with the margin of the MS.

Historical Society of England," vol. ii., pp. 61—75. See also Benjacob, 'אוצר הספר', p. 14.

III. ספר השם. Fol. 28a.

Beginning (after the poem commencing: (בשם אחד יסוד כל האחרים):—

נאם אברהם בר' מאיר הספרדי 'זה הספר חלקתיו לשמנה חלקים

Compare the printed text (edited, with a Commentary and an introduction by G. H. Lippmann, Fürth, 1834).

IV. ספר יסוד מספר. Fol. 35a.

Compare the printed text (edited, with a Commentary, by S. Pinsker as an addition to his מבוא אל הנקוד האשורי או הבבלי, Wien, 1863).

V. The short piece headed: אלו השלש שאלות נשאלו לרב החכם ר' אברהם בן עזרא שאלם תור התורה ועדי התעודה רבינו דוד בר' כבוד רבינו יוסף נרבוני ז"ל. Fol. 39b.

Printed in Steinschneider's שני המאורות (included in מאמר הייחוד, as published in 1847; see Steinschneider, Bodl. Cat., col. 2658).

VI. ספר האחד. Fol. 41b.

Printed in ישרון, vol. i., and also published separately, with a Commentary, by S. Pinsker (Odessa, 1867).

At the end is a note beginning:—
הנהה' עוד אמר בספר השם כי הט' מספרים כטבלא מרובעת

VII. ספר העצמים להראב"ע 'הועתק מלשון הערב (authorship by no means undisputed; see Steinschn., Hebräische Uebersetzungen, p. 448). Fol. 45a.

The translator into Hebrew is reported to have been Jacob b. Solomon ibn al-Fandari (see אור החיים, p. 75).

The text has been published by M. Grossberg (London, 1901). See also no. 793, XIII. (section "Kabbalah").

VIII. Ibn Ezra's shorter Commentary on parts of Genesis. Fol. 55a.

See M. Friedländer's "Essays on the Writings of Abraham ibn Ezra" (Hebrew Appendix, p. 203).

On fol. 1a is the introductory poem beginning:—

יבורך שם אשר אין לו תמונה

IX. ספר שער השמים. Fol. 82b.

Introduction and two chapters, the second ending (fol. 88b): והם גופים פשוטים לא מורכבים מחומר. See אור החיים, p. 74; Steinschn., Bodl. Cat., col. 686 (the work being there regarded as spurious). The first פרק, with the opening lines: כשמוך כן תהלתך אלהים, has been published in כרם המד, vol. iv., pp. 5—9.

X. The shorter recension of Ibn Ezra's Commentary on Exodus. Fol. 89a:

The introductory poem begins:—

לדור דורים שנותיד אלקי

Heading of the Commentary:—

בשם המראה במצרים אותות עצומות אהל לפרש
ספר שני ספר ואלה שמות

At the end:—

ספר ואלה שמות הבור לאברהם: נשלם בשנת
תתקנ"ז יקר כמו שהם

See J. S. Reggio's edition (Prag, 1840).

There are a considerable number of notes inserted in the body of the page in this Commentary, besides notes in the margin:—

Censors' entries:—

1 (fol. 141b): Gio. Domenico Carretto, 1617.

2 (fol. 142a): Dominico Irosolo^{no}.

3 (*ibid.*): Aless^{ro} Scipione . . .

† Incomplete.

1074.

Add. 27,078.—Paper, about $8\frac{5}{8}$ in. by $6\frac{1}{4}$, consisting of 308 leaves. The quires consist nearly throughout of 8 leaves each, as is shown by the catchwords on foll. 8, 16, 24, 32, &c. (though occasionally catchwords are also found on leaves which do not end quires). Italian cursive writing belonging to the last quarter of the sixteenth century (see the date belonging to no. 1.). The first leaf of text (fol. 2) is considerably damaged.

[ALM. COLL., 183.]

I. **עבודת הקדש**, a mystical work treating on prophecy, the **רוח הקדש**, the time of the **גאולה**, &c. The author's name is not given, but he lived at Persaro in 5327 A.M. (1567 A.D.), as will be seen from the author's colophon given farther on. Fol. 2a.

Beginning of preface (damaged):—

ברוך ה' אלקי [] פיו אפסי כל הארץ הקי []
יוכל לספר כל מהלליו כל התהלות נתעלה כצד
היותו עלת כל עלה וכו'

Near the end of fol. 3a:—

הנה להיות קוטבי הבורי זה אשר הוא מיוסד עליהם
שנים והם רוח הקדש וראיית פני מלאך הברית
כאשר אשמיע אתכם בעהו עב בהרתי לחלק ספרי
זה לשני חלקים

החלק האחד אפרש בו כי כל ספרי הקדש תורה
נביא וכתובים אורים ותומי ובת קול והראות אליהו
זל להכמי כלם נכנסי תחת גדר סוג עליון זה של
רוח הקדש גם שאר ענייני נכבדי יתפרשו בו וכו'

On fol. 3b:—

והחלק השני יהיה פי' על האלפא ביתא של אשרי
תמימי דרך כי להיות קוטב ספרי זה הא' מיוסד על
ביאור מלת ר'ה ושם זה של ר'ה מיוסד בעצם ובראשונה
על דברי אדוננו דוד המלך ע'ה באמרו רוח ה' דבר
בי וכו'

On fol. 4a:—

וקראתי שם ספרי זה הבור השני חלקי הנל
יהוד עבודת הקדש לסבות רבות אשר אבאר וכו'
(enumerating seven reasons for selecting that title).

Part i. consists of twenty-two chapters, and Part ii. has the same number of chapters, a detailed enumeration, with indications of contents, being given before the text itself begins.

Beginning of the first פרק of Part i. (fol. 8a).

אמרינן בספרי: ארבע הופעות הן ראשונה במצרי
שנ' רועה ישראל האזינה . . . ופי' הופעה תוספת
שפע של אור כאמרם זל בג' מקומות הופיע מ'ה ופי'
רשי נתגלה וכו'

Special attention may be drawn to chapter twenty-one (beginning on fol. 61a) of the first part, which treats on the time of the **גאולה**

Beginning of the chapter:—

למען יגילו וישמחו כל דורשי השם ואוהבי שמו
המהכים יום ויום ומצפי לישועתו ראיתי לסמוך לזה
ולהביא כאן ראיות על היות גאולתנו קרובה לבא
והגם שבנקצת הראיות שאביא כבר קדמוני רבנן עכו
אי אפשר לבית המדרש בלא הדוש

On fol. 62a:—

בשנת שכא לפק בהיותי עומד בנוטלארה בבית
האלוף הנשא כמנהג יהודה מנהם מפוליטי מקרא
לנערי בפרש' בלק: לך איעצך אשר יעשה העם הזה
לעמך באחרית הימי' השבתי ואמרתיו הכל מודים כי
אחרית הימים ימות המשיח וכו'

On fol. 62b:—

אשרי המחכה ויגיע לימי אלף שלש מאות שלשי
וחמשה כי בהסירך שלד' מהאלף הששי ישארו תרסו
כי כל שנת השלה הוא מן האושר ובשנה ההיא בעהו
יתגלה הגואל כמאמר הכתוב עד יגדל שלה וכאשר
אפרש שם בעהו

The conclusion that the **גאולה** was to take place in A.M. 5335 (A.D. 1575) is referred to several times in the treatise.

On fol. 64a:—

וזה מסכים עם מה שכפר אלי כמנהג מרדכי מציגולי
זל כי זה שנים רבות בא אליו אביו בחלום והוא שאל
ממנו מתי יבא משיח לישראל והשיב לו כי הקשה
לשאול ועכו שיעיין במזמר צ' וכו'

In the course of his remarks the author refers to **רשבי** (fol. 67b), parts of the **זהר**, &c.

The last chapter (no. 22, beginning : מצאתי ראתי לר' יהודה הלוי שפי' פרשת וירד יהודה (מאת אחיו על גלות ועל גאולת ישראל opens on fol. 65b.

End:—

נמצאו כללי החלק הזה הראשון מספר עבודת הקדש הם חמשי' ושמונה וסימנם דָּן . הוצק חן בשפתותיד על כן ברכך אלקי לעולם

Part ii. (fol. 71b) is headed:—

החלק השני מספר עבודת הקדש הוא פירוש מזמור אשרי תמימי דרך .

Then:—

הקדמה לחלק שני מספר עבודת הקדש קראתיה פרכת הקדש

Beginning of the הקדמה:—

באותיות דר' עקיבא מצאתי כאמר זה: עתיד הקבה להיות יושב בג' וכל פמיליאי של מעלה עומדי' על רגליהם וחמה ומזלות מימינו של הקבה וכו'

The mystical exposition of אשרי תמימי דרך begins on fol. 74a.

At the end of the work (fol. 141a):—

נמצאו כללי החלק השני הזה מ'ב' וסימנם ה' ב'ב' . . . ובכן נשלמו המאה כללים אשר ייעדתי בהקדמת הספר . השבח והתהלה לאל וכו'

After this concluding section is the author's colophon as follows:—

ותהי השלמותו פה פיזארו שנת ש'כז לפ' כ'ג ימים לירח אדר פרשת אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם חזקו ויאמץ לבבכם כל המיחלי' לה' וכו'

Then the scribe's colophon:—

נכתב ונחתם על ידי הצעיר אברהם י'ל בכ' משלם ז'לה' מאזאנילו פה פירארה מיום ז' יוניו ש'לא עד יום ו' לוליו ש'לא במהירות רב כי רציתי לקיים נדרי לבעליו אשר השאילהו אלי ע'מ להחזירו לידו בזמן חדש ימי' וכן עשיתי ה' יזכני להנות בו . . . ולזרעי ולזרע זרעי . . . והחוש המשולש לא במהרה ינתק וכן יהי רצון ונא

II. A letter addressed from Jerusalem by Obadiah of Bertinoro (here called Obadiah Yārē') to his father in Italy in the year 5248 A.M. (1488 A.D.). Fol. 141b.

See the first letter as printed in דרכי ציון (Kolomea, 1886); also Neubauer's edition (with a German translation) in "Jahrbuch für die Geschichte der Juden u. des Judenthums," vol. iii., 1863 (Schriften herausgegeben vom Institute zur Förderung der isr. Literatur., Leipzig). A French translation from Neubauer's edition was published by Moïse Schwab in 1866.

The heading is here:—

הכתב אשר בא מירושלם עיר הקדש שלחו כמהרר' עובדיה ירא' מבירטאנורה לאביו ז'ל שנת חמשת אלפים ורמ' לבריאת עולם ה' ישלח גואלנו ויגאלנו במהרה בימינו אכיר

III. Another letter addressed from Jerusalem by the same writer to his brother in Italy in the year 5248 A.M. (1449 A.D.). Fol. 155b.

See the second letter in the publications named under II. (including the French translation).

The heading is:—

כתב אחר מירושלם שנת רמ'ט

IV. Another letter by the same writer (not yet published?) addressed to an unnamed highly-placed person (probably in Italy) from Hebron in the year 5250 A.M. (1490 A.D.). Fol. 157b.

Heading:—

כתב אחר בא מירושלם שנת ר'ן

Beginning:—

אדון תמי' אל שדי יתן לך רחמי' והארכת ימים עד תזכה ותראה מקדש ובית עולמי' אמן: כאשר בא הלום האינבאשאדורי פיירינטינו עם אנרות אד' החמודות לא הייתי אז בירושלם עיר הקדש כי הלכתי להברון וגרתי בה ימי' רבי' עד אשר היתה ישיבתה חביבה אלי כמעט יותר מירושלם להיות היהודים בה מעט וטובי' ואינם כאנשי ירושלם לרוע . והם כעשרים בעלי בתים כלם מכונסים במבוי אחד הסגור עליהם ולא יעבור ביניהם ישמעאל וטמא

He goes on writing about קבורת האבות in חברון, Damascus, &c.

End:—

אתפלל תמיד יהיה כנהר שלונך ושלוך נאות
ביתך וברכך ה' בכל אשר תעשה כנפשך שבעך וכנפש
נפש עבדך

עובדיה ירא' יושב ירושלם עיר הקדש
תֹּבֵבֵב בְּנֶחֱץ רַב פֶּה חֲבֵרוֹן לֵב טַבַּת
נֶר לְרַגְלֵי לֵיָאֵ אֱמֹן

נר, though not specially marked in the MS., was no doubt intended to indicate the date ([5]250).

At the end of the same page (fol. 158a) the scribe wrote:—

העתקתי אלו הג' כתבי' פה פירארה ג' יינא' שלב
להיותם כבר אצלי זה ימים ושני' תוך קונטריס' שלי
כתיבת כמר ישראל דקורטונא ולהה' וחפצתי להעלותם
פה בספרי זה למען יעמדו למוזכרת החכם הכולל ובר
אוריין ובר אבהן כמִהָרֶר עבדיה מבירטאנורה ולהה'
מפרש המשניות: נכתב ונחתם על יד הצעיר אברהם יל'
בכר משלם ולהה' מאזאנילו לֵיָאֵ

V. אלף אלפין, the author not being named. Fol. 158b.

For compositions constructed on the same principle see nos. 871, v., 929, vi. (Joseph ibn Laṭīmi); 930, i. (Bedarshi). Besides these two, others are named in Benjacob, *אוצר הספרים*, p. 37 (one by Moses Zakuth; and another entitled *עם אלף אלפין* in a MS. of David Oppenheim [doubtful, however, whether not identical with one of the others]).

Heading:—

הן אלו אלף אלפין אם לא טעיתי בחשבוני

Beginning:—

אליכם אישי' אקרא אנשי אמוני אלקינו אדם אתם
אתכם אזכיר אלף אלפין אמרי אנחתי אשתאה
אשתומם איך אבלה אומללה אדמה אגר אויב אכלה

End:—

אשכח אעלוז אשיר אניל אחזור אבנה ארחות אולם
אלקי אשר אותו אפאר אותו אנשא

VI. אגרת חמדות^a, the epistle in defence of the Kabbalah addressed by Elijah Hayyīm b. Benjamin, a contemporary of Isaac Abrahavanel, to a young friend,[†] who had expressed deep interest in the subject. Fol. 160a.

Compare no. 793, x., as well as the other copies of the text named there.

The present recension begins as follows:—

מאז גלית את אזני בכתב ירך ובימינך סערתני (?)
היותך משתוקק להכנס לפרדס היה את לבבי אם פה
אל פה אדבר כך לבלתי העלם ממך דבר מהמעט
מוזער אשר חנני ה' אֶעֱפִי שאינו אפי' כחלק קטן מן
הטפה שבים הגדול

End (fol. 182a):—

קנצי למלין' אם חפצת להיות תמי' עם ה' אלקיך
תתמיד הקריאה בדברי רזל ובפרט אלה יהיו לננר
עיניך תמיד ספר שבעה היכלות רבתי מדרש רות
ומדרש שיר השיר' וספר הבהיר וחפץ ה' בידך יצלה
ויגדיל תורתך ויאדיר כרצונך וכאות נפש אחיך
המתפלל תמיד על יקר תפארת גדולתך אליה חיי' ‡
בכר בנימן נוג' מוניאצאנו וש'

The response on אצילי בני ישראל by the same author, described under no. 793, x., follows (with variants), but the heading which shows that the response was addressed to Jacob מקוריגלדו is not given here, nor are the lines at the end commencing ראה הבן found here.

The scribe was under the impression that the response was not complete, for at the end he wrote:—

תִּשְׁלַבֵּעַ כִּי לֹא נִמְצָא עוֹד בְּהִעְתָּק לֵיָאֵ לְקִי

VII. פירוש היריעה הגדולה עם פירוש לפירושה. Fol. 184b.

This Kabbalistic work consists of sixteen ספורים, with a Commentary following each ספור; compare the Bodl. copy of the work,

^a Edited in 1912 by A. W. Greenup (from no. 793, x.).

[†] Or a younger brother? (see the end of the epistle in this recension).

[‡] So the MS.

which in Cat. Neub., no. 1923⁵, is stated to contain only twelve ספורים.

The work is preceded by the Biblical verses respectively beginning מַגִּדְלָעוּ (Prov. xviii. 10) and יְהִי לִבִּי תָמִים (Ps. cxix. 80).

Beginning of the first ספור:—

כְּתַר הַבְּרִיכָה הָעֲלִינָה אֶל מִסְלַת שְׁדָה כּוֹבֵס וּיּוֹצֵא
מַעֲדוֹן לְהַשְׁקוֹת שְׁדָה הֵנָּה נֶהָר אֶחָד וּמִשֶּׁם יִפְרֹד וְהִיא (?)
הַשְּׁלֶשֶׁלֶת לְאַרְבַּעַת רֹאשִׁים חֲכָמָה בִּינָה גְדוֹלָה גְבוּרָה
וְכוֹ

The (fol. 185a) begins:—
דַּע בְּנִי כִּי כּוֹנֵנָה הַמַּחְבֵּר בְּאַגְרַת הַזֹּאת בְּקֶצֶת
מִקּוֹמוֹת יֵשׁ בָּהּ שְׁנֵי עֲקָרִי אֶחָד עַל צֶד הַחֲקִירָה
וְהַצְרוּף וְאֶחָד עַל צֶד הַקְּבִלָה הָאֲמִתִּית

Lower down on the same page:—
כּוֹנֵנָה הַמַּחְבֵּר שָׁכַת בְּ פִסְקוֹ בְּרֹאשׁ הַסְּפֹר
הָרִאשׁוֹן וְהֵם מַגִּדְלָעוּ . . . וְהִיא לִבִּי . . . וְהִיא רֶתֶם
פִּסְקִים אֵלּוּ הֵם מִי לְרִמּוֹז כִּי הָהִיא הָרִאשׁוֹנָה הִיא
מִקּוֹר נ' שְׁעָרֵי בִּינָה וְכוֹ

The last ספור (fol. 224a) begins:—
וְלַחֵם הַפָּנִי עַל הַשְּׁלַחַן לְהַעִיר הָאָדָם כִּי זֶה לֹא
הִיא אֵלָּא לְהַבִּין אֶל אֹר הַמְּנוּרָה וְכוֹ

Beginning of Commentary (fol. 224b):—
וְלַחֵם הַפָּנִים עַל הַשְּׁלַחַן . . . אֲבָאָר לֶךְ בְּקוֹצֵר כּוֹנֵנָה
הַמַּחְבֵּר בּוֹזֵה הַסְּפֹר: כִּבְר יָדַעַת כִּי מִי שְׂרוּצָה לִיכַס
בְּמִרְכָּבָה צָרִיךְ שִׁידַע אֲבָרִיו אֶל מִה הֵם רִמּוֹז מִמְּדֻרָּגָה
לְמִדְרָגָה

At the end:—

נִשְׁלָמוּ כָּל הַסְּפֹרִי לֵיָּא

Then a note beginning:—
הַמַּעַם שֶׁצִּיֵּיר הַמַּחְבֵּר עֶשֶׂר שְׁמוֹת סְבִיב הָקו הָאֲמִצְעִי
וְכוֹ

VIII. A short response on the question (1) as to whether it was obligatory to believe in גִּלְגּוּל, (2) as to whether one should discourse on it in public, excerpted from the responses of Levi b. Jacob ibn Ḥabīb (שֹׁת) Fol. 225b.

Beginning:—

וּבַעֲנֵן הַשְּׁאֵלָה הֵנָּה שְׁשָׁאֵלָה אִם אֲמוּנָה הַגִּלְגּוּל הוּא
דְּבַר הַכְּרָחִי לְהֵאֱמִין בּוֹ הַכֹּל יֵגַם אִם מוֹתֵר לְדְרוֹשׁ
בּוֹ בְּרַבִּים

The author ranges himself on the side of those who believe in גִּלְגּוּל, but deprecates the preaching of the doctrine in public.

IX. A diagram of the ten Sephiroth. Fol. 227b (foll. 226a-227a, and 228 are blank).

X. A piece headed: שְׁמוֹת הַסְּפִירוֹת בְּכָלֵל. Fol. 229a.

Beginning:—

נִקְרָאִים אוֹתוֹת בְּסֹפֶר נֶחֱנִיא כֵּן מִצָּאֵתִי שֶׁנֶּקֶד
הַסְּפִירוֹת אוֹתוֹת שֶׁנֶּקֶד זֶה לֶךְ הָאוֹת

There are in all forty-four such designations, including מוֹעֲדִים, אֲסֵפְקֵלְרִיאוֹת, שְׁמִיּוֹת, רְשׁוּיֹת, פְּרִדָּס, צְנוּרוֹת, עֲנִיִּים וְאֲבִיוִּנִים, עֲלָמוֹת, יְאוּרִים (the last one) and עֲרִירִים.

XI. A piece headed: סֵלֶם הַסְּפִירוֹת (with the sentence: כְּתַר חֲכָמָה בִּינָה הֵם לְמַעַלָּה מִהַבְּנִין preceding this title). Fol. 231a.

Beginning:—

יִמִּיכָד גִּאֹהֶז בְּ
אֲלִפִּים אֲבִגְדִהוּ
מוֹעֲדִים פֶּסַח שְׁבוּעוֹת סוֹכוֹת כְּפֹר רֹאשׁ הַשָּׁנָה
שַׁבַּת שְׁמִינִי עֲצֵרָת

The number of entries is forty, the last being: סְפִירוֹת חֲסֵד פֶּחַד וְכוֹ.

XII. A piece headed: שְׁמוֹת הַסְּפִירוֹת כָּלֶם. Fol. 232b.

Long lists of designations are here given as belonging to each of the ten Sephiroth.

Beginning:—

סְפִירָה רָהִי אֶהֱיָה זָקֵן עֵתִיק וְכוֹ

Beginning of the last section:—

הַסְּפִירָה הָעֲשִׂירִית יֵאֲדָנִי שְׁדֵי אֲלֵקִים בְּרַכָּה וְכוֹ

† Published Venice, 1565.

XIII. A piece (fol. 237) on eight combinations of divine names, beginning:—

יהוה אדני ' השם הזה הראשון נכתב יהוה ונקרא אלקי' שהוא מדת בינה וכו'

The last entry is:—

יהוה אלהי' צבאו' ' זה השם כולל ה' ספירות ' השם הראשון תפארת ' השם השני גבורה ' השם השלישי צבאות כולל נצח הוד יסוד

XIV. ביאור היריעה קטנה שחבר ה' ראובן. Fol. 238a. צרפתי זלחה

Beginning:—

קודם כל דבר הזהירנו† חול להתרחק כג' דברים הנודעים לכל משכיל והם גשמות ופרוד ושנוי: אעפ' שנדבר בזאת החכמה בלשון ספירות ומדות אל יעלה בלב האדם שיש בהם תולדה משום דבר מג' אלו העיני'

On fol. 239b begin sections on the ten ספירות, which form the main part of the work.

Beginning of the section on the first ספירה:—

הספירה הראשונה נק' כתר עליון ' הטעם על דרך הפשט כמו שמחשבת האדם היא כתר עליון על כל כחות הנפשיות והגופניות כן זאת ההוויה הראשונה הנק' מהשבה כתר עליון על כל ההוויות

Other טעמים follow; and different טעמים are similarly given for the other names borne by the first ספירה (such as מחשבה, חולם, אויר, אב הרחמן, and קדמון).

Beginning of section on the tenth ספירה (fol. 247b):—

הספירה העשירית נק' מלכות ' הטעם כי לשון מלכות מורה ממשלה ושולטנות '

Among the other names assigned to this ספירה are אחורים, אספקלריאה, כרוב שני, חוה, ספירה, and מיטטרון.

XV. A work headed: זה ספר הייחוד הנמצא בתוך לקוטי' אחרים דרושים לכל הפציהם ' ל"א Fol. 248a.

The introductory remarks, as well as the account of the ten Sephiroth (down to הכיבל הכינע (משפע המתברך באלהי' אכין) are substantially identical with the text contained in Add. 27,173, XIII. [no. 1087] (q.v.).

The additional matter that follows begins (fol. 250a):—

הספירה השלישית נק' בינה בעבור שהיא תמורת השכל והשכל והמודע נכללי' בה

On fol. 250b:—

ועתה אודיעך כלל כל הדברי' מכל מה שכתבנו בביאור ממנו ממה שהיו מתנהגי' בו בעלי הקבלה ובעלי המרכבה ואמרו שהכתר הוא גג חופתו של הקבה וכו'

On fol. 251a:—

ועשר ספירות מלשון ספיר גורתם במתניתא דר' דמות צורת לבנה היה לו לכג' וכו'

End:—

פה אל פה אדבר בו מה שאין כן לבעלי שקול הדעת . . . כי דבריהם והכרחם ומופתיהם לא נקבל

The scribe then wrote:—

עד כאן מצאתי בהעתק משובש ושניאות מי יבין וכו'

XVI. Another treatise on the ten Sephiroth (fol. 251b), exhibiting the tendency to assign a variety of names to each ספירה, thus showing affinity with nos. x.—xii. in the present description.

Beginning:—

הספירה הראשונה נק' כתר עליון והוא האויר הקריזון הנק' איין לפי שאין סוף ותכלית למעלתה ועו' נאמ' והחכמה מאין תמצא* וכו'

The tenth section begins:—

הספירה העשירית היא מדת מלכות סוד אשה מספרת עם בעלה ' כי התשע ספירות של מעלה הם בדוגמת צורות זכר וכו'

End:—

ולפי' ארזל מניין שהקבה מניח תפליון ומתפלל ' והוא סוד חלה ומכאן יעקב מיטטרון והיאל ויוהד המלאך ' עד כאן בקוצר מליון

* Compare passages in Mose de Leon's הקדש (described under no. 761, section "Kabbalah").

† Read הזהירנו.

Among the names of the *ספירות* are שלג (the first), אַוּוּא (second), תשובה (third), אַנְדְּרוּגִינוס (fourth), יָכִין (fifth), שְׁמַשׁ and שְׁמַיִם (sixth), שְׁרִי וְאֱלֹהִים (seventh), בּוֹעֵז (eighth), כָּל (ninth), and וְשֶׁבַע (tenth).

XVII. A series of short Kabbalistic *לקוטים* from various works. Fol. 261a.

Beginning:—

אָמְרוּ בְּעֵלֵי הַמְּסוּרָה כִּי בַסֵּפֶר קִהְלַת יֵשׁ פֶּסוּק א' מוֹרָה בְּ דְבָרִים גְּדוּלִים שֶׁהוּא מֵה יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל עֵמָלוֹ י' שֶׁלֹּא שָׁאִין יִתְרוֹן לְאָדָם בְּכָל מָה שִׁפְעוֹל בְּעוֹלָם הַזֶּה כִּי אִם תִּרְיָג מִצּוֹת וְכוּ

The last entry (headed: וְהוּא כָּלֵל גְּדוֹל בַּתְּפִילוֹת: begins:—

כָּל בְּרָכָה שָׁאִין עִמָּה חֲתִימָה וּבְרָכַת הַיּוֹדָא וְג' רֵאשׁוֹנוֹת וְג' אַחֲרוֹנוֹת . . . וְכָל כְּזוֹמֵר יִכּוּן בַּתְּשׁוּבָה† וְכוּ

Among the works and persons named in these *לקוטים* are: *ספר הזוהר*; *הַרְדֵּק*; *ספר ויכוח לא ידעתי שמו*; (beginning of quotation: *הַסְפִּירוֹת הִיוּ בְּכַח אֵין סוֹף*; next extract (fol. 264b) to ר' חיים ספרדי addressed by a *כתב*; a *הויכוח וכו'* (see no. VI. in the present description); *ספר הבהיר*; *המקובל מאריינמו ז"ל* (*i.e.* Bahyah b. Asher, Comment. on the *תורה*); *פירוש היריעה הגדולה* (see no. VII. of this description); *ספר האורה* (of Joseph Gikatilia, printed as *אורה*); *שערי צדק* (of the same author); *פירוש טעמי המצות מר' מנחם מריקנא*; *ס' יצירה מפי חכם אחד שמו הרר' שמואל צרפתי ז"ל*; *סוד הקדיש לפי כמיהה*; *פירוש התפלות מהרב הגדול א' חסדאי ישר כמיהה (?) קרשקיש*

† *I.e.* the third *ספירה*; see the preceding number.

^a Form of quotation (fol. 266b):—

וְזָל . וְעֵתָה אֶפְרַשׁ לָךְ כְּפִי דַעַת כִּיָּה זָל לְפִי הַנְּרָאָה מִדַּעַת הָרַב הַגְּדוֹל זָל בְּקִדּוּשׁ הָרֵאשׁוֹן מִכּוּיִן שְׁמִלֵךְ הָעוֹלָם הוּא כִּיּוֹדֵד וְקִדּוּשׁ בַּגְּדוּלָה וְכוּ

XVIII. פירוש קצת מלות ספר העיון† שחבר רב המאי ז"ל הוא ראש המקובלים והמחברים הבאי אחריו Fol. 368b.

Beginning:—

פְּנִימִיּוֹת רָל כַּח הַהוּיּוֹת אֲשֶׁר הֵם כִּכַּח כְּעֵ שֶׁהֵם שֵׁשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִי מֵאוֹרֵי אֹר כִּמְנִין כֶּתֶר וְכוּ

The last entry is:—

אַלֵּא עַל הַכְרַעְתּוֹ פִּי שֶׁהָאִוִּיר הַקְּדָמוֹן יֵשׁ בְּכַחוֹ לְהוֹצִיא אֵשׁ וְזִי שֶׁהֵם שְׁנֵי הַפְּכִי מִתּוֹךְ פְּשׁוּט אֶחָד בַּתְּכִלִּית הַפְּשִׁיטוֹת י' שִׁכְחוּ שֶׁם יֵת וְיֵת שִׁכְחוּ אֵאָה סָסֶס

XIX. פירוש טעמי הנקודות וצורתן. Fol. 270a.

Beginning of short prefatory part:—

קִבְּלָה מְסוּרָה לַחֲכָמִי מַחֲכָמִי וּמִזְקָנִי לִזְקָנִי כִּי הַטְּעָמִי וְהַנְּקוּדוֹת כֻּלָּם מוֹרִים עַל הַכְּתָרִי וְעַל הַכְּהוֹת הַנֶּאֱצָלוֹ י' וְגִרְמוֹ הַעֲנוּיּוֹת בְּכָל דּוֹר וְדוֹר שֶׁנִּתְמַעְמָטוֹ אֲנִשִּׁי הַחֲכָמָה הַזֹּאת וְכוּ

Beginning of the פירוש:—

הֵלֶם בָּא לְהוֹרֹת שִׁישׁ עֲלִיוֹן אֶחָד עַל הַכָּל שֶׁהוּא עֵלֶת הָעֵלּוֹת וְכוּ

Farther on:—

הֵלֶם בְּרֵאשִׁי תִיבּוֹת פִּי חֲכָמָה לְבוֹשׁ כִּיחֲשָׁבָה וְכוּ

The section ends with a somewhat long paragraph beginning:—

וְעֵתָה אֲבֹאֵר לָךְ בְּאֵר הַיֵּטֶב י' דַּע כִּי הַכְּמִי הַקִּבְּלָה אָמְרוּ כִּי אֵלֶּה הַכְּהוֹת הַנֶּאֱצָלוֹ מִדִּהְיוֹד הָעֵשְׂרָה כִּהֵם מִתְּפִרְנִסִּי מִהַכְּתָרִי

and ending: וְכֵתִי רֵנו לִיעֶקֶב שִׁמְחָה וְכִירוֹנָא

For other Kabbalistic tracts on the vowel-points see nos. 753, XVII., 756, II. (section "Kabbalah").

XX. פירוש טעמי הטעמים. Fol. 273a.

Beginning:—

עַל פִּי הַקִּבְּלָה אֲשֶׁר קִבְּלוּ חֲכָמֵינוּ זָל הַקְּדוּמִים . . . שֶׁהִיוּ מִשְׁתַּמְשִׁים בְּשִׁמּוּשָׁא דְרוּם רִקְעָא מְקוּבְּלִי בְּמְסוּרַת הַתְּעַלּוּמוֹת וּבְמְסוּרַת הַשְּׁכוּת: וְהוּא בְּסִדֵּר הַמְּקוּבָּל: תִּלְשָׁא אֲזֵלָא גְרִישׁ רַבִּיעַ שְׁנֵי גְרִישִׁין וְכוּ

† For MSS. of the *העיון* ס' itself see nos. 749 II., 752, XX. (section "Kabbalah").

Beginning of the פירוש:—

תלשא ברַת תורה לבוש אֵשׁ פִּי תורה לבושה
הוא אשׁ וְלֹא אשׁ דת לנו וכו'

On fol. 275a commences a part beginning:

עתה אסדרם עד סידור השמות . . . תלשא זה
הטעם נזר על שם הנאצל מן התת שהוא סוד א'
ושר א' משתילי הערך של מעלה וכו'

The whole ends with paragraphs on שופר
and תרוא (these two not being included in the list of accents given at the beginning of the tract).

XXI. A section on the שם המפורש (fol. 278a), consisting of the following subdivisions: (1) שמושי שם המפורש; (2) on the significance of its four letters; (3) its נקוד; (4) יציאת השם המפורש.

Beginning:—

זהו סוד גדול משם המפורש ברוך הוא וברוך שמו
אמן . זהו השם הנכבד והנורא אשר היה הקוק בכמה
ה' והארון והברית בצדו האחד במקום בליפת הבד'
וגם באדרתו של אליהו והנהילו לאלישע תלמידו והגני;
לפנחס בן יאיר וסגולתו היא לעבור הים ברגל וצריך
להוקקו בכלי חרס חדש בטהרה וכו'

At the end of this division:—

תמו שמושי שם המפורש

Beginning of the second division:—

זהו שרשו האות הראשון והאחרון יוד [הא] לרננו
שהעולם הזה נברא בשביל עולם הבא

Beginning of the third division:—

הנקודה הראשונה היא חולם על יוד להורות כי
הוא עליון על כל

At the end of this division:—

נשלם נקודות שם המפורש בשכמלו

Beginning of the fourth division:—

האות הראשון היא יוד ויוצא מתיבת בראשית

At the end of the section is a circle enclosing the tetragrammaton in the middle and the letters of the alphabet at the circumference.

XXII. A חרוש on the pronunciation of the tetragrammaton, by Joseph b. Abraham Gikatilia. Fol. 281b.

Compare no. 754, XIII. (in section "Kabbalah"). The present copy shows signs of having been 'edited' by the copyist.

The beginning is here:—

זהו החרוש שקבלתי מן החכם ר' יוסף גיקטיליא
בסוד נקוד השם המיוחד הידוע לכל מקובל שהוא
שרש ועקר גדול: וְהֵיּ הֵיּ וּבִסָּא מִצֵּאתִי וְהֵיּ
ואני המעתיק אומ' כי נקודו בזה האופן וְהֵיּ וכו'

End:—

כי יסוד נכח הכדור רוחני אמת

Then:—

קין הבל שת
סוד
הגוף ונפשו ושכלה
שלהבת נקי
תתצו

XXIII. Three notes (beginning fol. 283b) of which the first answers to the first additional notes given under no. 754, XIII., and the third (beginning: סוד הקבלה . אלהא בליליא) to the final paragraph of the חרוש as given in the number just named.

The second note begins:—

עם ה' עשה הקבה שמים וארץ שנ' בהבראם בהא בראם

XXIV. A treatise (fol. 284b) giving itself out as the ספר העיון ascribed to Hammai Gaon (see section "Kabbalah," nos. 749, II. ; 752, xx.), but being (apart from the heading) in reality an entirely different work, dealing with various kinds of שמות.

The heading is:—

אמר רבי רחמאי† ראש המדברים על ענין פנימיות
ההכנה . הכריחני רב המאי הגדול שאפרש לו עקר
כל מציאות הכבוד הנסתר מן העין . . . ‡ זהו מחבור
שחברתי אני רב המאי

† See section "Kabbalah," p. 30, beginning of col. 1.

‡ Proceeding very much like the heading given under no. 752, xx.

Beginning of the treatise:—

סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם'—מי שהוא ירא את ה' ויש בריתו שלם באברהם אבינו ע"ה יודיע לו ואם לאו יסירו דבר גדול כמו זה מלפניו . . . אמרו בעלי המחקר שחשבון סוד ה' הוא ע' לומר כי הוא ע' שניות יש לו להקבה וכו'

On fol. 286a:—

דע כי כל הדברים הללו נכללי' בספר יצירה וכו'

Lower down:—

ומצינו בספר הבטחון† שעשה ר' יהודה שירמיה ע"ה היה מתעסק בספר יצירה לבדו וכו'

On fol. 287b is a list of seven שמות (ברא שית), &c.; compare the manner of treating the word בראשית in הוזהר (תקוני הוזהר).

Fol. 289 and the beginning of fol. 290a are occupied with צרופים connected with the שם של מ"ב אותיות

At the end:—

נשלמו צירופי שבעה שניות היוצא' מן בראשית עד ג' של ובהו שהם מ"ב אותיות וכו'

XXV. Another Kabbalistic tract (fol. 290a) dealing with the idea of אמת, besides שמות.

Beginning:—

סוד ה' ליראיו . . . אזכור מעתה כל השמות אשר ידעתי המור' סתרי תורה והמועילים לנפש להאמין האמת ולהכזיב השקר אשר אין לו שום מציאות כי השקר אינו אלא העדר האמת

Lower down on the same page the Rabbinical saying מותר לשקר משום דרכי שלום is discussed.

The last paragraph (fol. 292a) begins:—

דע אחי כי אלו הארבעה צומות מן הנביאים שנגזרו עלינו כורות ייחוד ה' . . . וזהו סודם' צום הרביעי ב"ז בתמוז . . . דלת הא' זי"ן יוד

XXVI. ביאור סוד העוזאל וסוד פרה אדומה. Fol. 292a.

Beginning:—

שאלני אחד מן החכמים מהו שצותה התורה לעשות בצום כפור שני שעיר' . . . אמנם לפי הפשט נראה

לי שהכונה היא בעבור שהשכל האנושי נמשך אחר הפעולות המעשיות . . . הצדיק הוא השעיר אשר עלה עליו הגורל לה' וכו'

On fol. 292b:—

ועתה נבאר סוד ורמז פרה אדומה שהיא רמז לאיש המושבע בתאוות הגופניות וכו'

End:—

דובב שפתי ישנים' ר"ל שאפי' בקבר שפתותיהם של צדיקי' דובבות בדברי תורה' יהי רצון שאהיה גם אני כאחד מהם וכו'

XXVII. ענין צום כפור ושעיר המשתלח מהנבון. Fol. 294a. המשכיל ר' נתן בככ"ה אביגדור זל"ה

Beginning:—

בורא ניב שפתים' . . . זה הפסוק מורה לנו כי ה' ית' . . . השם פה לאדם' . . . קורא שלום אל זה כין האדם ביום ההוא כרופא הבא לבקר החולה כרי לרפאותו

End:—

ובטעם כל עצמותי תאמרנה' ואז ביום הזה יכפר עלינו ככל חטאתינו ולפני ה' נטהר אמן כן יהי רצון

XXVIII. Another tract by the same author, entitled: באור ענין תקיעות ר"ה וטעמייהו. Fol. 295a. על דרך הנסתר

Beginning:—

מה שצוה לנו ה' ית' לתקוע ברה"ש בשופר של איל וכפוף ולא בקרן פרה וכיוצא בו להעירנו שנלך בדרכי ענוי ארץ וכו'

End:—

ואז באמת יחיינו ה' מיומ' שהם רמז ל"ב הזמני' הקודמי' וביום השלישי שהוא זמן המאוחר יקימונו ונחיה לפניו' כן יהי רצון

XXIX. באור טעם סוכה. Fol. 297a.

Beginning:—

וסוכה תהיה לצל יומם' . . . ונאמר בפסוק אחר יושב בסתר עליון' . . . ונאמר בפסוק אחר עוד והיו הכרובים פורשי' כנפי' . . . כג' פסוקים אלו נרמז לנו חבוב כצוה זו מן הסוכה וכו'

End:—

ה' ית' יפרוש עלינו סוכת שלומו אמן

XXX. ביאור טעמי לולב ומיניו. Fol. 299b.

† See Benjacob, הספרים, p. 69.

Beginning:—

נאמר בתורה ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו' . היות האתרוג לבדו נלקח בשמאל ואין מברכין עליו וכו'

End:—

ה' יקיים בנו קרא דכתי' זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו

XXXI. טעם איסור חמץ בפסח וביאורו וספירת טעם. Fol. 300b.

Beginning:—

לסוסתי ברכבי פרעה . . . דמה כנסת ישראל בהיותה במצרי' בעבודת חמר ולבני' . . . לסוסת פרעה המנהגת מרכבתו הוא הנחש בריח המנחש והמשיא הרובץ בתוך יאוריו וכו'

End:—

וזאת הבדיקה תבדק יפה לאור הנר היא נר אלקי' נשמת אדם . . . ה' ברחמיו יחננו חן זה ויברכנו ויאר פניו אתנו סלה וכו'

XXXII. טעם למה נגזר גלות לאבותינו. במצרי' משאר ארצות והיותם בשעבוד ובעוני ההוא. Fol. 302a.

Beginning:—

טעם זה כמו שנבאר והוא דבר ידוע שאבותנו אברה' יצחק ויעקב קיימו כל התורה כלה

End:—

ולכן נשתעבדו גם זרעו (i.e. of Joseph) במצרי' כזרע שאר השבטי' ה' ית' יוציאנו מזה הגלות אמן

XXXIII. ביאור ענין שבועות ומתן תורה. Fol. 302b.

Beginning:—

אחות לנו קטנה ושדי' אין לה וגו' דמה כנסת ישראל לנערה קטנה שלא הביאה סימנים וכו'

End:—

וזהו בכל ביתי נאמן הוא . והבן זה ודעהו . ה' ית' ישיגנו השנה שלמה ואמתית לעשות רצונו אמן

XXXIV. ביאור מראה הסנה. Fol. 305b.

Beginning:—

נראה שבמראה הזאת ואם היא תחלת נבואתו נרמז לו בה כל שפע ה' ושלמות אמתת נבואתו העתידה לבא לו

End:—

אמנם יהושע שקבל השלמות וההוד ממושה . . . אלא מצד מזגו וחמרו וכחות נפשו שלא היו נקיים וזכים כמושה נאמר לו של נעלך . . . והוצרך שר צבא ה' לזרוזו אעפ"י שהיה לו ההתלמדות : ברוך הנותן ליעף כח . אמן

XXXV. A prayer (fol. 306b) headed:—

זאת התפלה היה אומר אחד מן הצדיקים אחר תפלתו קודם עושה שלום כנראה בספר חובת הלבבות דף אלהי לא נשאני לעמוד : beginning: עֲהָ עֲהָ לפניך סכלי בפחיתות ערכי וכו'

XXXVI. תחנה לחכם הכולל כמנהג יהודה מוסקאטו. Fol. 306b.

Beginning:—

לעשות רצון קוני אמת חפצתי
מה אעשה כי השאור מונע

End:—

תמיד לשוני תהגה צדקך
מלכי וכל היום תהלתך

XXXVII. Another piece by Yehūdah Muscato. Fol. 306b.

Beginning (including the scribe's introductory sentence):—

ראה זה חדש . אמר ההכם כמנהג יהודה יל' בכמה יוסף מוסקאטו זצ"ל . למה שהבורא ית' ראשון ואחרון סבה פועלת ותכליתית

The central part of this short piece consists of a שיר מתהפך containing six lines, the first being:—

הרות לאלהים עת תצור
רוץ תת שם יהי לאל תורה

The note following begins:—

תשוב (in the second line) ענין תשובה וירמון לשוב השיר הזה אחורנית הנז'

There follows the scribe's colophon to the entire MS.:—

ההודאה לשי' שזכנו להשלים הסדור הזה בתכלית השלמות הוא ית' יזכנו להגדיל תורה ולהאדיר אמן ליה לקי'

At the bottom of the same page (fol. 307a) the censor's entry:—

Visti et coretti per me boniforte del
Asinary בוניפורטי אסינארי.

On fol. 308a is the following entry of a former owner:—

בשנה השישית לשבתי בעיר ליורנו לסוף שנים
שנים ושלושה חדשים אשר ילדה אשתי מ' שמחה בת
אחת ושניה חנה תש"א . . . וגם ילדה אשתי מ"ב הנ"ל
בו זכר . . . בשנת תנ"ג לפ"ק . . . ונימול לשמנה על ברכי
הקצין כמ' מרדכי לוי . . . ועל ידי הקצין כמ' אפרים
קאסומו וכו'

At the end is the date:—
adi 25 Aprilis 1692 in Livorno. שנת תנ"ב לפ"ק

1075.

Add. 27,088.—Paper, about $8\frac{1}{2}$ in. by $6\frac{3}{8}$ from fol. 9 onwards, and about $7\frac{3}{8}$ in. by $4\frac{7}{8}$ from fol. 1 to 6 (foll. 7-8 having been left blank). There are 105 leaves, with 34 lines to a page in foll. 1—6, and 31 in the subsequent parts. Italian cursive; written by Joseph Almanzi on various dates in the nineteenth century. [ALM. COLL., 194.]

It contains the following works:—

I. Yehūdah Aryeh of Modena's ספר בן דוד (وهو מאמר נגד אמונת גלגול הנפשות). Fol. 1a.

See the printed text in טעם וקנים (Frankfurt-am-Main, 1854), which was taken from a Bodleian MS. Joseph Almanzi made the present copy at Turin in 1835 (בשנת אנ"י) יוסף אלמנצי מפדובה

On the title-page Almanzi refers the reader to שם הגדולים ח"ב אות י' and פחד יצחק ערך גלגול דף מ"א ומ"ב

II. Yehūdah Aryeh of Modena's ארי ניהם (erroneously called שאגת אריה by Almanzi, who copied the work at Padua in 1830), a work in thirty-one chapters, followed by חתימת האגרת, directed against the זוהר and the Kabbalah generally. Fol. 9a.

Compare the text as published by Julius Fürst (Leipzig, 1840), and see אור החיים, p. 442; אוצר הספרים, p. 52; and Steinschneider's Bodl. Cat., col. 1347.

On the title-page Almanzi, after entitling the work ספר שאגת אריה, refers to J. S. Reggio's edition (in בחינת הקבלה, 1852) of another work of Yehūdah Modena's (in defence of Rabbinical tradition) under that title, partly contained in Codex de Rossi 85. On the lower part of the same page Almanzi infers from Yehūdah Modena's הסכמה to ס' אלים, printed 1629, that the present work was really entitled שאגת אריה; but that title in the הסכמה referred to is no doubt the work published by J. S. Reggio in 1852.

Almanzi prefaced the first פרק of the work (fol. 10a) with a heading beginning:—

במיניע אשר הגיע המהבר לחבר מאמר זה לתלמידו וכו'

The epistle to the author's disciple Joseph Hāmīš, with which the treatise opens, forms part of the first פרק in the MS.

III. Profiat Duran's controversial satire entitled אגרת אל תהי כאבותיך. Fol. 45a.

Compare the printed editions, and see (in this section) Add. 19,668, iv.; Add. 27,116.

Almanzi prefixed to the present copy, made in 1830, the following title:—

אגרת אל תהי כאבותיך לר' פריפוט דוראן הנקרא אפודי אשר כתב לבוניט בן גואדים המומר

The text (fol. 46a) is preceded by a short preamble (of Almanzi?):—

(אגרת . . . אשר כתב לאחיו אנוס אחד שברה מארץ ספרד להתייחד עמו . . . זה נתארח בבית כומר נוצרי והסיתו וכו')

Then follows:—

אחת אשאל מאתך אותה אבקש אשר מכאן ולהבא לא תעלה בכל ספר בחתימתך שם החכם הנכבד אביך ז"ל וכו'

Next comes the passage beginning:—

ישו המשיח אשר בחרת בו יאר פניו אליך וכו'

Then:—

על הכתב • לדוד בשנותו את טעמו לפני אבימלך

The text of the epistle opens:—

ראיתי כִּנְלָה כִּנְלָה סוד הגאולה וכו'

End:—

למנצח על כות לבן, חוליו הוא נשא ... האומר
לאביו ולאמו לא ראיתיו ... אליו קראתי אחי מאיסמרו
בניט בן גורן המשיש

IV. ספר מלחמת משה*, a work in defence of the Kabbalah by Moses Hayyim Luzzatto. Fol. 49a.

On the title-page (fol. 49a) Almanzi, who copied the work in 1830, makes it clear that he himself favours the author's view.

The work, which is divided into four חלקים, is written for the most part in the form of a dialogue between רב and תלמיד.

In the preface (beginning: המתרשלים ברור הזה מבני עמנו ללמוד חכמת האמת יש בהם כניה (סברות ודעות מדעות שונות וכו') the author inveighs against the various classes of persons who oppose the Kabbalah and its study, declaring (fol. 50b) that there is in it יתרון גדול על הלומדים כל השם והפוסקים

The dialogue is interrupted on foll. 57b—61b by a series of ten פרקים setting forth the main principles of the Kabbalah.

The third חלק (the beginning of the second is not marked) begins on fol. 62b, and the fourth on fol. 64a.

End of the treatise:—

תלמיד • ודאי זה הוא כדאי לתת הציור הא' כן
החכמה ... כי זו היא הדרך להבין הכתוב השכל
וידוע אותי

V. ספר עלילות דברים, a pseudonymous satirical work directed against mysticism, superstition, irrational study of the Talmud, and mechanical Divine service: accompanied by a Commentary composed by a writer

calling himself Joseph b. Meshullam (*vide infra*). Fol. 70a.

Both text and commentary have been printed in אוצר נחמד, vol. iv., pp. 179—214, from a MS. stated to have been copied by Abraham Farissol in 1473.

A critical inquiry on the question of authorship, with further bibliographical information, will be found in המזכיר, vol. vii., pp. 26—28, where it will be seen that Steinschneider was not disinclined to assign the work to Abraham Farissol himself. In his Bodl. Cat., col. 2136, he had attributed it to J. S. Reggio. It seems, at any rate, fairly certain that the author and commentator were one and the same person.

Almanzi transcribed the work in 1831 from Reggio's copy as intended for press (now in the Bodleian Library, no. 2222⁴), thus reproducing (fol. 70a) Reggio's title:—

ספר עלילות דברים כפליא עצה על סבת אורך
גלותינו • בו יבוקרו ענינים נשגבים על התורה ועל
(see המזכיר, *loc. cit.*) העבודה וכו'

Fol. 71a contains Reggio's preface, beginning:—

דברי המביא לבית הדפוס
הדור אתם ראו להגיד כי ישר הוא
בצאתי לחפש בכטמוניות הספרים הנושנים שלא
באו עד הנה על מזבח הדפוס וכו'

He describes the MS. from which he copied as:—

ס' ישן נושן ... חשך משחור תארו רובו מחוק
ומטושטש בגדיו פרומים וראשו פרוע

The work itself begins on fol. 72a.

At the end:—

תמו דברי פלמון מלא דברים כרמון

Then the lines beginning: יהולל איש לפי שכלו במעשי

ועדות ביהוסף העלילות

On the strength of this sentence it had been supposed that the author's name was יוסף עלילו, a name which might indicate the

* Printed, Warschau, 1889.

same person as **יוסף בנו משלם**, the designation by which the commentator makes himself known at the beginning of his work.

Until further evidence comes to light, no advance can apparently be made in the solution of this bibliographical problem.

VI. **שד יהיר**, a story of possession and exorcism, composed by Eliezer Hēfeṣ shortly after the incidents narrated, which are supposed to have happened in 1761-2 at Gorizia. Copied by Almanzi in 1832. Fol. 94a.

Almanzi's full title begins:—

שד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון בקרב איש גוריציאה זה שמו מנשה בן כמר יצחק רפאל חפץ . ויהי בשנת התקכ"א בא שנה מארץ המערב כמר אברהם בליליס ויוצא אותו החוצה וכו'

Heading:—

אל אצילי בני ישראל וכו'

The story itself begins:—

מילדי העברים זה וגוים רבים יזה, מנשה וכו'

Signature at the end: **חפץ אליעזר**.

The evil spirit which entered the boy of 12 years, Manasseh b. Isaac Raphael Hēfeṣ, was the ghost of a deceased Jewish convert to Christianity. The story has therefore a controversial aim.

VII. **רוח עוים**, the story of a Gentile woman of Padua, who was possessed of three ghosts, two being those of wicked Jews, and one of a Gentile: composed by Mordecai Luzzatto, who states that he was himself at Padua when the incidents narrated happened (1778). Copied by Almanzi in 1844. Fol. 98a.

Full title:—

רוח עוים זה סיפור מעשה א' קשה להולמו אשר נארע בפאדובה בשנת התקל"ח

Preamble (fol. 99a):—

אספר לכם אחי מעשה שקרה בעיר פדובה בימי היותי שם לעיני כל בני ישראל ובני הארצות אשר כל שומעו תצלינה שתי אזניו ויתנו לב לשוב לעבודת

הבורא ולהאמין באמונה שלמה לדברי תורתו ולדברי רז"ל ובפרט אלו המינים ואפיקורוסים הכופרים בעקר ואומרים אכול ושתה כי נחר נמות וכו'

Beginning of the story:—

יהי ביום תשיעי לחדש אדר שנת התקל"ח שלשה גבירים מתושבי העיר אליה הלוי ושני אחים רוקקה יהודה הגדול ומשנהו יצחק שבתי הלכו לחקור ולדרוש מוני א' רפואה על בת ישראל חולה בחולי הכישוף

The story proceeds to state that, not having found this particular Gentile at home, the three Jewish worthies proceeded to a house near the Jewish cemetery, where a Gentile woman was laid up afflicted with a disorder similar to that of the Jewess. When in the presence of this other patient they were accosted by the two Jewish ghosts, who told them, and later on others, of the great torments through which they had to pass in consequence of their unbelieving and dissolute life while on earth. One of these Jews had belonged to the family **דינה**, and the other to that of **לוריא**, both resident at Padua. Many Jews and Christians went to witness this extraordinary case, until at last the authorities prohibited these visits.

The story has, of course, a religious and controversial aim.

Author's signature:—

מרדכי לוצאטו מעיר טריאסטי (ה"ה בעל ס' צריח בית אל)†

VIII. **מספר פולוניא**, or **צער בת רבים**, by Abraham b. Samuel Ashkenazi, describing in rhymed prose the persecution of the Jews in Poland in 1648. Fol. 101a.

After the title on fol. 101a is the following set of lines:—

נתנני שוממה • פולוניא הנשמה • נואקים מן האדמה • וקורותינו מתי והנם • הקריבו את הרבנם • לעשות רצון קונם:

† See **אוצר הספרים**, p. 514, where it will be seen that M. Luzzatto was only the translator of the work entitled **בית אל צריח**.

Then: Con Licentia de Superiori בריציאה.

But Almanzi, who copied the text in 1848, added the remark: אבל לא נרפס מעולם * וכו'.

There follows on the same page a poem headed: שיר אשר שר המשורר הגאון והמקובל: שיר אשר שר המשורר הגאון והמקובל: כמנהג נשים זכות על ספר הזה, and beginning: אֵידִי נֶחֱשְׁבוּ יָחִידוֹ לְנִבְלֵי חֶרֶשׁ, the acr. being completed with משה זכות in two of the subsequent lines.

The tract is arranged in paragraphs exhibiting an alphabetical order, the first words or entire clauses being taken from the Book of Lamentations; and the author's name is similarly interwoven with the concluding paragraphs.

Beginning:—

איכה ישבה בדר מדינת פולוניא רוסיא היקרה
רבתי בדעות המעטירה ונגזרה עליה רעה הגזרה.

The last paragraph begins:—

אשכנז ופיהם גם שם היו מלחמות כמה שנים * ניכל
מקום היו להם תיקונים: אעפ"י שפוזזים וריקנים

The names of persons and places mentioned in the little work might be worth noting for historical purposes.

1076.

Add. 27,089.—Paper, about $7\frac{3}{4}$ in. by $5\frac{3}{4}$, consisting of 169 leaves (including a number of blank leaves between the parts).

[ALM. COLL., 195.]

As the volume represents a combination of works and tracts, written in different styles and different countries, it will be best to give an external description of each part separately.

* Subsequently printed from the present MS. in אוצר הספרות, vol. ii., pp. 123—137 (edited by J. Gurland, who also published the text in Heft ii. of לקורות הגזרות על ישראל, Krakau, 1888).

I. Foll. 1a—3b, with 25 to 29 lines to a page. Apparently Hispano-oriental writing of the earlier part of the sixteenth century. Slight portions of text have been cut away with the margins of foll. 2-3.

The צוואה supposed to have been addressed by Maimonides to his son Abraham. Compare the printed editions of the text.

Heading:—

זאת הצוואה של הרמב"ם ז"ל אשר צוה את בנו
וכאשר מצאתי כן העתקתי * נאם המעתיק.

Beginning:—

אברהם בני ירחיך האלהי כי ראוי לנו שנודע
האמת כי תהלה בשבת† ושם אות וברית וכו'

On fol. 2b (after יהיו בגדיך לבנים):
סליק צוואת יום ראשון

End of the entire צוואה:—

ולא יאכלו מבשר הבהמה מרביע [הא] חרון דברים
רבים כאלה הבלים מנהגיהם

II. Foll. 3b-4b; same writing as in no. I., and also writing cut away with the margins.

Rules of health (under the title סדרים at the beginning, and under that of הנהגה at the end) supposed to have been addressed by Maimonides to his son Abraham.

See ספר רפואות וכו', edited by M. Grossberg, London, 1910 (from this MS., but not exact).

Scribe's heading:—

[מ] כאן ואילך אכתוב הסדרים אשר שלה לבנו
[ל] הוגב במ (MS. ביה) כל ימי חייו כדי שיחזיק עצמו
בריא וחזק לעסוק בתורה

Beginning:—

[אל] יאכל אדם כלל כדי שבעו אלא יפסיק בעוד
שמתאוה לאכול

End:—

וכן לקחת [מ] עט ממיני מתיקה אחר האכילה מוב
להחזיק המאכל [ב] איצטומכא ויבשלהו: זה שיעור
מה שראיתי [ל] הזכירו בזה ההנהגה והוא מספיק לפי
כוונתינו:

† Text clearly corrupt.

III. Foll. 5a—9a; same writing as in nos. I. and II., but highest number of lines to a page is here thirty-three. Also writing cut away with the margin.

חמשים שערי רפואות, ascribed to Maimonides. This tract is included in M. Grossberg's 'ס' רפואות וכו'.

The scribe's introductory heading:—

אמר המחבר רבינו משה מיימון תוך ספרו הנקרא הנהגות הבריאות בסוף הספר והגני מוסיף לך על כל זה חמשי' [שערים] שאני קורא אותם חמשים ענקים הטמן אותם כל א[שר] תוכל ואל תלמדם לכל אדם:

The tract is therefore supposed to have formed the conclusion of the מאמר בהנהגות הבריאות addressed by Maimonides to Sultan Saladdin, but there is nothing like it at the end of the text printed in 'כרם חמד' of מכתב א', III., with which the חמשים שערים might, of course, be compared.

At the end:—

נשלמו חמשים שערי' † רפואות להחכם הגדול הרמבם זל אשר היה רופא למלך מצרים וכל חכמי הרופאים עכשיו מימיו הם שותים וממנו נפוצו על פני כל הארץ בנלך
תם ונשלם תהלה לאל עולם

IV. Foll. 10a—61b, with 25 to 28 lines to a full page. German Rabbinic writing of the fifteenth to sixteenth century.

[מדרש] איכה רבתי. Compare the printed editions. There are many marginal notes (mutilated in the trimming) containing notes and additions, and there are also corrections within the lines.

The text ends here:—

כי אם מאס מאסתנו כההיא דאמר ריש לקיש אין מאיסה היא לית סוברא אין קיצפון היא אית סוברא . . . השיבנו ה' אליך ונשובה 'אר' אלעזר בר' חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום . . . רב שלום בנך

† So the MS., as if meant for שערים.

Then: סליק איכה רבתא, and in the line below the scribe wrote: ברוך שפטרני.

V. Foll. 63a—68b, with 35 to 45 lines to a page. Small German Rabbinic writing, perhaps by the same scribe as no. IV., which is in larger Rabbinic characters.

Notes on a part of the Midrash described in the preceding number.

Beginning (some preceding portions lost?): מלעיבים במלאכי אלהים ' מלעיגין כפרה זו שמלחכת וכוציאה לשונה ולוחכת העשב כך מוציאין הלשון מפייהם כנגד הנביא

The part here commented is on fol. 12b in the preceding number, and belongs to the פתחות of the Midrash.

End:—

הבת ירושלם ' ירואה ומושלמת במצותי ' נביאי שומרון ' שהיו בה ' שבטים ' בנביאי ירושלם ' יהודה ובנימין.

These comments answer to the Midrash text contained on foll. 47b, 48a, in the preceding number.

As at the end of no. IV., so also here the scribe wrote: ברוך שפטרני.

VI. Foll. 70a—89b, with usually 38 lines to a full page of Rabbinic (small character), but most pages are partly in square (text) and partly in Rabbinic (commentary). Italian writing (apparently influenced by the German style); in the same hand as the next number, which is dated Mestre, A.M. (5)267 (A.D. 1507).

The text of the 'ס' יצירה, accompanied by a Commentary (occasionally given in corrupt form, as is also the case in other parts of the MS.).

Beginning of Commentary:—

משכיל לאיתן האזרחי אבינו שנתן לבו לדעת חכמה ויראת יי' ולהבין מעצמו כל ספר היצירה איך ברא הקב"ה את העולם ובמה כי קבלה היא בידנו בן מ"ה שנה התחיל לעסוק בו לבד ' אחר שראה כי

דור הפלגה נפלגו ונבללו לשבעים לשונות לבד מישראל
 אז התחיל לחשוב אחר תחול וטירום כל מלאכתו
 ועסק בו ג' שנים לבדו עד שאמר לו הקב"ה לא טוב
 היות האדם לבדו שאין דן יחידי אלא אחד אלא לך
 לישם בן נח ותעסקו בו יחד ותצליחו וכן עשה ונתעסקו
 בו יחד עד שהיה מבוגר בן שנה אברהם את הנפש
 אשר עשו בחרן אוכר במדרש שנימש עשו אדם אבל
 היה לו למות וכו'

Farther on, on the same page:—

ועתה אוהיל^a לבאר ענין הספר כי ענינו כלל ופרט
 תחילה וכולל כל דבר בקצור ואחר כך יפרש קצת
 נוחיל^a לבאר תולדות היצירה כי אלפים שנה מרם
 בריאת העולם גלגל הקב"ה באלפא ביתא וברא בו כל
 דבר וחפץ ודבור כמו שנפרש לפנים קורא הדורות
 מראש וזה ספר אדם הראשון בשלשים ושתים נתיבות
 לשון הפסוק תפס נתיבות עולם כנגד לב ולב פעמים
 כתי' בתורה כלפי מעלה וכו'

End:—

וכיון שצפה אברהם כו' פרס משנה זו נשנית
 לאברהם אבינו וניסה כח האותיות הקדושות שנתן בהן
 הקב"ה וחקק וצר בהן בריות . . . משל לאדם שאוהב
 חבריו מראה גבורתו לשאר העם כך עשה אברהם
 אבינו ויצר נפשות להראות גבורת השם ברוך הוא
 וברוך שמו אשר נתן כח באותיותיו כרת לו ברית
 משנה זו נשנית לו בברית בין הבתרים שג' אשר כרת את
 אברהם ושביעתו ליצחק והוא ברית מילה מילת המעור

Sa'adyah Gaon's Commentary is often referred to. Among the other authorities referred to are Shabbethai Donolo, ס' משנת, מרכבה, פרקי דר' אליעזר, and פסיקתא רבתי.

VII. Foll. 90a—92a, in the same handwriting as the preceding number, and apparently written down as a kind of appendix to it. Dated Mestre, A.M. (5)267 (A.D. 1507).

Some notes and circular diagrams on the signs of the zodiac, &c., in their bearing on human life and destiny.

On fol. 90a only a note (apparently imperfect at the beginning) on the signs of the zodiac (beginning: מלה של יצחק ומשמש

(בניסן ששה בא בפסח) has been written. More or less elaborate diagrams, with explanations, are given on foll. 90b, 91a, and 92a. Fol. 91b is occupied with a long note, beginning:—

והרוצה לדעת מול היוונ יחשוב מול האיש באותיות
 שבשמו ובשם אמו ומול האשה שבשמה ושם אמה וכו'

At the end of the page is the following scribe's entry:—

בעוה נשלם יום א' י"ג סיון רס"ו לפק פה עיר מישרי

VIII. Foll. 93a—95b, with 29 to 43 lines to a page; written in a rather firm Italian cursive hand (strongly influenced by the German style) of the fifteenth to sixteenth century.

An account of the עשר גליות in a rather longer form than that contained near the end of Abraham b. David's שני בית שני, followed by additional matter drawn from ספר אלדר הדני and similar legendary matter.

Heading:—

ואני אכתוב הגליות שהיו והן עשר גליות

Beginning:—

עשר גליות הוגלו מירושלים (sic) ואילו הם ארבע
 שגלם סנחרב וארבע שגלם נבוכדנאצר ואחד שגלם
 מיטוס הרשע ואחד שגלם אדרינוס קיסר

The last גלות (near the end of fol. 94a) is introduced as follows:—

ויעל אדרינוס קיסר ישחקו עצמותיו ויצר על ביתר
 וילכדה ויחריבה וילך בכל ארץ ישראל לראות קברי
 המלכים והנביאים . . . מצא קברו של יהושע וכו'

The legendary account of בני משה and סמבטיון is given on fol. 94b, and the remaining portion has for the most part been apparently abridged from the ס' אלדר הדני.

End:—

ושבט שמעון וחצי שבט מנשה בארץ כשדים רחוק
 מבית המקדש ו' חדשים . . . אבל שבט יהודה ובינימין^a
 מפוזרין בכל הארצות צור ישראל יקבץ נפוצותינו
 מארבע כנפות הארץ אמן אמן סלה כן יהי רצון

† Read בן.

^a For אתחיל; נתחיל.

^a So the MS.

IX. Foll. 95b-96b, in the same writing, &c., as the preceding number.

The Midrash entitled **ט[חבו] הקבר**; compare the printed forms of the text.

Beginning:—

אמר ר' יצחק בן פרנך כל עונותיו של אדם הקוקין לו על עצמותיו

End:—

חמשה דברים למדנו מר' אליעזר בשעת מיתתו ואילו הן • הבדור • והאימוס והקמיע והתפילין וכסת עגולה מקבלים טומאה • • • צאו והיהרו בהן שהלכות גדולות הן שנאמרו לו למשה בסיני •

Then:—

סליק בן פרנך

X. Foll. 97a—102b, in the same writing, &c., as the two preceding numbers.

A tract headed: **מדרש ניתנ' התורה**, but called at the end: **סדר מתן תורה**.

It is mainly made up of matter taken from **מדרש עשרת הדברות** and **מעין חכמה** in Jellinek, **בית המדרש**, vol. i. (where see reference to other literature), and it therefore stands in close connection with the **ספר היכלות**.

Beginning:—

יתברך שמו של הקב"ה שלא בחר באדם ליתן תורה על ידו כמשה

Low down on the first page:—

כשעלה לרקיע הראשון ששמו ילון וכו'

The part on the competition of the letters of the אב in connection with the promulgation of the תורה is found on fol. 98. After this the question ולמה בחדש השלישי is discussed, &c.

End:—

בחורב טענו ובחורב פרקו וכולן זכה משה ונטלן שנאמר וכמה יקח את האהל • ועתיד הקב"ה להחזיר לנו שנאמר ופדויי יי' ישובון וכו'

XI. Foll. 103a—108a, in the same writing, &c., as the three preceding numbers.

^a For הבדור.

An interesting recension of the Midrashic tract on the death of Moses. Compare the printed texts (Jellinek, **בית המדרש**, i., p. 115 sqq., &c. Enoch Sundel's **על פטירת אהרן** ו**משה**, published later than the **בית המדרש** [Warsaw, 1874] should, of course, not be omitted in the work of comparison).

The heading (partly cut away in the binding) is:—

בכאן אתחיל פטירת משה רבינו

Beginning:—

אתם נצבים משה עלה לרקיע ודשו רגליו ערפל והיה כמלאכי השרת ודבר עם הקב"ה פנים בפנים וקיבל התורה מידו כיון שהגיע קיצו אמר לו הקב"ה הן קרבו ימיו למות • אמר לפניו רבונו של עולם לשוא דשו רגלי ערפל ולשוא רצתי לפניך כסוס וכו'†

Near the end of the same page:—

כיון שראה משה שאין משגיחין עליו הלך אצל ים הגדול • אמר לו הים הגדול מה היום מימים הלא אתה בן עמרם שבאת עלי בכיטך והכיתני וכו'

In the lower half of fol. 103b:—

מה עשה הלך אצל שבעים זקנים לפני אוהל מועד ואצל כל ישראל ונתן את קולו בבכי • • • ואמר להם • • • בבקשה כיכם עשו עמי במדת רחמים • • • ובקשו עלי רחמים • • • כיון שראו מרת נפשו מיד נתנו את קולם ובכו וזעקו וזעקה גדולה ומרה עד שעלה בכייתם לשמי מרום • • • באותה שעה ירדו מאה ושמונים וארבע ריבוא מלאכי מלחמה ועמדו כל מלאך ומלאך אצל כל אחד ואחד מישראל והיו מחטפין את דיבורן מתוך פיהם כדי שלא יתפללו על משה אמרו שני מלאכים גדולים היו עליהם אחד צקון שמו ואחד לחש שמו בא צקון וחטף את דיבורו בא לחש להחזירו ירד סמאל ואסרו בשלשלת של אש וכו'

On fol. 105a:—

מה עשה סמאל באותה שעה נטל חרבו מתערה ועמד על משה מיד עמד משה בחימה גדולה וקצף עליו ונטל את המטה‡ האלהים בידו שחוקק בה שם המפורש ופגע בו בסמאל וגער בו בכל כחו • • • עד שנס מפניו

† Compare Sundel's **ילקוט**, fol. 8b sqq. (taken from

‡ For מטה.

(תנחומא סדר ואתחנן

The greater part of the tract proceeds on the lines of the usual text. The chief part, dealing with Moses' treatment of Joshua, begins on fol. 106b.

End:—

ויהושע בקש משה ולא מצאו והיה בוכה ואומר
הושיעה יי' כי גמר חסיד . . . וכל ישראל בוכים ואומרי
ויתא ראשי עם צדקת יי' עשה . וכל מלאכי רקיע
ורקיע בוכים ואומרים ומשפטיו עם ישראל

XII. Foll. 108a-109a; the same writing, &c., as the four preceding numbers.

A short tract on the same theme.

Heading:—

מדרש אחר כמשה רבינו

Beginning:—

רבות בנות עשו חיל . . . מדבר במשה שנתעלה †
יותר מן הכל . כיצד . אדם הראשון אמר למשה אני
גדול ממך וכו'

End:—

אמר רבי אבין כיון שנסתלק התחתונים היו מקלסין
ואומרי 'תורה צוה לנו משה' והעליונים מקלסין אותו
שנאמר 'צדקת יי' עשה' והקבה מקלס אותו ולא קם
נביא עוד בישראל וגו' . וזאת הברכה ‡

Then:—

סליק פטירת משה רבינו

With this tract, which begins like Enoch Sundel's *ילקוט*, fol. 12b, compare the 'נוסחא ב' of the *פטירת משה* as printed in Jellinek, *vi.*, p. 71 *sqq.*

XIII. Foll. 109a-110a; the same writing, &c., as in the five preceding numbers.

מדרש שלמה המלך, consisting of the piece about King Solomon and Asmodaeus which usually forms part of the *יתהלל אל* (comp. *חבור המעשיות וכו'*, Jellinek, *בית המדרש*, *vi.*, p. 106), and the *מעשה*

about King Solomon and Asmodaeus also printed in the earlier portions of the *חבור המעשיות*

Beginning:—

זה המדרש משלמה המלך כתוב כה אמר יי' אל
יתהלל חכם בחכמתו כנגד מי אמר ירמיה הנביא
מקרא [זה] לא אמרו אלא כנגד שלמה המלך וכו'

End of this part:—

ואומר 'זבחי אלהים רוח נשברה' מיד חזר שלמה
המלך למלכותו ומלך עד יום מותו

Then the second piece:—

מעשה שהיה בימי שלמה המלך כשנכנס עליו
אשמודאי וכו'

End:—

באותו שעה היה אומר כי יי' נתן חכמה מפיו ודעת
ותבונה *

Then:—

סליק זה המדרש

XIV. Foll. 110b-112b; the same writing, &c., as in the preceding six numbers.

פרק דר' אליעזר בן הורקנוס, consisting of a short preface by the compiler, a summary of chs. iii.—xi. (with considerable breaks, however) in their usual form, with here and there additional matter.

See the text as printed from the present MS. in Chaim H. Horowitz, "Sammlung Kleiner Midrashim, Erster Theil" (pp. 4—10), and consult the introductory section to the same (pp. 1—3).

On the entire subject of the *פרקי דרבי אליעזר* see the summary given in the "Jewish Encyclopedia," x., 58—60, where also the divergent theories about its composition are mentioned, the literature being given at the end of the article.

XV. Foll. 112b-114a; the same writing, &c., as in the preceding seven numbers.

סידור של מידות טובות, beginning (with variations) like *נוסחא ב'* (מדרש ה' בהכמה יסד ארץ),

† In the text: *שנאמר תעלה*, but corrected in the margin (apparently by Almanzi) into *שנתעלה*.

‡ This rubric shows that it was intended for liturgical use on *שמיחת תורה*.

* A modification (through memory quotation) of Prov. ii. 6.

as printed in Jellinek, בית המדרש, v., p. 63 sqq., but passing over (after משפטו על) into a series of paragraphs beginning:—

וְחֹזֵר הַקֶּבֶה עַל כָּל מִידוֹת טוֹבוֹת וְלֹא מִצָּא לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מִידָה טוֹבָה כְּתוּרָה

On fol. 113a:—

עֲשֵׂרִים וָאַרְבַּע מִידוֹת טוֹבוֹת בְּרָא הַקֶּבֶה בְּעוֹלָמוֹ . . .
וְאִילוֹ הֵן אַרְבַּע לָאָדָם הָרִאשׁוֹן . אַרְבַּע לְדוֹר הַמָּבּוּל .
אַחַת לְדוֹר הַפְּלָגָה . שְׁתֵּים בְּסָדוּם . שֵׁשׁ בְּמִדְבָּר . שֵׁשׁ
בִּירוּשָׁלַיִם . אַחַת לְעֶשְׂרֵת הַשָּׁבָטִים .

The remainder is occupied with the details of the מידות thus summarized, but the paragraph dealing with לעשרת השבטים is placed before בירושלים שש.

At the end:—

חֲסִילוֹ הַמִּידוֹת . סֵלִיק הַמִּידוֹת טוֹבוֹת

XVI. Foll. 114a-115b; the same writing, &c., as the preceding eight numbers.

אלף, or the fundamental ideas underlying the letters of the alphabet.

Beginning:—

אַלֶּף זֶה הַקֶּבֶה שֶׁהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן וּמִבְּלָעָדָיו
אֵין אֱלֹהִים וְהוּא אֱלֹוֹף בְּרֹוב אֶלְפֵי כָלֶךְ וְכוּ

The tract proceeds to deal, under the special heading: זֶהוּ סֵדֵר גִּימְטְרִיָּא, with the double letters מִנְצַפֵּךְ, the letters of the names אַנְכִי, תוֹרָה; יְהוּדָה, יַעֲקֹב, יִצְחָק, אַבְרָהָם and many other words.

End:—

שִׁישִׁים הֵמָּה מַלְכוּת אִילוֹ ס' מַסְכִּיּוֹת (sic) שֶׁל הַלֵּכָה
וְשִׁמְנִים פְּלָגִשִׁים אִילוֹ פ' בְּתִי מִדְּרָשׁוֹת שֶׁהִיוּ בִירוּשָׁלַיִם
כְּנֶגֶד פִּתְחֶיהָ . וְעַלְמוֹת אֵין מִסְפָּר זֶה מִשְׁנֵה הַחִיצוֹנָה .
הֵנָּה מִטָּתוֹ שֶׁל שְׁלֵמָה שִׁשִׁים גְּבוּרִים סָבִיב לָהּ מִיִּנִין †
אוֹתִיוֹת יִבְרַכֵּךְ . נִשְׁלֹם

XVII. Foll. 117a-139a, with 26 to 30 lines to a page. Ashkenazi Rabbinic writing, dated A.M. (5)264 (A.D. 1504).

of Bahye b. Asher, though here, as elsewhere, ascribed to Moses Nahmanides, רמב"ן being written on the upper margin of the first page. For the form of text compare the printed editions.

Beginning:—

רוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם הוּא הוּן יִצְוִרִי מְדוּרִין לְשִׁלְשָׁה
רִאשִׁים

End:—

וְקִרְנִים מִידוֹ לוֹ וְשֵׁם חֲבִיּוֹן עִזּוֹ ה' עִזּוֹ לַעֲמֹו יִתֵּן
וְכוּ

Then the scribe's colophon:—

בְּרוּךְ הַנּוֹתֵן לִיעָף כַּח שׁוֹיכְנִי וְסִייעָנִי לְגִמּוֹר הַסֵּפֶר
הַזֶּה הִיוּ יו' ו' ה' סִיּוֹן רִסְדֵּי בְּעִיר מִיִּשְׁטָרֶשׁ לְאַהֲבֹו
הַהֶגֶן הָחָר מִיכֵיל (so the MS.) יִצְוֹ וְה' בְּרַחֲמָיו
יִזְכֶּהוּ וְיַחֲיֶיהוּ לְהַגּוֹת בּוֹ וְלִקְיִים אֲמִרִי שֶׁפֶר כָּל הַכְּתוּב
בּוֹ וְלִהְנַחֲלֹו לְבָנֵי בָנָיו אַחֲרָיו עַד כִּי יָבֹא שִׁילָה כָּהֵן
הַסּוֹפֵר כִּנְחָם אֶלְדִּנְדוּרָף אִינֶשׁ שְׁפִיל וְאוֹזִיל הַנִּמְלָה
קִצּוֹצֵי הָאֲבֵרָה הַהִנִּיעַ לְשָׁנִים אֲשֶׁר אֵין לוֹ בָּהֶם חֶפֶן
וְכוּ

The colophon is followed by the final paragraph of the printed text (הַמְשָׁכִיל בַּחֲכָמָה), which had not been given at the end of the work itself; and this again is followed by a request of the scribe that he should not be held responsible for the mistakes of his copy, as the טוֹפֵס before him was מַעֲשֵׂה הַנֶּעֱרָ לֹא יָדַע מֵאוֹמְרָה

XVIII. Foll. 141a-147a, with 24 or 25 lines to a full page; written by the same scribe (but in a larger hand) as the preceding number.

Part of Joseph b. Abraham Gikatilia's Commentary on the הגדה של פסח; compare Add. 27,142, I. (Cat. no. 746, section "Kabbalah"), where also the portions incorporated in Mose de Leon's החכמה ס' are referred to.

Title:—

פִּי הַהַגְדָה שֶׁל רַבִּי יוֹסֵף גִּקְטִילִיָּה זִלָּל

Beginning:—

יֵאָר ה' פָּנָיו אֵלַיךְ וְכוּ

† So the MS.

End (comp. no. 746, fol. 6b, about a third of the page down):—

אֶעֱפֹ שְׁאִין בַּעֲלֹם שְׁהִיָּה מִצִּי כִשְׁהַחִיל לַחֲדָשׁ
הָעוֹלָם לִיל רֵאשֹׁן שֶׁל פֶּסַח דּוֹמָה לְכֻלָּה וְכוּ'
(but the part from ליל onwards is crossed through).

The scribe then wrote:—

לֹא מִצָּאתִי יוֹתֵר בְּתוֹפֶס שְׁלִי

After this the colophon, showing that, like no. xvii., this piece was copied at מִיִּשְׁמֵרֶשׁ for the scribe's friend מִיכֵיל, who is here described as אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם.

XIX. Foll. 149a—161b, with 39 to 42 lines to a page. A neat Franco-German Rabbinic hand of the thirteenth to fourteenth century. Most of the leaves have been more or less damaged by fire in the middle of the inner margin, parts of the text being destroyed in foll. 149—152.

The well-known work of Benjamin of Tudela, known as מִסְעוֹת בְּנִימֵן; see particularly the latest edition (by Marcus Adler, London, 1907) for which the present MS. has been much used.

Heading:—

זֶה סֵפֶר מִסְעוֹת שְׁחֵבֶר ר' בְּנִימֵן בֶּר יוֹנָה מֵאֶרֶץ
נִבְאָרָה נֶעַ

XX. Foll. 163b-164b, with 29 to 31 lines to a page. Franco-German cursive writing (influenced by the Italian style?) of the sixteenth century.

A piece excerpted from Isaac b. Judah Abravanel's Commentary on Isaiah (ch. xlv.); compare the printed text (1520, &c.). The heading is: עֲנִיִן כּוֹרֵשׁ וּמַעֲשִׂיהוּ. Beginning: זָכְרוּן וּתְחִלָּתוֹ וּמַעֲשִׂיהוּ דְּנִבְיָא לֹא זָכְרוּ וּמִפְּנֵי זֶה נִאֲמַר כּוֹרֵשׁ רוּעִי רָל הַכֶּלֶב שִׁירְעָה צֹאנִי וְהוֹתֵרָה בּוֹה הַשְּׂאֵלָה הַשְּׁלִישִׁית

The piece has been rather carelessly copied (an instance is provided in the beginning quoted above), and some corrections have been added in the margin.

XXI. Foll. 165a-166b, with 27 or 28 lines to a full page. German cursive hand (influenced by the Italian style?) of the sixteenth century.

entirely different from that printed from the Yalkūt by Jellinek † (בֵּית וִישְׁלַח ס' הִישֵׁר comp. vol. iii., no. i.); and "The Chronicle of Yerahmeel" (edited by M. Gaster), chs. xxxvi. to xxxvii.

Beginning:—

וַיְהִי חֲתַת אֱלֹהִים וְגו' אָמְרוּ ר' כִּשְׁהֲרֵנוּ שְׁמַעוֹן וְלוֹי
אֶת שְׂכֵם נִפְלָה פָּחַד עַל כָּל הָאוֹמוֹת . . . כִּה עֲשָׂה
יַעֲקֹב אֶסְפֵּה אֶת כָּל רִכְוֹשׁוֹ לִלְכַּת אֶל יִצְחָק אָבִיו וְכִיּוֹן
שֶׁהֵלֵךְ מִדֶּלֶךְ שְׁמִנַת יָמִים פָּנַע בּוֹ חֵיל כְּבֹד מֵאֵד . . .
וְאוֹתוֹ הִחִיל יֵצֵא מִנִּיּוֹה † וּלְקַחְו מִס כִּכֹּל הָעוֹלָם וּלְכַבּוֹשׁ
כָּל הָעוֹלָם תַּחְתּוֹ וְכִיּוֹן שְׁבֹא אוֹתוֹ חֵיל בְּאֶרֶץ קְרוֹב
לְשִׁכְּם שְׁמַעוּ אֶת הַשְּׁמוּעָה כִּה שְׁעִשׂוּ בְנֵי יַעֲקֹב וְכוֹיֵד
הָרָה אָפֶס שֶׁל אֲנָשִׁי נִיּוֹה † וּבֹאוּ כִנְגֵד יַעֲקֹב לְהִלָּחֶם
עִמּוֹ

Judah also plays here the leading part among the brethren; thus about the middle of the first page:—

אָמַר לוֹ יְהוּדָה אָבִי יִיעֲפֹת וִינְעֹת הַנִּיחָנִי לְהִלָּחֶם
בָּהֶם אָמַר לוֹ יַעֲקֹב בְּנֵי יִדְעָתִי אֶת כַּחַד וְאֵת גְּבוּרַתִּי
כִּי רַב הוּא וְאִין כְּמוֹךְ בַּעֲלֹם בְּגִבּוּרָה פָּחַד אָבִיךָ
יְהִיָּה בַּעֲזוּרִיךָ לָךְ וְהִלָּחֶם כִּנְגֵדָם

Lower down on the same page:—

וַיֹּאמְרוּ אֲנָשִׁי נִיּוֹה . . . עַד מָתִי נִלָּחֶם עִם הַמַּשְׁחִיתִים
הָאֵילִי נַחֲזוֹר לְאַחֲרֵינוּ . . . וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּלֶךְ נִיּוֹה אִי
גִיבּוּרִי אִי חֻזְקִים . . . וְכֹאשֶׁר יִשְׁמַעוּ הָאוֹמוֹת וְהַמְּלָכִים
שְׁכַבְשׁוּ (MS. שְׁכַבְשׁוּ) תַּחַת יָדֵינוּ לְתֵת לָנוּ מִס
יִתְאַסְפוּ עֲלֵינוּ כּוֹלָם כֹּאחַד וַיִּתְעַלְלוּ בָנוּ וַיַּעֲשׂוּ כְרִצּוֹנָם . . .
וְהִי כֹאשֶׁר שְׁמַעוּ דְּבָרֵי מַלְכָם וַיֹּאמְרוּ לְהִלָּחֶם עוֹד וְכוּ'

On fol. 165b:—

וַיִּקְפוּץ יַעֲקֹב כְּאַלְפִים אִמָּה בְּדִילּוֹג אֶחָד עַד אֶשֶׁר
לֹא יָדְעוּ הֵיכֵן הוּא וְתַגְבֵּר יָד יַעֲקֹב עַל הַחֵיל וְכוּ'

† The close connection of that Midrash with the story of the exploits of the sons of Jacob in the Book of Jubilees is well known.

‡ It will be remembered that in the corresponding part of the וִישְׁלַח in its usual form it is the Canaanitish kings who fight against Jacob and his sons.

End (foll. 166a, 166b):—

ויעף יהודה ויצמא למים ולא היה לו מים ויתקע
אצבעו בארץ בחזקה ועלו המים כנגדו וירא החייל
עליית המים כנגד יהודה ויאמר איש אל אחיו אנוס
מפני המשחיתים האלה כי האלהים נלחם להם וינוסו
כל החיל דרך היער וירדפום ויכוס מכה גדולה עד
אין מספר וקצת מהם נסו אל נפשם ולא יכלו בני
יעקב לרדוף אחריהם ויתקע בשופרות ויחזרו לאהליהם
ויוסף לא היה שם ויצר לבני יעקב מאד מאד על יוסף
אחיהם . . . וירץ נפתלי אחיו לחפש אחריו וימצא
אותו נלחם עם החיל ויקרא נפתלי האתה זה אחי
יוסף ויאמר אני ויעזור לו נפתלי וישחיתו את החיל
בלי מספר . . . ויבאו אל יעקב אביהם ויעמדו ולא
רדפו אחריהם שאר בני המלכות ויבא בטח אל יצחק
אביו לממרא קרית הארבע

XXII. Foll. 166b, 168, 167a; † same writing, &c., as the preceding number.

The first part of the *מדרש ויסעו* (namely that dealing with the war against the Canaanitish kings) in its usual form; compare Jellinek, *בית המ'*, vol. iii., no. i., &c.

Beginning:—

ועוד מדרש אחר דרשו רבותינו ז"ל . ויהי חתת
אלהים . . . אמרו אם שני בני יעקב וכו'

End:—

וכמשם והלאה עמדו בשלום עם האמוריים וזהו אשר
לקחתי מיד האמרי בחרבי ובקשתי

Then:—

סליק סליק סליק ‡

XXIII. Foll. 167, 169; same writing, &c., as in the preceding two numbers.

The second part (that dealing with the fight against Esau) of the *מדרש ויסעו* in its usual form; compare the text in Jellinek, &c.

† The leaves have been misplaced early in a process of binding, and directions to the reader are written at the bottom of the leaves concerned.

‡ Thus emphatically indicating the separateness of the composition. As the second part of the Midrash is based, not on *ויסעו וכו'*, but on a different Scriptural verse, the division of texts in the MS. appears to be more original than their combination into one piece.

Beginning:—

כתיב וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו מפני שטר
חוב † ויא' מפני הבושה שאמרו ר'זל סברה לפי שפינה
עשו כליו מפני יעקב

End:—

ונתנום למס עובר

1077.

Add. 27,095.—Paper, about 6 $\frac{3}{8}$ in. by 4 $\frac{1}{2}$, consisting of 85 leaves (with the addition of a large number of blank leaves). Largely arranged in parallel metrical columns. Number of lines to a column or page varies. Italian cursive; copied for the most part by Joseph Almanzi, A.M. 5600 and 5613 (A.D. 1840 and 1853). [ALM. COLL., 201.]

I. חיבור מתק שפתים, Hebrew Prosody of Immanuel Frances, in the form of a dialogue between יכין and בועז. Fol. 1a.

After the title (fol. 1a):—

חיברתיהו אני הצעיר אלנעם [ר"ל עמנואל
פראנשים] ‡ אחי החרף [ר"ל החכם ר' יעקב פראנשים] †
בשדי ארג"ל שלא באתי בעיר מפני המגפה שנת
ת"ז כטל אמרתי וחזרתי עליו ש' תלף ובו אודיע
דרכי שירי להק בשם המתוכחים בו הלא הם יכין
ובועז

There follows the poem beginning: האספו
כלכם, and at the bottom of the same page:—

נעתק מהצעיר יוסף אלמנצי בשנת ה'תר לפ"ג

The edition of the work, from a Berlin MS., by H. Brody (*מקצי נרדמים*, 1892), evidently represents the text of 1677, whilst the present MS. contains the work as revised by the author in 1679. See also Neubauer's Bodl. Cat., no. 1990.

† Comp. Genesis Rabba, lxxxii. 14; lxxxiv. 1.

* MS. not clear, however.

‡ The words in brackets (as in the MS.) were apparently added by Almanzi.

The poems are, as in Mortara's edition, arranged in two divisions, and are here, in part, accompanied by a ביאור of Immanuel Frances.

V. מכתבים שונים לשבח שבתי צבי ונתן העותי. Fol. 62a (the text itself beginning on fol. 63a).

The little tract is a connected statement by an adherent of Shabbēthai Šēbhī and Nathan of Gaza concerning מה שידענו בבירור עד היום כ"א כסלו ש' תכ"ו לפק with special reference to an interchange of letters between Nathan of Gaza and Rabbi Raphael Joseph resident in Cairo.

Beginning:—

להפקת רצון מעכ"ת התאפקתי לכתוב שמועות שבאו עד ממצרים מתחלת גאולתנו ת"ל

At the end (occupying about two and a half pages) is given טופס הכתב ששלח הנביא אשר בעז"ה תובב"ל לשר הגדול כמה"ר רפאל יוסף נר"ו תרשב מצרים היום הזה

VI. ספר תוכחת מגולה, consisting of four poems, in dialogue form, between כלכל and דרדע, by Simḥah Calimani.^a Fol. 68a.

On the title-page the little work is described as מגולה און אנשים ובמוסרם יחתום בהראותו את הדרך ילכו בה וכו'

The separate titles of the poems are (1) הבל (2) חנף ומרע (3) חכם בעיניו (4) בני אדם

Lower down on the title-page:—

חברו המוחרב יצ"ו לתשוקת האמת ולאהבת היושר לזכות את הרבים ה"ה כמוהר"ר שמחה קאלימני נר"ו אחד מרבני ויניציאה

Then:—

נעתק מהצער יוא"ל בשנת תר"ג מצות לפק

VII. Two poems copied from codex de Rossi, no. 1278. Fol. 84a.

^a See the reference to the poems in Steinschn., Bodl. Cat., col. 2595. Only the fourth poem is, however, directed against the Kabbalists.

The first, which is anonymous, is headed by Almanzi: דבר נעים ונאה מצאתי: and begins: שלח יונה מבשרת

The second, entitled: הורע והלחיים והקיבה (in condemnation of Jewish hankering after Gentile manners and customs), is by Ephraim b. Joab of Modena, the characterisation of the poem being:—

דבר חובר על שלשת הדעות החזקות להראות העמים את חרפתן וכו'

Beginning:—

אחי שמעו קולי רעי האזינו לי

1078.

Add. 27,108.—Paper, about 8½ in. by 6¾, consisting of 173 leaves (besides a large number of blank leaves at the end), with 14 or 15 lines to a page. A large Italian cursive hand of the eighteenth century. [ALM. COLL., 214.]

† forming Part i. of Abraham Farissol's אברהם. ‡ See also the B.M. MS. Or. 6892 (a different recension, however).

On fol. 1a:—

ספר ויכוח הדת אשר חבר האלוף כנהרר אברהם פריצול וצוקל אשר אור תורתו זרח בעיר פירארא בשנת הרסב' כנר' בפ"י נה

On fol. 1b: מנן אברהם. Then, under the heading על הספר:—

בראשי עמרה בספר תפארה ועזר יקרה ואבני השם

להשיב לאנשים על רובי דרושים וליחזק נחלשים ובעבורם ינהם ושלל הוא עושה לאל נצחי חוסה וליעקב מחסה ומנן אברהם

The הקדמה begins:—

אמר אברהם פריצול * הדבור והחקירה והויכוח בענייני האלקות והאמונות יפול בהם תמיד מן הספק והבלבול באיזה צד שיהיה

† The employment of the titles varies, however, in the bibliographies.

‡ The date given at the end of chapter lxxiii. in this MS. is, however, רס.

On fol. 2b:—

לכן נצד הסבות האלו היה ראוי המניעה והשתיקה בדברים ולהניח ברכה אל כל המאמינים מבלי חקירה ועיון וכו'

On fol. 3a:—

האננם לבקשת האדון האביר הנורא אדוננו מִסֵּר אִירְקוּלִי דוֹכּוֹס פִּירְאָרָא וּוּנְתוּ וַאֲחִיו יְרֵה שְׁהִם הִרְחִיבוּנִי וּצְוּנִי לְבוֹא לִפְנֵי יֶקֶר תִּפְאָרְתָּם פְּעָמִים רַבּוֹת לְדַבֵּר וּלְהַתּוֹכַח עִם שְׁנֵי הַחֲשׁוּבִים הַמְּפֹרָסִים בּוֹכֵן וּבִמְקוֹם הָלוּ הֵם אַח לְדוּדִיקוֹס מוֹאֲלִינְצָא מַכַּת הַדְּרָשִׁים דּוּמִינִינִי וְאַח מֵאֲלִפִּינְטָא † מַכַּת הַקְּטָנִים וְהוֹכְרַחְתִּי בְּצוּיִים וּבִרְשׁוֹתָם לְדַלֵּג שׁוֹר וּלְדַבֵּר לִפְנֵיהֶם פְּעָמִים רַבּוֹת בְּשׁוּבָה וְנַחַת בְּדִרְוֹשִׁים מִתְּהַלְפִים עַד בּוֹא חֲבוּרָם בְּקִבּוּץ הָלוּ י' עַל כֵּן עִבְרַתִּי עַל רְצוֹנִי וְנִדְרַשְׁתִּי אֵלֵיהֶם . . . וְגַם לִקְצַת חֲכָמִים אֲחֵרִים לְמִיֶּסֶר בְּרִטּוּלֹמִיָּאוֹ גִּינִי וְהוֹכְרַחְתִּי לְכַתּוֹב וּלְהַעֲלוֹת עַל סֵפֶר כִּלְשׁוֹנָם רֹב פְּרָטִי הַשְּׁאֵלוֹת וְהַתְּשׁוּבוֹת . . . בְּאִמְרָם כִּי הֵם רוֹצִים לִרְאוֹת עַל סֵפֶר הַזֶּה הַתְּשׁוּבוֹת אֲשֶׁר הִשִּׁיבוּנִי אִם יֵשׁ בָּהֶם מִמֶּשׁ לְכַוֵּן הַשִּׁיב לִי גַם הֵם עוֹד נִגְדָם בְּכַתֵּב יָדָם וְכוּ'

The number of פרקים in the present recension ‡ is seventy-three, the heading of the first being: לְמַה לֹא נִתְּנָה הַתּוֹרָה לְשִׁלְמִים קוּדֶם: על ידיעת קץ לביאת משיח: מְרַעָה §, and of the last: וּכְנֵן תַּחֲיִית הַמֵּתִים

On fol. 173a: תוֹשִׁלְבֵּעַ וכו', followed by some lines beginning: תוֹדָה לָךְ צוּרִי.

(fol. 173b), containing an answer given by טרינו at כונר ישראל פואה to a certain פראק עֵד on אורד הנלות, appears to be an addition of the scribe. Preceding this piece are some disparaging remarks on the Founder of Christianity based on the רַת of אם בהקתי (not in the manner of the generally cautious Abraham Farissol).

Chapter lviii. was missing in the MS. from which the scribe copied, but he supplied it later (fol. 160a sqq.) after chapter lxxi.

† In H. J. Michael, אור החיים, p. 92: מאלפיטא.

‡ For other recensions see, besides Or. 6892 already mentioned, e.g. Neub. Bodl. Cat., nos. 665², 2018⁴, &c.

§ Somewhat longer in the enumeration of chapters at the beginning of the work.

1079.

Add. 27,116.—Paper, about 12 $\frac{3}{8}$ in. by 9, consisting of 17 leaves. Italian square and cursive writing, the number of lines depending (apart from foll. 1—4: title and prefaces) on the arrangement of text and Commentary on each page. Dated A.M. (5)546 (A.D. 1786). [ALM. COLL., 223.]

The satirical epistle known by the title אגרת אל תהי כאבותיך, † addressed by Profiat Duran to David En-Bonet ben Goron, with the Commentary of Joseph b. Shemṭob.

The contents of the title-page (fol. 1a) are taken from the printed edition (according to Steinschneider: Constantinople, ca. 1577 ‡) from which the copy was made, the scribe adding:—

ועתה נתחדשה ותצא לאור משפטה בכתב יד הצעיר הכותב ה' יששכר היים בללא יצחק קרפי
ול בשנת י'שכר לפעולתך לפק

Fol. 1b contains, under the heading התנצלות, verses by the copyist, beginning:—

ישתבח הגבור ויתעלה היוצר

The work is preceded by הקדמת המדפוס (i.e. of Isaac b. Abraham 'Akrish) and הקדמת החכם הפילוסוף האלקי כהר' יוסף בן שם טוב זל

1080.

Add. 27,128.—Paper, about 7 $\frac{7}{8}$ in. by 6 $\frac{1}{8}$, consisting of 255 leaves, with 31 or 32 lines to a page. The first four and the last two leaves are badly damaged. German cursive writing of the end of the sixteenth century.

[ALM. COLL., 235.]

† For copies of the text without Commentary see Add. 19,668, iv.; Add. 27,088, iii. (both in this section).

‡ See Steinschn., Bodl. Cat., col. 2117.

I. A series of forms for contracts (*e.g.* a כתובה for a widow marrying a second time, fol. 2*a*; כתובה דאירכסה, foll. 2*b*, 3*a*; מכירת שטר, fol. 4*a*; שטר הרשאה לגבור קנס שידוכין, fol. 6*a*; also דיני קיום, *i.e.* some rules for preparing contracts, fol. 2*b*). The forms show various dates in the closing part of the sixteenth century.

II. An Index to the Biblical passages referred to in the Talmud (similar to תורות אהרן, but giving the Talmudical *Pērākim* instead of the pages). Fol. 7*a*.

It is to be noted that the five Megilloth follow the Pentateuch in this Index.

III. A tract of the same character as יסוד תשובה (ascribed, in its original form, to El'azar of Worms; see the printed edition, Cracow, 1585?; also under the title יורה המאים, Venice, 1589. See also יסוד עולם, Salonica, 1756). Fol. 50*a*.

Beginning:—

תניא אין בין המודר מיתה לה · שבעה דברים קדמו לעולם · אילו הן תורה · תשובה · גן עדן וגינהם · כסא הכבוד · בית המקדש · שמו של משיח · לכן בבראשית רבה ובתרגום סוראי התורה קדמה · לאחר כך כסא הכבוד · · · והתשובה ממוצעת בין גן עדן לגינהם

End:—

כל המקנא את חבירו אפילו בדברים צריך לפייסו

IV. Notes on Rashi's Commentary on the Pentateuch and the five Megilloth. Fol. 53*a*.

Beginning:—

אמ' ר' יצחק · נ"ל שק' לרש"י למה פתח משה התורה בבראשית היה לו למשה להתחיל התורה בכינוי הראשון

V. Rough diagrams of the golden candlestick and the tabernacle, followed by an absurd map of Palestine. Fol. 80*a* (fol. 83*b* contains some Kabbalistic notes).

VI. פענח רזא, a Commentary on the Pentateuch by Isaac b. Yehūdah hal-Levi.

Fol. 85*a*. The text is slightly defective at the end.

Beginning:—

אני הצעיר לבית אבי רמיה ותולעה יצחק בר' יהודה הלוי חברתי זה הספר וקראתי אותו פענח רזא דכל רז לא אניס ליה

Compare the printed editions, and see Steinschn., Bodl. Cat., col. 1127.

Fol. 1*b* contains a mutilated medical recipe, and on fol. 255*a* is a form of certificate for a שוהט (also mutilated).

1081.

Add. 27,129.—Paper, about 7 $\frac{7}{8}$ in. by 5 $\frac{3}{4}$, consisting of 281 leaves, and containing a miscellaneous collection of writings (fragmentary in part), with details as below. The character used throughout is Italian cursive, except where otherwise stated.

[ALM. COLL., 236.]

I. Foll. 2*b*—21*b*, with usually 27 lines to a full page. Sixteenth century, but fol. 21 is in a different hand from the rest.

הלכות פסח by Joseph Kolon on the סכנ as contained in the פסח.

Heading:—

אלו הם הדושים פירש מורי הרב ר' יוסף קולון צרפתי ז"ל על סכנ בהלכות פסח ל"א

Beginning:—

אומ' שם במצות עשה בסימן ט"ל · ואומ' ר"י דבטול מועיל מטעם הפקר · וקש' אם בטול מועיל מטעם הנקר לר' עקיבה אמאי אינו מועיל אמפרד וכו'

Fol. 21*a* begins:—

פרק אלו עוברין תנו בצק שבסדיקי ערבה · · · גרסין עלה דההיא בגמ' אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא במקום שאין עשוין לחזק · · · ופי' רש"י עשוי לחזק היינו שהוא עשוי לחזק המים שמשמין בעריבה · · · והתוס' בשם ר"י פי' לחזק את הכלי וכו'

End (fol. 21b):—

ולכך כזית במקום לישא אפי' עשוי להזק חייב לבער
ואיני רוצה להאריך יותר

There are a number of marginal notes in a different, though apparently not much later, hand. They are generally introduced by נל, and deal mostly with the form of the text.

II. A short note (writing, &c., as in bulk of no. 1.) headed: באב מהרר מתתיה (fol. 22a; beginning: אינמי יש לפרש (דשמואל מיירי באדם שנדר להתענות יום אחד וכו'), followed on the same page by another note beginning: וכה שאומ' ועשית עטרות ושמת בראש: יהושע שני צוויים הם רל' שהעטרות תהיינה להלם ולטובייה וכו'.

David Kimḥi and Kalonymos are referred to in the second note.

III. Foll. 22b—25b, writing, &c., as in nos. 1. and II.

Discussions on הלכות ט' באב as contained in the סמג, taken down from an oral communication of Isaac Laṭif (not, of course, Isaac b. Abraham ibn Laṭif, author of the שער השמים [see nos. 915 and 916] and other works).

Heading:—

בסמג בהלכות ט' באב נפי' האלוף כמדר יצחק
לטיף יצ' ליה

Beginning:—

אעפ' שמתוך ההלכה אינו חושש לזה מדקאמ' התם לחיף מר וליפרע וכו' . הא דלא איתי ראייה מדרב דאמ' לזה אדם תעניתו ופורע משום דיש לדהות דההיא אחר שקבל תעניתו אבל לא התפלל תפלת תענית עדן

On fol. 24b:—

שנינו בפרק קמא דסוטה וכו' בפולמוס יל' אספסיוס וכו' עד בפרק קמא דגטין אומ' כי כלילא שאומ' במשנה שאסור זהו מדרבנן וכו' . כלומ' דאעג דאמרינן התם פרק קמא דגטין רבינא אשכחיה למר שמואל . . . אל לא סבר לה כר הסר המצנפת והרם העטרה

End:—

וה' זל' כלומ' נדבתם תעלה לפני ה' לטוב להם
בוה ובבא

Then:—

עכ' כפי אונ'ל† יצ'

Among the authorities mentioned are Rashi, Radak, and Kalonymos.

IV. Foll. 26a—45b, writing, &c., as in nos. I.—III.

דיושם by Mattithyah טריוש and Obadyah ירא (apparently, Obadyah of Bertinoro) on the laws relating to יום כפור, ראש השנה, &c.

Heading:—

דיושם מהרר מתתיה טריוש ולהה ומהרר עובדיה
ירא ביהר על דיושי מהרריק ולהה במצוות רה ויומא
סכה ולולב והנוכה ואיש איש אזכור בסוף החדוש

The names of the authors appear at the end of sections in abbreviated forms: כמטו (also כממט, and more often כהרמט), כיעי, כהרריק.

Beginning:—

מצות עשה לתקוע בשופר כו' . נראה לעי' (פ) דלכך
נקט מע לתקוע ולא אמ' לשמוע כמו שפ' הרמבם
נפני שמצא במקומותיו שהיו נוהגים לברך על תקיעת
שופר

On fol. 34a is a section headed: בפרקי דרה
בפרק ב דרה ולא כהרמבם, and beginning: אנשי ירושלם בלבד ולא שתהיה יושבת בתוך הנחל
פי' בתוך העמק וכו'

On fol. 39a begins a section headed:
דיושם על מצות סכה כהרר מתתיה טריוש זל' ליה
כתוב בפרשת אמור לכך מתחיל: בזה הלשון ולא אמ' מצוות עשה לישיב בסוכה כמו
שאמ' בשופר וכו'

A section כהרמט begins on fol. 42a, and another on מצות כגלה by the same writer on fol. 45a.

† The last two letters of the abbreviation are, of course = לטיף, but it is difficult to see what the first three letters represent.

There are some marginal notes by the same hand as in no. 1.

V. Foll. 46a—67b, with usually 32 lines to a page. Another hand, dated A.M. 5277 (A.D. 1517). Imperfect at the beginning, and foll. 46 to 50 being more or less damaged in the upper part.

A table of contents, set out in considerable detail, of responses (311 in number) by Joseph Kolon.

Compare the tables of contents prefixed to the editions of the author's שׁוֹת published at Venice in 1519; Cremona, 1557, &c. The terms שרש and ענף are not used in the MS.

The first extant complete entry is that numbered כ"ב on fol. 46a, beginning:—

מאחר שהעידו פלו' ופלו' שכשהולכו הגוים עמהם את ראובן כדי לאסרו הוא התרה באחים פלו' ופלו' שלא למוסרו ביד גוים וכו'

The last entry begins:—

מה שאמרו אל יורה אלא א"כ רחוק מרבו ג' פרסאות לא אמרו אלא בדבר הדוש

The earlier responses deal mainly with דיני ממונות, and these are followed by responses on the marriage law, divorce, &c.

Scribe's colophon:—

תמו הסמני פסקי ש"ת כ'הר"ק ז"ל היום יום ה' ה' אייר שנת ע"ז ע"י הצעיר באלפי אליעזר תהלה לאל נוכח עלי הוא יזכני לחיות בא לציון גואל * עם כל בית ישראל * ודבר חזיו לטוב יאמן * במהרה בימינו אמ' ישראל

VI. Foll. 68a—87b; with 30 to 52 lines to a full page. Two different hands of the sixteenth century.

Letters on questions of Talmudic law in the following order:—

1. A letter headed: ק"ק אנשי אמת יראי ה' ק"ק and ending (is it imperfect?) with the words: כדווכחתי לעיל מתוך דברי with the words: הריצבא (close of fol. 68b).

* In the MS. היצבא.

2. A letter headed: אב לתורה ולתעודה ידו בכל הדא להכין אותה ולסעדה הרב המובהק מהר"ר שמואל הקטן בכ"ר : יהודה יצו וכו' מישה ז"ל כמודינא

Beginning:—

ע"כ אבא (אבוא) לפני מו' תאיר עינינו במאור תורתו על מעשה שאירע בגליל הזה שנתפשו ראשי העיר אשר יש לאל ידם לפרוע מסים וכו'

Near the end of this letter, Samuel b. Moses of Modena states that he is enclosing a copy of a communication which had been addressed to him by Joseph Kolon on a matter connected with the argument of his letter; and a copy of that communication actually follows in the MS. (foll. 70a-71b).

3. A letter without signature, headed: ש"ל יסגא לחדא אחו' היקר מהר"ר יודא מינץ יצו, and beginning: השאלה והנדון כבוליני' וכל אשר כתבו והשיבו עלה האלוף המופלג מהר"ק והיקר הח' שמואל מודינ' גם את אשר הוספת על דבריהם . . . בא לידי קריתי ושניתי ושלשתי . . . ראשית דברי הח' שמואל אשר כת' ז"ל דניזיל בהאי נדון אחר לשון בני אדם משום דצדק' תורת נדר יש בה וכו'

4. An unsigned letter headed: ברכה לראש מישביר . . . האלוף המופלג . . . יהוד' ס"ל יצו, and beginning: כתב דמר קבלתי ע"י בני יצו ועל אודו' ההוא גברא שנדר למיסק לא"י אשר התרת לו נדרו ואמ' לך איך פסקתי נגדך

5. An unsigned letter headed: המשכיל על דבר (and beginning: הנחמד ידי' נפ' הר' יצחק ש"ל הנדר אשר נדרת לסייע בהחזקת בתי כנסיות ובתי תפלות אשר בארץ הצבי כאשר עבר עליכם הנכבד כהר"ר יוסף ספרדי יצו שליה ק"ק מירושלם תובב

6. An unsigned letter headed: בר אוריין דממכרן ליה גליין . . . החר שמואל הגיע' אלי אגרת שאלתך על אשר נהגו הלועזים בכל מקומות מושבותיהם שבשבת בראשית א' כן הקהל מתנדב מעו' לצורך מאור בה' כדי שיקרא ראשון בהתחלת התורה

† Floruit towards the end of the fifteenth century.

There follows on fol. 78b what appears to be an addition to this letter, beginning: ועל הנטען שנשבע שקדש • הנה לא בארת שאלתך האם על בית דין אם כיווין להפרישם או אם האשה תובעת שיוציאנה

7. An unsigned letter beginning: ערבים עלי דברי דודים הנחמדים מזהב וכסף דברי פי חכם הן קבלתי כתב' • • • and beginning: • • • ידי' נפ' הדר' יוסף אשר שאלת ידי' על אשר נהגו הלועזים שאין האשה טובלת תוך מ' לזכר ומ' לנקבה וכו'

Again apparently an addition beginning (fol. 79b):—

הנה העתיר עלי דברי אהו' יצו לבאר לו דעתי על דבר אחותו היאך יתנהג עמה בענין פרנסת'

8. A long unsigned letter (foll. 80a—85a: different hand) headed: • • • איש תם יושב אוהלים • • • and beginning: • • • למה זה תשאל לשמי ואנכי ערום ועריה • • • על אודות ראובן ששלח סבלונות למשודכת לו ואחרי השדוכין וקבלת הקניין שלח טבעת זהב ע' שלוהו אל הנערה המשודכת לו וכו'

9. An unsigned communication beginning: נדרשתי לשאלו לי לחוות דיעי על אודות המסרב לחדש כתובת אשתו אשר נאבדה • • • לפי הנר' לעד דבר פשוט הוא שחייב לעשות לה כתובה כראשונה וכו'

VII. Foll. 88b—92a, with 30 to 34 lines to a full page. Italian Rabbinic writing of the sixteenth century.

A rather curious tract on certain doctrines and practices of the Christian Church.

Heading:—

פרטים שונים מענין אמונת הנוצרים ע"ג

Beginning:—

אמר הכותב כי ראיתי כתב המהבר הזה פר שופטים וז"ל וכמו כן יש דברים קדומים קודם אמונת הנוצרים וכו' עד אמרו והבמות לא סרו ראיתי לכתוב הנה קצת נימוסי הנוצרים ומעשיהם נעתקי' מאומה או מאומות יאמתו דברי המהבר ויוסיפו תוספת הבנה על מה שדבר •

A little farther:—

כאשר יקום נביא או מתפאר בנבואה ובשליחות ה' וירצה לחדש דת או נימוס מיוחס • • • ויעלה על לבו להעתיק עם או אומה מזה שהורגלו • • • יקשה עליו מאד הפעל הזה ויכבד עד כמעט שהוא נמנע אצלו כי ההרגל והמנהג הם קרובי' לנמנעי' ההסרה • • • ולכן מחדש דת הזה • • • יצטרך אל תחבולה וערכה • • • ולא יבטל ההרגל והמנהג הקדום בכללו פתאום

At the beginning of fol. 89a:—

וכשתתכוון בדברי הרב ז"ל חג"ל פל"ב תבין ההדמות וההמשל הזה ותחבולות המנהיג איך תדמה לתחבולות הטבע וערמת והכח האלקי המנהיג המציאות הקושר קצתו בקצתו וכו'

Lower down on the same page:—

ואומר כי האומה הנצרית ואם נתהווה מהאספסוף אומות רבות ומערב רב מהמון האנושי בכללו וכמו שראה מספוריהם בעצמם ומדברי מחברי העוון גלית' • אמנם רובה היא מורכבת משתי אומות רשומות ומפורסמות במציאות • הא' מהאומה הישראלית • • • וזה מצד הראש שהיה איש עברי וחבריו או תלמידיו הי"ב • • • ופאול' שאו' עליו שהיה אבא שאול • • • שהיה איש עברי מקהל רומי • והשנית אומה רומי • • • אשר נתבצרה בזמן קיסר אלקסנדר' בסבת כומר אדומי שלוישט'ר שמו שרפאווהו מצרעתו והראה כי בכח אמונת האיש ההוא רפאווהו וכו'

Beginning of fol. 89b:—

ומניחי הדת היו משתי אלו האחד בזמן הי"ב בירושלם והאחר בזמן הקיסר ברומי • • • וכמו שהקדמנו להכריח ההמון להניח מעשיהם • • • והוכרח כל אחד לישא פנים לדת אשר בו גודל • • • ולכן הוכרח פאול' • • • להעביר ישראל בכונת הפסח ראשון ושני וזכר יציאת מצרים ועליית משה למרום • • • גם במעשה הקרבנות שלח ידו והעתיקם אל דמו וכו'

In this style the tract continues to deal with certain other doctrines and practices.

At the end:—

זה מה שראה העבד בשרי' ומושלי האומה הנצרית ונראה לי מאד מסכים עם המציאות ונאות וידיעת כמו אלו הדברים ממה שהותרה ותאווה למשכיל וגם היא מפלאות יצירות הנמצאות וההנהגות המדיניות • כי שהוא שמש ומגן לכל הנבראים יגן בעדך ויאר דרכך בכל אשר תלך אמן •

The last sentence shows that the tract was addressed by the writer to a person whom he was seeking to instruct.

VIII. Foll. 93a—109b, with 40 to 42 lines to a page. Italian Rabbinic writing of the sixteenth century, similar to that of the preceding number.

The tract on the immortality of the soul, (האוכל זוגות דמו בראשו : פסחים), and on the passage in בבא קמא beginning: כלבים משחקים אליהו בא לעיר

Compare the printed editions (Thiengen, 1560, &c.).

The MS. begins:—

אמר מלכיאל חזקיה בר' אברהם קנא קנאתי לשם הנכבד ית' וכו'

Unless, therefore, *Malkiel* be treated as an assumed name, the bibliographies will have to be revised on this point (the full name, in that case, being Malkiel Hezekiah ben Abraham, instead of Hezekiah ben Abraham).

The part on זוגות begins on fol. 102a, and that on כלבים משחקים וכו' opens on fol. 107b.

At the end the scribe wrote: לא מצאתי יותר, but the tract ends like the printed editions (אמנם הדרך הראשון יותר קרוב ונכון)

IX. Foll. 110b—114b, the same writing as in the preceding number, but the number of lines to a page is higher.

A series of notes (imperfect at the beginning) by the same author on various other subjects in connection with certain Talmudical passages.

Beginning (in a piece connected with the author's teaching on the soul):—

בבחרתו לרצות שיאכל שמעון בביתו ולכן יחזיק לו שמעון טובה . . . ואמנם היוצא לנו מזה הויכוח שהנחנו שיש כח אחר בראובן הפועל הרוצה ולא רוצה . . . אמנם הכח המהפך אלו הב' כחות מא'

להבירו הוא בעצמו אינו כשתנ' אבל הוא קיים ביהודו ' עתה אחי ראה גם ראה הנה זה היחוד בעצם נשמת האדם וכו'

Lower down on the same page:—

א' מלכיאל בזה יוסיפו הפלוסופי' להלעיג' ולכבדו הכמי דע' תורת' אשתדל לפרשהו ' תחלה נשים הקדמה שיש בעולם ענייני' אמתיים שהם גמנעים בשכל האדם וכו'

This piece ends on fol. 111b as follows:—

ואמ' איך נשארו אחר הכיבול ולא נשאר רק נח ובניו . . . וחם היה לו אשה כבני הנפיל' ודי לך אם תרצה להיות מהמשכיל'

There follows a series of short pieces on Talmudical topics, the first piece beginning: ג' כיטמוניות הטמין יוסף, and the last (on the creation of Eve) ends: כי איני חושש לבאר כי אם מעוט הירח ודע שבלא דבור (?) הירח שא' היה ראוי המעוט

The scribe then wrote: לא מצאתי יותר.

X. Foll. 115a—116b, with 26 or 27 lines to a full page. Another Italian Rabbinic hand of the sixteenth century.

A fragment containing the greater part of the twenty-first chapter of the second שער of the ס' מוסרי הפלוסופים (Hebrew translation by Yehudah Harizi from Honein ibn Ishak's Arabic version from the Greek; see גורן נכון, Riva di Trento, 1562).

First extant saying:—

ואמר אין סבה מביאה דאנה יותר מטובה הנמולה (apparently preferable to the reading מביאה וכו' in גורן נכון).

Last saying (=end of the printed ch. xxi.):—

ואמר מי שידבק בצדק בכל בקשותיו הוא ראוי לכיבוש על אויביו

XI. Foll. 117a—118b. The same hand, &c., as in the preceding number.

The letter of Maimonides to Rabbi Jonathan hak-Köhēn. See the printed text (Elijah del-Medigo, תעלומות חכמה, foll. צב-צג).

Heading:—

זה הכתב שלה החכם הגדול רבי' משה בהר מיימון
לרבי' יהונתן הכהן זל"

XII. Foll. 119a—121a. The same hand, &c., as in the two preceding numbers.

The letter on philosophical study addressed by Solomon ibn Adereth to the congregations of the Provence: printed in that author's *Sa'ulot u-Teshuvot* (Bologna, 1539, &c.), no. 417.

Heading:—

כתב תוכחת נוסר ששלח הרב רבי' שלמה בן
אדרת זל לקהלות פרובינצא

XIII. Foll. 123a—126a, with 22 to 24 lines to a full page. Italian cursive writing of the fifteenth to sixteenth century.

A recension of the תקנות confirmed or originated by Rabbi Gershon Mēōr hag-Gōlah. Comp. Add. 11,639, no. xxv., and *e.g.* בו כל, no. 116. There are a number of corrections by a different hand.

Heading:—

הילך חרמות קדמוניות מרבינו גרשון מאור הגולה נע

Beginning of the present recension:—

שלא למסור חברו או שלא להלשינו לא בסתר
ולא בגלוי' מן חסד ב' אם עבר אדם דרך
שם והזמינו אחר לדין ע'פ' החרם וכו'

The inclusion of later elements is evidenced by the subscription (fol. 126a): עכ' חרמות רת' : שקבלו עליהם ישראל שבגלות אדום וכו' יש חרם גאוני' : the last paragraph of the text being : שמנכנס אדר עד פורים כל רוכבי על סוסים והולכי דרך ערים שיש שם מנין קבוע שיפרע שני פשיטי' מוטבע העיר למעות פורים להלק לעניי אות' העיר וכו'

The paragraph corresponding to the closing תקן^a רג' בין בעל בעיר) section 116, כל בו in תקנה fol. 125a.

^a Or, perhaps, to be read תקנת.

XIV. From about the middle of fol. 126a to line three of fol. 126b. Same writing, &c., as in the preceding number.

Some ordinances regarding חרם, beginning : תקנת הגאונים לשים חרם עליהם בלא זמן שג' קיימו וקבלו עליהם היהודים ועל זרעם וכו'

Last paragraph:—

מותר לדבר לעבריין שעבר החרם וכו'

XV. Foll. 126b-127a. Same writing, &c., as in the preceding two numbers.

An abstract of the piece beginning צין המטה; see Add. 11,639, no. xxiv., and compare the summary of it in כל בו, section 117.

The heading is here:—

זה הכתב שנקרא צין המטה † שנזכר רבינו שמואל בן רבי' מאיר ורבי' יצחק אחיהם^a בני התייר הגדול רש'י ושלחו בכל הגולה שבמלכות צרפת ולויתר ואשכנז והרבה מספרד הגדולים והנדיבים כלם התמו בזאת האגרת והטילו חרם ושמת' עליהם ועל זרעם לעולם' והא' לך האגרת

At the end is the following entry:—

פה חתומין ג' אחין גדולים ואוריים ואחריהם כל ישראל שבערים ושבמדינו' שבארתי וקצר הבלבל כי השמת' כתובה במקום אחר

XVI. Foll. 127b-128a; same writing, &c., as in the three preceding numbers.

A piece beginning : אמר ליה אנש הושט לי : פקיע עמיר והושיט לו והיה זה בעבר הנחר וזה בעבר הנחר חייב המושיט' מין ומסור מורידין לבור ולא ובהא בעי במסור אם עשו : מעלין וכו' תקנה זו או לא והו קולא למסור ורת' מחמיר

Then:—

ואומ' הר' נחמן בן רבי' חיים כהן והר' נתנאל שכל זה כשאנו מודה וכו'

The scribe then wrote : יותר' לא מצא' יותר'.

The תקנ' הגאונים are referred to, besides ר'י, רב היי, רב אלפס, רש'י ור'ה והג' ומימון

† See *Revue des Études Juives*, xvii., p. 66 *sqq.*

^a One name seems to have been omitted; see the subscription, where אדום גדולים are spoken of.

XVII. A piece occupying the greater part of fol. 128a (same writing, &c., as the four preceding numbers) beginning: **המכה את ואם קראו** and ending: **חברו עובר על חרם רג' בן אשת איש זונה עבר על החרם וצריך התרה נמי ותעניות כדלעיל כך הוא למעשה רבינו עזרא ורבי מיכאל (?) בבד וכן הורו לתלמידים כן העתיק הררא**

XVIII. Foll. 128b-129b. Two different Italian cursive hands of the fifteenth century (the second beginning at the opening of fol. 129a); 33 lines in fol. 128b and 27 on fol. 129a, the end consisting of 11 lines on fol. 129b.

A piece containing mystical explanations of certain liturgical portions, viz. **ברכו**, **סוד ברוך**, **סוד ברוך שכלל**, and (the longest portion) **סוד קדיש**.

Beginning:—

ברכו את ה' המבורך נמצא בברייתא של שמות שיש מלאך אחד ברקיע כשמגיע זמן השירה אומ' ברכו וכו'

סוד קדיש begins:—

קדיש מפני מה תקנו עשרה שבחי הללו בקדיש דהיינו מפני מה התחילו ביתגדל . . . ועתה אפרש . . . מה שיסדו עשרה שבחות היינו נגד עשרה מאמרו שנברא בהן העולם דהיינו עשרה ספירו

End:—

ולפיכך כל האומר לעלם ולעלמי אינו אלא טועה אלא לעלם לעלמי דאכ' יהא כש' אותיות אף הבבלי פה קדש הזהיר על זה במה שיסד בסליחה שבח הילול מדתיך אל תשנה ולפי שעשרת הדברות כלולת בעשרת מאמרות ומקדשיהן אומרים אותם כל היום וכו'

XIX. Foll. 130b-131b, with 33 lines to a full page. Sixteenth century.

Two pieces on matters connected with marriage.

a. **בית שמאי אומר גדולה: פרק נידה†**, beginning: **היא הנדה שהיא מרחקת מן העבירה ומקרבתו לנו אמ' ר' יוחנן אסור אדם להלך אחר** and ending: **הנידה ולדרוס את עפרה . . . ואסור ליהנות ממעשה ידיה**

b. A piece beginning: **כך כתוב בלקח טוב בפרשת אשה כי תזריע כתי' מצא אשה נוצא טוב . . .** and ending with **ברכת בתולים**

XX. Foll. 131b-136b; same writing as in the preceding number, but number of lines to a page exceeding 33.

A longer piece on the same subject, beginning: **אילו הן פסקי נידה שהברנו ושלקמנו על פי תורה ולעל' רבותינו בעלי התלמוד וכו' שכך שנו חכמי' הדין בזכות דנין אותו לחובה מעשיו של אדם מקרבין אותו ומעשיו מרחקין שכתו' מעשיך קרבוד ומעשיך ירחקוד**

Then:—

סליק להו פרק נידה וכו'

Included is a section headed:—

דין יצירת הוולד

XXI. Foll. 139a-141a, with 36 lines to a full page; fifteenth to sixteenth century.

The letter of Moses b. Maimon to the learned of Montpelier, generally described as a letter to the learned of Marseille; see Steinschn., Bodl. Cat., coll. 1903-4, and compare the printed editions of the epistle.

Heading:—

האגרת אשר שלחה הרמב"ם לחכמי' ההר ליי' ואגרת תימן (with the addition by Almanzi: see the next number).

The text begins here:—

מי זאת הנשקפה כמו שהר יפה כלבנה ברה כחמה איומה כנדגלות הניעה שאלת אלופינו ומיודענו החכמים המבינים יודעי דת ודין הדרים במדינת מונפסלייר יגן הצור בעדם וכו'

End:—

ונטעו במקומו עין הדעת טוב ורע ואכלו מיובו ופריו ושגרו ידיכם וקחו גם מעץ החיים הבה יחברנו ויזכנו ויזכה אתכם לארות את פרוי ולשבוע מיובו עד אשר נחיה לעולם אמן ואמן סלה

Then:—

תם אגרת זו תלל

† Published from the present MS. in J. Q. R., iii., pp. 340-41.

* So MS.

XXII. Foll. 141a—148a; same writing, &c., as the preceding number.

The epistle of Moses Maimonides, known as *אגרת תימן* and *פתח תקוה* (the title given to it by Naḥum ham-Ma'arābī, whose Hebrew translation from the original Arabic is represented in the printed editions).

The Hebrew version given in the present MS. follows in part Naḥum ham-Ma'arābī's translation pretty closely, but it differs so widely from it in other parts that a comparison with the renderings of Samuel ibn Tibbon and Abraham ibn Hasdai (see Steinschneider, *Bodl. Cat.*, col. 1912) would be desirable. Unfortunately, however, only the last-named translation appears to be so far available (Munich, 57⁵, 315²).

The present copy opens with a faulty form of the original Arabic superscription:—

נִסְכָּה כְּתַב רַבִּי מֹשֶׁה בֶּר' מִיִּמּוֹן זָלָל וְצִלְמָנָה^a אֵלִי
שִׁיֵּךְ אֶל חֶבֶר אֶל אֶגֶל אֶל אֶפְצָל אֶל כַּמְאֵל מֶר' וֶר' יַעֲקֹב
בֶּן חַיִּי רַבִּי נִתְנָאֵל אֶל פִּימִי זָל וְכֹאֵל לֵה^b נִסְתַּעֲזֵן
מִנִּי מֹשֶׁה בֶּר' מִיִּמּוֹן הַדִּין בֶּר' יוֹסֵף הַחֹכֵם . . . חֹקֵן
יָדִים רַפּוֹת וְכו'.

End:—

וְשָׁלוֹם עָלֶיךָ יִדְדֵנוּ וּיְקִירֵנוּ בַּעַל הַחֲכָמוֹת אוֹסֵף
הַתְּבוּנוֹת וְעַל כָּל הַתְּלָמִידִים . . . † וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל
שָׁלוֹם שָׁלוֹם כְּאוֹר זֶרֶחַ וְרַב שָׁלוֹם עַד בְּלִי יָרֵחַ
אֲמֵן נֹצֵחַ סֵלָה

XXIII. Foll. 149a—163b, with, for the most part, 26 lines to a page. Oriental Sefardi Rabbinic writing of apparently the sixteenth century. Part of fol. 156b, fol. 157, and part of fol. 163b show a special arrangement of lines. The upper portion of fol. 158a is a duplicate of the corresponding part of fol. 156a. The text is defective at the beginning.

^a Read *מנה* וצל.

^b Read *ובאללה*.

† MS. slightly damaged.

A midrashic Commentary on the Song of Songs.^a See *המזכיר*, v. 146. It may be doubted, however, whether the author lived as early as is there supposed (קדמון); the work may belong to the fourteenth century.

On the upper margin of the first page (in somewhat later writing, as it appears):—

פִּי שִׁיר הַשִּׁירִים

First extant words (in the introduction):—

נִגְוִי אוֹתָם קוֹלוֹת עַד שֶׁמִּצְאָנוּ בַּסֵּפֶר תְּלִים כֹּהֵם
קוֹלוֹת ט' שְׁשׁוּמְעִי לָהֶם הִנֵּנוּן שְׁנֵא' לִמְנַצָּה בִּנְיָנוֹת
וּמָהֶם קוֹלוֹת בִּנְנוּן שְׁמִכְאִיבִין הַלֵּב שְׁנֵא' לִמְנַצָּה אֶל
הַנְּחִילוֹת וְאִין נְחִילוֹת אֵלֶּא כֹּאֵב שְׁנֵא' נִחְלָה מִכְּתִי
וּמָהֶם קוֹלוֹת וּשְׁמוּעוֹת וְהַדְּבָרִים נִעְלָמִים שְׁנֵא' לִמְנַצָּה
עַל עֲלָמוֹת שִׁיר שֶׁהוּא מִן וְנִעְלָמָה מִעֵינִי כָּל חַי
וְכו'.

The Commentary itself begins (fol. 150a):

שִׁיר הַשִּׁירִים י' דַּע אַחִי כִּי תִמְצָא רַבִּים שְׁמֵת־הַלָּקִים
בְּפִי שִׁיר הַשִּׁירִים וּבִאֲמַת הֵם מִתְּחַלְקִים שְׁנִמְשָׁל שִׁיר
הַשִּׁירִים לִמְנַעֲוִלִים שֶׁאֲבָדוּ מִפְּתַחוֹתֵיהֶם יֵשׁ שְׁאוֹ שֶׁהוּא
נֵא' עַל מַלְכוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיֵשׁ אוֹ עַל יְמוֹת הַמְּשִׁיחַ
יֵשׁ אוֹ בַּעֲבוּר הַגְּלוּת וּמְשִׁיחַ וְאוֹמְרִי כִּי דוּדִי הוּא
הַמְּשִׁיחַ וְכֹלָה הַתּוֹרָה י' זוֹהַ חֲמָא וְטַעוֹת גְּדוֹל וְרֹאשׁ
כְּפָרְנוֹת י' אֲבֵל הָאֲמַת הִבָּה שְׁנֵא' אֲשִׁירָה נֵא לִידִידִי
שִׁירַת דוּדִי לִכְרַמּוֹ וּפִי אוֹתוֹ יִשְׁעִיהַ הַנְּבִיא כִּי כֹרֵם י'
צְבָאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל

End of fol. 153b and beginning of fol. 154a:—

וְלִכְךָ כִּשְׂרָאָה בִּלְעָם הַרְשַׁע אֱלוֹ הַנִּפְלְאוֹת תִּמָּה
בְּתוֹכָן מַסְעוֹתָם וְתַחֲנוּתָם עַל תִּיכוֹן הִילוֹךְ הַשֶּׁמֶשׁ עַל
יָב מִזְלוֹת וְאֱלוֹ הֵם טִלָּה שׁוֹר תְּאוֹמִים . . . הַשְּׁלִשָּׁה
מִדָּם אֵשׁ וְהִג' רוּחַ וְהִג' עֶפֶר וְהִג' מִים עַל כִּנְהַג
מִחֲלָקוֹת הַשְּׁבַטִּים שֶׁזָּכְרָנוּ . . . וְכֵן בְּנֵי אָדָם עַל יָב
פְּרָקִים וְבוֹ ד' מַלְכִּים בֶּד' תְּחוּמִין וּמִהֵן ד' שְׁרִים הַמּוֹחַ
הָרֹאשׁוֹן וְעַבְדּוֹ חוֹשׁ הַשְּׂדֵרָה וְהַתְּחוּם שְׁלוֹ הָרֹאשׁ י'
וְהַמֶּלֶךְ הַשֵּׁנִי הַלֵּב וְעַבְדּוֹ הַחֹזֶה י' וְהַמֶּלֶךְ הַשְּׁלִישִׁי

^a Printed in *שלשה פירושים וכו'*, ed. Isaac b. Abraham Akrish (Constantinople, 1577?); separately, Prague, 1608. See also *ספר אור עולם* (ed. J. L. Margalioth, 1783), where the text appears in an abridged form.

והרביעי הכליות ועבדיהם החלב אשר עליהם ותחומיהן
הירכיים הכל ידוע בספרי הרופאים וכשראה בלעם זה
התיקון המה וכו'

On fol. 154a is also the curious passage
quoted in *loc. cit.*: המזכיר : דבור שגלשו מן הגלעד :
גבש. Possibly, however, גבש
should be read instead of גבה.

On fol. 156a :—

נשלמו עד כאן דברי בית ראשון ונסעה השכינה
לשש מקומות והיו דורות של דוד ושלמה . . . והיו
לישראל מלכים רשעים וליהודה מלכים צדיקים . . .
ולא יכול שלמה לגלות פשעיהם כי לא רצה כדי שלא
יפסיד השירה . . . אולי ישובו בתשובה התחיל שלמה
ואמ' אני ישנה ' הטעם שהיו אלו ואלו ישראל ויהודה
ישנים מלעסוק בתורה וכו'

On fol. 159b (near end) :—

וטעם אפך כמגדל הלבנון ' טבריה שהיא אצל
דמשק והיו בה חכמי תורה וכו'

On fol. 160b :—

ואמרו ז' כי באחרית ימלוד מלך באדום ושמו
ארמילוס ויצא מן רומה וימלוד על כל העולם ולו שש
אצבעות בכל יד וילך על ירושלם וימלוד עליה ט'
חדשים ויהיו ישראל בימיו בצרה גדולה וירצה להטעות
את ישראל אחר שקרו . . . ויאספו עם השבטים ויצא
משיח בן יוסף בן חושיאל . . . ויעשה מלחמה עם
ארמילוס הרשע ולא יוכל עמו . . . ויהרג משיח בן
יוסף . . . ואחר כך יקים משיח בן דוד ושמו מנחם
בן עמיאל וכו'

Armilos, &c., are also discussed on foll.
161a and 161b.

End of the text :—

וישמעו ההרים קולות המבשרים שנא' מה נאוו
על ההר' רגלי מבשר וגו' והאל ברחמיו ימהר אלו
הנחמות והבשורות במהרה בימינו ובימי כל ישראל
אחינו אמן וכן יהי רצון ונשלם ש'לע'

XXIV. Foll. 164a—176a, with 22 or 23
lines to a page. Rabbinic writing (probably
Oriental) of the sixteenth century.

A piece combining the character of an auto-
biography with that of the *צוואה*, composed
by Yehūdah, son of the famous Asher b.
Yehi'el (הראש). As it contains a considerable

number of interesting details relating to the
author's family as well as the circumstances
of his time, it will be useful to give a full
account of its contents.†

The heading (which shows that the scribe
did not know the author's name) is :—

צוואה מהסיד אחד מוסר לבניו

Beginning :—

וצוה ‡ אותם לשמור דרך האל אדניו לא מפני שאינם
טובים כבני זמנם אלא כדי להנהיגם בדרכי הקדמונים
והם הנקראי' רעים כשהם אוהזים מעשה אבותיהם
בידיהם

A little lower down the author continues :—

ואפתח בקול תורה וזאת ליהודה בתחילה לצור
נורא עלילה אשר לו התפארת והגדולה . . . אשר
בטרם הוציאני לטובה זכרני בהיות אמי מרתי הרה
במני אמרו לה בחלום שתלד בן ואם היתה רוצה
שיה' חכם או עשיר והשיבה שהיתה רוצה שיהיה
חכם ואם לפי האמת החלומות שוא ידברו כי לא
למדתי חכמה לפי ההטעאה קצתו נתקיים שמדמים
העולם שאני יודע ספר וגותן אמרי שפר גם עושר נתן
לי האל ית' . . . ויהי בהיותי כבן שלשה חדשים בעיני
הליתי . . . ואני כבן שלש שנים השתדלה אשה אחת
לרפאני והוסיפה על עורוני . . . עד שבאת יהודית
אחת יודעת ברפואת העינים והשתדלה עמי כשני
חדשים וכתה ואלו חיית עוד חדש אחד אפשר
שהייתי רואה כבתחילה ואלמלא השני חדשים . . .
אולי לא הייתי רואה מאז מאורות מימי ' ברוך השם
שהפליא עמי חסדו ופתח לי מאורות . . . ומאז למדתי
המסכתות שהיה מגיד א'אז'ל בשיבה כפי השנתי
בלבד לא בקושיא ותשובה ' ואני כבן שנים § מארץ

† The author of the Catalogue only noted the exist-
ence of a printed edition of the text (ed. from the
present MS., S. Schechter, Pressburg, 1885) when this
description was already in type. The quotations given
may, however, serve to correct a number of small
mistakes in the otherwise commendable publication
referred to.

‡ On the probable connection between the heading
and the beginning (unless defective) see Schechter's
edition, p. 20.

§ The number of years has been omitted by the scribe.
For suggestions as to dates here and elsewhere see
Schechter's edition.

גזרה הוציאני ולטליטלה גבר טלטלני† ומשנות לימוד
אשכנו יצאתי ולשנות צרפת לא באתי כי הגלות
מבלבל הדעת וכו'

Lower down on the same page (fol. 164b):

ובהיותי בן כ"ה שנים שלחני א"א ז"ל לעיר טוליטלה
לתור שם מקום וכן עשיתי ושלחו קהל טוליטלה
בשבילו ולא הניחוהו . . . לצאת מביניהם . . . ובחזרתי
ארבו עלי גוים עריצים לקחת נפשי זממו . . . אחרי
כן כ"ג שנים נפטר א"א ז"ל גם כי היו בעיר גדולים
והכמים ממני חמה אלי השם ית' הן והסד בעיני
אנשי העיר ועל כסא א"א ז"ל הושיבוני

Among the details mentioned by the author
in the sections that follow are that he had
been in the habit of praying on most days
to be blessed with sons who should be able to fill
מקום אבותי (to be blessed with sons who should be able to fill
מקום אבותי); that he had five sons; and
that one of them (האחד הבריח התיכון) had
died young.

On fol. 165b:—

ועתה מלאני לבי לכתוב להם זאת האגרת תוכחת
מוסר מגדת ומצוה אני עליהם לקראתה בכוונה פעם
אחת בחדש וכו'

On fol. 167a:—

גם תקבעו עתים ללמוד הפסוק בדקדוק ובפי' ולפי
שבקטנותי לא למדתי אותו כי לא הורגלו ללמודו
באשכנו לא יכולתי ללומדו בכאן וכו'

About the middle of the same page:—

וגם תרגילו עצמיכם ללמוד בספר חובת הלבבות
ובספר הישר ובאגרת תשובה לרבינו יונה ז"ל וכיוצא
בהם

On fol. 167b is the following narrative:—

איש היה במשפחתנו וה' אליקים שמו והיה בבית
השר שלו וכל אשר היה לו היה בידו והיה משתבח
בו לעמו שלא יוציא שקר מפיו לעולם לא לתועלת ולא
ללא תועלת ואמר שהיה איש אחד רשע שלא הניח
עברה שלא עבר וחילה עני חכם אחד שיורהו דרך
תשובה בדרך קל אמ' לו שמור עצמך מלשקר יצא
שמח ופזב לב כמדומה לו שהתיר לו שילך בשרירות
לבו כבתחילה מלך בלבו לגנוב כנו שהורגל אמ'

בלבו מי שישאלני אנא אתה הולך אם אומר לגנוב
האמת אתפוש ואם אשקר אעבור על צווי החכם ועל
זה הדרך כל העבירות ושב בתשובה שלימה

On fol. 168a:—

ושאלו לחכם למה ראינוך תמיד מכבד לכל אדם
והשיב לא ראיתי למה† שלא הכרתי לו מעלה עלי
ובשביל זה כבדתיו אם היה זקן אמרתי זה עשה
טובות יותר ממני אם היה עשיר אמרתי זה עשה
צדקות יותר ממני וכו'

On fol. 169a:—

יצאתי מאשכנו בן י"ג שנה ואני כבן מ"ו שנה באתי
לטוליטלה בראש חדש אייר שנת ס"ה‡ דבר פשוט
כי כשיצאתי בן י"ג שנה לא היה לי כלום וכשנשאתי
שתי בנות§ ה' יהואל ור' שלמה ז"ל . . . לא נתנו לי
עמדם כשיעור ההוצאה של הבגדים והחופות . . . ולא
לקחתי מימי מתנות מיוחד רק אלף וארבע מאות
זהובים שנתנו לי שלשה אנשים שבקשתי מהם להלוות
לי מעות ולא רצו בהלוואה ונתנו לי¶ הסך הנזכר . . .
והממון לא היה שלי כי ז' אלף זהובים* מהם ביד
אחי ה' אליקים נר' וז' אלפים ותק' זהובים ביד ר'
מרדכי צרפתי⁷ אלפים זהובים וביד ר' נסים שלשת
אלפים זהובים וכו'

Near the end of the same page:—

כי מעת פטירת א"א ז"ל שיש לו כ"ז שנה ושלשה
חדשים לא לקחתי מוקדל יצו בתנאי מהם רק אלף
ומאתים ותשעים זהובים וכו'

On the pages that follow further statements
are given concerning the sums received by
the author from the Toledo congregation.

On fol. 170b:—

והעצה השנית היא שאכתוב קצת מתולדות אבותי
הקדושי' אשר בארץ לתועלת הבאים אחרינו לפי

† For למי.

‡ = A.D. 1305. Schechter printed: מ"ה.

§ Is this a case of marrying two wives contrary to
the חרם of R. Gershon?

¶ The scribe originally wrote דבר מועט after ז"ל, but he afterwards cancelled the sentence.

⁷ MS. ונתליה.

* This and the following sums are, of course, too large
to refer to the 1,400 gold pieces mentioned before.

^b Something has fallen out here.

† A play upon the name of the City of Toledo (טוליטלה).

שטלטלנו השם טלטלה גבר לטוליטולה העיר הגדולה
המהוללה ומעט זמן אחר כך נתגרשו היהודים
מצרפת אולי יעלה בלב אדם שנתגרשו מארצנו או
משום שמץ דבר יצאנו משם וכו'

On fol. 171a begins the following passage :

זקני הרב ר' יחיאל ז"ל נולד בשנת תתקע וכשהיה
בבן י"ג שנה היה לו חבר נאמן ה"ר שלמה הכהן ז"ל
וכרתו ברית יהוד שכל אחד מהם יהיה לו חלק בכל
מעשה חברו הן במצות הן בעניינים אחרים ועמדו
בברית כל ימיהם והיו חסידים ואנשי מעשה יחידים
בדורם ויהי בליל יום הכפורים בשנת כ"ד לפרט
בתחלת הלילה כבה הנר של זקני ז"ל שהיה לו בבית
הכנסת כי כן נהגו באשכנז שכל זכר מדליקין בשבילו
נר של שעה בבית הכנסת בערב יום הכפורים שיש
בו שיעור שידליק יום ולילה ובחול המועד נפטר
זקני ז"ל וכבוד גדול עשו לו במוותו ובאו מן המקומות
הסמוכות לקבורתו ומנהג באשכנז שסמוך לבית
הקברות מניחין הארון על אבן אחת מיוחדת לכך
ופותחין אותו לראות אם לא נתנדו אבריו מהמת
טלטול הארון וכאשר עשו לו כן קרב אליו ה"ר שלמה
הכהן ז"ל עד ד' אמות ואמ' בקול[‡] לפני הקהל אני
מוזכר בפניכם שיזכור הברית שכת עמדי אז התחיל
לשחוק בארון עד שראו אותו רוב הקהל וכן אמ'
א"א ז"ל וזקנתי מ"ב אני מעיד שאמרו שראו אותו
משחק ויהי היום ה"ר שלמה הכהן ז"ל היה לומד בבית
מדרשו ביום וירא והנה זקני ז"ל יושב אצלו ויתמה
מאד וישאל לו על עניינו ויאמר לו שהיה עומד בטוב
מאד ושהיו לו כסא מוכן אצלו ואמר לו ה"ר שלמה תמה
אני איד יש לך רשות להראות לבני אדם והשיב לו
שנותנין לו רשות לילך לביתו כבתחילה אלא שלא
היה רוצה שיאמרו כמה מתגאה חסיד זה יותר משאר
הצדיקים ויהי בששה חדשים אחר פטירתו בליל שבת
בחצי הלילה נראה לאשתו ואמ' לה מהרי וקומי וקחי
בגיד ובנותיך והוציאם[§] מן המקום הזה כי מחר יהרגו
היהודים אשר במקום ההוא ... ותעש כן וחזרה
להציל את אשר לה ונהרגה עם הקהל אחר שהוציאה
משם לא"א ז"ל ולאחיו ה"ר חיים חברו של ר' מאיר
מרוטנבורק ז"ל רבו של א"א ז"ל וגם לבני אדויו ה"ר

חיים ז"ל למד והיה להם עוד אח וה"ר אליעזר שמו
ונפטר בן כ"ו שנה וכו'

On fol. 172a :—

וסבת ליציאת אבי[†] ז"ל היתה מפני תפישת הר'
מאיר מרוטנבורק ז"ל שתפשו המושל והקהילות של
אשכנז פדאוהו בכמון רב והמושל לא רצה ליקח ערב
רק לא"א ז"ל והוצרך ליכנס ערב בכמון רב וקודם
שנחלק הכמון על הקהילות יצו נפטר ה"ר בתפישת
והמושל העליל א"א ז"ל באומרו כי מאחר שנפטר
בתפישת קודם שפטר מן המאסר שבאחריותו נפטר
והקהילות והוא שיהיו פורעין הכמון ונשכט כלפניו
והלך לעיר אחרת ומפני יראתו מן המלכות יצא
מאשכנז ובא לעיר הגדולה טוליטולה ובשנה הראשונה
שבא שלחו לו כתב מהקונסיגו של העיר שהיא דרבה[‡]
שיחזור אל ביתו ושהם ישלחו חמשים שרים לקחתו
עד תחלת אשכנז ושיחיו נותנין לו כתב בטחון מן
המלך ... ומפני הגזרות המצויות שם לא רצה להחזור
וכו'

This part ends near the end of fol. 172b,
with the words : ויעמוד כהן לאורים ותומים : after
which : תם ונשלם ש"לע :

The part that follows begins :—

אדוני אבי ז"ל תיקן בעירו באשכנז שכל אחד מהקהל
יהיה נותן מעשר ככל הבא בידו וכן תקן במדינת
טוליטולה שהוא ובניו יעשו כן ואחר פטירתו ז"ל
הסכמנו אני וכל אחי לקיימא ולחוסף בה דברים
ובאלול שנת ק"ף[§] תקנתי אותה וחתמנו בה בני הגדולים
וכתבתי נוסח התקנות בכאן בע"ה יחתמו בה וגם
אולי יראה אדם אחר וידבנו לבו לקבלה עליו וזו
נוסחה : אנו הבאים על החתום עמדנו על תקנה אחת
מכתיבת יד זקננו ה"ר אשר ז"ל וזה נוסחה : שמע בני
מוסר אביך ... יען כי בארץ אשר יצאנו משם נהגו אבותינו
ואבות אבותינו להפריש חלק אחד מעשרה חלקים
לגבוה לצדקה ... ככל כ"ה שיריחו במשא ובכתן ...
ושלשה רביעים מאותו חלק עשירי נתן לתוך קופה

† MS. א"א אבי.

‡ Read, with Schechter, שהיה דר בה.

§ As will be gathered from the latter part of this
extract, the original תקנה of Asher b. Yehiel dated
from Marheshwān, 5075 A.M. (1314 A.D.), whilst the
date given in this place shows that the renewed תקנה
made for the family of Yehūdāh b. Asher dated from
5106 A.M. (1346 A.D.).

† is here repeated in the MS.

‡ The scribe had written ה after בקול, but he subsequently cancelled it.

^a MS. ומוציאם.

ותהיה הקופה ביד שני גבאים ועל פי אותם הגבאים
ינתן כל מה שיותן לכל מי שצריך ממנו . . . והגבאים
שביררנו הם שני אחים שהם ר' יעקב ור' יהודה יצו
ומה שקבלנו עלינו בט' ימים לחדש מרחשוון שנת ע"ה
לפרט היצירה: אשר בן הר' יהואל ז"ל . שלמה בן הר'
אשר נר' . יעקב בן הראש יצו . יהודה בן הר' אשר
ז"ל איש חיל . אליקים בן הר' אשר נר' וכו'

This part, which includes several other interesting statements regarding the management of finances, ends on fol. 174b, with the words: ויהיה תורתו אומנותו.

There follows a piece headed: צוואת מוריניו : דר' יהודה זצ"ל מחמת מיתה זהו : and beginning: מה שאני מסכים לעשות מענייני שיכירו מספרי עד ג' אלפים זהובים ויהיו הקדש לתלמוד וכו'

Among the provisions made is that 2,000 were to be laid by שתרוייה בהם, and that neither the capital nor the רוה (interest, or gain in trade?) were to be touched until his daughter דונה is married, when the money is to be used for her; he expresses a wish that his daughter may, if possible, marry in the family; he leaves to each of his sons 100 זהובים; and the rest of his property is to be used, as occasion may require, for the support of any of his sons, in accordance with need, as long as שתהיה תורתו אומנותו.

The will is dated (at the end) 5109 A.M. (1349 A.D.), and is witnessed by Moses b. Benjamin and Isaac b. Abraham ibn כימון.

XXV. Foll. 176a-177b; same writing, &c., as in the preceding number.

תוכחת הרב רבינו יעקב בן הראש ז"ל לבניו, i.e. An admonition addressed by the famous Jacob b. Asher, brother of the author of no. xxiv., to his sons. This short תוכחה stands on a higher level than the exhortations contained in the preceding number. It is concise, full of strenuous Halakhic piety,

and evidently based on much thought and experience.

Beginning:—

שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אביך וי' יתירה לרבות אהיך הגדול איזהו כבוד אב להיות†
מוזמן לכל מצותו ובלבד שלא יבטל עצמו מדברי תורה ואיזה מורא אינו יושב במקומו וכו'

End:—

הזהר שתהיה עם השם ית' תמים ולא תבטח בדברי חלומות ולא בשום נחוש ולא תשאל נחשים ולא תשליך גורלות ולא בנקודות ולא בשום דבר כי הכל הבל ומחסרון הבטחון בלתי אל י' לברך תבטח והוא יעורך כמו שאמרו ז"ל בא למהר

Then:—

תם ונשלם ש"ע‡

Higher up on the same page (fol. 177b) is found the following piece of sound advice relative to Rabbinical studies:—

ולא תאריך ולא תעמיק בדברי קושיות שלא לצורך כי אינם עושים רוב בני אדם כי אם לקנות שם מ'ערבב בעלי הגמרא' ובכל מסכתא שתלמוד תכתוב מעט בכל מן הפוסקים ומן ההלכות המעורבבות כתוב הכללים כדי שיהיו בידך ואם תספה באחד מהם תמצאם בפעם האחרת וכו'

XXVI. Foll. 179a—187a, with 21 lines to a page (verse-form). Italian Rabbinic writing of apparently the sixteenth century.

The second canto (מעון השואלים) of the second part (ההיכל) of Moses b. Isaac Rieti's ס' מקדש מעט; see the printed editions, also nos. 932—934 in this Catalogue.

XXVII. Foll. 187b—189a, with 22 lines to a full page. Italian Rabbinic writing of the sixteenth century.

A letter addressed by Isaac b. Yehūdah Abravanel to Yehi'el ורם of Pisa, apparently dated (*vide infra*) A.M. 5217 (A.D. 1457).§

† להיות is repeated in the MS.

‡ MS. not clear, however.

§ Ed. Kaufmann, R. E. J., xxvi., 100. Another letter from Isaac Abravanel to the same correspondent, dated A.M. 5232 (A.D. 1472), was published by R. Kirchheim in אוצר נחמד, vol. ii., pp. 65—70.

† See the last note on the preceding page.

Heading:—

בְּהָא זֶה הוּא הָעֵתָק מִן הַכְּתָב אֲשֶׁר שָׁלַח הַמֶּרֶז
וְנוֹרָא כְּמֶר יִצְחָק יָצָא אֲבִרְבָּנִיָּה הָעוֹמֵד אִין בְּמַמְלַכְתָּ
פּוֹרְטוֹנָאֵלוֹ אֶל הַנָּאֹן אֲדוֹ כְּמוֹדֵר יֵהִיָּאֵל וְרָם עָה
מִפִּיסָה לִיָּא .

Beginning:—

נָגִיד וּמִצּוּהָ לְאִיּוֹמִים תַּחֲכַמּוּנִי וְרַב פְּעָלִים בְּיוֹם
עֲשׂוֹת ה' א' אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וְרַחֲבָה אֶרֶץ עֵיפְתָה
כְּמוֹ אוֹפֵל וְהָעִיר רַבְתִּי עִם אֲנֹכִי בִקְרָבָה הִיתָה
לִמִּס בְּעֵבְרָה וְעַם וִינוֹסוּ לִנְפֶשָׁם הָעַם הַיּוֹשֵׁב בָּהּ .
מִפְּנֵי פֶחַד ה' כִּי בָא לְשָׁפוֹט הָאֶרֶץ הִלְזוּ בְּדַבָּר כְּבֹד
מֵאֲד .

Lower down on the same page:—

וְהַיּוֹם הַזֶּה כִּי בָאתִי מִשּׁוֹט בְּאֶרֶץ וּמִהֲתַהֲלֵךְ בָּהּ זֶה
שְׁלֹשׁ שָׁנִים . . . זָכַרְתִּי יָמִים מִקֵּדָם אֲשֶׁר יָנֻדוּ בְּדַבָּר
שִׁפְתֶיךָ וְכו' .

End of the same page and beginning of
the next:—

וְכִי שָׁמַעְתִּי מִפִּי עוֹבְרִים בְּאֶרֶץ וּבְעֵרֵינוּ מִפִּי עֶבֶד
אֲדוֹ זֶה אֲבִרְהָם מִשְׁרַתְךָ . . . צֵרַת הַבֵּת † וּמִיתָת
אֲשַׁתְךָ הַיִּקְרָה הַצְנוּעָה וְכו' .

On fol. 188b:—

מִי יִכְלַל לְאֲדוֹ כָּל הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצְאָתָנוּ זֶה שְׁלֹשׁ
שָׁנִים . . . מִחוּץ תִּשְׁכַּל חֲרַב הַמִּלָּאךְ הַמְּמִית וּמִחֲדָרִים
אֵימָה . הַחֹל הַנֶּגֶף בְּעַם . . . אִם כֵּן אֵיפָה אֶל אֲדוֹ^a
אִישׁ א' אֶל תַּעֲרוֹץ וְאֶל תַּחַת . . . וּבְיוֹם רַעָה הָעֶבֶר
רַעָה מִבְּשַׂרְךָ וְחֻזְקָתָהּ וְהִיָּיתָ לְאִישׁ .

End:—

וְלֹאֲדוֹן יִצְחָק בְּנוֹ הַיִּקְרִי בַּחִיר ה' הָעוֹמֵד הַיּוֹם עַל
כִּסְאֶךָ לְתַהֲלָה וְלִשְׁם וּלְתַפְאֶרֶת תִּפְקְדֵנִי פְעָמִים רַבּוֹת .
וְאֶל שְׂדֵי יִגְדִיל כְּבוֹדוֹ וְכְבוֹד בֵּיתוֹ כְּאֲשֶׁר עִם לִבָּבוֹ אֲמִי
אֲנִי הַצֵּעִיר הַמִּשְׁתַּחֲוֶה מִרְחוֹק נִכַּח פָּנֶיךָ . עֵתָהּ בְּיוֹם
הַשְׁעָנָא רַבָּה שְׁנַת ה' אֲוִרִי וְשַׁעִי פּוֹעֵל ה' יִבִּיט לִלְכַּת
בְּדַרְכֵּי וְעֵינָיו עַל רֹבִי אִישׁ לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים .

after שְׁנַת ה' must have been intended
to indicate the date (A.M. 217+5000),
although there is no special sign over it in
the MS. to mark it off for that purpose.

† צֵרַת הַבֵּת refers to the adoption by Yehiël's
daughter of the Christian religion; see the next number,
also הַמְּזִכִּיר, v., 146.

^a To be read: אֶל אֲדוֹ.

XXVIII. Foll. 189b—191a; same writing,
&c., as the preceding number.

Another^a letter addressed by Isaac Abra-
vanel to Yehiël וְרָם. No date is given, but
obviously (judging by the contents) written
about the same time as no. XXVII.

Heading:—

וְגַם הַכְּתָב הַזֶּה נִעְתָק מִכְּתָב אַחֵר שֶׁלַּח דּוֹן יִצְחָק
אֲבִרְבָּנִיָּה הַנֶּלְלֵל אֶל אֲדוֹנֵינוּ הַנֶּלְלֵל לִיָּא .

Beginning (hardly the actual beginning of
the letter):—

כִּי יָצָא הַקֶּצֶף כִּלְפָנֵי ה' הַחֹל הַנֶּגֶף אֲשֶׁר מִתְּלַקְחָת
בְּתוֹךְ הָעִיר אֲשֶׁר אֲנֹכִי בִקְרָבָה . . . זֶה לִי שְׁלֹשׁ שָׁנִים
עוֹבְתִי נִחַלְתִּי נִשְׁתִּיתִי אֶת בֵּיתִי שְׁמֹתִי לְדֶרֶךְ פְּעָמִי וְכו' .

Lower down on the same page:—

עַל כֵּן לֹא בָאתִי אֶל אֲדוֹ בְּמַגִּילַת סֵפֶר כְּתוּב עָלַי
מִדִּי שָׁנָה בְּשָׁנָה כִּימֵים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ טוֹבִים מְאֹלָה .
וְגַם עֵתָהּ הַנִּנִּי מִפּוֹזֵר וּמִפּוֹרֵד בֵּין הָעַמִּים וְכו' .

On fol. 190a:—

כִּי בָא הַשְׁכִּינְעָה . . . הוֹשִׁלְךָ מִשְׁמִים אֶרֶץ . כְּבוֹדָה
בֵּת מִלֶּךְ פְּנִימָה . . . הַמִּירָה כְּבוֹדָה בְּלֹא הוֹעֵל וְכו' .

On fol. 190b:—

אֲבִי אֲבִי הַסְּפָרִים אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּי לְפָנֶי מַעֲלַתְךָ
מִחֻבְרִים אֶן פְּרוֹפִיט וְהָר' יוֹסֵף ו' שֶׁם טוֹב זֶל אַחֲלָה
פָּנִי כְּבוֹדְךָ אִם כְּבֹד נִעְתָקְתָּ † וְאִין לֶךְ עֶסֶק בְּהֵם תִּנָּה
אוֹתָם עַל יְדֵי הַדּוֹקְטוֹר אֲנִסְלוּ מִיִּנְדִּיץ אֲהוּבִי אֲשֶׁר אַתָּה
בְּאֶרֶץ הַהִיא לְהַבִּיאֵם אֵלַי הַבֵּיתָה לְרֹאוֹת בְּהֵם דְּבַר
בְּעַת מַעֲתוֹת הַפְּנָאִי כִּי לֹא נִשְׁאָרוּ עָמִי אַחֲרִים מְאֹלָה
וּמִפְּרוּשֵׁי הָר' עֲמֻנוּאֵל אִם נִמְצְאוּ עוֹד בְּבֵית מִדְּרַשְׁךָ
עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַנְּבִיאִים . זָכוֹר דְּבַר לְעַבְדְּךָ וְעֵשִׂיתָ עִמָּדִי
חֶסֶד וְאַמֶּת . תּוֹרָה הִיא וּלְלִכּוֹד אֲנִי צָרִיכִים וּמִגְּלַגְלִין
זָכוֹת עַל יְדֵי זָכָאִי .

Then:—

בְּיִצְחָק יִקְרָא לֶךְ זֶרַע וְתַהִי הַמִּשְׁרָה עַל שְׁכֻמוֹ .
וְדוֹד וְאֲשֶׁתּוֹ אֲחִי נֹעֵם הַיּוֹרְעֵלִית וְכָל יוֹצְאֵי הַלְּצִיד
הֵמָּה יָבוֹאוּ אֶל מִקְדָּשְׁךָ וְכו' .

End:—

וּנְפֶשׁ רַעֲבָה לְאִמְרַתְךָ צְרוּפָה תִּגִּיל בָּהּ כִּי יָבוֹא
דְּבַרְךָ מִלְּדֵי הָעֶבְרִים מִשְׁרַתִּי בֵּיתְךָ מִיּוֹצֵקִי מִיָּם עַל
יְדֵי מַעֲלַתְךָ .

^a Ed. Kaufmann, R. É. J., xxvi., 104.

† Read הָעֵתָקְתָּ or נִעְתָקְתָּ.

Then :—

כותב בפרשת רוכב שמים בעורך עבר אדו' זה ' אבי כל יושב אהל העדות אבי עד שר שלום אב לבנים יודיע דעת ויראת ה' הוא אדו'

The scribe added : 'תם ונשלם וכו'.

XXIX. Foll. 192a—199a; same writing as the two preceding numbers, 21 lines (of verse) to a page.

A metrical composition (entitled קינה עם נחמה, agreeing in form with Moses Rieti's (ס' מקדש מעט), composed on behalf of David of Tivoli, by Rabbi Abba Mārī, on the occasion of the death of Yehi'el †.

First verse :—

אזה ליום אזה שוד משרי
בערב ילין בכי לבקר
קינה נהי והי עד בלי די

The second verse on fol. 193a is as follows :

הגאון ר' יחיאל שמו
זכר צדיק לברכה ימנה
גדול ורב ורם לבני עמו

Last verse :—

ישא גם לבנותיו פני הדוה
קרוביו עם ישראל מרומים
ישכן סלה לביתו נאווה
קדש ליי' לארך ימים

The subscription is :—

קינה עם נחמה לבני כמוהרר יחיאל ורם ע"ה מאת
ההר דוד מטיבולי ע"י הר אבא כרי

The name אבא כרי, clearly that of the author, who wrote it at the request of David of Tivoli, is marked off on fol. 197b. The name שמואל (one of Yehi'el's sons) is marked off on fol. 198a, and יצחק (Yehi'el's other son) was probably also intended to be marked off on the same page (last line of fourth verse), though the scribe omitted the signs.

† The pieces described under nos. XXIX.—XXXI. have been edited by D. Kaufmann in R. É. J., vol. xxvi., pp. 106, 227, 220.

XXX. Foll. 199b—206b; same writing, &c., as the preceding number.

Another קינה, in the same metrical form, on Yehi'el †, composed by Bazaleel of כרטיא at the request of Eliezer Ezra of וולטיר.

Heading :—

קינה אחרת לנו' מאת כמוהרר אליעזר עזר' כוולטיר'
ע"י הכ"כ (?) בצלאל מסרטיא'

First verse :—

עורי נפשי לבשי רוח קינה
השמיעי יללה ומספר מר
וחדשי נהי שנה שנה

The date of Yehi'el's demise is indicated in the third verse on fol. 201a as follows :—

שנת רנ' לאלף הששי
באדר ראשון יט' לחדש
בשש שעות אחר יום שלשי†

Yehi'el's two sons are introduced in the following manner in the first verse on fol. 201b :—

ויצא הראשון ושני עמו
קם ויהרד יצחק הרדה
הוי שמואל בקוראי שמו

Last verse (showing יחיאל marked off in the first line, as well as בצלאל in acrostic) :—

בגן עדן אל' ה' יהי ברוך
צ'רור בצרור עדנה מרעה שכן
לנו חיים שבק נאמר ברוך
אלהים לעולם אמן אמן

XXXI. Foll. 207a—214b; same writing, &c., as the four preceding numbers, with 22 lines to a page.

A קינה on the death of Yehi'el †, composed by שלמה יר' קמירינו at the request of the Jewish community of Pisa.

Heading :—

קינה עם נחמה לבני כמוהרר יחיאל ורם ע"ה מאת
ק' פיסה ע"י הר' שלמה יר' כקמירינו

† So, without י, in the MS.

Beginning:—

גיל יגיל אבי צדיק ויולד חכם ישמח בו תהלת
דברי פי סכלות יראה לעיני השומעים בתהלת עיונם
בהביאי דברי גילה ושמחה במקום אשר שם יגן ואנחה
האמנם מרם אכלה לדבר יהיו דברי נכוחים למבין
וישרים למוצאי דעת†

End:—

כאיש אשר אמו תנהמנו כן אנכי אנהמכם
ובירושלם תנוחמו ויהיה זה בימכם ובימינו ובימי כל
בית ישראל ועינינו רואות אמן ברוך ה' וכו'

XXXII. Foll. 215a—250b, with 30 to 36 lines to a page (in verse-form); sixteenth century.

Moses Rieti's *מקדש מעט*; defective at the end. See also nos. 932—934 (section "Poetry") and part xxvi. in the present number.

The beginnings of the different parts open:

A. (חלק האולם): Canto i., fol. 215a; Canto ii., fol. 217a; Canto iii., fol. 219b; Canto iv., fol. 227b; Canto v., fol. 230a.

B. (חלק ההיכל): Canto i., fol. 235a; Canto ii., fol. 237b; Canto iii., fol. 243a; Canto iv., fol. 244a; Canto v., fol. 247b.

The last extant stanza is the one beginning: רבי ישמעאל בנעימת דבור (Goldenthal's edition, fol. 65b).

XXXIII. Foll. 252a—259b, with 27 lines to a page; small cursive Italian hand of apparently the fifteenth century.

דברי הימים ממשה רבינו ע"ה, imperfect at the beginning; comp. the printed editions.

† It will have been noticed that this *דרש*, as well as the two poems which precede it, were composed by professional writers engaged for the purpose by friends of the deceased and sympathizers with his family. This accounts for the absence of spontaneity and inspiration in the compositions. The pieces are clever and correct, but nothing more. It is for this reason that no further quotations are here given; but the student may nevertheless find it interesting to peruse them.

On the recto of the leaf preceding the text the scribe wrote:—

דברי הימים ממשה רבינו ע"ה ואני המעתיק לא
ניצאתי ההתהלה שהיא כמו א' עלה לכן הנחתי זה
העלה חלק למען אוכל לכותבו אם יזמינהו ה' לידי
ליא

First extant words:—

שנים ותהי רוח אלקי על מרים ותלד ותנבא בתוך
הבית לאמר: הנה בן נולד מאבי ואמי

End:—

ויקם אחריו יהושוע בן נון משרתו ויעבר את
ישראל את הירדן ויחלק להם את הארץ בגורל על
פי ה' אלקי ית' וית' שמו אמן

Then:—

תם ונשלם וכו'

XXXIV. Foll. 260a—262b; same writing, &c., as in the preceding number.

ספור ד' ספר אלדד הדני, agreeing with *אלדד הדני* in Abraham Epstein's (Pressburg, 1891), pp. 47—53 (where see further references).

XXXV. Foll. 262b—264a; same writing, &c., as in the two preceding numbers.

The inquiry concerning the stories of Eldad had-Dānī addressed by the community of Kairowan to Rab Šénaḥ Gaon; compare the usual text (*e.g.* *ספור א'* in Epstein's edition).

Only the first portion of the inquiry is here given, the last sentence being: והוצרכנו לפרש לפני אדוננו הלשון הזה כה כתבנו למעלה במקצת תלמוד שלהם לפי שיש בו תמה גדול כדי שיעיין אדוננו בו (comp. Epstein, p. 5, end of section 6).

XXXVI. Foll. 264b—280b; same writing, &c., as in the two preceding numbers.

משלי בן סירא (imperfect at the end), containing two series of stories connected with the second *אלפא בירא* of Ben-Sira, which should be carefully compared with the printed texts (see particularly Stein-

schneider's "Alphabetum Siracidis," fol. 16a sqq.) and other MSS. The salient features only can here be given.

Heading:—

בשם הצור עוט האורה †
נתחיל ונסיים משלי בן סירא

Beginning (as in the printed texts):—

כתוב עושה גדולות עד אין חקר וכו'

The alphabet in the first section is only carried down to the letter כ (fol. 266b), the rest being indicated by:—

וכן הטה בדברים עמו עד שקיים עליו עשרים ושתים
אותיות של אֵלֶּף בֵּית

The part relating to אֵי וְנָהי in the introductory portion of Ben-Sira's relation to Nebuchadnezzar is omitted.

The twenty-two questions addressed by Nebuchadnezzar to the sage are severally marked with Hebrew letters.

End of this section (fol. 277a; corresponding to the conclusion of the entire work in the printed texts):—

מִיד פֶּתַח נְבוּכַדְנֶצַּר וְאִמְ' בְּרוּךְ כִּגְלָה עֲמוּקוֹת שְׁגָלָה
סִתְּרִיו לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל

The fresh section begins as follows:—

לְאַחֵר כָּל אֵלֹהֵי הַשָּׁאֵלוֹת וְכָל מִשְׁלוֹת הַלָּלוּ אִמְ' לֹ
נְבוּכַדְנֶצַּר לְבֵן סִירָא שָׁאֵל מִה שֶׁתִּרְצֶה וְאַתָּן לִךְ ' אִמְר
לֹ אֲדֹ' הַמֶּלֶךְ אִינִי שׁוֹאֵל מִמֶּךָ כְּלוֹם אֵלֹהִים תֵּן לִי חֹבִי
שִׁישׁ לִי עֲלִיד אִמְ' לֹ אֵין לִךְ עָלַי כְּלוֹם אִמְ' לֹ וְהֵלֵא
נִדְבַתָּא לִי זֶהָב מִשְׁקַל רֵאֶם וּמִרְגְּלִית מִשְׁקַל רֵאֶם אִמְ' לֹ
וְלִהְיֶכֶן תִּמְצָא טִיטְרוֹן וּמִאֲזִינִים שֶׁתִּשְׁקוֹל בָּהֶם רֵאֶם וְכו'

On fol. 277b:—

אִמְ' לֹ בֶן סִירָא עָכְשׁוּ נָתַת לִי מִשְׁקַל רֵאֶם זֶהָב
בְּשִׁבִיל כָּב דְּבָרִים עָכְשׁוּ שָׁאֵל מִמֶּנִּי כָב שְׁאֵלוֹת אַחֲרוֹת
וְאִנִּי אֶפְרֹשׁ לִךְ וְתֵן לִי מִשְׁקַל רֵאֶם מִרְגְּלִית אִמְ' כֵּן
נָתַן מִיד יֵשֵׁב נְבוּכַדְנֶצַּר וְרָצָה לִשְׁאֹל לֹ וְלֹא הָיָה יוֹדֵעַ
מִיד הַכְּרִיז אוֹתוֹ רֹשֶׁעַ וּבָאוּ אֲצֵלוֹ כָּל חֲכָמִים שְׁבַע עוֹלָם
וְאִמְ' לָהֶם שְׁאֵלֹתֵי מִחְכָּם זֶה כָּל מִשְׁאֵלוֹת שְׁבַע עוֹלָם
שִׁידַעְתִּי לִשְׁאֹל וְעַל כּוֹלֵם חֹזֵר לִי תִשׁוּבְתָן וְעָכְשׁוּ אִמְרו
לִי אַתֶּם דְּבַר שְׁלֹא יָדַע לְהַחְזִיר לִי תִשׁוּבְתוֹ וְכו'

† Read אורה עוטה.

The first of the fresh series of twenty-two questions opens as follows (fol. 278a):—

שָׁאֵלוּ וְאִמְ' לֹ מִי שֶׁהוֹדִיעַךְ מִשְׁלוֹת שֶׁל כִּטָּה לֹא
הוֹדִיעַךְ מִשְׁלוֹת שֶׁל מַעֲלָה אִמְ' לֹ הֵן אִמְ' לֹ אִם כֵּן
אִמְרוּ לִי מִפְּנֵי מַה כָּל כְּכָבִים שֶׁבִּרְקִיעַ מֵאִירִים כּוֹלֵם
לְבָנִים חוּץ כִּכְכַּב אֶחָד שְׁאִינָה מֵאִירָה אֵלֹא שְׁחֹרָה הִיא

The seventh question includes two forms of a שְׁטֵר חוֹב on the Almighty, signed by the archangels Michael and Gabriel, and relating to a promise made to the earth that certain given numbers of persons were to die and thus return to the earth every day.

The last extant question and answer (no. 12) are as follows:—

יֵב ' אִמְ' לֹ מִפְּנֵי מַה בְּנֵי אָדָם שְׁרוּיָה בְּפִיהֶם וְיִי
וְיִי אִפ' שְׁלֹא בַצֵּעַר ' אִמְ' לֹ מִפְּנֵי שְׁאֵין לִךְ אָדָם
בְּעוֹלָם שְׁלֹא יָמוּת

On the margin the scribe wrote:—

לְפִי קוֹצֵר דַּעְתִּי חֹסֵר בְּכָאן עֲשָׂרָה שְׁאֵלוֹת עֲדִין †
אֲבָל אֲנִי הַמַּעֲתִיק לֹא מִצָּאֵתִי יוֹתֵר

No special intelligence was, however, required to see that ten questions are missing, considering that only twelve out of the twenty-two had been copied down.

XXXVII. Fol. 281 (same scribe and style of writing) contains (a) אֲוִתִּיּוֹת אֶלְפָּא בֵּיתָא שֶׁל (a) אֲוִקִיר, i.e. the first Alphabet, beginning בֶּן סִירָא, (b) the beginning of the פְּרוֹשׁ (see e.g. Steinschneider's edition, p. 2 sqq.) in an abridged form.

Last extant words (in no. 4):—

וְאַבְרָהָם לְבָנָיו וּבְנֵי
(Catchwords: שְׁאֵלְמֵלֵא)

1082.

Add. 27,136.—Paper, about 8½ in. by 6¼, consisting of 311 leaves, with 23 lines to a page. Italian cursive writing; dated Mantua, A.M. 5455—5463 (A.D. 1695—1703).

[ALM. COLL., 243.]

† So apparently.

יוסיפון, the Jewish History issued under the name of Joseph b. Gorion, the six books being divided (in accordance with the very rare edition of Constantinople, 1510,† and subsequent editions) into the ninety-seven chapters marked off by Tam b. David ibn Yahya. Copied from the printed text.

The preface written by the editor just named and an enumeration of the chapters precede the work.

On the title-page (fol. 1a):—

יוסיפון בשם האל רם ועליון וכו'

On the lower part of the page:—

נכתב במנטיבה תחת ממשלת רומיות אדוננו
הדוכס פירדינאנדו קרלו גונזגה ירה בשנת לא יסור
שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו עד כי יבא שילה
ולו יקחת עמים:

At the end:—

נשלם מלאכת שמים יפה צרופה מזוקקת שבעתים
היום טו' לחדש אלול שנת כי אני ה' אלקיך מחזיק
ימינך האומר לך אל תירא אני עוזרתי פה נגמובה
ובימינו תושע יהודה וישראל ישכון לבטח וכו'

1083.

Add. 27,144.—Paper, about $5\frac{1}{8}$ in. by 4, consisting of 211 leaves, with 15 to 21 lines to a page. The MS. is defective at the beginning, and leaves are also wanting after foll. 53, 83(?), 93, 103, 130, 133. Foll. 1—133 are written in different Spanish Rabbinic hands of the sixteenth to seventeenth century, and foll. 134—211 are in an Italian cursive hand of the seventeenth to eighteenth century.

I. A collection of charms and amulets generally accompanied by signs partly taken from the so-called alphabet of the angels or celestial alphabet. Fol. 1a.

† See De Rossi, *Annales*, Pars i., p. 5; Steinschn., Bodl. Cat., col. 1550 (where the reference to De Rossi is wrongly given as p. 21); S. Poznański in Z. f. H. L., xvi. (1913), p. 110.

The first extant charm begins:—

תם + לאהבה יכתוב בדם תרנגול לבן אילו החותמות
ותנע מי שתרצה וירוז ויבוא אחריו

The last entry begins:—

לידע הנסתרות . . . תעשה צורה מעופרת וכו'

End:—

וכאשר תתיך ותעשה הצורה תקרא ותשביע כלאך
צדקוניך † תם

II. A philosophico-mystical explanation of the Tabernacle and its contents. Fol. 36a.

Beginning:—

יעו אשר שאלת מענין המשכן וכליו מה היתה הכונה
בהם על הדרך העיונית . . . דע כי המשכן וכליו היו
לרמוז בו ענינים נכבדים נפלאים מאד וכו'

End:—

תמידים ומוספים כן המרגישי משמרות . . . וכולם
בהצר בכל יום היום ונפסדים ואתה דע לך

III. ספר התפוח, in Abraham b. Hasdai's Hebrew translation. Fol. 37b.

See nos. 867, VII., 869, III., &c.

This work is followed (fol. 48b) by a piece beginning:—

מספר חכם הנודע המופלא בדבריו וזה נסח דבריו
ראיתי בספר זה הנקרא ספר התפוח ענין נפשות ועלה
ברעתי לדבר עליהם מעט כפי שכלי וכפי דעת החכמים
שדברו בהם וכו'

End:—

הנפש כפי מעוט שכלי . . . וכל החכמים עליו

IV. A very small (mutilated) fragment of apparently a gnomic work beginning (fol. 53a):—

נאום גד גדוד בן שבט גד בראותי מן החכמות
האצולות מדברי הנביאים והכתובים ומדברי רבותינו
הקדושים ומדברי החכמים וכו'

† The word תם, with which the different entries appear to begin, is in each case to be regarded as indicating the conclusion of the preceding entry. See the same word at the end of the collection.

‡ So apparently, in one word.

§ Writing not clear.

On fol. 53b:—

ולכן חברתי זה החבור הקטן . . . גלויי הכשלים

So far as any meaning can be gleaned from the partly faded and badly written page, the author refers to the advantages to be derived from the practical and tangible method of teaching by means of משלים.

V. A fragment of a philosophico-religious work. Fol. 54a.

Beginning of fragment:—

ותפארתו . וכשהיו ראיות להעניש ישארו עצורות
תחת הגלגל סובבות עם הגלגל תמיד כאש יוקדת וכו'

Near the end of the first page begins the following passage:—

ודע שכל כה שברא הקב"ה בעצמו בלא אמצעי לא
ישיגו תוספת ולא חסרון כמו שאמר שלמה ידעתי כי
כל אשר יעשה אלהים עליו אין להוסיף וכיכנו אין לגרוע
וכל מה שברא באמצעי הוא מורכב וכו'

End:—

ותהיה החכמה חסרה כי מה שראה הוא חכמה ואם
בטל דבר כבר בטל ממונו דבר והנה התבאר בו כל
מה שעשה השם הוא המוב והישר והיא החכמה
השלימה .

Then:—

תם ונשלם שבה לאל עולם יודע כל נעלם

VI. An אגרת of Shemṭōb ibn Palquera treating on שלום הנפש, שלום הגוף, and אמת. Fol. 63a.† Apparently defective at the end.

Heading (besides a briefer previous entry):

אגרת אוגרת דברי שלום ואמת . חברה ה' שם
טוב פלקירה ז' ואמר שראה בחלום שהיה מחבר זאת
האגרת ובהקין נתעסק בה

Beginning:—

מי האיש החפץ חיים ארוכים . . . ואיפשר לומר כי
רו' לו' באמרו חיים החיים הארוכים שאין להם סוף
והם חיי העולם הבא

Closing words:—

תעלה אמת מן הארץ ה' אמת מארץ תצמח וזה
ענין נכבד מאד

† Edited from this MS. by Malter, J. Q. R., New Series, vol. i., p. 470 ff.

The work is divided into two שיערים, each of them being again divided into two parts also designated שיערים.

Steinschneider (המוזכר, vi., p. 19, note 8) considered this work to be the אגרת החלום, named in the same author's מורה המורה, p. 131; but that reference would rather lead one to expect the אגרת החלום to contain an exposition of dreams, and it would, besides, have been much more appropriate to call the present work אגרת שלום ואמת in accordance with the heading in the present MS. (the reference to the author's dreams being merely incidental) and with the subject matter.

VII. An extract from ספר היסודות of Isaac Israëli senior, adducing three proofs (מופתים) to show that הצורה הראשונה is not מקרה, but עצם.† Fol. 84a.

See Dr. S. Fried's summary of the work (Leipzig, 1884).

Beginning of the extract:—

וכתב יצחק הישראלי בספר היסודות ומעה הושב
יחשוב כי הצורה הראשונה כקרה וכו'

End:—

אם כן באמת היא קיימת ונשארת אחר הפרדה
מהגוף . ע"כ

VIII. A short piece (introductory to a recension of הקבר or גיהנם?). Fol. 85b.

Beginning:—

בשעה שאדם נפטר מן העולם המלאך הממונה על
הדין עומד כנגדו ואמ' (ואומ' for) לו אי על הגוף הזה
שיצא ריקן מזכיות ומלא עונות

End:—

יש שמת בחצי ימיו ויש היוצא מן העולם הזה
בתממות

Then (penned by some original scribe from whose compilation the present copy was made):—

בוה המיתה הגיעני אמון

† Edited in J. Q. R., New Series, vol. i., pp. 497—500.

IX. A piece beginning (fol. 86a):—

הַקֶּבֶה אומר לישראל לא יועיל בכם הייסורין
והתוכחות ולא התראה ולא גלות ולא מלכות

Near the end:—

כל אחד ואחד נדון לפי מעשיו ונדון כגזעו בין
בחיים בין לאחר מיתה ' בשעה שאדם נפטר מן העולם
המלאך הממונה על הדין עומד כנגדו ואומר לו אוי
על האדם שיצא מן העולם הזה בלי מעשים טובים

Then:—

ובספר נזיר הביא משל בן המלך ור' בחי ז"ל הביא
משל מא"י אחד שהיו מולכין בה כל שנה איש אחד
ואחר כן מוציין אותו נקי מכל וכו'

X. A short extract beginning (fol. 89b):
בית (compare Jellinek, *שלושה שותפין באדם*
סדר יצירת הולד of העתקה אחרת) [i., 156, taken from Rashi's הפרדס
לקוטי].

XI. Abraham ibn Ezra's *אותיות* חידה על
אהוי. Fol. 90a.

XII. An extract from Isaac Pulgar's
עזר הדת. Fol. 91a.

Beginning:—

כתב ר' יצחק פלקירא בספר עזר הדת בשער ויכוח
החי עם המת ' אמ' המת מה זה מבקש [אתה] ממני
שבאתי מעולם השכל אל עולם הנבזה

End of extract:—

ואין לזה העונג ערך ודמיון גופני והגוף הוא כמו רגלו

XIII. Paradigms, examples of *שם העצם*,
&c. Fol. 94a. Imperfect at the beginning
and the end.

XIV. הלכות שחיטה, by Abraham Yarhi
(Abraham b. Nathan of Lunel). Fol. 104a.

Beginning:—

תלמיד חכם צריך שילמוד כתב שחיטה ומילה וקשר
של תפילין וכו'

End (fol. 111a):—

ובמה מכסין בכל דבר שזורעין בו ומצמיח בזבל דק
ובחול דק . . . ובשחיקת דיגרי זהב שנ' ועפרות זהב לו

On fol. 111b (originally left blank) some
other notes on שחיטה have been written down
by a later hand.

XV. הלכות טרפות by the same author.
Fol. 112a. There is a lacuna after fol. 130,
and the text is also imperfect at the end.

Beginning:—

אי זהו תלמיד חכם הרואה טרפה לעצמו וכו'

Last extant words:—

שאלה ' מנין לנו איסור העיקור כלומר' שאם נעקרו
ראשי הסימנים שהן

XVI. *Menahem 'Azaryah* of Fano. Fol. 134a.

Comp. Add. 26,969 (Cat. no. 840, section
"Kabbalah") as well as the printed text
(Korzeg, 1786).

The present MS. contains Part i., followed
by *כוונת ספירת העומר* (fol. 202a), and a few
sections of the second part of *כנפי יונה*.

On the upper part of fol. 134a is the
following owner's entry:—

להו' [ליי' הארץ ומלואה i.e.] הצעיר אה"ם ס"ט

1084.

Add. 27,149.—Paper, about 12 in. by 7 $\frac{3}{4}$,
consisting of 14 leaves, with 45 lines to a
full page. Defective at the end. Dated
A.M. (5)617 (A.D. 1857). [ALM. COLL., 257.]

מגן וחרב, or "Shield and Sword," a pole-
mical work against the tenets of the Christian
religion by Yehudah Aryeh of Modena.

On fol. 2a:—

מגן וחרב ' ספר שחבר הרב הגדול הנאון המופלא
החכם הכולל נעים זמירות ישראל דורש טוב לעמו
הענו מרנא ורבנא כמנהג ייחוד אריה ממודינא
צוקל

Lower down on the same page:—

היום ה' טבת שנת תר"ז החילותי להעתיק הספר
הזה ' חזקיה פואה

On foll. 2b, 3a, is given a preface to the
work by Isaac b. Jacob, a grandson of Leon
Modena, and on fol. 3b are the lines begin-
ning:—

יקריב הן לשלמים זבח אשה

In its complete form, the work is divided into five chapters (מחנות = military camps), each of which is subdivided into sections (מערכות = battle-lines); but the present MS. breaks off at the end of the fifth section of the fourth chapter.

The beginning of the work (ידיעת השורש) yields the author's name (יהודה אריה) in acrostic.

For an account of the complete text see J. B. de Rossi's "Codices Hebraici," no. 1141; also the same author's "Bibliotheca Judaica Antichristiana," pp. 18-19. A compendium of the work (קצור מגן וחרב) is given in Abraham Geiger's מאמר מגן וצנה וכו' (Breslau, 1856).

1085.

Add. 27,153.—Paper, about $8\frac{3}{4}$ in. by $5\frac{3}{4}$ (about $8\frac{1}{2}$ by $5\frac{3}{4}$ from fol. 41 onwards), consisting of 50 leaves, with 35 to 38 lines to a full page down to fol. 40, and 28 in the remaining leaves. Imperfect at the beginning, and leaves are also missing after foll. 41, 48, and 49. Foll. 28, 29, and 50 are damaged. Italian cursive writing in two different hands, the date of foll. 1—40 being A.M. (5)191 (A.D. 1431), and foll. 41—50, also belonging to the fifteenth century (see under IX.). [ALM. COLL., 263.]

I. A fragmentary index (one page only) of Biblical passages occurring in a work not named. Fol. 3a.

First extant words:—

העולה על רוחכם · שלישי פרק נא · חור חידה ·
בפתיחה · ולא דמה אליו ביופיו · ראשון פרק א'

The second half of the page is occupied with תרי עשר.

End:—

תחלת דבר יי' · שני פרק ל'

The scribe then wrote:—

לא מצאתי יותר בהעתק

II. A short astronomical tract, showing how to calculate the time of the new-moon and of the sun's eclipse by means of Immanuel b. Jacob's שש כנפים. Fol. 3b.

At the beginning are four rhyming lines, of which the first is:—

קחה שורה וסדר לעוף בכנף חסידה

The tract itself begins:—

תחלת כל דבר אם תרצה לעשות מולד אמת
ולדעת לקות החמה בעת המולד יש לעשות בזה הסדר
תכתוב תחלה בשטה אחת מה שתמצא כתוב בכנף
ראשון נגד המחזור השלם שעבר

End:—

ואתה חכם סתום וחתום הדברים עד קץ הצריך

Then the scribe's colophon:—

ונשלם שבה לבורא עולם על ידי בנימין יהל בכמר
מתתיה זלחה פה בסיינה ח' יינה (?) שנת קצא לפרט
האלף השישי ליצירה לייא

Appended on the same page (fol. 4b) are the following two sets of lines:—

אמת מורה אמת קרך ככנור
יתריו בו לפי חכמה סתרים
ובא פתי ולא ידע לנגן
ונגן בו ושחת היתרים:

אשר ישאל עצת זקן מחוכם
בכל שיעשה קוה שלומו
והשואל עצת נער זכור בו
לאחריתו רחבעם בן שלמה:

III. A short piece beginning (fol. 5a):—

על תכונות שלש איפשר לחקור היות הנשים על
תכונה כללית בלתי מחזיקות הסודות והיותם מגלות
אותם · והתכונה הראשונה מונחת כיצד חסרון השכל

End:—

וזה כי לסבת היות נראה שהבעלים אוהבין אותן
· · · מגלות סודות הבעלים בקלות · וזה ראינו ביאורו

Then:—

עד פה הגיע זה המאמר

IV. ביאור על השש כנפים בקצור. Fol. 5b.

^a Comp. Steinschneider, "Bibliotheca Mathematica," 1898, p. 84; Monatschrift für Gesch. u. Wiss. der Judenthums, 1906, p. 616.

Beginning:—

בכנף השני תעשה ב' השבונות [א'] לפי חק המה
וא' לפי חק לבנה

On the margin of fol. 6b is a long note headed: זל בְּכַר מִתִּי (the scribe of this part of the MS.; see the colophon in no. II.), and beginning: דַּע אֱהִי כִי בְּרִבּוּתְךָ מַעֲלוֹת עִם מַעֲלוֹת וְכוּ

V. ביאור אחר על השש כנפים. Fol. 7a.

Beginning:—

אמר הרב וראוי להזכירך עד בין הקודם והמתאחר
וראוי שתדע כי בעל הכנפים הגיד דעתו בזה וכו'

The tract is followed by a few astronomical and arithmetical notes, the former being accompanied by diagrams.

VI. כקצת ספר טראטאטי מהגיון, *i.e.* extracts from the treatise on Logic by Petrus Hispanus, in the Hebrew recension of Abraham Abigdōr. Fol. 9b.

For the entire work see no. 917 (section "Philosophy") where the literature on the subject will also be found; also no. 884, II.

On fol. 10b:—

אמר אברהם אביגדור המעתיק אנחנו נניח פה
הגדולה ראשונה והקטנה אחרונה כפי מנהג הנוצרים
כדי שלא נצא מדרך המחבר

At the end (second half of fol. 13a) are some short medical prescriptions, and also an astrological note beginning:—

דע כי יש לכוכבים קבולים ידועים

VII. ספר המספר מאעו זל. Fol. 13b.

It was edited, with a German translation, by M. Silberberg, Frankfurt a/M., 1895; see also Benjacob, *אוצר הספרים*, p. 247; H. J. Michael, *אור החיים*, p. 80 (where, however, the erroneous statement is made that it was printed in ישרון, vol. i., together with ס' האחד, the fact being that only the ס' האחד is printed there under the heading: ספר האחד וספר המספר).

The preface begins:—

בעבור כי השם הנשגב לבדו ברא בעולם העליון
תשע ענולות גדולות

The work itself is divided into seven chapters (שערִים), the first beginning:—
כבר הזכרתי איך הם מעלות המספר

There are a number of marginal notes on this work, some of them being headed: אמר בנימן יהל (the scribe).

At the end:—

ראה ספר מחוקק באמונה
ותמצא בו לכל מספר תבונה
אשר חבר בנו מאיר למאיר
קטן שנים וחכם בתכונה

VIII. ספר האחד of Abraham ibn Ezra. Fol. 37b.

Published in ישרון, vol. i. (*vide supra*, no. VII.).

Some arithmetical problems are appended (foll. 39b-40b), at the end of which (in fainter and apparently later writing):—

נשלם ספר המספר מאבן עזרה

IX. Fragments of Yehūdah b. Yehi'el's grammatical work entitled הספיר; written in an Italian cursive hand of the fifteenth century subsequent to A.D. 1454, which is the date of composition. Fol. 41a.

See no. 978 (section "Philology").

First extant words:—

ימצאו בחסרון כמו חג כון החגג

On the same page begins:—

פרק אותיות אהוי

There follow פרק ההא, פרק הבית, פרק האלף, פרק הכם, פרק הלמד, פרק הכף, פרק היוד, פרק הוי, פרק התיו, אות השין, פרק הנון, שער התנועות, with a lacuna after fol. 48. On fol. 49b commences השער השלישי (of which the first פרק is entitled פ' ההצעה; lacuna after fol. 49).

End:—

ואחשוב שזה הפרק ראוי להקרא פרק כלל גדול
בשמות כי כבר נכללו בו דברים גדולים . . . וזלת
אשר יבוקש ענינו במלאכות האחרות אשר אין ראוי
לזכרם בזה המקום . והנה נשלמה כוונת זה הפרק

On fol. 47^a is a pen-and-ink design of a
plant with symbolical by shaped leaves.

Owner's entry (fol. 1^a): אִישׁ גִּרְ וְכו' (Abraham Joseph Graziano).

1086.

Add. 27,158.—Paper, about 9 $\frac{3}{8}$ in. by 6 $\frac{1}{4}$, consisting of 9 leaves, with 30 to 36 lines to a full page. Italian and (for the most part) Italian Hebrew cursive writing of the sixteenth century. The leaves are arranged from left to right. [ALM. COLL., 268b.] †

in Hebrew and Italian (pages to be read from left to right).

Beginning: הזוהר.

סניגור שמתרבה אור שפע עליון . . . כת' אלשיך
זל בפי' אמור מצוה גוררת מצוה כי המלאך הנברא
במצוה גורר^a מצוה אחרת וכו'

On fol. (3)^b is a passage beginning:—

והושיב הוא ית' ע' סנהדרין לרון דור הפלגה והוא
ית' עא ואחכ חילק מאמר לכל א' מע' מלאכי

A fresh part begins on fol. (6)^b, the first Hebrew words being:—

נמשלו לעפר מי מנה עפר יעקב וכו'

The end (fol. (9)^a):—

עד סוף כל הדורות כל הרעות והצרות הבאות עלינו
כי בשבילה נפרד אחרית ישראל כאמרו למעלה . . .

1087.

Add. 27,173.—Paper and vellum, about 7 $\frac{7}{8}$ in. by 5 $\frac{3}{8}$, consisting of 126 leaves. There are 36 to 38 lines to a full page in foll. 1—14,

† Alm. no. 268^a (Add. 27,157) is described under no. 1018 (section "Mathematics and Astronomy").

^a Ms. גוררו.

and generally 30 or 31 lines in the rest of the MS. The quires consist of 14 leaves each, with the exception of the third, which has 13 leaves. The first and last leaves of the quires are generally vellum. Sefardi Rabbinic writing of the fifteenth century.

[ALM. COLL., 283.]

I. A treatise on the mystical interpretation of the letters ת—א, followed by interpretations of a like character of the letters ץ ם ן ף ך . Fol. 2^a.

Compare no. 793, III. (section "Kabbalah"), where further references will be found.

Title:—

ביאור צורת האותיות

Beginning:—

האותיות הם שבעה ועשרים במספר ומתחלקים
לשלשה חלקים יגיע לכל חלק תשע אותיות . הט'
הראשונות הם אחדים . והט' השניות הם עשרות .
והט' השלישיות הם מאות . וכאשר היה זה כן עלה
בדעתנו לומר כי שלשת החלקים האלו ירמוזו לשלשת
חלקי העולם . החלק האחד השכלים הנפרדים והם
המלאכים . והחלק השני הוא הגשם החמישי והם
גופות הגלגלים . . . והחלק השלישי הוא החומר הראשון
ומה שהורכב ממנו

The philosophers, the astronomers, and some of their works (*e.g.* וההפסד ; ס' ההוייה) are frequently referred to, the author's design having been to approximate Kabbalistical ideas to philosophic and astro-nomic theory.

The following passages may be specially quoted:—

Fol. 3^b:—

אמר תלמי בספר מאה דברים † אשר לו הנק' ספר
הפרי דבר זה לשונו . מי שלקח רפואה משלשלת והירה
עם צדק יקצר במפעלו ויכחיש מעשהו

Fol. 5^b:—

אמנם אבן רשד יאמין שאין לו [גלגל הלבנה] *[i.e. to]*
מציאות לפי שאין חלק כוכב בו וכו'

† See Steinschn., Hebr. Uebers., pp. 529-30.

Fol. 6b:—

זוה שסדרנו היות השמש בגלגל הרביעי הוא נמשך
אחר דעת בטלמיוס שאמ' שהוא הנאות בענין המבעי
שיהיה השמש באמצע ושלושה כוכבים למעלה ממנו
ושלושה תחתיו אינם דיעות חכמי התכונה נחלקו
בזה וכו'

Fol. 11a:—

והחכמים אשר היו במלכות ישמעאל בזמן המלך
אלכיאמון בארץ על אשר שם לבו לדרוש על החכמות
האלה כל ימיו . . . הכינו לו אנשי חיל מבינים את
החשבון למדוד את המהלך הזה על דרכו הנכונה .
נמצאו מעלת הקוטב כוסיף מעלה אחת אם האדם
הולך בארץ על הסדר המתוקן נ"ו מילים ושני שלישי
מיל כחשבון ארבעת אלפים אמה במיל האחד

End:—

או יהיה הקו היורד [i.e. of the ץ] רמז לאחד
ממיני החי ר"ל בלתי מדבר שאין לו עליה והורה על
רוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ זה מבואר
אין בו ספק

Then:—

נשלם ביאור האותיות 'שבה ותהלה לה' ית'
בד"ה לבא

II. Philosophical notes in explanation of
some Biblical verses, by Rabbi Yehūdah
(probably Yehūdah b. Moses b. Daniel, see
no. III.). Fol. 13a.

First heading and beginning of note:—

ביאור לחכם ר' יהודה זצ"ל על פסוק לפני לא נוצר
אל: הוא היות העצמות המלאכי בלתי נוצר לפני
וכו'

This is followed by a ביאור אחר on the
same verse; then:—

ביאור לחכם הנז' על פסוק ויראו את אלהי ישראל:
אחרי ראותם תחת רגלי ה' שהם המשילי המציאות
כמעשה לבנת הספיר וכו'

This note is followed by three other expla-
nations of the same verse; and then:—

ביאור על פסוק וי' אלהי הצבאות י' זכרו: יראה
היות מאמר וי' אלהי הצבאות . . . כורה על הענין
המבואר ר"ל היות המושג מהאלוה ית' השגה ראשונה
ועקרית עצמותו לבד וכו'

III. A piece by Yehūdah b. Moses b.
Daniel, on fol. 13b, beginning:—

אמ' יהודה המעתיק דבר ה' היה בימים האלה
יקר ונטע שעשועי הנבואה נעקר ואין חזון המשיח
נפרץ ויאור החכמה צפר דעים לא שרץ ותם כסף
או און פעלתי: and ending: תעודת המעלה הרוחנית
במעשי אצבעותי לה' הסליחה כי אכפרה פניו במנחה
ואקדמנו בתורה וערבה לה' מנחת יהודה

The subscription is: נשלמה ההקדמה, the
piece being the preface prefixed by Yehūdah
b. Moses b. Daniel to his translation (under
the title: (ס' הנפש השלישי) of Aegidius' Com-
mentary on Aristotle's De Anima (see Neub.
Bodl. Cat., 1390¹).

On fol. 14a the scribe has added a note
beginning:—

מאמר קצר באחדות האלוה ית' דע כי היות
האלוה ית' אחד יתאמת מכה פשיטותו

This is followed by an enumeration of the
שבע מצוות בני נח

IV. שאלות ותשובות בקבלה, the treatise in
the form of question and answer on the main
principles of the Kabbalah, usually ascribed
to 'Azriel b. Solomon. Fol. 15a.

Compare no. 739, iv. (where further re-
ferences will be found) and no. 756, xvi.

The first five questions and the last six
agree (with variations in form) with א-ה
and ו-י respectively of those given under
no. 756, xvi. But between these is an addi-
tional section beginning (fol. 16a):—

ועל זה הוסיף השואל לשאול היאך נוכל לומר כי
הוא אחד והמספר עשרה הכתיחדים בו כי בזה נשמור
אמונת לבבינו ולא נשמור כאמר פינ

The answer to the last of the twelve ques-
tions (that concerned with Scriptural and
Rabbinical proofs) is divided into three parts,
each of which is headed by תשובה. The first
deals with the proof for אין סוף, the second
with those for עשר שהוא אחד, and the third
with those for the ten being united in the
one כשלהבת קשורה בגחלת.

At the end:—

עד כאן לשון החכם הרב ר' עזריאל שקבל מפי
הרב ז"ל †

A brief list of the twelve questions follows the above entry.

V. Midrashic notes, without a compiler's name, on passages in ביצה, פסחים, ראש השנה, פסחים, ביצה, פסחים, פסחים, פסחים, פסחים, פסחים, פסחים, פסחים. Fol. 22a.

Beginning of first note:—

מסכת יום טוב * פרק יום טוב שחל להיות בשבת *
אמ' ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי כל המצוות
שנתן הקב"ה לישראל נתן להם בפרהסיא חוץ משבת *
ובאלה שכותב רבא פירש זה המאמר ראו כי יי' נתן
לכם את השבת לכם ניתנה שבת ולא לאומות העולם

End of last note (in פרק גיד הנשה):—

ור' יהודה אומ' מי גדול הנושא או הנשא כניה
דכתי' על כפים ישאונך הוי הנשא גדול מהנושא * ר'
שמעון אומ' מי גדול המשלח או המשתלח

VI. מדרש רות, from the Zōhār. Fol. 29a.

Compare the printed texts.

On fol. 55a the scribe left a lacuna, notifying the fact with the words:—

אני הכותב מצאתי הנה חלק בדעתך ולכן הנחתי
אני גם כן

The lacuna is between : ממטרון רברבא ממנא :
דאנפין ומיניה איזדעזען * * * וקריב לה לגביה לאפקא
לגוף הדר ואמ' בשלשה : * * * כיניה חילין ומשיריין
דברים האשה זוכה בנדה ובהלה ובהדלקת הנר

VII. פירושי הגדות, notes on Aggadic passages found in the Talmud, by Solomon ibn Adereth. Fol. 64a.

On the affinity of the text to the MS. which was ביד בעל עין יעקב, as also on its non-identity with that published by J. Perles (in "R. Salomo b. Abraham b. Adereth. Sein Leben und Seine Schriften, &c."), see החזקיר, vi., p. 52.

† According to tradition, Isaac the Blind was the teacher of 'Azriel.

The order of the parts is as follows:—

a. מסכת ברכות.

Beginning:—

בפרק קמא דברכות * אמ' רבין בר רב אדא אמ'
ר' יצחק מניין שהקב"ה כניח תפילין * * * דע שיש
לחכמים * דברים נעלמים * רמזים במדרשים ובהגדות
חתומים וכו'

b. מסכת תעניות, fol. 85a.

Beginning:—

פרק ראשון * אמ' ליה רב נחמן לרב יצחק מאי
דכתי' בקרבך קדוש * * * יש בזה סוד * ודע שירושלם
של מטה וציון ובית המקדש כולם ציורים לעניינים וכו'

c. מסכת מגילה, fol. 89b.

Beginning:—

פרק הראשון * תנו רבנן שלשה מלכו בכפה * אחאב
בן עמרי * ונבוכדנצר * ואחשורוש * * * כבר כינו הכתו'
השמים וצבאם לכסא השם ית' וכו'

d. (בבא בתרא) פרק המוכר את הספינה, fol. 90b.

Only a brief note:—

אמ' רב יהודה אמ' רב כל מה שברא הקב"ה בעולמו
זכר ונקבה בראם * ואף לויתן זכר ונקבה בראם * וכו' *
עד * * * † וביאור אלו הדרשו' כתובים במקום אחר
ולכן איני מעתיקם הנה

e. מסכת חולין, fol. 91a.

Beginning:—

פרק ראשון * ר' פנחס בר' יאיר הוה אזיל לפדיון
שבויים * * * ממה שנתפרסם פרכוס רב בתורה * * *
שנאמינהו אנחנו עד שלא יצטרך לדבר בו הוא
התחדש אות ופלא לעת הצורך לעם כולו עי' נביא או
אפי' לאחד מן החסידים

f. מסכת ע"ז, fol. 96a.

Beginning:—

פרק ראשון * דרש ר' חנינא בר פפא * * * לעתיד
לבוא מביא הקב"ה ספר תורה * * * הגדה זו כוללת
עניינים רבים ביסודי הדת והאמונה וכו'

† The words: מסכת חולין, which are here replaced by dots, were, of course, meant as a heading for the next part.

g. מסכת נדרים, fol. 97*b*.

Beginning:—

פרק אין בין המודר 'עשרה דברים נבראו קודם שנברא העולם . . . דבר נודע שתחילת המחשבה הוא המעשה וכו'

End (פרק הנודר מן המבושל):—

אם כן יאבד עולמו מפני השוטין 'אלא עולם כמנהגו נוהג ורשעים שקלקלו עתידין ליתן את הדין

The scribe then wrote:—

סליק מסכת נדרים וסליקו להו פירושי הנדות כהרב מורינו ורבינו ר' שלמה ׳ אדרת זצ״ל ׳ תלח

VIII. סתרי תורה, ascribed to Moses Nahmanides, but being apparently a compilation from more than one source, Nahmanides having been one of these (see, besides the beginning, the quotation from fol. 100*a* farther on). Fol. 99*a*.

Beginning:—

אמר הרב הקדוש רבינו משה בר' נחמן זצ״ל יתברך שם הבורא שהוא חי וקיים לעדי עד והוא ברחמיו יאיר עיני בתורתו ויהשכני משניאות 'אראשית כל דבר שהוא ראשון וקדמון לכל והוא נעלם מכל והוא נקרא עלת העלות ואין לו כומר עליו לא יש ולא אין כי הוא נסתר . . . והנה עלה במחשבתו להמציא ולהאציל עשר ספירות תלויות על בלימה וכו'

On fol. 100*a* (in connection with the tenth (ספירה):—

והיא נקראת מלאך האלהים 'ואמ' הרב רבינו משה בר' נחמן כי הוא מוכרת ואינו סמוך 'והרב פירש מלאך שנקרא אלהים . . . ואמ' הרב על כן נקראת מלכות על כי הנהגת העולם הזה על ידה כאשר בארנו 'וה' יראנו נפלאות מתורתו

The quotation just given is followed by a section beginning:—

וזה כלל ספירות 'א 'כתר עליון אויר קדמון שמו הוא מחשבה

End:—

אני יי עושה כל 'פי' משפע כל היא שעמדה לאבותינו ולנו אבן כשם רועה אבן ישראל

IX. A piece headed (fol. 100*b*):—

כלל אחר מענין הקבלה

Beginning:—

אודיעך כלל הדברים שהיו מתנהנים בהם בעלי המרכבה 'אמרו שהכתר נג חופתו של הקבה 'רל שצורת העמידת הכתר עומדת כמו נג החופה פי' המשכת שפע עומד כמו נג החופה והיא צורת המחשבה הנק' כתר עליון והחכמ' כמו כותלי החופה

On fol. 102*a*:—

אמשול לך מענין ה' ספירות שהם אדוקות^a 'היה בלי פירוד וכו' (compare *e.g.* no. 752, XII., section "Kabbalah").

Added are (foll. 105*a*—107*b*) pieces headed שמיני עצרת, ענין סוכות, ענין ראש השנה ענין שבועות

Beginning:—

ענין ראש השנה 'הוא הנקרא יום הדין רמז לתפ' ב' שהיא יושב בכסא הדין רל הפחד ולכך אנו מתפללים המלך המושפט וכו'

End (in smaller writing):—

שיבטל מזמנו יצר הרע ומחשבות הרעות ויקיים בנו ואתם תהיו לי כמלכת כהנים ונוי קדוש

X. A piece beginning (fol. 108*a*):—

אמרו רזל צורת יעקב חקוקה בכסא הכבוד 'דע כי טבע הלב הוא לנפש המשכלת כסא הכבוד והנה שכו כולל ז' שמות הקדש כנגד ז' ספירות וכו'

End (fol. 108*b*):—

ואלה הדברים כל הרוצה להתחכם במ יעין בסתריהם ויבינם כה ערם יעקב רחל לאה בלהה זלפה וכולם כתר וסימנם ב'רזל' הגלעדי

XI. A piece headed: ביאור סוד קרית שמע, and beginning (fol. 108*b*):—

ענין היחוד הוא ליחד הכל וצריך אתה לדעת כי היחוד כשאדם מזכיר שמות וענינים רבים צריך ליחד הכל עד אין סוף להודיע כי הוא סבת הכל והכל ממנו וכו'

End (fol. 109*b*):—

הריה הריה והניחוח הניחוח שהוא כלל הריה והרוח 'ומקרא זה מתפרש כליטטה למעלה ומלמעלה למטה

^a MS. ארוכות.

^b So, by a later hand, in the margin; the text has לתשו'

† Compare no. xvii. in this description.

On fol. 109a is the following passage :—
 לשון החכם ר' עזריאל ז"ל בספר הבהיר אמרו מאי
 קרבן שהוא מקרב הכחות . ופי' הדבר כי הקרבן נפרד
 וכו' עזריאל stands here for עזריאל.

On the same page is a reference to ספרא.

XII. A piece beginning (fol. 109b) :—
 לשון ספר יצירה . ז' כפולות ב'ג' כפולות ז' קצות
 מקום וקדוש מוכן במקומו . . . פי' הוכיר תחלה ז' קצות
 מקום בכלל ואחר כן בפרט וכו'

End (fol. 110a) :—

הרי לא קראו מקום תחלה אלא שהוא מקיים המקומות
 וכאלו נראת שהוא מקום * לא שצריך למעלה . כך פירש
 החר' אשר ז"ל . תם ונשלם

XIII. ספר הייחוד, agreeing till near the end
 with the ספר הייחוד contained in Add. 27,078,
 xv. (in this section). Fol. 110a. The two
 descriptions should be read together.

At the head is written :—

סוד יי' ליראיו ובריתו להודיעם

Beginning (introductory portion) :—

זה ספר הייחוד וראוי על כל החכמים לחזקו ולאמצו
 ולישר נתיבות האמת ולדעת כי המדע הוא מפעל
 מכלל העליונות וצריך לבדקו ולדרשו בכל עניניו
 ובזריזות התבונה והקדמות ובצניעות הדבור וזה הוא
 עקרו . כת' והנה כבוד יי' אלהי ישראל בא מדרג
 הקדים . . . בזה הפסוק נתמלא השכל בעצמו . . . וזהו
 ביאורם עשר ספירות וכו'

The ten Sephīrōth are then treated one by
 one :—

הספירה הראשונה . . . בלימה נקראת כתר עליון
 לפי שהיא חזקת האמת והמהות . . . ויש בה דברים
 גלויים ונעלמים . . . באדיקות אחת ואין האדיקות חסרה
 כלום . והם יסוד יחודו של הקב"ה . . . ועל זה קראו
 בעלי הידיעה הזאת לאותה הספירה אויר הקדמון
 שאיננו נתפש וכו'

On fol. 111b :—

הספירה הד' היא הנקראת [גדולה] ומתחלקת לע"ב
 גשמים והיא כצורת הד' צד נטוי וצד כפוף יוצא ואינו
 יוצא וכו'

* is in the margin.

On the same page :—

הספירה הה' היא גבורה . והיא תורה שבעל פה וכו'

The following ספירות are not distinguished
 by special breaks in the text. On fol. 112a :
 ותפארת היא הספירה השישית והוא כח הנקרא זכר
 הוד היא ; אדון הנוכרות וכו' ; on the same page :
 יסוד הוא באמצע ; on fol. 112b : מדת משפט וכו'
 ושכינה מהוד מיסוד ; ibidem : כנגד הברית וכו'
 ; הוא הברית הנקבל משפע המתברך באלהי אמן
 והנצח יש מפרשין אותו שהוא ענף וחלק : ibidem :
 אחר מחלקי הגבורה וכו'

On fol. 113a :—

ואלו הספירות כולן אדוקות זו בזו בלא שום פירוד
 והם כאשכול שהכל בו ענפים ועלים וענבים וכו'
 (Compare St. John xv. 5, "I am the vine,
 ye are the branches.")

End (fol. 113a and 113b) :—

על כן נקרא צרור החיים לפי שהכל חיין ומתברכין
 תמיד בלא הפסק ממקור החיים

XIV. A piece beginning (fol. 113b) :—

שאל שואל מנין שאומ' אלים ובניהם האבות .
 התשובה שנ' הבו לי' בני אלים . הכתרים קורא אלים
 ובניהם האבות

On the same page the well-known remark
 is made that המרכבה הן הן המרכבה, and on fol.
 114a is the following :—

לשכני בתוכם . ר' אברהם אב"י כי לא הוצאתי
 אותם מארץ מצרים רק בעבור שאשכון בתוכם וזהו
 תעבדון את האלהים על ההר הזה . ויפה פי' ואם כן
 יש בענין סוד גדול כי כפי פשט הדבר השכינה בישראל
 צורך הדיוט ולא צורך גבוה וכו'

End :—

וכתו' והארץ אוכור

XV. Two notes on the subject of the
 Sabbath. Fol. 114a.

The first begins :—

זכור את יום השבת לקדשו . במדרשו של ר' נחוניא
 בן הקנה הזכירו סוד גדול בזכור ושמור . ועל הכל

† See Ibn Ezra on Ex. xxix. 46. The quotation may
 have been made from memory ; it agrees more closely
 with the longer than with the shorter recension of Ibn
 Ezra's Commentary on Exodus.

אך : the second ; תהיה הזכירה והשמירה ללילה
את שבתותי תשמרו * על דרך האמת צוה כאן בזכור
ושמור כאשר רמזתי בסודם

The two short notes that follow (end of fol. 114b and beginning of fol. 115a), though unconnected with the subject of the preceding number, may be conveniently added here. The first begins :—

אמרו במדרש ואלה שמות רבה * וגם את הינוקין
יאבד יום אוֹלֵד בו קלל את השלטון

The second note is as follows :—

בבראשית רבה נאמר ליעקב אבינו מפי הגבורה
ויקרא לו אל אלהי ישראל * אני אלוה בעליונים ואתה
אלוה בתחתונים * והמבין יבין

XVI. Notes on parts of Job xxxiii. Fol. 115a.

Beginning :—

להסיר אדם מעשה וגוה מגבר יכסה * להסיר אדם
מעשה וגוה סמוך כמו כל כלי מעשה וגויתו מן הגבר
יכסנה

End :—

הנה פירשתי הענין הזה והפסוקים ומלותיהם נאותים
לפירוש מאד * ומורים עליו הוראה שלמה * * * על כן
החריש איוב ולא ענה אותו דבר
ואם תחפוץ להבין הסוד הנכבד הזה לבד תשית
לדעתי וכו'

XVII. A series of Kabbalistical notes headed : קבלת החכם ר' יעקב * החסיד בר' יעקב ז"ל. Fol. 115b.

Beginning :—

ראשית כל דבר היה הראשון והקדמון לכל והוא
נעלם מכל והוא נקרא עלת כל העילות ואין לומר עליו
לא יש ולא אין כי הוא נסתר אף מן המלאכים קל
וחומ' כימנו * ועליו נאמר במופלא מכך אל תחקור

Compare no. VIII. in this description, the beginnings of the two pieces being the same, and the account of the ten Sephīrōth showing much similarity.

Noticeable is the following sentence (fol. 116a) :—

אבל האומר כי מאין תמצא נאמר על עילת העילות
יומת

End of the Sephīrōth section (fol. 116b) :—

וצדיק יסוד עולם משם הנשמות פורחות והוא הנק'
יום השביעי * היאך חסד אחת דין שנים רחמים שלשה
נצח ארבע הוד חמש והמהשבה והחלמה והבִּינה שהם
נשמה הרי שש והיסוד שבע * הרי לך כי על כן נאמ'
ויכל אלקים ביום השביעי * שְׁכִינָה היא העטרה והיא
מקבלת מיסוד עולם * ואשרי מבין כל חכמיא

The next piece begins :—

מה הוא שבקש משה רבינו כשאמ' ואמרו לי מה
שמו מה אומר אליהם * ביקש לידע כהותו של שם
לפי שראה שהיה פרעה כופר באלהות ואמ' לא ידעתי
את יי' ופי לא ידעתי רוצה לומר ידעתי כי אין השגתו
כי אם על דרך לא וכו'

On fol. 117b is a short note beginning :—

פירוש שמע ישראל * * * פי' כל ייחוד הוא מלמה
למעלה שמייחד כח רבים בכח ייחוד וזהו פי' יי' רחמים
ושש קצותיו וכו'

After another short note on the letter ב (same page) is a piece beginning :—

אל אלהי הרוחות לכל בשר הוא מקום עולמו ואין
עולמו מקומו כדכתי' הנה מקום אתי לא יגבילנו
מקומו וכו'

On fol. 118a :—

והוא כה לכל סבה וסוד המעשים כולם * * * וכל
הנמצאים בשמו נקראו כדכ' כל הנק' בשמי

On fol. 121a :—

ובצאת הנשמה מן העולם הזה שהוא עולם הגופות
הנראה לעין הבשר הולכת לבית עולמה הוא הנקרא
עולם הנפשות שהוא דומה לעולם הגופות ולכך הנשמות
דוברות ומוזכרות ומספרות ומגידות דברים שהם
מצרכי הגופות וכו'

On fol. 121b :—

ומי שאינו ראוי להאריך ימים בעולם החיים וראוי
לקבל מזה מדה כנגד מדה בעולם הגופות חוזר להיות
בתחיית המתים שהיא ככה עולם החיים לכך נאמ'
ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו * לא נאמ' וכל * וכו'

Nearer the close of this lengthy piece the subject of נבואה is dealt with.

* Apparently the same as Jacob Nazir.

End:—

ונחלתי ישראל שהם מתברכים ברכת עצנים וניתהלקן
מברכתן למצרים ולאשור . . . וכמו שהם מתברכים כן
נתיחדים כדכתי' ונתתי לכם לב אחד . . . וכת' והיה
ביום ההוא יהיה י' אחד ושמו אחד

Then:—

עד הנה דברי הקבלה

XVIII. A response on the meaning of
שלש סעודות בשבת. Fol. 123b.

Beginning:—

ידידי מה ששאלת ממני שאודיעך ענין מצות שלש
סעודות בשבת והנה נשאתי פניך . הנה אמרו חז"ל
כל המקיים שלש סעודות בשבת נצול משלש פורעניות
. . . והגני אומר לך כי הדברים הללו יש בהם עקרים
עמוקים עד מאד . . . דע כי היכל הש' ית' יש בו ג'
מעלות וג' חותמות התוכן בשלשה שמות וכו'

End (same page):—

עין הוא המקור . . . גן . אדני . ומשם ולמטה עולם
הפירוד . נמצא כל העושה שלש סעודות בשבת מיוחד
שם ית' וית' שמו . והבן זה

XIX. A section (foll. 124a-125b) contain-
ing a number of Kabbalistic notes, of which
the following account may suffice.

Beginning:—

טעם תקיעת שופר וכוונתו . השופר הוא רמז לר'
כי הוא מו' כמהו וכו'

Lower down on the same page:—

פי' יג' מדות . כשתזכור אותם שתכין כל מדה לספי'
המוזכנה לה כמו שמפורש בכאן

Nearer the end of the page:—

הכב' אותיות כלב' אותיות נתיבות נקראו אבנים
מפולמות וכו'

On fol. 124b:—

ומצד ימין החסד צורת עגל ובצורה ההיא טעו
ישראל . ועל כן חייבה תורה להביא פרה אדומה ואמרו
תבא האם ותכפר על מעשה בנה

Lower down on the same page:—

וטעם ניסוך המים לכוונת מדת החסד . וניסוך היין
לכוונת מדת הפחד

End:—

והמדה העשירית המקבלת שפע מן הט' מדות
שלפניה היא החיה הנרמזת ביהוקאל והיא הע' . . .

ומשם סוד מצות עונה . . . וממנה סוד מעשרות ותרומה
לעשירית . . . והב' יזכנו לראות נפלאות וליאור בתורתו
ובאור שגנו לצדיקים באשכול יסוד עולם

XX. The beginning of a piece headed
ענין סוכות, but treating—so far as it is extant—
on the ten Sephīrōth. Fol. 125b.

Beginning:—

ועתה אפרש פרוש העשר ספירות . כתר . חכמה
בינה . כתר הוא השכל עלת העלות יתברך הוציא דבר
מן הכח אל הפעל בלא זמן שהזמן נברא ולא היה לו
מציאות טרם צאת היצור כאחת וכו'

Last extant words:—

ויעקב אבינו לא רצה לקנות כי אם מדה ממוצעת
שהיא התפארת והוא אמת

On the top of fol. 2a is the following entry
of Abraham Graziano, a former owner:
איש גר אנכי בארץ . האוץ
(Abraham Joseph Solomon Graziano).

On fol. 126b, the censor's entry:—

Visto per mi fra Renato da Mod^a, 1622.

1088.

Add. 27,189.—Paper, about 8 $\frac{3}{4}$ in. by 5 $\frac{1}{2}$,
consisting of 29 leaves, with 16 to 20 lines
to a full page. Different Italian cursive
hands of the seventeenth century.

[ALM. COLL., 300.]

I. מעשה צופר (imperfect at the end).
Fol. 1a.

Last extant words:—

ליתן להם הממון ביותר דמי שוויה

On the extremely rare printed edition
(Salonica, c. 1600; not at the B.M.) see
Steinschneider, Bodl. Cat., col. 2520, where
the work is described under the name of
Schemtob ibn Ardotiel (or Arduțil).

II. הבור מעשיות (see the printed editions:
Venice, 1599 and 1605). Fol. 8a.

III. מעשים על עשר הדברות (contained in the printed volumes named under II.). Fol. 24a.

Only the מעשים on the first two דברות are here given (the last story, however, not being quite complete).

IV. סוד ישרים (see the printed edition: Verona, 1647). Fol. 28a.

Only the first thirteen סגולות are here given.

1089.

Add. 27,203.—Vellum, about $5\frac{7}{8}$ in. by $3\frac{5}{8}$, consisting of 21 leaves, with 23 lines to a page. Dated (apparently shortly after the time of composition) A.M. (5)518 (A.D. 1758). [ALM. COLL., 317.]

^a [בין יפתח ובני עמון] ויכוח, a composition in dramatic form, having for its subject the dispute between Jephtha and the Ammonites recorded in Judges xi., which led up to the war successfully waged by the former against the latter.

The author was Abraham b. Jacob 'Ānāw, and the piece was performed in 1758, at Rome, before the חברה קדישה של תלמוד תורה of that city, the leading members of the audience being: ר' מיכאל, ר' שבת יצחק פיאנו, ר' אליקים בן אשר שליחא דרחמנא ווד', מסנייה ר', ר' יצחק בן מרדכי קאסטילנובו, ארצות פולין ר'. שלמה קאמפאניאני† and ישראל מלאטורא.

The lengthy contents of the title-page (fol. 1a) in which the details just given are recorded, begin:—

ויכוח הלציי להדודי שכלא בשקלא וטריא על טענות העמונים בימי יפתח הגלעדי

^a Comp. Steinschneider, Rangstreit-Literatur, Wien, 1908, p. 44; Revista Israelitica, v., 138.

† The last-named of the list was גיזבר, and the two preceding persons were פרנסים of the community at the time, but the first of these two was dead at the time of writing (ולדה after his name).

The author is described as לכוד תינוקות (for מלמד), and he was supported in the performance of the piece by אחות מורעהו משכילים של ה"ק הנ"ל, the date being given immediately after (conclusion of title-page) in the following form:—

בסדר ושנת ע"ל כן יאמר בספר מלחמות ה' את והב בסופה לפק

Foll. 2a—5a are occupied with introductory pieces respectively headed: התנצלות מכנו למעלת: שיר זהב לכבוד מעלת אכסנאי, הרבנים התנצלות, מראשי קהלתנו ופרנסים וגובר של ח"ק של ת"ת הקדמה

The work itself, which begins (fol. 5a) ידידי האוינו וכורי הקשיבו, consists of twelve טענות with a תשובה after each, followed by further dialogues between Ammonites, חברים, &c.

At the end are pieces respectively beginning: זרע קדש משולי הדסים: פצחו רנה בבקעה ומה יצדק אנוש עם אל (rhymed prose); אה יוכל (a poem consisting of five stanzas); איש עפר למנות (eight stanzas).

1090.

Add. 27,212.—Paper, about $11\frac{1}{2}$ in. by 4, consisting of 8 leaves (on guard). Italian cursive writing, apparently eighteenth century.

A series of פסקים, consisting of 114 paragraphs (of which, however, the 113th has been omitted; enumeration otherwise irregular) on ביצה שנולדה ב"ט and other topics.

Beginning:—

ביצה שנולדה ב"ט שזול להיות אחר השבת מתרנגולת העומדת לאכילה לא תאכל

Closing part of the last (long) paragraph: כלאים דאורייתא הוא שכל א' חלוק במסרק בפני עצמו וכו'

1091.

Add. 27,213.—A collection of short pieces and fragments, on paper and vellum, in the following order:—

I. Foll. 1—4; paper, about $11\frac{5}{8}$ in. by $8\frac{1}{2}$ or $10\frac{3}{4}$. Hebrew cursive and Italian writing of apparently the seventeenth to eighteenth century.

A *הידה* in twenty stanzas, with explanations in Italian.

The first ten stanzas are duplicated on fol. 4a.

Beginning:—

היום השמש הוא אבי

A rough design of a mortar with a hand stirring it, accompanied by the words : *שוהק* : *אומר הדק היטב וכו'*, is given on foll. 3b, 4a.

II. Foll. 5-6; vellum, about $10\frac{1}{4}$ in. by $7\frac{7}{8}$, with 29 lines to a full page. Italian writing of the fifteenth century.

Fol. 5 contains the conclusion of the ritual for the second day of the New Year's feast (beginning : *אשר יאמר היום בהר יהוה יראה*, and ending with the direction commencing : *ומראש השנה ועד יום הכפורים משכימין בכל ימי החול בעמוד השחר*)

Fol. 6 contains a fragment of the ritual for *צום גדליה* (beginning : *אתה אלה סליחות*, and ending : *ונחמתים ושמחתים כיגונם*).

III. Foll. 7—36; paper, about $8\frac{1}{2}$ in. by 6, with 27 lines of the smaller writing (*vide infra*) to a page. Italian cursive writing of probably the sixteenth century.

Fragments of the *זוהר חדש* on the Song of Songs, accompanied by a Commentary in small writing. There is a break after fol. 26.

Beginning of text:—

ואמרת שחורה אני לית לי אתר לאתכללא

Beginning of Commentary:—

ואמרת שחורה אני . . . דהיינו שהיו ענפיה למטה
וכלם מסתופפים בצלה

Last extant words of text:—

(Catchword : ואמרת) הא אתקשטא בתקון עלאה

Last extant words of Commentary:—

מפני שאספה ענפיה ' וזהו שאמר . .

IV. Fol. 37; paper, about $7\frac{3}{4}$ in. by $5\frac{3}{8}$, with 28 lines to a page. Oriental (?) Rabbinic writing of apparently the sixteenth century.

Fragment of a medical work.

First extant words:—

והבן מפני מה ראוי שנשלשל הבטן עם הדברים
המריקים האדומה

End:—

ג' גרגרי שיערה

(Catchword : ובלשונם.)

V. Foll. 38-9; vellum, about $6\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{1}{2}$, with 19 lines to a page in fol. 38, and 22 in fol. 39. Hispano-oriental writing of apparently the sixteenth century.

Fragment of a calendar, fol. 38, beginning : *מהזזר* ; and fol. 39 containing a *מהזזר*, beginning:—

א תקן תשרי בה בתשרי

On the lower part of fol. 39b begins a section headed : *מהזזר חמה*.

The catchwords on fol. 38 are : *על שנה*, and on fol. 39 : *תקי' טבת*.

VI. Fol. 40; paper, about 8 in. by $5\frac{3}{4}$ (but originally folded in two). Italian cursive writing of the eighteenth century.

Two poems, the first beginning : *ארים בקול* : *בכיה אועק בתאניה איה†* and exhibiting the acrostic *אני משה זכות*; and the second (under the heading : *מרה עד התענית*) beginning : *הודי נהפך לבי נשפך היה דוה נועך נכאב*.

† See Zunz, *Literaturgesch.*, p. 441.

VII. Fol. 41; paper, about 8 in. by $5\frac{1}{4}$. Hispano-oriental cursive writing of apparently the seventeenth century.

A piece, of which every word begins with א, commencing : אליכם אישים אקרא אתיו אודיעכם.

Below are some verses, of which the first line is :—

לעצם זך אשר נבדל ושכן
כמוקף הוא אבל אין לו מקומות

VIII. Fol. 42; paper, about 6 in. by 4. Hispano-oriental(?) cursive writing of apparently the sixteenth to seventeenth century.

Fragment of a controversial tract on the ritual of כהנים ברכת.

Beginning :—

אנחנו החולקים על בני מחלוקתינו בסדר ברכת כהנים . . . כשמענו הסדר שנוהגים בו היום במדינת הגו והוא אשר היו נוהגים בו בסרקוסא' סקליא לפי מאמרם

On the verso are some accounts in Arabic in Hebrew character, all of which have been crossed through.

1092.

Or. 47.—Paper, about $7\frac{5}{8}$ in. by $5\frac{5}{8}$, consisting of 37 leaves, with 22 to 29 lines to a page. Rather difficult Rabbinic writing (perhaps written under German influence in Italy) of apparently the latter half of the fifteenth century. The first four leaves are slightly damaged.

ס' of Hisdai Crescas b. Abraham, translated from the original Spanish into Hebrew by Joseph b. Shemṭob ibn Shemṭob at Alcalá di Henarez † in 1451 (*vide infra*).

† Hebrew : דיפינאריש ; see Steinschn., Bodl. Cat., col. 1529.

The text of the MS. should be compared with the printed edition (1860? †), and as regards the bibliography of the work, compare Steinschneider, Bodl. Cat., cols. 1529-30.

The MS. begins :—

אחר השבח והתהלה לאל עליון לאין שעור אשר
שער מחכמתו אלינו באופן מהיושר וההצלחה

At the end :—

עם היותי טרוד בעת הזאת מעבודת המלכים אלא
שנלחמתי על האמת ועל אנשיה חתרת(?) לבקשת
הפנאי המועד ‡ מהזמן פה העיר אלקלעה דיפינאריש
בעשור אחרון לאב כושנת קק ויא' לאלף השישי .
הזק בנלך אאו

Then :—

ישלח לקץ ימים משיחנו ברוך עדי עד שם תהלתו
אמן במהרה בימינו כן יהי רצון

On fol. 1a (apparently in another, but not much later hand) is the following erroneous entry :—

ויכוח הרמב"ן ז"ל עם בני דורו בברצלוניא הבאים
נגד תורת מרעה

1093.

Or. 64.—Paper, about $8\frac{3}{8}$ in. by $6\frac{1}{8}$, consisting of 43 leaves, with 21 lines to a full page. Rabbinic writing, apparently written in Egypt or Palestine. Seventeenth century.

Two treatises on alchemy; Arabic in Hebrew characters :—

I. כתאב אלכמא אלורקי ואלארץ אלנמיה, of Abū 'Abdallah § Muh. ibn Amyal al-Taimi, § with Commentaries. Fol. 1a.

See Haj. Khalfa, v., 355; Brocklemann, *Gesch. der arab. Lit.*, i., 241.

† See Zedner's Catalogue, p. 175.

‡ So also in Steinschn., *op. cit.*, col. 1530.

* Note that in the MS. the article אל is always written separate.

§ In Brocklemann: Ibn 'Abdallah . . . al-Tamīmī.

This part of the MS. consists of the following sections, the *Ḳaṣīdah* itself not being given:—

a. An introductory portion descriptive of the winged creatures on the ceiling and walls of the Temple at Būṣīr, supposed to have been the prison of Joseph, fol. 2*a*.

Beginning:—

בסם אללה אלרחמן אלרחים קאל אלשיך אלמאם אלעאלם אלעאלם אלואהד אבו עבדאללה נח' בין (sic) אמיל בן מח' אלתימי עפי ענה קאל דכל אנא ואבו אלקאסם עבד אלרחמן אכו אבו אלפצל געפר אלנהוי ומן בעד דאלך דכלת אנא ואבו אל חסן עלי אבן אח' בן עבד אלואהד אלמיערוף באלעדוי מרה אכרי פי אבו ציר אלמיערוף בסגן יוסף וכו'

At the end of this section (fol. 3*a*):—

וקד פסרת לך אדאם אללה עוף גמיע דלך ואוצחתה לך וקד חדפנא דכר אלקצידה פאנטרהא פי דיואנה פי גיר הדא אלכחל וקד אתינא בשרח אלצור אלמדכורה ואללה אעלם

b. The pictured winged creatures, with brief explanations, foll. 3*b* and 4*a*.

c. A Commentary by the author of the original work, fol. 4*b*.

Beginning:—

בסם אללה קאל אלמנצף (אלכצנף) רחמה אללה תע' הדא שרח בלא חסר ולא רמז פסרתהא האהנא מנתורא כמא בינתה לך באיצאה אלצור ואלבלאטה ואפסרה במיעונת אללה תע' אעלם יא אכי אטאל אללה בקאך ואידך במיעונתה אן הדא אלאשכאל אלתי תבתהא לך עלי כיא רמזהי אלחכים פי מוצעהא מן קצידתי עלא מא וגדתהא פי אלבלאטה אלזכרהא (?) לם אנקן מנהא שיא ומא זיאדה עליהא וכו'

End:—

ואעלם אן מן ערף מן אלעלם ונהא ואחדא לם יכף עליה מן תפסירי לפטה ואחדה ובכאצה מן וקעת לה כתבי מן אכואני אלמומנין וקד דכרת פי צדר כתאבי הדא אן אלכדר אלדי הו מן הדא אלאשכאל אלי אכרה

d. Another set of comments (fol. 21*b*) connected with the same subject, beginning:—

בסם אללה קאל אלשיך אלמאם אלעאלם אלעלאמה שיך אלפן פי וקתה ובעדה מח' בין אמיל פי כתאב אלמא אלורקי ואלארץ אלנזמיה וקד דכרת פי צדר כתאבי הדא אן אלכדר אלדי הו מן הדא אלאשכאל אלדי הו אלקמר אצל אלכל ומנה תפרעת אלאשיא אעני בדלך אלמא לאן אלקמר צאחב רטובה כלהא והו צאחב אלמא ואן הדין אלטירין תפרעא מנה והמא אלככאראן אלדין דכרהמא הרמס וכו'

On fol. 27*a* begins a part which opens as follows:—

פאידה קאל כאלד פי כתאב אלפרדוס † כר מן כלם אלחנר גזו ומן מאיה גזו וכו'

Two other portions headed פאירה follow, the last (brief one) being: פי תבאת רוח תם בעד דלך תבאשרה בנאר; אלתותיא אלכור בפרשא ונטא מן גיר וצל יתבת

II. תחפה אלתדביר לאהל אלתבציר פי אלצנעה II. תחפה אלתדביר לאהל אלתבציר פי אלצנעה, by Ismā'il al-Yamanī. Fol. 28*b*.

See Haj. Khalfa, ii., 225.

The full title of the work is written in red on fol. 28*b* (הדא רסאלה אלשיך אסמאעיל אלימני) תסמי תחפה וכו')

Beginning (fol. 29*a*):—

בסם אללה קאל אלשיך אסמאעיל אלימני תחפתי עלי ארבעה אעמאל אצול וסבעה פצול

There follows a table (titles in red) of the four אעמאל and the seven פצול, and there are in addition two passages at the end of the preliminary part, the first beginning: אעלם יא ולדי וקרה אלעין מן כברי אן גמיע אלעארפין אעלם אן אנמעו בדליל קאטע ען אלאדב אנה לא בד לכל אעלם אן אנסאן מן סבב וכו' and the second: אלפלאספה אלואלון ואלחכמה אלואצלון קד אשתהרת כלמתהם (כלמתכם MS.) אן אלצנעה אלאלהיה ואלוארתה אלנבויה ואלחכמה אלגאמעה אלפלספיה אלפתהא דוא אלעקול וכו'

† I.e. فردوس الحکمة; see Haj. Khalfa, iv., 413.

The first chapter (פי ערפֿה אלֿאנוֹאע אלֿדאלֿה) begins on fol. 30*b*; the second (פי מערפֿה אלֿאנוֹאע ותֿהרֿיד כלֿ טבֿיעה וכו') on fol. 35*a*; the third (פי גמֿע אלֿטבֿאיע וזֿנהא) on fol. 37*a*; chapters iv.—vi. are omitted; and the seventh (פי טרֿח אלֿאכסֿיר והֿדא מןֿ גמֿלֿה) on fol. 40*b*.

Near the beginning of fol. 41*a* :—

תֿמֿת רסֿאלֿה אלֿשיֿך אסֿמאעֿיל אלימני עלי אלֿתמֿאם
ואלֿכמֿאל בעןֿ אלֿלה תעֿאלי וחסןֿ תופֿיקה ואלֿחמֿד ללה
רבֿ אלֿעאלמֿין אמֿין

There follow several other passages of an alchymical character, the first beginning: פֿאידֿה פי : צאבֿג קבלֿ אלֿתדבֿיר אלֿאסרֿב תחמֿירא" תסקֿיה זאגֿ קבכֿצי חתי יתכלֿס ואנתֿ תהרֿך וכו'

End :—

ותפסֿך אלֿחדֿיד מאֿ אחמֿר והוֹ אלמֿא אלֿמטֿלוב

Among the writings most frequently referred to in the treatises contained in the MS. are those of יזֿיד אבןֿ זיר, and אלֿאסקֿר אלֿדמֿיאטי

Owner's entry (in red) on fol. 43*a* :—

הדא אלֿכתאבֿ אלֿכובארֿך מלֿך אלֿפקֿיר לאלֿלה עבֿר
בכֿור נוחֿ נרוֹ אכֿיר נסֿו

1094.

Or. 1054.—Vellum, consisting of 90 leaves. As the dimensions and shapes of the leaves are much diversified in the latter portions of the volume, it will be best to give a detailed external description for each separate part. That the volume to which the earlier sections belonged was originally much more extensive is shown by the number קסו on fol. 2 (the first extant leaf of the MS. itself, fol. 1 being a paper fly-leaf). The different lacunae in the body of the volume, as well as some other noteworthy features, will be pointed out in the description of the contents.

Different styles of German Rabbinic writing, all sections belonging to the thirteenth or the early part of the fourteenth century.

I. Foll. 2*a*—22*b*, measuring about 11 in. by 7½. Two columns to a page, with, for the most part, 44 lines to a column.

A series of brief expositions on the תפֿלות and ברכֿות for the whole year, including ברֿית מִילֿה, ברכֿת המזֿון, הגדֿת פסח.

At the head is written : זהֿ מִיסודֿ הר' אלֿע' מִמנצֿא, i.e., Rabbi Eliezer b. Nathan of Mainz, known as רֶאבֿן, who flourished about the middle of the twelfth century (see Steinschn., Bodl. Cat., col. 963; H. J. Michael, אורֿ החיים, pp. 211—215).

Beginning :—

תנו רבנן מאה ברכֿות חייבֿ אדם לברֿך בכלֿ יום
שנ' ועתֿה ישר' . . . אר' יצחק אנשיֿ כנסתֿ הגדֿולה
תקנוֹ להןֿ לישר' סדרֿ ברכֿות תפֿילות קדושותֿ והבדלותֿ
ברכֿה ראשונה עלֿ נטֿילתֿ ידים וכו'

The part dealing with פסח and the הגדֿה begins on fol. 15*b*, col. 1 (ואורֿ ארבעה עשר) : (כשבניֿ אדם מצוֿין בבתיֿהם † בודקֿן אתֿ החמֿץ וכו' the section on ברכֿת המזֿון is given on fol. 22*a*, the services for the different festivals having been treated before.

The section on מִילֿה, with which the number concludes, begins (near the end of fol. 22*a*, col. 2) : אשרֿ קדשֿ ידֿיד מבטֿן הואֿ יצחק : and ends : הודוֹ ליי' כיֿ טובֿ • וזוֹ בשורהֿ טובהֿ שנוֹלדֿ בןֿ זכרֿ ונכנסֿ למִילֿה • והצבורֿ עוניןֿ כיֿ לעולםֿ חסדוֹ

Important as demonstrating the authorship of רֶאבֿן is a passage near the beginning of col. 1 of fol. 19*a* : יחרֿ אףֿ מוריֿ חמיֿ רבֿ אליק' : רֶאבֿן, for ויאמרֿ אםֿ חכמהֿ איןֿ כאןֿ זקנהֿ ישֿ כאןֿ וכו' is known to have been תלמידֿ וחתןֿ of אליקים (see אורֿ החיים, p. 211).

The text is accompanied by a number of early marginal notes.

† MS. not quite clear, however.

II. Fol. 22*b*, col. 2—23*b*; same dimensions as no. I., but writing on fol. 23 arranged in accordance with the varied contents (*vide infra*). German Rabbinic writing.

Chs. iii. (abridged) and iv. of Maimonides' *הגהות*, accompanied by *הלכות מגלה וחנוכה*, in which reference is made to *מס' סופרים*, Rashi, and other authorities.

Appended on fol. 23*b* are notes not connected with *חנוכה*, the first beginning:—

נשאל לה' אברה' בן רבי' היים אם מותר ליתן לעבדו ולשפחתו או לשלוחו מעות בפסח לקנות חמץ ולאכול ממנו והשיב דמותר וכו'

The remaining notes deal with *טמאה* in relation to *תפלה*, and some other matters.

III. Foll. 24*a*—28*b*, col. 1; † about the same dimensions as nos. I. and II. Two columns to a page, with 25 lines to a column.

Notes on the Daily Prayers, turning mainly on the number of words contained in a petition, &c.

Beginning:—

אילו מאה ברוך * שהייב כל בר ישראל לברך בכל יום * נטילת ידים א' * אשר יצר תחילה וסוף הרי ג'

After the enumeration of the *ברכות*:—
מברך על נטילת ידים יג' תיבו' כנגד זכור ימות עולם שיש בפסוק יג' תיבות * שלא תולול בנטילת ידים וכו'

On fol. 25*b*, col. 1:—

ישתבח שמך . . . שבח הזה שלמה המלך יסדו ביום שעלה ראשון לישב על כסא שבנה וצפהו בזהב מופז וכו'

On fol. 25*b*, col. 2:—

אך יש לומר לעלמי עלמא * ועל זה יסד הבבלי שבח הלול מידותיך וכו'

Fol. 26*a*, col. 1:—

והא לך פי' הקדיש וכנגד מה נתקן * עשרה מיני שבתות יש בו כנגד י' מאמרות (מזמרות MS.) וכו'

† A number of leaves have been lost after fol. 23, that leaf bearing the number *קפה*, and fol. 24 being marked *רה*.

* So the MS., instead of the usual *ברכות*.

Fol. 26*b*, col. 1:—

ברכו את יי' המבורך * נמצא בברייתא של שמות שיש מלאך אחד ברקיע כשמגיע זמן שירת המלאכים אומ' ברכו את יי' המבורך וכו'

Fol. 27*a*, col. 2:—

וה' אלעזר כת' אמת ויציב היא אגרת ששלחו בני בבל לבני ארץ ישראל וכו'

Fol. 27*b*, col. 1:—

ושמענו שרבי' מאיר שליח צבור הוסיף לומר אותו פסוק וגואלינו יי' צבאות שמו קדוש ישראל וכו'

In the same column:—

נקדש את שמך בעולם * נמצא בסודות של גאונים שאסור לספר משיתחיל שלי' צבו' נקדש עד שיגמור כל הקדושה וכו'

Fol. 27*b*, col. 2:—

והרב ר' יצחק הזקן בר' יוסף הגיד ששמע מרבי' יהוד' הסיד זצ"ל שתחינת והוא רחום יסדו שלשה גאונים עמודי עולם ר' אמיתי ר' שפטיה ור' יוסיפיה אשר הגלם טיטוס הרשע וכו'

Fol. 28*b*, col. 1:—

ומפי רבי' אלעזר הגדול מה שנהגו העם החטאים ללקות בשעת מעריב לפי שלאחר שלקה וקבל עליו דין אומ' מיד והוא רחום וכו'

The last few notes (same column: apparently in a different hand) are on *קדוש*, ואתה קדוש, &c.

Mentioned are also the *ס' היכלות*, *ס' יצירה*, &c.

IV. Fol. 28*b*, col. 2—29*b*, col. 2; about the same dimensions as the preceding numbers. Two columns to a page, with varying number of lines to a column.

Some pieces extracted from recensions of the *ס' יצירה*, or commentaries on it.

First heading:—

אלה הדברי' העתקתי מספ' יצירה

Beginning:—

הנשמה היא מתולדות האש

Second heading (same column):—

גם זה לש' ס' יצירה

Beginning:—

האש עלתה למעלה ודממו המים למטה

On fol. 29a, col. 1:—

ז' כפולות • בְּגָד כְּפָרֶת • פִּי לַכֵּךְ נִקְרָאוּ כְּפֻלֹּת לִפִּי
שִׁפְעָמִי הֵן דְּגוּשׁוֹת וַיֵּשׁ שֶׁהֵן רִפּוּיֹת

Lower down in the same column:—

וְעוֹד מִצ' טַע' אַח' • אֵין מוֹל לְיִשְׂרָאֵל • פִּי לִפִּי
שִׁנְבְּרָאוּ רֵאשִׁית לַעוֹלָם וּלְשָׁמַיִם וְכו'

Subsequent paragraphs treat on הֶלֶב, הַכֶּבֶד, &c.

Col. 2 of fol. 29b begins:—

יְהוָה פִּי הִיָּה הוּא וַיְהִי • כִּי בִיה יְהוָה צוֹר עוֹלָמִים
וְאִמ' בִּמְעַשׂ בְּרֵאשִׁי דְּמִרְכָּבָה בְּאִילוֹ ו' אוֹתוֹת וְכו'

This paragraph treats, lower down, on כֶּסֶם, שְׁבַעֲרֻבוֹת, &c.

V. Fol. 30a, about the same dimensions as before. Two columns. Number of lines unequal.

Some paragraphs on כְּלָאִים and other topics.

Beginning:—

פ' בְּנִי אִשָּׁה • תָּנוּ רַבָּנֵן ג' דְּבָרִים נֹאמְרוּ בְּאִיטָמ'
אֵין בּוֹ מִשּׁוֹם כְּלָאִים • פֶּרְשֵׁי מִשּׁוֹ שְׁאִינוֹ טוֹוִי וְכו'

Lower down in the same column:—

וְעַל אוֹתוֹ קִישַׁט פּוֹרְפוֹנְטֵשׁ פִּי שֶׁהוּא קוֹלְטָטוֹר אֲשַׁכְּנוֹי
וְכו'

In col. 2 רֶשֶׁבָּא is referred to in connection with the subject of הִימָה, which in one Biblical passage is negatived as an attribute of Deity, and in another is ascribed to Deity.

The last topic is concerned with סְמִיכַת שֶׁבֶת לְמִלְאכַת הַמִּשְׁכָּן

VI. Fol. 30b, col. 1—31b, col. 1; two columns to a page. Same dimensions as before, with 39 to 41 lines to a column.

בֵּית הַמִּדְרָשׁ, סֵדֶר יִצִּירַת הוֹלֵד, i., p. 153 sqq.

Beginning:—

כִּיצַד יִצִּירַת הוֹלֵד אֲר' יוֹחֵנָן מֵאִי דַכְת' עוֹשֶׂה גְדוּלוֹת
עַד אֵין חֶקֶר

End:—

אֲבָל לַעֲתִיד לִבָּא מֵה כַּת' בְּטָרָם תְּהִיל יִלְדָּה

VII. Fol. 31b (from middle of col. 1 to end of col. 2; same hand as the preceding number).

Some astronomical notes in connection with the Piyyūt אִמַּת אֱלֹהִים.

Beginning:—

רַבִּי בְּנִימֵן הַגָּדוֹל יֹסֵד בְּאֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵי אִמַּת • מַחְזוֹר
הַלְבֵּנָה אוֹתוֹת מוֹדִיעוֹת • בִּשְׁשׁ הָרֵאשׁוֹנוֹת סְפּוֹרוֹתֶיהָ
יִדְוְעוֹת • זֶהוּ אָב גָּד הוּא וְהֵם עוֹלָם כֹּא' וְהַפִּיִּיט יֹסֵד
לִפִּי שִׁיטַּת ר' אֲלִיעֶזֶר שְׁעוֹשֶׂה מַחְזוֹר שְׁלוֹ מִכֹּא' שְׁנִים
וְכו'

End:—

רִמּוֹ שְׁקִיטְרָגָה הַלְבֵּנָה וּפְצָפְצָה וּבַעֲבוּר שְׁקִיטְרָגָה
כִּיֵּאת הַקֶּבֶה כְּלוֹמַר בְּשִׁבִּיל אוֹתוֹ חֹט שִׁפְצָפְצָה מִיעֲמָה
הַמָּקוֹם

VIII. (two columns to a page, with usually 45 lines to a column).† 282 in number, on עִרּוּב, grouped in accordance with the עִרּוּבִין of the Bab. tractate Fol. 32a.

Beginning:—

קוֹרֵת מִבּוֹי שֶׁהִנִּיחָה לַמַּעֲלָה מַעֲשִׂים אִמָּה יִמְעַט •
וְהִרְחֹב מַעֲשֵׂר אִמּוֹת יִמְעַט וְכו'

The last דִּין begins:—

אִמַּת הַמִּים הַעוֹבֶרֶת בֵּין שְׁתֵּי חֲצִירוֹ זֶה עוֹשֶׂה זֶז
וּמִמֶּלֶא וְכו'

Then:—

סִימַתִּי פֶסְקֵי עִרּוּבִי • שִׁבַּח לְיוֹשֵׁב כְּרוּבִי

An index-table of the דִּינִים follows.

This ancient collection of decisions might be studied with advantage, partly on account of the authorities referred to in it.

IX. A number of Rabbinical notes, occupying the greater part of fol. 56a, the whole of fol. 56b, and about half of fol. 57a.

† This part is marked י"ח in the MS., showing that seventeen other works or tracts preceded it in the original form of the collection.

The first note begins:—

רבא אמ' הא מני ר' יוחנ' בן נורי היא * וכן כתו'
בפרשי' . . . ולא פי' מה קשה לו ונר' דהא קש' מנא
ליה דלרבנן אפי' לא החמיץ אינו פוסל את המקוה
וכו'

Subscription to this note:—

לשו' מו' הר' מאיר ז"ל

There follows a note beginning:—

אל אף אני לא אמרתי אלא בחולין שנעשו על
טהרת תרומה וכו' * ועל בחולין שנעשו על טהרת
תרומה דקאמ' ר' יהושע מעיקר' הוי פירו' וכו'

The next note:—

לא תימא עד דמימחי גברא ומימחי קמיעא * פי'
בקונ' שעשה אדם קמיע זו לג' אנשים דנעשה אדם
מומחה שריפא ג' בני אדם והקמיע מומחה שריפא
כתב לג' אנשים * וקש' לר' לפי' זה דהא אמרינ' לקמן
חד קמיעא לשלש' בני אדם קמיע' אתמחי גברא לא
אתמחי וכו'

This long note is followed by:—

רביעית של תורה אצבעים על אצבעים ברום אצבעים
וחצי אצבע וחומש אצבע * ר"ת פי' זאת השמועה בקוצר
לשו': רביעית הנמצא * השלך החוצה * ומן הנותרים
תקח אחד מעשרים * ופעמים יוסר * חלק שנים עשר *
והילך פי' תחילה תחלק המים וקח רביעית ממי' סאה
הם * סאין וכו'

There follows a short note beginning: סתם
בור עשרה * לא היה ולא נברא וכו' and the fol-
lowing (last) note begins: בפק' דביצה הביא
רשי' זצל אהא והכמי' אומ' יעלו באחד ומאתי' ופי' כו'
שיש בספרי אם יעלה איסור מן האיסור להיתר אינו
דין שיעלה היתר מן ההיתר להיתר וכו'

At the end of the series of notes is the following riddle in a large hand:—

תשעה ועשרה בתווך * וששה לפניהם * ושמינים
לאחריהם * וארבעה עשר אלק עמהם * ראשונה יסעו
לדגליהם *

X. The last two פרקים (11 and 12) of
Moses Maimonides' מלכיותיהם ומלחמותיהם
(last portion of תורה Fol. 57b).

† This section is marked יט in the MS.

At the end:—

סליק הילכו' משיח מיימוני

XI. A note on the Divine Nature, with a
brief enumeration of עשרה עקרים of
Moses Maimonides at the end. Fol. 58b.

Beginning:—

מצות עשה לירע שיש אלוה וכו'

Lower down:—

אבל הנשמה תראהו כי אין לנשמה עינים לראות
בהם והיא כולה ראייה שהרי נשמת עיור לא תשתנה
משאר נשמות . . . והר' אלעזר דרשן או' כי הנשמה
לא תראה הבור' יש שהרי מלאכים אין להם יכולת
לראותו וכו'

XII. Notes on various topics. Fol. 59a.

The first note, headed מרבי' מאיר, begins:
ושכינת עזו בגבהי מרומים * מי שבטח שהכבוד
יש לו קץ ולייחוד אין לו קצה וכו'

End of the note:—

וכל המאמין כאשר כתבנו שהבור' חוץ מן הכבוד
ובכבוד מובטח שהוא בן העולם הבא ועל זה ר'
ישמע' ור' עקיב' ערבים שידעו הישר והאמת

Most of the other notes deal with matters
in the liturgy of the Day of Atonement, &c.,
a note of an opinion of משלם ר' relating to
the liturgy of שבועות being referred to in a
note on the top of fol. 59b.

Two medical prescriptions are given at
the end of fol. 59a.

XIII. Fol. 60 (an irregularly cut leaf of
about half the size of most leaves of the MS.,
of which a strip of the outer end has been
lost) contains a תשובה of הרב האשל to an inquiry
which is stated in the following manner:—

על אודות ראובן ושמעון שהיו . . . + ומתוך כך
שהיה ראובן מצוי בבית שמע' היה שמע' הושדו עם
אשתו והיה מגיס לו . . . מן העיר ולא ציוה אל ביתו

† . . . indicate throughout this extract the missing or
illegible portions at the end of the lines.

ועזב כל אשר לו ביד אשתו ומחשבתו היית' ניכרת מתוך מעשיו שלא היה... והלך ולא חזר ולא נודע מה היה לו ושוב באו ג' גנבים בעיר אחרת הקרובה אל החלל בבית יהודי אחד... והסיחו לפי תומם פל' מעיר פל' נהרג ונקבר עם בגדיו כמין נגר ראשו למטה ורגליו למעלה... ואמר להם אותו יהודי הראוהו לי והצפינוני היכן הוא קבור אמרו לו אם תתן לנו (לו. MS.) זקן' כסף נראיהו לך... אותם הגנבים בגניבה אחת ויתלו שלשתם על עץ ונטרפה השעה שלא הודיעו מקום קבורתו ואחר... אחד שנשתמד ושב ולא בכל לבו זולתי תשובה של רמיה כדרך שעושין אותם הריקים הסובבים בעיירות... כיהודים ופעמים מחזיקים עצמם כמישפטי הגוים כמקולקלין שבהן והגיד לקרובי האשה ראיתו חי... אחר עמו שמה לראות אם יש ממש בדבריו ויבוקש הדבר ולא נמצא והנה ימים רבים ישבה אותה... ושוממה ואין מגיד לה מה נעשה לבעלה

The response is to the effect that the testimony of the three is to be accepted against that of the one, so that the woman may marry again. Incidentally (on the verso) the following opinion of Maimonides is quoted:—

אבל אם עד אחד כשר אמ' מת ונשים רבות או שאר פסולין אומ' לא מת הרי זה כמהצה על מהצה

XIV. A longer recension of the tract entitled: יחוד הרב ר' אלעזר מוורמזא, described under no. 753, xxvii. (section "Kabbalah"). Foll. 61b—64b (leaves of irregular octavo size).

Beginning:—

אלהינו בעולם יי אחד וכו'

End (the latter part extending considerably beyond the text of no. 753):—

ואור צח יוצא מן הבורא ושכינתו הכל אחד הוא כאשר הנשימות והרוחות יוצאות מן הגוף כך זה והמבין יבין ברוך כבוד יי' ממקומו הוא מקומו של עולם

XV. שער הייחוד (being the second שער הפנינים with a Commentary. Foll. 64b—66b (irregularly cut leaves of different sizes).

Beginning:—

אמרו לחכם ספר לנו מה הוא הבור'

Beginning of comments:—

פי' חיבור שער הייחוד אחר שער החכמה שהאדם מתוך חכמתו הוא נותן לבו להבין ולהשכיל ולדעת שהקב' יחיד בעולמו וכו'

There are references to Moses Maimonides and Sa'adyah Gaon in the Commentary.

XVI. An index of 305 responses (probably of a collection of responses by Meir b. Baruch of Rottenburg, contained in another volume). Foll. 67a—71a (also irregular leaves, but of a larger size than the preceding three numbers).

The subject of no. 1 is: אם השוכר בית רשאי האם שתבעה את: להשכירו לאחר בניה לפרנסה כמה יתנו לה לשבוע

XVII. אותות המשיח. Foll. 72a—75a (the first two leaves being quarto size, and the last two octavo).

The tract as given in the present MS. is a combination of אותות המשיח (Jellinek, בית מלחמות מלך המשיח (Jellinek, *op. cit.*, vi., 117—120).

The printed forms of the text, though often superior, might on a number of points be profitably compared with the MS. For the literature see Jellinek, *op. cit.*

Beginning:—

יתברך שמו של הקב' שבחר בנו מכל האומות העולם כי יעקב בחר לו יה ישראל' לסגולתו וחפץ ליבותם וכו'

End:—

עשירית עתיד הקב' להסיר רעה מעל ישראל' ונתתי לכם לב בשר

Then:—

סליק מלחמת משיח

XVIII. Fol. 76, an irregularly cut leaf, contains on the recto some arrangements of letters, &c., relating to calendric calculation, and on the verso three notes in the following order:—

1. ואתה תחזה מכל הע' וגו' תחזה להם בנבואה אנשי חיל אילו עשירים ובעלי ממון וכו'

At the end of this note:—

זה מצ' במכילת' פ' וישמע

א'ר שמו' בר נחמ' נער הייתי גם זקנתי וגו' פסוק 2.
זה שר העולם אמרו ולא הקב' ולא דוד' וקש' לר' דעשה הפייט השר המשרת נער נקרא הוא מטטרו
הנכבד והנורא וכו'

At the end:—

עכ'ל . . .

אין מתגרין מוסיקין אלא במי שמתגרה בהן שכתב 3.
או הוא או אבותיו קמיעין וכו'

XIX. Foll. 77a—83b (the first six leaves having the same dimensions as no. I., &c., whilst the last leaf is irregularly cut). Two columns to a page, with 36 to 40 lines to a full column.

הילכות פירות, answering to the section entitled סדר ברכות מפי הר"ם ז"ל, in the תשבץ of Samson b. Šadoḳ (Cremona, 1556—16), foll. לא—כה, but differing largely from it in wording and the spelling of European words, and also, to some extent, in arrangement.

Beginning:—

על פירות האילן אומ' בא' . . . וכן על הענבים וכן
על הבוסר משהוא גדול כפול וכו'

End:—

דבר שהוא נזכר בפסו' כגו' גפן ותאינה ורמון וזית
מברך ב'פדע' ולבסוף מבר' על העץ ועל פר' הע' וכו' .
ועל היין על הגפן וכו' וחזרתם על הארץ ועל הפירות:

Then:—

סליק פרקא

Marginal notes accompany the text in different parts.

XX. Fol. 83b, col. 2—85b, col. 1, the leaves being full-length, but clipped on the sides.

Extracts from the סמנ of Moses b. Jacob of Coucy, the form of text used having been apparently arranged in accordance with the order of the weekly pericopes.

The first (and longest) extract (marked in the margin as קפז פ' עקב בספ' המצו)

begins: גר' בפ' הרוואה כשיכנס אדם לישן במיטתו . . .
בלילה אומר שמע והיה אם שמע ומברך בא' . . .
(fol. 85a, col. 1):
אבל בהלל תחילת המנהג היה לברך: וכן עמ' דבר
(See edit. Venice, 1547, foll. 113b—114b).

There follow six smaller extracts respectively taken from the sections on משפטים בא, (two), יתרו (two), and שמיני, the last one beginning:—

להור' דכת' ולהורות את בני ישראל . כצוה לאדם
להשיב לשואל לו דבר הוראה אם יודעו

A number of notes accompany the text.

XXI. Fol. 85b, col. 2, rather smaller writing than in the MS. generally.

Responses of Hai Gaon relative to the manner and validity of certain oaths.

Heading:—

אילו השאלות נשאלו לרב האי גאון

Beginning:—

† וישאלתם מי שנטל ספר של תפילות או דברי
תחנונים וסליחות או שאר כתבי הקודש ונשבע בשבועה
באותו הספר אותה שבועה כשבועת התורה היא וכיון
שמתחרט ורוצה לחזור בה אם יש בה הפרה והתיר
או לאו . כך רא' ששבועתו כשבועת התורה היא וכו'

Lower down:—

מי שיצרו מתגבר עליו וקפץ ונשבע בתורה כשהספר
בידו שאשה פלנית לא תהיה אשתו כהיום ולעולם . . .
כך מצ' שבדורות הללו אין כח לאדם בעולם להתיר
שבועה ולהפר כלל לא בארץ ישר' ולא חוצה לארץ

Then:—

ושאמרתם שכת' בהלכות קצובות הנשבע על אשתו
ילקה על שבועתו ויקים את אשתו לא סביר' לו הכי
ודברים בטילים הם . . . אלא חייב לקיים שבועתו ולגרש
את אשתו וכו'

Lower down, in the course of the same response:—

הילכתא שצריך ליתן כתובתה ואין בו משו' לעשו'

† Comp. e.g. L. Ginzberg, *Geonica*, ii., 153; הלכות
מפתח, ed. J. Müller, p. 62, note 8; לתשובות הגאונים
(also Müller, p. 230).

שלו' בין איש לאישתו' בערוד בערוד שבע בתשוב' רב
שר שלום משמיה דרב יהודאי גאון אמרו הנשבע בי'
הדברו' ובספר התורה אין לו הפרה לעולם'.

The concluding part, which follows the quotation just given, is:—

† ושאלתם מי שכעס וקפץ ונשבע בעל פה בהזכרת
השם ובתורה המונחת בארון יש לחכם רשות להתיר
אם לאו' כך מצאתי הואיל והזכיר את השם או התורה
אין התרה לשום אדם בין חכם סופר בין חכם גדול
להתיר שבועתו של אדם כל עיקר לא שבועה שנשבעין
בספר תורה שיש בידו ולא שבועה שנשבעין בשם
הבורא או בספר תורה שמונחת בארון אין רשות
לשום אדם בעולם לבטלה ולהתירה ולהפר אותה' וכן
הלכה'.

Then:—

שלמו תשובי' רב היי גאון

XXII. Foll. 86a—90b, of which the first leaf only (an irregularly cut piece of vellum) is not divided into columns, the remaining folios (of about the dimensions of the bulk of the MS.) being divided into two columns on each page.

A fragment (?),‡ bearing the title ליקוטי
מהרם, but including other matter as well, e.g.
a piece from Isaac b. Moses of Vienna's
מסכת סופרים, as well as portions from

Beginning:—

ראובן למד בנו של שמעון' ושמעון' נתן ספר אחד
של הקדש לראובן' למשכון עבור שכירותו כהרם' או'
שראובן יכול לעכב הספר למשכון או למוכרו עבור
שכירותו והקהל יתבעו הספר מיד שמעון' לפמור מיד
ראובן

On fol. 86b:—

אותו מעיל שלובשים הגלחים בבית תרפותם מהרם'
אוסר אותם לעשותם לשום מצוה וכו'

On the same page is a passage taken from
of Isaac b. Moses of Vienna (see
the printed text, ii., 132, near the end of
col. 1), beginning: יש בני אדם כשנקיזין דם
אלא ודאי הכיזו חייב לאכול :במועד
ולשתות ולישן בסוכה

On fol. 87a, col. 1 (headed: מתשוב' אנשי
:—(ארץ ישראל לבבל

† ושאלתם שאנו נוחשי נחישות שאנו רגילים ליקח
ראשי כבשים בראש השנה ואוכלים דבש והלב וכל
מיני מתוקה ואוכלים טיסני עם בשר שמן ואוכל' רגילי
דהיינו פול המצרי וכתרי' ושאנו שוחטין בער' יו' הכיפו'
תרנגולים† כמספר בני הבית ושאנו מסתכלים בצפורניים
בבורא מאורי האש ומטילין מים בכוס של הבדלה
ורוחצין פנינו' נשיב לכם על ראשון ראשון ועל אחרון
אחרון' זה הניחוש טוב הוא ורובו מסור המקרא
והגדות וכו'

On fol. 87a, col. 2:—

וכן שמעתי שמעדין על ראבן זקני זצ"ל שלא היה
מתענה עד שקיעת החמה וכו'

On fol. 89a, col. 2:—

במסכת סופרים יש לאחר שקרא החזן בספר צריך
להראות הכתב לעם וכו'

Lower down (מס' סופרים, i., 2):—

שאל אחד את ר' יהושע הגרסי מפני מה כותבי'
תפילי' ומוזזות וסת' על עורות נבילות וטריפות וכו'

In the margin, against the first quotation
from מסכת סופרים, the scribe wrote: אין זה מכאן :
(thus showing that the refer-
ences to כהרם' are based on the collection
made by Samson b. Šādōk).

כהרם' is, however, again referred to after
the quotations from מס' סופרים.

End (not complete?):—

ושום אדם אינו יכול לתפור בחול המועד' ומותר
לתקן ברזיליים לסוס בחול המועד'

† See טור יורה דעה, section 230.

‡ Though the Hebrew foliation is continuous (fol. 85
being numbered פ, and fol. 86 פא), the opening of fol.
86a (see below) looks rather abrupt, and seems to
suggest the fragmentary condition of this section.

^a Comp. המדה ננוזה, ed. Jerusalem, no. 166.

† MS. תרנגולים.

1095.

Or. 1434.—Vellum, 4°.

Thirteen כתובות, or marriage contracts, executed in London between A.D. 1804 and 1814.

No. 5 is dated A.M. 5564; no. 10, A.M. 5569; nos. 1—4, 6—7, 9, and 11—13 are dated A.M. 5570; and no. 8 bears the date A.M. 5574.

The following signatures of witnesses occur:—

הקטון אברהם בן כה ליב ש"ז ונאמן בבהכס חדשה
פה לונדון

הקטון יואל בן כה יוסף ז"ל שניש ונאמן בבהכס
פה לונדון

הקטון אליעזר בר אורי שרגא שניש
הקטון יוסף בן כה אביגדור ז"ל שניש ונאמן בבהכס

Some of the signatures of the התנים are in כולמות, as they could not write themselves.

No. 9 is without signatures, but in a statement at the back of the document, signed by Benjⁿ Lyons, it is explained that the marriage did not, after all, take place.

1096.

Or. 2455.—Paper (foll. 84—87, 114—121 green, the rest white), about 6½ in. by 4, consisting of 196 leaves, with mostly 23 lines to a page. Imperfect at the beginning, and apparently also at the end. Persian Rabbinic writing; dated A.M. 5567 (A.D. 1807).

I. A calendar in Persian, showing the Biblical lections for Sabbaths and other occasions; imperfect at the beginning. Fol. 1a.

First extant words:—

ירידת המן י"ע כאריון מן יד שבת וכו'

First extant heading of section (on the same page):—

קביעה ג"ה עלאמת† הרף ה"ת

Next heading of section (fol. 2b):—

קביעה ג"ה עלמת† הרף ט

Last similar heading of section (fol. 13b):—

קביעה זחמג עלאמת† הרף ו

On fol. 15a: תם כישק יהונתן ס"ט, showing the title of the calendar up to that point.

Then:—

בראן כה אין גהארדה קביעות כה נושתיים בשה
בשמו וכו'

The calendar concludes with a table (foll. 17b, 18a), beginning:—

התקמא	יך שבת	ה' אם כסליו
(=A.D. 1781)		

and ending:—

תקעב	ב' שבת	י"ט אם
(=A.D. 1812)		

II. תעביר נאמה רבינו האי גאון ז"ל, i.e. a Persian version of פתרון חלומות ascribed to Hai Gaon. Fol. 18a.

Beginning:—

אינסת רון האי מאה אנגה באייד תעביר וכו'

Third line begins:—

רון אול כאה הרנה וכו'

Heading on fol. 18b:—

באב אול אז סר דרכתי ותמר האי עאלם

Fol. 28a:—

באב כ"ו אם דר זנאן

There follow several unnumbered chapters (באב דרסהא ונמאזהא, באב מאר עקרב, &c.).

The last heading (fol. 32b) is: באב נאסהא.

The scribe's colophon (fol. 33a):—

תמאם שוד אין תעביר נאמה פתרון חלומות דר רון
סה טבת כ' אם נמאה טבת בדסת חקר פקיר זליל
יהנתן בן כ"א' בנימין רופה (sic) בן א' אברהם
רופה . . . שנת התקסז ס"ט

† Thus differently spelt in the MS.

III. A treatise in Persian on compound medicaments by Muzaffar b. Muḥammad al-Husaini ash-Shifā'ī. Fol. 34a.

Beginning:—

בשם רופא חולים

בסם אלאה אל רחמאן אל רחים . . . מן אותי אל חכמת ואל כתאב . . . פושידה נמאנד כה חקיר ופקיר ומצפר† בן מחמד אל חסיני שפאי דר מרת תרכיכי צנד כה דר מעלגאת אמראז אואן גריזי נבוד גמע כרדה כאסת כה דר סלך תרתיב דר אורד בעזי אז מרכבאת מנאסבה וכו'

On the same page: (the medicaments being arranged alphabetically).

At the end the scribe wrote as follows:—

תמאם שוד אין קרבאדי שפאהי בדסת חקיר פקיר מועף אל אזעאף . . . יהונתן בן א'א כבמן (?) דר רוז ג' שבת כ'ג א'ם מאה כסליו שנת התקסו וכו'

Appended is (fol. 136a) a short piece headed: נסכה מה אל חיות, followed by some other notes, of which the longest (fol. 136b) is a piece beginning: צפת בראשדון גשם. At the bottom of the same page is an entry of (יהונתן בן בנימן), a former owner.

IV. A medical poem in Persian, written in slanting form in two columns, with a line between the columns. Fol. 137a.

Beginning:—

גהת גשמי כה מוי זיאר דאשתה באשר

The name יוסף בן בנימין is written at the head (apparently author's name), and the scribe (יהונתן) has also entered his name on the page.

The poem is followed (on foll. 138b-139b) by some other short pieces, one of them (fol. 138b) beginning:—

נסכה חכים מחמד רוז כאשי גהת מפאסל וכו'

V. A medical tract in Persian. Fol. 140a.

Beginning:—

בשם רופא חולים

אל חמר ללאה אל נאפע אל חכים . . . בעד פושידה

נמאנד כה אין סעדי גנר אסת כה צנאעת תב . . . כה גהת טאלבאן אין יוספן וכו'

End:—

בדלאייל נבין בר האל בדר ואלאה אעלם ואל סלאם ואל סלואת

On fol. 141b is a table arranged in oblong compartments, containing the terms: כויל, מעתדל, זיק, קציר, &c.

VI. Another medical tract in Persian, entitled: רסאלה דלאייל אל בול. Fol. 147a.

Beginning:—

בעד ספאם חכים כטלק גל זכרה פס אז דרור וכו'

End:—

ובהר תו גמע ככד וגמיע רא דראן . . . קארוכה גהאר צד וסי פוא דראן

VII. A tract in Persian verse entitled: רסאלה אל מאכול ואל משרוב. Fol. 152b.

First line:—

זבאן רא גה דר אול אין כלאם *
זחמד אלאה רסאנדי בכאם

Last line:—

זגם האי באד סאמאן מן
פדאי רה אן דל וגאן מן

VIII. Another medical tract in Persian. Fol. 155b.

Beginning:—

חמד נאם כדאי רא כה בקאנאן חכמת וכאמל אל צנאעת

Farther on:—

ובעד גנן גויינד בנדה סגיר וכמינה נחף אל מסתשפי ושפאי אל נאפע אל מגיב יוספי בן מחמד בן יוסף אל טביב וכו'

The tract was left incomplete by the scribe; abrupt ending (fol. 162a):—

ובורה ארמני יא נמד ב' . . . דר

Appended are (foll. 162b-164b) some rather irregularly written notes, the first beginning: בראי אתשך כראק מפאסל, and the last: קרין מסלץ אפיאן.

† Omit the ו.

IX. Portions of another medical treatise in Persian. Fol. 164b.

Beginning:—

באב הפתם · דר תרכיב צ'שם וקות נור כאצרה
בדאנד צ'שם

On fol. 169a:—

נקאלה דוים · דר כימארי האי צ'שם וכו'

End (apparently not complete):—

גדאונר סאונר סנאן

Several of the chapters in the treatise are not numbered, and the sequence is sometimes irregular where numbers are given.

1097.

Or. 2458. — Three Documents. Persian writing.

A. Paper fragment (largest dimensions of the mutilated portion preserved, $9\frac{1}{8}$ in. by $4\frac{1}{2}$), recording the appointment of delegates charged with the delivery of a גט to a woman about to be divorced. Each of the delegates is empowered to appoint a deputy to carry out the object of his mission עד מאה שלוהים. The date is A.M. 5514 (A.D. 1754).

B. A כתובה, or marriage contract on vellum (about $13\frac{3}{4}$ in. by $8\frac{3}{4}$), between שמואל בן אברהם and רחל בת דוד. It was drawn up במתא דמאונר, and is dated A.M. 5529 (A.D. 1769).

The heading of the document is as follows:

אורה וצהלה ויקר וגדולה
ומעטה תהלה בחרוה וגילה:
לחתן הנעלה ולכלה הבתולה
יפה לששון ולשמחה:
לעדת הסגולה ולנשיאי הגולה
יהו ואליה אמן סלה:

The form differs in several respects from the marriage contract of western Jews.

C. A גט (on paper, about 12 in. by $8\frac{1}{2}$), by שרה בת לוי בן נומדאר divorces his wife בנימן. The date is A.M. 5514 (A.D. 1754), and it was drawn up על כסמא דיתבא על נהרא דמיא כסמא רודבאר

1098.

Or. 2523.—Paper, about $7\frac{7}{8}$ to 8 in. by $5\frac{1}{4}$ to $5\frac{5}{8}$, consisting of 88 leaves, with 25 to 26 lines to a page. Both parts (*vide infra*) are imperfect at the beginning and the end, and leaves are also missing after foll. 6, 47, 85, 86, and 87. The only remnant of an enumeration of quires in Part i. is on fol. 27a (upper right hand corner) where ד is written; in Part ii. fol. 56a is marked יד and fol. 66a has similarly the number ה'י.^a Two different oriental square Rabbinic hands of probably the fourteenth century. Part i. is largely worm-eaten. The first few leaves are also otherwise damaged.

It contains:—

I. A fragment of a polemical treatise, perhaps Karaite,[†] mainly directed against the Samaritan contention that Mount Gerizim was the chosen spot for the permanent Sanctuary. Fol. 1a. Arabic in the Hebrew character.

The Samaritan author against whom the treatise was directed is not named, but he is regularly referred to as צאחב אלכתאב, and the method followed by the author of the treatise is first to quote a passage from the Samaritan-Arabic work, and then to refute it.

Thus on fol. 2a:—

תם קאל צאחב אלכתאב · אמא אלאול פאלדי ידל
עלי אנה גל ועז אכר בתלאוה נצוץ אלועד והי אלברכה
עליה ואמר סתה מן אלאסבאט באלברכה עלי אסראיל
בה וכל מן דלך יקתצי שרח אסם אללה אלעפים
וכו'

^a Instead of יה, apparently to avoid writing the sacred Name, on the same principle on which טו is usually written to express the number 15.

[†] The only available criterion is, however, the character of the writing, which bears a strong family likeness to one class of Karaite penmanship.

The refutation of this passage begins on fol. 2b (lower portion) in the following manner:—

אלכלאם עליה פי דלך . אמא קולה וכל מן דלך
יקתצי שרה אסם אללה אלעשים פקד מצי פי אן קצי
אלאקואל לא ישלק עליה שרה

On fol. 34b the following occurs:—

וליס להו אן יקול מא עלמת צחה הדא אלכבר
לאנה יקאל לה אן כנת מא ערפתה ממא מעכס מן
אכבאר יחושע פי ספרה

In the latter part of the fragment the question as to whether the right reading in Dent. xxvii. 4 is הר גריזים or עיבל הר is frequently referred to.

Last words of the fragment:—

והו הצול אלגלוס ואלאסתקראר פי אלארין

II. A fragment of a Karaite argumentative treatise on אביב and other topics. Fol. 47a. Arabic in the Hebrew character.

First words:—

תדכל עליה נקצת מארתה מן אלארין

The following passages may serve as specimens of the style, and will also be found interesting on account of the references contained in them:—

Fol. 48a. וקולך פאן קאל אליס אדא אכרנא עוד
רטב ואדכלנא פי אלנאר ותעלקת אלנאר בה פלם יגף
אלגפאף אלתאם ולם יבק רטב רטב פלם הו רטב
יאבס פי חאלי וקלת יקאל לה נחן לא נמנע אלרמובה
ואליבוסה פי אלגסם פי חאל בחית יכונא פי מחלין
והדא פהו קול כצמד אלדי מתלה יקול פי אלקציר אנה
יאבס רטב פי חאל בחית תכון אלרמובה ואליבוסה
פי מחלין ובהדא מא כנת מחתאג אלי הדא אלכלאם
אלמיו

Fol. 58b. וקלת אלא תרי אן אלמלחדין
ואלבראהמה ואלערלים ואצחאב אלארדיאן אלתי הי
גיר חק הם מעתקדי אלגהל וכתיר מן אליהוד איצא
יעתקדון אעתקאדאת הי גהל נטיר מא הודא נראהם
יקולון אן אללה פי אלסמא ואללה ירא וגיר דלך מן
מודאבהם אלתי הי גיר חק חתי תעלם אן לים כל
מעתקד הו מחכוד

Fol. 62b. ולא ינוז אן יכון קולה ותרבה הדעת
הי דעת עלם אלהשאיס ואלהנדסאת וגירחא מן עלום
אלאמים ולא הי דעת אלקראן אד אלכל יקרא פלם
יבק גיר אלעלם אלכסתכרג ען אלנץ והו עלם אלקיאס
אלדי כל עלמא אלאמה מן רבאן וקרא וענני קאיל
בה אליה אשאר פי מעני קולה ותרבה הדעת לאנה
כל מא תקצו ושאפו פי אלכתב אלמנולה כתררת בינהם
אלמיערפה

Fol. 85b. וקלת אלא תרי אנה אדא קלנא אן כל
ואחד מן אהל בית אלמקדס לים לה כטא וגב מן
הדא אלקול אן גמלה אהל בית אלמקדס בריין מן
אלכטא . פקלת יקאל לה הדא מנאלטה ודלך אן נחן
לם נקל אן כל ואחד מן ג' אלואן ליסה חגה אעני לם
נקול אנה ליסה אביב

The author of this treatise was, perhaps, a resident of Jerusalem (the place of the בית אלמקדס), and the following passage on fol. 86a may also refer to the Holy City. לאן עלם לונה
ליס עלי פכיף גאז אן תקול מא לים ואנא פי הדא
אלבלד אקדם מנד ומא סמעת מן קאל אן עלם לון
אלאביב לא ילוצה

The names of אבו שיראן, אבו שיבה, and סעיד שיראן are mentioned on fol. 58a:
אלאן נתרך הדא מעד אלי אן תצע כתאב אכר פי
רד אלקיאס עלי מא דכרתה פי יום אלנטר אלדי גרי
לך מעי פי דאר אבו שיבה וזעמת אנך תתכלם מענא
פי אלתוהיד ואלקיאס ואללנה ואלאביב . פאמא אלאביב
פהא קד וצעת פיה כתאב . ואמא אללנה פליסהא לך
בל אלכתאב פיהא כאן לסעיד שיראן רחמה אללה
אלדי סעיד שיראן כאן תלמיד פיהא לאבי יעקוב יוסף
בן בכתוי מעלם אלגאליה רצי אללה ענה *

is also mentioned on fol. 66a where it is said in relation to him:
ותקול אנה כאן רגל מפסר וענד אלנאס אנה כאן סראג
מיגר ופר אללה נציבה פלמד כשף אלאבצאר ומא כאן
לא גסור ולא מיגף

The last words of the fragment are:—

ולא קדרת אן תוקעה עלי סבלה ולא עלי חבה מן
סבלה ובהדא פקד דכלת מע

* See S. Poznański, J. Q. R., viii., pp. 698-9.

1099.

Or. 2527.—Paper, about $7\frac{3}{8}$ in. by $5\frac{3}{8}$, consisting of 66 leaves, with 14 lines to a full page. Each quire had originally 10 leaves, but only the 2nd, 3rd, 4th, 6th and 7th quires of the extant portion are complete. Of the 1st quire the last three leaves are missing (after fol. 7), and of the 5th the first leaf is wanting (after fol. 37). As the extant first leaves show, the beginning of each quire was marked by a Hebrew letter on upper right hand corner and an Arabic numeral on the left hand; thus on fol. 8a: ב and ثانی کراس. The first 9 leaves are considerably mutilated. A Karaite hand of the fifteenth to sixteenth century.

A treatise (apparently Karaite) on eschatology in two parts,† the first dealing with the diseases to which man is subject in this life, and ending with the doctrine of the resurrection, and the second part treating more specifically of eschatological problems. Arabic in the Hebrew character.

Beginning:—

אלחמד ללה אלקדים מן דון סאיר אלמבלוקאת .
אלואחד מן דון סאיר אלמצנועאת . אלאול מן קבל כל
אול . וכו'

Then on fol. 1b:—

ובעד פאן אלמות צעב גדא" והו עבארה ען אעדאם
אלרוח מן אלגסד ואנעלה מן בעד דלך . . . אלאם
שדירה ואוגאע עדירה תחל באלאעצא גמיעהא וכו'

On fol. 23b:—

ונסאל אללה תע אן ירדנא אלי באבה.ויסבב לנא
אלאנקטאע ען סאיר כלקה תע . . . ואלתלדד באלוקוף
עלי מעאני כתבה אלמקדסה פי ארצה אלמקדסה

Two resurrections are distinguished:—

פנקול אן הדא אליוס הו מתעלק באלקיאמה" אלאולי
אלתי תכון פי זמאן סי" אלמשיח עהש"א פאן אלקיאמה"
(fol. 24) אלכבירה אלתי תכון ללעאלם כלה

† They are possibly two different works.

‡ Not, of course, used here in the usual Hebrew sense as a euphemism for the dead.

End of this part (fol. 33b):—

אז ימלא שהוק פינו . . . ועיניכם תראינה . . . יהי
הסדר יוי עלינו . . . ברוך יוי לעולם אמן ואמן ושלום
על כל ישראל אמן .

Part ii. begins (fol. 34b):—

בשם מגיד מראשית אחרית . . . אלחמד ללה אלחכים
אלסלים אלראוף אלרחים . . . ובעד פאן קד סאלני בען
מן יע"ו עליי סואלה . . . אן אדכאר לה מא יאתי פי
אלומאן אלמנתטר מן אלבשאראת ומא יסתדל בה עלי
הצול דלך מן אלעלאמאת

The last chapters of Daniel as well as other prophecies are largely referred to in this part.

End of the fragment:—

אלאן נעוד אלי מוצענא ונקול אן אלסייד אלמשיח
עהש"ו ודהה (?) קד צר"ח (אלכתאב : catchword)

The following owner's note is on fol. 34a:

כתב דאלאשרי (?) אלדי תחת אלפקיר גדליה פירו"א
בכר יוסף פירו"ו יצ"ו שנ"ת [התעה ליצ"ירה]

Higher up on the same page (in the same hand):—

אכתר אלסלאם עלי אלאך אלעיוזי החכם השלם כהר
מוסי כהן אני הע ה"צ גדליה פירו"ו יצ"ו

1100.

Or. 2538.—Paper, about $5\frac{7}{8}$ in. by $4\frac{1}{4}$, consisting of 103 leaves, with 21 or 22 lines to a full page. Karaite writing of the nineteenth century. Red ink is often used, not only for headings, but also for portions of text.

I. פדרס רמוני החכמה וערוגת בושם המזמה .
an ethico-philosophic poem by Jacob b. El'azar. On this author, who belonged to a decadent school of Hebrew poetry and pro-

* A Gedaliah b. Joseph b. Gedaliah Peroz, who flourished about 1833, is named in S. Poznański, Die Karaische Familie Firuz, M. G. W. J., 1913, p. 57. The Gedalyah b. Joseph Peroz of the present entry (date, A.D. 1715) is, therefore, to be added to Poznański's list.

bably flourished in the early part of the thirteenth century, see Steinschneider, *Zu Kalila we-Dimna*, in *Z. D. M. G.*, vol. xxvii., pp. 553—560; *Hebraische Uebersetzungen*, p. 878 *sqq.*; *Arab. Lit. der Juden*, section 108; Geiger, *קבוצת מאמרים*, new ed. (Poznański), p. 234 ff.; Bacher, *Jewish Encycl.*, vii., 30-31.†

In the present description a sufficient number of quotations will be given to show the character of the work as clearly as possible. A comparison with the MS. in the Escorial (see Steinschn. in *Z. D. M. G.* referred to) would be desirable.

Heading, &c., and part of preface (fol. 1b):
בשם יי אל עולם נגשה ונצליה אתחיל לכתוב ספר
פרדס רמוני החכמה וערוגת בושם המזימה: אברך את
יי אלהי השמים: בורא ניב שפתים: לספר כבוד
מלכותו: ומעשה תקפו וגבורתו: ואת יקר תפארת
גדולתו:

נאם יעקב בן אלעזר שאלתני התלמיד הנעים: וילד
שעשועים: לחבר לך ספר ממשלי הנבונים: ומזומתם:
דברי חכמים וחידותם: . . . והנני עשיתי לך ספר:
הנותן אמרי שפר: . . . וטרם אדבר בעניני: אודיעך
דרך מעניני: כי עשיתיו שערים שערים: . . . וכל
מליצותיו בשפה ברורה: בלשון התורה: ושפת
המקרא: וכו'

There follows a statement of the contents of the three שער in which the work was to be divided, the first dealing: בשירי התהלות: . . . להודות ולהלל: לשוכן מעוני': the second: בדעת מאורי מאורים הנפלאים וכו': and the third containing: חרוזים ושירים: שערים שערים: שירי: חכמות ומוסרים: שירי משלים וחידות: וכו'

As will, however, be seen from the following account, no third שער containing חרוזים ושירים is given in the work as copied in the present MS.

The first שער (as given in the MS.) consists of only a metrical piece of 49 lines; but

† Other literature on the subject will be found mentioned in the works named.

as the heading is תהלת השער הא' הוא שיר יעקב בן אלעזר וכו' one may conclude that it was intended to contain more matter.

The last two sentences of the heading of the first שער are:—

במספר אותיות הסד אל: על כן חסר אל בניתיה

From this one should conclude that the poem was to contain 103 lines or, at any rate, half-lines; but, as has been stated, there are only 49 lines or 98 half-lines.

The first line is:—

נפשי לאל אם תעתי: באמת ותום תעתי:

The last line is:—

עוז הדרך תלבש: התעוררי התעוררי:

The contents of the poem may be described as ethico-devotional.

The second שער, which opens on fol. 3b, begins as follows:—

תחלת מאמרי דע את קדושך: ותתן מערנים
לנפשך: ואל תאמר ומי יוכל לדעת אותו: כי קרוב
אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו: והנני מודיעך
דרך לבקשו: ונתיב לדרשו: . . . הלא אם תדרשנו
מעצמך: לא יפלא ממך:

Lower down on the same page:—

כי הנפש החכמה והנבונה: לאדם היתה למנה:
והנפש החיה והמקימה: פורחת באדם ובבהמה: והנפש
הצומחת בכל החי והעשב והעץ תפריח

This שער is subdivided into sections, most of which are also headed by שער, but without a number following it. The first occurrence of a fresh beginning is found on fol. 8b:—

שער י דע כי הגדול: יאמר לו גדול: נגר הקטן
כימנו וכו'

Among the other subdivisions are:—

שער י הנני מוסיף לפרש בפעלות החכמיות ראשון
שער י דע כי: (fol. 13a) המתנשא לכל ראש וכו'
הנפש החיה לא תוכל לעשות קטנה או גדולה כי
שער י דע כי: (fol. 25a) אם בגשם אשר היא בו וכו'
ראש כל הגשמים השמים והם פשוטים ולהם נפש חכמה
דע כי יש חכמים בעיניהם: ונבונים: (fol. 32a) וכו'
זה ספר תולדות אדם: (fol. 34b) נגר פניהם: וכו'

כי נתן האלהים נפש הצומחת אין בפיה תוכחת: וכו' (fol. 37a); וכבר הודעתך קצת מזמרת החכמים (fol. 39a) ומליצתם: וכו'.

The last section (fol. 41) begins:—

שער י' דע כי מוציא דבה: ורעה רבה: באמרם כי העולם: בלי ראשית ואחרית וילעגו ואין נכלם:

End:—

ולא נודע שבילם: ולא ימצאו עוד לעולם:

Then (after 'תם ונשלם וכו') a set of verses beginning:—

נשלם פרדס רמוני החכמה: וערונת בושם המזכה:

The third and fifth lines are:—

ונתחיל לכתוב ספר: הנקרא גן תעודות:
האנו תעודות יעקב בן אלעזר: נטעו לו לשם ופאר:

II. ספר גן תעודות, an ethico-philosophical work in rhymed prose, composed by the same author in his old age, at the request and for the instruction of Samuel and Ezra, sons of R. Yehūdah.† Fol. 42a.

Another MS. of the work is contained in the Montefiore Library (Hirschfeld's Catal. 497²). Compare Steinschneider, Z. D. M. G., vol. xxvii., pp. 557—9. The fuller title of the work as given there is:—

ספר גן תעודות וערונת הקות המודות

Beginning of introductory sections:—

אלהים יחנך בני משומעי המוסר והמאזינים:

החושבים ומאמינים: העושים אותו והמבינים:

On fol. 43a:—

ואלו הם מקצת מדות החכם הכמתו תאיר פניו:
ובלבו יטמין יגוניו: לבתו רחבה: ונפשו עלובה: וכו'.

The work itself opens (after some introductory sentences, beginning: אשר יי אשר אברך את יי אשר) as follows:—

נאם יעקב בן אלעזר שאלני צמח מנבוני התלמידים
ופרח מבני הנגידים: לאמר מו יבינני חקות הנפש
החכמה: וכו'.

† See the quotations from the poem at the end of the work. Probably R. Yehūdah b. Nathanael of Beaucaire is meant (see p. 558, in the volume of the Z. D. M. G. named in the text).

The form employed is that of a dialogue mainly between הנפש החכמה and השכל, introduced in the following manner (fol. 44b):—

שער י' דע כי בורא השמים: . . . ברא גם בני אדם:
. . . וברא בקרבם נפש חכמה: . . . ותלך לדרוש את
יי: ותשאל את השכל בעד מראה ותאיצהו: וכו'.

On fol. 53a:—

ויען האדם ויאמר ואיד תאמר שאני חכם וכו'.

On fol. 54a:—

ויען השכל מן הסערה ויאמר מדוע תחפאו דברים
אשר לא כן על יי בוראכם: וכו'.

End of the treatise (fol. 64a):—

הנה שכרו אתו ופעולתו לפניו: ואשר ישוטטו
בנפלאותיו רעיוניהם: אור נגע עליהם:

Then (after 'תם ונשלם וכו') a poem of seventeen lines beginning:—

שמואל בן יהודה בא לגני:

ושושני לקט אתה ועורה

The tenth line is:—

ילדתיהו והוא לי בן זקונים:

ובן היל ולו משפט הבכורה:

Lines fourteen and fifteen:—

ואל שדי יגדל שם שמואל:

ועזרת יעזרו עזרה בצרה:

בני נזר יהודה רב תעודה:

אשר נפשי בנפשו היא קשורה:

Following the poem:—

נשלם ספר גן תעודות: שבח לאל והלל והודות

ובכאן נמצא שם המעתיק הראשון

והשלימו ישועה בן סעדיה בן ישועה בן שלומיאל
לאור הנר ליל שלישי כז טבת שנת ה'ה' ח'מד ליצירה
הרהמן יזכני לכל משאלות לבי: בעזרת צורי ומשגבי:

The MS., therefore, from which the present copy was made, was finished by Yeshu'ah b. Sa'dayah on the twenty-seventh day of Tēbeth, A.M. (5)218 (A.D. 1458).

III. An alphabetical poem in praise of a person unnamed, apparently by Eli b. Joseph, the author of no. iv. (q.r.). Fol. 65b.

The heading and beginning of prefatory part, in rhymed prose:—

בשם יי אל עולם אשר מנהו כל דבר לא נעלם
זאת תורת האדם: זאת העולה על רוחי: רוח צח
שפיים: להדר ולסדר תשורת צורת רוח הן ותחנונים:

Lower down:—

אני אני תולעת ולא איש: בהגשי מנהת מרהשת
ארשת שפתי: על פי מדותי: אל מול פני מבחר המין
האנושי: וכו'

The first alphabet of the poem begins:—

אלף אלפים שיהפם† נופת:

צופים שפתיו מר דרור נוטפים:

The second (two letters in each case together):—

אב לתעודה יקרא בשמו הכי

מר ואהלים משפתיו נוטפים:

The third (a similar arrangement backwards):—

תשורה אין להביא מזהבו:

מעולפת במשכיות כספים:

The fourth (combination of אֵת, בֵּשׁ, &c.):—

אתֵּאר אפאר זמירי ושירי:

ומבחר דברי במשכיות כספים:

Last line:—

כלֵּ בו וחפצו יחי כל משושו

וחפצי זמירי ושירי כיוספים:

Then:—

תם ונשלם

IV. A piece consisting of a long prefatory section in rhymed prose, followed by a metrical composition, by Eli b. Joseph,‡ as is shown by the acrostic to be noticed

† So the MS.

‡ Possibly the same as the Eli b. Joseph הביליו, whose Hebrew translation of the *Quaestiones* of Johannes Versor on the Physics of Aristotle is described in no. 889, i. (section "Philosophy"). The Karaite 'Ali b. Yūsuf mentioned by Ibn al-Hizi (J. Q. R., ix., 435) was probably too early a writer to be identified with this author; see also S. Poznański, *Zur jüdisch-arabischen Literatur*, p. 17.

presently. The subject dealt with are the ills and hardships of the time. Fol. 68a.

Preceding the rhymed prose section is an epigram consisting of six lines, of which the first is: מה מיהק ברום שחק בלי מחק זבוב, and the last: נפלו שאול תחתית כנפול אשת:

Then in rhymed prose:—

קול אומר קרא: צרה כמבכירה: חרון אף ועברה:
וכו'

The concluding paragraph of this section begins:—

תמוה אתמה לקושי מזלי ויומי

The אב of the metrical composition opens:

אהה אמי ילדתיני לרמה

ותולעה ולשאריט אדמה

The אב is followed by the acrostic: אני, but the poem proceeds with a considerable number of other lines outside an acrostic arrangement, though the first letter of each line is marked by a dot.

A סימן למספר החרוזים (the number given is 69, though actually 69 lines before the סימן) forms the conclusion of the poem.

The last line of the סימן is:—

עליו זמירתי ואם עין

יורו שמי מתחיל באות עין

The scribe's colophon is:—

עד כאן מצאתי זאת המחברת בנוסח ישן והעתקתי
כיד אלהי הטובה עלי הצעיר וזעיר משה הלוי ירו
בלאחור כמוהרר אברהם הלוי הפקיד הנאמן דקק
ירושתו זצל

V. A narrative recording a religious quarrel between the Rabbanite and the Karaite Jews of Fostāt (Old Cairo) that took place in the reign of Sultan Al Malik Al Zāhir Khosh-Kadem (1461—1467), on which the Karaites claim the victory. Fol. 73a.

* Abraham hal-Levi was a sedulous Karaite copyist from Cairo Genizah fragments. See also vol. ii. of this Catalogue, p. 187, col. 1.

For a full account of the affair and an abridged translation of the text see H. Hirschfeld, *A Karaite Conversion Story*, Jews College Jubilee Volume (1906), pp. 81—100.

Title:—

קצה אלאפרנג אלדי דכלו בדת בני מקרא ישמרם
צורם אכיר

The short introductory section begins:—
בשם גואל ישראל ומושיעם: ומיד קמיהם מצילם
ירועם:

אשרי שומרי משפט עשה צדקה בכל עת: אשרי
תמימי דרך וגו' אשרי נוצרי עדותיו וגו'

The text itself (Arabic in Hebrew character) is prefaced by a long doxology beginning:—

תבארך אללה אלאלאה אלעטים אלואחד אלקדים:

Beginning of the story (fol. 74a):—
ובעד פאן למא כאן מן שחר אלול אלמבארך:
סנה אלף וסבע מאיה סתה וסבעין לשטרות . . . חזר
אלי אלקאהרה אלמחרוסה שכין חכם מן חכמי ישראל
הגדולים יסמי אהרן הצדיק זכרו לברכה: מן בלאד
אלאפרנג: מן מדינה טליטלה: וצחבתה אכותה אתנן
אלואחד אסמה יוסף ואלאכר אסמה דוד

At the end of the narrative:—
והדא אלדי גרי בנצה חרף חרף וכלמה כלמה
ושלום י אנס

Then:—
האל יקיים בנו מקרא שכתוב ולא יהיו עוד לשני
גוים ולא יהצו עוד לשתי ממלכות עוד ועשיתם לעין
אהד והיו אהד בידי אכיר

VI. An admonitory composition, in rhymed prose, addressed to Karaites, designed to counteract laxities of moral and religious conduct. Fol. 83b.

Heading:—
למא בעהר אנעכסת אלאהואל רתבו אלאקדמין
הדא אלתרתיב עלי בעין גמאעה יעאמלהם אללה
תעאלי באללטף כירא

Beginning:—
בעבור שנאת חנם רבה: ועצמה מני ים רחבה:
ולבית שופט הגוים ילכו במרבה: ויאמרו איש אל

רעהו יהדו למשפט נקרבה: ויפריעו העם ממעשיו:
. . . ומקצותם לקחו נשים בכתב הישמעאלים והם
ערוות אסורות: . . . וישאו על ראשם דת המשנה
וישמעאל: ורשע הכתיר את הצדיק וכו'

End:—

ואם יבואו להתפלל: בכל התפלה ישבו כי אם
לכלל: . . . ובהבלי העולם איש לרעהו יספרו: ולא
יבואו למען סלוח עונם: כי אם להוסיף חרון אף ברוב
זדונם: ואם יאריך המתפלל בדברים: לא יענוהו כי
אם הנערים: ויהיו שוכבים הגברים

Then (in red):—

אללה תעאלי יצלח אלאהואל אכיר ושלום

VII. A poem directed against the pretensions of Shabbēthai Šēbhī and Nathan of Gaza, by the Karaite Daniel ha-Rōfē b. Moses ham-Melammed (evidently the talented author and collector who flourished at Damascus in the second half of the seventeenth century. See *e.g.* no. 725 in this Catalogue (vol. ii., p. 460); S. Poznański, *Die Familie Firaz* [Warsaw, 1913], pp. 11—14). Fol. 85a.

Heading:—

והדא כימא רתבה מרי ורבי דניאל הרופא נבֿע
בכר מר משה המלמד נֿע פי זמאן אן טהרו אלאתנן
אלרבאנן פי זמאנה ואדעו פי אלנבואה ואלמלכות
הוי הרועים המתעים

Beginning:—

אפתח פי לספר הדברים:
אשר עשו ישראל אהינו:
נשמיע להודיע כבודכם:
מהמם ומגלות זמנינו:

Lines 6-7:—

יצאו שני אישים מקהל אהים:
יזמו לתעות שכלם ובם האמינו:
אהד שמו נקרא חכם נתן:
בכשוף קראו לו נביאינו:

Line 11:—

אזי שני צבי נקרא וצמח:
ואמרו לו מלך אתה לכולנו:

Farther on :—

וגם שמעם הלך לארצות:
וגם שמע מלך את זמנינו:
וצוה עוד להביאם לפניו:
ולקחו לו אשר קראו מלכנו:
ושלח עוד והביאו לפניו:
ואמר לו מלך את כמונו:
והשיב לו אני מאמין בדינכם:
ונשתמד שמו מזה אלהינו:
והשני אז ברח למקום מרחוק:
ולא ידעו אינו הוא ואיננו:
והם בושו וחפרו את פניהם:
ואומרים נדחמו ממעשינו:
והשלמת עשיית מעשיהם:
שנת משפט עושה לעשוקינו:
ואחר לחמשת האלפים: וכו'

Last line :—

ותבנה את דביר קדשך מהרה:
ואז נשמה זמני מועדינו:

The first twelve lines give the acrostic
(in red) אני דניאל קראי.

VIII. Directions for the Betrothal and
Marriage ceremonies according to the
Karaites ritual. Fol. 86b.

Beginning :—

תבת מא ילקנה אלמקדס ללאורש פי וקת
אלאמלאך בעד קראת אלכתאב והו מצפח ידה
וכאלקנה עדים אתם בי היום כי ארשתי את פלונית
הנערה הבתולה בת פלוני במוחר המישים כסף . . .
המקדש שמהן כן וכן והמאוחר כן וכן וכו'

On fol. 87a :—

והדא מא ילקן אלמזוגאן יקולה: עדים אתם היום
כי נתתי את בתי פלונית הבתולה לפלוני בן פלוני
... והנה לקחתי אשר נתן לי מן המוחר והוא כן
וכן וכו'

A little farther :—

פאן כאן אלמזוג כוכל פיקול: עדים אתם בי היום
כי נתתי את פלונית בת פלוני וכו'

Lower down on the same page :—

והדא מא יקולה אלחתן פי וקת עקר אלזיגה בעד
קראה אלכתובה: עדים אתם בי היום כי לקחתי
וקדשתי לי את פלונית וכו'

On fol. 88a :—

ואדא דכל אלחופה ליסלם אלכתובה ואלמדה
פי קדח שראב יקול: קחי כתובתך וכיהר בתוליד
וכו'

On fol. 88b (last paragraph) :—

ופי קדוס אלבתולים יקול אדא חצר אלמנדיל
כוזינא: מצאתי בתולי אשתי והיא כשרה טהורה
קדושה וכו'

IX. Directions for the ritual of divorce
in accordance with Karaite custom. Fol. 88b.

Beginning :—

והדא שרה אלגט אלדי ילקנה אלמטלק למן יריד
יטלק בעד אן יאכד אלמטלק טרף אלקלם בידה
ואלטרף אלאכר ביד מן יריד מן ילקנה אלקול:
קה כתב ספר כריתות פלונית בת פלוני שהיתה
אשתי מן קדמת דנא ועתה איננה אשתי ואנכי לא
אשה וכו'

On fol. 89a :—

תם יאמרה אן ינאול טרף אלקלם לבעץ מן חצר
ליתבת שהאדתה וילקנה אן יקול ללרגל:
קה חתם בספר כריתות פלונית בת פלוני וכו'

Lower down on the same page :—

תם יאמרה אן ירמי אלקלם מן ידה ויאכד ידה
בידה והו מצפחה וילקנה אן יקול לה ידך כידי ופיך
כפי ויש לך רשות להקים שליח ושליח לשליח עד
מאה שלוחים עד שיגיע גט שלם שריר ובריר ליד
פלונית בת פלוני שהיתה אשתי מן קדמת דנא וכו'

X. The form of a Karaite גט, copied from
a MS. in the Genizah of Old Cairo, dated
A.H. 735 (A.D. 1334-5), as is shown in the
scribe's entry to be given presently; com-
pare the Karaite forms of the נוסח הגט in
Aaron b. Elijah's גן עדן, chapter
xxv., and in the B.M. MS. Or. 5532 (in this
section); and see particularly J. Q. R., xii.,
684, also L. Blau, Die jüdische Ehescheid-
ung, ii., 5. Fol. 89b.

It seems best to give the section in its
entirety :—

והדא נסכת אלגט
תכתב אולא בשם יי
זה ספר כריתות אשר העיד פלוני בן פלוני ביום

פלוני בשבת בכן וכן לחדש פלוני בשנת כן וכן
למספר יונים בירושלם עיר הקדש תבנה במהרה
ואן כאן פי אלרמלה תקול

בשנת כן וכן שנים לגלות יהויכין המלך שדי יכנס
נדחי עמו ישראל במהרה במדינת רמלה אשר בשרון
הסמוכה ללוד בארץ ישראל וכן אמר לנו כי אני
פלוני בן פלוני וכל שם שיש לי רציתי ברצון נפשי
בלא אונס ובלא בורה וגרשתי ושלחתי את פלונית
בת פלוני וכל שם שיש לה שהיתה אשתי נקדמת
דנא כפרם זה והיא עתה עוובה ומשולחת וכגורשת
ממני והיא לא אשתי ואנכי לא אישה והיא רשאה
ושלטנאה בנפשה ללכת להנשא לכל איש שתרצה
ואיש לא ימחה בידה משמי מן היום הזה ועד לעולם
והיא מותרת לכל גבר וזה הגט יהיה לה מכני ספר
כריתות וגט גרושין ואגרת פטורין
כדת משה וישראל

Then (fol. 90a) the following scribe's entry :

כראס

נוקל דלך אלנוכך מן ספר קדים ווגדנא דלך
אלכראס פי אלגניזה פה קק כצרים יעא פי יום רביעי
שבעה עשר לח' סיון שנת התרכ"ד לפג ואיצא ווגדנא
פיה הדא אלאסס והדא אלתאריך :

וכתבתי זה הסדור אני אבו אלפכר בן עמראן
בכתב ידי 'אלהי ישראל ישימו לפני ולנכדי ' שנת
תשל"ה למלכות קרן זעירא

ואיצא ווגדנא פיה הדא אלכלאס

האדה אלסדור לאבו אלפכר בן עמראן 'ל' אלהי
ישראל יברכהו וישמרהו ויחיהו ויזכהו לקרות בו
הוא וזרע זרעו עד סוף כל הדורות אמן ואמן נצה
סלה ויקים עליו מקרא שכתוב 'וי שמרך 'וי צלך על
יד כינך יומם השמש לא יכבה וגו' ואני זאת בריתי
אותם אמר 'וי רוחי אשר עליך ודברי אשר שכתתי
בפיך לא ימוש מפך וכו'

XI. Two other forms of a Karaite גט,
the first being given on fol. 90b, and the second
on fol. 91a. These should also be compared with the forms given in Aaron
b. Elijah's גט עדן, and the B.M. MS. Or.
5532.

Heading on fol. 90b :—

וזה נסכה גט גרושין תאנייה

Beginning :—

ביום פלוני בשבוע והוא כך וכך מחדש פלוני שנת
פלונית לבריאת העולם ושנת כך למספר יונים בעיר
פלונית (פולונית MS.) או בעיר אלקאהרה הסמוכה
לצוען מצרים שעל נהר פישון יושבה

End :—

וזה יהיה לה כמני גט גרושין ואגרת שבוקין ושטר
שלוחין וספר כריתות כדת משה וישראל
(the last three words in a line by themselves).

Heading on fol. 91a :—

איצא נסכה אכרה

Beginning :—

ביום פלוני לשבוע כך לחדש פלוני שנת כך וכך
להרבן בית שני בעיר ירושתו או בעיר פלוני אני
פלוני בן פלוני וכו'

End as in the preceding form.

XII. A Maḳāmāh, mainly in praise of the
leaders of the Karaite community of Cairo,
composed about the middle of the fifteenth
century (see the names to be given lower
down) by Moses b. Abraham† ha-Rōfē b.
Sa'adyah ha-Rōfē. Fol. 92b.

Heading (after עולם נעשה ונצליח) :

נברתי אלאן באתבאת מקאמה פי מעני אלתגרב
ען אלומן פי טלב אלעלום ואלפמן נטאם אלמרחום
אלקאיל ען נפסה חקיר אלעבד אלפקיר אלי עפו אללה
אלכביר וחלמה אלגזיר כמהר משה אלשהיר באלחכים
אלסכנדרי אלמרבא אלמגרב אלנסבא גפר לה אַת
כל כטא ודנבא 'אמן

The Maḳāmāh itself is preceded by two
brief sets of lines, of which the first begins :
שורו למחברת לרואה אומרה, and the second
ends : ואתם יודעים כי כל תחלות קשות.

Then :—

נאם משה בן כגק אברהם הרופא נע בן כגק . . .
מר' ור' סעדיה הרופא נע
הייתי וזמן הנעורים ככלי החברה אל כלי הנדוד

† Dr. Neubauer, quoting from the St. Petersburg
MS., no. 813 (Aus der Petersb. Bibliothek, pp. 37, 119)
names Ephraim as the author's father.

לא הורק: וכי העלמות לשמי הטוב שכן תורק:
ועתות העמל רחוקים וממני בל תקרב: כרחק מזרח
כמערב: וכו'

The writer proceeds to give a glowing description in rhymed prose of his birth-place (Alexandria), concluding with a set of verses, beginning: לעד ולאות על: בבנינה יקר לקחה עלי כל: גדלה, and ending: מדינות חן וצר המעטירה

He then refers to the first information he received concerning the Cairo Commentary, as follows:—

ובעודי בה בין חברי ורעי: ויודי ומיודעי: בגילי
שעשועי: תמיד לרגעי: לקחה אזני שמץ דבר: מאיש
היה לי נחבר: כי במצרים העיר הגדולה: גוי טהור
ועם סגולה: דגל יקר מעלתו רם ונעלה: על כל
קהלות הגולה: וישמו נודע בין העמים ונקרא: עם
בני מקרא: וכו'

He then speaks of his departure from Alexandria and his arrival at Cairo, enlarging upon the beauty of the town, and referring to its inhabitants as being השמים. The verses (fol. 94b), which follow the rhymed prose, begin: למצרים עלי כל עיר גדולה: and end: אשר נשא ורם על כל תהלה:

He then describes his first visit to the Karaite community of the town and his reception by them, the verses on fol. 95a beginning: בנוא אמן ילדוני ושרשי: בארץ מערב: ולא שקט עדי עלה: מעיר ספרד בסולם: חמודותיו ודבר בו וירד

After some further pieces of rhymed prose and verses on his early relations with the community, he begins on fol. 96b a long eulogy in rhymed prose on the contemporary distinguished men of the same community, naming (1) שמואל הרופא (i.e. Samuel al-Maghribi, fifteenth century), author of ספר מפרוש... בעניני התורה... על דרך שאלה ותשובה, רשות בענין מלאכת הרפואה, ספר מצות, הסוכך לכל מי יעלה ויקרא ביוס) משה הלוי (2) שמואל הכהן הרופא (3); (השבת בספר התורה שירות יפיפיות על פסוקים (who had composed

(among whose characterizations being: ביום: (described as אליהו בן שמואל (5); (צום הכפורים, המדקדק אשר בדקדוקו כמה לשון מעות תקן ותכן שמואל בן (6); (המשורר הנזהר and also as אליהו בן סני (המשורר... המושל)

Concise verses in praise of the same six worthies follow (fol. 99b) the long effusion in rhymed prose, and the author then gives a piece in rhymed prose in praise of the whole community.

There follows a piece beginning (fol. 100b): אמר המגיד: וכאשר חברתי זאת השירה: כפי ידי הקצרה: ... חברתי אז מנועם נגוני: ... את דברי השירה הזאת ליי: וכו'

The verses themselves begin:—
מהלל לאל על רוב זבדו: ושבה ארבה תמיד נגדו:

The scribe then wrote:—
עד כאן מצאתי זאת המחברת היקרה והיא הסרה וכמדומה לי כי זאת המחברת ארוכה היא עד מאד אהה על חסרונה וכי יתן ואמצאה הנשאר ואכתבה על ספר לזכרון לדור אחרון

Another scribe, however (unless it was the same scribe writing in a somewhat larger hand), subsequently added the end of the Maḳāmah, at the same time showing that the conjecture regarding the very great length of the composition was erroneous.

The author's verses beginning מהלל, as given above, are accordingly continued on fol. 101a in the following manner:—

שככל צרה ומצוקה: גם מנקרה רע הציל עבדו:
וכו'

The verses end (fol. 101b):—

ויאמרו הודו ליי
כי גבר עלינו חסדו

Then:—

אמר המגיד ואחר זה התחברתי עמם: ביוםם ולילם: ושבתם וקומם: ... עד הייתי כאחד מהם:
וכו'

And the end:—

נשלמה המחברת: כיד יי הטובה עלי והעוזרת:

After this:—

תם קול ה'א אלאסתרעדא נן אלמצנף רחא
 יא קאר
 בחיי אהבתך דודי אשר הוא: עלי ראשי פאר
 כבוד וכתר: ... לכל חסרון אשר תמצא ביתר: ...
 הכינו על קשת סליחת הטא ביתר: וכו'

Then the following lines in Arabic, headed:
 —: תם קול פי גיר אלמעני

והו פי אלדי יצאחב עדו: אלאנסאן ועאדי צאחב:
 אלאנסאן יכון עדו: ואלדי יצאחב אלעדו עדו:

Some further lines, beginning: לתוכחתי ילד:
 והנחבר לשונאיד באיבתך: שרים גבירים
 רוצה: ותמו הדברים:

The scribe then began his lengthy colophon
 as follows:—

תם ונשלם
 הנה זאת כתיבתי בידי: ויד תבלה ומכתבה
 לעילום†: ... כתבת וקד איקנת יום כתבתי: ועלמתי אן
 ידי תפנא וכו'

Some Arabic verses, including short sets
 of lines respectively beginning: קאלו אלומאן:
 and יא ואעפא אלנאס and תגיייר, end this part.

1101.

Or. 2746.—Paper, generally about 11 in. by
 7 $\frac{7}{8}$, consisting of 278 leaves, all on guard.
 There are 24 to 29 lines to a page. The
 MS. is defective at the beginning and the
 end, and leaves are also missing after foll.
 82, 102, 108, 175, 222, 269. Fol. 268 is
 badly damaged, and of fol. 269 a small por-
 tion only is preserved. Yemenite Rabbinic
 writing of the sixteenth century.

A series of works composed, except where
 otherwise stated, in Arabic (with Hebrew
 occasionally intermixed), but written in the
 Hebrew character.

I. Explanatory notes (partly in the form

of question and answer) on Parts i. and ii.
 of the דלאלה of Moses Maimonides.

First extant words (writing somewhat
 damaged):—

אלמוצועאת ואלמחמולאת ... אלמעדולה כקו' זיד
 בציר וזיד לים בבציר

First extant beginning of a paragraph
 (fol. 1b):—

אשתראך אדם כאן אלמוגב אנה יקול אדם אסם
 משתרך כף הדי: אלגואב י אעלם אן אלאסם
 אלמשתרך לא יכלו אמא אן ינקל או לא ינקל וכו'

About the middle of fol. 8a:—

נשלם הראשון י אתחיל בשני

Then (beginning of Part ii.):—

אעלם אן אלאפלאך תכוונת מן מאדה מבאינה
 למאדת אלאסתקצאת וכו'

The last paragraph begins (fol. 12b):—

פצל אלקול עלי אלעאלם י חד אלעאלם הי כל
 כל גמלה מתגאנסה ... חד אלהרכה הו כרוג כן אלקווה
 אלי אלפעל עלי תדריג

End:—

חד אלמלא הו גסם כון גהת מא ימנע אבעאדה
 דכול גסם אכר פיה י בריך רחמנא דסייען וכו'

Subscription:—

כמל שרח אלהלאה בעון אלה מולא אלגלאה
 סב' ותע' אלואחד אלמעבור
 ברוך הנותן ליעף כח וכו'

II. אלהרה אלמנתכבה, consisting of com-
 ments on Yahya ibn Sulaiman's מדרש החפץ
 (see vol. ii. of this catalogue, no. 363 sqq.).
 Fol. 13a.

Beginning:—

אבתרי אן אכתב אלהרה י דרת מדרש החפץ:
 מרשות שוכן מרומים י אלה כל היקומים וכו'

A few lines below the above:—

קאל אלהכים אלמעלם יהיא ו' סלימאן אנה למא
 לנא אלתאליף אלמשהור וכאן צני פיה תדכאר
 מעאני לכו פיה מעאני מגלובה עויצה אלאעתבאר י
 טלבני אחד אלתלמידים בתביינהא י פלמא רמת דלך
 וצעת להדי אלשרח אסם ליך דלילא עלא מעאניה
 ואצחאר מבאינה לחתא לא ישד עלא קארייה שייא

† So the MS.

וסמיתה אדרה אלמנתכבה פי אלמעאני אלעגיבה
ואלאסראר אלגריבה מן דלך קולה פי אבתדי אלכלאם •
אלחמד ללה אלדי לא נד לה וכו'

First comment (fol. 13b):—

בראשית • תיגר פיר' לשון ריב • וקו' היה העולם
מרחיב והולך כשתי פקעיות שלפשתן פיר' כבב אלגול •
ואלמענא אלבאמן הי אלקווה אלחארסה ואלמדברה
וכו'

Exodus begins on fol. 41a; Leviticus,
fol. 51b; Numbers (שהכל לו) fol. 56b; Deuteronomy, fol. 61b.

The commentator says at the end:—

ואנא אהלף באללה למן וקע בידה הדי אלשרה
או ידון אותי לכף זכות אדי וגד שי ינאפר אלעקל
וכו'

Subscription:—

תמת אדרה אלמנתכבה בעון מן לה אלכוף
ואלרהבה ואלגלאלה
ברוך רחמנא דסייען וכו'

At the end of the page:—

תמת אלביאורין ואלפירושין ממה שחיברו מרותינו
ורבותינו הקדמונים החכמים השרידים וכו'

III. A Midrashic Commentary, in Hebrew,
on the Book of Lamentations. Fol. 66b.

Heading:—

בשם יי אל עולם נעשה ונצליח: אתחיל לכתוב
פירוש איכה • בעזרת אשר לו הגבורה

Beginning:—

איכה ישה בדד ר' אבא פתח לא ישבתי בסוד
משחקים ואפלו (?) זה מפני ידיך וכו'

איכה is several times referred to; on
fol. 71b מדרש קינות is named as the source.

On fol. 67b:—

איכה • אמר ר' סעדיה גאון^a זל שמלת איכה בשלשה
פרקים אלו אינן אלא לשון שאלה • איכה ישה בדד
שאלה ותשובתה חטא חטאה ירושלים

On fol. 69a:—

פירשה ציון בידה • פיר' ר' תנחום הירושלמי
שבשעה שדאנה ציון לא מצאה מי שיבצוע לה פת
נחומים ויאכיל אותה וינחם אותה אחר כך בצעה
בידיה לנפשה ההד פירשה ציון ביד' מלשון פרוסה •

On fol. 77b:—

נצה לשון שרחון ולכלוך • כמו מוראתו בנצתה
דמרגמינן באכליה: כן חברו מהן מנחם:

The compiler sometimes gives his own
opinion; thus on fol. 69a:—

ואומ' אני נשקד טונטוריין

At the end of the work is a Midrashic
treatment of Ps. cxxxvi. (fol. 78b), this being
followed by: באחר בניסן מתו שני בני אהרן: •
בעשרה בו מתה מרים וכו' thus introducing an
enumeration of days of fasting.

At the conclusion:—

נשלם פירוש איכה וכו'

IV. A fragment of another Midrashic Com-
mentary on the Book of Lamentations, also
in Hebrew. Fol. 80a.

Heading:—

אתחיל לכתוב פירוש אחר לאיכה

Beginning:—

איכה • ג' אמרו בלשון הזה משה ישעיה ירמיה •
משה אמר איכה אשא לבדי וכו'

On fol. 82a:—

מעשה בדואג בר יוסף שמת והניח בן קטן† והיתה
אמו מודדתו בטפחיים בכל שנה ונותנת משקלו זהב
לשמים בכל שנה וכיון שהקיפה מצירה בירושלם
טבתו אמו בידה ואכלתו ועליה ירמיה כקונן אם
תאכלנה נשים פרים עללי טפוחים ורוח הקדש משיבה
אותו אם ייהרג במקדש יי כהן ונביא זה זכריה בן
יהודע הכהן:

There follows a long passage occupying
the whole of fol. 82b, in which analogies are

^a This quotation from Sa'adyah Gaon's lost Commen-
tary on איכה should be added to that given in J. Q. R.,
xiii., p. 340 (note 1).

† In the MS. after והניח לאמר, only והניח being
marked with ̣ (i.e. omit).

instituted between Israel's sin and his corresponding comfort (אתה כוצא שבדבר שהטאו) 'ישראל בו לקו ובו מתנחמין' הטאו בראש דכתי' נתנה ראש וכו')

The concluding part is in smaller character (to economise space), with 'נשלם בעזרת שדי וכו' in the margin.

V. The end of what was apparently a series of questions and answers. Fol. 83a.

The only extant words are:—

דלא מציא פסעא קניא אלגואב יעני אן כירת אלטיר אלדגאבה אלסודא אלסמינה אלמוגודה ענד אלמעצרה אלדי מא תקדר תכטא מן סמנהא

VI. A piece headed (fol. 83a):—

נבתי אן נבין עשרה דברים שנבראו בין השמשות וגירא

Beginning:—

קאלו עשרה דברים נבראו בין השמשות ואלו הן: פי הארץ ופי האתון . . . וינבגי לנא אן נבינהא ואחדה תך מפתאח לאבואב אלעלום אדי תאמלהא אלעאלם אלמנצף לנפסה וכו'

End:—

ולא חול ולא קוה אלא באללה אלעלי אלעצים ואלחמד ללה רב אלעאלמין

Then:—

נשלם פירוש עשרה דברים: שהן מאירים לנבונים ועצה לזקנים: והם הנקראים חכמים: והברתי אותם על מה ששמעתי הסודות העמוקים: ושראיתי בעיני הלב הכאורים: אני משה הידוע אלבלידה בירב יוסף

Moses al-Balidah † b. Joseph was, in fact, the compiler or author of the entire collection of works contained in the MS. See the phrase השאלות גאמע in no. XII.

VII. Some questions and answers on the מערת המכפלה. Fol. 84a.

Heading (end of fol. 83b):—

ועוד שאלות אחרות שהן בלב צנועות

† On some members of a family called Albelda see Jewish Encycl., i., p. 322.

Beginning:—

קאלו ארבעה זוגות נקברו בכיערה אדם . . . פמא תך הדה אלמערה והל הדה אלמערה אלדי קיל פיהא ושמתיד בנקרת הצור וכו'

At the end:—

נשלם פירוש המערה והיודע בסודו יעלה למעלה שהוא אור נברא

VIII. A series of questions and answers, mainly on the marriage law, partly in Hebrew and partly in Arabic. Fol. 84a.

First question and answer:—

מא ענדך פי מן יהויר גרושתו אחר שנשאת: אלגו אשת הפקח שנירשה והלכה ונשאת לאחר וגירשה תחזור לבעלה הפקח

The next two entries have something of the conundrum character about them:—

אחרת מא ענדך פי שכץ יכנו עיאלה ממזרים ולא הו ממזר ולא אשתו ערוה: אלגואב אשה שהלך בעלה למדינת הים ובאו עדים ואמרו מת בעלה ונישאת לאחר וילדה לו בנים אחר כך בא בעלה הרי הבנים ממזרים: אחרת מא ענדך פי שכץ ישא אהות אשתו בחיי אשתו: אלגואב שתי אחיות גיורות מן האב

It should be noted that the questions and answers, and the contents of the volume in general, are very largely composed in the spirit of Moses Maimonides, who is often referred to as רבינו.

The last entry is as follows:—

אחרת מחלכי ששה עשר מא הן: אלגואב הי אלשסועה לאן להא ד' רגלים וד' ידים ויש לה שני גבין ושתי שדרות והי כריה בעלמא ליכא וכי אנמריה רחמנא למשה במעי אמה אנמריה

IX. Another series of questions and answers. Fol. 86a.

Beginning:—

סואל למה נקראו נביאים ראשונים אלסנאר ונביאים אחרונים סמיו אלכבאר והם ירמיה ויהוואקאל ישעיה ותרי עשר: אלגואב נביאים ראשונים סמיו סנאר דאלך באלנסבה אלי מא קבלהם והם משה ואהרן ואלאבות

ונביאים אחרונים סמיו אלכבאר באלנסבה אלי כה
תאכרם מתל עזרא ובית דינו וגיררם

The last question and answer relate to the
Talmudic saying (ברכות, fol. 13a):—

אשמורה ראשונה חמור נוחק† וכו'

End:—

ושלש אשמורות יעני אלחכאם ג' אלחם ואלכיא
ועקבהם אלעקל פאפהם דלך

Then:—

ברוך רחמנא

X. ועוד שאלות אחרות. Fol. 87b.

Beginning:—

קאל רבינו פי מסכת ראש השנה בארבה פרקים
העולם נידון בפסח על התבואה . . . וקאל רבינו פי
אלשרה צאהר הדי אלכלאם בין כמא תראה אמא
באטנה ומענאה פלא שך אנה צעב גדא וכו'

End (though not in the usual form of
question and answer):—

אחרת בסכות בשני ימים קורין שור או כשב כמי
ליס לה ענין גיררן ואלמענא לדכר אלסוכה ואללולב
פי אליומין

Then:—

נשלמו השאלות האלו

XI. A section (beg. fol. 89a) not in the form
of questions and answers, though headed:
ועוד שאלות אחרות, followed by the compiler's
longer heading in rhymed prose:—

בעזרת יודע הנסתרות * מרשות אלהי הרוחות *
מגלה כל תעלומות * השוכן בערבות * בורא הרוחות *
יעזריני להשלים סודות צפונות * מדברי החכמים
שנפשותם בגנוי חיים צרורות וברוך מגלה הנסתרות:
אני משה בירב יוסף חיברתי לכל הקהלות כל
השאלות הטמונות

Beginning of the section:—

בתהלה בראשית ברא אלהים את השמים ואת
הארץ * ראשית הנבראים אלהים יעני אלעקול * ושמים
יעני אלפלאך * וארץ יעני אלגסם אלכאין אלפאסר *
וכו'

End:—

אמא כזאג אברהם פאנה חאר יאבס * ואמא מזאג
יעקב בארד רטב * ואמא כזאג משה חאר רטב ואמא
אחרן חאר יאבס . . . באברהם כת' והנה תנור עשן
ולפיד אש . . . ואחרן כת' בעמדו לפני פרעה

Among the other Biblical topics treated
are כי ילד ילד, the Messiah (fol. 90b: גן עדן), and
some of the Ten Commandments (fol. 92a).

XII. Another section (fol. 93) entitled:
שאלות

Heading and beginning:—

אתחיל לכתוב שאלות אחרות בעזרת אלהי
הרוחות * והוא על כה ששמעתי מרבותי אני משה
בירב יוסף הידוע אלבלידה גאמע לכל השאלות *
מסאלה כף ק' בעל הבית בוצע והאורה מברך *
אלגואב יעני אן אלתשווק מנא ואלפיין מן אלעקל
אלפאעל *

The greater part of the section is, however,
not in the form of questions and answers.

End:—

ואמא ק' ושם העיר כיום יום לאן אלעקול כלהא
תעאטת אלתאביד

Then:—

נשלמו השאלות בעזרת שדי ב'ה * בריך רחמנא
דסייען בריך הוא וברוך שמה והוא ברחמיה יסייען
על כה דאשתאר

XIII. מסאיל מספרא עלי ספר ויקרא. Fol. 94a.

Beginning:—

בתהלה ויקרא אל משה וידבר וג' הקדים קריאה
לדיבור למה אלגואב כלומר שלא דבר עמו פתאם
עד שקראו בשמו *

End (short piece on בחקתי):—

קאל אך בכור כה מיעט * אלגואב דלך למיעוטי
שאר ולדות קדשים אף בבטן אינו יכול להקדישו
לקדושה אחרת וכו'

Subscription:—

נשלם פירוש ספרא * בעזרת עוז וגבור ונורא:
חבור מרינו ורבינו ורב הוא נקרא: בריך רחמנא
דסייען וכו'

† The usual reading is נוער.

Noticeable among the headings is the use of the term מַגְלָה,† thus *e.g.*: מַגְלַת צו (fol. 95b), מַגְלַת שְׂרָצִים (fol. 96a), מַגְלַת נְגָעִים (fol. 97a). On fol. 95a: פֶּרֶשֶׁת מַגְלַת שְׂרָצִים.

XIV. שְׁאֵלוֹת אַחֲרוֹת (though not all in the form of question and answer), a fragment dealing mainly with the beginning of Genesis down to the creation of man. Fol. 100b.

Beginning:—

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ יַעֲנֵי
אֶת הַשָּׁמַיִם אֶלְסָמָא וְכֵא פִיָּהּ י וְאֶת הָאָרֶץ אֶלְאָרֶץ
וְכֵא פִיָּהּ הָרִי רַבּוּי בְּקוֹ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ

End of fragment:—

וְהָיָא עָלֵי אֱלֹאֲדָם וְאֶלְמֶשְׁכֵּן י קָאֵלוּ עָס סְתָה עֶשֶׂר
מִתְסָאוּי פִי ג' עוֹאֲלֵם אֶלְעָאֲלֵם אֶלְאֲכַבֵּר וְאֶלְאֲוֹסֵט
וְאֶלְאֲצִנָּר י אֶלְעָאֲלֵם אֶלְאֲכַבֵּר אֶלְדִּנְיָא י וְאֶלְאֲוֹסֵט
אֶלְמֶשְׁכֵּן י וְאֶלְאֲצִנָּר אֶלְאֲנִסָּאן: וּמִבְּסוּט דְּלֶךְ מִזְאָגָה
אֶלְאֲוֹל אֶלְסָמָא פִי אֶלְעָאֲלֵם וּבְאִיזָאָהָא פִי אֶלְאֲנִסָּאן
אֶלְקָבָה אַעֲנִי אֶלְדִּמְאָג וּפִי אֶלְמֶשְׁכֵּן אֶלְדִּרְעוֹת נִמְעָה
וּבְהָא שְׁבַהֲתָא אֶלְסָמָא לְקוֹ נוֹטָה שְׁמִים כִּירְעִיָּה
(catchword: וְאֶלְתָּאֲנִי)

XV. A large portion of a Commentary, mostly in the form of question and answer, on the section הַלְכוֹת תְּלִמּוֹד תּוֹרָה in Maimonides' מִשְׁנֵה תּוֹרָה. Fol. 103a.

First extant words (in פֶּרֶק א'):—

אֶלְנִצּוֹן וְחַפְאֲלָהָא לָאֵן תֵּלֶךְ אֶלְנִצּוֹן וְאֶלְכְּתָאָבָה
כִּלְהָא הִי אֲמִוֵּר חֲסִיָּהּ . . . וְקוֹ יִבִּין וְיִשְׁכִּיל הוּא אֵן
נִדְרֵךְ וְנִעְזֵל תֵּלֶךְ אֶלְמֶעָאֲנִי אֶלְמִסְתְּכִרְגָּה מִן חֲכִמַת
אֶלְנִצּוֹן וּמִן תּוֹרָה שְׁבַעֲלָ פָה וְכוּ

End (in פֶּרֶק ד' on כְּעִנִּין וְכוּ):
פֶּאֲדִי אֶדְרַכְתָּ בְּאֶלְתְּצוֹר אֶלְעֻקְלִי וְאֶלְנִצּוֹר אֶלְדִּקִּיק וְאֶדְרַכְתָּ
תֵּלֶךְ אֶלְמֶעָאֲנִי בַּחֲסַב דְּקִתְהָא (פֶּלְדִּאֲלֶךְ: catchword)

XVI. A series of Masoretic and Midrashic notes, entitled in the colophon: פִּירוּשׁ סְפָרֵי
הַמִּקְרָא בַּחֲסֵר וְיִתֵּר וְנִכְתָּב דְּבַר וְנִקְרָא אַחֵר וְנִכְתָּב †

† Possibly pointing to a time when each section formed a separate scroll.

‡ The diacritic point over כ (when without daghesh) is a feature of the MS., though not always reproduced in the description. Similarly, ך in *e.g.* מַגְלָה at the beginning of this column, and רַגְלִים on p. 524, col. 2.

ולא נקרא; imperfect at the beginning. Fol. 109a.

The Masoretic statements should be compared with Norzi's מִנְחַת שֵׁי, the editions of O.T. texts by Baer and Delitzsch, and Dr. Ginsburg's Masoretic editions of the Old Testament. In the following description, some entries of a specially striking character will be set down.

First extant words (apparently in a section dealing with the Pentateuch):—

יְיָ דִּינוּ לְבַקֵּר מִשְׁפָּט י עֲשִׂיתִי כִכֵּל אֲשֶׁר צוִיתִנִי
כֹּאֲשֶׁר צִיתִי † כֵּת לְמָה שְׁאֵלוּ הִיָּה לְשׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל תִּקְנָה
אֶלָּא רִיחָם עֲלֵיהֶם הִקְבָּה וְלֹא אָבָה הַשְׁחִיתֵם י

The sections on דְּבָרֵי הַיָּמִים and תְּרֵי עֶסֶר begin on fol. 109b; סֵפֶר תְּלִים, fol. 110a; סֵפֶר
שִׁיר, fol. 111b; כִּשְׁלֵי שְׁלֵמָה, fol. 111a; אִיּוֹב, fol. 112a; אֶהְיֶה שִׁיר, fol. 112b; סֵפֶר עוֹרָא, fol. 113a.

At the opening of דְּבָרֵי הַיָּמִים:—

וְנִחְשׁוֹן הוֹלִיד אֶת שְׁלִמּוֹן שְׁלֵמָא כֵּת לְמָה שְׁעַר
כֹּאֵן שְׁלֵמָה כָּל מַלְכוּת וְכָל שׁוֹפֵט

The section of שִׁיר הַשִּׁירִים opens:—

לִסְסָתִי בְּרַכְבִּי פֶרְעָה לְשִׁשְׁתִּי כֵּת בִּשְׁיִן שִׁשְׁתִּי וְכוּ

The only piece under סֵפֶר עוֹרָא (under which designation Jeremiah is included) is:—
עוֹרָא הוּא מִלְאֲכִי מִקְדָּם רֹאשִׁי כִי בִימֵי דוֹד
וְאִסְקָ מִקְדָּם רֹאשׁ כֵּתֵל (?) מָה לְלַמְדֹּךְ שְׁהִיָּה רֹאשׁ
לְמִשׁוֹרְרִים וּבִשְׁבִּיל לְחֻלּוֹק כְּבוֹד שִׁתְּפּוּ עִם אִסְקָ

There follows the colophon from which the title of the notes has already been quoted.

XVII. A series of questions and answers described in the heading as כִּיאֲעִנִי וְאֶקְאוּל כֵּן, דִּרְשׁ יִלְמִדִּינוּ, and therefore apparently taken from a longer Yemenite collection bearing the title דִּרְשׁ יִלְמִדִּינוּ, or, perhaps, simply יִלְמִדִּינוּ. The connection with the well-known

† So the MS.

series of passages (for a summary see the *מדרש תנחומא* to Buber's edition of the *מבוא* [Wilna, 1885], p. 28 *sqq.*) is but slight.

Beginning (fol. 113a):—

טוב לי תורת פוך מאלף אלפי זהב וכסף: סוֹאֵל
לם כאנת אלתפלה שמנה עשרה ברכות אֶלְגֹּאֵב
קאלו אלחכמים כנגד שמנה עשרה צוין שבמשכן
לאן משה רבינו אקאם אלמשכן עלי היאת אלוגוד וכו'

The last paragraph (fol. 148b) begins:—
אֲדֹרֶת כִּיף קול אלחכמ' היא מקלסתו מלמעלן למטן
מתחלה כן הראש ועד הרגל שנ' ראשו כתם פז וכו'

At the end:—

נשלמה מרגלית ילמדינו בעזרת בוראינו אשר
בחר באבותינו . . . והמן הוריד לנו והשלינו האכילנו
ובשבת צונו . . . עלי ידי משה רבינו . . . אשאלה
מכנו יחיש גאולתינו וכו'

XVIII. A series of questions and answers on Part i. of Moses Maimonides' *דלאלה* (see also no. i. of this description). Fol. 149a.

Heading and beginning:—

בשם יי אל עולם נעשה ונצליח והאל ירויה
אבתדי אן אכתב מסאל^a מן אדלאלה בעון מן
לה אלעז ואלגלאלה אליך נשאתי את עיני הוישב
בשמים אכא קול רבינו אוולא הודיעני נא דרך
חקך . . . אלמענא פי דאלך אדראך אלמוגודא וכו'
ארתסאמהא אעני עלם רסום אלמוגודא וכו'

Not all the chapters are, however, dealt with. The last *פצל* treated is the 63rd (beginning: *כִּיף קול רבינו נקדם תוטייה ונקול*: *הוא אלדי קאלה עס ואמרו לי מה שמו כִּיף מעני הדי אלכלאם אֶלְגֹּאֵב תעלם אן למא אדרך רבינו עץם הדי אלמענא אלדקי וכו'*)

At the end:—

כמל שרח אדלאלה בעון מן לה אלעז ואלגלאלה
וממא אעתנא בה ותלקיטה מן כלאם אלחכ' זל
אלמעלם מוסי ו' יוסף הידוע אלבלידה . . . וכתב
ברסם אלשיך אלאגל אלסייד אלפאצל שרף אללה
קדרה ואעלא שאנה וגעל אלגנה מאואה והו מוסי

^a So the MS.

אללוי אלערוסי אלסאכן פי בית אנעם אנעם אללה
עליה ועלא אולאדה

The name of Mūsā al-Levi al-'Arūsī, for whom Mūsā ibn Yūsuf al-Balīdah prepared the collection of questions and answers, is also named at the beginning of this section, in an entry the first line of which has been effectually crossed out.

XIX. A question and answer on *קדוש החדש*, headed: *ועאד הנא סואל אכר*. Fol. 169b.

Beginning:—

כִּיף קולהם שכבר קדשוהו שמים פי קדוש החדש:
אֶלְגֹּאֵב יעני ברפעה ואלצהור מענא דאלך אנה אדי
כאן ערין אלקמר מתוסט לים הו מאיל אלי אלגנוב
ולא אלי אלשמאל וכו'

End (fol. 170a):—

ימיל בה ען אלכרכז לדאלך אסמיית דנב

Then:—

נשלם וכו'

XX. The beginning of Moses b. Maimon's Introduction to his *פירוש המשנה* (down to (ולמכסה עתיק) in the Hebrew translation of Yehūdah Ḥarizī, followed by a commentary in Arabic. Fol. 170b.

Noticeable in the text is the reading *ואל ייני אשר נסכתי*, instead of *יני אשר יישנתי*.

The Commentary begins:—

התקבצו חכמים אלאנתמאע לתדרים אלתורה
ותעלימהא

End:—

ומרוה גם הוא יורה

Then:—

ברך רחמנא דסייען ב' וברך שמי' והוא מנא
וגדנא מן כלאם אלחכ' זל אני משה בירב יוסף
הידוע אלבלידה

XXI. A large portion of a series of questions and answers on Maimonides' *משנה תורה*, headed: *והורה מקדמה לאלתלמידים*. Fol. 175b.

Fragment of the opening section:—

אעלם אן מרינו ורבינו ראש גליותינו המאיר
עינינו משה בירב כבוד גדולת קדושת מרינו ורבינו

מימון הדיין בירב יוסף החכם בירב יצחק הדיין ביר' עובדיהו הדיין בירב שלמה הרב בירב עובדיהו הדיין זכר קדושים לברכה: למא אכד' פי שרר אלתאליף אלכביר אלמשהור אלמעלום ענר אהל אשריעה אשריפה אלמלל' במשנה תורה אלדי לא יערף קדרה וחצה אלא דוי אלאנצאף אלקאצדין נחו אללה תע קאל כלאמה הדי נצה ' אעלם אנא למא תגרדנא מן אלתואליף פי פקה אשריעה ותבין אחכאמהא קצדנא פי דאלך (וגהה: catchword)

All the questions and answers down to (of which fol. 176 contains the conclusion) have been lost, but it is probable that no. xv., which deals with הלכות תורה, originally formed part of the present section.

fol. 176b; עבודה, ס' fol. 177b; ס' הקרבנות, fol. 179b; ס' טהרה, fol. 180b; ס' נזקים, fol. 183a; ס' קנין, fol. 190a; ס' שופטים, fol. 202a; ס' משפטים, fol. 209b.

At the end:—

נשלם וברוך העוזר שעורני

The scribe interrupted the text on fol. 181b, and subsequently a note of transfer was inserted in the blank thus left, which will be found at the end of this description.

XXII. A fragment of questions and answers on Maimonides' Introduction to his Commentary on the משנה, followed by questions and answers on his Commentary on מס' ברכות and other topics. Fol. 223a.

See also no. xx. Parts of the present section should be compared with Pocock's edition of the Introduction as well as with the Hebrew version as printed in the editions of the Babylonian Talmud.

First extant words (in a גואב):—

כלהא גוילים מן בי בראשית אלי לעיני כל ישראל מן ראש הרש שבט אלי סאבע אדר דלך חצל לה מענו ומאת פי סאבע אדר ואלדליל הו קו' ויהי אחרי מות משה עבד יי'

First extant question:—

אחרת דכר הנא אנה עם ידכל אלי כבאיה ואוול מן ידכל עליה אהרן ויתלו עליה אלנץ תם נדב ואביהוא תם ע' זקנים תם שאר ישראל ולם ידכר יהושע וכו'

The first question on the Commentary on (fol. 225a) is as follows:—

אחרת קאל מאימתי קוראין את שמע בערבים לם יקול פי אלהבור הלכות ופי אלמשנה מסכת '

Last question:—

אחרת כף קו' פי מדרש קהלת תפוח עקיבו של אדם הראשון † מכהה גלגל חמה קלסטר פניו על אחת כמה וכמה

The answer to this question begins:—

אלגואב יריד בקו' עקיבו הנא אנתבאה פי אלכמאל וכו'

At the end:—

ברוך רחמנא דסייען וכו'

XXIII. A Commentary on Maimonides' † in the form of questions and answers. Fol. 228a. Leaves are missing after fol. 269 and at the end; fol. 268 is badly damaged, and of fol. 269 only a small fragment is preserved.

Heading:—

אתחיל לכתוב פירוש ספר המצוות בעזרת יודע כל הנסתרות

Beginning:—

אשרי איש ירא את יי' במצותיו חפץ מאד ' אוול דלך קאל כק מרינו ורבינו לם כאן כבוד גדולת קדושת מרינו ורבינו כמס מראר: אלגואב לאנה מכמל אלעלום אלכמסה טביעי ואלאהי וריאצי ומנמקי והנדסי:

The מצוות עשה begins on fol. 243a, and the מצוות לא תעשה on fol. 265a.

† MS. looks like ביראשון.

† Comp. the edition of a portion of the text by M. Peritz (Breslau, 1882); the entire text by M. Bloch (Paris, 1888).

End of the last extant page:—

שְׁכָרִי קָאָל אֶלְנֵהי אֶלְדִּי נִהְיָא עֵן עֵמֶל צִנְאָעָה פִּי
רֵאשׁוֹן שִׁלְפֶסֶח וְהוּ קוֹי כָּל מִלְאכָה לֹא יַעֲשֶׂה וְאִיצָא
(catchword: בַּה)

The names of owners occurring in the note of transfer on fol. 181b (referred to above) are † *יהיא בן סאלי* (?), † *יוסף בן סעיד אלרחבי* (?), † *סלימאן אלנאוגל* (?).

On the upper margin of fol. 116a is the following owner's entry:—

הָאָדָא אֶלְפִירוֹשׁ לְסַעִיד † בֶּן עֲמֵרָאן מִן אֶלְקָאכָה

1102.

Or. 2858.—Paper, about $10\frac{1}{4}$ in. by $8\frac{3}{4}$, consisting of 204 leaves, foll. 1—54 having 33 or 34 lines to a page, and fol. 55 to the end 36 lines. The first portion, which is written in an oriental Rabbinic hand of the fifteenth century, shows catchwords from folio to folio. In foll. 55—204, which are in another oriental Rabbinic hand, and are dated A.M. 5174 (A.D. 1414), the catchwords mark the end of quires, which are 13 in number, each originally consisting of 12 leaves, with the exception of the last, which has 10 leaves; but two folios have been lost after fol. 177. The contents of foll. 53b-54b have been crossed through, as they are duplicated on fol. 55a sqq. The first few leaves are slightly damaged, and a larger number of folios have been subjected to damp.

[Bought of R. N. RABINOWITZ, Sept. 1885.]

מכלל יופי, a treatise of an ethico-philosophic character on Talmudical traditions and allegories composed at Valencia in 1369 by Samuel Šaršah, called in Hebrew סנה. See Zotenberg's Paris Catalogue under nos. 729 and 730; Steinschneider's Munich Catalogue, no. 64³; Neub. Bodl. Cat., nos. 1296-7.

† MS. *אלכחבי*.

‡ Looks like *לסעיד* in the MS.

Heading (fol. 1b):—

סֵפֶר מִכְלָל יוֹפֵי חֲבֵרוֹ הַחֲכָמִים הָרַב ר' שְׁמוּאֵל שִׁצ"א
הַמְכוֹנָה בִּלְשׁוֹן קֹדֶשׁ סֵנָה

In cursive writing underneath:—

פְּשָׁטִים עַל אֲגֻדּוֹת וּמִדְרָשִׁים עַד פִּילּוֹסוֹפִיָּא

There follows the poem, which begins: שור מציון ככלל יופי, and shows the acrostic: שמואל בן סנה, with four other lines after it.

The preface begins as follows:—

אָמַר הַמְחַבֵּר: אָמְרוּ חֲכָמִים ז"ל כִּי הַשֵּׁם יִתְעַלֶּה
הוּא לְבָדוֹ אִמְתָּ וְאֵין זוּלָתוֹ אִמְתָּ . . . כִּי הַשֵּׁת הוּא
לְבָדוֹ הַכְרָחִי הַמְצִיאוֹת כְּלוֹמ' שְׁאֵין עֲלֶיהָ לוֹ וְכוּ'

About the middle of fol. 2a:—

וַיְדוּעַ הוּא כִּי כְמוֹ שִׁישׁ בְּגוֹף הָאָדָם אֲבָרִים נִרְאִים
לְכָל וְהֵם כְּמוֹ הַקְלִיפּוֹת לְכַחוֹת הַפִּנְיָיִם וְהַכַּחוֹת
הַפְּנִימִיִּים לֹא יִשְׁיגוּם אֶלָּא הַחֲכָמִים מִצַּד הָעֵינַן כְּמוֹ
כִּן יֵשׁ בַּתּוֹרָה דְּבָרִים חֲצוֹנִים יִבְיִנוּם הַכֹּל וְדְבָרִים
פְּנִימִיִּים לֹא יִבְיִנוּם אֶלָּא הַחֲכָמִים וְכֵן יֵשׁ בְּדְבָרֵי רַבּוֹתֵי
ז"ל דְּבָרִים רַבִּים יִבְיִנוּם הַכֹּל וְדְבָרִים לֹא יִבְיִנוּם אֶלָּא
הַחֲכָמִים כְּמוֹ הָאֲגֻדּוֹת הָעֲמוּקוֹת

On fol. 2b:—

וְאֵנִי צָעִיר הַצְעִירִים וְקָטָן שְׁבַקְטָנִים שְׁמוּאֵל הַמְכוֹנָה
בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ אֲבֹן סֵנָה חֲבֵרְתִּי הַסֵּפֶר וְלִקְטַתִּי אֲגֻדּוֹת
יְדוּעוֹת וּמִדְרָשִׁי יְדוּעִים וְכַתְּבַתִּי עֲנִינִים וְכוֹנְתָם כְּפִי
מִה שֶׁקִּבַּלְתִּי בְּמִקְצָתָם וְכְּפִי קוֹצֵר הַשְּׁנָתִי וְאֶעֱפֶה שְׁהִרְבָּה
דְּבָרִים מִהֶם כַּתְּבַתִּים בַּחֲבוּרֵי הַנִּקְרָא מִקּוֹר חַיִּים
שְׁכַתְּבַתִּי בּוֹ עֲנִינֵי מִדְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ ז"ל עַל דֶּרֶךְ
הַחֲכָמָה בְּמִקְצַת פְּרָשִׁיּוֹת † הַתּוֹרָה גַּם כַּתְּבַתִּי בּוֹ
דְּעוֹת הַחֲכָמִים הַגְּדוֹלִים אַרְבַּעַה רִגְלֵי הַמְּרַכְּבָה שֶׁהֵם
הָאֱלֹהִי מֹרְנָא וְרַבְנָא מֹשֶׁה בֶּר מִיּוֹן וְהַחֲכָמִים ר'
אַבְרָהָם בֶּן עֲזָרָא וְהָרַ' שְׁמוּאֵל אֲבֹן תְּבוּן וְהָרַ' שֵׁם
טוֹב אֲבֹן פִּלְקִירָא ז"ל כְּכַתְּבָם וְכִלְשׁוֹנָם . . . גַּם כַּתְּבַתִּי
עֲנִינֵי רַבִּים שְׁכַתְּבַתִּי הָרַ' שְׁלֹמֹה אֶל קֶסְטָנְטִין בַּחֲבוּרָה
הַנֶּקֶד מִגְּלָה עֲמוּקוֹת ‡ וְכוּ'

For further names of authors and also of works quoted in the treatise (Isaac Albalag,

^a שִׁצ"א is here probably = שְׁמוּאֵל צִרְצָה (rather than שְׁמוּאֵל צוּר), the scribe having, through ignorance of its meaning, placed it after שְׁמוּאֵל (see Steinschn., *op. cit.*, col. 2496).

† Looks like *פרשנות* in the MS.

‡ See Benjacob, *אוצר הספרי*, p. 292 (no. 425).

Isaac ibn Munir, &c.) see the Catalogues of Zotenberg, Steinschneider, and Neubauer already mentioned. A complete list is, however, still a desideratum. In this place a few points only of additional information will be given.

On fol. 119^b (Book v., ch. 1) is the following passage:—

וה"ר משה ׳ תבון ז"ל כת' בפ' שיר השירים אשר לו כי דוד ע"ה זכר כנגד ג' כחות האלו שהם השכל והמשכיל והמושכל בנ' פסוקים באמרו לב מהור ברא לי אלים וכו'

On fol. 120^a (same chapter):—

וה"ר שלמה ׳ נבירול כת' כי הכל כמך והכל שם תעצומך

Moses Nahmanides is twice referred to on fol. 167^b (Book vii., ch. 7).

In a full list of references non-Jewish authors will, of course, have to be included, such as Averroes, Ibn Sīnā, and Alexander of Aphrodisias.

On fol. 3^a (continuation of preface) the author writes:—

ועוד דבר קשה היות בתוך הנולה המביאה הדאנה והעצבון המונעים הנבואה . . . וכ"ש בזמן הזה שהוא שנת מאה ועשרים ותשע לפרט במדינת פלינסיא מקום שחברתי בו זה החבור אשר כל קהלות מלכות קשטילה וליאון הם בצער גדול וכל הקללות הכתובות בתורה ובמשנה תורה נתקיימו בנו בעונותינו הרבים והרעים והקהל הקדוש והטהור קהל מליטלה שהיה עמדת ישראל מתו מהם ברעב בשני חדשים יותר מעשרת אלפים איש במצור ובמצוק אשר יציק המלך דון אנריק† וא' והנשים הרחמניות בשלו ילדיהן והיו לברות למו ומרוב הרעב אכלו כל הספרי תורות וכל הספרים וכל כלי עור והיו מהבהבים הצמר ואוכלים אותה והרבה מהם שמו נפשם בכפם ויצאו למחנה המלך י"א כי אומרי טוב שנמות בחרב משנמות ברעב . . . והרבה קהילות הקדש נהרנו ומרוב הצרות יצאו הרבה מישראל מן הכלל והאמת כי אתו בזוי ובזוי דוזי ונס כלתה פרוטה מן הכיס ונס כלו כל הנפשות שבנוף ובן דוד לא בא

† I.e. Henri II., who made war against his brother Peter the Cruel.

Near the end of the same page:—

קמתי אני ובטחתי בשי"ת המהכים פתאים והמאיר עינים וחברתי זה הספר וקראתי שמו מכלל יופי בשכללתי ורמזתי בו דברים רבים שהם מסתרי התורה ומסתרי הנביאים והמדברים ברוח הקדש ומסתרי ה"ל והפילוסופים וכו'

There follows (fol. 3^b-4^b) a section headed: דע כי חכם אחד כתב כי: הקדמה, and beginning: האגדות הנמצאות בתלמוד ובמדרשות יתחלקו למינים רבים

Near the end of fol. 4^b begins the table of contents setting out the division of the work into its seven שערים and their sub-division into chapters.

The first פרק (fol. 7^b) begins:—

יש דעות חלוקות בדברי ה"ל אימתי נבראו המלאכים הנקראים שכלים נפרדים כפי הפילוסופים כלומ' נפרדים מן החומר

The work ends:—

וכן כל הצדיקים שקיימו את התורה בילדותם מהו אומ' וקויי י' יהליפו כח וגו' בזקנותם עוד ינובן בשיבה דשנים ורעננים יהיו

Then the colophon:—

נשלם ש"ל ית' ב"א יום לחדש שבט שנת ה' אלפים ומאה ועד ליצירה י

1103.

Or. 3656.—Paper, about 8½ in. by 6, consisting of 207 leaves, with 38 to 51 lines to a full page. The quires, consisting almost throughout of 8 leaves each, are in the greater part provided with signatures at the beginning (*e.g.* foll. 8^a, 16^a, 24^a; last signature, fol. 169^a: כב). Italian Rabbinic writing; autograph: dated A.M. (5)337 (A.D. 1577).

I. ספר דברי הימים למלכי צרפת ומלכי בית I. אוטוֹמָאן, by Joseph b. Joshua hak-Kohen. Fol. 1^a.

The MS. is of considerable value. It continues the history, in the author's own hand—

writing, down to A.M. 5335 (A.D. 1574-5)† as against A.D. 1553 of the printed text, and consists of three parts instead of two, the earlier material itself being frequently amplified. We also learn from it (see the colophons below) that the author was still alive in 1577, that is two years beyond the date when he is known to have finished the continuation of his *עמק הבכה* (see Steinschn., Bodl. Cat., col. 1499).

The MS. begins like the Editio Prin. (Sabionetta, 1554), with the preamble commencing:—

כה אמר יוסף הכהן‡ בן יהושע בן מאיר בן יהודה בן יהושע בן יהודה בן דוד בן משה מן הכהנים אשר יצאו מגאואיטי מארץ ספרד

Part ii. begins on fol. 64b; Part iii., fol. 150a.

The events of the last years comprised in the history (A.D. 1574-5) begin on fol. 186b (וישמע פִּילִיפו מלך ספרד את אשר עשו שרי ויניציאה) (וכי)

End:—

יהי כי ארכו להם שם הימים וילאו נדיבי גִּינוּבָה היושבים החוצה מכבוד המלחמה כי לא נסו ויטו שכמם לסבול וישלחו את האשכנזים יתר הפלטה מעליהם כי אפס כסף וישלימו עם זקני העיר ושופטיה הרודים בעם ועם כל עמי הארץ וישאו את עונם ואת מעלם אשר מעלו בהם וישבו איש לביתו בשנת חמש ושליש ושלוש מאות וחמשת אלפים (A.D. 1575)

The principal dates are given in ordinary figures in the margin (original hand), and there are a number of marginal notes.

The writing is sometimes irregular, and shows throughout the characteristics of an autograph.

II. A collection of verses, also Joseph Kohen's autograph, mostly by the same author. § Fol. 189a.

† Compare the MS. of the Alliance Israelite, mentioned in Steinschn., *Geschichtslit.*, p. 102.

‡ *הכהן* is not in the printed text.

§ Comp. for this section and Joseph Kohen and his works in general, Isidore Loeb, *Revue des Études Juives*, vol. xvi., p. 28 sqq.

Heading:—

שירים שהברתי אני יוסף הכהן בבחרותי בשנת ערז†

There are two preliminary lines, beginning: *שירים*. Then the heading: *שירים*, *ששלחתי אל ר' יהושע טודרוס זל*, the poem beginning: *עורי מליצתי יהודתי*.

A letter addressed by Joseph Kohen to his brother, followed by verses and another letter addressed to the same, comes next (fol. 189b, 190a). The letters are dated *שנת ערה פה גינובה*, and over the second letter is a heading in which the author states that he was then seventeen years old.

On fol. 190b:—

תנאי יופי האשה לג' וסימנם גל מעלי חרפה ואשא כשלי עליהם בהיותי חולה בבוטאני אשר בגבולי גִּינוּבָה ' ואומר
ליופי לאשה שלשים שלשה וכו'

Some lines on the same subject by the author's brother-in-law Joseph hal-Levi, and Abraham מפִּישָׁה, follow; then: *ואשא משלי*, *שנית להשיב אליו* (*i.e.* to R. Abraham) *בשבח* *אשתו אשר שמה פִּיאֻמִּיטָה*

Next come some verses:—

על קערת כסף וכיור שהקדיש גיסי זל לרחוץ ידי הכהני בעלותם לדוכן בבולוניא

On fol. 191b:—

עוד לי על ספר רפואות שכתבתי מר' (למר' for) מאיר אלגואדיש זל

III. Forms of addressing divers persons, by the same author. Fol. 192a.

Preceding the subject of the section are some lines, beginning: *מכתב למור*, which the author had found *בספר עתיק יומין*, and was pleased with them.

Then follows a preamble beginning:—

אמר יוסף . . . להיות כי לפי דעת רבי מהחכמים אין אדם נולד כי אם לעבוד את האל הגדול וכו'

† Apparently so, but the date *רעה* occurs in some of the compositions, as the text of this description shows.

The forms of addresses are respectively headed: ליתר, לכהן, לרופא, לרב, לרבים, לשנים (longest part), על כתבי, לנשים, לבחורים, נהי תמרורים

Then the following colophon:—

תם ונשלם היום יום ב' כב מרחשון ש"ז על ידי
אני יוסף הכהן ישת' שם ה' לעד אמן ואמן

As the author-scribe was seventeen years of age in 1515 (A.M. 5275; see no. II.), he was about seventy-nine in the year when he wrote out this colophon (A.M. (5)337 = A.D. 1577).

IV. פלס השניות, ספר, giving alphabetical lists of Hebrew nouns, accompanied by Biblical verses showing their gender. Fol. 195.

Prefixed is a rather lengthy preamble, giving as the reason for the compilation of the lists the frequent errors that are made in the gender of nouns.

The letter א commences with ארץ, and ת concludes with תשועה.

Appended are (foll. 205a, 207; fol. 206 being blank) some short lists on קולות הבעלי חיים (followed by three sets of other short entries); המורים; השמות המורים על שנים; (אפריון, עליון, ראשון, e.g.) על גודל הדבר הנרמז בהם

At the bottom of fol. 205a is another colophon, dated four days later than the one at the end of no. III.

1104.

Or. 3659.—Paper and Vellum, about $7\frac{3}{4}$ in. by $5\frac{3}{4}$, consisting of ten leaves, with 30 lines to a page. A neat Spanish Rabbinic hand of apparently the fifteenth century. Imperfect at the end and also within the text (*vide infra*).

אם המלך, an anonymous Hebrew translation of an Arabic treatise on Alchemy by Abū Falah of Saragossa? (אבופלח הסרקוסטי),

written for the instruction of Ibn Mas'ūd of Seville.

Beginning of introductory section:—

אמר אבופלח מסרקוסטי תל אשר תיכן העניני[ם]
ולמוד לבני אדם ידיעתם אתה הבן המצליח בבקשת
החכמה התלמיד האהוב אצלנו אבן מסעוד האשבלי
וכו'

Farther on, on the same page:—

רצוני לגלות אליך עתה מכל מה ששאלת ממני
לעמוד על אמתות החכמה ממלאכת המחשבת הנקראת
בין החכמים אלכמ'יאה

On fol. 1b:—

וקראתיו אם המלך בעבור שזכרתי בו פעולת אבן
אחת יקרה ונפלאה שהביאה מלכת שבא אל המלך
שלמה אליהוד במנחתה

Lower down on the same page:—

ראיתי להקדים לך שער אקראהו חלק העיון ארמו
בו שיעור מה שאכון לרמוז ושמתי דרך פרקים מצד
השיבותם כי החלק ההוא * ומצד הכונה בחרתי
הקצור ואחר זה אביא שער שני להשלים בו הכונה
התחלנו אליה ואקראהו חלק המעשה כי אבאר בו
סדרי הפעולות * * * בעניינים מלבונים וצביעות והתכות
והקפאות והטפות והסערות * * * ועשיתי ממנו ג'
שערים * האחד אזכור בו מה שהוצאתי מספרי
החכמות מזהות מיני הדברים המקבילים כח הפעולה
הטבעית מצד הגופים העליונים והתחתונים וכונם *
כגון מיני המתכות * * * השני אזכור בו תארי'
מהמלאכות עם זכרון הסמים שהם ראויים לשים בזאת
המלאכה * * * השלישי אזכור בו פעולת האבן היקרה
וספרי מצי'יאה וכו'

The חלק העיון begins (fol. 2a):—

אמר החכם אבופלח דע הבן הנכסף כי דרכי
העיון אשר כבר העירותיך עליהם למעלה הם חמשה
והנה רמזתי אותם לך ובארתי אותם בספר ההקנטה
ובספר התהרות ולא ראיתי לזכור אותם הנה כי אם
בדרך קצרה וכו'

In the first line of fol. 2b (after the words: נראה (וזה מה שכווננו בזה) the scribe wrote: וזה מה שכווננו בזה, and, as a matter of fact, nothing more is preserved of חלק העיון, all that follows belonging to חלק המעשה.

* Some words have fallen out here.

The extant portion of the first שער of the last-named חלק begins:—

עקר הפעולה המלאכה האלה ושאר הנמצאים הם
אמצעים להם

The second שער (fol. 4a) begins:—

אמר החכם דע אחי כי כמו שהבאתי לך בשער
הקודם הזכרון בפעולות הטבעיות . . . ראוי שאביא
אליך בזה השער הזכרון במיני הפעולות המקרייות
והמלאכותיים

Beginning of the third שער (fol. 8b):—

הנה קדמונינו ספרו לנו חכמי זאת המלאכה וביחוד
סלמון אליהוד המלך הקדום בספרו המכונה ספר
המצפין^a במה שזכר סוד איכות התפשטות כחות
הרוחניות בבשר ודם שם הביא הספור על הצורה
הנקראת צורת התמונות והיא להביא צורת רוחניות
מאדים על פי חכם גדול מחכמי ההבטים שמו כמון
הפילוסוף . . . והיא צורה נכבדת ונפלאה למאד תגיד
העתידות כלם בטרם בואם ותתחנן עמ' מלך שבא
לרב חכמתו ומוב מזלו נתנו לו בת המלך לאשה
אחרי מות המלך ההוא כי כן צוה המלך לבקש חכם
גדול בכל מדינות מלכותו לתת לו בתו . . . ויבקשו
וימצאו את זה נתעלה ונתפלסף על כל חכמי הודו
וכו'

Last extant words (in a paragraph on פעולת מי הזהב):—

וכמשפט הזה יעשה עד עשרה פעמי' ובכל פעם
יחבר מן הנשאר חצי משקל ומן (הכרכום: catchword)

With this description of the work compare Steinschn., Hebr. Uebers., pp. 849—50; Reggio in חמר, ii., p. 46 sqq.; הכרמל, vi., p. 116 sqq. There is no indication in the present MS. that the title of the work was ספר התמר

The text of the MS. is accompanied by a number of notes of various kinds, including some variant readings.

^a See Benjacob, 'אוצ' הספ', p. 191 (under חכמתא רבתי), where the form is המצפון (erroneously, as it seems), as in Steinschn., Hebr. Uebers., to be referred to presently.

† For ותתחנן? The text seems to be corrupt.

1105.

Or. 3660.—Paper, about $7\frac{7}{8}$ in. by $5\frac{3}{4}$, consisting of 42 leaves. Each page is divided into two columns, with 30 lines to a column. Italian cursive writing of the eighteenth to nineteenth century.

It contains the following anti-Christian tracts:—

I. [ספר תולדות ישוע], largely different both from Wagenseil's edition (in "Tela ignea Satanae," 1681), and from the text published by J. J. Huldricus in 1705. On the entire subject see "Das Leben Jesus nach jüdischen Quellen," von Samuel Krauss (Berlin, 1902); a specially close comparison might be made between the text there printed under "2. MS. Vindobona" and the present MS.

Beginning (fol. 2a):—

בזמן בית שני בעת שיביראו ובימי הורודוס שני
(sic) מלך ישראל

II. פלפול על זמן זמנים וזמניהם, a polemical tract on the festivals, practices, and beliefs of the Italian Catholics (and of Christendom generally), written in the style of the הגדה של פסח. Fol. 5b.

See the printed edition (from the Montefiore Codex, no. 454) by G. S. Belasco (1908), who in his introduction gives the literature on the subject, and also mentions the attribution of the work to a certain Jonah Rapa (see Steinschn., Hebr. Literature, London, 1851, p. 127).

The present MS. also has the date 1380 under תם מה הוא אומר; but no inference should be drawn from it for the time of composition, as an author of, say, the seventeenth century (perhaps about 1680) would in all probability purposely ante-date the work from motives of prudence.

There is here also the reference to the work "Stati del Mondo," printed in Geneva in 1682 (see Belasco's introd., p. iv.).

The text is here followed by a satirical anti-Christian poem in four stanzas (yielding the acrostic **ישראל**), beginning:—

יְהוֹי כְּמוֹן עֵיבָרִי כְּמוֹשׁ

III. Fol. 9 (mutilated), containing a dialogue in verse (with vowel-points) between **שמעי** and **רעי**, the former representing the Christian and the latter the Jewish side. Fol. 34a.

The lengthy title-page concludes with:—

נִתְפַּרְסַם פֶּה פִּיסָארו הַבִּירָה בִּישִׁיבַת סוּמָךְ נוֹפְלִים
יָרֶה בְּיוֹם כֶּתֶן תּוֹרָה שְׁנַת הַתְּקַמָּב לִצִּירָה

It thus seems that the piece was acted on the feast of **שבועות** at Pesaro in the year 1782, which was no doubt also approximately the date of composition.

Beginning (fol. 40a):—

שְׁמַעִי בִּינוּ לְבִין עֲצֻמוֹ: מֶה נִכְבָּד זֶה הַיּוֹם יוֹם
מִכָּל יוֹם טוֹב לָנוּ

The piece ends with a poem of eighteen stanzas, beginning:—

יֵאל הִי כָצִי עֲלִיּוֹן נִגְלָם מִכָּל רָעִיּוֹן

Appended are some short pieces of a satirical anti-Christian character, to which also belongs the piece headed: **תלונת הביצה**; **אשר נקבו אותה לצורך נוי סוכה**, the lines beginning: **בני דורי נקבוני**.

1106.

Or. 4048.—A volume of fragments brought from Yemen, both the paper and the writing belonging to that part of Arabia.

I. Foll. 1—7, measuring about $7\frac{3}{8}$ in. by $5\frac{1}{4}$, and apparently belonging to the fifteenth century; 14 or 15 lines to a page.

Genesis i. 23—ii. 4; ii. 19 (**לראות וכו'**)—vi. 6, the text being pointed and provided with accents.

II. Fol. 8, about $9\frac{7}{8}$ in. by $7\frac{1}{2}$, with 20 lines to a page; apparently fifteenth century.

Numbers iv. 7 (**עֲלֹהִי וכו'**)—18 (last word: **מִשְׁפָּחָת**): Hebrew text, with the Targum following each verse; both being provided with the simple superlinear punctuation.

III. Fol. 9 (mutilated), widest dimensions in its present condition about $6\frac{7}{8}$ in. by 5; number of lines (only partly preserved) 25; apparently seventeenth century.

Hebrew text of Jonah, provided with the ordinary punctuation and accents; each verse being accompanied by the Targum with the superlinear punctuation. The complete leaf must have contained the whole (or nearly the whole) of Jonah, for the recto of the mutilated portion begins with the Targum of i. 12, and the verso ends with the Targum of the last verse of the Book.

IV. Foll. 10—12 (damaged), measuring (with the made-up margin) about $10\frac{7}{8}$ in. by $8\frac{5}{8}$; apparently fifteenth to sixteenth century.

A fragment of the Yemenite treatise **מחברת התיגאן**; compare Or. 2348 and other MSS. described in vol. i. of this Catalogue, which contain this treatise.

First extant words: **והיה עקב י' יש בה ז'**; **סדרים וכו'**; see (besides the MSS. of the **מחברת התיגאן** just referred to) “*Manuel du Lecteur*” (published by J. Derenbourg, in the *Journal Asiatique* for 1870, p. 431 *sqq.*).

Near the end of the first page: **נשלם ההלוק ויהבור**

There follows here the section beginning: **[כבר] אמרנו שאין אנו צריכין לכתוב סימני מדוגש אלין פתחין באתנחה: ורפי וכו' דכל קריה**

Near the end of fol. 12a: **ואלן פתחון סוף: (ישעיהו, ch. li. 23): פיסוק ושמתי ביד**

V. Fol. 13 (damaged), about $9\frac{5}{8}$ in. by $7\frac{3}{8}$, apparently fifteenth to sixteenth century.

Another fragment of the same treatise.

First extant words (in the pericope ואלה שמות): (שמות) [מ]אה וארבעה ועשרים, the first extant beginning of a paragraph relating to פרשת וארא. The fragment ends in the paragraph relating to פרשת בהר סיני.

VI. Fol. 14 (damaged), about $9\frac{5}{8}$ in. by $7\frac{1}{2}$; apparently fifteenth to sixteenth century.

Another fragment of the same treatise, containing about the latter half of the section entitled מנין האותיות (see *Journal Asiatique*, 1870, p. 447 sqq.).

First extant words (in letter י):—

חמשת אלפים וכתנות כהנים מאה

There is a break before ה, on the verso, which was utilised by a former owner, named יהיה בן יצחק, for an entry of ownership.

VII. Fol. 15, about $10\frac{7}{8}$ in. by $8\frac{3}{4}$. Number of lines preserved (page not complete at the bottom), 26; apparently sixteenth century.

Fragment of a Commentary on Genesis (largely, as it appears, dependent on the מדרש הגדול), containing the portion treating on the beginning of תולדות פר'.

First extant words (on first verse of the פרשה):—

הוליד מנשה ורב שקה (?) ולמה תולדת יצחק חס' שנתיהם בין שני רשעים

VIII. Fol. 16 (much mutilated), about 11 in. by $8\frac{7}{8}$, with 32 lines to a page. Apparently sixteenth century.

A fragment of the מדרש הגדול on Exodus, containing a portion of the text on Ex. xx. 8 sqq. (commandment regarding שבת).

First legible words: אשריך וברוך המקום שזיכך לכך (see e.g. B.M. Or. 1482, fol. 143a; described in vol. ii. (p. 11) of this Catalogue).

IX. Foll. 17—21, about $10\frac{3}{4}$ in. by $7\frac{3}{8}$, with 25 lines to a page; apparently sixteenth century.

A fragment of Maimonides' Commentary on the Mishnah of שבת. Arabic in Hebrew character. The spaces for the diagrams have not been filled in.

First extant words (in פרק ט'):—

תקל דלך אלשי אלנגס עליה אנגסה

About the middle of the same page begins the Mishnah text: מנין לספינה שהיא מהורה וכו'.

The tenth and eleventh פרקים are complete, but of the twelfth פרק only a small portion is extant on fol. 21b. Last extant words:—

פי גכע אלאחטאב אן יחרקהא

(catchwords: או פי)

X. Foll. 22-3, about $10\frac{1}{4}$ in. by $7\frac{3}{4}$, with 22 lines to a page; mutilated. Apparently fifteenth century.

Part of Maimonides' Commentary on the fifth פרק of גיטין; Arabic in Hebrew character.

The writing is blurred at the beginning. About a third down the first page begins the Mishnah:—

לא היו סיקרוקין ביהודה וכו'

XI. Foll. 24-5, about 10 in. by $7\frac{5}{8}$, with 26 lines to a page; apparently sixteenth century.

Part of Maimonides' Commentary (Arabic in Hebrew character) on the Mishnah of מנהגות, containing the end of the introduction, the whole of the first פרק, and the beginning of the second פרק. The headings פרק ראשון and פרק שני are in red and black.

First extant words:—

תחריר . . . איצא אעני פי עדיות

XII. Fol. 26; part of the same MS., as no. XI., damaged.

A fragment of the same Commentary on the first פרק of the Mishnah of חולין.

First extant words :—

[כשר] בכהנים פסול בלויים

XIII. Fol. 27, about $10\frac{3}{4}$ in. by $7\frac{1}{4}$, with 24 lines to a page; apparently fifteenth to sixteenth century. Covered with tissue paper and only legible with difficulty.

Part of the same Commentary, containing the latter portion of the tenth פרק of כלים (but not quite concluding it).

At the end of the third line of the recto begins the Mishnah :—

תנור ישן בתוך החדש וסרידה על פי הישן

XIV. Foll. 28—33, about $12\frac{1}{8}$ in. by $10\frac{1}{8}$, with 30 lines to a page; apparently sixteenth century.

Part of the same Commentary on ננעים, comprising the greater part of the first פרק, the entire contents of פרקים ב' ג' וד', and the beginning of the fifth פרק.

First extant words :—

מעני כבתחלה או חדת אהדהמא פי שבוע ראשון

Last extant words :—

פלא פרק בין כון דאלך אלהחלט אללדי

XV. Fol. 34, about 11 in. by $8\frac{1}{4}$, with 29 lines to a page; apparently sixteenth century. Headings, &c., in red and black.

Fragment of a brief Commentary on הלכות משנה תורה in Maimonides' שחיטה, comprising part of the eighth פרק and the whole of the ninth; Arabic in Hebrew character.

First line of the recto :—

בהמה שהיתה חסרה רגל

The ninth פרק (verso) begins as follows :—

פסוקה כיצד חוט השדרה פי וסטה אלמך אלדי
יתסלסל כון אלדמאג

At the end of the verso, the heading : פרק
עשירי

1107.

Or. 4854.—Paper, about $7\frac{3}{8}$ in. by $6\frac{5}{8}$, consisting of 84 leaves, with 23 to 26 lines to a page. Italian writing (in different hands) of the seventeenth to eighteenth century. Incomplete at the end. The contents of foll. 66*b* and 67*a* overlap slightly.

A large portion of Isaac b. Abraham Troki's חזק אמונה, containing the usual prefaces, the table of contents, chs. i.—xxxviii. of Part i., together with rather less than half of ch. xxxix. of the same Part.

Last extant words (the scribe apparently proceeding no farther with his task, fol. 84*b* being blank) : מצורף לזה שמצינו

1108.

Or. 5064.—Paper, about $7\frac{1}{4}$ in. by $5\frac{3}{4}$, consisting of 232 leaves, with 27 lines to a page. The quires, numbered with Hebrew letters at the end and with both Hebrew letters and Arabic numerals at the beginning, contain for the most part ten leaves each; but leaves are missing after foll. 29, 69, 71, 73, 77, 98, 104, 124, 150, 186, 228. Karaite writing, dated Adar, 1821 A.Gr. = Dhu'l-Ka'dah, 915 A.H. (A.D. 1510). The headings, opening words of passages, &c., are in red, and there are some illuminations. Some of the leaves are slightly damaged.

Al-Murshid, the book of precepts of Samuel ha-Rōfē al-Maghribi. Arabic, but written in Hebrew character. See nos. 602-3 of this Catalogue.

Maḳālah i. begins on fol. 2*b*; Maḳ. ii., fol. 5*b*; Maḳ. iii., fol. 16*b*; Maḳ. iv., fol. 25*b*; Maḳ. v., fol. 48*a*; Maḳ. vi., fol. 90*b*; Maḳ. vii., fol. 124*a*; Maḳ. viii., fol. 135*a*; Maḳ. ix., fol. 169*b*; Maḳ. x., fol. 190*a*; Maḳ. xi., fol. 206*a*; Maḳ. xii., fol. 219*a*.

At the beginning:—

בשם אל עולם
נבתי אלן וכו'

The heading closes here with lines by the author commencing **בינה אנשי**, and yielding the acrostic **שכואל הרופא**, which are not given in no. 602.

The lines at the end of the text, beginning **שבה אתן לאל מלכי ופודי**, which yield the acrostic **שכואל הרופא**, and are here headed **שבה אלאהי**, are also given in no. 603.

The scribe's colophon (fol. 231a: illuminated page) is as follows:—

נשלם כתיבת זה הספר ביום רביעי בשבוע והוא
יום ארבעה ימים מחדש אדר שנת אלף ושמונה מאות
ואחד ועשרים שנים למספר יונים בעיר אלקאהרה
הסמוכה לצוען מצרים אלמואפק לשהור אלערב שהר
די אלקעדה אלהראם סנה כמסה עשר ותסע מאיה
לישמעאל

Foll. 231b and 232a contain each a gilded sphere (apparently meant to represent the sun) within a square in blue, the inscription being: **הוא כהתן יוצא מחו' יציץ כגבור לרוץ ארח** and **הנחמדים מזהב וכו'**.

Fol. 232b, which is also illuminated, contains various Scriptural verses (**עץ חיים היא**), **למחזיקים בה**, &c.).

On fol. 1a, also ornamented, the scribe no doubt entered the name of the person for whom he copied the MS., but the essential part of the entry has been effectually inked over. The opening words are: **ובער מא כתבתה**

1109.

Or. 5395.—Paper, about $8\frac{1}{8}$ in. by $5\frac{3}{4}$, consisting of 26 leaves. The number of lines to a page varies considerably. Italian and Hebrew cursive. Handwriting of Yehūdah Aryeh di Modena. Written in the years

† So the MS. instead of **ישיש** of M.T.

1639 and 1640. All the leaves are on guard.

[Bought of G. LUZZATTO, June, 1898.]

A volume containing the rough drafts of letters addressed to divers persons by Yehūdah Aryeh di Modena, including a few responses to **שאלות** (*e.g.* foll. 3b, 13b), and also embodying a number of verses composed by the same author on various occasions and some notes of different kinds. On fol. 8b is a list of the author's pupils, headed: **בנים גדלתי ורוממתי מתלמידי**

At the end of several of the letters is the entry: **כ"ק, כיועתק ע"י מ"ק**, being the initials of the amanuensis employed to make fair copies of the correspondence.

For the letters and some of the verses contained in the volume see L. Blan, "Leo Modenas Briefe und Schriftstücke" (Budapest, 1905), nos. 171—204.

1110.

Or. 5396.—Paper, about 8 in. by 6, consisting of 151 leaves (of which the last is, however, only a fly-leaf). The number of lines to a full page varies from 16 to 36. Mostly in the handwriting of Yehūdah Aryeh di Modena. The dates range from A.M. 5357 to 5377 (A.D. 1597—1617). All the leaves are on guard.

[Bought of G. LUZZATTO, June, 1898.]

A volume containing copies of letters to divers persons by Yehūdah Aryeh di Modena, but also embodying some other compositions (*e.g.* notes for a **דרש**, fol. 30a; **פסקים** in connection with marriage, foll. 44a, 45a; a letter addressed by Joseph Kohen to Joseph Levi **לכונטאנינה**, fol. 64a [perhaps composed by Yehūdah di Modena]).

The greater part of the compositions appear to have been copied out by the author

himself, though occasionally in a somewhat hurried hand. As a guide to Yehūdah di Modena's deliberate style of writing no. 81 in Plate iv. given in article "Manuscripts" in the "Jewish Encyclopaedia," vol. viii., may serve. A rather hurried signature is found on fol. 87a in the present MS. As an intermediate specimen of his style of writing may be noted the copy of his letter to his son given on fol. 140.

Most noticeable among the comparatively rare specimens, written out by other hands, are short copies in German cursive on foll. 78b, 79b, 84b, &c.

Some few parts of the contents, as *e.g.* the דרש on fol. 30a sqq. already referred to, have been crossed through.

See L. Blau, "Leo Modena's Briefe und Schriftstücke" (Budapest, 1905), nos. 1—170, 205—214.

1111.

Or. 5401.—Paper, about $4\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{1}{4}$, all leaves being on guard. There are 21 leaves (including one fly-leaf at the beginning and one at the end), with 24 to 26 lines to a page. Oriental Rabbinic writing, apparently dated (but see farther on) A.Gr. 1970 (A.D. 1659). [CAIRO GENIZAH.]

An Arabic rendering (the Hebrew text itself being generally also given) of מעשה תורה, attributed to Rabbi Yehūdah haḳ-Kādōsh, in a recension which differs very considerably from the usual one (for MSS. of the Hebrew text alone see nos. 190, vol. i., p. 144, beginning near the end of col. 1; 877, III., section "Ethics," vol. iii., p. 171; and Harley 5686, i., 63, in this section, p. 388). The text has been frequently printed.

Heading and beginning:—

פירוש שרש רבי הקדוש · שלשה · וקאלו ג' מסאיל
סאל מוסי רבה ואנאבה בכלהא · סאלה אן יהל
גורה פי מא בין בני אס' פקט וסאלה אן לא תכון

נבוה לאלגוים ודאלך בעד כות איוב וסאלה אן
יערפה פרק רחמיה כיף ידעיה באלמגפרה פקאל
יִי יִי אל רחום והנון

פרק הה' begins on fol. 6b; פרק הה', fol. 9b;
פרק הה', fol. 11b; פרק הז', fol. 17a; פרק הז',
fol. 18a; פרק העשרות, fol. 18b; פרק הז', same
page; פרק י"א, fol. 19a; פרק י"ב, fol. 19b (but
here the MS. passes on to the brief sections
י"ד, כ"ב, מ"ו); lastly כ"ד, fol. 20a (beginning:
עֵכְ כִּצְאֲתִי · עֲשֵׂרִים; end: כֹּד כִּתְנוֹת כְּהוֹנֵה וכו'
ושתים מדות טובות ברא הקב"ה בעולמו וגומ')

Then:—

שלים ולא שלימו רחמי שביא

On the outer margin of fol. 20a (last page of the text) is written in larger Rabbinic character of apparently the same date as the text:—

נכתב ספר היראה בשנת אֶתְתַקַּע לשטרות חדש
טבת לחי' · ושנין נפישתא אכ"ר

This entry has been subsequently crossed through, and the word לשטרות has been entirely inked over; but it is possible that the person who originally set the note down thought that the title of the work was ס' היראה, and the date A.Gr. 1970 may, approximately at any rate, be that of the MS.

On fol. 20b is a Rabbinical note beginning: פעם אחת גורה מלכות יון הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה, and some insignificant entries are also found on the recent fly-leaves numbered 1 and 21.

1112.

Or. 5404.—Vellum, about $12\frac{1}{4}$ in. by 9, consisting of 144 leaves. There are two columns to a page of text (besides the writing in the margins and between the columns, *vide infra*), with 25 lines to a column. The quires, which for the most part contain ten leaves each, are marked by signatures in Hebrew letters at the beginning; and in the case of the first

three quires (foll. 1—26), which have a separate register, also at the end. Some few leaves at the beginning as well as the end are more or less badly damaged. Yemenite square and Rabbinic writing (for margin); dated A.Gr. 1789 (A.D. 1478).

The Pentateuch, provided with vowel-points and accents, and accompanied in the margins and between the columns by the Masorah Magna and Parva. To it is prefixed the Maḥbereth at-Tigān together with some additional matter (*vide infra*).

Genesis, fol. 28*b*; Exodus, fol. 57*a*; Leviticus, fol. 81*b*; Numbers, fol. 98*b*; Deuteronomy, fol. 122*a*.

All books begin with a fresh column, and four blank lines are left at the end of the column which contains the conclusion of each of the first four books.

The beginning of each pericope is marked in the margin by a large ornamental ס, *i.e.* סדרא. The division into Sēdārīm, properly so called, and the Masoretic form as a whole (including the number of verses and סימן at the end of each pericope and each book), follow the general norm of Yemenite Pentateuch copies (compare nos. 89-90, &c., in vol. i. of this Catalogue).

The Masorah Magna generally occupies three lines at the top and four lines at the bottom of a page.

The centre-mark (חצי הספר) occurs in Genesis, fol. 42*b*, col. 1; Exodus, fol. 69*b*, col. 1; Leviticus, fol. 90*a*, col. 1; Numbers, fol. 110*a*, col. 2; Deuteronomy, fol. 132*a*, col. 2.

The middle verse of the Pentateuch (חצי התורה) is marked on fol. 85*a*, col. 1; the middle word (חצי התורה בתיבות) on fol. 86*b*, col. 1; the middle letter (חצי התורה באותיות) on fol. 87*a*, col. 2.

The first פסוק פסוק is placed at the end of Genesis xxxiv. 19, fol. 46*b*.

At the end of Deuteronomy is a statement (as in *e.g.* no. 90 in this Catalogue) as to the number of verses in each book of the Pentateuch, the beginning and end of each thousand of the first five thousand words, &c., the subscription to the entire statement being also here:—

הכל על תיקון הספר שהיה במצרים שהגיהו
בן אשר ודקדק בו שנים רבות כמו שהעתיקו

On foll. 2*b*, 3*a* are written Masoretic rubrics in the form of ornamental designs, as in no. 90, foll. 1*b*, 2*a*.

The Maḥbereth at-Tigān, which begins on fol. 3*b*, should be compared with the other MS. copies (as in *e.g.* no. 90) as well as with the printed text (edited by J. Derenbourg, under the title “Manuel du Lecteur” in the Journal Asiatique, sixième série, vol. xvi., p. 314 *sqq.*).

The latter part of fol. 25*b* and the whole of fol. 26*a* are occupied with calendric statements, with the date at the end:—

נשלכה בערב פורים תשפט לשטרות

Foll. 26*b*—28*a* contain matter relating to the calendar, written in a later hand.

On the lower part of fol. 143*a* (following the general Masoretic statement at the end of Deuteronomy) is the following colophon:—

נכתבה זאת התורה ושכחיה לעיני דורשיה מהירה
וכשמש מזחירה לכבוד גדולת קדושת צפירת תפארת
האיש הנכבד . . . והנחמד השר הגדול המעון המגדול
החכם הנבון המשכיל התחכמן מר' ור' אברהם ישל
בר נגק דוד נענ בר . . . בן דוד זצל בן סעדיה . . .
אלכויל אלענסי זכר קדושים לברכה ולחיי העולם הבא
אנסי וכי

In the entry that follows (beginning ספרא הלשא) the name of the scribe and the date are no longer legible (an intentional erasure having apparently been made); but as the

names זכריה and בניה occur in the pedigree, one may assume that the scribe was an earlier member of the family to which the scribe of no. 90† (dated A.Gr. 1802) belonged. The two MSS. are, indeed, very much like one another, the present one having probably served as the model to the later copy.

On the side of the colophon is also here written : וואם שניתי וטעיתי במעשי וכו', and on fol. 143b the scribe similarly wrote down the poem beginning :—

אמונה יוצרה אצלו אמונה

On fol. 144a are two entries of births. The date of the first (name of the child : יצחק) has been erased. The date of the second (name of the child : יוסף בן אברהם בן דוד) is A.Gr. 1813 (A.D. 1502). There was also an entry below these two, which has been effectually crossed through.

1113.

Or. 5405.—A scroll consisting of strips of red leather, with 3 or 4 columns to a strip; 52 columns, measuring about 25 in. by 6¼ to 8, with 48 lines to a column. Yemenite writing (the four columns of strip 6 being in a different hand) of probably the sixteenth century. In the latter portions the upper margins show signs of burning (or attempted treatment?).

A portion of the Pentateuch extending from Gen. i. 1 to xlvii. 6 (last words : ישבו בארץ)

The fragment should, so far as its extent permits, be compared with no. 9 and the following descriptions in vol. i. of this Catalogue. It need only be mentioned here that the columns do not begin with a fresh verse, and that the letters שעצמנון are provided with three Tāgīn, whilst a number of other letters (e.g. ד, ר, ה, ק) are provided with one Tāg.

† See also Or. 1470 (Cat. no. 722, in vol. ii.).

1114.

Or. 5429.—Vellum, about 3¾ in. by 3, consisting of 235 leaves, with 28 to 29 lines to a page. One leaf is missing at the beginning and one at the end, and a leaf has been torn out after fol. 112. Italian square and Rabbinic writing of the sixteenth century.

[Bought of S. RAFFALOVICH, Sept. 1899.]

I. The Commentary of Levi b. Gershon on the Book of Job. Fol. 1a. Compare the printed editions.

First extant words (in the introduction):—

ואנינו בטל שימצאו דעות האנשים בדרוש אהר על
כספר החזקים תשפטם ההלוקה כי כבר זכר הפילוסוף
דרושים רבים קצתם בטבעיות וקצתם באלהיות ולזה
לא הרחיק בעל זה הכאמר היות זה הספור דבר קרה
ויורה על זה זכרו שם עירו

There are marginal additions by the same hand, which should also be taken into account for a comparison of the text of the MS. with the editions.

II. A Commentary on the Book of Proverbs (known as קב ונקי) by David b. Solomon Ibn Yahya. Fol. 113a.

See the printed editions (in Rabbinic Bible, Venice, 1517, &c.).

First extant words (in preface):—

הדעת במגדיל

The preface is followed by the lines beginning:—

אני ספר אשר שפר משליו

Last extant words (in ch. 31, v. 28 : קמו בניה):—

או יאמר שבניה והם יוצאי

1115.

Or. 5434.—Paper, about 8¾ in. by 6¾, consisting of 229 leaves, with 32 lines to a page. There are catchwords from folio to folio. Oriental Rabbinic and square writing (autograph), finished Safed, A.M. 5333 (A.D.

1573). The opening and closing leaves are more or less slightly damaged.

אלשרה אלסוסאני, containing an Arabic translation of the Former and Latter Prophets, together with a series of comments on each book, by Issachar b. Mordecai b. Sūsān, an author who has hitherto only been known as a writer on the Calendar (תיקון יששכר), published at Salonica in 1564; under the title מחמלאני ולא מקלבאני ואתדאדא באסם [אל] רחמאן אלרחמאני at Venice in 1578).

Heading:—

[אל]שרה אלסוסאני להר' יששכר יצו בכהר' מרדכי בן סוסאן זצ"ל מערבי איש ימיני מטלק מפסר לאלצוביאני [בס תו] †קיע לפאט אלנצוץ ערבי עלי עבראני לא מחמלאני ולא מקלבאני ואתדאדא באסם [אל] רחמאן אלרחמאני

Joshua begins on fol. 1a; Judges, fol. 16b; Samuel (the two in one book), fol. 33a; Kings (the two in one book), fol. 70b; Isaiah, fol. 111a; Jeremiah, fol. 143a; Ezekiel, fol. 174b; Hosea, fol. 203a; Joel, fol. 207b; Amos, fol. 209a; Obadiah, fol. 213a; Micah, fol. 214b; Nahum, fol. 217a; Habakkuk, fol. 219a; Zephaniah, fol. 220a; Haggai, fol. 221b; Zechariah, fol. 222b; Malachi, fol. 227b.

The following specimens of translation must suffice:—

וכאן בעד מות מוסא עביד אללה וקאל אללה אלי יהושע בן נון [מתקצי למוסא קאילא] † מוסא עבדי מאת ואלסאע קום גוז אייאת אלארדן האדא [אנת] וגמיע אלקום האדא אלי אלארץ אלדי אנא עאמי להום לבני אסראל (Josh. i. 1-2)

וכאן רגיל ואחד מן אלראמתין נוצארן מן גבל אפראים ואסניהו אלקאנה בן ירוהאם בן אליהו בן תוהו בן צוף צריפיי ולהו תנתין נסואן אסם ואחדה חנה ואסם אלתאנייה פנינה וכאן לפנינה ולדאן ולהנה לים ולדאן ויטלע אלרגול האדאך מן קריתו מן זמאן

† Missing here, but so written in the introductory note to Isaiah.

לומאן ליסגד ולידבה ללה רב אלגיוש פי סילון ותם אתנין בני עילי הפני ופינחאס איומה ללה (Sam. i. 1—3)

בצירת ישעיהו בן אמוץ אלדי בצר עלי יהודה וירושאלים פי אייאם יותאם אחאז יחזקיהו מלוק יהודה † אסמעו יא אלסמאואת ואנצתי יא אלארץ אן אללה כאטב בנין רבית ורפעת והום נאפקו בי † יערף אלתור שאריה ואלחמאר מולאה אסראל לם ערף קומי לם תפהם (Is. i. 1—3)

כטאב אללה אלדי כאן אלי הושע בן באירי פי אייאם עווייה יותאם אחאז יחזקיה מלוק יהודה ופי אייאם ירבעאם בן יואש מלך אסראל † בדות מה † כאטב אללה פי הושע פקאל אללה אלי הושע רוח כור לך זוגת זנאיאת וולוד זנאיאת אן זנאה תוני אלארץ מן תבאני אללה וראח ואכר אייאת נומר בנת דבלאים וחבלת וולדת להו אבן (Hosea i. 1—3)

As specimens of the comments, which are given under the heading ביאן, at the end of a passage of greater or smaller extent, and are for each book (שר תרי עשר being counted as one) numbered with Hebrew letters, the few to be given presently will be sufficient, but the author's introductory note to Isaiah must be quoted in addition:—

בסד אלשרה אלסוסאני † ורית אן קבל אשרה בו אי מה לאקדם לך בין עינאתך תכון דימה † והי אעלם אן עאדת אלנצוץ פי כתיר מואצע מן אלתורה ומקאיל אלאנביא עליהום סלאם אללה תכני ללה תעאלי עז וגל מן אלכלאם ואלאומור אלגסמיה מתל קולת עין ופם ויד ורגל וגין ונדם ורצה וסוא דאלך כתיר מן אומור אלכלאם ומהמא אן הום מן אלמחאל פי חקייתו תעאלי לאן הו עז וגל לם ינסבא להו אי שי מן דאלך וסוא דאלך איצי † פלא יתשבב ולא יתמתל אבדא מעא גמיע דא יכנו דאלך פי אומורו לאגל בני אדם אלדי אלכלאם להום לכי יטיקו עקולהום יפהמו בו אלהדית לאן הום אלגסמין לם ימכן יפהמו קרארית אלמעאני וטעמהום אלא במה ינסבא להום

† is written over the line in an apparently later hand.

‡ The part omitted is the same as that already quoted from fol. 1a.

ויציר פי אכאלימהום • ופי אלתקדמה אלדי באלערבי
לשרה אלתורה כתבנא כן דא וויארת ביאן פי אלכלאם
איצי • לדאלך לא תמיל בעקלך ולא תול ען דא אבדא
ובאסם אללה אלרהים אלרהמאני אלשרה דא אבתדא

There is, of course, nothing fresh in the explanation of Biblical anthropomorphisms that is here offered, but the passage exhibits a number of peculiar and interesting Arabic forms. Incidentally we learn that the author also wrote a work of a similar nature on the Pentateuch.

The first expository note (ביאן), which is found at the end of the section comprising Joshua i. 1—9, runs as follows:—

מענה אלמקתצי כדמו אלדי יקצי להו גמיע הואינהו
ודא ביאן נקתצי פכם

At the end of the section comprising Is. iii.-iv. is one of the longer notes beginning (near the end of fol. 112*b*) as follows:—

שא [שרה אחר .i.e.] נביא דא מתנבי והו נביא
השקר כחל כי יקום בקרבך נביא וסואה כתיר •
שא חרשים חסאבין חסבאת אלראי ואלהדק מן חורש
רע' בכל עת ושרחנא מן חרש חכם' יבקש לו • מענה
אלטף דא אלאומור אלכפיה ואלאסראר • שרהנא
תעלולים דא תראבי כחל נוגשיו מעולל וכו'

In the ביאן on the section which includes Is. liii. the following passage occurs (fol. 137*b*):—

שא החלי אסתגע מן חיל כילדה • שא ברבים
באלכתרה ואייאת אלעצימין יקסם ודאלך עלי' גוג
ומאגוג וסאייר אלאקואם אלגאיין מעהום לאלהרב ערי'
ירושאלים ומענה שרחנא כמא גא אקאויל אלח' עאס'
עלי' אבות העולם עאס' אן דא ענדי לאיק אכתר
בתוקיע אלפאט ותצריפהום

The הפטרות for which the different sections of the Former and Latter Prophets are used are indicated in the margin; thus on fol. 1*a*, against the beginning of Joshua: הפטרת שמהת התורה, and on fol. 1*b*, against Joshua ii. 1: הפטרת שלה לך.

There are also here and there various other notes in the margin.

At the end of Kings, as marking the conclusion of the Former Prophets, is the following colophon:—

כמל שרה מלכים וגמיע שרה נביאים ראשונים בארן
אללה ועונהו ואלחמד ללה רב אלעאלמין וכאן אלפראג'
מנהום יום אלתנין תמנתאעשר פי שרה תמוז סנת
השלב (= A.D. 1572) לאלכליקה פי אלקריה אלמקדסה
צפת שבגליל העליון תיבב • כאתבהא אלנסכח די
שארחהא יששכר בן איש ימיני אדוני אבא מארי
החכם המעולה ככה"ר מרדכי בן סיסאן ולה"ה מערבי •
המעתיק עוני ימח והקורא תמיד ישמח והוא
כשושנה יפרח

Then:—

אלכט יבקא זמאנה בעד כאתבהו
וכאתב אלכט תחת אלארץ מדפוני •
יא רב ארהם לעבד כאן כאתבהו
ויא קארי אלכט באללה קול אמינו •

A similar colophon is found at the end of the Minor Prophets, the date there being: Tuesday, the 11th of Iyyār, A.M. 5333 (A.D. 1573).

Instead, however, of 'והקורא תמיד ישמח וכו' in the entry that follows the colophon, the author-scribe wrote here: והמדפיס לעד כשושנה יפרח

There comes next a brief prayer in Arabic for the deliverance of the nation from distress, followed, in addition to the final lines at the end of Kings, by four couplets beginning:—

סי יבקי אלכט מני פי אלכתאבי

1116.

Or. 5435.—A strip of parchment containing three columns. Height of column, about 7½ in.; width of the first two columns (so far as occupied by writing), about 5 in., and of the third, about 3¾ in. There are 20 lines in each of the first two columns, and 14 lines in the third column. Square character, probably written in the Balkan Peninsula or the Levant in the sixteenth or seventeenth century.

[Bought of S. RAFFALOVICH, July, 1898.]

Two Piyyūṭim, benedictions, &c., for the Purim ritual.

The first Piyyūṭ begins: ידי ברכו פועל תנו שירה וזמרה עם: סגולה לאל עליון וקראו המגילה (apparently imperfect).

The second Piyyūṭ is Abraham ibn Ezra's קוראי + מגילה הם ירננו אל אל

There follows the benediction על מקרא מגילה, &c., the concluding part being mainly a combination of a number of Biblical verses, beginning with צדיק מצרה נחלץ וכו' and ending ותשקוט הארץ ארבעים שנה

Then:—

ברוך יי לעולם אמן ואמן

At the close:—

איסטי מזמור לו דיזין לוס אשכנזים

By מזמור is here clearly meant the collection of Biblical verses referred to.

1117.

Or. 5467.—Paper, about $7\frac{7}{8}$ in. by $5\frac{3}{4}$, consisting of 114 leaves, with 28 lines to a page. There are catchwords from folio to folio. One leaf is wanting after fol. 100. Italian Rabbinic writing, dated A.M. (5)242 (A.D. 1482). A number of leaves, particularly at the beginning of the MS., have been subjected to damp.

יפ, a compendium of Logic (*i.e.* of Aristotle's Organon), by Yehūdah Messer Leon.

Compare Add. 27,087 (no. 884 in this Catalogue: section "Philosophy"), as well as Steinschneider, "Hebräische Uebersetzungen," pp. 79-80.

The present MS. opens with the lines beginning:—

חותם תכנית מכלל יופי

Then:—

אמר העבד הקטן האוהב הנאמן . . . מיסר ליאון
אנכי את לבבי לבנות בית תהלה וכו'

The first שער of 'הלך א' begins on fol. 2b; the second, fol. 10b; the third, fol. 18b; the fourth, fol. 30a; the fifth, fol. 66a.

The second חלק, which begins on fol. 80a, is, like the beginning of the work, introduced by: אמר העבד הקטן האוהב הנאמן וכו', the second שער of this Part beginning on fol. 91b, and the third on fol. 100a.

It should be noted that the beginning of 'פרק ה' (fol. 6a) is not marked, though otherwise opening like Add. 27,087, fol. 10b (הסוג) ההברל הוא, however, instead גבול מוסכם (גבול מוסכם)

At the end:—

ועד כה עזרני יי להשלים זה החיבור נפלא התועלת
וההדרור וכולל ב' חלקים ח' שערים צא פרקים וסג'
(?ופג') סימנים וכמו רסב בין שרשים וכללים
והתחלתו מידי המחבר היתה ביום ג' יו' בטבת רטו
והשלמתו ביום ה' בשבט רטו ישתבח ויתרומם שם
האל לעד ולנצח נצחים אמן

ואני הצעיר משה בכר שבתי לוי השלמתיו וכתבתיו
זה החיבור הנפלא ותועלת ההידור יום ה' בשבת
בחדשה ימים לחדש שבט שנת אשר ברכך יי אלהיך
השם יזכה אותי וזרעי וזרע זרעי שאהנה בתורתו
הקדושה שהיא הייך ואורך ימיך וגל בזה החבור
ובשאר הספרים אמן אמן אמן סלה

A comparison with the description of Add. 27,087 will show that the first part of this colophon, relating to the divisions of the work and the date of composition, differs from the usual data. The numbers of פרקים and סימנים should, therefore, be carefully collated by an intending editor. As for the time of composition named in the MS. (from the third of 'Tebeth, A.M. (5)215 to the fifth of Shebat in the same year), the interval between the beginning and the conclusion of the book seems too short.

† MS. קוראו

The name of the scribe, Moses b. Shabbēthai Levi, is also written on fol. 1a, thus showing that he remained the owner of the MS. for some period after its completion.

1118.

Or. 5468.—Paper, about $6\frac{1}{2}$ in. by $4\frac{1}{4}$, consisting of 179 leaves, with 19 to 22 lines to a full page. Defective at the beginning, and leaves are also missing after foll. 70, 130, 133, 134, 145, 155. Two different Yemenite Rabbinic hands, the first (main) portion being dated A.Gr. 2044 (A.D. 1733).

I. תפוחי זהב of Yehiel Melli (being an abridgment of Elijah b. Moses de Vidas (ספר ראשית חכמה), in a recension of David b. Aryeh Leb. Fol. 1a.

Compare the printed text of this recension in the edition of 1693 (Fürth).

First extant words (near the end of הקדמת (המחבר) :—

כל הרוצה והחפץ למלא את ידו

Fol. 130, which follows the conclusion of the work, contains a fragment of an epilogue by the כנ"ה, or corrector for the press, thus at the same time showing that the present MS. was intended to serve as copy for an edition of the work.

Heading :—

אלה דברי המניה

החכם השלם איש חי ורב פעלים מקבצאל המהולל ברוב התשבחות ומוכתר ומעוטר בכתר תורה ממתנה נהליאל הר' כמנהג רפאל גר' יאיר ויזכה לבנין אריאל.

Beginning :—

כי כארץ תוציא צמחה ליהודים היתה אורה ושמחה . . . כן ה' אלהים יצמיח צמח צדקת מעלת החכם השלם כן איש תם וישר . . . בן לאותו הצדיק . . . הרב בעל לקט שמואל + זצ"ל אשר ירח מנהגו והביא אל הדפוס הספר המפואר הזה וכו'

On the verso :—

ואני על משמרת אעמוד . . . להגיה הספר המפואר
הזה וכו'

Last extant words of this fragment of the מניה :—

ושגיאות מי יבין כי אם בורא עולם שאין
(catchword : גסתר)

II. The greater (second) half of the אגרת sent by Moses b. Nahman to his son. Fol. 131a. See the printed editions.

First extant words :—

ומתפחד כמנו ומן החטא

III. A Piyyut beginning (fol. 132a) אויל דמעו עיני

The superscription is :—

קינה

מן מא נמק בהא החכם השלם גאון עולם מופת הדור זכותו עומדת לעד קתב סימנה אני משה בן שלום + המכונה אלצפירה ז"ל שפתים ישק בקבר

Scribe's colophon (but name missing) :—

נשלם בחסד האל וברחמיו יום ששי כ"ה לחודש סיון שנת ב'מ"ד לשטרות במתא סוק צרא . . . דעל בירא חמין נבעין דיליה מותבה הצעיר . . .

IV. The concluding page (fol. 134a) of a treatise on שחיטה (clearly the text on which no. v. contains a Commentary).

First extant words :—

ואחר כך יכסה בעפר

End :—

וערך אותם נר לישראל לישר המעשים ואור להורות נתיבות היושר וכ"ה נר לרגלי דבריך ואור לנתיבותי

Then :—

ברך הב' עמך בהוש'

חזק ונתחזק

תפלה למעביר הנזק

V. פירוש הלכות שחיטה. Fol. 134b.

† I.e. Samuel Phoebus b. Joseph.

† The acrostic is, however, actually : אני משה בן שלם.

This work gives an exposition, very largely in Arabic (Hebrew character), of the treatise of which no. iv. contains the conclusion.

Beginning of introductory part:—

הלכות סייר תסתכרג מן אללנה אלעבריאנייה מן
קולה ויתהלך חנוך את האלהים וכו'

This part, which includes a brief survey of all human knowledge, concludes:—

וביאור ביאז כן קולה הואיל משה באר את התורה
הזאת לאמר ומן קו' באר היטב

The first פרק (fol. 140b) begins:—

מצות עשה' לם קאל מצוות עש' ולם יקול עשה
מצוות לפי שהתלמוד מביא לידי מעשה

The last פרק (no. 14) opens:—

במה מכסין מכסין בעפר בסיד ובגבסין † סיד אלגיר
והו' אלקין וגבסין † אלגבסין וכו'

End:—

ואור להורות נתיבות היושר סבך אלאסתקאמה
וכן הוא אומר נר לרגלי דבריד ואור לנתיבתי

Then:—

ש'ש'רש' בריך רחמנא דסייען וכו'

1119.

Or. 5469.—Paper, about 6½ in. by 4½, consisting of 139 leaves, with 18 to 21 lines to a full page. Yemenite square writing (in different hands) of the nineteenth century. Most of the pages have been blotted with an impression of the ink from the opposite pages.

[Bought of S. RAFFALOVICH, Dec., 1898.]

It contains the following services of the Yemenite rite:—

I. תקון סדר סליחות לילי אשמורות (*i.q.* אשמורות; comp. no. 712, &c., in vol. ii. of this Catalogue). Fol. 1a.

The special pieces are in the following order: 1. ישן אל תרדם. 2. יעירוני רעיוני. 3. בן

† Usually : גפס, גפס.

5. קמתי ותדר שנתי. 4. אדם . . . מה לך נרדם (alphabetical, made up for the most part of Scriptural verses). 7. שבט יהודה ברוחק. 8. בעת אנשי אמונה. 10. אנא כעב זדוני. 9. רצון תחנתי אשמנו ככל. 12. תמהנו מראות. 11. אבדו . . . באים &c., substantially the same as in the printed text (. . . תכלאל ii., fol. † *sqq.*), including אם אפס רובע הקב and אראלי מרומים, but not containing אנא בכח at the end.

II. התר לערב רה. Fol. 17a.

Compare the printed text (תכלאל, ii., fol. *sqq.*).

III. Services for ראש השנה. Fol. 21a.

אחות קטנה is preceded by תפלת ערבית as in the printed text, and the remaining services also proceed on the lines of the printed text.

IV. Services for יום כפור. Fol. 36a.

a. The order of ליל כפור is as in תכלאל, ii., fol. פא *sqq.*

b. תפלת שחרית is only rubrically indicated.

c. The עבודה (fol. 44a *sqq.*) is also as in תכלאל, ii. (fol. צא *sqq.* : ארוכמך חזקי וחלקי &c.), with the exception of the concluding part, which is shorter in the MS., the portion from שמש הר ציון to the end (בא *sqq.*) being here replaced by a short section beginning חרב א"א תאיר אורינו . . . מקום שבתי, and ending תשמע תפלתינו, and the piece taken from אבא בחטאתנו, beginning נוסחאות ישנות being omitted.

The direction at the end of the עבודה concludes also in the MS. with יומא מס' יקורין.

d. The כתר מלכות, which begins on fol. 56a, agrees in form (additions from Yemenite

† In the second separate foliation, as is also the case with regard to the subsequent references, when not otherwise stated.

sources) with תכלאל ii., קג *sqq.*, but note that before גבר עלי והפיץ חיילי (fol. 67a = תכלאל, *blq*) the scribe wrote : ושמעתי כי זאת למהרר"ל שלם שבוי וצוקל ושפתים ישק

e. מנחה is not even rubrically indicated ; as in תכלאל, but the סליחות conclude with אשר לו כל תפלה, the piece beginning אל נורא עלילה at the end not being included.

V. סליחות ליום כפורים. Fol. 75b.

This section, which answers to סדר סליחות in תכלאל ii., קכד *sqq.*, and סליחות לאל רחמים in no. 717, xv., &c., † of this Catalogue, comprises the following pieces :—

Introductory : ואני ברוב חסדך וכו' ; then :
 1. בשם אלהי אברהם. 2. שלומי עליון. 3. יעלו לאלף. 4. (א"ב) רומה אלהים שמך לקדש . . . אשרת יום זה. 5. כנומם בעת. 6. בליל זה בראש השנה נדרנו שנתנו. 7. (שמואל. *acr.*) שירו לאל שיר חדש בתרועה. 8. ישראל. 9. (ישראל. *acr.*) יום זה למול מלך ישפר. 10. בחירי אל רחמך שאלתי וכלו לישעך עיני. 11. יצו האל לדל שואל. 12. משתחוים להדרת קדש. 13. ילוד יעקב. 14. אליך אלכה. 15. ידע למתי צפנת. 16. ירושלים. 17. יצרי ראשית צרי. 18. יונה נשאתה על כנפי נשרים. ‡ 19. (יונה נשואה בכנפי נשרים [apparently Yehudah hal-Levi], to be distinguished from יונה נשואה בכנפי נשרים : Zunz, *Literaturgesch.*, p. 480). 20. ירושלם. 21. יה מלאך שמך. 22. ידי דלים נהשלים. 23. (comp. piece 31 in no. 712, xv.) לאט האל בעם נרבה. 24. יה שמך ארומך. 25. דרכי שבע רועים. 26. (דניאל. *acr.*) אשר לו ים וחרבה. 27. שובי נפשי למנוחכי . . . יקרה. 28. אל נורא. 29. יונה פותה. 30. יונה מה תהגי. 31. סליחה : משה חזק ; heading : עלילה לענין נעילה)

† Some statements regarding authorship are given in the list that follows ; for some further indications see in no. 717, xv., &c.

‡ Down to no. 18 the pieces are numbered in the MS. From no. 19 onwards they are written in a different (apparently more recent) hand, and the numbering is omitted.

VI. תיקון פורים. Fol. 93a.

This section contains : 1. מי כמוך . . . ארון. 2. חסדך בל יחדל אחר כל אלה הדברים : אחשורש. 3. (א"ב) אלהים עדר צאנו בקר. 4. (אני יהודה. *acr.*) רעים שתו ושכרו.

VII. תיקון י"ז בתמוז. Fol. 97b.

Besides a certain number of common pieces, the section contains : 1. וארץ שפל רומי : יום דימה. 2. רשע להכניעי שעה. 3. אזי בבגדי אמרי דר מעוני. 4. נאסר אשר נמסר אלהי ישועתנו : שעה שועתנו. 5. (see Zunz, *Literaturgesch.*, p. 6). 6. (אמונה. *only rubrically indicated.*) 7. אשמונו ככל עם. 8. אשמונו באומר ובפועל. 9. ואז היינו : end) יי שטופה חטופה וממות קטופה. 10. כחולמים : בשוב יי את שיבת ציון)

VIII. עשירי בטבת. Fol. 103a.

1. (comp. שפליתי. *acr.*) וארץ שפל רומי וגדל שברי. 2. (א"ב) אז בבוא יום פקודת גיא המחזה. 3. ואז נאמר בטוב : שעה עליון לקול אביון. 4. (not the same as in Zunz, *Literaturgesch.*, p. 596). 5. יושב בשמים שעה. 6. (ends : באי באש ובמים. *only beginning actually written down.*) 7. יי יגוני קראוני אל אבל. 8. (יהודה הלוי. *acr.*)

IX. תענית אסתר. Fol. 105b.

The special pieces are (as in תכלאל i., *sqq.*) : 1. אגני בהעמיקו. 2. (יצחק. *acr.*) יחלת עבדיך. 3. א' אויב. 4. איד זרים אכזרים. 5. (אני [יהודה. *acr.*])

X. הושענא (including הקפות for הושענות. Fol. 109a.

This part agrees (apart from a certain number of variations and a somewhat different arrangement) with תכלאל ii., fol. 109. Compare no. 712, x., &c.

† In the first separate foliation, as is also the case in the remaining references.

XI. תיקון הגשם. Fol. 127b.

This part is in agreement with תכלאל, ii., *sqg.* Compare *e.g.* vol. ii. of this Catalogue, p. 420, col. 2.

XII. תיקון שמחת תורה. Fol. 129b.

1. אצולה (as in תכלאל, ii., פה). 2. אהוב נגלה על הר סיני. 3. (סימן אברם†) לפנים שמהו בשמחת תורת. 4. אשר בגלל אבות. 5. (א"ב). משה, &c., the pieces being from no. 4 onwards the same as in תכלאל, ii., *sqg.*, down to the piece beginning אין אהוב כ"י.

At the end of this piece:—

אל ברך • מפי אל
והללויה זמרי למלכך בת ציון וכו'

1120.

Or. 5470.—Paper, about $5\frac{5}{8}$ in. by 4, consisting of 101 leaves (besides some additional leaves at the beginning marked 1*, 1**, &c.), with varying numbers of lines to a page. A number of leaves have only been partially utilized for writing, and some pages have been left blank. There are lacunae after foll. 10, 11, and other places (the old foliation of foll. 10, 11, and 12 is respectively 1, 8, and 12; foll. 90 and 91 originally 105 and 204; foll. 95 and 96 originally 208 and 4006[?]). Oriental Rabbinic writing (not all in the same hand) of the eighteenth and nineteenth centuries. Foll. 100 and 101 are mutilated.

[Bought of S. RAFFALOVICH, Dec., 1898.]

A collection of Piyyūṭim, interspersed in a few places with some pieces in Spanish written in Hebrew character, and also embodying a few Hebrew love songs as well as some notes in prose.

The pieces are arranged (though not as strictly as in the following number or in no.

936 [section "Poetry"]), under the following Turkish tunes: *a.* ראשט, also ראסט, fol. 9b; *b.* פינגיקה (the same as פנגינה, no. 936, *f.?*), fol. 17a; *c.* חוסני, fol. 18b; *d.* רוגיא, fol. 32a (on fol. 34b: גיריה); *e.* סאבה, fol. 35a; *f.* נאבה, fol. 52a; *g.* איבני, fol. 67a (comp. אירק under *d.* in the following number); *h.* עאנים, fol. 72b; *i.* איראק, fol. 85a.

The Hebrew pieces of the original collection (beginning fol. 9b) are in the following order: 1. ישמעו ענוים שירה וישמחו להלל (very brief, apparently intended as a kind of introit). 2. אל ברוב חסדיך ההיה רוחי (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 3. אל שוכן שמים. 4. אל הצבאות הראנו אות. 5. אל עושני אהד ואין שני. 6. יפו לי רגלי. 7. עת דודי כלה בואי לגני. 8. שמע. 9. יום יום אודה לאל. 10. אור לליל כיום האיר. 11. אל אתן שבה במקום. 12. ישעי ועמי (?) על השמים רומה. 13. שיר חדש אשיר לשם אל. 14. קנתי†. 15. שיר ידידות לך אשירה. 16. יתרון קנין חכמה קנין בינה. 17. אתה הוא מלכי אלקים. 18. מלכי פתח שערי אור. 19. יפטירו שפתי תהלה. 20. אין צור כאלדינו. 21. אפתה נא את פי. 22. מה טוב ומה נעים שבת. 23. יפרח כתמר ציון ישע. 24. צבאות אות עשה עם שם. 25. שימור אמת לעולם אלודים. 26. נפשי נהרי בית אל דר רומיה. 27. אשהורך. 28. נואלי פרני. 29. ירחם יונה תמה. 30. אשיר בשם אלהי ישעי. 31. קבץ נדחים. 32. אתן הלל נואל. 33. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 34. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 35. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 36. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 37. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 38. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 39. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 40. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 41. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 42. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 43. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 44. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 45. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 46. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 47. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 48. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 49. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 50. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 51. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 52. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 53. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 54. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 55. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 56. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 57. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 58. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 59. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 60. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 61. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 62. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 63. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 64. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 65. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 66. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 67. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 68. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 69. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 70. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 71. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 72. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 73. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 74. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 75. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 76. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 77. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 78. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 79. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 80. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 81. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 82. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 83. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 84. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 85. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 86. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 87. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 88. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 89. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 90. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 91. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 92. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 93. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 94. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 95. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 96. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 97. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 98. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 99. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 100. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539). 101. (acr. אברם; comp. Zunz, Literaturg., p. 539).

† Read לילי.

‡ So apparently to be read. The MS. has קנתי, with strokes over נ, as if to be cancelled.

§ Of course to be read באהבה.

† Actually: אברם.

35. אשירה ואזכרה לה' (brief). 36. אל רב עוצמה. 37. צורי אני. 38. שהורי אל חי הרננו† זמרו לו. 39. ארון עולם תמים. 40. ישנה שוכבת על ערש היתי ידך חשק שוכן. 41. אומה יחידה בטובה. 42. דעים (אליה. acr.) אילת שחר עיניך הרהיבו. 43. רומה יה צור מלך רם ונשא. 44. ידת (?) נעלה יוצר אני. 45. (very brief). אשמה כיום באל איום אילותינו. 46. (heading : למילה) יה מהר פדותינו בזכות המילה. 47. (ס' יצחק; למילה) נורא ‡ אתה צור גואלי גואל. 48. (heading : brief) יה שמעה הקום § דגל מרבב. 49. (heading : brief) יהי שלום בחלינו. 50. (acr.) אל אלהים נקרא. 51. יושב בשמים יאמר לצפון תני. 52. צורי גואלי יה. 53. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 54. (acr.) יין הטוב השקני. 55. (acr.) זאת עולה. 56. (acr.) יוצר הכול למי יחפוץ. 57. (acr.) ירעו עמים בטוב כרעם. 58. (acr.) ידך תנחני אל חי ¶. 59. (acr.) יעקב יהלל פי בשיר חדש. 60. (acr.) קרב עז לי יה שולטני. 61. (acr.) יקבוץ מפחרה בנבורה. 62. (acr.) יפה ברה אשר אורה. 63. (acr.) יפיה ללבבתי. 64. (acr.) יום יום יעמוז (sic) לנו. 65. (acr.) יום יום יעמוז (sic) לנו. 66. (acr.) יום יום יעמוז (sic) לנו. 67. (acr.) יום יום יעמוז (sic) לנו. 68. (acr.) יום יום יעמוז (sic) לנו. 69. (acr.) יום יום יעמוז (sic) לנו. 70. (acr.) יום יום יעמוז (sic) לנו. 71. (acr.) יום יום יעמוז (sic) לנו.

† For הרנינו.

‡ MS. נורה.

§ So apparently, the stroke over the word being probably intended for a ו.

¶ Probably to be read מי.

¶ Two alternative forms are given of the fifth verse, the first beginning לעיר, and the second לדביר.

72. (acr.) מרים לראשי שלח לי חופשי. 73. (acr.) יושב על כסה (sic) רום. 74. (acr.) יבא אל. 75. (acr.) שירו לאלהים אל חי. 76. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 77. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 78. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 79. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 80. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 81. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 82. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 83. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 84. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 85. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 86. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 87. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 88. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 89. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 90. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 91. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 92. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 93. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 94. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 95. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 96. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 97. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 98. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 99. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 100. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 101. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 102. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 103. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 104. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 105. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 106. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 107. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 108. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 109. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 110. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 111. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 112. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 113. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 114. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 115. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה. 116. (acr.) יה אמרי יה מלך רצה.

† MS. נורה.

117. שושנת העמקים. 118. יחיד אורך בקול רינה. (סי' שלמה) שובי שובי השולמית בארץ מרחקים. 119. יונה יקושה תוך פחים (Rabbi Yōmtōb; see Zunz, Literaturg., p. 568). 120. יעלה יעלה בואי. (ישראל חזק. acr.) 121. אליך ה' שועתי כי. (acr. ישראל חזק. acr.) (five verses; acr. אבטליון). 122. ממעונות אריות מהררי נמרים אשוב נדחי. (סי' אהרן) אל שוכן בשמי שמים. 123. (מרדכי) אני חבצלת השרון שושנת. 125. יה פרי גן אגוז. 124. אני קראתיך. 126. העמקים יייתי זה כמת שנים אל ארץ הכרמל. 127. יום יום חי צור נורה (sic) ואיום. (אני שמואל. acr.) אתן דר מעונה. 128. לאכול פיריה לקחתי סוד לקחי. 130. מלך איום מושל ים. 129. יחידה

The Hebrew Piyyūṭim, written out by different and mostly later hands (between the sections assigned to different tunes, &c.), are as follows: 1. אני ברוב חסדיך + אערוך לך לבדיך. 2. כל דרכי (the same as no. 121 given above; here written both on fol. 6a and fol. 7b). 3. אני קראתיך יום יום חי צור. (only the beginning of no. 126 given above). 4. הנה אל. (ישראל. acr.) 5. סימן אני ישראל בר' ישועתי . . . אמונים עם נשאו יה אל צורי. 7. תרומם בת רמה. 6. (משה חזק) בי אל דיבר בי אל. 8. (ישראל. acr.) רפא צירי; פזמן לחזרת סת' בחג שבועות) דיבר יום קרבני; acr. יעקב, see Zunz, Literaturg., p. 559) [fol. 16b]. 9. (acr. ?) איום ונורא משגב שמו לבדו. 10. (אברהם) מלך. 11. אנא הושע מאור עיני עבדך. 12. נעלה דלה עלה אל שוכן שמים ואחר כותלינו. 13. כאשר כמצרים שוב גאלינו† אקדנך. 15. אל מסתתר מאד נעלה. 14. החיה רוחי אל צור ישראל (only the beginning of a piece; fol. 49a). 16. יה חושה (apparently only the end of a piece). 17. לך אהללה. 18. (שמואל חזק. acr.) אשחרך כי טוב חסדך צורי. 19. (אברהם. acr.) יה בשיר. 20. (יעקב עמרן, apparently, acr.) ושבחה אומרה לך

20. (סי' יצחק) יה מהר פדותינו בזכות המילה. (same as no. 46 of the preceding list). 21. יה שמעה. (סי' יצחק) הקם דגל כרבב. (same as *ibid.* no. 48). 22. אל אלהים אקרא עורי. (סי' אהרן) comp. *ibid.* no. 50). 23. יין הטוב רטוב השקני. (סי' יצחק) comp. *ibid.* no. 54). 24. אוכירה. 25. חסדי ה' אבריהם. (acr.) 26. אומה אפתח פי אשיר. (acr. אהרן). 27. יחידה בטוחה (fol. 65b). 28. (sic) † למיני + שירה (fol. 74b; only the beginning of a piece, showing אלהים עשה לטובה אות. 29. [הם] אבר[הם] in acr.?). 30. שירו לאלהים . . . שירו לו לילה. (very brief). 31. ימי חורפי אהבתי. (שמואל חזק. acr.) 32. (incomplete). 33. יכן כנו רמים. (acr. ישעיה). 34. אברכה את ה'. 35. זמירות ותהילות נהלל בפינו. 36. יהיה אלהים עמדי ושמרני. 37. תמיד בכל עת בתפלה [the last four pieces, fol. 77b (as also most of the following pieces) are very brief]. 38. [י]פרח כתמר ציץ. 39. דר בקדושה אקובה נא ואבקשה שאהבה נפשי. 40. כי אל כמוד אב הרחמן. 41. כרומם פדני מצר לי. 42. (comp. no. 38 in the preceding list). 43. אל ברוך יום יום יעמוס לנו כי בו צרים נרמוס. 44. (אברהם. acr.; פורים) אוכיר חסדי אל נאמן. 45. הנה אל ישועתי. (אשר חשב צורתי). 46. (אני ישראל בר' משה חזק. acr.) אמונים עם נשאו מי אל כמוד אב. 47. אלי לאלפי כנשה אל תשי. 48. אתה הוא מלכי. (same as no. 41). 49. גדול ה' ומהולל הזן מיונק עד. אלהים גבור. 50. [nos. 46—50, foll. 89b-90a, are more or less brief]. 51. ידיך הלך לו. (Israel Nagara; here very brief). 52. רחמן. (very brief). 53. יה עוטה בשלמת אורה. (fol. 95b). ריחם עלינו

Among the few non-poetical portions in the MS. are an extract on תרומה, headed אחד (fol. 71b), a piece beginning השכמת (fol. 74a), and a table of contents of parts of Maimonides' משנה תורה (fol. 76).

† חסדיך is written in a different hand over the line; in the text: עבדיך.

‡ The same as no. 3 in the preceding list.

† Apparently part of the original collection.

Pieces in Spanish (Hebrew character) are found on foll. 45*a*—48*b*, 70*b*—71*a*, &c. A piece on fol. 66*a*, headed קאנטיגה כורישקו, is in a mixture of Arabic and Spanish.

Foll. 98*a*—101*b* contains portions of an alphabetical index to the poetical pieces contained in the original MS.

The leaf marked 1*** is a fragment cut out from fol. 16 of the editio princeps of יבנות (Venice, 1522).

Some of the other leaves prefixed to the original MS. contain poetical compositions, which are, however, not all quite legible.

In an entry on fol. 4*a* the name שלומה אליעזר is given as that of a former owner. The name חזקיה אברהם בכר (a subsequent owner) is found on fol. 5*a*.

1121.

Or. 5471.—Paper, about 6½ in. by 4 to 4½, consisting of 100 leaves (all on guard), with varying numbers of lines to a page. The MS. is defective at the beginning (fol. 1 having borne the number כא in what was apparently the original Hebrew foliation), and leaves are also missing here and there in the body of the MS. (as *e.g.* after foll. 6, 56, 75). Oriental Rabbinic writing of probably the eighteenth century. Several leaves in the latter half of the MS. are inlaid between sheets of tracing paper.

A collection of hymns partly composed by Israel b. Moses Nagara.

Compare no. 936 (שארית ישראל) of this Catalogue, and see the literature mentioned there. The number of pieces by Israel Nagara contained in the present MS. is, however, apparently smaller than in no. 936.

As in the MS. mentioned, the pieces are also here arranged under the headings of

Turkish tunes to which they were to be sung.

a. The first heading was הוסיני, as is shown by the running titles at the head of the pages (also spelt חוסיאיני [so for the most part], הוסיאיני, and הוסיני).

There follows:—

b. קול הברת שיגיא, foll. 22*a*—33*b*.

c. קול הברת איראק, foll. †38*a*—48*b*.

d. קול הברת אבני אירק, 49*a*—56*a*.^a

e. גיריא (defective at the beginning, the usual ornamented heading being absent here), foll. 58*a*—62*b*.

f. קול הברת נאבה, foll. 63*a*—75*b*.

g. קול הברת בושליק, foll. 76*a*—82*a*.[‡]

h. קול הברת זונבלי, foll. 83*a*—85*a*.[§]

i. קול הברת ניברון, foll. 86*a*—93*b*.

k. קול הברת עאנם, foll. 94*a*—100*a*.

Each of the sections whose beginning has been preserved opens with a piece entitled פתיחה. In the case of (*d*) the פתיחה is given on fol. 50*a*, the contents of fol. 49, also headed אבני אירק, having apparently been written in anticipation.

The first extant complete piece begins (fol. 1*a*): אל תשב הרב אל (acr. ישראל—from יגורו עלי עזים)

The last piece (headed : פזמון שמעתי אותו : מזהרו כל שרים : בעיר עכו יעא)

Among authors of pieces, other than Israel Nagara, whose names are indicated in headings and by acrostic are : יהודה שמואל בר משה, מיכאל, נח, and כורי (so apparently, fol. 97*a*, beginning : כונס כנר את מי הים).

† For the contents of fol. 34*a* *sqq.* see farther on. The indications of tunes must, however, be taken here as elsewhere as approximate, pieces having often been added to sections without the running tune-heading.

^a For the contents of fol. 57 see farther on.

[‡] At the head of fol. 82*b* נאבה is written.

[§] Fol. 85*b* is blank.

5b, 6a, see part III. of this description; foll. 6b-7b are blank) as follows:—

ליסודות דלמזלות מעמולין מן ארבעא דלמסא"ל די
הומא אנאר' והח' ולמא' וטראב'

והאדא כלוקהום ותפשיהום ואיסמיהום וכו'

On fol. 16a:—

אמר המהבר הואיל וביארתי לך ענין יצירת האדם
די כיף כלאק עליהא . . . נביין לך כיף נהווא וכו'

On fol. 29b (in large square characters):—

אמר הכותב כדי שלא יחסר מזה הספר הנחמד
של שבילי אמונה שום דבר הנוגע מזה הענין של
הארבעה יסודות שהם אש רוח מים עפר אכתוב לך
עניני אלו ארבעה המיתרים שהם באלערביא מא"א
רמל חסין דיל

In two passages on fol. 30 the compiler introduces himself by his name אברהם, the first of these two passages being as follows:—

אמר אברהם בראותי המון העם הגוי כולו . אשר
הלך חשכים ואין נוגה לו . . . מלדרוש ספר תולדות
אדם ומקורותיו הטובים והרעים . ברמח איבריו ושסה
גידיו הידועים . לכן נתתי את לבי לדרוש בספרי
הקדש הצנועים . . . ולקטתי בספרי זה דברי חכמים
הקדומים . . . והם כתובים מועתקים בספר הרב הנאון
והכולל מאיר בן אלדבי זלחה . והוא הנקרא שבילי
אמונה . . . והעתקתי בלשון ערב וכו'

The second passage (on the verso) begins:—

אמר אברהם שמעתי מפי חכם מהפילוסופים (sic) שהאדם
רמזו באצבעות היד ועליהא נביינלך † ענינו בלערביא .
תעלם באין אלעיקר דתוקף די בנאדים וכו'

The last extant beginning of a passage (fol. 47b) is:—

קאל די כיף לחככא כא תזי מן למרין דלגוף האגאדך
לפקעא כא תזי מן למרין דנפש

Last extant words:—

לכעס די קולנא קוי וטויל כא
(catchword: ישובה)

Among the writers specially named (on the authority of שבילי אמונה) are רצד (for גאלינוס), אפלאטון, (בן רשד

III. Foll. 5b, 6a are occupied (in another oriental cursive hand of apparently the seventeenth century) by an Arabic text (in Hebrew character) entitled ולחצאן.

Beginning:—

שמעו יא נאם קצת זחול ולחצאן פלחין תעארכו
בתפסיה לשאן ולסרע מסאוו בתנין אוול מבדא ודך ודך
לחצאן בלשאן פציה .

End:—

פהאד למצחאף כחל אלעיוני . .

On the top of fol. 1a (in black ink) is the fellow entry of a bookseller who at one time owned the MS.:—

מחנות רפאל יאיש

1123.

Or. 5474.—Paper, about $5\frac{7}{8}$ in. by $4\frac{1}{8}$, consisting of 95 leaves, with varying numbers of lines to a page. The MS. is defective at the beginning (fol. 1 bearing the number יוד of the original foliation) and the end, and a leaf is also missing after fol. 5. Oriental Rabbinic writing of apparently the eighteenth century (but the leaves between foll. 86 and 95 contain writing and scribbling of a later date).

A collection of פיוטים by various authors in the following order: 1. Fragment of a piece; first extant words: לא ישהה, end: יעלת המור ומדברך נאווה. 2. ואליה תשלח להם ברננה (acr. אברהם). 3. אשתעשע במשל קדמוך †. (acr. ישראל). 4. יוטל עם אל ברד (?) לאולם. 5. יה נהל בחמלה. 6. חוס נא אלי ממעון שמיד. (acr. vv. 2—5: שלום). 7. תשבי צורי לבבי . זכרו כצוף ומן ‡. (acr. vv. 2—5: יעקב). 8. שובי יונתי אל בית נקדשך. (acr. vv. 2—5: יעקב). 9. יה רם ועליון דר חביון. (acr. vv. 2—6: אלתעזר, verses 7 and 8 respectively).

† The same piece, with variations, as in Harley 5583, fol. 236b (Cat. no. 685); see also Zunz, Literaturg., p. 490.

‡ See Zunz, Literaturg., p. 562.

† So, in one word, the MS.

Zunz, *Literaturg.*, p. 535). 61. דרשו שמי המוני. 62. (אסתכבר דרך רביעי : heading) יה אור עושה. 63. (יעקב. acr.) מהלל צור אחזה. 64. יחידה החכמה. 65. יעלת חן יפיה. 66. אשאלה גאולה מאלדי אבי. 67. שיהי. 68. אל דר שחקים. 69. ידיד רוחי ונשמתי. 70. (אסתכבר דרך שישי : heading) לאל יחידה החכמה. 71. אל אמת נאורי. 72. (שלמה. acr.) מרפא. 73. מיטב מהללי יעלה. 74. פדה דך נכלם ממרום קדשך. 75. בשחר אקום לשחר. 76. ומוזר אהלל אל. 77. יזכירו פלאיך צבא. 78. בעין המלה (אסתכבר דרך שביעי : heading) בשיר נבל. 79. (סי') יחיד בארבע. 80. דרשו לאן הלך אהובי. 81. (יהודה חזק. acr.) יפה בגלות רוני צהלי. 82. דימאבל ושנות הבל. 83. (first four lines, with the exception of צבי for שבי, like the piece in *Amsterdam*, 1628], fol. 67b). 84. אנוש גביר אל תאנה. 85. אס סוף לקץ הנחתם. 86. מלך. 87. קול מהלל יגדל. 88. אחר טרחא יבוא אתנה + מלך רסורם על רמים (a variation of רסורם על כלרם, by Isaac Mandil b. Abi Zimra?; see Zunz, *Literaturg.*, p. 535). 89. יעלת חן העלמה נעימה. 90. יעלת אהבים שכחי. 91. צורת עופר ולבב נמר. 92. (acr. ; יוסף. see Zunz, *Literaturg.*, p. 573). ורוני. 93. (all Aramaic) כה דין לעמך אלה על כל אלהיא. 94. יה כתי יבא הגואל. 95. בפה צה אפצה. 96. פנה אלי וכבוש את. 97. רוכימו שם אל הנורא. 98. (acr. ; heading) כובשי ה' אנוש הלא תבוש ותכלם. 99. (אברהם : vv. 2—6). 100. שולמית שובי נא שובי. 101. (the same as in Zunz, *Literaturg.*, p. 533, by Solomon b. טוב. ?). 102. אלי. 103. הבה לבי הבה. 104. אל אתן עוובה. 105. שחרי נפשי את. 106. (אני אליהו חזק. acr.) אל מרבצך על מי. 107. ישקוט ישראל ושאנו. 108. פני יוצריך. 109. (אברהם בן עזרה. acr.) אל הי בראני. 110. נטשת. 111. אשפיל לך לבי ועיני. 112. אגא אל איום. 113. (סי' אלעזר) אהבי כצבי. 114. (Hebrew intermixed with Arabic). 115. (also intermixed with Arabic) אל מלך נאמן במועדיך. 116. יעלם. 117. מן ונופת תטנף שפת. 118. גלה. 119. לעקרה לא ילדה. 120. (סי' ישראל) שבני מגת הלקי. 121. (סי' שלמה עמר) נא זוהר.

† This short piece is followed by another beginning :
אל תהדר אנוש גביר ' אחר דרגא יבוא תביר. But
the two clearly go in some way together.

כמך. 114. ואני עצמי נכחד ושב. 113. בד השקי
 סי' אני יעקב אדהאן) אלי וגואלי. 115. גואלי יוצרי
 האל העירה וראה י צר על עם שפל יגאה. 116. (חוק
 יה צורי. 118. (סי' יצחק) יפטירו שפתי תהלה. 117.
 (סי' יהודה) יעלה בצר וידך גברה. 119. רפא למחלי
 ישמעו קול. 121. יהלום ותרשיש תלבשי עוד. 120.
 סי' יהודה לאנים) יום פדות איחיל (sic). 122. בשורה
 (סי' יוסף) יום פדותי בעדו כל שואלי. 123. (חוק
 סי' סעדיה) סיב דקלים לי ארגה אמה הנכרייה. 124.
 (הנניה. acr.) חנון להודות לך. 125. (שוראקי
 מתי יבא. 127. (סי' שלמה) שאל להודות לך. 126.
 אהמה בנודי. 128. (סי' משה זכות) משיחי יגאלני
 הבת. 130. עצל עד מתי תהיה ישן. 129. לדודי
 and בקהל (strictly : שלום ; סי' שלמה) שחרה
 verses 6 and 7 begin respectively (acr. v. 2 sqq. :
 קול זעקי יה שמע נא. 131. (יעקב חוק
 כראות. 133. הן סתיו כבר הוה. 132. (יעקב חוק
 יבוא דודי לגן. 134. (סי' מרדכי) בינה לעם אמונה
 (סי' ישראל) יודר שנת עיני. 135. (סי' ישראל) עדנו
 יחלתי. 137. (סי' ישראל) לדוד נדר שינה. 136.
 לבית היה גלים. 138. (סי' ישראל) לדברך יום יום
 (סי' חנניה) חנון עד מה. 139. (סי' שלום בן צור)
 יה על. 141. (סי' יצחק) אנא יה הודי ברח. 140.
 יוצרי שוכן כרובים. 142. (סי' יצחק) מוני איים
 סי' שלום בן) אור בית על נתן זר. 143. (סי' יצחק)
 (סי' משה [חוק]) חי דר שמים. 144. (צור
 אני דוד חוק : acr. v. 2 sqq.) רעייתי הנך יפה. 145.
 אשירה נא לירידי. 146. (חוק [דודי] represented by
 אהלל. 147. (אני מקיצו + חוק. acr.) שירת חן בעודי
 (סי' אני משה חוק) שם האל צור עוטה אורה
 (סי' אני משה חוק) צור חילי אלי למה עזבתני. 148.
 (סי' יעקב אדהאן חוק) ינובב פי שיר נעים. 149.
 (סי' אני מרדכי) שירו בשירה עלי תורה. 150.
 (סי' אני מרדכי) אשירה כלא כל העולם כבודו. 151.
 אספר תהלות אל ויקרו. 153. מזולזלת בנבכי ים. 152.
 שיר חדש אשירה. 154. (סי' אני מרדכי [בן אברהם])
 קול זמיר חביב לך יהיה ערב. 155. (סי' ישראל) לך
 הייתי מושל על זרים. 156. (סי' חיים בן ברוך)
 שמש עושה חן עזבת. 157. (סי' זבולון פרץ חוק)
 סי' דברי שיר שבח למלכנו זמרו. 158. (סי' יעקב)

סי' ברש מלהקריב נבדל גולה. 159. (דוד אבן עטר
 (סי' יעקב) חבוש מהלה. 160. (שלום בן צור
 יעלה + בואי. 162. (סי' יוסף) ישמע אל תחנתי. 161.
 סי' אח עוזב בידי נין צר. 163. (סי' ישראל) לגני
 אם אמרתי אספרה בלשוני. 164. (אני יעקב בן יוסף
 יתאו לבי חשקה. 165. (סי' אני דוד [חוק]) נפלאותיך
 (consists of) קום חון נא לי. 166. (סי' יעקב [חוק])
 24 verses; ends : (אולי הטאו יכופר : 167. אשירה
 ארשת שפתי. 168. (סי' אנכי הקטן שלמה) לך גואלי
 at the [but also אני יעקב] נא אל תבוזה
 beginning, and a number of other verses
 after [יעקב [חוק]]. 169. קשוב אלי יזכר. 170.
 דרשו לאן. 171. (סי' יעקב) אהלה את פני צורי. 170.
 סי' אשיר שירה חומרה יקרה. 172. הלך אהובי
 (סי' אני יהודה חוק) אביע רנני. 173. (אברהם
 מיוסד על עשר : heading) אודה לאל שיר נעים. 174.
 תרים יה לי. 175. (ספירות : סי' [אני] אברהם חוק
 עליון עשה לשמך יתקדש. 176. (סי' יעקב) ממשלי
 (סי' יוסף) עד אן לי אן ולילה ולילי. 177. (סי' עמרם)
 סי' אנכי היום אשירה. 178. (יאסף but strictly
 אני דוד)

Fol. 95 contains the beginning of an alphabetical index of the פיוטים collected in the volume, with indications of folios and pages (ע"ב and ע"א). The opening words of several pieces that stood in the missing nine folios at the beginning have thus been preserved.

The last extant entry is of the piece commencing אנו אל איום.

Foll. 87b-88b contain a poem (incomplete at the beginning) in Arabic (Hebrew character) on the death of a woman martyr.

First extant verse :—

אביאד אלי חדר פימות אצבייה אלי שפאת
 בעמרהא עלא רבי למוזוד

The second extant verse :—

כאנת מעה אומהא פצאר מרבייה ודיאר מכלטין
 מוסלטין וויחוד

† But a name?

‡ Or. אביב? MS. not quite clear.

† For עלה? The acr. begins with יבוא of the second verse.

Last verse:—

זרבהא לקתאלי לכפר כן רויה ושלעת רוהא
תאחת כיסי הכבוד†

On fol. 89a (in a late oriental script similar to that of the preceding piece) is a Hebrew love-poem, beginning:—

קוני אחותי רעיתי באהבים נתעלסה

1124.

Or. 5521.—Paper, about $6\frac{3}{8}$ in. by $4\frac{3}{8}$, consisting of 73 leaves, with 18 lines to a page. More than the first half of the MS. is missing, and a leaf has been lost after foll. 43, 44, and 45 respectively. Oriental writing of probably the latter half of the seventeenth century. [CAIRO GENIZAH.]

A kind of ספר מעמדות for eight days (probably the eight days of חנוכה, the extant readings from the Pentateuch relating to the Tabernacle and its contents, thus bringing the subject into some connection with the dedication of the Temple). The lections are taken from תורה נביאים וכתובים, the זוהר, and the תקוני הזוהר. The references to pages given in connection with the two last-named works tally with the editions of Mantua 1558—60 and 1557 respectively.

Beginning (in the portions for the 5th day):—

וזכילבנין דיתהון לנביאי מהימני

The portions for the 6th day begin on fol. 5b; for the 7th day, fol. 21b; for the 8th day, fol. 41b.

End of the readings for the 8th day:—

כי תדע מה שמו באימא עלאה דתמן חכמה ומה
שם בנו באימא תתאה אשתכודעא

Also note the following direction at the end of the 5th day:—

ואחכ יאמר התפלה כרלעיל

† I.e. תחת כסא הכבוד, the only Hebrew phrase in the piece, so far as preserved.

Similarly at the end of the other days, with the addition of יום ראשון.

At the end:—

ואשרי אנוש יעשה זאת יחזיק במעויו לקבוע עתים
בימים אלו ימי רצון בשמוע בלמודים ולסדר זה יפקח
עיניו כי חביבה תורה בשעת' לתקן את מעוותו
וברוב אונים משפיע לנביא' ויעריצו ויאדירו בעו
תפארתם ועל כל אלה יאותה לנו לעתור ולרצות
בקרב הימים האלה על כל זאת

1125.

Or. 5522.—Paper, about 6 in. by $4\frac{3}{4}$, consisting of 24 leaves, with 17 to 19 lines to a page. Defective at the beginning and the end. Square character; probably seventeenth century. The writing is much worn in many places. [CAIRO GENIZAH.]

Fragment of an Arabic Midrash on the Song of Songs.

The first leaf is no longer sufficiently legible.

Fol. 2a begins with ch. ii. 9:—

דומה י קואלת גומאעית יסראיל פי וקת אין תונאלא
ווקאת אללה פי כזר פי לילת אל פסח

End, on ch. viii. 4:—

השבעתי ייקיל מלך אל משיח אנא כחלפכון קום
אל יסראיל מא האדא אנתו מתחארשין פי אל אימאם
לתכרגו† כן אל גלות ומא האדא אנתו כחלפין פי
עסכר גוג ומגוג אתייקו(?) † הינא קאליל אלא אין יופניו
אל אימאם

1126.

Or. 5524.—Eight letters of divorcement, bearing dates answering to A.D. 1050—1173.

The forms used differ in various respects from those sanctioned in the authoritative Rabbinic codes. None of them conforms to

† Most of the pointing blurred.

‡ MS. not clear.

the rule of writing the text in 12 lines, nor do the witnesses add the designation ער after their names (with the exception of the equivalent שהיר in no. III.). Only in no. II. do the words כרת משה וישראל occupy a line by themselves (and in this case perhaps only by exigencies of space). In nos. I.—IV. the phrase והרי את מותרת לכל אדם is omitted. There are also deviations in spelling; but students desirous of obtaining a complete account of the differences should compare the documents themselves with the usual authorized form of the גט.

[CAIRO GENIZAH.]

I. Paper, about $5\frac{3}{8}$ in. by $3\frac{7}{8}$. Arranged in 18 lines.† Dated דמסיס, the 3rd day of the week, the 4th day from the end of the month Shēbat (‡ ושלשה ימים נשתירו מירח שבט), A.M. 4810 (A.D. 1050).

The husband's name was מנחם בר יפת, and the wife's רצא בת אברהם. Entries of the witnesses: משה ספרא and דוד ברב' משה ספרא אברהם התנא

II. Vellum, about $5\frac{5}{8}$ in. by $3\frac{3}{8}$. Arranged in 20 lines. Dated Fustāt, the 3rd day of the week, the 11th of Marḥeshwān, A.Gr. 1409 (A.D. 1098). Husband's name: בנאת בת נתן; wife's: טהור כהנא בן ישועה. Witnesses: § ברבי and אברהם ברבי נתן. חלפון צבע(?)

III. Vellum (a torn and irregular piece carefully sewn together with silk), about $6\frac{3}{8}$ in. by $4\frac{1}{4}$ (in the middle). Arranged in 15 lines. Dated Fustāt, the first day of the week, the 24th of Tammuz, A.Gr. 1439 (A.D. 1128).

† The numbering of the lines in all the eight documents includes the two for the witnesses at the end.

‡ This is, of course, an Arabism, שאר (שיר) being used in the same manner as is بقى in setting down dates.

§ The name is blotted and illegible. There are other blotted words after the name of the first witness.

Husband's name: שארית בר חלפון; wife's: תרפה בת אברהם. Witnesses' signatures: חלפון נתן ביר שמואל אל התמית and הלוי ביר' מנשה נע שהיר

IV. Vellum, about $5\frac{1}{4}$ in. by $2\frac{7}{8}$ (in the middle). Arranged in 20 lines. Dated בעיר אלמחלה הגדולה הסמוכה לפסטאט מצרים, the 2nd day of the week, the 16th of Tammuz, A.Gr. 1458 (A.D. 1147).

Husband's name: אבו אלפכר הכהן בר חלפון; wife's: סאמי ברת שלה. Witnesses: בר ... עמרם ביר' יעקב נבע and משה נע

V. Vellum, about 5 in. by $4\frac{1}{4}$. Arranged in 15 lines. Dated Fustāt, the 5th day of the week, the 20th of Ab, A.Gr. 1473 (A.D. 1162).

Husband's name: תאבת בן אבו אלפרג; wife's: סת אלנאס בת אבו אלחסן. Witnesses: מבורך ברב' נתן החבר סט and יעקב הכהן בר יוסף נע

On the other side is a notice of the מסירה of the גט, attested by the same witnesses.

VI. Vellum, about $4\frac{3}{8}$ in. by $4\frac{3}{8}$. Arranged in 15 lines. Dated Fustāt, the 3rd day of the week, the 9th of Marḥeshwān, A.Gr. 1475 (A.D. 1164).

Husband's name: מנצור בן בוסעד הידוע בן; wife's: נסב בת ... עמיר נע. Witnesses: שלמה הלוי בר and מבורך בר נתן החבר סט שמואל נע

VII. Vellum, about $4\frac{3}{4}$ in. by $3\frac{3}{8}$. Arranged in 18 lines. Dated Fustāt, the 1st day of the week, the 9th of Shēbat, A.Gr. 1475 (A.D. 1164).

Husband's name: מנצור בן אבו סעד אלצירפי; wife's: נסב בנת פרה. Witnesses: שמריה בר and מבורך בר נתן החבר אל אברהם נע

A notice of מסירה, attested by the same witnesses, is written on the other side.

† Name worn off.

The names of the parties appear to be the same as in no. VI., and it seems likely that the first document was cancelled, and that the divorce was carried out about three months later, this being the difference of date between the two.

VIII. Vellum, about $5\frac{1}{4}$ in. (in the middle) by 4. Arranged in 16 lines. Dated Fustāt, the 3rd day of the week, the 26th of Ab, A.Gr. 1484 (A.D. 1173).

Husband's name: אבו סער בן אבו עלי;
wife's: נמיע בת יוסף אלצבאג. Witnesses:
מבורך בר נתן and שמואל הלוי ביר' סעדיה נע
החבר זל

1127.

Or. 5529.—A paper sheet (under glass), measuring about $9\frac{1}{8}$ in. by $7\frac{1}{4}$. The upper portion is lost, and the left-hand upper part of the preserved piece is much mutilated, besides slighter damage in other parts. Square, with some Rabbinic writing; dated the 13th of Tammuz, in the year 987 of the destruction of the Second Temple (A.D. 1055).
[CAIRO GENIZAH.]

A letter written partly in verse and partly in prose, the former being provided with an interesting form of the superlinear punctuation. Each line of verse consists of two hemistichs, with apparently a continuous rhyme of the second verse-halves.

As examples of the pointing the following first half-lines (no second half having been preserved entire) may serve:—

דְּרוּשִׁים צָח בְּמִבְטָאֵי נְגִינֹתִי
וְנֶעֱטָפִים רְדִימֹ בִישְׁעִי

In the line preceding these is the word חֲכִידִי (with a compound vowel-sign over the ח).

The subject-matter of the extant portion of the letter is of no interest, relating, as it does, to some business transaction between

and a certain official (פקיד) who bears the name בן שעיה. Other names mentioned are כִּנָּק מֶר' יוֹסֵף and מוֹשֶׁה הַדִּיין.

The signature is as follows:—

קִמְיוֹ תַלְמִידִי שְׁלֹם צְדוֹק הַכֹּהֵן בִּיר' אֱלִיהוּ נִין
שְׁלֹמֹה רֹאשׁ הַיֵּשׁ מִבְּקֶתֶב'

A number of letters in a small hand accompany the letters of the signature; thus *e.g.*:—

הָקֵץ פָּדָה הַמֶּלֶךְ
לְקִשְׁטוֹן תַּלְמִידִי
צִצְ שִׁמְשֹׁן

The date, which is written in Rabbinic character on the left-hand side of the lower margin, is as follows:—

נִכְתָּב יוֹם ו' יָג לַחֹדֶשׁ תַּמּוּז ש' תַּתְקָפ"ז
לַחֲרָבֹן הַבֵּית [יבנ] הַבְּמִהְרָה [אמון]

On the right-hand margin is written:—

וְאֲנִי אֶשְׁאַל הָאֵחָד יִשְׁמְרוּ צוּר • וּמִכָּל רְעוּת יְהוָה
נִצּוֹר • לַהֲרֹבוֹת אֶת שְׁלוֹם כִּנָּק מֶר' • וְרֹב יְהוּדָה [ה]
רֹאשׁ הַסֵּדֶר הָרִבִּי בן (?) בָּהוּ לַעֲזוּב פִּנְי מֶלֶךְ רַבִּי

The signature of this part is not clear, but it might be read צִיּוֹן.

In the right-hand corner at the bottom, in another small Rabbinic hand:—

... עֲדָרִי פִי אֶלְעָנוּאֵן לִכּוֹן לֹא בָר כֵּן כֵּט ... לְקוֹם
סִבֵּב לְלוֹעֵל (?)

1128.

Or. 5532.—A paper fragment (under glass), the (damaged) leaf measuring about 8 in. by $5\frac{1}{2}$, with a small portion of another contiguous leaf. The number of lines to the page is 28 on the recto, and 26 on the verso. Dated A.Gr. 1392 (A.D. 1081).

[CAIRO GENIZAH.]

Portion of what appears to have been a kind of Karaite סִפְר שְׁטָרוֹת. The fragment contains nearly the whole of the form of a כתובה, which is longer, and differs much from that found *e.g.* in תַּפְלוֹת הַקְּרָאִים, vol. iv., pp. 66, 67 (Wien, 1854).

The recto begins as follows:—

ויבנה מקדשו ואולמו • ושיב כבודו להדומו • ויראה
בעוני עמו • יחיש [ב]שורותם וישנס לחירותם • ושיבם
על אדמת[ם] וישעם [בנה]לתם • בחיי כבוד גדולת
קדושת מורינו ורבינו אדון[נו] [ה]נשיא הגדול ענן
ראש גליות כל ישראל ובחיי כלל הקהל הקדוש הזה
נחלת יי מטעי יי להתפאר ואנ' אמן: ביום הזה
שהוא יום כן וכן בשבוע ביום פל בחדש פל משנת
אלף ושלוש מאות ותשעים ושתים [ש]נים למספר
יונים [ב]מדינת פל ביום הזה בא פל החכם הנבון
כל איש • • • • • יהיה כתוב בכתובתו אם זקן אם
בח[ור] וכו'

The mention of the name of Anan, with the preceding בחי (in the lifetime of), in a form dated A.D. 1081, appears strange. But the first four lines of the document (down to (כל ישראל) are in different ink, and appear to have been copied from a form that was actually in use in the time of the heresiarch. The name ירדיה† (in the blacker ink of the rest of the document) is, in fact, substituted for ענן in the margin. The entire contents of the fragment should be published.

1129.

Or. 5533.—A paper fragment (under glass), measuring in its widest parts about 8 in. by 6 $\frac{3}{4}$. Eastern square Rabbinic writing of the twelfth century. [CAIRO GENIZAH.]

The beginning of a letter addressed by Moses Maimonides to the congregations of a number of towns in Egypt. The letter appears to be in the handwriting of an amanuensis, but the word אמן may have been added by Maimonides himself.

The extant part on the recto, containing the lines of address, is as follows:—

[ל]כלל אחינו אנשי גאולתנו נדיבי קהלותינו הדורש

† A dignitary bearing the name ירדיה הנשיא is mentioned in Pinsker, לקוטי קדמו, p. 106.

שלומם וטובותם המתפלל בעדם משה בירבי מימון
הרב הגדול זצל

הזקנים הנכבדים והישישים המקודשים
והבחורים הנבחרים הדרים בעיר דמירה
ונוגד וסמנוד ודמסים וסמכאש כהנים
לויים וישראלים. ישמרו אלהינו וינצרו
אמן נצה סלה

On the other side, in what appears to be the same hand, and presumably part of the same letter:—

הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד • חזקו ויאמן
לבבכם עבדי יי העומדים בבית יי ברכנוכם בשם יי •
לכם כחסה ועוז בנדבותכם להתבצר • ובברכותיכם
להאצר • ובטוב מפעלותיכם להינצר • להריק לכם ברכה
עד בלי די • חסד לאלפים נוצר • להת • • •

On the recto, in a different hand, and written with the page turned round, is an Arabic note beginning: בגצה יעקב ללאה, but some of the words are no longer clear.

1130.

Or. 5534.—A letter of divorcement on paper, about 6 $\frac{3}{8}$ in. by 8 $\frac{3}{8}$, dated Damascus (דעל נהרי) the first day of the week, the 19th of Kislew, A.M. 5422 (A.D. 1662); under glass. [CAIRO GENIZAH.]

The husband's name is משה בן אברהם דמתקרי, and the wife's אליהו דמתקרי, אברהם, אלעזר בר נח. The witnesses' names are: חיים בן אליהו and

The number of lines (besides the two occupied by the names of the witnesses) is 12, and the document agrees in most other points with the requirements laid down in the שלחן ערוך. The ו of תרוכין, &c., is, however, not lengthened, and there are a few other minor deviations from the prescribed form.

1131.

Or. 5535.—Two letters and another document on paper, now under glass.

[CAIRO GENIZAH.]

I. Dimensions about $18\frac{7}{8}$ in. by $6\frac{1}{2}$, with marginal writing to complete the communication contained in the body of the page. The lower portion is much mutilated.

A letter in Hebrew dated the 19th of Adar, A.Gr. 1427 (A.D. 1116), and addressed by a **ראש ישיבה** bearing the name **שלמה הכהן** to a **פרנס** of the name **הלוי**, son of Joseph.

The heading of the letter is as follows:—

... סא'

מן שלמה הכהן הנקרא בנאון יו' ונשגב
בשם קדשו משגב לנו אלהי יעקב סלה
ביר' גאון גין נאון נכד אהרן קדוש יו' זקל
ברכות שמים מעל וברכות תהום רובצת תהא

It appears that the **ראש ישיבה** having appointed a certain person named **יצחק בן יצחק** to act for him in certain matters, now asks **עולה הלוי** to have an eye on the aforesaid **יצחק**, and to report anything fresh that may happen.

Beneath the date, which is given in the margin, is written **הדרך סוריא**, a place named **הדרך** in Syria having apparently been the locality from which the **ראש ישיבה** wrote.

אלשיך אלסייד אבו אלפצאיל is mentioned in the letter with the epithet: **חמדת הישיבה כליל היופי**.

On the other side are the names of the writer and of the addressee, the letter being sent out **בשער הישיבה**.

II. Dimensions about $6\frac{1}{2}$ in. by $4\frac{3}{4}$, marginal writing again completing the communication.

A letter in Arabic (Hebrew character) addressed by **אבו סעד בן אברהם בן מעשי** to **אבו סעד בן אברהם** in **מצר**. Eleventh to twelfth century.

The object of the communication is to ask **אבו סעד** to purchase certain goods sent by the writer through a person named **יוסף בן סלימאן אלמלבי**.

Places mentioned are **עידאב**, **דיבול**, and **תאנה**.

III. Dimensions about $8\frac{1}{2}$ in. by 4, containing 23 lines. Much stained.

A record of departed worthies, together with the mention of some living persons at the end, probably written at the close of the twelfth or the beginning of the thirteenth century.

The heading is: **דכרן טב**; and the complete text of the record is as follows:—

עד כגק מרנו ורבנו נתן השביעי בחבורה זל
וחמודו אברהם חמדת הישיבה ויוסף השר הנל וחמודו
נתנאל השר הנכבד הרופא וכלל נפטרי משפחתם
המיוחסה ועוד דכ' טב משפחת הלויים הזקנים הנכבדים
עד כגק מר' ור' יעקב הלוי הזקן הנכבד ושלשת חמודיו
כק מר' מובחר הזקן הנ' וטוביה הזקן הנ' הנדרג על
יהוד השם ומנשה הזקן הנכבד החסיד ונתן הזקן הנכ'
וחמודו אברהם הזקן הנ' הנפ[טר] בקוצר שנים ומ'
ור' יוסף הזקן וחמודו חמודו סעדיה הבחור הנפטר
בקוצר שנים ועוד דכ' ט' משה הלוי הזקן וכלל נפ'
כ' ועוד דכ' ט' לזהה על מר' ור' משה הזקן וחמודו
ישועה הבחור הנפטר בקוצר שנים [ועוד] דכרן טב
לז המה עד כגק מר' ור' כינחם הזקן ... הזקן הנ'
וחמודו יפת הזקן הנ' וחמודו חמודו יפת הבחור הנחטף
בקוצר ימים ... והחיים לכגק מר' ור' חלפון הזקן
הנכבד ושני חמודיו נתנאל ומנשה יחיים אלהינו ויזכה
לתורתם וחופתם וכלל המתערבים עמם יפת הלוי
ויאיר הלוי ונתן הזקן ושני חמודיו

Over **יפת הלוי** is written in a different hand and with different ink: **ישועה הלוי הרופא**.

^a Over this word is written **הבחור**.

^b *I.e.* **משפחתו**.

^c This word is repeated in the text.

1132.

Or. 5536.—Four separate documents on paper under glass. [CAIRO GENIZAH.]

I. Dimensions, about 7 in. by $5\frac{5}{8}$, containing 21 lines.

A שטר חליצה, dated פסחאט מצרים, A.Gr. 1326 (A.D. 1015). The woman's name is פרניה בת סהלאן, childless widow of Joshua b. Moses. The name of her late husband's brother is יהודה בן נשה.

There are no signatures at the bottom of the document, thus apparently showing that another document was used if the חליצה actually took place.

With the form of the שטר חליצה, as given in the present document, comp. *e.g.* the ס' of R. Yehūdah b. Barzilai of Barcelona (ed. S. J. Halberstamm), pp. 26-27, and see the references to ס' העטור and ר"ף there given.

II. Dimensions, about $6\frac{1}{2}$ in. by 5, with 15 lines on the recto, and 17 on the verso (including the signatures).

A contract of betrothal in Arabic (Hebrew character), Hebrew and Aramaic, dated פסחאט מצרים, the 27th day of Nisan, A.Gr. 1468 (A.D. 1157).

ר' יוסף הזקן son of אבן אלעל betrothes to himself סת אלחנא, daughter of יוסף הזקן. The marriage is to be consummated in the month of Nisān in the following year. A fine (to be paid to the woman) is fixed in case the bridegroom should not fulfil his promise during the month named.

The document was executed under the authority of הגדול נגיד הגולה.

The signatures at the end of the verso are: סעדיה בר' and אלעזר הכהן בר' עבדיה הכהן ס"ט אברהם נע

III. Dimensions, about $6\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{5}{8}$, with 21 lines to a full page.

A leaf from a book containing decisions and transactions of an oriental בית דין, in Arabic (Hebrew character) and Hebrew. The recto begins with the end of an entry which bore the number 8, the date at its conclusion being [A.H.] 575† (A.D. 1179-80). Nos. ט and י deal with an offence of slander (לשון הרע) committed by a תלמיד bearing the name עזרא בן אלחזאן כנשה against כ' ור' יעקב. The judgment pronounced in no. 9 is that the slanderer should be expelled the college (אלמדכור). In no. 10 an attempt of exculpation made by עזרא is dealt with, and the result is unfavourable to him.

At the head of sections ט and י are the words: משער הישיבה יכון סלה.

IV. Dimensions, about $5\frac{1}{8}$ in. by $6\frac{1}{2}$, with 11 lines, besides marginal writing, on the recto, and the names of the sender and addressee on the verso. Probably twelfth century.

A letter addressed by נתן הכהן בר' שלמה טוביהו הכהן ישע בן כנן מרנו ורבנו עלי to הכהן. The contents relate to a business transaction.

1133.

Or. 5538.—Two letters on paper (under glass), dated respectively A.Gr. (1)288 and (1)315 (A.D. 977 and 1004).

[CAIRO GENIZAH.]

I. Dimensions of preserved part, about $13\frac{1}{4}$ in. by 5. The number of lines is 29. Only the lower portion is fully legible. The letter clearly refers to the refusal on the part of a certain community (or communities)

† If A.Gr. 1575 is meant, the date would correspond to A.D. 1264; but the earlier date is the more likely one.

to send pecuniary support to the religious head (or heads) of a certain city or academy.

The first fully legible line is:—

מאד ובכינו והורדנו דמעות כמים ונשבר לבנו

A little lower down:—

ולכן אנחנו צועקים . . . זאת כימנו ומן החכמים שלנו
והתנדרבו לנו נדבות

Near the end is the name: 'יעקב בן כר', but the fragmentary condition of the letter makes it difficult to see in what connection it is used.

The date at the end is:—

תמוז שנת רפ"ה ברית שלום

The year רפ"ה must be equal to 1288 of the Greek era, answering to 977 A.D. If 288 of the Hijrah were meant, the letter would be about 75 years older.

II. Slightly defective on the right, and also damaged in other parts. Dimensions, about $7\frac{1}{4}$ in. by 5. Number of lines, 10.

A letter of thanks for pecuniary support sent to the chief (or chiefs) of the academy in a certain city.

In line 2:—

והגיע . . . נדבת נדיבנו מר' יעקב בן מימון

The date is אלול שנת ש"ו (with ברית שלום underneath), i.e. A.Gr. 1315 (A.D. 1004). If A.H. 315 were meant, the letter would be about 75 years older.

The signature:—

ממני ישראל בן ראש הישיבה משיא

Underneath this:—

את שני גדולינו ואצילינו שלום רב ועצום

1134.

Or. 5541.—A sheet of paper, measuring about $13\frac{1}{2}$ in. by $6\frac{3}{8}$, but the upper part has been lost. Oriental square writing of the twelfth century. [CAIRO GENIZAH.]

A letter in Arabic sent by a person living at Cairo to a benefactor apparently residing at Medina (אלקאהרה אלמחרוסה והו) באלכדינה, 7th line from the bottom; the person to whom והו refers seems, however, doubtful).

The writer is profuse in expressing gratitude for benefactions received, and he several times refers to his constant prayers on behalf of his patron, his intercession being made (line 20; farther on: קדאם הדא אלבית אלגליל בהצרה הדא, and higher up: הדא אלבית אלעטים אלקדם)

Mentioned are אלשיך אבו† סעיד בן אלשעאב and אלשיך אבו סעיד יעקוב בן אברהים

1135.

Or. 5549.—A collection of 9 leaves of various sizes, of which the first 8 belong to the twelfth to thirteenth century, whilst fol. 9 belongs to the nineteenth century.

[CAIRO GENIZAH.]

I. Fol. 1, about $7\frac{7}{8}$ in. by $5\frac{5}{8}$; writing on the recto only; slightly damaged.

The contents are as follows:—

A. A list of famous men belonging to the family דוסא בן.

ביתת בן דוסא

כבוד גדולת קדושת מרנא ורבנא דוסא השר הנכב' וכנג' מרנא ורבנא יהושע החבר המעולה וכנג' מ' ור' אברהם השר הנכבד וכנג' מ' ור' יצחק השר הנכ' וכנג' מר' ורבי' יעקב השר הגדול ביש' עטרת החכמה כליל היופי וכנג' מר' ורבנ' יהושע השר האדיר בישראל אב החכמה מודע התבונה וכלל נפטרי המשפחה המיוחסה

B. A list of presidents of Academies, &c.

ראשי ישיבות

אליהו הכהן ראש ישיבה שלגולה†

† In the MS. אמו.

‡ The scribe originally wrote ראש ישיבת גאון יעקב, but he corrected it as given above.

ושלמה ראש הישיבה שלגולה
 ומנחם ראש ישיבה שלגולה
 ומרדכי כהנה רבה
 ויהוסף הכהן בית דין כהן צדק
 ושלמה הכהן ראש ישיבת גאון יעקב
 ואליהו הכהן ראש ישיבת גאון יעקב
 ואביתר הכהן ראש ישיבת גאון יעקב
 וחמודו אליהו הכהן הרביעי בחבורה
 ושלמה הכהן ראש ישיבת גאון יעקב
 ומצליח הכהן ראש ישיבת גאון יעקב
 והגבירה היקרה הנפטרת לבית עולמה
 והחיים והשלום לגבירה המהוללה ומ' שלמה
 וכנג' משה השר וישמעאל השר וכול'

II. Fol. 2, an oblong mutilated leaf, measuring about $8\frac{1}{2}$ in. (in its fullest preserved length) by $2\frac{3}{8}$.

Lists of persons belonging to certain distinguished families.

Of the first list, which ends : פרחיה הבחור : , only a small fragment has been preserved.

The second list runs as follows :—

... ובן חריר
 [ש]למה ... מאיר וכלל
 ... שאירית וא' יעקב
 וא' שלמה וכ' נדיב
 וא' עולה ושני חמודיו
 שלה וחמודו ישועה
 וכ' שלמה וא' יפת
 העושה וא' אלעזר
 הבחור היקר הנחטף
 וכ' אלעזר הבחור
 וא' שלמה וכלל

The last (imperfect) list on the recto :—

ביתת אלדמירי
 משה וא' אלעזר וא' שלמה
 וא' עולה וא' יצחק וא'
 נסים וא' אלעזר וא'
 שאירית וא' אברהם

† The last two lines are written on the left-hand margin.

וא' טוביה וא' כבוד
 גדולת קדושת הדרת
 יקרת צפירת תפארת
 מרינו ורבינו נסים
 הדין המופלא החכם
 והנבין המעולה בית דין
 הנון זכר צדיק לברכה
 וא' כנג' מרנה ורבנה משה
 ... למד ושני חמודי
 ... וא' עולה

The verso contains only one (imperfectly preserved) list :—

... העישה
 ... [ח]סדים וכמה
 ... ח' אלעזר השר
 האדיר בישראל החכם
 והנבון החסיד בעודו
 זכר צדיק לברכה וא'
 זכר צדיק לברכה זכר
 כנג' הדרת צפירת
 תפארת מרינו ורבינו
 אדונינו שמואל השר
 האדיר בישראל
 החסיד בעודו נכד
 הנגידים גביר החסידים
 זכר צדיק לברכה
 ושני ח' בראשם כנג'
 מרינו ורבינו ישעיהו
 החכם והנבון התלמיד
 הרופא זכר צדיק לברכה
 וא' מרנה ורבנה ...
 וא' כנג' מרנתו† ורבינו
 שמואל הגבר האביר
 הרופא זכר צדיק
 לברכה וכנג' מרנה
 ורבנה שמואל ושני
 [ח] ישעיהו וא' אלעזר
 ... ות ...

III. Foll. 3-4, oblong leaves measuring about $7\frac{1}{2}$ in. by $2\frac{5}{8}$.

Entries in Arabic, for the most part in

† Read מרינו.

Hebrew script, mainly relating to the birth and demise of distinguished persons.

The first entry reads as follows:—

ולאדה אלכרע † אלגליל ‡ אדוני אברהם יחי לעד פי
תאני ועשרין אלול שנת אתקנו וכתאנה יום ראש
השנה שנת אתקנו [i.e. A.D. 1245] וכו' §

Below this entry, in different ink:—

ואכיה ר' שלמה בעדה ולם אחקק תאריך ולאדתה
אלי אלן

On the verso of fol. 3 are entries of the demise of אבו אלמעאלי ולד אלשיך אלתקה אבו אלניד רבינו, אבו אסחק, אלמחאסן אללוי אברהם, who passed away respectively A.H. 619^a (A.D. 1222), A.H. 620 (A.D. 1224), and A.H. 635 (A.D. 1238).

On the recto of fol. 4 is an entry of the birth of סירנא ר' דויד, A.H. 619 (A.D. 1222), followed by a record of the ריאסת (i.e. appointment) as spiritual chief of . . . in the year 1549 A.Gr. (A.D. 1238).

Some shorter entries (belonging to A.Gr. 1551 (A.D. 1240), &c.) are found on the verso of fol. 4.

IV. Fol. 5, measuring about 6 $\frac{5}{8}$ in. by 3 $\frac{3}{8}$.

The verso, for writing down the contents of which the leaf was cut out from an older document, gives a list of twenty-three names with figures against them, and apparently represents part of a Caïrene register of charity doles (חלוקה).

The first two entries are:—

אלשיך אבו אלמכארם בן נסים ב
אלשיך אמין אדולה ב

The last two:—

אלשיך אבועלי בן אלהבר א
אבונצר בן טרב

† To be read אלברע.

‡ MS. apparently: אלגליל.

§ The remainder, which is written in a difficult Arabic hand, gives the corresponding Muhammadan date.

^a The date of the Greek era is in each case added to that of the Hijrah both on the recto and the verso.

The recto contains a fragment of a business letter, from which the following sentences may here be quoted:—

ואנא אן שא אללה אוקף עליה סידנא וסאיר
אצחאבנא אל תגאר וכדלך איצא אל חדידה לם
נביעהא

In the last extant line:—

וקד כרג פי אלכארם מן אצחאבנא אליהוד

On the margin (no doubt a continuation of the same letter):—

... וזכרי בן שר שלום ובן אדבאג ואלמחלי ען
גנון ונהראי ובן אל בקאל לא גיר ערפת חצרתה
דלך וכו'

V. Foll. 6-7, about 9 $\frac{1}{2}$ in. by 3 $\frac{1}{4}$.

Apparently parts of another Caïrene register of charity doles.

The recto of fol. 6 begins:—

אלמסכון דון אגרה
ר' אנטולי שצ' ה'

Lower down is the following summing up of the previous entries (the greater part of which is missing):—

אלגמלה ען אלכאל ואלמסכון
שלו ז

On the verso of the same leaf the summing up אלגמלה שעה is found.

The dole recorded against each of the names on fol. 7a is שמעה (a candle).

Fol. 7b contains a fragment of a record (or communication) of a different kind, in which the names אבו אלחסן (אלמדכור) and ישועה (אלמוכל אלמדכור) occur.

VI. Fol. 8, a mutilated leaf, measuring about 11 in. by 7 $\frac{1}{2}$ in its fullest preserved dimensions. Some of the writing is worn off.

Fragment of another register of Caïrene charity doles.

On the top is written:—

... ואללה אלמען עלי אלכלאץ

The entries in the first line are:—

מברך בן מביבה נצף • יוסף אלצבאג נצף • סעדאן
אלחוזאן נצף •

The only words on the verso are:—

אלרבאט רבעות כן

VII. Fol. 9, about 7 in. by $4\frac{3}{4}$. Square writing. After A.M. (5)586 (A.D. 1826).

A list of departed worthies whose graves are at Safed (apparently incomplete at the end).

Heading:—

בס"ט אלו הם קברי הצדיקים הנאים ואמוראים
שזכה ונשתטח עליהם החכם כהר"ר אלעזר הלוי ה"ו
תושב ק"ק מצרים יע"א ביום פסח שני שנת תקפ"ו לפ"ק
פה עה"ק צפת הרב

The list begins:—

מורינו ורבינו חק הרב הארי זיע"א

The last entry is:—

למטה בעמק קבורת גדול אדוננו התנא האל"י הוא
הקדוש ר' פינחס בן יאיר זיע"א ועליו גל אבנים תחת
אילן של זתים

Included are: ר' שלמה הלוי; ר' משה קורדוירו;
ר' משה; ר' יוסף קארו; אלקבץ המשורר לכה דודי
מערת ינוקא של; ר' דוסא בן הרכנס; אלשיך
הזהר (יש בה עין עומד צורת נחש)

On the verso is written an account of certain goods, including צצית, תפילין, &c.

1136.

Or. 5550.—Vellum, about 10 in. by $9\frac{3}{8}$, but rather more than a fourth part is missing from the right side of the document, the first five lines being (apart from some slight damage) the only complete ones. A good square hand of the Spanish school, the ink used being of a fine yellow tint. Fustāt, Marḥeshwān, A.Gr. 1291 (A.D. 979).

[CAIRO GENIZAH.]

A contract by which סעדאן בר סעיד מדינת of מדינת makes over to קיאם בר קיאם four square

yards of ground (ארבע אמות קרקע, the space required for purposes of burial).

The document begins:—

זכרון עדות שהיתה בפנינו ברביעי בשבת בחמשה
ימים לחדש מרחשון שנת אלף וכאתים ותשעים ואחת
למנ"ן שאנו רגילין למנות בו בפסטאט מצרים שעל
גילוס הנהר מושבה איד סעדאן וכו'

The names mentioned in the body of the contract are מנצור בני and מנצור בר והב, but its mutilated condition makes it impossible to recognize their share in the transaction.

At the end of the document, in the hand of the original scribe, is בר צדוק (?), and the following signatures, rudely written with black ink, can be made out in the lower margin:—

שמואל בר' נסי (?); 2. מיה הכהן עד; 1.
ר' בן פרג כהנה עד; 4. ל' בר עמרה; 3.

1137.

Or. 5551.—A sheet of paper, measuring about 11 in. by $7\frac{5}{8}$ (space occupied by writing, about $8\frac{3}{8}$ in. by 7). Slightly damaged in a number of places. Rabbinic character, dated Fustāt, A.Gr. 1462 (A.D. 1151). [CAIRO GENIZAH.]

A legal document, in Arabic and Aramaic, by which a lady named עמאם, daughter of Abu'l-Faraj al-Shammā', declares that she had duly received from Abū 'Alī al-'Aṭṭār al-'Askelānī the 40 dīnār that had been owing as part of the כתובה due to her out of the property of her late husband Abū Ya'kūb Yūsuf al-Bazzāz, and she at the same time grants a quittance both to her daughter and her father in respect of any claim that she had had on them in connection with her כתובה

† Most of the letters are no longer clearly recognizable.

The text of the document is as follows:—

שהדותא דהות באנפנא אנן שהדי דחתמות ידנא
לתתא סוף שטרא דנן כן . . . פי אל . . . אלאכיר מחדש
שבט דשנת אלפא וארבע מאה ותרתי ושתין שנין
לשטרות בפסטאט מצרים דעל נילוס נהרא מותבה
רשותיה דאדוננו שכוואל הנגיד הנדול יהי שכו לעולם
חצרת אלינא אנן חתומי מטה עמאים אבנה אלשיך אבו
אלפרג אלשמאע כר' ור' מנחם הלוי † הזקן היקר [בר]
כר' ור' שמריה הלוי הזקן היקר נע ארמלה אלשיך אבו
יעקוב יוסף אלבזאז מר' ור' יוסף הזקן היקר בן מר'
ור' מנא ‡ הזקן היקר נע ואעתרפת בין ידינא בעד
צהה מערפתנא בהא אעתראפא תאמא והי פי צהה
מן עקלהא ודהנהא וגואז אמרהא אנהא קד קבצת
ותסלמת מן אלשיך אבו עלי אלעטאר אלעסקלאני
כר' ור' יפת הזקן היקר בן מר' ור' תקוה הזקן היקר
בחר הישיבה נע גמלה אלארבעין דינאר אלמאוהר
אלדי כאנת להא בכתובתה עלי רגלהא אלשיך אבו
יעקוב יוסף אלבזאז אלמתופא ען כמאלהא ותכאמהא
בעד צהה נקדהא וזנהא ואברתה מנהא אלבראה
אלתאמה ומן וזנהא ונקדהא ואברת איצא אבנתהא סת
אלכל § מעכשיו מן גמלה הדה אלארבעין דינאר אלמוכר
אלדי אעתרפת בתסלימהא מן אלשיך אבו עלי אלעטאר
ען אלשיך אבו יעקוב יוסף אלבזאז אלבראה אלכאמלה
אלתאמה ואברת . . . איצא מעכשיו מן סאיר הזקן
כתובתה אלדי כאנת להא עלי ואלדהא מן נדוניא . . .
ומזונות וגיר דלך כמא הו כארג ען הזקן כתובתה
בראה כאמלה תאמה נאנזה קאטעה . . . אבנתהא . . .
אלכסאמהא אלתאמה ומחלת להא . . . עסאהא כאנת
. . . עלי ואלדהא במחילה גמורה מעכשיו . . . בעולם
הזה ולעולם הבא ואברת איצא אלשיך אבו עלי
אלעטאר מן כל ימין עסאהא . . . להא עליה פי גמלה
אלארבעין דינאר אלדי תסלמתהא מנה ען מוכרהא
כפיפהא ותקילהא ואפילו על ידי גלגול ואפילו חרם
סתם פלמא אעתרפת עמאים דא בין ידינא אנן חתומי
מטה בגמיע כא תקדם דכרה ואשהדתנא עלי נפסהא

† It will be noticed that this and other persons named in the document bear two names, an Arabic and a Hebrew one, the latter being no doubt the one by which the person concerned was called up to the reading of the Law.

‡ כונא? Filled in by a different (his own?) hand.

§ The name of the daughter has been filled in by a different hand probably her own.

בגמיעה הין אדן אקנינא מנהא בעד צהה אלמערפה
בהא קנין גמור חמור בכלי הכשר לקנות . . . בביטול
כל מודעין ותנאין עלי גמיע כא הו . . . ברכות בר
יפת מלכתם . נתן הכהן בר שמריה הכהן נע † אתקיים
שטרא דנן קדמנא אנן בי דינא במוותב תלתא כחדא
הוינא כד אתו ברכות בר יפת מלכתם ונתן הכהן
בר' שמריה הכהן נע ואשהידו קדמנא אחתמות ידיהן
דכתיבא לעיל בנו שטרא דנן דוא היא בגופה ובסימנה
ומדאשהידו הכי אשרנוהי וקיימנוהי כדהאזי יעקב בר'
אברהם נע . אפרים בר' משולם נע . כבודך בר'
נתן סט .

1138.

Or. 5552.—Five paper fragments [from the Cairo Genizah] under glass:—

A. One leaf, about $6\frac{1}{4}$ in. by $4\frac{1}{2}$, with 16 lines on the one page of text. Oriental square Rabbinic hand, probably twelfth century.

A fragment containing the beginning of Ben Asher's paragraphs on the accents.

Heading:—

בשם אל . . . המלמד אדם דעת

Title:—

כתאב פיה (?) שרט אלאלהאן

ואצול אלתנקיט ללמעלם

אבו אשר זכרו לברכה

The same title (with אכן ואכן at the end) on the other side of the page (apparently the title-page of the MS.), followed by the scribe's note, who copied it לנפסה; but his name is no longer legible.

The extant fragment (beginning: שער הטעמים שנים עשר רשומים) differs in some respects both from the one given in Dr. Ginsburg's "Massorah" and דקדוקי הטעמים, ed. Baer and Strack, pp. 17-18. Last extant words: קבועה בתוך התיבה בקורה

† The words underlined give the names of the two witnesses, apparently in their own handwriting.

B. Two leaves, each about $4\frac{7}{8}$ in. by $3\frac{5}{8}$, containing 18 lines on the one entire page of Hebrew writing, which probably belongs to the eleventh century.

A list of works (or rather, probably, divisions of one large work) composed by Samuel b. Hofni (ob. A.D. 1034).

The list was printed in J.Q.R., xiv., p. 311.

On the adjoining leaf (in apparently a later hand) is a passage from בבא מציעא, fol. 49b, beginning: אהוא נברא דיהב זוזי אהמרא.

Across the double leaf on the other side is some Arabic writing showing the date الرابع من رجب سنة اربعون وحمسمائة (end of A.D. 1145).

C. A mutilated leaf, about $5\frac{1}{2}$ in. by $3\frac{1}{4}$. Oriental square Rabbinic writing of probably the twelfth century.

The last leaf of a MS. of אבות with an Arabic translation. Of the Hebrew text only the word יגדיל (in רבי חנניה בן עקשיה אומר וכו' in רבי חנניה) is preserved.

The contents of the page are as follows:—

יגדיל

אללה

לדלך

... יע כתירה

... ה תעאלי מריר

... אל גויל לדלך

... אליע

כמלת מסכת אבות ותפסירהא

והי לר' ישועה התלמיד בן

מרנא ורבנא ברכות הקלה

[ז] כיהו לקרות בה וללמוד אמון

D. Two leaves, each measuring about $5\frac{1}{4}$ in. by $3\frac{1}{2}$, with 8 or 9 lines to a page. Oriental writing of probably the twelfth century.

Fragment of a chronicle in Arabic relating to Bostanai (or rather Bostani). See Grätz, Geschichte, vol. v., p. 119 ff. The account

presented by the present MS. was, however, clearly written with the object of opposing the pretensions of Bostani's successor.

For an edition of the fragment, with an English translation, see J.Q.R., xiv., pp. 303-7.

E. A single leaf, measuring about $5\frac{3}{8}$ in. by $3\frac{1}{2}$, with 19 lines on the recto and 18 on the verso. Eleventh century.

A communication in Hebrew addressed by the father-in-law of Hai Gaon to some community or communities (probably in Egypt or Palestine) with reference to contributions sent to the heads of the Academy of Pumbeditha.

Text and translation are given in J. Q. R., xiv., pp. 308—11.

1139.

Or. 5845.—Vellum, about $12\frac{1}{2}$ in. by $10\frac{1}{8}$, consisting of 185 leaves. Two columns to a page, with 24 lines in a column. The quires consist of 8 leaves each, with the exception of the last which has nine leaves. The ends of quires have only been partially marked by catchwords. Good Spanish square hand. Dated Nīsān, A.M. 5244 (A.D. 1484). The writing has been retouched in various places, and a number of pages are more or less stained.

The Pentateuch, provided with vowel-points and accents, and accompanied by the Masorah Magna et Parva.

Genesis, fol. 1b; Exodus, fol. 46b; Leviticus, fol. 85b; Numbers, fol. 113a; Deuteronomy, fol. 151a.

The Sēdārīm are indicated by the letter ס in the margin, and at the beginning of a pericope פרש' is written in the margin.

There are no Masoretic rubrics at the end of the Books, but after the pericopes the numbers of verses and mnemonic sigus are given.

The Masorah Magna usually occupies two lines in the upper and three in the lower margin. There are additional Masoretic notes in more recent writing on a number of pages. So *e.g.* fol. 36*a*, against ותלה אותך על עץ (Gen. xl. 19): בכתי' אותך גם בכתי' של עורא ע"ה אותך; on fol. 68*b*, against תעשה (Ex. xxv. 29): בכתי' שהגיהו בן אשר תעשה בלא יוד גם בכתי' של עורא ע"ה תעשה; on fol. 124*b*, קדע"כ (Numbers x. 10): בכתי' הגהת בן אשר חדשיכם מל' בכתי'. An annotator has in this case added the ' over the line in the text.

The colophon on fol. 185*b* is as follows:—

אני אברהם בר' יהושע הכהן סט" כתבתי
ונקדתי אלו המשה חומשי תורה בעזרת
נותן התורה לי ולעצמי האל יזכני ומתורתו
ילמדני להנות בו וללמוד וללמד ולעשות
ספרי תורה הרבה כדי שיזכה הכותב ויגל
הקורא בעזרת הבורא אמן וכן יהי רצון
וסימתיו בעיר שנת אולליא בירח ניסן
יום רביעי ה' ימים לחדש שנת חמשת
אלפים ומאתים וארבעה וארבעים
לבריאת עולם וסימנו שם בנימן צער
רד"ם

On the same page are one entry of ownership and two of the birth of sons, but the names have been erased. The date of the second entry of birth is התנב (=A.D. 1692).

On foll. 1*a*, 2*a*, another owner: שלמה, son of יצחק אלטראס, wrote his name. On fol. 1*a* is also another partially erased entry.

1140.

Or. 5956.—Vellum, about $8\frac{1}{4}$ in. by $5\frac{3}{4}$, consisting of 415 leaves. Nearly throughout (see Kennicott's account of the MS. given below) two columns to a page, with 32 lines to a column. Sephardi Rabbinic writing (not very far removed from the square character) of the fifteenth century.

[Kennicott 144; bought from M. Levy, April, 1901.]

The Old Testament, provided with vowel-points and accents, and accompanied by the Masorah Parva.

Genesis, fol. 1*b*; Exodus, fol. 27*a*; Leviticus, fol. 48*b*; Numbers, fol. 63*b*; Deuteronomy, fol. 85*b*.

Joshua, fol. 106*a*; Judges, fol. 118*b*; Samuel (not divided into two books), fol. 131*b*; Kings (also undivided), fol. 161*a*.

Isaiah, fol. 192*a*; Jeremiah, fol. 214*a*; Ezekiel, fol. 242*b*; Minor Prophets, fol. 266*b*.

Ruth, fol. 286*a*; Psalms, fol. 288*a*; Job, fol. 322*a*; Proverbs, fol. 337*b*; Ecclesiastes, fol. 351*b*; The Song of Songs, fol. 355*a*; Lamentations, fol. 357*a*; Daniel, fol. 359*a*; Ezra (including Nehemiah), fol. 367*a*; Esther, fol. 379*a*; Chronicles (undivided), fol. 383*a*.

At the end of the different books are Masoretic rubrics recording the number of verses, &c. (often, however, partially and in some few cases entirely erased).

יִתְקַן סִימָן is written at the end of Isaiah, the Minor Prophets, Ecclesiastes, and Lamentations.

On the verso of the last page is the following attempt at forging a date:—

ערב שבועות תרג לאלף הרביעי

The true date may possibly have stood a little over this, where there is an erasure.

It will, by way of giving further indications, be suitable to transcribe in this place parts of Kennicott's description, prepared by him when the MS. was in his hands as a loan from its then owner, Joseph Simpson, of New York. It is preserved in Kennicott's writing on a sheet on guard at the end of the present volume. The citation will at the same time serve to illustrate Kennicott's manner of viewing the subject.

After reproducing in exact form the first two words of the MS., he proceeds †:—

“This shews the Character used in this Bible which is wrote on Parchment very uniform and neat. The size a large 8° in two columns—excepting the Songs of Moses, Deborah and David’s in the book of Samuel—Excepting also the Psalms, Job and Proverbs which are poetical... The Psalms are made only 149—the 114th and 115th being in one. The first 2 Chapters of Job being Prose are wrote in 2 columns... It is handsomely pointed. The Cametz is ֿֿֿ for ֿֿֿֿ , the other vowel-points as common. The accents appear to be the same as the Printed Books, but the Ten Commandments are accented with Single Accents, one word excepted, whereas the Printed Bibles use double accented. Deut. ch. 23, v. 2, this has בְּבָאֵי in the text for בְּבָאֵי most commonly in the Printed Bibles. Josh. ch. 21, between v. 35 and 36, two verses are inserted with the names of 4 Cities of Refuge of the Tribe of Reuben... There appears no date to this M.SS. that can be depended on. Tis however highly probable that it was wrote before the Books of the Bible were divided into chapters. According to M^r. Prideaux Cardinal Hugo introduced chapters in the Latin Bibles in the 13th century, and Rabbi Mordecai Nathan [generally known as Isaac ben Kalonymos Nathan] finished his Hebrew Concordance in 1445. Soon after tis likely it took place among the Jews as R. Nathan made up of chapters in his Concordance.” ‡

Under *N.B.* Kennicott further noted that in Isaiah xxxiii. 1, the present MS. reads: $\text{וְלֹא בָנְרוּ בּוֹ}$, whereas in the printed text the reading is: $\text{וְלֹא בָנְרוּ בָךְ}$, and that in ch. lv. 4

† The peculiar orthography is only partially reproduced here.

‡ Compare the section dealing with chapter-division in C. D. Ginsburg’s “Introduction to the Massoretico-Critical Edition of the Hebrew Bible” (London, 1897).

in the same Book the MS. has the word בָּנְיָר twice.

Another paper-sheet attached to the volume contains a letter addressed by Kennicott to Mr. Simpson, the then owner of the MS., in the course of which he says: “I shall celebrate in the most grateful manner your public spirit and generosity. I will take the utmost care of it [*i.e.* the present MS.]; and it shall be returned, in 12 months, to the person in London you appoint to receive it.”

The letter is dated: Oxford, March 4, 1770, and is primarily addressed to “the Rev. Dr. Cooper, President of King’s College, New York, in America,” as it was through Dr. Cooper’s good offices that Mr. Simpson agreed to lend Kennicott the MS.

Both covers of the binding have on the outside in gold: “Joseph Simpson, New York, America.”

On fol. 1a is a short list of books in late cursive writing, the works named including $\text{מְרַכְבֵּת הַמִּשְׁנָה}$, מִוְרָה נְבוּכִים , סֵפֶר כּוֹזָרִי .

1141.

Or. 5976.—Vellum, about $8\frac{3}{8}$ in. by $6\frac{5}{8}$, consisting of 31 leaves, the number of lines to a full page being for the most part 24, but a considerable proportion of pages have only been partially used. The original Hebrew foliation on foll. 1—19 shows that one leaf is respectively missing after foll. 1, 7, 18 (כב—א , but ב, ט, כא wanting). The remaining leaves, of which fol. 22 *sqq.* originally followed fol. 19 (כב), have no Hebrew foliation. Italian cursive and square character, in the handwriting of Joseph Rieti (see farther on), dated A.M. 5381—5390 (A.D. 1621—1630). Some few portions are in Italian (language and script).

A communal register of the Jewish inhabitants of Lugo in Italy, recording certain

matters of administration, finance, &c. The entire contents might, notwithstanding their defective condition, be found worthy of publication. In the present description some extracts will be given with the object of indicating the nature of the entries.

The title (fol. 1a) is:—

קהל קדוש לוגו יצו, to which a later hand added at the bottom of the page: משנת שפ"א והלאה

The heading of the first entry is:—

קאפיטולי
מאנשי קק' לוגו יצו כפי הריפירמה חדשה שנעשה
בניהם ביום ר"ח ניסן ה'שפ"א ל"א

Beginning (the entry originally occupying three leaves, of which the middle one has been lost):—

ראשונה: הדבר יצא בהסכמת כלנו להעשות א' קאסיטא וכל א' מאנשי הקק' יחוייב לשים בתוכה בערך ואופן אשר נבאר לפנינו בעה' היינו שכל איש ואשה יהודי או יהודית הנרים פה לוגו אשר ימצא תחת ידו וברשותו בארץ הלזו עד סך אלף סק' ועד בכלל בין במעות מחושבים או בעסקי סחורה או שום מין פרקמטיא בין מטלמלים ותכשיטים ואבנים טובות ומרגליות או איזה מיני הפץ שדעתו למוכרם וכן עסקי רבית על המשכונות וכן כל מיני אמנות ואשראי מאיזה מין שיהיו בין העשויים כבר בין העתידים להעשות פה לוגו יהיה החייב תושב או חיצון בין בשטר בין בכתב בין בע"פ ובין הקפת השלחנות הנקראים ליטרי' רקאמביו הכל כפי מה שיעריכם בעליהם בהין צדק שלו הן בעד הקרן עם הריוח שיעלה עליהם הן מהקרן לבד הן פחות מקרן יחוייב היהודי ההוא או היהודית להכניס בתיבה הנ"ל ומיוחדת לכך לערך מן לכל אלף סק' כארבעה ליט' הסק' מט' רוכאנייה

The missing leaf contained the latter part of paragraph 1, paragraphs 2—5, and the beginning of paragraph 6. The seventh paragraph, which begins on fol. 2 (originally 3), after giving the name of טיראצינו as גיזבר, and describing his relation to the

קאסיטא with regard to the following passage:—

אלה הדברים שיקבל עליו כל הנכנס לשים בקאסיטא: הנני מקבל עלי על דעת כלכם בלי ערמה ובלי מרמה על הין צדקי ועל בריתי אשר הושם בבשרי ועל אמונתי שאני מאמין ב"י אלהי ישראל שאני עתה נושים בתיבה הזאת מה שאני חייב להכניס בה ע"פ ההסכמה שנעשית ביום י"ז ניסן ה'שס"ה [A.D. 1605]

The provision added immediately after is: והוא בעצמו יכניס בתיבה המעות ולא יחוייב לגלות מספרם

The entire number of paragraphs was 10, and the subscription (end of fol. 2b) runs as follows:—

ואני הצעיר יוסף ריאטי סופר ומשרת קק' הנ"ל העתקתי הקאפיטו' מהסכמת אנשי הועד שנעשו מחדש ניסן שפ"א ל"א

On fol. 3b are given the names of the twelve leading men of Lugo (beginning with גדליה טיראצינו acting as secretary) who were to serve as members of the Committee (ועד) during the year beginning with Nisān, A.M. 5381, and ending with אדר, A.M. 5382, a three months' period of service being respectively assigned to each of the four sets of three (styled כמונים) who made up the number twelve.

Six men out of the twelve had, as is explained at the beginning of fol. 3a, belonged to the old ועד, and the other six were called להשלים למניין שנים עשר (beg. of fol. 3b).

Fol. 4a contains a document in Italian, with the following Hebrew heading:—

טופס הסקריטו עשו כל אנשי מע' הקק' מקצה אל שארית הועד ישן להלות פניהם שמחדש יסדרו סדר הקסיטא והממונים לצורך תקון הכללות וטופס התימותיהם שהתמו אותה ביום (date in Italian: 6 Jan., 1621).

On fol. 4b is another document in Italian, headed as follows:—

טופס הסופליקה עש. מע' אנשי הועד אל מע' ההשמן יד"ה בעד הרשות וכו'

The signature of the rescript referred to in the heading is: I. Card¹ Serra Leg. It was given at Ferrara on the 24th of January, 1621.

The names of the communal representatives, in each case three (with the exception of the entry on fol. 15*b*, which only contains two names), in active service for three months at a time from the period beginning Nīsān, שָׁנָא, and ending Adar, שָׁנָא, are given on foll. 5*a*, 6*b*, 12*b*, 15*b*, 17*b*, 19*b*, 22*a*, 22*b*, 23*a*, 23*b*, 24*a*, 25*a*, 25*b*, 26*a*, 26*b*, 27*a*, 27*b*, 28*b*, 29*a*, 29*b*, 30*a*, 30*b*, 31*b*.

There are, however, gaps in the record, occasioned in some cases by the loss of leaves (certainly so in the case of the lacunae after foll. 1, 7 and 18, noted in the external part of the present description), and in others apparently due to some failures in the communal arrangement or to accidental omissions.

The entries are in most cases followed by some account of the decisions officially arrived at during the period concerned. The records become, however, brief towards the end of the register, and in some cases the bare list of three names is all that is given.

Among the special occurrences referred to are the following:—

In the month of Elul, שָׁנָא, an attempt was made by Aaron of Fano and another member of his family to force Jacob and Raphael מפורלי to deliver up the chest of communal funds which had been deposited with their late father Solomon Joseph Hayyīm of פורלי (one of the twelve elected at the beginning of שָׁנָא). The ועד sided with Jacob and Raphael מפורלי. [Fol. 7; apparently incomplete at the end, but the matter is again referred to on foll. 8*b*-9*b*.]

At the end of October, in the year שָׁנָא, the ועד resolved to lend a sum of סק' אלף to the town-councils of Lugo and פוסיניאל.

Among the documents relating to the transaction is one in Italian, with the Hebrew heading: הסופליקה עשו מע' הצבור בעד פלאציטו. This document is followed by the "Rescritto" relating thereunto issued by the חשמן referred to (Car. Serra Leg^o). [Foll. 10*a*-11*a*, and fol. 16*a* *sqq.* (this part being headed: פרעון אלף סק').]†

On the 25th of השון in the year שָׁנָא a question arose as to the burial rites of Justina גאליקו who had just died, her husband, Samuel גאליקו, having forfeited his claim on the community by his refusal to pay in his share into the communal chest. The difficulty was settled by Samuel גאליקו depositing a sum of money with יוסף ריאטי (secretary of the ועד) as a pledge of his consent to any decision regarding him at which the community assembled in counsel may eventually arrive. [Fol. 11*b*.]‡

In the month כסליו of the year שָׁנָא there arrived a rescript from the Pope addressed to the Papal Legate at Ferrara, granting permission to the Jews (of Lugo and other Italian cities) to continue their residence in the country, and securing to them for an indefinite period the protection they had previously enjoyed. The scribe had intended to write out a copy of the rescript, but finally omitted to insert it, leaving half a page blank after the heading: טופס הכתב. [Fol. 28*a*.]

The following entries may finally be referred to:—

On fol. 13*a* is given a list of eleven documents or collections of documents (headed:

† Another loan (of 1000 ליטרין) made to the town of Lugo is recorded on fol. 31*a*.

‡ As recorded on fol. 12*a*, the decision subsequently arrived at was to the effect that Samuel גאליקו was to pay 12 ליטרין, with the proviso, however, that that payment should not entitle himself or any member of his family to the rites of burial or any other further benefit from the community.

that were for the most part in the safe-keeping of Joseph Rieti, secretary of the ועד. The title of the first is: 'קאפיטולי ישנים שנתחדשו גורותיהם חדש יינא': שפא' בסופליקה חדשה שעשינו אל מע' החשכין סרא רשות מאת מע' החוקר עד: קשור†; and the last: השרייות שהוא פרטי לאותם הנקובים בשם בו הושג מכינו ביום ה' אפרילו שפב בעד א' שנה תמימה והנו ליד כמה יעקב פורלי

On fol. 13b is a record of an arrangement made to provide bread for fourteen needy recipients (the entire number of persons in the households being 42) during part of the year שפב, which was a שנת בצורת.

On fol. 20b begins an account of a meeting held by אנשי הועד במקל לונד on Wednesday night, לילה הראשון של חה של סוכות, for the purpose of discussing the financial position of the community, which was then—as, indeed, was very often the case—far from satisfactory (in ll. 5-6: ובפרט לעת כזאת אשר הגיע תור וזמן: לשלוח השליח כוזמן כאת קק צינמו)

In connection with the arrangements made at the meeting, it is stated on fol. 21b that 100 סק were sent by the ועד of Lugo to R. Benjamin, who was chosen by the community of צינמו to represent the Jewish interests at Rome (ע"ע הקיום), i.e. for the sake of the continuance of the Jews in the country).

Among the other contents are regulations regarding the preparation of מצות, the payment of arrears of salary that had been owing to the שוהט, R. שלמה מונטאלנוטו, and lists of subscribers, at different times, to funds needed by the community.

The last entry begins as follows:—

זה יצא ראשונה כהם‡ בליל מצשק יט ימים לחדש טבת כראות ההכרח למצוא מעות להוציא הן

† קשור translates Legatus (or Italian: Legato), as if the word were Ligatus (Ligato).

‡ I.e. of the members of the ועד serving in the months שבט אדר of the year ש'ן.

לפרוע החובות שיש לקק בעד דורון ההגמון . . . הן לעשות הוצאות . . . אשר כהיום הזה רבו כמו רבו ההויות מהם נגדנו ולרדוף אותנו ולהלחם בנו לעלות בין הארץ וכו'

1142.

Or. 6236.—Leather sheet, measuring about 4½ in. by 4 to 4¼, and containing 10 lines of Hebrew square writing, apparently belonging to the eleventh or twelfth century. Badly mutilated in the centre. It was found in a collection of Coptic fragments brought from Egypt.

The contents are as follows:—

אבות וגם לבנים זקנים וגם נערים
יספרו לעולמים גבורות מלכותך כי
אתה אלהנו כ . . . וקדוש†

או נפש פקוד . . . ד יוצר ורואה
אל זאת איד
תחטאי תחטאי
ומשלג ת[לביני]
ועוד לא תחטאי . . . די ולא
תחטי‡ עוד תעלי למעלה ואם
לא תביעלי מעל

1143.

Or. 6287.—Seven strips of vellum, the first five containing four columns each, and the two last five and three respectively. The height is about 8½ in., and the number of lines to a column is 15. A separate strip containing one column is rolled up with the MS. Apparently eighteenth century.

A roll of the Book of Esther in Spanish, agreeing with e.g. the version contained in

† So apparently to be read; in the MS. וקרור.

‡ The scribe, probably copying from a damaged piece of writing, wrote תוצנדי, making זצ of ח, and נד of ט.

"Biblia en lengua Española," &c., printed at Amsterdam, Anno 5486 (A.D. 1726). The separate strip contains a Spanish translation of the Benedictions used at the ritual reading of the Book on the feast of Purim.

1144.

Or. 6301.—Vellum, about $5\frac{7}{8}$ in. by 5, consisting of 29 leaves, with 16 lines to a page. Greek (?) square writing of apparently the fourteenth to fifteenth century. The first leaf is badly damaged.

[אבות] סדר פרקי, provided with (very faulty) vowel-points, and exhibiting a number of variant readings, of which the most remarkable is the occurrence of **בן שלש לאותיות** in the last paragraph of the fifth פרק. This reading seems, however, to be a late unauthorized addition, possibly by the scribe himself. Among the copyist's blunders is **יצא** (by a kind of dittography), instead of **רשע** at the end of the paragraph beginning **ארבע מדות בדיעות** (fol. 20b) in the fifth פרק.

After **ואומר קדיש** is the direction: **ואומר קדיש**. In the **קדיש** thus introduced is the reading:—

וימליך מלכותיה ויצמה פורקניה ויקרב משיחיה
ויפרוק עמיה

At the end:—

תם ונישלם סדר פרקי אבות • בעזרת רוכב ערבות •

1145.

Or. 6302.—An oaken board, measuring about 4 ft. $5\frac{1}{2}$ in. by 9 in., and being about 1 inch thick. It had been fixed, together with one or more supplementary boards, over the doorway (on the inside or outside) of the ancient disused Synagogue in Old Cairo†,

† For some account of this Synagogue see E. N. Adler, **גנוזי מצרים**, pp. 1-2.

and brought to England in 1897. The nails, five in number, by which the board had been fixed up are still in the wood.

It contains an incomplete inscription of two incised lines as follows:—

שמע ישראל יי אלהינו יי אהר ואני ברב הסדר
(Deut. vi. 5 and Ps. v. 8) [חזה] אבוא ביתיך אשת[חזה]
עובדיה בר יפת הידוע אבו אלמעאלי האלהים יהלף
עלוי . . .

For what special reason the name of Obadyah b. Yefeth Abu'l Ma'ālī has been incised on the board does not appear. The remaining part of the inscription may have supplied such. He must, however, have been a prominent benefactor of the Synagogue in one manner or another. It will be remembered that the family of Maimonides' second wife bore the name Abu'l-Ma'ālī, and the board may belong to the twelfth century, if not to an earlier period.

Three straight lines have been cut into the wood over the inscription, two between the two lines of incised writing, and one under the inscription.

There is also a small fragment of a board with some letters in relief, but nothing can be made out now, as several of the few extant letters are broken. This piece has now been fixed on to one end of the board here described.

1146.

Or. 6356.—Paper, about $7\frac{3}{4}$ in. by $4\frac{3}{4}$, consisting of 16 leaves, with 39 to 44 lines to a full page. All the leaves are on guard. The MS. is defective at the beginning and the end. Oriental cursive character, written at Cairo A.M. 5443 (A.D. 1683).

A communal register kept by a secretary of the Cairo Jewish Community, and mainly

consisting of documents relating to transactions in property and records of marriage contracts.

Fol. 1a begins with the end of a document relating to property, bearing the date שבעה ימים לחדש שבט שנת התמג. The signature (copied, of course) is: ה' שלמה כומך הסופר יצו; the first עד having apparently been in this case, as, indeed, throughout the MS., the scribe himself.

Special reference may be made to the contents of the following two documents:—

1. The last entry on fol. 1b, in which provision is made for the establishment of a fund for the support of תלמידי חכמים תופשי in Cairo (פה מצרים), and Jerusalem, Hebron, and Safed, two thirds of the money to be set aside for the first-named city, and one third for the other three. The signatures (copied by the scribe) are במהר מרדכי הלוי, במהר ישראל רומאנו, and במהר משה ויטאל.

2. The last entry on fol. 4b is concerned with the heavy additional imposts that threatened the community at that time. The document begins:—

לאשר ראתה עינינו חמת המציק והמעיך אשר כונן להשחית ולהתעיב עלילה ולהטיל הטלה נוספת בברגא וכסף גולגלתא עודפת על משפט המלך והחוק הנהוג והיא גזרה שאין רוב הצבור יכולים לעמוד בה ונפיק מניה חורבא כי כשל כה הסבל וכו'

Farther on:—

אשר על כן קמנו ונתעורר . . . כלנו יחד כאיש אחד חברים להשתדל בכל עז ותעצומות . . . לחלות פני נדיבי עם אלדי אברהם . . . לעמוד לימין העניים והאביונים לגדור הפרצה הזאת מעלינו והרשות נתונה בידם להוציא ולפור עד כדי סך פ' להפר עצתו ולבטל מחשבתו וכו'

The date (A.M. (5)443) is indicated at the end by שנת לכל אשר יקראוהו באמת, the place being (as throughout the MS.) Cairo.

Last extant words of the MS. (in a document relating to a case of שותפות):—

מיום שנברא העולם עד היום והיום בכלל[ל]

The name שלמה כומך הסופר (or without דכופר) occurs several times at the end of a document as עד שני. The other names of persons acting in the same capacity are: אלעזר איזמיראלדא; נפיש ברוך; אברהם הכהן; יצחק מאגורו; חוקיה אשכנזי; שלמה הלוי סכנורי; בצלאל תמים; כנהם (? עיצו or עיצו); דניאל נחום; אברהם (? מינרא or מינרא); יום טוב הכהן; יצחק יונה; וונפראדו (?) and עמנואל כמרארי (?); שמעון רייאש (under the same document, fol. 9a); יאודה; יצחק רעואל הסופר; יאודה הלוי; לרות (?); חזן לוי; יעקב אישטיליא; משה קשטרו; מרדכי געבאס; יעקב טייב ידיע אג; משה גומץ; יאודה . . . ; ריווש.

1147.

Or. 6357.—Paper, about 8¼ in. by 5½, consisting of 74 leaves (all on guard). The page is divided into two columns, the number of lines to a full column ranging from 30 to 39. Italian Rabbinic writing of the seventeenth century (for specified dates see farther on).

[Bought from Messrs. RAFFALOVICH & LIPKIN, April, 1902.]

I. A Concordance of Rabbinical terms by Samuel Siriro. Fol. 1a. Autograph.

First entry:—

אב ש"ע סי' ע"ה וכו'

Second (more extensive) entry:—

אבירה ומציאה הרמב"ם ה' גזילה ואבירה פ"א וכו'

Beginning of the last entry (apart from an addition that follows):—

תקנות תקנה שיש ריוח לזה והפסיד לזה . . . תרומת הדשן שכ"א

The part treating on the letter כ is followed (fol. 29b—32b) by a section headed: כללים כן: הדינים כפי הסימנים של שלחן ערוך

Beginning:—

דברים שאינם מצויים כגון בהמה שחבלה בהברתה או דברים שאין בהם הסרון כים וכו'

Included are הלכות הלואה, הלכות עדות, הלכות חזקת קרקע, גביית מלוה, הלכות שבועה

הלכות בכור, הלכות כיתנה, הלכות אונאה, שותפים, and הלכות פקדון, besides some notes without a special heading.

At the end of this section:—

הצעיר המחבר שאל סיריו יום ב' ד' בסיון שנת
שצ"ב לפ"ק

II. A section containing Rabbinical notes on various subjects; possibly all in the handwriting of Saul Siriro, though showing different styles. Fol. 61b.

The first note, occupying col. 2 of fol. 61b, is headed תקנה, and begins:—

דע כי בענין תקנה שתקנו ראשונים ענין התקנה
מבטלת הלכה בדיני מימונות ודנים ע"פ התקנה ודע
ג"כ שמתנת ש"מ ומתנה לאחר מיתה הכל שוים ודע
כי הרא"ש ז"ל חלק עם הר"י ישראל ז"ל בשאלותיו על
אשה שנתנה לבעלה במתנת ש"מ וכו'

There follows a piece headed: פרק השיעורים, and beginning:—

חמישים כסף דאונס ומפתה הם ל' אוקיות במשקל
נארבי של כסף טוב במשקל של עיר פאס יעה

Foll. 62b, 63a are occupied with notes bearing on divorce and other matters relative to married life, followed by other brief entries dealing mainly with coin values.

First note:—

מי שגירש את אשתו ע"מ שלא תנשאי לפלוני
ונשאת לאחר ונתאלמנה כמנו או נתגרשה והזרה
ונשאת לאותו שנאסרה עליו וכו'

The last:—

כל אמות שבתלמוד סתם הם ו' טפחים והטפה ד'
גודלים • כל ככר של חול ששים כנה . . . והכנה הוא
ליטרא למשקל קולוניא וכו'

III. A series of דינים (in the handwriting of Saul Siriro, the compiler) on divorce, the law of levirate, and קדושין, &c., collected from various authorities. Fol. 64a.

First entry (belonging to a section headed: דיני נטין וגירושין):—

אשה אנוסה שנתגרש' כבעלה שהוא גכ' אנוס ועדי

כתיבת הנט' וקיומו ומסירתו כלם אנוסים דין זה עיין
אותו בשאלות הר"י יצחק בר ששת זלה"ה שאלה יא'

The principal headings of the subsequent section are:—

שאלות הרב רבי שלמה הכהן זלה"ה אשר יש בידי
שהם הקטנות.

דיני שאלות הר"י קולון זלה"ה.

שאלות המיוחסות להרב"ב.

שאלות להרב רבי משה אלשקר זלה"ה.

שאלות הרב רבי אליה הכהן זלה"ה.

שאלות הרא"ש זלה"ה דשייכי לגטין וגירושין.

יש בידי פסקי הר' מנחם מרקנאטי ויש בהם אלו
הדינים דשייכי לגטין.

שאלות הר' דוד הכהן זלה"ה.

שאלות להרשב"א זלה"ה מן הדפוס אשר בידיו.

שאלות הרב רבינו מאיר בר ברוך זלה"ה והן מן
הדפוס בידיו.

וזה מזה שמצאתי כמהר"ל ז"ל והן מן הדפוס בידיו.
עוד מצאתי בפסקים שלא היה תחלת הספר בידיו.

דינים הנמצאים מהר"י יעקב וז"ל זלה"ה.

דיני הליצה להרא"ש ז"ל ודיני יבום.

להר"ב זלה"ה.

תשובות הרשב"א זלה"ה.

תשובות הרמב"ם זלה"ה.

הר"י קולון.

פסקים של רבינו ישראל בעל תרומת הדשן.

דיני קדושין בשאלות הרא"ש זלה"ה.

שאלות הרשב"א זלה"ה.

דיני עדות אשה להרשב"א ז"ל.

דיני עדות אשה בהרא"ש זלה"ה.

תרומת הדשן לעדות אשה.

בענין אסור אשה כו"ש הר' דוד הכהן זלה"ה.

At the end:—

חוברו אלו הקונדרים ע"י אני הצעיר שאל סיריו
וחתום החכם † הנז' שנת חמשת אלפים ושלש מאות
ושבעים בחדש אלול

† The construction is difficult, nor should one expect the writer to speak of himself as החכם; but the style of writing used in other parts of the MS. shows that the reading given above is correct.

1148.

Or. 6358.—Two paper leaves, measuring about $8\frac{3}{8}$ in. by $5\frac{3}{4}$, with 28 lines to a page. Spanish Rabbinic writing of apparently the early part of the fifteenth century.

[Bought of Messrs. RAFFALOVICH & LIPKIN, April, 1902.]

Part of a letter containing a Halakhic disquisition on a passage in כתובות addressed, according to the entry on the margin of fol. 1a, by הסדאי (i.e. Tudelensis)† to שלמה נר

Beginning:—

אדון וגביר אב להכמה ולבינה אותותיך ראיתי מובאות לי ולנשא אחי יצו היו בעיני למאורות • פי פערתי למלקוש ולטלם כטל אורות • וכו'

A few lines farther:—

ואשר נכספת נראה המשא שבינך ובין כורינו הר' נסים נר' ללבן האמת אשיבך מלים אם תלמידי חכמים מנצחין זה את זה בהלכה • אני כה לי ליפול לשלח ברשת ברגלי ועל שבכה • ולהכניס ראשי בין שני הרים גדולים דנפקי זיקוקי דנור מפוכיה דמר לפוכיה דמר • וכו'

Farther on:—

אכתב לך כיעוט מועד היה לפני במה שכתבת לכורינו הרב נר' ובמה שכתבת אל הנבון החכם דון הסדאי נר'

The substantial portion of the communication begins in the middle of the first page as follows:—

כתבת האדון השלם נר' בכתבך לחכם דון הסדאי קרקא'‡ נר' וזה לשונך • אכתב לך דבר קמן בריש כתובות נתחבטו בו הראשונים זל ולא ראו הדרך עד שקמתי זבוב קטן וביארתי אותו • מפני מה אמרו בתולה נשאת וכו' מריה דאברהם וכו' פי' שמע רב יוסף דברים אלו ושכה ביאורן וכו'

† Not, of course, Benjamin of Tudela; for the approximate date of the communication see the end of this description.

‡ For קרשקאש.

The strictures of טודילא begin as follows near the end of the page:—

וכה שנסתפק לי על זה הפי' אודיע אל כבוד חכמתך ועמך הביאור • פתח דברך רב יוסף שמע דברים אלו ושכה ביאורן • נראה מדברך שרב יוסף לא שכה אלא ביאור הדברים וזה תימא שהרי עיקר הדבר שכה וכו'

On fol. 2a is a reference to a שכועה which came מיסודו של הרמבן זל למדתיה ולא בדבריו

On fol. 2b:—

עוד ראיתי מה שכתבת לכורנו הר' נסים נר' בסוגית פתח פתוח אך מה שהשיב אליך ומה שהוספתה לכתב אליו שנית לא ראיתי אבל הגיד לי הרב נר' פה אל פה מעט מדעתו בקצרה ראשי פרקים ואודיע אל כבוד מעלתך מה שגל לעניות דעתי • תחלה גל ביאור בקצרה‡ קושיא שלישית מתוספות רבי' שמשון זל וכו'

Last extant words:—

ואכ עכ הזכרים הנולדים מן המעיברות מיעוטא נינהו

The date of the letter is fixed by that of Hasdai Crescas (see the fourth extract given in the present description), who flourished at the end of the fourteenth and the beginning of the fifteenth century.

1149.

Or. 6359.—Five paper leaves, fol. 1 measuring about $11\frac{1}{8}$ in. by $7\frac{3}{4}$, and foll. 2—5 about $11\frac{3}{8}$ in. by $7\frac{3}{4}$. There are 27 lines on fol. 1a and 26 on fol. 1b; and the number of lines to a full page in foll. 2—5 is 33. Two different Yemenite hands (square writing) of apparently the eighteenth century.

[Bought from Messrs. RAFFALOVICH & LIPKIN, April, 1902.]

I. A Midrashic Commentary on Ps. xxx. Fol. 1.

† The letters of this word are marked by dots, which are apparently tantamount to *dele*.

Heading:—

ליקוטים מהמדרשים וקצת נופך משלי מנחת עולה
למדרשים ויורד לעני

Beginning:—

מזמור שיר הנזכר . . . למה הוצרך לומר מזמור
ושיר . כנגד בית המקדש שלמעהל מזמור ושיר כנגד
ביהמ"ק שלמטה

End:—

עוד רא' הפכת מספדי למחול לי וגו' משהרבה
ירושלים ערבה כל שמחה וגילה . מהו ערבה חשכה . . .
וכשיבנה הקב"ה את ירושלים . . . הוא מחזיר לתוכה
את כל השמחה שנ' כי נחם ה' ציון . . . תודה וקול
זמרה . ותר' מעלי תודתא וקל דמשבחין . משוררים .
בחיינו ובימינו אמן כ"ר

II. An Arabic translation of Levit.
i. 1—vii. 38. Fol. 2a.

It differs a good deal from the version
known as that of Sa'adyah Gaon, but it may
nevertheless represent a recension of the
same.

Beginning:—

תם דעא אללה למוסי' וכאטבה מן כבא אלמהצ'ר
קאילא: כאטב בני אסראיל וקל להם אי רגל קרב
מנכם קרבאנא ללה מן אלבהאים פמן אלבקר ואלגנם
תקרבו קראבינכם

End:—

ה'זה אלשריעה לאלצעירה ולאלהדייה . . . אלתי
אמר אללה בהא מוסי' פי גבל סיני וקת אמר
בני אסר' אן יקרבו קראבינהם ללה פי בריית סיני:

On fol. 4a (end of the pericope ויקרא) is
the Masoretic entry:—

קא פי' סי' רעואל†

There are some marginal notes.

1150.

Or. 6361.—Paper, about $8\frac{1}{4}$ in. by $6\frac{1}{8}$, con-
sisting of 96 leaves, with 25 lines to a page.
There is a Hebrew foliation, which may be
contemporary with the MS., though it is in

different ink. The text of the first leaf is
slightly damaged, but in the other cases the
damage affects the margins only. An oriental
Sefardi hand of the sixteenth century.

A collection of Rabbinical discourses com-
posed mainly by Solomon al-Ḳābiṣ.

The order of the discourses is as follows:—

1. שלשה היו (fol. 1a). Beginning: באותה עצה בלעם שיעץ נהרג . . . ק' איך היה יתרו
כ" שנים ואיוב ג" וכו'

2. והיה (fol. 3a). Extended heading: שבת הגדול ערב פסח והסכמתי לדרוש השבת שלפניו
הנושא אביב קלוי באש וכו'. Beginning: פ' ויקרא

3 (fol. 12a). פרשת ויהי להחכם השלם הה"ר יוסף. Beginning: למה
פרשה זו סתומה וכו'

4. וישב (fol. 21a). Beginning: ישראל בשמים . . . יפה עניותא לישראל וכו'

5. (fol. 27a). Beginning: פרשת לך לך מהר"ן ול†
ויאמר יי' אל אברם לך לך . . . דעת קצת המפרשים
כי היה זה באור כשרים

The discourse (or part of a longer dis-
course) ends on fol. 31a, where, at the
conclusion: עד כאן מהחכם הנ"ל, and foll. 31b—
37a are occupied with Midrashic disquisi-
tions on other topics (the larger portion on
מנין שה"ב מניה תפלון)

6. דרוש להרש"אל הלוי (i.e. Solomon ha-Levi
al-Ḳābiṣ; fol. 37a). Beginning: לבו לקרבה
אל המלאכה אשר נשאו לבו לקרבה . נשאו לבו
לקרבה וכו'

At the end of fol. 48b is the entry מהר"ב ולה"
; עד כאן תם ונשלם; but the two
following sections (1. בראשית רבה . קץ שם. 2. להשך וכו'
אלה מסעי . . . ראה כח ההבטחה וכו'). appear to be attached to the same דרוש.

7. דרוש להחכם (without further specifica-
tion, but no doubt also by Solomon al-Ḳābiṣ;

† Read רעואל (numerical value=111).

† Nissim b. Reuben Gerondi?

fol. 50a). Beginning : האנשים האלה שלמים הם :
לאמר האנשים האלה שלמים הם וכו'

The margins of foll. 50a-51a are filled with notes.

8. (fol. 54b). מאמר להחכם הר"י גאקון † ולה"ה. Beginning : אל תשמחי אויבתי לי כי נפלתי קמתי : ועם זה יבואר המאמר : End : תכף לנפילה קימה וכו' היטב מהרש"אל הלוי

9. (fol. 72a). Beginning : ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים . . . שפטים משונים זה מזה

10. A number of Midrashic disquisitions (fol. 80a) beginning : בראשית רבה : ר' חנא בר . . . חנינא ור' נתן בר חמא אמר [ו] ראוי אדם הראשון שלא יטעם טעם מיתה וכו'

Over this is written : הנראה לע"ד כתבתי נאם : הצעיר יצחק ׳ אלצייג, apparently referring to what follows, and at the same time showing that Isaac ibn al-Sā'igh was the scribe (and compiler?) of the present MS.

11. לקושי מגילת אסתר (fol. 92a). Beginning : ויהי בימי אחשורוש . . . כאשר תקראנה לעם היושבים תחת מכשלת מלך עוברם (?) אליו מדרך שביה וכו'

On fol. 93a :—

חור כרפס ותכלת וכו' פי' החכם הר"י מאיר עראמה ז"ל שהשתדל זה להמציא במשתה ההוא ערבות כל חוש כה' חושים וכו'

In commenting on Meir Arama's interpretation, the scribe says lower down on the same page :—

הן אמת כי אם קדמוני ברכים והייתי בזמנו ז"ל הייתי שואל מהכמותו הא תינה הציצרות וקול שופר כי אפשר שיועילו או שיוקו אבל כה המונע שלא יהיה לשם אבי כל תופש כנור ועוגב וכו'

The compiler subsequently refers to what he had heard from one of Meir Arama's pupils regarding the true bearing of the interpretation quoted.

† In Steinschn., Bodl. Cat., col. 2993 : "et Joseph laudat. A. 1529 a Sal. Alkabiz ap. Ghironi, p. 134, n. 17 (אוצר נהמד, ii. 148)."

The end with a comment on נמכרנו (vii. 4), the concluding words being : אם כן אין זה מדה כנגד מדה שזה לעבד וזה להרג ואבדו

The scribe then wrote :—

עכ' מצאתי כתוב בשם גאוני עולם ורובו מהחכם הר"י שלמה אלקבץ נר"

The use of נר" after the name of Solomon al-Kābiṣ points, unless it was written down carelessly, to the MS. having been written in his lifetime (on the uncertainty of the date of his death see Steinschn., Bodl. Cat., coll. 2279-80).

In the later entry of authorship on the margin of fol. 1a, ולה"ה is written after the name of al-Kābiṣ.

1151.

Or. 6362.—Paper, about 7½ in. by 5½, consisting of 104 leaves, with 39 to 44 lines to a full page. Defective at the beginning, after fol. 68, and apparently (*vide infra*) also at the end. A number of leaves are more or less badly damaged, particularly in the second half of the MS., where also in several cases the writing has partly worn off through damp. Sefardi oriental cursive writing of the end of the seventeenth or the beginning of the eighteenth century.

The greater portion of אבן לבנה and a considerable section of אבן הילד, both being constituent parts of אבן סופרים by Abraham b. Levi Conque, who composed the work late in the seventeenth century.

Compare the printed text of אבן סופרים (Amsterdam, 1704).

The MS. begins (in אבן לבנה of דרוש א') : וכאשר השלים דברי מוסר אמר : ועתה בנים וכו' (printed text, fol. 1b, near the middle of col. 1).

This part of סופרים אבק ends on fol. 68b with the first page of the דרוש 15th (numbered 16 in the printed edition).

The (mutilated) next page begins with a fragment of the דרוש פר' בראשית on דרוש, אס הילר, and the MS. ends with the דרוש on ויהי belonging to the same part of the work.

Whether the scribe continued אס הילר or intended the MS. to conclude with the דרוש on ויהי cannot now be positively ascertained. The likelihood, however, is that the volume was originally much longer than it is now.

No part of עונת רצפים, which in the printed edition stands between אס לבנה and אס הילר, is included in the present MS.

1152.

Or. 6363.—Paper and vellum, about $8\frac{3}{8}$ in. by 6, consisting of 71 leaves, with 21 lines to a page. There is a Hebrew foliation beginning with ו on fol. 1, and ending with ע on fol. 71; but it is now impossible to say what the leaves that were numbered ה-א contained. There are six quires, marked by catchwords at the end, of 12 leaves each (the two outer and two inner ones being vellum), with the exception of the last quire, which only has eleven, the scribe not having found it necessary to include the last (vellum) leaf. A good Spanish Rabbinic hand, dated Marḥeshwān, A.M. 5250 (A.D. 1489).

ס' הליכות עולם, a work on Talmudical methodology composed at Toledo, not long after 1467, by Yeshūah b. Joseph of Tlemsan for his patron Don Vidal b. Labi (לביא).

If Steinschneider's conjectural date of 1490 for the editio princeps (Bodl. Cat., col. 1392) be correct, the present MS. would be about contemporary with it; but it may be worth noting that וַל after the name ר' in the heading is only used in the MS., the likelihood thus presenting itself that

the editio princeps appeared (or, at any rate, that the printing of it was begun) before the author's death, whilst the copy of the present MS. (the text of which is practically identical with that of the edition) was made later.

The title on fol. 1a (apparently contemporary with the MS. itself) is: ס' הליכות עולם : כללי השם

The colophon of the MS. is:—

נשלם זה הספר יום שני כ"ב יום לחדש מרחשון שנת חמשת אלפים ומאתים וחמשים ליצירה ונכתב למשכיל ר' נסים ויבאש יצ"ו השם יזכהו להגות בו ולבניו ולזרעו אחריו אמן

Over the colophon is written in another hand and different ink: בעיר טילטלא.

There are some marginal notes on foll. 4, 5, and 6.

The paper fly-leaf at the beginning and also that at the end (neither of them included in the foliation given above) contain some late entries of accounts, &c.

1153.

Or. 6364.—Paper, about $8\frac{1}{8}$ in. by $5\frac{1}{4}$, consisting of 53 leaves (all on guard), with 23 to 25 lines to a page. The MS. is defective at the end; a number of leaves are more or less damaged, and the ink is in many places partly worn off. Sefardi Rabbinic writing of apparently the fourteenth century.

A Commentary on the Book of Job by Abba Mārī b. Aligdor. See Neub., Bodl. Cat., 343⁴ (also end of col. 1151: Additions and Corrections); Steinschn., Hebr. Übers., pp. 508, 312. There are also MSS. at Parma (De Rossi cod. 1372) and Paris (no. 272⁴).

Heading:—

פירוש איוב
ל[הרב] הגדול הפילוסוף ר' אבא מרי בר אליגדור
יעלם המכונה נאשתרוק דין נגרי יצ"ו

† The reading in the Parma MS. (see Neub., col. 1151) is דשן נגרי.

Beginning of introductory part:—

ספר איוב כתבו משה אם היה ולא חברו ואם לא היה כתבו וחברו על שאלתו מפני מה צדיק ורע לו רשע וטוב לו על צד חלוקת הדעות בזה הדרוש ז"ל חלוקה הכרחית על דרך השאלה ותשובת המענה והחלוקה היא כך רוע הסדר הנראה אלינו בהנהגת העולם או הוא רוע סדר לפי הנראה לא על האמת א"ו הוא רוע סדר על האמת† ואם איננו רוע סדר על האמת בטלה השאלה כי הצדיק ורע לו איננו צדיק לפי האמת והרשע וטוב לו איננו רשע לפי האמת ושקל העונות והזכויות נתכן לאל דעות לא לנו והוא דעת תורתנו בזה הדרוש . . . וזהו דעת אליפז ואין מן הפלא אם הצדיק הבלתי נמור רע לו יותר מהרשע שבטחונו בקונו בטחון מדומה ולא ישתדל כפי היכולת להנצל וכו'

On fol. 2a:—

ואם נאמר שרוע הסדר בעולם הוא רוע סדר באמת לא ימלט בהכרח מאחד משתי פנים אם שיהיה הש' ית' הוא המסדר אם שאיננו המסדר ואם איננו המסדר יהיה זה עם ידיעה לו בסדר א"ו בבלתי ידיעה לו בסדר† ואם הוא עם בלתי ידיעה אין לנו עליו תרעומות ואין לו עלינו תורה אמנם הבלתי ידיעה חסרון בחקו אמר ארסטוטלים איננו המסדר מצד שאין לו ידיעה בסדר ואין הבלתי ידיעה חסרון בחקו כי לנמנע טבע קיים שהוא קיים נצחי בלתי משתנה והיודע המשתנה הוא המשתנה אם כן הקיים הנצחי בלתי יודע המשתנה . . . וכבר הוכיח הרב רבינו משה ארסטוטלים על זה ואמר שאין ידיעתו כידיעתנו ובידיעה אחת ידע הדברים הרבים ובהתחדש הידועים לא תתחדש לו ידיעה וכו'

Beginning of Commentary (fol. 3b):—

ספר המספר שהיה איש בארץ עויץ בן נחור אחי אברהם שהיה מבני קדם אשר שם מצליחים ועשירים גדולים והיה זה האיש גדול מכלם בעושר ובנכסים היה מקניהו שבעת אלפי צאן ושלושת אלפי גמלים . . . ובכל אלו המינין נתעשר יעקב בבאו מקדם שכלם נמצאים שם לרב וכו'

The comments on the text of the speeches are as a rule brief.

† The words enclosed in [] are repeated in the MS.

Last extant words (in ch. xxxix., vv. 21-22):—

הסוס בכח יצא ברצון לקראת נשק ישחק לפחד . . . † (catchwords: ולא יחת).

1154.

Or. 6581.—Three small paper fragments under glass, the largest (the one to be described first) measuring about 2 in. by 2 in its best preserved parts.

1. A palimpsest: the lower writing being Palestinian Syriac of perhaps the fifth century, and the upper writing Rabbinic Hebrew (apparently oriental) of the eleventh or twelfth century.

The Hebrew is a fragment dealing with the proposed sacrifice of Isaac.

Among the clearly legible words on one side are the following: . . . [אב]רהם את המזבח . . . : את יצחק בנו כלמד בשעה שאמרתי . . . לך and תקריב לי את עצמך שחמיהו

Of the underlying Syriac no complete word has so far been made out with certainty, though the word אֶפֶס (or [אֶפֶס]?) is apparently to be read on one side.

2. Another palimpsest (middle piece), the lower writing being Georgian,‡ and the upper writing Rabbinic Hebrew (also apparently oriental) probably belonging to a date not far removed from the first-described fragment.

The Hebrew fragment seems to deal with the Calendar, the word חדש occurring twice, besides שנה, אב, and apparently also תשרי.

3. Possibly also part of a palimpsest, though no lower writing is clearly discernible

† Ink of last word faded.

‡ See the B.M. Catalogue of Armenian and Georgian MSS. (1913), p. 406.

on the small preserved piece. The Hebrew writing may be classed with that of nos. 1 and 2.

The subject treated appears to be the giving of מעשר and similar duties. Among the words that can be clearly read are עשירית on one side, and הפרישו on the other.

1155.

Or. 6590.—Paper and vellum, about $7\frac{1}{2}$ in. by $5\frac{3}{8}$, consisting of 197 leaves, with 26 or 27 lines to a page. Imperfect at the beginning and the end, and there is a lacuna after fol. 11. Nearly all the quires contain 10 leaves each, the two inner leaves being vellum (foll. 21-22, 31-32, 41-42, &c.). Rabbinic writing (German?) of apparently the fourteenth to fifteenth century.

The Commentaries of Rashi on the following Biblical Books (which should be compared with Rashi's printed Commentaries as well as other MSS.):—

I. The Commentary on the Psalms. Fol. 1a.

First extant words (in Ps. vii. 1):—

שפירש' רבותי' שאמ' לו ה'ב'ה על ידיך . . . † האדומי

End:—

ומפני האתנחתא הוא נקוד קמץ גדול . ולכך טעמו תחת השי"ן

II. The Commentary on the Book of Proverbs. Fol. 55a.

Beginning:—

משלי שלמה משלי כל דבריו דומות ומשלות (the printed text: כל דבריו דוגמות ומשלים being clearly better).

End:—

תנו לה לעתיד לבא מפרי ידיה תפארת וגדולה

III. The Commentary on Job. Fol. 83b.

Beginning:—

בארץ עין . הוא אדם . כמ' את עין בכורו

On fol. 113b, the Commentary of Rashi ends as follows (in ch. xl. 19):—

ובספר תילים כתו' בהמות בהררי אלף . אלף הרים נושאים לו יבול ובכל יום רועה את כולם

The scribe then wrote:—

עד כאן יסוד הרב רבי' שלמה בר' יצחק הנצב' .
ככאן ואילך עשה ר' יעקב נזיר†

This part (on xl. 25—xli. 26) begins:—

לוייתן זה פרעה . הכמדתמר † על לוייתן נחש בריח . ומדבתרג' (?) על פרעה מלכא קדמאה . ועל עסקי הנהר קוראו לוייתן . התשים אנמון . שעל דבר שרה נונע . הרבה לך תחנונים . כמו שעשה לאברהם הכמדתמר † ולאברהם הטיב בעבורה . וכל הענין .

On fol. 115b (on xli. 20):—

בן קשת זה ישמעאל וכולם כפורשים בספר רב סעדיה

About the middle of the same page begins the following passage:—

כי למועד מועדים וחצי המועד הזה שהוא שנה מועד להיות אדם ולכו (?) לגלגל הגדול שכל העולם תלוי בו . ולכן אמ' דניאל בתהילה למועד כדי שישכיל המשכיל שהוא מועד של שבעים . ומועדים שהזמן עד מועדים הרבה וכמה מועדים מספר חצי המועד שהחצי של שבעים הוא שלשים וחמשה . ולמועדים שלשים וחמשה הוא הגדול לעשרת השבטים . וכן מצינו ביחזקאל שאמ' לו הק' שכב על צדך שלש מאות ותשעים יום למנן השנים שהטאו ישר' יום לשנה ועל הפאת יהודה ארבעים יום . והוציא מימות ישר' ימות יהודה שגלות ישראל וגלות יהודה לבסוף ביחד יגאלו וישארו ימות ישראל שלש מאות וחמשים עשר עשרות ויעלו לשלשים וחמש עשרונות שלשים וחמש שבעים וזהו חצי מועד מועדים לחשבון המועד . וזהו דומראה עד ערב בקר וזהו שבעים שנה בקרו של אדם וערבו

† See Neubauer, Bodl. Cat., nos. 186¹, 295 (where a reference to Geiger's Zeitschrift, 1871, p. 158 is given), 364³ (where the text printed in אוהב משפט is referred to). It will be seen from the long quotation to be given presently that the נאולה was expected to take place 172 years from the time of composition (in agreement with Neub., no. 186).

‡ So the MS. in one word in each case.

† The page is here damaged.

אלפים ושלש מאות ונצדק קדש שכשתשלך שלשים וחמש פעמי' שבעים למלאות ויעלו לעשרים וארבע מאות וחצי וקח מאה וחמשים שהתחילה מלכות להשתפל' שנפלו ביד מלכי אשור ושגלו תחילה הראובני והגדי עד שגלו גלות שלימה בידי סנחריב וישארו אלפים ושלש מאות כמניין דניאל ואשר בסוף המראה מעת הוסר התמיד ולתת שקוץ משומם זהו זמן מלכות אלהות ישו הנוצרי' ישמעאלים שבית המקדש נמסר בידם וזמן מלכותם מאלף ומאתים ושלשים וחמשה' [זהו מלכות אלהות ישו הנוצרי'] † ואחר שיכלו הזמנים אילו תבא מלחמת גוג ומגוג ויהיה עיקר הגאולה' כי רל(?) ‡ דניאל דבר למעלה בנבואה מישו הנוצרי וגם ממחמט הישמעאלי ולכך דבר מזמניהם' וזמן הנוצרי חשבתי ועוד מאה ושבעים ושנים שנה לבא וצורנו יקצרים' וכן אמ' הנביא אני יי בעתה אחישנה . . . ועתה ישכיל המשכיל שכן נראה לאברהם אבינו בין הבתרים' קד' שנה שכן שנות שחטאו ישראל שלש מאות ותשעים' ועשר שנים גלות של בבל שעלו לשבעים ושבעה לכל שנה שכן יעלו האחרים שבעה לכל שנה' הרי ד' מאות שנה' וזהו יחשוב תהום לשיבה שכל הגלות וזמניהם ראה אברהם בין הבתרים וכו'.

On fol. 116b (end of ch. xli.):—

כל זאת לא שמעתי כי ראיתי כתו' אבל כשלמדתי הספר הזה פירשתי מן הפסוק הזה והלאה ישאו לו כדמפר' למעלה' מכאן ואילך כאשר שמעתי פשט כך אני מפרש מפי רבי'.

Thus is introduced another brief Commentary on chs. xl. 20—xli. 26, which begins: ישחקו שם עם אותו שור שכת' למעלה בהררי אלף

End:—

כל גבוה רואה מי שעשהו והוא מלך על כל בני שחץ הכד בי ליי המלוכה

On fol. 117a is the following Old French rendering:—

עמישותיו · פרונילש בלע

On the same page are the following references:—

יתמלטו · לשו' מליטה כדמפורש בתחלת ספר זה
חנית · שמונה כלי מלחמה כאשר מפורש למעלה

† Repetition.

‡ Or דל, the " indicating *dele*? (דל possibly representing a faulty beginning of דניאל).

IV. The Commentary on Daniel. Fol. 117b.

Beginning:—

בשנת שלש . . . וכי אפשר לומר' כן

End:—

יקום ולא יאמין בחייו' לקץ הימיו

V. The Commentary on Ezra[-Nehemiah]. Fol. 135a.

Beginning:—

בשנת אחת . . . סדר ספר זה סדור ומשוך אחר
ספר דניאל כדמפורש בבבא בתרא וכו'

End:—

ודבר קבעתי בזמנו

VI. The Commentary on Chronicles (1 and 2). Fol. 155a.

Beginning:—

עזרא כתב ספר היחס הזה

End (in 2 Chr. xxxi. 7):—

ליסוד' כל תחלת דבר נקרא יסוד' כמו יסוד
הבית שהוא ראש לבניין' ודומה לו בעזרא הוא יסוד
המעלה וגו'

The לעז of ערמות in v. 6 of the same chapter is given as מונצילש; comp. other forms of the text.

On the upper margin of fol. 93a and the outer margin of fol. 194b the name of צבי הירש (as that of a former owner) is written.

1156.

Or. 6636.—Paper, about $9\frac{1}{2}$ in. by $7\frac{3}{4}$, consisting of 134 leaves, with 27 lines to a page. There are catchwords from page to page. One leaf is missing at the end, and a few of the extant leaves are slightly damaged. A number of pages can only be made out with difficulty, the ink having corroded the paper and blurred the writing. Square character; apparently written in India in the seventeenth century. There is an original Hebrew foliation.

A Hebrew translation of the Italian version entitled "L'Alcorano di Macometto," published at Venice in 1547.

The preliminary sections are omitted, the translation beginning with "Il primo libro dell'Alcorano."

Heading on fol. 1a:—

אלקוראן החלק הראשון אשר בו יראה התחלת
מלכות נביאם מיהימית והתחלת כתו ובו יב פרקים
הפרק הראשון מהדברים הנבראים מהבה בתהלה

Beginning of ch. i. :—

בתחלת בריאת העולם ה' בנה ארבעה דברים עם
ידיו ממש הראשון מהם היה הקולנוס אשר עמו
נכתבים כל הדברים שהיו מתחלת העולם ושהיו עד
סופו

The 2nd book (חלק השני) begins on fol. 31a (opening with Sūrah i. of the Koran), and the 3rd on fol. 79a.

Last extant words (beginning of the 91st of this book):—

כך תדבר אל הכופרים אני איני רודף את הדת
שלכם (ולא : catchword)

At the bottom of the last page is written :
"Al Korani Kholya." A similar entry (wrongly copied, however) has been made on fol. 1a (later fly-leaf).

The MS. was presented to the British Museum by the Asiatic Society of Bengal, whose stamp is impressed on the last page.

1157.

Or. 6639.—Paper, about $7\frac{1}{2}$ in. by $5\frac{1}{2}$, consisting of 136 leaves, with, for the most part, 27 ruled lines to a page. Different Italian cursive hands of the seventeenth century, by far the greater part (nearly all on foll. 14a—120b) being, however, in one and the same hand. The MS. is apparently defective at the beginning.

ספר היוקוק, in a form begun by Dominico Irosolomitano in 1597 (*vide infra*), and continued later with entries of books printed down to 1612.

The book itself is preceded by the following sections:—

1. Foll. 2a-3a, a list of special anti-Christian passages to be noted by the censor.

Beginning:—

קמחי ישעיה הנה העלמה וכו'

2. Foll. 3a-3b, notes on the healing power of the precious stones (אודם רובינו . . . טוב) (להריון ושלא תפיל ולמקשה לילד named in Ex. xxviii. 17—20, preceded by the following note:—

בחושן המשפט על קארו בסי' רכו' בפ' וכו' שמה
שאמרו הראשונים שאין אנו עעז לא אמרו באמת
אף [אך] מפני פחדם מהמינים בפני המלכים

After the note on ישפה:—

פרטים רבים בענין המשיח וזהר וכו'

3. Foll. 3b—13a, an alphabetical index of the books named in the work itself, under the following heading in Italian and Hebrew:—

"Tauola di tutti li libri qui segnati per Alphabeto."

לוח כל הספרים הנרמזים בספר הזה

At the end of this index:—

סך כל הספרים הנז' בלוח הם 538

This number is not, however, correct. Dr. Porges (see reference below) counted 557 entries, but there are in reality 490.

4. Fol. 13a, a memorandum (apparently taken from a note of Dom. Irosolomitano) of books and MSS. examined for censorship in different places.

Beginning:—

ויקקתי בתוך עיר כנטיבה סך 13991

Below this memorandum is the following note of Dr. Porges, who owned the MS. prior to its acquisition by the British Museum:—

הגהתי אני נתן פארגעס פה ליפציג תרס"ב לפק

The ספר הזיקוק itself begins on fol. 14a (where the original Hebrew pagination commences).

Heading:—

זה הוא ספר הזיקוק שעשיתי במנזר והשלמתי
בא' לחדש אגוסטו משנת אלף תקצ"ז בשם ה'

It opens with a section containing general rules relating to censorship, beginning:—

כל מלת ע"ו אשר לא יובן ענינה בפרוש על הע"ו
שכבר היתה בפרטות יכתב במקומה עכ"ל שר"ל עובר
כוכבים ומזלות אמנם אם יובן על הע"ו שהיתה קודם
ביאת אדוננו אין בזה כלום

The first book dealt with (fol. 15a) is ספר סליחות כמנהג, and צרור הכור דפוס ויניציאה (fol. 111b) is the last entry of part i. (i.e. the earlier form of the work which only included books printed down to 1596 [see Berliner, Censur und Confiscation, p. 59]).

The second part, or rather later extension, begins with שו"ת ר"י קולון ויניציאה (fol. 112a), and ends with ספר אבקת רוכל.

The last-named work bears the number תח, but Dr. Porges has in three places (foll. 20a, 40b, 52b) noted deficiencies in the numbering, amounting in all to 12. He therefore set down the entire number as 420. As, however, the numbers רכח, שכד, and שכט have been passed over in the enumeration, there are, if the figure 12 given by Dr. Porges is correct (on fol. 1b he has the number 14), only 417 entries in all.

For a fuller account of the present MS., as also on the entire subject and on the mode of indicating censored passages, &c., see N. Porges, "Der hebräische Index expurgatorius ספר הזיקוק," Berliner's Festschrift, pp. 273—295. Consult also, besides Berliner's work already mentioned, W. Popper, "The Censorship of Hebrew Books," pp. 81 ff., 101—103, 119, 126.

† So distinctly in the present MS., as against תקצ"ז read in the other MSS. by the bibliographers.

1158.

Or. 6706.—An illuminated marriage-contract or כתובה on vellum, measuring about 28 in. by 23½, and dated Modena, Friday, the 7th day of Heshwān, A.M. 5318 (i.e. late in A.D. 1557).

[Purchased from Dr. L. BELLELI, May, 1906.]

Immediately preceding the document, in large letters, are the words: בסימנא טבא ובמזלא מעליא

Contracting parties: בכמהר קלוימוס אפרים לונא . . . בת . . . הרופא כמהר מרדכי סנגויני פאנו

Witnesses: מנשה יהושע בכמהר יהודה מצליח אברהם חי בכמהר נתנאל פאדווה ולה" נראציאנו ולה"

The city כתא דיתבא is described as על נהרי סקייא + ופאנארא ומי מעינות

After the words במנא דכשר למקניא ביה near the end is the addition ועם סידסקייא דרודן

The outer illumination, beginning within a little over half an inch from the edges, consists of artistically cut patterns showing blossoms, fruit, figures of birds, &c. Spaces of vellum are at regular intervals left uncut, and on these the signs of the zodiac have been painted, three on each side of the document (beginning with Aries or טלה in the middle of the upper space, and continuing in the usual order to the right of that sign). Underneath the cut spaces red paper has been pasted in order to set off the effect of the whole.

The interlaced circular designs between the outer illuminations and the main part contain, in minute writing, portions of the Song of Songs, Ecclesiastes, and the Psalms.

The inner design consists of an archway bounded by waving pillars like those in Old

† Or סוקייא?

St. Peter's, Rome, which have exercised a great fascination on the artistic mind.†

The pillars are garlanded, and looped and knotted bands hang down from the outer corner of the capital of each. An amoretto, with a trumpet in one hand and a budding branch in the other, sits on the inner corner of each capital. A design which is apparently intended to represent a crown surmounts the archway, the words: קול ששון: being written in spaces left free in the upper ornamentation of the arch.

The כתובה itself is written in the open space within the archway.

At the bottom, just over the minute circular writing, are a group of coloured figures representing Abraham, Sarah, and Lot leaving Haran, with the Hebrew text of Gen. xii. 1 in the left corner. To the right of this group is a coloured figure, probably representing Isaiah in the act of declaiming his prophecies (or Israel personified?), the text of Is. xl. 27 being written in the right corner.

A description of the כתובה will also be found in "Hebrew Illuminated MSS.," J. Q. R., vol. xx., Oct. 1907.

1159.

Or. 6833.—Paper, about $12\frac{3}{4}$ in. by $8\frac{1}{8}$, consisting of 335 leaves. The pages are variously arranged in accordance with the length of text and Commentary on each. Yemenite Rabbinic writing, the Commentaries being in smaller hands than the text. Eighteenth century.

† See Dr. Julius von Schlosser in "Die Haggadah von Serajevo," p. 224. The waving pillars appear also on the title-page of תקוני הזוהר (Mantua, 1557), the זוהר of Modena, 1558—60, and the illustrated Haggadah of Mantua, 1560.

The contents and sources are thus indicated in the lengthy title-page (fol. 1a), the titles of the work and the Commentaries themselves with the names of their authors being here underlined:—

בשם רחמן . . . ספר שלחן ערוך מטור אורח היים
שהיבר . . . יוסף קארו . . . עם הידושי דינים שהשמיט
הגאון הגל והמציאן הגאון . . . משה איסרלש ועם
באר הגולה . . . ועם שתילי זתים והוא . . . קיצורי הדינים
כיהלבוש וככל דברי התלמוד עם פירשי זל והתו
והרן ופסקי הר"ף והרא"ש והמרדכי והרמבם והנהגותיו
ומוניד משנה ורב' ירוהם וסה"ת ושל' והרוקח ושל' וס'
התשבץ וס' העיטור ונ"י וסמ"ג וסמ"ק וא"ח ות"ה והג"א
וס' המנהיג והאגור וס' בעלי הנפש להרא"ב ותשו'
הרא"ש והרשב"א והריב"ש והרשב"ץ ומהר"ק ותהר" . . .
ובקצת מקומות מאמרי הזוהר . . . חברו החכם . . . דוד
בכמה"ר שלמה מזרחי . . . נק"ק פה צנעא . . . עוד . . .
ספר רביד הזהב והוא בעקבות הרב הנזכר ובנו . . .
יהיא מזרחי . . . ועוד בה שלישיה . . . הוא ספר קיצור
פעולות צדיק הוא הנשר הגדול מהר"ץ הנקרא בשם
שושנת המלך וכו'

Taking the notes and Commentaries in the order in which they are named on the title-page, the reader will find the באר הגולה of Moses b. Šēbhī Nāphtali Hirsch on the upper part of the outer margin; שתילי זתים of David b. Solomon Mizrāhī of Šan'a is an extensive Commentary written on the outer side of the page, the text of the אורח היים being on the inner side; רביד הזהב, consisting of questions and answers collected from the writings of David b. Solomon Mizrāhī and his son Yahya, is only in certain parts embodied in the Commentary portions, as *e.g.* foll. 32a *sqq.*, 66b *sqq.*, 73b *sqq.*; שושנת המלך of Yahya Šālīh, of no very great extent, also only occurs in certain parts, as *e.g.* foll. 4b, 6a, 10a.

Beginning of שתילי זתים (fol. 4b):—

סימן א' א' נגד היצר הרע (טז) ב' ואף אם ישיאנו
יצרו בהורף לאמר איך תעמד בבקר כי הקור גדול וכו'

Beginning of שושנת המלך (fol. 4b):—

ב' מנהיגינו לומר בתהנה שאחר פ' העקידה ונ"כ במוסף
ר"ה מפי כבודך . . . והטעם כי קשה לומר אצלו ית'

וזכרתי כי אין שכחה לפניו • לכן אנו אוכרים מפי
כבודך לומר כי מצד עצמינו אין אנו יכולים לומר
דבר זה אם לא שני מפי כבודך

The first (fol. 32a) of the רביד הזהב begins:—

צריך אני שתודיעני זמן קש וזמן תפלה ואיזה דרך
הטוב וזמן המובהר ואיזה דרך בדיעבד ואיזה דרך
לכתחלה

The דקדמה, purposely placed by the compiler
in the middle of the work in order to protect
it the better from damage, begins on fol. 113b
and continues to fol. 117b.

It opens as follows:—

תנן בברייתא דאבות • ר' מאיר אומר כל העוסק
בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה • ופירש' להיות
צדיק וחסיד ישר ונאמן וכו'

After giving in a discursive fashion some
account of the manner in which he used his
sources, the compiler reproduces nearly the
whole of Joseph Karo's הקדמה to his בית יוסף
(fol. 114a, col. 2, to fol. 115a, col. 1). He
then continues to speak in his own name of
Karo's labours and those of his successors, in-
cluding his own efforts in connection with the
present work, and adding at the end sections
on כללים בדרכי הפסק and תועלות המלאכה הזאת.

Fol. 219a—225b embody sections from the
לבוש החור of Mordecai Yafeh's הלכות ראש חדש
and Hezekiah de Silva's פרי חדש, preceded
by the compiler's introductory remarks on
fol. 218b.

Beginning of first portion taken from לבוש
החור:—

דע שהלבנה אין לה אור מעצמה

On fol. 221a, col. 1:—

(ו"ל הפר"ח ז"ל) שנה שר"ה ביום ג' תהיה לעולם
כסדרה בין פשוטה בין מעוברת

The לוחות of Hezekiah de Silva are given
on fol. 221b sqq.

† I.e. הפרי חדש.

The part headed חשבון התקופות (beg. fol.
223a) appears to be taken from another
source (or is the compiler's own?).

The number of sections in the entire work,
which—as may be expected—contains many
references to Yemenite מנהגים, is 697.

On the fly-leaf at the end has been let in a
leaf belonging to a Service Book (portions of
Psalms; badly written).

1160.

Or. 6834.—Paper, about 6½ in. by 4½, con-
sisting of 164 leaves, with 22 to 25 lines to
a page. Yemenite Rabbinic writing of the
eighteenth century.

A Commentary in Arabic, largely inter-
mixed with Hebrew (the script being Hebrew
throughout) on the Haftārōth of the Yemenite
use (akin to the Spanish order, but occasion-
ally differing from it).

Beginning (on Haftārah of בראשית):—

הן עבדי אתמך בו קאלו זל' אן ה'א אלוץף אלדי
פי ה'ה אלנבווה עלי ישעיה אד' הוא מן נסל דור עס'
והו מן גמלה' עשרה שקרא להם עבדי • ומענא נתתי
רוחי עליו • יעני כאן פי ג'איה' אלכמאל פי אלעלם
ואלפצל ואלחכמה ואלנבווה ועצם אלוולה וכו'

The Haftārōth in the order of the פרשיות, of
which קדושים, ראה, כי תצא, and the last three
of Deuteronomy are omitted, are followed
by אפטרות תשעה באב, אפטרות שובה, the por-
tions for the four special Sabbaths, for שבת
הפטרות מחר חדש, and portions for
ליום סיום: the last being headed: ויקאל כאנת עזימתהם מאצייה אי עזימה: (end: תורה
בגיר מבאלאה • למה כי עמד יי' אלהיך בכל אשר
תלך)

Then:—

שלים בסייעתא דשמיא • ברוך נתן ליעף כח ואי

The Commentary is mainly based on
authorities of great repute. The references
that are scattered throughout the work may

therefore be worth collecting for purposes of further study and comparison. In this place the salient points only can be given.

The compiler's chief authorities were Tanḥūm Yerushalmi, Sa'adyah Gaon, and Abū'l-Walīd ibn Janāḥ.

The citations from Tanḥūm Yerushalmi are generally introduced under the abbreviation 'ר' תנ' (on *e.g.* fol. 85*b*, ר"ת), but in *e.g.* 11*b*, 19*a* the name is written in full.

An instance of a quotation from his Commentaries is (fol. 27*b*):—

וקאל ר' תנ' פי שרה והריחו ביראת יי' קיל אנה מאכור מן רוח אלדי' הו' אלאראדה ואלגרץ' מתל אל אשר יהיה שמה הרוח אלדי' ת' רעוא וכו'

As a specimen of references to his Commentaries, &c., see Steinschn., *Ar. Lit. der Juden*, pp. 234—236.

For the extant portions of Tanḥūm's Commentaries, &c., see Steinschn., *Ar. Lit. der Juden*, pp. 234—236.

Out of the citations from Sa'adyah Gaon the following two are here given, as they apparently refer to a longer form of his Biblical Commentaries (on the entire subject see Steinschn., *op. cit.*, pp. 55—60).

Fol. 34*a*:—

אפטרתי כי אני הכבדתי קאל ר'ס' ז' פי שרה אלכביר אן שרה קו קו ומבוסה אי מדהוסה ומרהוצה

Fol. 85*b* (with reference to Zech. iv. 2):—

קאל ר'ס' פי אלשרה אלכבר באן ז' נרות כנגד ז' שערי החכמה קאל ואמא אבואב אלחכמה פהי ז' אל' מנהא מא וקע עליה אלחס וכו'

Jonah ibn Janāḥ (see Steinschn., *op. cit.*, p. 122 *sqq.*) is usually referred to as יונה ר', but on fol. 14*a*: נע' אלויד אבו אלסתאד.

Among the other references that have been noted are the following: ר' כוביה [b. Eliezer]

צאהב כתאב אלכואונה (בפירוש עם לבן גרתי), fol. 21*b*; (i.e. Abraham ibn Barūn), fol. 25*a*; Rashi, fol. 63*a*; Hai Gaon, foll. 63*b*, 68*a*; רדק, fol. 72*a*; ר' יצחק הכפרדי (apparently Isaac b. Samuel, see J.Q.R., x., 385—403), fol. 74*a*; the ערוך of Nathan b. Yehiel, foll. 75*a*, 88*a*; Abraham ibn Ezra, foll. 82*a*, 85*a*, 151*b*; ר' יהודה (Hajjūj), fol. 150*b*; תרשיש (Moses ibn Ezra), fol. 151*a*.

The following references, introduced in the order in which they occur in the MS., may be serviceably given at greater length.

Fol. 6*a*:—

וקאל ר' אברהם החסיד ז' אדא שכין נתן מתנה לתלמיד חכמ' קאצר אלתבארך באיצאלהא וכו'

On Abraham Hāsīd see Steinschn., *op. cit.*, p. 193.

Fol. 59*b*:—

ור' יצ' ז' פ' ויגהר ארצה למא טלע ראש הכרמל וקפ קאימא ואנהנא והו קאים אלי אן צאר וגהר יחאדי רכבתיה כאנה בין רכבתיה מן כתר' אנהנא וכו'

Fol. 105*a* (on סבאך כהול במים):—

ופ' ר' אסף הכוהל אולל מע יעצר אלזית יכרג מנה כא אחר הו מוהל

Fol. 137*b*:—

כתב בעל מקור הים ז' דע כי כשתקבל הארץ תוספת מים מהגשמים או אד יסתערו המים או האד שבתוך בטן הארץ כי יצר להם המקום ויניעוה ותנועתם הוא הרעש

Apparently from Solomon ibn Gabirol's ספר מקור הים

Fol. 142*b*:—

וקאל ר' יוסף בר' יהודה ז' קול חנה ותקרא את שמו שמואל כי מיד' שאלתיו לים הו משתק מן הד' אלכענא לאנה לו כאן משתק כנה לחק להא אן תסמיה שאול וכו'

Fol. 162*a*:—

ופ' רב חפץ אן כאן פי ראס אלהאית של היכל במא דאר ערץ דראע פיה הדיד דקיק מתל אלסכאכין ימינע אלטיר לא יקפ עלי אלהאית לחתי לא ירמי טימאה לאלמקדש ויסמי כולה עורב

See Steinschn., *op. cit.*, pp. 62, 66.

The following two notes are appended to the MS.

Fol. 164a:—

מתיקוני התפלות שייד לבר' ישתבה • זה ל' הוזהר ס' שמות ד' קלב' עא' • כיון דנטי בר נש לישתבה נטיל קב'ה ההוא כתרא וכו'

Lower down:—

ובגרסא שלנו שהיא גרסת הרמב"ם יש יב' שבהם ות' ומלכות משלמת לי"ג אלא שנוסף עוד ת' וכימשה • ומצאתי בס' שערי אורה [Joseph b. Abraham of Gikatilia] ובשאר מקובלים שספי' י' נקראת אדני וכו'

Fol. 164b:—

וזה שייד לברכה אמצעית של ימים טובים • ותתן לנו יי' אלהינו מועדים • • • ולכאורה נראה שהוא ל' כפל שתיבת מועדים גב' ל' זמנים

On fol. 1a (fly-leaf) is a note beginning:—

להנצל מכל כשוף יקרא מפר אותות בדים וכו'

1161.

Or. 6835.—Paper, about 8½ in. by 6, consisting of 242 leaves. There are for the most part 26 lines to a page in foll. 15—235, and generally 28 lines in foll. 3—14, which are a restoration of the seventeenth to eighteenth century, the original copy (forming the bulk of the MS.) being dated A.M. 5284 (A.D. 1524). Imperfect at the beginning.

[ס' הקנה על המצות], to be distinguished from the הקנה ס' which is better known as ס' הפליאה (see section "Kabbalah," nos. 789—791).

With the text as contained in the present MS. should be compared the printed edition (Poryck, 1786).

The contents of foll. 3—14 were apparently copied from a faulty MS. in which words and phrases were occasionally missing or illegible.

First extant words (answering to about middle of col. 1 in p. 2 of the printed text):—

חיים למעלה

Extant beginning of original MS.:—

ובס' אותיות סתוכות אמ' אין צורת כס' סתוכה וכו'

End (going beyond the printed text by rather more than two pages of MS.):—

ולא נכח האמת כי האמת עומד והשקר אין לו רגלים

The scribe then wrote:—

עב' מצאתי ולא יותר

See also the note at the end of the printed edition concerning the defective character of the text.

The number of מצות treated in the MS. is 60, (וגם אמ' הערל וכל הממאים וכו') מצוה ס' beginning on fol. 226b.

The scribe's colophon (end of fol. 235a) is as follows:—

אני שלמה אזובי הצעיר שבתלמידים שבישיבת צפת שבגליל העליון כתבתי זה הספר למארי ורבי נשא ונעלה בפלפול וסברא • סיני ועוקר הרים • הוא ההכם השלם כנ'הר יצחק ן חיים יצו האל ברחמי יזכהו להגות בו הוא וורעו • • • סימתי בחדש סיון שבעה עשר יום בו שנת הרפ"ד ליצירה • ויהי רצון מלפני האל שהסופר לא יזק עד שיעלה חמור בסולם שיעקב † אבי חלם • אנס

Foll. 1-2 (about the same date as foll. 3—14) contain (besides some notes) an index of the 60 מצות dealt with in the text.

On foll. 235b—242b are some notes on the text, Kabbalistic spherical diagrams, a lengthy mystical note on ברכת הכפיל, and another note beginning:—

בהיות כי בליל פסח יצאו כמצרים מסוד המצר כנודע

On fol. 3a is the impression of a former owner's seal, with the inscription: הצעיר יוסף באמו (?) יחיא צאלח יצו

† The words from ער to שיעקב have been crossed out.

1162.

Or. 6892.—Paper, about $8\frac{1}{4}$ in. by 6, consisting of 106 leaves, with 25 lines to a page. Italian cursive writing of the sixteenth to seventeenth century.

The same work as that described under Add. 27,108 in the present section (no. 1078), but in a different recension.

The title is here: **ספר מגן אברהם לאברהם** (apparently copied from a form of title written down by the author himself).

The number of פרקים is 74, the first being: באופני דיעות המאמינים איך הם מאמינים באמונות, answering to פרק ע' in Add. 27,108; and the last agreeing with the concluding chapter of the same number, the first chapter of which is here not reached before פרק ו'.

At the end is a note in an oriental hand giving a reference to ס' שפתי ישנים in אות כ"ם, where it is stated that Farissol's controversial work was divided לב' חלקים חלק א' ויכוח הדת בין היהודים והנוצרים וחלק ב' מדבר מיהודים שמעבר לנהר כוש ונהר סמבטיון וקצת ממנהגי ישמעאלים והוא כתיבת יד באמשטרדם.

Compare H. J. Michael, אור החיים, p. 92.

1163.

Or. 6980.—Three strips of leather, the first two having two columns each, and the last one column. The height is about 8 in. Square eastern writing, with 17 lines to a column. Apparently sixteenth to seventeenth century.

Scripture readings and prayers to be used at the tomb of the high-priest Joshua† spoken of in the third chapter of Zechariah.

The devotions begin with the recital of

† His Mausoleum is supposed to be near the gates at Bagdad (see the "Jewish Encyclopedia," vol. x., p. 38).

Zechariah ii. 14—iv. 7, נוֹאֲלִינוּ יי צבאות שְׁבוּ, being the concluding sentence.

There follows a long piece beginning:—

שְׁלוֹם עֲלֶיךָ מֶרְנָא וּרְבִנָּא שְׁלוֹם לְךָ וְשְׁלוֹם לְכָבוֹד
נוֹפֵךְ הַמַּהוֹר וְהַקְדוֹשׁ הַנִּקְבֵּר בְּמִקְוֵם הוּא שְׁלוֹם לְךָ
וְשְׁלוֹם עַל מִשְׁכַּבְךָ אֲשֶׁרִיךְ בְּעוֹלָם הוּא וּבְעוֹלָם הַבָּא
שׁוֹכֵת לִילְךָ אַחֲרֵי יוֹצֵרְךָ וְלַעֲבֹדוֹ בְּלִבָּב שְׁלָם . . . עַל
כֵּן גָּדוֹל שְׁכָרְךָ וְהוּא יְהִישׁ תְּהִיִּתְךָ וְיִמְהַר עֲמִידַתְךָ
וְנוֹכַח וְנַחֲיָה לְרֹאוֹת פָּנֶיךָ הַמְאִירִים וְכו'.

A little farther on:—

אֲנֵנִי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם לְמַעַן
זְכוּת הַצְדִּיק הוּא הַקְּבוֹר פֶּה אֲדוֹנֵינוּ יְהוֹשֻׁעַ כֹּהֵן גָּדוֹל
עָלָיו הַשְׁלוֹם אֵל יִחַד אֲפָךְ בְּנוֹ . . . וְלִמְעַן זְכוּת הַצְדִּיקִים
וְהַיֹּשֵׁרִים בְּלִבּוֹתָם אֲשֶׁר נִפְרְדוּ מִחַיֵּי הַהֵבֶל וְהִלְכּוּ לְעוֹלָם
שְׁכָלוֹ אֲרוֹךְ אֲשֶׁר הֵעִירוּ לְמִוֵּת נַפְשָׁם עַל יְחִוֵּד קְדוּשַׁת
שְׁמֶךָ וְכו'.

Near the middle of the fourth column:—

וְשָׁמַע הַגִּיּוֹנֵינוּ . . . אֲשֶׁר עֲנִינוּ בְּדֶרֶךְ כַּחנּוּזָא וּבְאֵנוּ
לְהַשְׁתַּמֵּחַ עַל קִבְר הַצְדִּיק הוּא וְכו'.

Near the end are given Psalms xvi., cxxvi., and cxxxiv.

Then:—

אָמַר רַבִּי בְּרַחֲמֵי בְרַחֲמֵי אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן עֲתִידִים
הַצְדִּיקִים שִׁיקְרָאוּ עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקָּבֵה . . . אָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר עֲתִידִים הַצְדִּיקִים שִׁיאֲמָרוּ לִפְנֵיהֶם קְדוֹשׁ כְּדֶרֶךְ
שִׁיאֲמָרוּ לִפְנֵי הַקָּבֵה שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה הַנֶּשֶׁאֶר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר
בִּירוּשָׁלַם קְדוֹשׁ יֹאמַר לוֹ וְכו'.

End:—

וּבְעִבּוֹר הַצְדִּיק הוּא אֲדוֹנֵינוּ יְהוֹשֻׁעַ כֹּהֵן גָּדוֹל
הַשְׁלוֹם כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תִּפְלֶה יְהוֹי לְרַצּוֹן אֲמַרִי פִי וְהַגִּיּוֹן
לְבִי לִפְנֵיךָ יי צוּרִי וְנוֹאֲלִי אֲכִיר.

At the beginning of the first strip is the following entry in Rabbinic oriental writing:—

קְדוֹשׁ לְה' לִעֲלֹוֵי נִשְׁמַת אֲדוֹנֵינוּ יְהוֹשֻׁעַ כֹּהֵן גָּדוֹל
זִי'עָא יְהִי עֲזָרָה עֲזָרָה חַיִּים בֶּן הַגִּבּוֹר הַר' יוֹסֵף
עֲזָרָה אֲבִרָהּ הָיָה לְחַיֵּי בְנוֹ יִדְּוֹ הַבְּחֹר עֲבִדָּאֵל הָיָה
יִזְכָּה לְתוֹרָתוֹ וְלַחֻפְתּוֹ בְּחַיֵּי מוֹר' זְקִינוּ וּבְחַיֵּי קְרֹבֵינוּ
אֲכִיר יְהוֹי יְדֵי הַמַּעֲתִיק אֶלְעָזָר יֹאדָא מִצְלִיחַ יִצְוֹ.

† Clearly referring to the fatigues incident to a pilgrimage from a great distance (probably from Yemen, which seems to be the provenance of the MS.).

‡ MS. יְדִיבוּ.

1164.

Or. 6996.—A vellum sheet, measuring about 37 in. by 27. Rabbinic and square character; probably written in Palestine or the Levant towards the end of the sixteenth century.

Various diagrams of the ten Sēphirōth under different aspects, including the highly developed ideas of אדם קדמון, &c., which are so pronounced a feature of the Lurianic Kabbalah; with a kind of epitome of that system of Kabbalistic doctrine written on the right and the left of the sheet.

The upper part of the great diagram is headed at the top by: בע"ה הוט א"ס תוך אדם קד, the first line in large letters in the first circle being:—

אדם קדמון כתר שלו בו עב דעב

The lower portion of the diagram is headed: פרצוף זעיר נקרא נער ישראל, with פרצוף at the right-hand lower corner, and פרצוף יעקב at the left. Each פרצוף at the left. Each פרצוף both in this and the upper portion comprises the ten Sēphirōth.

The epitome of Kabbalistic teaching begins as follows (right side, upper part):—

אין סוף ברוך הוא הנודע לנו מציאותו ולא מהותו
המציא שורש הדין במה שצמצם עצמו באמצע שלימותו
כי אין שייך לו כתר אמצעיתו לפי שאין לו גבול אלא
נאמר אמצע שלימותו

The part on the left-hand side begins:—

עשר ספירות דיושר עומדים בתוך העיגולים • בצלם
אדם ישר ראשו והם כתר חכמה בינה שלו בתוך חלון
העיגולים

The second piece on the right side begins:—

י"ג תיקוני דיקנא דאריך ודו"א
מי אל כמוד וכו'
נושא עון וכו'

A third piece on the same side opens:—

ודע שמלבד י"ס פנימיים ומקיפים דגלגלת אריך . . .
מאירים שם עור י' ספירות אחרים כמותם •

Lower down:—

ומלבד י"ס פנימיים ומקיפים דמה חכמה הנחלקים ל"ג
תיקוני דיקנא מהארת הגלגלת דאריך במה זה מאיר
בזקן עור י"ס אחרים וכו'

1165.

Or. 7512.—Paper, about 11 $\frac{3}{8}$ in. by 8 $\frac{1}{8}$, consisting of 180 leaves, with 31 lines to a page. Catchwords from folio to folio, written for the most part in the middle of the lower margin. North-African Rabbinic writing, dated A.M. 5237 (A.D. 1477). There is an original Hebrew foliation down to פ (= fol. 79, the number ס"ה having been omitted). Illuminated heading on fol. 1a.

The Commentary on the prayers by David b. Joseph Abudčrahim.

Compare the printed editions (Lisbon, 1489; Constantinople, 1513, &c.).

Heading:—

פירוש תפלות לר' דוד אבודרדם ז"ל

Foll. 52b—59a (preceding: ונופלין על פניהם: בזרם השמאלית וכו' a, col. 2) contain a section on הטבת הלום, followed (fol. 54a sqq.) by פתרון חלומות לרבינו האיי ז"ל, both these portions having apparently been inserted by the scribe on his own responsibility.

The section dealing with the Calendar (beg. here: סימני מותרות החדשים, fol. 145a) should be specially compared with the printed editions.

At the end of the present MS. are the following lines, which represent, in a somewhat fuller form, the second half of the author's rhymed colophon as printed in the editio princeps:—

י' ברחמי יחמול עלינו בחמלתו • וישפיע לנו
ברכתו • ויראנו נפלאות מתורתו • ויוכנו לעבודתו
ולאהבתו • וללכת בדרכיו וליראה אותו • ונזכה לימות

המשיח ולטובתו : ולחיי העולם הבא עם עמו ונהלתו :
ונאמר אמן : סלָה סלָה סלָה

There are here and there marginal notes and additions, some of considerable extent, as *e.g.* foll. 59*a*, 115*b*, 116*a* (on רפִּיפֶת אִיבְרִים), 121*b* (הַפֶּטֶרָה לַתְּעֵנִית צְבוֹר יִרְמְיָה סִי יֵד), with Rashi's Commentary; partly cut away in the margin), 145*a sqq.* (mainly on the signs of zodiac in relation to a man's destiny, &c., partly in vulgar Arabic in Hebrew character).

The scribe's colophon (fol. 180*a*) is as follows:—

אני אברהם פיקו כתבתי זה פירוש התפלות כר'
דוד אבודרהם ז"ל : לר' יעקב בן הנבון החכם דון יוסף
טיטצק ס"ט : וסיימתי אותו בהמשה ועשרים יום לעומר
משנת חמשת אלפים ומאתים ושבעה ושלשים לפרט
היצירה בכאן בפואין פודיא : הרחמן למען רחמיו
והסדיו יקיים בי ובזרעי ועבדתם את יי' אלהיכם וברך
את לחמך ואת מימך והסירותי מלחלה מקרבך והיא
יזכני בבנים זכרים עוסקים בתורה להגות בו אָני והם :
כדכתי' לא ימוש מפִּיךָ ומפי זרעך וכו'

עמנואל כאנסאנו, a former owner, has written his name on foll. 29*a*, 116*b*, and other places (on fol. 180*b*, over some curious lines, beginning: אני ראיתי חור ועל חור הורים). Another owner's name, דון דוד די שיריץ, is found at the end of fol. 180*a* and on fol. 180*b*.

1166.

Or. 7554.—Paper, about 8½ in. by 6½, consisting of 40 leaves (written on one side only), with 20 lines to a page. Recent copy from the Bodleian MS. (Neub. Cat.) 240 (Uri 124).

[Presented by Dr. A. W. GREENUP, Oct., 1910.]

A Midrashic Commentary on the Book of Lamentations. See the printed editions (by A. W. Greenup, from the present MS., and two others respectively belonging to Cambridge and Munich, Hertford, 1896; by Jacob Nacht, Berlin, 1895).

1167.

Or. 7582.—Paper, about 11 in. by 8½, consisting of 288 leaves, with 30 lines to a page. The last word of a folio is almost always repeated at the beginning of the next, though in some rare instances the catchword occupies the place usually assigned to it in MSS. One leaf is missing at the beginning, and the MS. is also defective at the end, besides having a lacuna after fol. 9. North-African Rabbinic writing of the fifteenth century. The MS. has been all through affected by damp.

ספר מִשְׁרִים of Yerūhām ben Meshullam; imperfect. Compare the printed editions (Constantinople, 1516; Venice, 1553). There are a large number of marginal additions in the MS. (in a hand that is probably not much later than the text), which in many instances supply matter that is also found in the printed editions.

First extant words (see the lower part of col. 1 in the printed text):—

ההרים המה הגבורים לבם כפתחו של אולם

The summary of הַנְּתִיב הַלֵּב (fol. 9*b*) is slightly imperfect at the end, and fol. 10*a* begins: דִּינִים מוֹכֵחַה לְרַבִּים רַל דְּגַמִּיר וְסַבִּיר (near the beginning of הֵג in נֵא).

Last extant words: ואם יבא השבוי יהיה הקמן : כדון קרוב כשנו
נתיב לֵב of הֵג, in (יקח), being corrected in the margin into קרוב כשנו.

1168.

Or. 7583.—Paper, about 11 in. by 8¼, consisting of 306 leaves. There are two columns to a page, with 29 lines to a column. The last word of a folio is usually repeated at the beginning of the next. The MS. is imperfect at the beginning and the end. The last eleven leaves are worm-eaten and otherwise more or

less damaged. Of fol. 196 only the inner half was used by the scribe, and the verso of it has been left blank. African Sefardi Rabbinic writing of apparently the fifteenth century. Foll. 192, 256, and 261—280 are in a different, though contemporary hand.

צידה לדרך, an ethico-Halakhik work by Menahem ibn Zerah b. Aaron.

Compare the printed editions (Ferrara, 1554, &c.).

First extant words (near the beginning of **מאמר א' כלל א' פרק כה'**):—

טלה מתולדת זכר מתולדת היום

Last extant words (in **פרק ה' ג' כלל ג' פרק ה' מאמר ה'**):—

וכן ורבים מישני אדמת עפר יקצו אלה לחיי

1169.

Or. 7603.—Paper, about $8\frac{3}{8}$ in. by $6\frac{1}{2}$, consisting of 277 leaves (written on one side only), with 15 lines to a page. Hebrew character; copied from the Bodleian MS. no. 1228 (Neub. Cat.) by Dr. Hartwig Hirschfeld, who presented the MS. to the British Museum.

The Arabic text of Yehūdah hal-Levi's **כוורי**, here entitled:—

כתאב אלהיָה ואלדליל פי נצר † אלדן אלדליל

See Dr. Hirschfeld's edition (Leipzig, 1886-7). The date of the Bodleian MS. is according to this scholar's transcript of the colophon (not given in the present MS., but in the *Vorwort* of the printed edition, pp. v-vi.): "Juli, 1462." If this be correct, ‡ Dr. Neubauer's entry (the 16th of Abh 1794 Sel. = 1263) is doubly erroneous.

† In Neubauer's description: نصرّة.

‡ Dr. Hirschfeld's figure should, however, read: "Juli, 1463."

1170.

Or. 7768.—Paper, foll. 1—8 measuring about $8\frac{1}{4}$ in. by $6\frac{1}{2}$, and foll. 9—11 about $6\frac{7}{8}$ in. by $5\frac{1}{4}$. There are two columns to each page, the number of lines to a column being for the most part 23 in foll. 1—8, and 17 in foll. 9—11. Two different hands of Egyptian Rabbinic, both apparently belonging to the seventeenth century. Foll. 1—8 and 11, which are more or less badly damaged, are now inlaid within silk gauze.

[CAIRO GENIZAH.]

I. A recension of **מגלת מצרים**, composed in commemoration of the deliverance, in 1524, of the Caïrene Jews from the destruction which the rebel leader Ahmed Pasha had designed for them. An Arabic translation in parallel columns accompanies the Hebrew text.

See **המגיד** for 1866, nos. 7—9; J. Q. R., viii., pp. 274—288, 511-12, where another recension is given from the B.M. MS., Or. 67, as well as the literature relating to the subject.

Hebrew heading:—

מגלת השמן הידוע שמרד במלך סלימאן

Arabic heading:—

קצת אחמד באשה אלדי עצי עלי אלמלך סלימאן

Beginning of the Hebrew text:—

ויהי בימי המלך סלימאן גדל איש אחד כשריו ושמו השמן הידוע

Beginning of the Arabic translation:—

וכאן פי אייאם אלמלך סלימאן רפע וזיר מן וזראה וסמאה אחמד באשה

End:—

כן יאבדו אויבך ה' . . . הודו לה' כי טוב . . . לדרך ודור נספר תהלתך

Arabic:—

כדאלך יעדמו אנציד (?) וכו'

The scribe then wrote across the page beneath the two columns:—

חזק ונתחזק הכותב לא יזק

The names of אברהם אלברקמאני, אברהם קאשטרו

and others are mentioned in this recension of the מגלה.

II. Three leaves, of which the first two are consecutive, from another copy of the same recension (with some slight variants) of the מגלה. Fol. 9a.

First extant words:—

אשר במצרים ויבקש לקחת את נפשותם

Arabic:—

אלדי פי מצר וטלב יסלב ארואחהום

Last extant words:—

וישלח המלך שלימאן שר אחר ויצוהו
(catchword: לאמר)

Arabic:—

וארסל אלסולטאן שלימאן באשה ואוצאה
(catchword: קאילן)

On fol. 9b משה מילאן is named as one of the five victims of the raid on the חצר היהודים (the corresponding part in no. 1. being damaged).

1171.

Or. 7949.—A vellum roll consisting of one sheet measuring about 15 in. by 15¼. Square writing.

[Presented by Sir CHARLES HERCULES READ, March, 1914.]

A כתובה or marriage contract dated Venice, the 14th day of Tishri, A.M. 5532 (A.D. 1772). The name of the bridegroom: יעקב חי; of the bride: סמירלדא בת כהר משה מנחם ירק

Heading:—

בסימנא טבא ובמזלא מעליא

1172.

Or. 7950. A vellum roll consisting of one sheet measuring about 25½ in. by 18¾. Rabbinic writing.

[Presented by Sir CHARLES HERCULES READ, March, 1914.]

A כתובה or marriage contract dated Venice the 4th day of Siwān, A.M. 5549 (A.D. 1789). The name of the bridegroom: ... בן ... פינחס; of the bride, who is described as הנה ... בת ... אברהם בכר יעקב: מפותתו קאלימאני

Heading:—

בסימנא טבא ובמזלא מעליא 'אכיר

Below the כתובה is the following provision relating to any difficulty that might arise between the contracting parties at any future time:—

בכל מקרה ההעדר שיארע בין מהחתן כמר פינחס בין מהכלה מרת חנה הנל בשטר הכתובה דלעיל באיזה מקום וזמן שיהיה בין בורע בין בלא זרע בין בשאר התנאים השייכים לנישואין ביארו החתן וכלתו הנל לפנינו עה"מ שרוצים להתנהג כמנהג ק"ק אשכנזים שבוניציאה יע"א ולא באופן אחר וכי

The witnesses were Abraham b. Isaac Pacifico and Emanuel Cutti (the last-named signing in Italian).

1173.

Or. 7951.—A vellum roll consisting of one sheet measuring 23¼ in. (greatest height) by 19½, the upper part being arched. Rabbinic and square writing.

[Presented by Sir CHARLES HERCULES READ, March, 1914.]

A כתובה or marriage contract dated Venice, the 14th day of Nisān, A.M. 5553 (A.D. 1793). The name of the bridegroom: ... בן ... שלמה; of the bride: חוה בת ... יצחק בכר יצחק אבדוה שמריה ביר הלוי

The heading is:—

בסימנא טבא ובמזלא מעליא

Scriptural verses in the margin.

The lower part of the document contains the conditions, four in number, under which

the bride consented to the marriage, the first being:—

שלא יוכל ולא יורשה החתן הנל לישא ולא ליקח
לו אשה אחרת בשום אישות בעולם כלל כל ימי
הכלה . . . בעודה באישות עמו וכו'

The witnesses to both parts were אברהם
בנימין ב' מנחם פולאקו and בר' רפאל משה.

1174.

Or. 8004.—Paper, about $8\frac{1}{4}$ in. by 6, consisting of 229 leaves, with 27 lines to a full page. Italian and Hebrew Rabbinic writing. Eighteenth century.

of David b. Phineas Nieto in an Italian translation, the quotations from Biblical and later Jewish literature being given in both Hebrew and Italian.

See the printed editions (Hebrew, Spanish, and English).

Dedica del Autore, fol. 2a; Prefazione del Autore, fol. 4a; Dialogo Primo, fol. 10a; Dialogo ii., fol. 24a; Dialogo iii., fol. 54a; Dialogo iv., fol. 105a; Dialogo v., fol. 172a.

1175.

Or. 8109.—A vellum roll consisting of one sheet measuring about $19\frac{7}{8}$ in. by 16. Square writing.

[Presented by Sir CHARLES HERCULES READ, Oct., 1914.]

A כתובה or marriage contract dated Verona, the 13th day of Ellul, A.M. 5471 (A.D. 1711). The name of the bridegroom: דוד חיים בכ'; of the bride: שרה בת הכפואר; שמשון הכהן

The heading is:—

בסימנא טבא

Scriptural verses in the margins.

ADDENDUM.

(MS. omitted from its place in the Miscellaneous section.)

1176.

Add. 27,011.—Paper, about $7\frac{3}{4}$ in. by $5\frac{5}{8}$, consisting of 311 leaves. Italian cursive writing (different hands) of the seventeenth century (for the most part in the handwriting of Solomon and Samuel Portaleone). The number of lines to a page, as well as the lacunae, &c., will be indicated in the detailed descriptions of the different parts.

I (with 24 to 36 lines to a page). **ספר ברית**, a work treating on **סודות יציאת מצרים** and the **הגדה של פסח**, by Solomon al-Ḳābiṣ. Fol. 1a.

See no. 835 (section “Ḳabbalah”). The text was printed at Lemberg in 1863.

At the head of fol. 1a is the following entry:—

כתב יד החכם ר' שלמה אחי משער אריה זל"ה

The writer of this note was Samuel Portaleone. See the similar entry, with the writer's name, in Add. 26,991, fol. 20a (Cat., vol. ii., p. 154, col. 2), though Solomon Portaleone's style of writing as there exemplified has a different appearance from that used in this part of the present MS.

II (preceding style of writing continued). A series of Rabbinical notes. Fol. 81a. The first note relates to an opinion that **ערבית של** was recited by the **רב** **של**. The last contains a Ḳabbalistic comment on the difference between **רב** and **שמואל** regarding the meaning of **עליה** in 2 Ki. iv. 10.

The contents of fol. 82a are headed:—
יב פסוקים מיוסדים עפ"י מדרשי רז"ל להתפלל בזכות שבטי יה שיגן בעדנו נעתק מתפלת חצות לילה שסדר ר' מנחם הבבלי זצ"ל

III (same hand, &c., as before). A Ḳabbalistic communication addressed by Solomon al-Ḳābiṣ to Joseph Caro. Fol. 83a.

Beginning:—

שאלת ממני החכם החסיד . . . מוהרר יוסף קארו
נר"ו לערוך לפני טהר חסדותך כונת האלקי רשב"י ע"ה
בענין קבורת הצדיקים בארץ הקדושה יעקב יוסף ומושה
. . . והמאמר הזה הביאו הרב ר' מנחם מריקאנאטי
ז"ל בפר' ויחי ולא פי' בו כלל

The writer develops his views mainly under nine fundamental principles ('יסוד ב', 'יסוד א', &c.).

At the end:—

הנה כתבתי המושג אצלי במאמר הזה ועם כי
גולה אני כמקומי לעלות אל הר ה' ואני מטולטל
טלטלה גבר ואין לי ספרים וכו'

Subscription (copied, of course, by Solomon Portaleone):—

נאם גולה ממקומו לעלות אל הר ה' . . . הצעיר
שלמה בכמהרר משה הלוי בן אלקבץ

On fol. 83a the author refers to his work **עבודות אהבה**; on fol. 85b he mentions his **ס' בית ה'**. Among the other references noted are those to **ר' יוסף אלקשטיל** † **בתשובותיו אל הרב** of **ר' יהודה** (fol. 86b) and to the **טעמי המצות** of **ר' יצחק** (fol. 88b).

IV (same hand, &c., as before). Citations on the subject of **גלגול** from Joseph ibn Sherāgā. Fol. 91b.

Beginning:—

כתב הרב המקובל ר' יוסף ה' שרגא זצ"ל בתשובה
כי אין שום מגולגל יכול להיות יותר רשע מנה
שהיה וכו'

† The same as Joseph ibn Gikāṭilia.

ר"י אלקסטיל (*vide supra*) is referred to, and the compiler (Solomon al-Kābiṣ?) also adds his opinion.

V (same hand, &c., as before). A passage headed: בנדרש רות הובא בריקא' פר' וישב. Fol. 92a.

Beginning:—

ר' יודאי הוה קאי קמיה דר' עזריה בר' סימאי א"ל צדיקים דאזדמן לון חיבה מאנון כרתות דאוריתא וחיישי תשובה ומיתו מיתה מכפרא עליהו או לו

End:—

וכן אליהו ז"ל עלה בסערה השמים והוה ליה כאילו מת כן ענין עשרה הרוגי מלכות וכמבואר בס' היכלות כדקאמרן ובוה נתבארו כל דברי המאמר בקצרה • ברוך שנתן לנו תורה מאירה ומוזהירה •

VI (same hand, &c., as before). A number of notes collected (and partly composed) by the compiler. Fol. 93b.

First note:—

סוף אדם למות ולנוח ולעמוד לגורלו לקץ הימים וסוף בהמה הוא האיש החוטא לשהיטה וכו'

About the middle of fol. 95a the scribe (or compiler?) wrote:—

עכ"מ צאתי

Lower down on the same page:—

נשאלתי על אמרם ז"ל בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא וכו'

The last extant note begins:—

וידעת היום הוא השמש מתוך וכקפאי

The catchword of the last page is הרגיל, but the remainder is missing.

VII (in the handwriting of Samuel Portaleone; 27 to 46 lines to a page. The leaves are folded over). Fol. 97a. Some pieces headed (in another hand; apparently Solomon Portaleone's):—

כל אלה לקוטים כר' מנחם הבבלי ז"ל

Beginning:—

רבו הדעות והדירושי' להבין מה הוא הכרת ולנה נבדלו ישראל מן האוכות להתחייב בד' מיתות ב"ד ובכרתות ובמלקיות

There follow (fol. 97b *sqq.*) ודוים under the headings: ליום ב' ; ליום א' מהשבוע על חוש הראות ; ליום ג' מהשבוע על חוש השמע ; ליום ד' מהשבוע על חוש הטעם ; הריח ; ליום ו' מהשבוע ; חוש המישוש ליום ה' מהשבוע על לב וכוח

On the last page (fol. 101b) is an alphabetical poem, beginning בכל לבבי and headed:—

ליום שבת וי"ט לעורר הלב על המעשים טובים

VIII (writing similar to that of no. I. *sqq.*; arranged [apart from fol. 1a, preface] in two columns, with 32 to 43 lines to a column). Fol. 102a. The מפתח הזהר of Moses b. Mordecai Galante.

See the printed edition (Venice, 1566). The MS. breaks off with שמיני בני מוסר אביך שמיני בני מוסר (משלי), the scribe not having proceeded further with his task.

IX (another hand; 48 and 54 lines to a full page). Fol. 121a. A compendium of the ברית הלוי of Solomon al-Kābiṣ described under no. I.

The heading is:—

קצור מהדרושים שכתב החכם החסיד מקובל אלקי כמורהר שלמה אלקביץ הלוי זצוקל בס' ברית הלוי שלו וכו'

Beginning:—

הן האדם היה כאחד מצבא המרום במרום יציר כפיו של הקבה וכו'

The tract only occupies about $2\frac{1}{4}$ pages.

X (again another hand; 28 to 38 lines to a full page). Fol. 123b. Prayers in alphabetical form.

Beginning:—

רבו כל העולמים אדון כל הנשמות . . . אתה אחד ושניך אחד

The alphabetic part of the piece given on fol. 125a opens: אנא א' הרחיקני והרחק ממני מדת בטלנות (the second and third מדות are אולת וכו' and נאווה).

On fol. 125*b* is an alphabetical piece made up from verses in the Psalms; beginning:—

אומר לה' נחסי וכו'

XI (fresh hand; 48 to 52 lines to a page, folded over). Fol. 126*a*. Some Kabbalistic pieces.

Beginning:—

כל שם ההויה פשוט נחלק לשנים חציו יה הם חסדים וחציו והם סוד דין וכו'

On fol. 127*a* is a piece beginning:—

... יצר טוב הוא כי יש דברים שצריך בהם יצר הרע וכו'

On fol. 127*b* the ספרי רבי אליעזר מגרמיישא are referred to.

XII (in the handwriting of Samuel Portaleone; 32 and 34 lines to a page). Fol. 128*a*. A piece headed:—

פי' הידיו לדעתי ויש פי' אחר שחבר כמהרר הלל מודנא זל או תלמידו כמהרר יחיאל מילי זל

Beginning:—

אשכנזי עברנו עבירות שידע' היינו שהיה בדבר ההוא ספק וכו'

The exposition is followed by a prayer in the same hand, with frequent correction by the writer.

XII (the same hand continued). Fol. 129*b*. A piece headed:—

טעמים למה התחילה התורה בב' ולא באלף שהי' ראשונה לאותיות

Beginning:—

טעם א' לפי שהאלף היא ראשונה לאותיות אל אלוה אלהים וכו'

Fifty טעמים are given.

XIII (smaller writing; only part of the page is occupied). Fol. 133*b*. A note headed:

דירוש בסוד השתלשלות האצילות אשר שולח מירושלם תובב כפי הקדמון הארי בקיצור

Beginning:—

האס ב"ה מקיף כל העולמות ומוקף מהם בצד מה

XIV (begun by Solomon Portaleone and continued by his brother Samuel Portaleone;

there are 26 lines to a page of the first style of writing, and 41 lines is the highest number in the second). Foll. 134*a*—143*b*, 156*a*—161*b*. A Commentary on Ezek. i., possibly composed by the brothers Portaleone.

Heading:—

פירוש ספר יחזקאל ע"ה בסוד המרכבה וזהו סוד עליון ... †ליחידים אשר ה' קורא המקובלים

Beginning:—

ויהי בשלשים שנה ... בכתוב זה בני תמצא שבעים ושתים אותיות למספר ע"ב שמות ... כי הגולה וכראות חסדים הם משני ווין ומי שזוכר פסוק זה על כיוון סוד המרכבה הוא טוב לכוונת מראות החלום כאלו היה מתכוון בע"ב שמות וכו'

The text is, however, not finished, Samuel Portaleone having written at the close:—

ע' בספר רפוא' ודרשו' וכתב' ויש שם שאר הביאור על זה

There are some rough Kabbalistic diagrams.

XV (a fresh hand; 24 to 26 lines to a page). Fol. 144*a*. A series of questions and answers on the subject of the הגדה של פסח.

Beginning:—

שאלה א' מה היא כוונת המגיד באמרו כי אכלו אבהתנא בארעא דמצרים היה לו לומר בתחלה מצה זו שאנו אוכלים וכו'

The last question is:—

למה מצפינין השימור תחת הכיפה

XVI (in Samuel Portaleone's writing; highest number of lines to a page, 40). Fol. 146*b*. A piece headed (fol. 147*b*): עונש העבירות: על כל עבירה שהאדם חייב עליה אחת. (beg. לכפרה מארבע מיתות בית דין ... יתענה תענית בצום אסתר (שלושת ימים לילה ויום וכו' preceded by some shorter notes, the last of these being taken from הראש בפסקיו פ"ק דר"ה and beginning (fol. 147*a*): א' צדיקין נמורין נכתבין ונחתמין לאלתר: לחיי העה"ב

† The word indicated by the dots has been crossed through and is not clear (perhaps: טמון).

XVI (in the handwriting of Solomon Portaleone; mostly 40 lines to a page). Fol. 150a. The form of a שטר בירורים, with a Commentary by Abraham del Vecchio.

The Commentary, which is headed : והא לך, begins with a lengthy preamble commencing :—

הסכימו הפוסקי' לפסוק כר' יהודה דאמר שהמתנה ע"מ שכת' בתורה בדבר שבממון תנאו קיים וכו'

End of Commentary :—

וכאן לא ראיתי להאריך יותר ואם יגזור ה' בחיי אאריך בפ' שטר עסקא בעהו

At the close the copyist wrote :—

הועתק מלה במלה מכתובת ידו ומחיבורו של האלופ כמהח' אברהם מאלויקיו יצו שלהגדיל תורה . . . השאלו והאמינו אצלי אעפי שלא היה לו אלא העתק א' וכו'

XVII (same writing). Fol. 155b. Notes on נוסח שטר קידושין, followed by other entries on the same subject, including נוסח שטר שליחות שמשלח לקדש לו אשה . לרבינו גרשון

Incomplete (only one page); catch-word : ואם.

XVIII (in the handwriting of Solomon Portaleone; highest number of lines to a page, 41). Fol. 162a. Samuel Archevolti's Hebrew Grammar (known as ערוגת הבשם) in a recension which differs considerably from the printed edition (Venice, 1602). It was apparently modified and rearranged by Solomon Portaleone (see the *memoria technica* שלמה כותב given below).

The work is here divided into seven כללים, the special heading of הכלל השביעי being כללי טעמי נביאים

Beginning :—

אנשים שלמים למורי מלחמת התורה ומביני מדע בחכמת הדקדוק נמנו וגמרו שאותיות הכוללות תורתנו הקדושה הם עשרים ושתים זולת מנצפך הכפולות חצין שרשיות לבד וחצין שמושיות וגם שרשיות סי' לשרשיות ט"ח ספ"ר גז"ע צ"ק והשיכושיות אני שלמה כותב

The last sub-section is headed :—

כללי טעמי אמת

End :—

סוף דבר המיושב והכתף ימין קודמין והגלגל שני להם לעשות הטעם קודם הסוף פסוק

In the first few pages notes of mainly a Kabbalistic nature are embodied, which probably are Solomon Portaleone's own.

XIX (the same hand continued). Fol. 235a :—

ספר מסרת המסורת אשר חבר הר"ר אליה הבחור ז"ל

Compare the printed editions, particularly that of C. D. Ginsburg (London, 1867).

The present copy begins with הקדמתו, and that not at his usual opening, but with the paragraph beginning :—

הנה דעת רוב האנשים שעזרא הסופר וסיעתו שהם אנשי כנסת הגדולה עשו המסורת והנקוד והטעמים וכו'

Part i. begins on fol. 241a; Part ii., fol. 247a; Part iii. (שער שברי לוחות), fol. 255a.

At the end (as in Ginsburg's edition, p. 267) :—

אלה הם הסימנים שראיתי לכתבם פה וכו'

The scribe has not added the poetical piece beginning לאלי, &c.

XX (Samuel Portaleone's writing; 35 lines). Fol. 259a. A piece relating to jurisdiction granted to the heads of the Jewish community of Mantua(?) † by the civil authority.

Beginning :—

אמר שהע"ה בס' משלי סי' כ"ט מלך במשפט יעמיד ארץ וכך יש לשפוט כיונת ‡ כל מלך ואדון כמאמר החכם המלכים והחכמי' ושופטי ארץ הם בארץ כמאורות בשמים . . . כ"ש בית גדול כזה ומבורך . . . ע"כ הרשות שנמסר ממעלת רוממות הדוכוס יר"ה אל ראשי הקהל

† The City of Mantua is suggested because the Portaleone family was for a long period settled there.

‡ The first letter of the word is (by a slip) ב in the MS.

ויחיד' שבהם ופרנסיהם יש לדון שהכוונה כל עוד שיהיו הם ראוי' לכך בדין ומשפט הכני ישראל בין במדות טובות בין בהכמה

An additional note on the same topic is, in smaller writing by the same hand, added on the lower part of the page.

XXI (in the same hand; 30 lines). Fol. 259b. A piece in the Italian language, headed: ליל שמור' הוא לה' וכו', and beginning: אוינדו וולוטו הכה פרסי קונטיריאה טוטו איל מונדו פיר פטרון אסולוטו וכו'

At the end, after another reference to the exodus:—

יהי רצון שיקויים בכהרה בימינו אמן:

XXII (in the handwriting of Solomon Portaleone; highest number of lines to a full page, 37). Fol. 260a. Definitions of a series of words in alphabetical order, dealing particularly with homonyms and synonyms. The terms treated are for the most part Biblical ones.

The first entry begins:—

אילן של צלף גדלים בו כמה מיני אכילה

The last entry:—

תרים הם הסוחר' הקטנים . . . נקראים כן לפי שמחפשים הרבה על המקח והממכר לפי שעסקם מועט' והסוחרים הם סוחרים גדולים וכו'

An index of the words dealt with is given on fol. 295.

XXIII (in the handwriting of Samuel Portaleone; highest number of lines to a page 43). Fol. 297a. A series of וידויים, under special headings, of which the following

may serve as examples: ביעקר למוי שכפר ביעקר; וידוי אהר לשב; הו' וחוזר בתשובה ליו' א' מהשבוע; וידוי אהר לשב; בתשובה מעכום ליום ב' מהשבוע בקשה במקום וידוי; בתשובה מעכום ליום ג' מהשבוע; וידוי על עבירות שיש בהן סקילה; לשבתות ויט ורה; וידוי; וידוי על העבירות שיש בהן שרפה וכו'; וכו'; נוסף על כל עבירה שיש בה ב' כרתות או ג' וכו'; כללים בהייבי הטאות לדעת אימתי ראוי להתוודות הוידוי שהקדמתי על הייבי הטאות ושאר הפרטים מבווארים וידוי למוי שהוא חייב; בהרמבם בהג' בהלכות שנגות וידוי על החייבים קרבן עולה ויורד; באשם תלוי וכו'

XXIV (same writing; 17 lines). Fol. 308b. A piece headed: פ' אנדרוגינוס מדוקדק לא כמו א' אנדרוגינוס: שבא בדפוס המשניות יש בו דרכים שוה לאיש וכו'

XXV (same writing; 33 lines). Fol. 309a. A piece in Italian bearing on פורים.

Heading:—

ליהודים היתה אורה וכו'

Beginning:—

איל גראן אידיאו פיר מולטו אמודי קי אה פורמאמו סימפרי אי קי פורטה אה לה אומה ישראלית

XXVI (same writing; two columns to a page; highest number of lines to a column, 40). Foll. 309b, 310a.

Two poems in Italian, one for Purim, and the other: לפסח לנערי' ליל ראשון.

On fol. 311a is an Italian note (in Italian writing) declaring that the MS. contains nothing derogatory to Christians.

On foll. 1a, 310a is the entry איש גר וכו' (the former owner Abraham Joseph Solomon Graziano).

CHARTERS.

1177.

Cott. Chart. XXVI. 29. — Acquittance by Garcia (?) אישקא of Lincoln to the Abbot and Convent of Newhouse of any claim to certain land purchased by the Abbey. Thirteenth century.

אני החתום מטה כודה הודאה גמורה שאין אני יכול לערער על קרקע שקנה האבא והקובנט מנייבא הווא מן איבא דוויקהם משדה כפר גיטל טונא לא אני ולא יורשיי ולא התניי ולא שום איש ואשה הבאים מכחי ואותה קרקע הנקובה למעלה פטורה מעירעורי ומעירעורי התניי וככל יורשיי כיום שנברא העולם ועד סופו וכה שהודתי כתבתי וחתמתי עבדתי ובעבור יורשיי וחתניי גרשיאה אישקא מניקולא

1178.

Cott. Nero. C. III. — (a) Acquittance by Jacob Crispin, Elias Kohen, and Poictevin b. Benoît (or Peitevin b. Bonet) to the Prior and Convent of S. Trinity, London, of claim to land purchased by the said Prior. Fol. 194a.

(b) Acquittance signed by Aaron ben Abram, Aaron הלבן, Solomon Kohen, Samuel הלבן, Ursel de Colcestre, and Vives b. Abram, declaring that they relinquish all claims to an inn in the parish of פייגפילט (Co. Essex), belonging to Philip Basset. Fol. 195a.

(c) Bond signed by Hayyīm of Lincoln, declaring himself willing to carry out the stipulations contained in a preceding Latin

deed executed A.D. 1268. The bond is endorsed by David b. Deulecroisse (or Dex le croisse).† Fol. 213a. Thirteenth century.

(a) Fol. 194a:—

אנחנו התומי מטה מודי הודאה גמורה שאנחנו פוטרים לריקרט הפריאור משיינט טריניטי מלונדרש והקנויינט מאותו מקום עשרה אקריש קרקע נחרישית ואקרא אחו בכפר וישמילנא זאת לדעת ארבע אקריש בשדה הנקרא למיש אפלטון ושני אקריש בשדה הנקרא מידלפילט קרקע קרובה לקרקע אותם קנויינט הנקוב למעלה ושני אקריש בשדה הנקרא לאנגרב ושני אקריש בשדה הנקרא וויטדיא קרובה לפושיאה וגם אנחנו פוטרי לריקרט הפריאור הנקוב ראול אידוורט הוא וכל קרקעו וכל הקרקע והאחו הנקוב למעלה שקנה ריקרט הפריאור משיינטרניטי מהוא דמידינט בכפר וישמילנא שאין אנחנו ולא יורשינו יכולים לתבוע ולערער

שום עירעור ותביעה שבעולם על אותה קרקע והאחו והכפרי בעלילת שום חוב שהיה חייב לנו הוא דמאדינט מבריאט עולם עד סופו כיה שהודינו חתמנו יעקב קרשפין אליש כהן פייטבין בן בנייט

(b) Fol. 195a:—

נהנו התומי מטה מודים הודאה גמורה שמחלנו ופטורנו לפליפא בשיט וליורשיו ולבאים מכוחו כל חובות ותביעות ועירעורין וערביות שהיה לנו או שיוכל להיות לנו על המלון מביוטונא בפרוייט מפיגפילט בקונטי מאישיש זאת לדעת אותו מלון מביויטונא שפליפא בשיט הנקוב מוחזק מגילמא דרימש זאת לדעת שאין אנו

† See Gross, Gallia Judaica, p. 542.

‡ בשדה is in this case written over the line.

ויוורשינו וילדינו ולא שום אדם מחמתינו יכולים לשאול
ולערער שום דבר על פליפא
הנקוב ועל יורשיו ועל הבאים נכוחו על המלון
מבויטונא הנקוב עם כל האפורטנוש
בעלילת שום הוב שגילמא דרינש הנקוב או אבותיו
היו חייבים לנו או לאבותינו או
לילדינו מבריות עולם עד סופו ואנהנו ויוורשינו נציל
ונגין ונפטור המלון מבויטון עם
האפורטנוש לפליפא הנקוב וליוורשיו ולבאים נכוחו
נגד כל יהודים שיוכל לשאול
שום דבר בעלילת שגילמא הנקוב היה חייב לנו או
לאבותינו או לילדינו מבריות
עולם עד סופו ומה שהודינו התמנו אהרן בן אברם
אהרן הלבן שלמה כהן שמואל הלבן
אורשיל דקולשיטר ויוש בן אברם

(c) Fol. 213a:—

אני החתום מטה מודה לקיים כל הכתוב בלא מהק
והגהה תוך שינייו (?) ליירא שנת חמשים ושתים למלכות
אדונינו המלך
ואם לא אוכל לקיים כל הכתוב או אחסר דבר אחד
הכתב זה לא יועיל מאומה לשום אדם ושלש מאות
זקן אשר הושלשו
ביד יואן פירון וריקרט† דאינפילט יהיו מוחזרים לשיר
אדם דשטרמונא בלא דין ודברים ואם אקים הכל בלי
שיור
יהיו מוחזרים לי בלי פיקפוק וזאת חתמתי חיים דניקול
הודתי לקיים כל הכתוב בלי שום שיור קוק בן דלקרייט

1179.

Cott. Ch. Aug. II. 107a. — Acquittance by Benjamin, son of Deulecroisse to Sir Adam de Stratton, of claim to certain land acquired by Sir Adam from John Taylleboys; dated A.D. 1286.

אני החתום מטה מודה הודאה גמורה שהודתי
והנחתי בעבורי ובעבור יורשי ובאי מכחי לעולם פטורתי
לשיר אדם דשטרמונא גלח וליוורשיו
ולבאי מכחו כל דין תביעה ושעבוד ויכולת וכל ערעורין

† So apparently, though the last letter almost looks like י.

ואקשיאונין שהיה לי או שיש לי או שיכול להיות לי
בשנים עשר ארש וחצי כמרעה
וששה אקרש כיהו ואקרא וחצי כהויאיש שאותו אדם
הנק' יש בידו ומהזיק עתה בלישטלינא יום עשית שטר
זה שהיו ליהן טיילאבון
בעל הובי בכך שאין אני ויורשי ולא שום אדם עבורנו
ובא כיהמתנו כלום יכולין לערער ולתבוע נגד הנק'
שיר אדם הנק' ויורשיו ובאי
נכחו ולא על הנק' טינמיץ עם האפורטנוצין בעלילת
שום הוב שהיה הנק' יהן חייב לי מעולם בכך שהנק'
אדם ויורשיו ובאי מכחו
והטינמיץ נק' למעלה עם האפורטנוצין יהיו לעולם מזה
פמורין ולא משועבדים אקטא שטר זה נעשה יום ו'
קרוב . . .
קודם חג נטיבטי שינ' יהן שנת ארבע עשר למלכות
אדננו המלך אדנרט בן המלך הנרי מזה שהודתי
חתמתי
בנימן בן דלקרייט

1180.

Harl. Ch. 43. A. 54. — Acquittance of debt by Jacob ben R. Moses and Margaret (named in the Latin Charter on the other side) to Peter of Ecclesfield. Thirteenth century.

יודע לכל שזיירש מאיפילט פטור כר' יעקב
בר משה וממרת מרגליתא ש . . . יורשיהם
מכל חיבות ומכל תביעות שבעולם מיום
שנ לפרט

1181.

Harl. Ch. 43. A. 56. — Attestation of Abraham, son of Joseph, acknowledging the validity of a preceding Latin deed, relating to the sale of a house; the attestation being witnessed by Abraham ben Samson and Yehosha'yah ben Yehūdah. Thirteenth century.

בפנינו התומי מטה הודה ר' אברהם בר' יוסף על
כל הכתוב בישטר של מעלה הכתוב בלשון שהכל אמת
וברצוני ובציוויי התמנו חתימתנו
אברהם בן החבר שמשון עד
יהושעיה בן החבר ר' יהודה עד

אני החתום משה מודה הודאה גמורה שהעדים
החתומים למעלה ר' אברהם בן החבר ר' שמשון ור'
יהושעיה בן החבר ר' יהודה ברצונו ובציווי חתמו
אברהם בר' יוסף בן מרת מרים בת הנדיב ר' יצחק

1182.

Harl. Ch. 43. A. 57.—Signature of Isaac ben
Benoît to a Latin Charter, relating to re-
lease of land held by Peter de Vendoure.
Thirteenth century.

יצחק בן בנייט

1183.

Harl. Ch. 43. A. 58.—Acquittance of debt
by Ursel b. פנצל to Ralph de Barkeworde (in
Hebrew דברקאוזא ראוּל) annexed to a Latin
Charter, relating to a grant of land made by
the said ראוּל to Kirkstead Abbey (Co. Lincoln).
Thirteenth century.

אני החתום משה מודה הודאה גמורה אשר ראוּל
דברקאוזא פטור מימני (sic) מכל חובות שבעולם מיום
שניברא (sic) העולם עד כוף העולם ומה שעשיתי
חתמתי אורשל בן פנצל

1184.

Harl. Ch. 43. A. 59. A.B.—Attestation by
Leon ben Salmon, acknowledging the validity
of a preceding Latin deed, containing the
acquittance by the said Leon and his wife
Anna to Newhouse Abbey of claims to certain
land. Thirteenth century.

אני החתום משה מודה הודאה גמורה שכל מה
שכתוב למעלה בלא שום הגהה שהכל אמת
ליאון בן שלמון

1185.

Harl. Ch. 43. A. 60. B.—Acquittance of
debt by Jose ben Elias, Jose ben Moses, and

† In the MS., apparently : שעתייתי.

Yehūdah to William, son of Roger
of Caistar, Co. Lincoln); and release
by the same Jews to the Abbot and Con-
vent of Newhouse of claim to the houses
bought by the Abbey of the said William.
A.D. 1233.

נחנו חתומי משה מודה הודאה גמורה שגילמא בן
דוייר מקשטרא
הוא ויורשיו פטורים מכנו החתומים ומיורשינו מכל
תביעות חובות
וערעורין הן בחובות הן בצירוגרייפא מיום שנברא
העולם
עד קדש קונדלמא שנת צג לפרט כתוב בצד גימל
ואותם

בתים שקנה האביר מניוהושא והקובנטא מאותו גילמא
בעיר קשטרא אנו מודה שלא נוכל לערער עליהם
שום דבר

בעלילת שום חוב שהיה חייב לנו אותו גילמא המבואר
למעלה מעתה ועד עולם ומה שהודינו כתבנו וחתמנו
יוסי בן אליש

יוסי בן משה יהודה הצרפתי

1186.

Harl. Ch. 43. A. 61. B.—Attestation of
Gershom ben R. Yehūdah hak-Kohen, Dieau
(or Dieu-aie†) b. Elias, Vives b. Moses,
Benedict ben Moses, Manser (for his father-
in-law Jose), and Josef ben Samuel, acknow-
ledging the validity of a preceding Latin
document relating to the sale of certain
land. Thirteenth century.

אנחנו חתומי משה מודה כיה שכתוב למעלה
בלשון לטין בלא הגהה שהוא
אמת נרשם בר יהודה הכהן דיאיי בן אליאש ויש
בן משה

בנדיט בן משה מנשיר בן דוי בעבור יוסי חמיו
יוסף בן שמואל

† See Gross, Gallia Judaica, p. 468.

1187.

Harl. Ch. 43. A. 62. B. — Acquittance by Jose ben Elias of Lincoln to the Abbot and Convent of Newhouse of claim to land purchased by the Abbey; and general release of debt to William de Silveduna. A.D. 1221.

אני החתום מטה מודה הודאה גמורה שאני פוטר
כל האבי מניוהש והקובנט מכל הקרקע שקנה
האבי מניוהש והקובנט מגילמא דשלוודונא בכפר
קילבי שלא אוכל לערער על אותה קרקע לא אני
ולא
יורשי לא בחותם ולא בחתיכה בעלילת שום חוב שהיה
אותו גילמא הנקוב חייב לי וגם אני
מודה מגילמא דשלוודונא פוטר ממני ומיורשי הוא
ויורשי מכל חובות ומכל תביעות
מיום הולדו עד פאקאש שנת תתקפ"א לפרט כתוב
באות אלף ומה
שהודיתי חתמתי יוסי בן אליש כניקול

1188.

Harl. Ch. 43. A. 63. B. — Acquittance by Jose ben Elias of Lincoln to the Abbot and Convent of Newhouse of claim to land purchased by the Abbey. Thirteenth century. (Comp. the preceding Charter.)

אני החתום מטה מודה הודאה גמורה שאני פוטר
ומוחל לאבאי מניוהש ולקובנט מאותו מקום
כל הקרקע שקנו מן גילמא בן גילמא משלודון בכפר
קלאבי הן בשדה והן במרעה הכל מחלתי לאבאי
ולקובנט
שלא אוכל לערער על אותה קרקע בעלילת שום
חוב או חתיכה שאותה גילמא היה חייב לי והאבאי
אומר
אשר בתוך אותה הקרקע הנקובה למעלה שקנה מאותו
גילמא הנקוב למעלה יש בה ששה בוביאש וחצי
ומה שהודיתי כתבתי וחתמתי בעבורי ובעבור יורשי
יוסי בן אליש כניקול

† Crossed out.

1189.

Harl. Ch. 43. A. 64. B. — Acquittance by Isaac ben R. Eliab to Roger of Stone of claim to certain land. Thirteenth century. (Attached to the Latin Charter, Harl. 43. A. 64. A.)

אני החתום מטה מודה הודאה גמורה שפטרתי לרוייר
כאשטואה שלשה
רודש קרקע השוכבים בין קרקעות גילם לפלאמינק
בטוטשטוק ושנים
אקר מרעה השוכבים בין דרך המלך ובין אחו גילם
האמור שלא אני
ויורשי יכולים לשאל לרוייר האמור וליוורשיו שום דבר
על אתו
קרקע ומרעה האמור שום דבר בעלילת שום חוב
שחב לי
גילם לפלאמינק או גילם בטוטשטוק או יורשיהם
מבריות
עולם ועד סוף יצחק בר אליאב

1190.

Harl. Ch. 43. A. 65. B. — Attestation by Jacopo (יקופא) b. Leon (signing on behalf of his father who was then in London), acknowledging the validity of a preceding Latin deed, relating to the release of certain land to Newhouse Abbey. Thirteenth century.

אני יקופא בן ליאון מודה שכל מה שכתוב
למעלה בלשון לטין הכל אמת ובעבור שליאון אבי
בלונדרש חתמתי יקופא בן ליאון

1191.

Harl. Ch. 43. A. 66. C. — Attestation by Moses of Colton, acknowledging the validity of a preceding Latin deed, relating to an acquittance of debt on land acquired by Newhouse Abbey. Thirteenth century.

הנני חתום מטה מודה שכל מה שכתוב למעלה בלשון
לטין שהוא אמת משה מקולטון

1192.

Harl. Ch. 43. A. 66. B. — Attestation by Eliah Kohen and Manser דיברדנורא (see the note on the Hebrew text) acknowledging the validity of a preceding Latin deed, relating to an acquittance of debt on land acquired by Newhouse Abbey. Thirteenth century. (Comp. the preceding Charter.)

נחנו חתומים מטה מודים הודאה
גמורה שכל מה שכתוב למעלה בלשון למין שהוא
אמת אליהו כהן
מנשיר דיברדנורא מנשיר דיברדנורא †

1193.

Harl. Ch. 43. A. 67. B. — Attestation by Abraham ben Jacob, acknowledging the validity of a preceding Latin document, relating to the release of certain land to Bullington Priory. Thirteenth century.

אני החתום מטה מודה כל מה שכתוב למעלה בלשון
למין באחד עשר שימין בלא מחק אברהם בן יעקב

1194.

Harl. Ch. 43. A. 68. — Attestation by Isaac of Southwark, declaring that he gives up all right and claim upon Sir Adam de Stratton with regard to a debt of forty shillings. A.D. 1267.

אני החתום מטה מודה הודאה גמורה שמכרתי והנחתי
אל שיר אדם מאשרטונא
כל דין וערעור שהיה לי ושיכול להיות לי בחותם
אהר מארבעים דינר אשר על שם
רב אלן משטוקגילא ועל שמי אשר הגיעוה מהנקו
חותם היא בתיבה צירוג . . .
וחלק אשר היה בידי מן הנקו חוב מכרתי להנקו שיר
אדם בכך שיהיה ידו כידו ‡

† The second entry of the name is in different ink, and was no doubt intended to correct the first.

‡ Read כירי.

וכחו ככחי לפטור ולמחול למכור ולמשכן וליכר † ולצוות
הנקו חוב ולעשות כימנו
הפצו ורצונו לפי חק ומנהג יהודים ועלי לרדוף כתבי
המלך נגד מחזיקי קרקעות
וכימס הנקו רב אליין על יציאת הנקו שיר אדם וכל
מה שאוכל להוציא מן הנקו
מחזיקים יהיה אל הנקו שיר אדם או ליורשיו ולבאים
מכחו ובכך שאושיע * [את]
הנקו שיר אדם מכל נזק בעלילת הנקו . . . ונשבועתי
שלא עשיתי קודם לכן ושלא
אעשה מכאן ולהבא חלוק ענין שטר שיוכל לשמו (?) ולא
להרחיק הנקו שיר אדם
ולא יורשיו ובאים מכחו מכל הנקו מכר כמבואר ושיהיה
הנקו חוב בתיבה המבואר
מחוייבת ולא נגרעת לי קבלתי עלי ועל יורשיו † להציל
להנקו שיר אדם וליורשיו נגד
כל הנקו מחזיקים ועל פי תנאי הנקו אקטא מחרת
ש' שימון וש' יודא שנת
המישים ואחר למלכות אדוננו המלך הנרי בן המלך
יואן ומה שהודיתי חתמתי
יצחק דשוגירק

1195.

Harl. Ch. 43. A. 69. — Signature of Jacob ben Samson Levi to the release by the same to Greenfield Priory of certain land. Thirteenth century.

יעקב בן שמשון לוי

1196.

Harl. Ch. 77. D. 40. — Release by Jacob ben Aaron to William לבריא (in the annexed Latin Charter: William son of Godefridus Braciator) of two acres of land. Thirteenth century. (Attached to the seal of Harl. Ch. 77. D. 39.)

† So apparently.

* MS. שאשיע.

‡ Read יורשי.

אני יעקב בר אהרן מודה שאני פוטר גילמא
לבריאָל ב' מדות קרקע שיקורין (sic) אקר אישר קנה
מגוטר רקולורהודא † כביריאת (sic) עולם עד סופו

1197.

Lansdowne Ch. 30.—Acquittance by Benet Crispin, Jacob Kohen, and Solomon Kohen, to Hugh (Hebrew: רב הוואה, i.e. Rev. Hugh) of London, of claim to the land mentioned in the Latin Charter on the other side. Added to it is a notification to William le Briton of matters connected with this transaction. Thirteenth century.

אנחנו התומי מטה מורים הודאה גמורה שפטרנו
ומחלנו לרב הוואה מלונדרש
ארצידיאק מ כל הקרקעות הכתובים בזה
החותם לצד לבן שלא
על המחק זאת לרעת בקרקעו חרשה (?) ובאחו ובמרעה
ובכל דבר כמו
שמוחק בתוך זה החותם לצד לבן שלא על המחק
ומה שהודינו התמינו
ולדעת יש שאין אנו ויורשינו יכולים ללות על קרק
המוחק בזה החותם
עד קץ השנים נזכרים בהותם ושלא נוכל לשא ולערער
על אות קרק
הנקובה כל עת שתהיה הקרק ביר רב הוואה הנקו
או ביד יורשיו
או ביד הבאים מכחו ככל הכתוב בזה החות ומה
שהורינו כתבנו
והתמינו בניית קרשפין יעקב כהן שלמה כהן
לארוננו יקרנו האדון גילם לבירטין היהודים הנזכרים
בזה השטר שלום
דע לך שקיבלנו שלשה זקוקי מרב הוואה לארצידיאקלא
ובעבור כך אנו
מבקשים כמו יקר אדון אם תחפוץ שתשלם לרב הוואה
או לשלוהו
אותו החותם המדבר מריאל דלבלונדא ולרב הוואה
פטור ומותר
ולעדות התמינו בניית קרשפין יעקב כהן שלמה כהן

† After דקולורהודא two words have been effectively inked over.

1198.

Lansdowne Ch. 666.—Attestation by Ursel ben R. Isaac, acknowledging the validity of a preceding Latin deed, relating to a grant of land made by the said Ursel and his wife Miriam to a certain William son of Roger. The attestation is witnessed by Isaac ben R. Samuel, Elijah ben R. Elijah, and Jacob ben R. Jacob. A.D. 1280.

אני החתום מטה מודה כל הכתוב למעלה בלשון לטין
ביה שטין בלא כדק ובלא הנהה כיה שהורתי התמתי
אורשיל בר יצחק
יצחק בר שמואל עד אליהו בר אליהו עד
יעקב בר יעקב עד

1199.

Lansdowne Ch. 667.—Release by Miriam, wife of R. Osha'yah ben R. Isaac, to William son of Roger of שושנאלשאם (South Walsham) and his heirs of claim to a messuage in the parish of St. Peter de Mannecroft, Norwich. As Jewish witnesses to the transaction are mentioned: Abraham of York, Isaac b. Deulecroisse, Elias ben Elias, Jacob ben Jacob, and Moses of Cunesford. The deed is attested by Ursel ben R. Isaac, whose signature is witnessed by Isaac ben R. Samuel, Jacob ben R. Jacob, and Elijah ben R. Elijah. A.D. 1280.

- 1 זכרון עדות שהיתה בפנינו התומי מטה בשני
בשבת יום תשיעי לירח טבת שנת ארבעים ואחד
לאסף הששי לבריאָת עולם שהיא שנת
- 2 תשיעי למלכות אדונינו המלך ארגארט בן המלך
הנרי איך באת לפנינו מר נרים אשת ר' אושעיא
בר יצחק המכונה אורשיל ואמרה
- 3 לנו הו עלי עדים וכתבו וחתמו בכל לשון של
זכות מחמת שרציתי ברצון נפשי שלא באונס כי
אם בלב שלם ובנפש הפצה שפטרתי
- 4 ומחלתי והנחתי לגילם בן רויר כישושנאלשאם
ולירשיו ולבאים מכחו כל דין משפט ועירעור
שהיה לי או שיכול להיות לי

- 19 הַנְּ בַשְּׁלוֹם וּבְשׁוּפִי בְּאַחֲרֵיּוֹת כָּל נִכְסֵי דָאִית לְהוֹן
אֲחֵרִיּוֹת וּדְלִית לְהוֹן אֲחֵרִיּוֹת דְּקִנְיָנָא וְדַעֲתִיד אָנָּא
לְמִיִּקְנִי י' וְאִם יִרְצָה גִילָם
- 20 הַנְּ אוֹ יוֹרְשֵׁיו וְהַבָּאִים מִכְּחוֹ לִבְנוֹת הַחֲצֵר שְׁלֹא
יֻכַּל לִבְנוֹת כִּי אִם עִמּוּד כּוֹל עִמּוּד אַחֵר עִמּוּד
הָאֲחֵרוֹן כִּן הַבֵּית הַנְּ בַצֵּד
- 21 כְּזֹרֵחַ רַק שִׁיחִיה לֹו דִּלְפָּה עָלֵי אִמְנָם לֹא יֻכַּל
לְעִרְעֹר שׁוֹם מִשְׁפָּט לִבְנוֹת תְּהֵאֵת הַדְּלָפָה וְעַל גִּילָם
הַנְּ וְעַל יוֹרְשֵׁיו וְהַבָּאִים מִכְּחוֹ
- 22 לְתֵת לְרִיקָרְט וְלִהְנֵרִי בְּנֵי פִירֶשׁ בּוֹטָא וְלִיּוֹרְשֵׁיהֶם
וְלִבָּאִים מִחֲמַתָּם מִדִּי שְׁנָה בְּשָׁנָה עַד סוֹף כָּל
הַדּוֹרוֹת הַמִּשָּׁה עֶשֶׂר פָּ וְכֹל לֵב
- 23 זְמִינִים אֵל שְׁבַעָה פָּ וְכֹל וְרָ לְשִׁי מִיִּקְל וְשְׁבַעָה פָּ
וְכֹל וְרָ לְפִשְׁקֶשׁ וְכֹל לְלֹאֲנִיבֵלָא וְלִי וְלִיּוֹרְשֵׁי מִסְמֵר
כִּיִּירוֹפֵּלָא לְשִׁי מִיִּקְל עֲבוּר הַדְּגָנָה
- 24 שְׁקִבְלָרִי עָלֵי אֶקְמָא יוֹם הַנְּ פְּקִידִים מְעִיר נּוֹרְגִיץ
אוֹתוֹ יוֹם אֲדֹאֲמָא דְּטוֹפֶטֶשׁ י' רוֹיִיר דְּפֹאֲטָנָא י'
יֶאֱקֶשׁ נֶאֱדָא י' יְהוֹן אֲבֹאֲמָא עֲדִים
- 25 בְּדִבְרֵי שִׁמּוֹן לְפּוֹמִיר רוֹבֶרְט דְּבִיָּאָה רוֹבֶרְט
דְּבִירִיָּאָה פֹּאֹלָא בְּנִדִּישְׁמִיָּא טוֹמָאשׁ דְּבִינְטְרֵי יְהוּדִים
אַבְרָם דְּאוֹוֶרְגִּיק יִצְחָק
- 26 בּוֹ דְּלִקְרִיִּשׁ אֵלִישׁ בֶּן אֵלִישׁ יַעֲקֹב בֶּן יַעֲקֹב מֹשֶׁה
דְּקִינִיפּוֹרְט מַה שְּׁמַעְנוּ הַתְּכִינוּ
- אֲנִי הִתְתוּם מִמֶּה מוֹדָה כָּל מַה שְּׁכָתוּב
לְמַעֲלָה אֹרְשִׁיל בְּרָ יִצְחָק
יִצְחָק בְּרָ שְׁמוּאֵל עַד יַעֲקֹב בְּרָ יַעֲקֹב עַד
אֵלִיהוּ בְּרָ אֵלִיהוּ עַד
- 5 בְּעִלְיֵלֶת דִּין כְּתוּבָה שַׁעֲשָׂה לִי אִישִׁי ר' אוֹשַׁעִיָּא
בְּר' יִצְחָק הַמְּכֹנָה אֹרְשִׁיל עַל הַבֵּית שְׁנֵתָנָה לוֹ
אֲמִי מִן יִסְכָּה בְּרַחוּב מִנְקֶרֶפֶטָא
- 6 בְּפֹאֲרוֹיִישׁ שִׁי פִירָא בְּעִיר נּוֹרְגִיץ וְעַל הַחֲצֵר לְפִי
אַרְךְ וְרוֹחֵב אוֹתָהּ בֵּית הַנְּ עִם הָאֲפּוֹרְטָנוֹצָא
מִהֲלָתִי לְגִילָם הַנְּ כָּל כַּח
- 7 שִׁיעֲבוּר כְּתוּבָתִי לוֹ וְלִיּוֹרְשֵׁיו וְלִבָּאִים מִכְּחוֹ י' וְאִילוֹ
מִצְרָנְהָא מִצֵּד כְּזֹרֵחַ בֵּיב קוֹקִיָּא מִצֵּד אַחֵד וּמִצֵּד
אַחֵר הַבֵּית אֲשֶׁר לְרוֹבֶרְט
- 8 מִבִּיָּאָה מִצֵּד מְעֵרֵב רֶשׁוֹת הַרְבִּים מִצֵּד דְּרוֹם הַבֵּית
אֲשֶׁר לֹר' אוֹשַׁעִיָּא הַנְּ מִצֵּד צִפּוֹן הַבֵּית אֲשֶׁר לֹר'
יִצְחָק בְּר' יוֹסִי מִיִּירְנִמוּאָה
- 9 וְאַחֵר כִּךְ בָּא לְפָנֵינוּ ר' אוֹשַׁעִיָּא בְּר' יִצְחָק הַנְּ
וְאָמַר לָנוּ הוּוּ עָלֵי עֲדִים וְכָתְבוּ וְחַתְמוּ בְּכָל לְשׁוֹן
שֶׁל זְכוּת מִחֲמַת שְׂרָצִיתִי בְּרָצוֹן
- 10 נִפְשִׁי שְׁלֹא בְּאוֹנֶס כִּי אִם בְּלֵב שְׁלֵם וּבְנֶפֶשׁ חֲפָצָה
שֶׁהִנְחֵיתִי וּמִכְרָתִי בְּעֲבוּרִי וּבְעֲבוּר יוֹרְשֵׁי וְהַבָּאִים
מִכְּחֵי לְגִילָם בֶּן רוֹיִיר
- 11 מִשׁוֹשְׁנֵאֲלֶשָׁם וְלִיּוֹרְשֵׁיו וְלִבָּאִים מִכְּחוֹ כָּל הַבֵּית
הַנְּ כֹּאֲשֶׁר הִיא מִסּוּמְנַת בְּמִצְרִיָּה עִם הַחֲצֵר לְפִי
אַרְךְ וְרוֹחֵב הַבֵּית וְכָל הָאֲפּוֹרְטָנָה
- 12 מִכִּירָה גְּמוּרָה וְחִלּוּמָה שְׂרִירָא וְקִימָא דְּלֹא לְהִשְׁנֵאָה
בֵּיה מִן יוֹמָא דְּנֹו וְלַעֲלָם וְדֹלָא לְמִיִּהֲרֵר בֵּיה י'
וּמַעֲתָה יֵלֶךְ גִּילָם הַנְּ וְיִחְזִיק
- 13 הַבֵּית הַנְּ וּבְחֲצֵר עִם כָּל הָאֲפּוֹרְטָנוֹצָא וְיַעֲשֶׂה
מִמֶּנָּה כָּל מַה שִׁירְצָה וְיִהְיֶה לוֹ רֶשֶׁת וְלִיּוֹרְשֵׁיו
אַחֲרָיו בְּבֵית וּבְחֲצֵר עִם
- 14 כָּל הָאֲפּוֹרְטָנוֹצָא הַנְּ לִבְנוֹת וּלְסַתּוֹר וּלְחַפּוֹר בַּה
בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמַעֲרוֹת מִתְּהוֹם אֶרְעָא עַד רוֹם
רְקִיעָא לְהוֹרִישׁ וְלִהְנַחִיל לְמִכֵּר
- 15 וּלְמִשְׁכֵּן וּלְתֵת בְּכִתְנָה לְכָל מִי שִׁירְצָה וְלִהְצִיא
בַּה זִיזָא וְגוֹזְטְרָאוֹת לְאַמְהָאָה אֲמַחוּיִי וְלִאֲהוּוּאָה
אַחוּיִי וְאִישׁ לֹא יִמְדָה
- 16 בִּידוֹ מִן יוֹמָא דְּנֹו וְלַעֲלָם י' וְכָל מִי שִׁיבָא מֵאַרְבַּע
רוֹחוֹת הָעוֹלָם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה יְהוּדִי אוֹ אֶרְמֵאִי בֶן
אוֹ בַת יוֹרֶשׁ אוֹ נוֹחַל
- 17 קְרוֹב אוֹ רְחוֹק וְיִקּוֹם וְיִהְיֶה וְיַעֲרַר שִׁים תְּבִיעָה
וְיַעֲרַר עַל גִּילָם הַנְּ אוֹ עַל יוֹרְשֵׁיו וְהַבָּאִים מִכְּחוֹ
עַל הַבֵּית הַנְּ עִם הַחֲצֵר
- 18 וְהָאֲפּוֹרְטָנוֹצָא עָלֵי וְעַל יוֹרְשֵׁי וְהַבָּאִים מִכְּחֵי
לְפּוֹטֶרֶם וְלִהְגִּינָם נֶגֶד אוֹתָם מְעִרְעֵרִים וְלִהְצִיק
הַבֵּית וְהַחֲצֵר וְהָאֲפּוֹרְטָנוֹצָא

1200.

Lansdowne Ch. 669.—The same Charter as the preceding with some variations, some of the witnesses also being different persons.

- 667, l. 3. כִּי אִם for אֵלָא .
l. 4. מִכְּחוֹ for מִחֲמַתוֹ .
— וְיַעֲרַר and מִשְׁפָּט between תְּבִיעָה .
l. 9. הַנְּ for הַמְּכֹנָה אֹרְשִׁיל .
l. 10. כִּי אִם for אֵלָא .
— וְהַבָּאִים מִכְּחֵי for וּבְעֲבוּר הַבָּאִים מִחֲמַתִּי .

- l. 14. כל omitted.
 l. 16. רחוק after יהודי או ארמאי (l. 17),
 instead of after איש או אשה.
 l. 17. טענה between שום and תביעה.
 — בעלילה הנחה (?) והמכירה זאת שעשיתי לו
 על הבית הנ for מאותה בית.
 l. 18. והאפורטנוצא after הַנ at the begin-
 ning of the line.
 — יורשי after בתראי.
 — והאפורטנוצא for עם האפורטנוצא at
 the end of the line.
 l. 20. מכחו for מחמתו.
 l. 21. מכחו for מחמתו.
 l. 22. לריקרט for לי ולירשי ולבאים מחמתי
 ולהנרי בני פיירש בוטא ולירשיהם ולבאים
 מחמתם
 ll. 22-23. Omitted from חמשה to ולירשי.
 ll. 25-26. יצחק בן דקרייש for יוסי בן דלקרייש.
 l. 26. יעקב בן יעקב for יצחק דלשלדיא.
 The signature of אליהו בֶּר אליהו is omitted.

1201.

Add. Ch. 1250.—Acknowledgment (written on the back of a Latin Charter) of receipt of £10 0s. 10d. out of the Barton claim (ממס) and declaration that half has been received on behalf of R. Isaac ben R. Josef. Signed by Berekhyah ben R. Elijah. A.D. 1182.

חותמי זה מעיד כי קיבלתי עשרה ליט ועשרה דינ
 נמס ברטון
 לעייקיל קמנז
 ואני החתום משה קיבלתי המחצית עבור הנדיב ר'
 יצחק בן
 הנדיב ר' יוסף ומה שקיבלתי כתבתי וחממתי ברכיה
 בֶּר אליהו

† קמנז stand for תתקמנז ([4]943, A.D. 1182-3). See also the next number.

1202.

Add. Ch. 1251.—Acknowledgment of receipt (written on the back of a Latin Charter) by Solomon of Paris to Richard de Malebys of £4. A.D. 1183.

קבלתי ארבעה ליטר
 מריקארט חייה
 רעה † ב וישב
 קמנז
 מהובו
 הגדול
 שלמה
 מפריש

 ש . ת .

1203.

Add. Ch. 1998.—A כתובה, or marriage contract, between R. Israel bar R. Jacob bar R. Josef, surnamed פיראריס (Ferrares) and Gimulya (גִּמּוּלִיָּא), daughter of R. Mas'ūd bar R. Jacob, surnamed עארי בן, made at Gibraltar on Wednesday the first day of Adar II., A.M. 5546 = A.D. 1786. Besides the signature of the bridegroom, the contract is signed by the witnesses שמואל סאלמה and מסעוד מנירים

Heading:—

בסימנא טבא ובמולא יאִא ובנחשא מעליא ובשעת
 רצון והצלחה

Over this, within a roughly coloured design:—

כתר שם טוב

Scripture verses in the margins within designs of uniformly rough colouring.

† רעה חייה translates (not without an element of sarcasm) Malesbys (Malabestia). Much point is added to the rendering by the fact that the term רעה occurs in the pericope וישב named in the document (see שטרות, ed. M. D. Davis, p. 288).

1204.

Add. Ch. 16,174.—Acquittance of debt (attached to a Latin Charter) by Isaac of Suthwerke to William Pycot. A.D. 1268.

אני חתום כטה מודה הודאה נמורה שגילם פיקוט
וירשיו פטורים נימני מירשיי† מכל חובות ותביעות
וערביות שהנקו גילם חייב לי מבריאאת עולם עד קודלור
שנת חמישים ושתים למלכות אדונינו המלך

הנרי בן המלך יהן בכו שלא אוכל לא אני ולא יורשיי
לערער על הנקו גילם בעלילת שום חוב שהנקו גילם
חייב לי עד הנקו זמן ואם תמצא חותם או חתיכה
בתיבה‡ אדונינו המלך או הוץ לתיבה אני מודה שהם
פטורים ונחשב כאין ומה שהודיתי כתבתי וחתימתי
יצחק דשוגירק

1205.

Add. Ch. 16,384.—General release of debt by Josef ben R. Moses and Moses ben R. Jacob to Peter de Bending and his heirs. A.D. 1237.

† Read ומירשי.

‡ For בתיבת.

נחנו החתומים כטה מודים הודאה נמורה
שפירש דבינדיגיש וירשיו פטורים נימני ומירשינו
מבריאאת עולם עד שניט פירש גולאוט שנת
עשרים ואחד למלכות אדונינו המלך הנרי בן
המלך יהן ומה שהודינו חתמנו יוסף בר משה
כמה בר יעקב

1206.

Stowe Ch. 297.—Release from Leon b. Jurnin and Manser b. Ursel to the Prioress and the Convent of Flixton (Co. Suffolk) of lands, rents, woods, &c. Late thirteenth century. Latin with Hebrew endorsement.

הנני חתום כטה מודה כל הכתוב למעלה בלא
מחק ובלא הנהה מפטור הפריאורישא מפלישטון
והקובינטא מאותו מקום ושוש' צורשא שלהם מכל
מה שקנו מאוליביר בושיל מפליקשטון ליאון בן יורנין
מנשיר בן אורשיל הלבן

Over the second name the words: **ואני מודה** are written.

The signature of the witnesses:—

יעקב בן יורנין עד' מנשיר בן אורשיל עד'

INDEX-TABLE

OF THE MSS. DESCRIBED IN PART III., SECTIONS VI.

No.		Page
COTTON.		
Cott. Chart. xxvi. 29	.	599
Cott. Ch. Aug. ii. 107a	.	600
Cott. Nero. C. iii.	.	599

ROYAL.		
16. A. iii.	.	375

HARLEY.		
277	.	376
3418	.	377
3427-8	.	377
3429	.	378
5528	.	379
5686	.	380
7013	.	398

HARLEY CHARTERS.		
Harl. Ch. 43, A. 54	.	600
Harl. Ch. 43, A. 56	.	600
Harl. Ch. 43, A. 57	.	601
Harl. Ch. 43, A. 58	.	601
Harl. Ch. 43, A. 59 A.B.	.	601
Harl. Ch. 43, A. 60 B.	.	601
Harl. Ch. 43, A. 61 B.	.	601
Harl. Ch. 43, A. 62 B.	.	602
Harl. Ch. 43, A. 63 B.	.	602
Harl. Ch. 43, A. 64 B.	.	602
Harl. Ch. 43, A. 65 B.	.	602
Harl. Ch. 43, A. 66 C.	.	602
Harl. Ch. 43, A. 66 B.	.	603
Harl. Ch. 43, A. 67 B.	.	603
Harl. Ch. 43, A. 68	.	603
Harl. Ch. 43, A. 69	.	603
Harl. Ch. 77, D. 40	.	603

No.		Page
ARUNDEL.		
50	.	399

LANSDOWNE.		
Lansdowne Ch. 30	.	604
Lansdowne Ch. 666	.	604
Lansdowne Ch. 667	.	604
Lansdowne Ch. 669	.	605

SLOANE.		
3582	.	400
5242	.	400

STOWE.		
Stowe Ch. 297	.	607

ADDITIONAL.		
4710-4711	.	401
6946	.	401
7701	.	401
11,639	.	402
16,390	.	427
19,668	.	428
19,971	.	429
22,095	.	434
22,096	.	434
22,911	.	435
26,899	.	436
26,926	.	437
26,945	.	240, 438
26,948	.	438
26,959	.	440
26,961	.	440
26,962	.	441
26,964	.	441

No.		Page
26,966	.	444
27,011	.	594
27,017	.	446
27,038	.	446
27,078	.	448
27,088	.	457
27,089	.	460
27,095	.	467
27,108	.	469
27,116	.	470
27,128	.	470
27,129	.	471
27,136	.	486
27,144	.	487
27,149	.	489
27,153	.	490
27,158	.	492
27,173	.	492
27,189	.	498
27,203	.	499
27,212	.	499
27,213	.	500

ADDITIONAL CHARTERS.		
Add. Ch. 1250	.	606
Add. Ch. 1251	.	606
Add. Ch. 1998	.	606
Add. Ch. 16174	.	607
Add. Ch. 16384	.	607

ORIENTAL.		
47	.	501
64	.	501
1054	.	503
1434	.	510
2455	.	510
2458	.	512

INDEX-TABLE.

	Page
	512
	514
	514
	522
	529
	530
	532
36	533
4048	534
4854	536
5064	536
5395	537
5396	537
5401	538
5404	538
5405	540
5429	540
5434	540
5435	542
5467	543
5468	544
5469	545
5470	547
5471	550
5473	551
5474	552

No.	Page
5521	555
5522	555
5524	555
5529	557
5532	557
5533	558
5534	558
5535	559
5536	560
5538	560
5541	561
5549	561
5550	564
5551	564
5552	565
5845	566
5956	567
5976	568
6236	571
6287	571
6301	572
6302	572
6356	572
6357	573
6358	575
6359	575

No.	Page
6361	576
6362	577
6363	578
6364	578
6581	579
6590	580
6636	581
6639	582
6706	583
6833	584
6834	585
6835	587
6892	588
6980	588
6996	589
7512	589
7554	590
7582	590
7583	590
7603	591
7768	591
7949	592
7950	592
7951	592
8004	593
8109	593